E. 1. de MS.

T. A.

por Castellanos.

M.S. in 4.to pergam.o con CLXIX f.s

Commentarii in universam Aristotelis Dialecticam

Rodriguez Logica

...ticam

...Theo-

Por Castellanos.

# COMETA RIJ

in universam Aristis. dialecticam

Autore R. P.
Ildefonso Rodriguez e societate Iesu Theologiae professore dignissimo
anno 1634

# [illegible]

Quemadmodum aqua maris dulcior est in imo quam in summo, ita etiam literarum studia multo sunt studiosis dulciora cum in abditiores disciplinas penetrarunt. satis vos iactatos esse oportet praecedentis libri fluctibus, qui nescio quo fato in medias excipiunt eos qui sapientiae mare aggrediuntur: sed exessimus iam syrtes illas quae tironibus incautis, aut ignavis, atque etiam ora tuta timentibus exitium ferale minantur. non iam ad litora auditores deduco sed potius in altum provehor ad locupletissimos sapientiae portus, quos faxit deus, apertum: amoenitate dialecticae suavissime iam aquae emanant a me ipso illum, quem hucusque praestiti, curamque in omnium utilitatem iterum polliceor, sed ab auditoribus exigam, ut tales deinceps sint, quales continuo iam ab initio se praestiterunt in sapientia cum pietate iungenda apprime studiosos.

Quod attinet ad nomen dialecticae, definitionem, possibilitatem, existentiamque Authoresque breviter exponam. Logica vocatur a nomine graeco λόγος, ου, quod sermonem significat, agit enim Logica de interno sermone. dicitur dialectica, quasi disputatrix: haec enim est quae ceterarum omnium scientiarum veritates inquirit, disputat, ac discernit; neque immerito ab Augustino lib. 3. contra Acad. cap. 13 vocatur index scientiarum omnium, aliarumque sciendi [illegible] ut Cicero ait dialecticorum artium lux. hanc artem sic definire possumus Logica est scientia de modo sciendi: cuius possibilitatem et existentiam probant ea, quae toto hoc anno diximus ac deinde dicemus.

Authores huius facultatis non dico sponte sed certum in primis deum rerum omnium authorem Logicae naturalem hominum mentibus indidisse; artificialem vero etiam primo parenti infudisse, eamque

p manus traditq ad Ar. sempa emanasse: ? iq de Multitudine de Formę et imperfectę cuius aliqs p.[a] et alias inveni Ar. tradiderunt, d.m Ar. summus vir ingenio totq dispersq collegit, in [illegible] reduxit atqs adeo locupletavit ut iure optimo Ar. Logica nomen obtinuerit. hunc Ar. pceteris in hac facultate ducem sequimur neque nobiliss. eius comentatores psertim sanctum Th. deseremus.

Partimur aut Lib. hunc in 4 tractatus in 1o questiones generales disputabimus, in 2o de universalibus: in 3o de [illegible] in 4 [illegible]: in ultimo de predicabilibus si quis aut videat a [illegible] questionibus generalibus auspicandq fuisse universq comentaritq tractationem facile huic amartiali [illegible] [illegible] totius tollere [illegible] pot si quis ptera iudicat 3 ultimos tractatus alias reservari oportuisse [illegible] sibi intus canat: nos universos magistros, q auditq utilitatem studuerunt experientiaq [illegible] omq magistrq prestantiss. seq decrevimus.

# LIBER 2.

## Commentariorum Tractatus 1.

### Disputatio 1a.

### De Quæstionibus proœmialibus Disp. 1a.

### Q. 3. quarum Logica sit ars an scientia

### C. 1.

### Quæ certa sunt præmittuntur et authorum sententiæ præcensentur

Scire et scientia ri vno mo accipiunt
1° p[ro] cog[nition]e quavis mentali, in qua acceptione dicimur ea scire,
quæ mente retinemus, et p[ro]pterea etiam, scire tuum nihil est nisi te scire
hoc sciat alter nobis sermo non est de scientia in hac acceptione 2° accipitur
magis proprie pro cog[nitio]ne certa ex evidenti de aliquo obiecto; quare
Theologia non est scientia, quia licet habeat propria fidei obiecta certa,

Nam si evidentia cog. aut certa et evidens duplici modo fieri pot. aut
quia obiectum e conexum, ut cum veritas totius e maius sua parte et quodlibet
e sibi et hae cognitiones scientiae unde apellant, vocanturque etiam ex
terminorum aprehensione notae et prima principia et maxime generales quae nulla
indigent probatione, alio etiam modo fieri pot. cog. certa et evidens
ex certis et evidentibus quae duplex scilicet scientia ratione dicitur an
Logica sit scientia quo pertinent conditiones illae quas ad scientiam
requiri docent Aristotelis commentatores prima ut obiectum sit necessarium 2a ut premissae
sint causae immediate et notiores etc.

Haec scientia duplex etiam e, altera
actualis, altera habitualis; actualis e cog. qua cognoscit
actualiter obiectum certo et evidenter: habitualis vero e qualitas quaedam
cogn. in intellectu recidens, quae generat et relinquit ex actuum fre-
quentatione, reddit que nos facilem et promptum ad similes actus
alios certos et evidentes eliciendos, harum utriusque scientiarum dis-
crimen facile dicitur si comparemus doctum aliquem philosophum cum eo,
qui numquam philosophiam gustavit: nam quamvis neuter eorum aliquam cog-
nitionem actualem habeat, tamen dicet unus scire philosophiam, alter nescire:
nulla alia ob causam quam quia ex philosophiae studio generata e intellectus qualitas
illa scilicet facilitas aut habitus, quo veritates philosophiae, quotiescumque velit,
cognoscet. Sed autem advertendum e ex actuali scientia recte habi-
tualem probari.

Sunt etiam in intellectu nostro cog.es actuales aut
habituales, quae facultates artes opiniones quae vocantur
artes sunt, quae docent regulas et praecepta, ad opus aliquod recte vero
rogo efficit; opiniones sunt infirmae obiecti cognitiones probabili ratione
comparatae, cum formidine partis oppositae nomen vero facultatis videtur

sigfare rõe cõe artibus et scientiis: quare ueri artes et scientiæ facultatis nõe gaudere poss: nisi velimus facultatẽ dicere quæ ẽ cogitatiua vel habitualis ad utraqꝫ partem oposita æque inclinans vel potius ad neutram decrahe: sicut a rethoribus appelari solet Rhetorica facultas ambitiosa potiusque quam ex pte (ut inquit in thopicis alexander: quoniam docet in utraqꝫ partem oposita discerere, neque curat quenque ex duabus partibus ueram sit, sed docet æque in ueris vel falsis garrire.

Nemini autem accidit dubitare plurimas ee in Logica opiniones ut in curen operis opertum erit: neque dubitare sit logicã ee artem, cum præcipue intendat integre his præceptis sciendi instituere: quamuis eo ipso sit non nemo, qui neque artẽ ee logicã iudicet: cuius fundamentũ ẽ quod ars uersari debeat in mã quæ sit extra artificẽ ut sic distinguatur ars a prudentia etiã [illegible] neququam opus ee ut arẽ in externam mã operetur nec plures si artes internas operationes dirigentes, quod ab ãlibus plerisqꝫ inteligitur atque docent ex arlẽ artẽ ee habitum cum recta rõe actiuum vel factiuum, nec factiuum proprie ẽ, quod ad externa opera dirigit artificem, actiuus uero quod ad interna atque etiam coligitur ex illa artium diuisione in Liberales et seruiles, nec seruiles septẽ ad externa opera in corporis modum dirigunt, eodemque uero liberales, ad hominem bonum, qui hoc ẽ, et distinctus a brutis ordinant, quam aliquæ etiam interna opera dirigunt ut constat illis versibus quibus artes hæ continentur

Lingua, tropus, ratio, numerus, tonus, angulus, astra
Rus, nemus, arma, faber, uulnera, lana, ratis,

His ita constitutis Ahles non pauci ex antiquis et recentioribus Logicã a scientiarum choro excludunt, quos refert P. valius in prolegomenis pte 2a, 9a cas. 9, et sequenti cas. 11o et 12o. Alii uero alii docent ee scientiã, quæ communior opinio ẽ omnium fere huius tempus

scriptor et apud antiquos tan celebris fuit, ut aliqui solam logicam esse scientiam & saltem dignissimam indicaverint: ergo Hermius et Plato lib. 7 de Rep. dialecticam scientiarum apicem apelat. placuit tamen aliquibus Albertus contra hanc sententiam tamquam malefica disecare: nam ars logica constat partibus scilicet demonstrativa topica et sophistica docent. priores esse scientias, posteriores non. alii vero afirmant logicam docentem esse scientiam non vero utentem: quam thomista aliqui sequunt, eosque de more tribuunt omnibus tomistis ac D. Thome ita docent complutenses disp. 1 a q. 5 sed docent aliqui logicam utentem esse scientiam non docentem

## Caput 2um

## Logica esse scientia triplici ratione suadetur.

Contra hanc opinionem probo 1o quia logica constat rebus certo et evidenter illatis ex premisis certibus et evidentibus, ergo logica est scientia; consequentia constat ex acceptione scientia: antecedens probatur illis rebus, quas sequenti paragrapho ostendemus unde aliqui non sufficere ad rationem scientia eam esse aut cognitiones certas et evidentes, non enim omnis modi cognitiones ii actus scientifici proprie loquendo quamvis latius scientia apelari consuescant requirunt hi illud quod scientia demonstret de suo obiecto naturam et pasiones et proprietates per suas obiecti causas antecedentes et naturas et notiores. 2o quia in hoc illud est logica cum demonstrat naturam et proprietates sui obiecti per causas eiusdem, ergo logica proprie scientia, consequentia constat. antecedens probatur pluribus eiusmodi cognitionibus ostensis, enim proponunt omnis illa cognitio, quae naturam et proprietates obiecti definitioni, divisioni, et arguendi per earum prima et causas demonstrat. quid enim omittit aut peccat dialectica cum definitionem explicat per causas intrinsecas aserendo esse orationem, quo explicatio rei deinde definitionis proprietates exponens ita demonstrat, atque quod fit clarior. definito, quod naturam eius convertat, quod constet genere et differentia ex eadem quoque

de divisione demonstrat; multo autẽ evidentius de syllo; cuius tamen
nq̃, sẽd eṭ pria dici de oi et dici de nullo ostendit, et syllogos
in mis. pfectis et impfectis recte cludere; alios v̊ paralogismos
nullis mõis cludere q̊ evidenti demonstratione p reductione os
tensivã et ad impoile ostendit

ex qua rõe colligit Logicã tã eẽ
siã sm̃ ptem demonstrativã, sed etĩ sm̃ topicã et sophisticã: q̊ licet
harũ ps sit Argũ pbabile, et erroneũ; Logica tn̄, qua de eis
agit, evidenter et demonstrative pcedit demonstrat. n. eviden
ter nã et pprietates argũi pbabilis et sophistici cũ docet syllõgũ
pbabile generare opĩoẽ, sophisticũ v̊ generare errorẽ; cũ v̊
petit ut obiũ sciæ sit nariũ n̄ petit ut narie existat, atque
adeo pot ẽẽ otingens in existendo: petit v̊ ut veritates quas
scia demonstrat n̄ sint otingentes, sed naria quanvis lautẽ obiũ
otingens n̄ se ẽ tn̄ capax alicuius veritatis naria

Tertio rõe pbari solet a posteriori hæc
opinio q̊ si Logica n̄ ẽẽt scia, nulla alia facultas posset ẽẽ scia;
q̊ pr nã si Logica n̄ ẽẽt scia n̄ ẽẽnt aliæ sciæ certæ et evidentes
nã certitudo aliarũ sciarũ, et evidentia dependet a certitudine et
evidentia Logicæ, quæ evidenter ostendat oc̃as illatas p scias alias
evidenter inferri ex earũ pmissis q̊ s Logica evidenter ostendit oc̃as
in aliis sciis evidenter inferri ex pmissis et sic Logica ẽ scia at
si n̄ ostendit tã evidenter in aliis facultatibus n̄ cognoscat
evidenter oc̃em evidenter inferri ex pmissis q̊ n̄ habebunt alias
facultates evidenter oc̃as illatas, atq adeo n̄ erunt sciæ

ex his n̄ erit difficile cludere
Logicã ẽẽ sciã n̄ sõ acceptã p rõe certa et evidenti ex pmissis

evidentibus sed etiam est scientia in altera acceptione, praecognoscenda, sunt enim in Logica plures actus praenoti, quales sunt quod in 4 prioribus modis 1ae figurae evidenter concludatur, item duas contradictorias non posse simul esse veras neque simul falsas, quod divisionem esse bonam in qua totum in omnes suas partes distribuit: quae cognita atque alia multa nulla probatione indigent.

Tum dicet aliquis cum Logica habeat actus aliquos scientificos, et forte non pauciores opinativos quod potius appellanda est scientia quam opinio: rem enim aliquam aggregatum ex multis partibus accipere denominationem a maiori parte vel maiori non, etiops enim dicitur niger, quamvis sit albus secundum dentes; sed restabat ut probarent habere maiori ex parte in Logica esse actus scientificos quod minime credo ac deinde falsum est a maiori parte semper desumi denominationem, quoties enim a minori et minima desumitur, homo enim videns vocat a minima parte potentia visiva quae a principaliori parte docent alii denominationem desumi, sed neque isti placent, neque potius ab ignobiliori vitiari totum solet neque malum ex quocumque defectu: quod potius appellanda est Logica opinio quam scientia. Ego vero existimo illam facultatem absolute esse scientiam, quae demonstrat nempe passiones et proprietates sui obiecti; nempe ex hoc satis constituta est in ratione scientiae, quamvis illi casu accidat ut pluribus opinionibus confundantur, neque citra opiniones has habet esse constitutum scientiae quod non evertunt incidentes opiniones: hac autem probe se habet Logica quae suum obiectum demonstrat, quamvis sibi imponant quam plurimae opiniones.

## Caput 8um

## Argumentorum solutione superior doctrina firmatur

1<sup></sup>um Arguitur ab Authorit. petitur ex Arist.º metha, cap. 3º docet absurdum esse simul et modum sciendi et quarere, quia diversa est scientia a modo sciendi: Logica autem est modus sciendi neque longe ab eo textu idem Aristoteles divisit scientias in phisicas et methaphisicas nulla facta Logicae mentione, quia Logica non est scientia, nisi Aristoteles diminutam divisionem effecit; atque id ipsum colligit ex 1º Top. cap. 9 ubi Logicam neque practicam esse neque speculativam scientiam docuit, nam his numeratis adiunxit alias non esse practicas neque speculativas, sed eorum famulas et ministras: ob quam rationem etiam sanctus Thomas visus est Logicam a scientiis excludere in opusculo 70 quod de divisione scientiae speculativae Art. 1º ad 2um.

Autoritates has opposui, quoniam in illis triplex haec ratio videtur contineri: Prima cum addiscit modum sciendi non addiscit scientiam, nam absurdum est scientiam et modum sciendi quarere, sed cum addiscit Logicam addiscit modum sciendi ergo Logica non est scientia. 2ª propria cognitio modum sciendi est necessaria ante omnes scientias, sed non est necessaria ante Logicam, ergo Logica non est scientia. 3ª Logica est instrumentum scientiarum ergo non est scientia. consequentia patet quia instrumentum ad opus aliquod non habet rationem operis ipsius. et praeterea quoniam Aristoteles docuit alias esse facultates quae docent scire, alias quae docent operari, priores appellavit speculativas, posteriores vero practicas et subiunxit alias esse facultates quae prioribus duabus famulantur praebentes illis instrumenta sciendi et operandi cuius generis esse docuit Logicam quia distinxit Logicam a scientiis omnibus practicis et speculativis quia ipsa neque sciat neque operetur sed deserviat scientibus et operantibus.

Respondetur Aristotelem in eo textu methaphisicae docere alienum esse a ratione quod modus sciendi non procedat ipsam scientiam, respectu cuius est modus sciendi, et verum est quod Logica non procedat alias scientias: Et vero Logica sit modus sciendi alias scientias non tamen est modus sciendi seipsam ex eadem parte

quare nihil infert 2a statutum doctrinam. unde etiam constat solutio
1ae rationis, nam distinguo minorem logica est modus sciendi alias scientias secundum
normam et modus sciendi seipsam tr. eandem fer. nego minorem nam imperfecta cognitio
omnis fit verum dicitur qua sine precedente logica haberi potest, non bene omodum
afert ad aliquid fer. logica perfectius cognoscendum qua ita cognita
ad priorem perfecte cognoscendum suum suppere confert sese mutuo tr. alia
logica iuvant et perficiunt unde constat quare non logica posit et requisita
ad scientias alias tr. seipsam et non est requisitum ad seipsam quamvis scientia
quod in logica docent in aliis fer. precepta quae alia perfecte sciant, in aliis
non scitis nullum eiusmodi preceptum docet sed omnia ea precepta supponuntur
unde constat solutio 2a rationis

Ad alterum textum Aristotelis respondet pater hurtado
Aristotelem fuisse oblivionis capacem quoniam si logicam meminet procerto
eam inter scientias logicam sepe numeraset. quod vero deducit ex sancto thoma non
fideliter recitat non enim excludit sanctus thomas neque boetius abeo
citatus logicam a scientiis sed ex ipse aut logicam non tantum esse scientiam quam instrumentum
scientiarum, imo neque instrumentum est sed facultas qua suppeditat et docet in-
strumenta sciendi ob quam causam recte appellatur non famula scientiarum sed opi-
tulatrix: unde constat etiam solutio 3a rationis: constat preterea falsum esse id
quod addit, velle excludi Aristotelem scientiam illam facultatem qua sciri spiritualia
nam Aristoteles non censet totam scientiam rationem in non quod est tantum scire, neque enim scientia
solum est illa qua tantum scire, sed etiam est scientia qua non sed scire, sed etiam scire
docet, alioquin reprehenderet omnium autorum divisio in scientiam practicam et
speculativam.

2o obiicit Aristoteles: Logica neque ex obiecto suo, neque
ex modo cognoscendi obiectum, neque ex fine habet rationem scientiae, ergo nullo modo est scientia.
tota est clara antecedens probatur, quia obiectum scientiae oportet esse ens reale et necessarium,
sed obiectum logicae non est ens reale, siquidem ab intellectu dependet atque
adeo est ens rationis, neque est necessarium, nam obiectum necessarium est quod procedit ex natura,
non vero quod procedit ex arte neque ex voluntate aut intellectu praeterea
ex modo cognoscendi logica non est scientia, quia de obiecto illo non possunt trahi

vere demonstrationes et dd.es sed s. aparentes. nec propterea ex fine, neque finis scib. e scire: finis vero Logicae non e scire, cum n. Loga tribuat regulas sciendi non eas tribuit eo fine ut sciant sed ut exerceant, sicut inquit aris facultas moralis tribuit regulas recte viuendi, non ut sciant aiibus (?) sed n. inutile e ut exerceant. Unde et si necessaria sit e apetibilis propter seipsam sed Logica non propter seipsam sed propter alias scias apetit, sicut apetit medicatio ab egroto propter sanitatem, cum Logica non e scia

Ad regandum dicimus neque Loga ex obo et ex fine et modo cognoscendi e scia: ex obo neque capax e nariae veritatis, qua demonstrata Loga obiectum non ens roe ut insequentibus dicemus scia apelatur ens rois actus quae ardeo (?) cur demonstrari non potuerunt. fine vero scie dicimus quidem scire non ita ut excludat etiam quod haec scia plurimum ad alia facienda adiuvabit: quare finis scie inconi Descire, cui propterea adit Loga scire et adiuuari. propterea Loga e apetibilis propter se ex roe coi scie, cui adit etiam ee apetibilis propter alias scias, atque adeo non sit tot, et sciat ut exerceat, quadmodum dicuntur precepta moralia actibus, de exercitio ut sciat. quapropter distinguenda e illa propositio scia e apetibilis propter se i propter se solum, it aliter apetatur propter alia, nego, et potest etiam propter alia apeti, concedo, unde patet etiam ex medeis Logica et ea, ipsiamedia sit de diuisione et argatio qua frequenter vtitur pat Loga

## Caput 4.um

## Loga quatenus docentem et quatenus utentem an sciam probabilius i

Opinionum diuersitas in hac mia magna ex parte orit ex equiuocatione: non n. oes in eadem acceptione Loga apelant utentem. sed intro oes conuenit Loga docentem ea illam qua docet regula et precepta quae dd diuisio et argatio ac pacipue demonstratio efficienda sit. Utentem vero Loga apelant aliqui alias scias, que utiunt regulis Loga docentis. Alii utentem Loga apelant ipsas dd. diuisiones et demonstrationes que ab aliis pa scia efficiunt et propterea non tam utentem actiue, quam utitam passiue dici voluerunt ut notauit Balduinus ex antiquissimo Aueroe in quesito i Logb. 2.m hi oes extra questionem vagant. nam Logantes

a pelent aliae scia quaestio eet n an Loga de qua nos agimus, sit scia, sed an
aliae facultates scie sint, quae Logicae praecepta utant.

Quapropter Logica utente appelant aliqui habitum
q circa mg et dg Loge efficit divisiones et dare et argationes x Loga docenti praecepta
praeceptio opportuna e disp.ni cetera oet od ss extra dificultate. sic v intelligit:
quoniq Loga docens et utens e unus et ide habitus, utrinsq Loge dist. consistit
in h qd Loga docens respiciat immediate intq quq praecipit infrat: Logau
utens respiciat operationes ipsius intelectus, quae sunt divisio et argatio: et
quamvis eade Loga sit docens et utens, respiciatq intellectu et operationes, ideo
tn e docens qd instruit intq ad operationes: ideo at utens qd st cu ipso intu
producit et efficit ipsius operationes regulis conformes: quare n inepte exponi pot
Loga docens quasi pta in actu p.o instructa et instruens ad operandu, Logau
utens quasi eadq pta in actu 2o operans.

Deinde ne equivoce disputemus, n otandu e
particulas illas qtq n accipi reduplicative quasi inquirat an ro formalis per
quq Loga docens scia sit qt e docens, et utens qt e utens, rq cu dd. doctrine
et utens sint distincta ad sciq, et a disfa ultima ipsius scia, coens e aut
n sint scia quatenus utens e aut docens q.ro per quq e docens, e qd docet
praecepta, et utens qd praecepti utit: docere aute praecepta certi n e formaliter et ex
prese ide oo qd e cognitione evidente habitq per premisas evidentes. dificultas
qt e an Loga docens ut docens, et utens ut utens in sensu specificativo sint
scia: h e an in Loga utente eo ipso qd sit utens, et in docente eo ipso qd sit docens
includat L nario sequat ro scie atq adeo dicat qtq docens et utens
Loga scia, sicut ho qtq ho dr ralis et aial et ribiles q ex hoc sequit ribile,
et in hoc includit aial.

Dm e 1o Loga docens qtq docens demons
trative includit roq Loga utentis demonstrative, atq adeo qtq docens de
monstrative e demonstrative utens pr e qa Loga docens demonstrative
ut talis e nario e oe evidenter illata ex primiss evidentib, x regulas et
praecepta scienda, sed totq h includit Logq utente demonstrative q Loga do
cens demonstrative ut talis e includit utente syllogum e perfectum. qd vo
in arguto supponit, s. Logaq docere demonstrative e expressa sententia

sancti Thomae 4° metaph. Lect. 4a. et probatur quia logica docet sua praecepta, ut artifices serviles docere solent sua, sc. monstrando quid faciendum sit et quomodo, non tamen reddentes rationem cur ita faciendum sit, quo differt pura ars a scientia. Verum logica nihilominus cum monstrat opus faciendum et modum operis faciendi demonstrat etiam causas et rationes cur ita faciendum sit, quod proprium est scientiae practicae.

Maior syllogismi probatur quia logica docens demonstrative duo habet esse docentem et demonstrative docere. quatenus docens tradit regulas quatenus demonstrative docens nam dicitur quod conclusio certa et evidens non autem semper evidens per se sed evidens ex praemissis evidentibus. minor eiusdem syllogismi probatur quia est conclusio evidenter illata ex praemissis evidentibus conformis et observata regulis logicae docentis, atque adeo est esse logicae utentis quia si logica includit, quatenus demonstrative docens logicam demonstrative inferentem conclusionem ex praemissis aut logicam evidentem conclusionem includit etiam logicam utentem demonstrative. sed ut infra docemus logica docens demonstrative est scientia practica, practica quidem quia docet regulas scientiae quo quae est conclusio evidenter illata ex praemissis evidentibus quia logica docens ut docens demonstrative includit in se observationem praeceptorum rectae demonstrationis, quo ut docens est utens demonstrative.

Dico est secundo logica utens.

quatenus utens demonstrative est scientia. dixi logicam utentem demonstrative regulas quae regulis logicae demonstrationem docentis, quae vocatur analitica: nam quae utitur regulis thopicae aut sophisticae nequaquam est scientia, et ex ratione conclusionis stabilitur probatur conclusio, quia logica utens, ut utens, demonstrative est illa quae observat praecepta logicae docentis demonstrationem, quare est scientia cum probetur quia ut observat illa praecepta debet esse conclusio evidenter illata ex praemissis evidentibus ut docet logica demonstrativa. sed aliter esse scientiam quo illa logica utens est scientia aut saltem erit habitus illius conclusionem evidentem efficiens, quae est scientia habitualis ego non intelligere nunquam quamquam potui quomodo logica utens conformetur cum logica docente nisi talis sit utens qualem futurum esse praescribit docens quo si haec intelligitur ut evidenter inferat ex praemissis evidentibus alteram conclusionem evidenter illatam ex praemissis evidentibus, atque adeo est scientia.

Ex Utraque de^ne aperte ultima colligitur ut
Logica etiam docentem ut docentem esse scientiam, quia docens demonstrative ut
talis includit utentem demonstrative, ut 1.a d^o defendit: ideo logica
utens demonstrative ut talis est scientia ut 2.a d^o ostendit, quia logica do-
cens demonstrative ut docens est scientia in sensu inclusivo, nam includit
scientiam quam propter licet non esset scientia utens demonstrative esse docens
potest rescelquer speculativa, quae nihil faciendum dicit, tamen omnis logica do-
cens demonstrative erit logica utens, et omnis utens demonstrative erit scientia.

## Caput 5.^um

## Disolutis Argumentis pro sententia lux et robur additis.

Qui solam logicam docentem esse scientiam iudicant obiiciunt 1.o logica utens utitur ...
... per logicam demonstrative docentem, ergo non est scientia. ... probatur ... ex s. Tho.
4.o metaphisicae lectione 4.a deinde probatur ... quia logica ... demonstratione circa
obiecta aliarum scientiarum neque circa ... demonstrativa ... nec circa ...
docens demonstrat obiecta logicae ... pertinet ad logicam ... logica demonstrat ... strat
... logica utens ab antiquis de ... rebus ... quae ... circa ... qua-
si obiecta aliarum scientiarum quia ut utens ... licet demonstrationes efficiat non ... circa
obiecta propria logicae sed circa obiecta communia. in hac autem ... sanctus Thomas
Scotus in q.a logicae: ... dicitur ... complutenses.

Denegando ... sanctus Thomas ... docen-
tem logicam scientiam ... quae in ... philosophia, aut alterius ... versatur: quia forte ... utentem
... Scotus, neque familiare fuit antiquis ... omnes scientias logicae ... utentem ape-
... ad ... demonstrare proprie ... logicae ... ad docentem ... utentem
pertinere, quod pluribus posset ostendi: nam 1.o hac oratio ... debet explicare
essentiam ... ... logica docens et ... utens, quod ... 
... a regulas definiendi, et ... docentis et utentis versatur
in ... proprio logicae ... circa ... in hac demonstratione omnis
vera ... debet esse eiusdem de eodem, ... ut sit eiusdem de eodem debet ... 
... eadem suppositione ... quod ... debet eadem ... servari. ...
d^o docet regulam ... et ... regulis demonstrationis, et ...

in eodem obiecto logica. Ad 5am rationem dico alias facultates utentes logica
vocari logicam rebus scientias logicam quoque sive utentem sive docentem vocari abusive
a rebus, quia eius obiectum non est res aliqua externa.

Obiicit 1° logica utens ut utens procedit conformiter
regulis logicae docentis, ergo habet rationem non est scientia; quia logica utens ut utens non est scientia
maior certa est minor probatur quia procedere conformiter logicae docenti nihil dicit esse obiectum logicae
docentis atque adeo utens talis est neque habet obiectum aliquid sed potius ipsa est obiectum, neque probat
neque negat neque respectum aliquem dicat ad premissas evidentes, ex quibus evidenter
inferat, atque adeo ut talis est non habet conditiones quae ad scientiam requiruntur et confirmatur
probatur quia si logica utens ut utens haberet ~~.~~ obiectum esset vel ratio causalis ideo est utens, quia
habet tale obiectum obiectum non est causa sui actus atque adeo exprimi potest ut causa actus in propositione
causali: sed causalis haec est falsa ideo non est utens quia conformatur regulis non quia habet
obiectum, quia utens ut utens non habet obiectum.

Pro solvendo maiorem et negando minorem
ad cuius confirmationem dico distinguendo antecedens logica conformiter conformis praecise
dicit esse obiectum qualecumque logicae docentis nego antecedens: dicit esse obiectum observans
regulas logicae docentis concedo antecedens: quia logica docens iubeat ut actus sit
scientificus evidenter illata ex premissis evidentibus si logica conformis est huic docenti
conveniens erit scientia evidenter illata ex premissis evidentibus et deinde erit affirmativa
vel negativa et comparabitur circa suum obiectum quia si aliquid ex his deficerat deficeret a
conformitate logicae docentis probatur enim illam causalem dico non esse veram; quia non sunt verae causales,
quarum causa est sui indifferens ad effectum, sicut falsa est ista homo est homo quia est animal.
cum quia obiectum sit indifferens ut a docente logica vel utente percipiat, sit ut non sit
vera illa causalis et ratio est quia in causalibus enunciatur causa determinativa effectus
alioquin erunt falsae.

Obiicit 2° logica ut utens non habet obiectum logicae quia non est
scientia logica quamvis forte sit physica vel metaphysica, ratio constat antecedens probatur
fit syllogismo omnis homo est animal, Petrus est homo ergo Petrus est animal: rogo quaenam dicatur scientia
in hoc syllogismo: non invenitur nisi scientia, quia non est scientia evidenter illata ex premissis:
si vero dicatur scientia, recte quidem dicitur, sed ea scientia non est logica, sed physica, cum non sit habita

praemissas phisicas hoc argumentum simile est argumentationi Thomistarum. Respondetur negando antecedens, ad cuius probationem dicimus nullam logicam utentem haberi ex eo quod ab aliquo logica ad probationem rei concedendo illam contineri non esse scientiam logicam sed philosophiam quae versatur in materia propria. Ceterum non erit logica utens, et scientia logica, illa quae circa propria materia logica utatur illis praeceptis, ut videre licet in hoc syllogismo, omnis syllogismus recte dispositus concludit evidenter, syllogismus in barbara est recte dispositus ergo syllogismus in barbara concludit evidenter

Qui logicam docentem et docentem existimant non esse scientiam sic obiiciunt logica docens ut docens non est evidens per demonstrationem adquisita ergo non est scientia discursiva. Consequentia est certa, antecedens probatur quia logica docens non est id ipsum quod docet, sed non docet efficere scientiam scientificam, ipsa non est scientifica scientia. Secundo quia logica illa est scientia quatenus est conclusio illata ex praemissis, sed sub hac ratione non est docens sed potius utens, ergo non est logica quatenus docens sed quatenus utens. Quia secunda probatio exemplis declaratur et ita si ludi magister doceat puerum regulas scribendi, et praeterea ipse procedat observando suas regulas, dicetur docens quatenus regulas praescribit, non quatenus exequitur, ergo similiter logica dicetur docens quatenus regulas docet, quatenus vero conformat regulis non erit docens, ergo si est scientia quatenus est conclusio conformis regulis, erit scientia quatenus utens, non quatenus docens.

Respondetur negando antecedens. Ad primam probationem respondeo logica docens non potest esse id quod docet ob eandem rationem non potest eadem logica docens et utens esse realiter quod tamen ab adversariis non conceditur itaque respondetur eundem actum non docere regulas quas ipse efficiat, sed quas alii fiant, docet autem in nulla praecedente regula cum regula principia possit regulari sine praecedente alia regula quae eam contineat et efficiat. Ad secundam probationem respondeo concessa maiori distinguendo minorem sub ea ratione non est docens neque includitur in docente nego minorem, non est docens formaliter eadem ratione qua est utens concedo minorem, tamen non ideo est haec propositio logica quatenus docens est scientia, sicut non est haec homo quatenus animal est viuens, quia animal includitur in se rationem viuentis ex non est adaequate extant enim diversi modi docendi, et potest aliqua talis esse ut exerceat id ipsum quod docet, quemadmodum in logica contingere satis ostensum est.

Denique obiicitur logica docens ut docens et utens ut utens se indifferenter ad hoc quod sint scientia vel non scientia, sed ut tales non scientiam

coa certa ē ant p̄r, q̄ docens et vtens ē rō coīs adsciā et ad opinionē: possunt n. docere aut vti p̄babilit, s demonstratiue. quamuis existiment Logā docentē cū vere sit ars, ē certā et n̄ rō p̄babile q̄ ars ē virtus intellectualis, virtuti autē intellectuali n̄ pōt subesse falsū sicut virtuti morali n̄ pōt subesse malū. T̄n omiso ante negat coā, ubi nostrā sētia sit, do cuimus n. Logā n̄ posse vt docentē nec vtentē, s vt talē demonstratiuā ē scīā qua roē n̄ ē indiferens ut sit s nisi scia.

# Disputatio 2ª

## an Loga sit scientia Practica s speculatiua

## caput 1um

## Aliqua ante resolutionē p̄mitunt

facultates habituales quas in intu obs ex nā sua ordinant ad eficiendos s cū intu actus illius oba p̄cipientes: h̄ autē ē discrimen q̄ aliqui in h̄ sese otinent, q̄ eficiant eos actus, actusq̄ p̄ficiant obū veritatem, et hoc finis ē veritas, q̄ cognita veritate n̄ p̄grediunt vlterius. alii vº habitus et actus n̄ otinent se in sola veritate cognita s vlterius ordinant ad operandū ipsū obū q̄ cognoscunt, quo finis ē operatio, q̄ vltra veritatē ad opus faciendū p̄tendunt, n̄ q̄ ipsi actus aut habitus eficiant obū, s q̄ dirigunt p̄ū executricē opīs docendo mōū quo fieri debeat opus. priores actus et habitus vocant speculatiui posteriores vº practici.

Ceterū cū circa idē obū versari possit actus practicus et speculatiuus n̄ facile explat vtriusq̄ discrimen: nā actus speculatiuus pōt etiā cognoscere mōū, quo fiat opus. responderi posset ex s. Tho. 1ª 2ª q. 67 art. ad 1um habitū speculatiuū solū habere ordinē ad actū que eficit practicū vº etiā habere ordinē ad opus q̄ dirigit. s hæc responsio n̄ placet ob̄, q̄ habitus et actus habent ordinē ad idē obū p̄terquā q̄ dificultas erit de actibus ipsis practicis et speculatiuis quos p̄tat habere ordinē ad obū suū, q̄ s alte actus speculatiui et practici n̄ diferunt earōe neque satisfaciunt Thomistæ docentes practicos actus p̄cedere mō

oppositiuo sed applicando artem modo speculatiuos vel procedere modo resolutorio i(d est)
reddendo rationem veritatis et resoluendo conclusiones in suas causas et principia non inquisi-
tis faciunt, quod etiam actus practici procedere solent modo resolutorio, ut sanctus Tho.
ipse docet 1a 2ae q. 79 a. 2o et nos etiam insinuabimus

Ceterum sanctus Thomas et communiter alii do-
cent facultatem practicam quae cognoscit obiectum operabile fine et modo opera-
bili immo etiam addunt aliquis futurum esse operabile ab ipso habente facultatem
practicam de quo infra aliquid dicemus: alii requirunt obiectum esse operabile vir-
tute ipsius scientiae. quae omnia vera esse videantur, tamen non satis liquet scientiae practicae
et speculatiuae discrimen, nam virtute scientiae speculatiuae potest hoc aliquis opus
efficere, ut docet sanctus Thomas ubi supra a. 3; quod scientia speculatiua cognoscit
tunc obiectum operabile virtute ipsius scientiae procedentis fine et modo operabili; autem
tendat quis sit iste modus et finis quod conveniat scientiae practicae et non possit conve-
nire speculatiuae. Ceterum pater Hurtado disp. 1a de anima §o distin-
guit practicam scientiam ab speculatiua in hoc quod q. 13 sufficienter instruat artificem
ad opus, non quod 2am atque adeo esse practicam scientiam quae habita potest artifex ad
opus procedere. Nobis placet omnibus hic omnino, quia plerumque habita sola scientia
speculatiua de eo modo quo factibile est opus potest quis illud efficere.

Dico esse practicam scientiam illam quae est
ita directiua artificis ad opus efficiendum, speculatiuam vero nequaquam eo modo direc-
tiuam, quamuis plerumque contingat ut artifex ex scientia speculatiua ad opus effi-
ciendum procedat. Discrimen autem colligitur ex his actibus syllogismus aliquis constat
ex propositionibus constitutis in barbara item syllogismus rectus ut rectus sit debet constare
propositionibus in barbara aut simili modo si quis audiat hos actus virtute logicae non
diriget ad efficiendum syllogismum artificialiter quamuis casualiter possit illum
efficere: virtute autem logicae diriget ad artificialem efficitionem et non casualem:
ratio autem et explicatio est, quod quamuis sciat aliquis syllogismum in barbara illum
constare talibus propositionibus tamen non cognoscit illum certum esse regulam certam cui si conformet
opus erit recte factum comparatione casu accidit et non ex vitio ut procedente actu
recte fiat opus at vero 2us actus non solum docet opus, sed etiam monet ita ut fiat recte factum
fore, quod est proprium regulae mentalis hoc autem requiritur ad practicam scientiam constare ex arte
et [illegible] quod doceret artificem non solum partem efficere posse opus, sed etiam certo cognoscere

si ita fiat recte factu[m] e[st], imo etia[m] si opus error[e] aliqu[o] [con]stat, posse parte[m] errore[m] cognosci et corrigi quo discrimine maxime diversa sit opera, que casu solo recte facta[nt] ab illis que a[rte] fiunt

## Caput 2[um]

## Duplici notatione statuta duplex etia[m] co[n]cl[usi]o [con]firmat[ur]

Diversis ra[tion]ib[us] ducti Artes docuerunt aliqui esse n[on] e[sse] practicas s[ed] speculativas ita scotus in p[ro]logo sententiar[um] q[uaestio] 4[a] et sequuntur scotiste, et n[on] nemo etia[m] ex thomistis, alii dixerunt e[ss]e s[ed] practicas, ita fonseca 1º metaphisices capite 3º q[uaestio] 2[a]. alii iudicarunt partim e[ss]e practicas et partim speculativas que opinio apud recentiores magistros co[mmun]i[o]r e[st] alii absolute e[ss]e practicas, et s[ecundu]m q[uid] speculativas: deniq[ue] ... fore opinant[ur] aliqui neq[ue] practicas e[ss]e neq[ue] speculativas: quar[um] opinionu[m] Artes rivacat videri poterunt apud scriptores: ea[rum] fundamenta postea referimus, et partim opinioni [n]r[a]e adiuciemus.

1º tum statuendu[m] e[st] posse eandem facultatem e[ss]e sci[entia]m et e[ss]e practicam, q[uo]d aliqui negaverunt existimantes n[on] posse eunde[m] habitu[m] e[ss]e arte[m] et sci[entia]m. 2[um] p[ro]b[atur] 1º ex com[m]uni divisione sci[enti]e in practicam et speculativam. 2º q[ui]a nulla e[st] repugnantia in h[oc] q[uo]d sit evidenti illata ex p[ri]mis evidentibus doceat regulas operis faciendi q[uo]d in eode[m] actu reperiet ra[tio]nem artis et sci[enti]e 3º q[ui]a similitas aliquas ostendimus etia[m] artes p[ro]cedere posse modo resolutorio, i[d est] resoluendo sc[ilicet] in sua principia.

2º statuendu[m] e[st] posse etia[m] eande[m] facultate[m] e[ss]e sci[entia]m practicam et speculativam q[uo]d dupliciter accidere p[ote]st, aut q[ui]a una et eade[m] facultas co[n]stet p[ri]mibus actibus s[ive] habitibus quor[um] aliqui sint practici aliqui speculativi; aut q[ui]a unus actus sit practicus et speculativus respectu diversor[um] obi[ectoru]m, in quo nulla apparet repugnantia: n[am] q[uo]d aliqui obiiciunt sci[enti]as distingui essentialiter p[ro]pter diversas ra[tion]es formales nihil p[ro]bat, et n[on] distinguant[ur] essentialiter n[on] ... e[st] ut distinguant[ur] realiter, sicut n[on] distinguit[ur] a[n]i[m]al, a[n]i[m]alis, p[ro]terq[ue] q[uo]d fortase ra[tion]es speculationes et practicas obi[ecti] n[on] n[isi] essentialiter ra[tion]es distincte, atq[ue] adeo n[on] distinguent p[ro]pter illas ra[tion]es actus practici et speculativi. q[ui]a 2º practicis et speculativis obiectivam

sint roes esentialiter distincte ex hisbari poset q eadem res indibisibiliter sit practica et speculativa accidentaliter propter diversos actus a quibus cognoscit sicut eadem res esentialiter i definita et dd obiectiva respectu diversorum actuum.

Ex qua solutione cessat instantia illa, q diversa differentia ultima diversarum specierum non posint coniungi in una et eadem specie cessat, in qua instantia hac, q practicis et speculabilitas non e differentia diversarum specierum, propterquam q falsum e id q ut principium asumit. q si fuit aliquando docuit differentias duas diversarum specierum non posse in una specie operari, intelligendus e quando differentia sunt membra dividentia aliquod totum, ita ut una ex plenitudine negatione alterius, quemadmodum dividitur substantia in incorpoream et corpoream et animal in rationale et irrationale alias coniungi poterunt in eadem specie differentia duae ultimae diversarum specierum sicut in eadem re coincidit utile ac honestum, quae sunt differentia dividentes bonum, et eodem modo poterit in eodem actu reperiri practicum et speculativum quoniam neutrum explicat negationem alterius circa diversa obiecta.

His statutis dico i°. logicam continere quamplurimos actus practicos et quamplurimos speculativos id facilis e, quia logica per plures actus docet quomodo efficere debeat obiectum suum, scilicet rectam dd diffinitionem et argumentationem: et rursus per plures alios actus contemplatur veritatem eiusdem. Si respondebit aliquis contemplari veritatem alicuius dd non pertinet ad philosophiam sed ad alias facultates. i° quia contemplari naturam, et proprietates alicuius rei e proprium philosophia, 2° quia indicare ddem hanc vz homo e animal rationale non pertinet ad logicam, sed potius ad philosophiam non hoc sola indicari potest animal rationale esse naturam hominis. Dico ad i quod contemplatio rerum naturalium e communis pluribus facultatibus quae idem obiectum propter diversas rationes cognoscunt, atque adeo logica contemplatur in illa hominis ddem num esentia hominis sit animal rationale, hoc non pertinet ad philosophiam, sed q haec dd recta sit si forte animal rationale sit hominis essentia, quae veritatem ex philosophia mutuat.

Dico 2°. logicam esse absolute practicam, et secundum quid, seu potius per accidens speculativam explico quoniam cum practicum et speculativum ex fine potissimum distinguantur inde e q illa facultas dicatur absolute practica cuius principalis finis e operatio. Unde sic arguitur principalis finis logicae e operatio scilicet directio dd divisionis, et argumentationis, ergo e absolute practica. Secundo per accidens speculativa, quia habet actus speculativos quoniam accidentaliter

stinguunt logicā versatur extra esse finis quem sibi proponit loga. utriusque ante ro et iudicium est, quod si a loga excluderent omnes actus speculativi dumtaxat adessent practici, loga suum finem consequeret, qui est dirigere intellectum; si vero excluderent actus practici, nullius utilitatis esset actus speculativi ad finem loga consequendum

## Caput 9.um

## Arguta expediunt, expendunt que scientia practica conditiones

Non aliter commodius arguta soluent, quam si conditiones aliquas expendamus, quae ad obiectum et scientiam practicam ab aliquibus exiguntur, quarum conditionum aliquae petuntur ex parte obiecti, quod praxis nominatur, aliae ex parte subiecti, quae scientia practica habet. Neque 1.º arguunt scotistae logicam non esse practicam, quia eius obiectum non est praxis, quae ita probant praxis actus alterius potentiae ab intellectu, sed obiectum logicae est actus intellectus, quod non est praxis. Maior probatur ex Aristotele et s. Thom. multis in locis. Complutenses a tomistis deficientes plura alia testimonia congesserunt ro ... quibus scotistarum doctrinam firmauerunt. sed neque s. Tho. neque Aristoteles actus intellectus a praxi excluserunt: locuti vero sunt in illis locis de artibus mechanicis, quarum opus est extra intellectum

Deinde probant rationem desumpta ex Aristotele, et ex s.to Thoma intellectus extensione fit practicus, sed quod practicus est extendit extra seipsum ad opera externa ... ut principium ... coarctat quod non extendit quod est speculativus egre ferunt aliqui negatum fuisse antecedentem ... quod apud Aristotelem aut sanctum Thomam non reperiri dicemus omisso antecedenti negando cons. negamus etiam probationem consequentiae quod intellectus est extendit in ordine ad actus proprios quod extendi intellectum non est extra se evagari, sed ultra obiectum proprium quod veritas cognita extendere sese ad obiectum suum efficiendum, (L) ad dirigendam potentiam, quae illud efficiat, intellectus autem ... aliquos actus dirigit se ad ... alios efficiendos

Sed 2ª scotus et sequaces sic arguunt 1º actus aliarum potentiarum ab intus ideo sunt praxis quia potentia executiva potest per partem dirigi ad eos eficiendos et rectam rationem: sed eum possunt dirigi potentia intelectiva ad eos actus eficiendos, ergo eum hi erunt praxis praesertim cum intus non minus sit capax erroris in cognoscenda veritate, quam voluntas in amando bono, et alia potentia in suis operationibus.

Arguunt 2º obiectum scientia eo ipso quo excedit obiectum scientia speculativae, est obiectum scientia practica, et praxis, sed actus intus potest excedere rationem obiecti scientias speculativa ergo potest esse obiectum scientia practica. consequentia constat maior probatur et quia eo ipso extenditur se intus et ea extensione fit practicus, et quia obiectum scientiae, et non scientia speculativa est obiectum practica minor probatur quia obiectum scientiae speculativa consistit extra quod praecise terminet cognitionem veram et evidentem, quia speculativa scientia finis est veritas, sed actus intus excedunt hanc rationem obiecti, quia praeter hoc quod est esse terminum cognitionis evidentis addunt quod sint operabiles, et dirigibiles neque regula aliqua potest illorum directionem praescribere his rationibus nihil ab scotistis responderi potest nisi supponant illud ipsum quod impugnamus scilicet opera externa id est esse praxim, non quia operabilia sunt praecise sed etiam quia sunt actus alterius potentiae ab intus.

Alii exponunt libertatem in opere quod est praxis sed actus intus non habent libertatem, ergo non sunt praxis, neque Logica ~~quae de aliis~~ illis agit est practica maior probatur, quia ad opus quod naturaliter eficitur frustra regula traderentur. quis enim probeat regulas ut sol hoc vel illo modo oriatur. probatur hoc argumentum quod negare nemo poterit, scilicet obiectum scientiae practicae capax esse debere alicuius erroris, et oppositae rectitudinis quare contingentiam habeat ut ordinato modo vel inordinato procedat, errorem ad inordinationem tolli per scientiam practicam: sive opus liberum sit sive sit naturale, neque ideo medicina est scientia practica, et eius obiectum est praxis, quia licet sumptum medicamentum naturaliter operetur sanitatem aut necem, tamen contingens fuit esse hoc medicamentum aplicaret.

Adverto tamen quamvis haec contingentia suficiat non tamen quoties datur contingentia dabitur praxis, quia deficere possunt aliae conditiones, neque sibi dabitur in scientia illo nulla regula potest ab ordinatione vel inordinatione revocari. praeterea ad distinguendum maiorem praxis debet esse libera, in se ipsa neque maiorem debet esse libera hoc est indiferens ad errorem vel errorem et rectitudinem concedo maiorem, et in hoc sensu nego minorem.

Quo requirunt aliqui opus quod est ut obiectum scientiae practicae
fieri posse ab eo qui eam scientiam habet, sed non satis, quia logicus habet, potest efficere eius obiectum,
quia logica non est practica. maior patet quia necesse est ut opus factibile sit ab illo quem
scientia dirigit, sed scientia practica non dirigit subiectum quod illam habet, quia necesse est ut subiectum
quod scientiam practicam habet possit efficere eius obiectum. minor est syllogismi patet, quia deus
habet logicam, et tamen non potest efficere syllogismos: deus enim non discurrit, sed res alias
et alias per se ipsas cognoscit. Respondeo negando maiorem ad probationem vero omisso
antecedente, de quo paulo infra: licet opus factibile fieri ab eo qui scientiam habet,
potest esse factibile ab alio, quem scientia alterius dirigat atque adeo licet deus non
possit syllogismos efficere, tamen eius scientia poterit angelum et hominem ad syllogismos efficien-
dos dirigere.

Ego quidem ita iudico non opus esse ut qui scientiam practicam habet,
habeat etiam potentiam ad opus ipsum, dummodo in alio haec potentia reperiatur. imo vero
mihi valde probabile est habere eum posse scientiam practicam quamvis a nullo subiecto fieri
posset opus. quod patet et declaratur, per hanc cognitionem syllogismus debet constare
tribus propositionibus et terminis etc. dirigit homo ad syllogismum efficiendum, atque adeo est scientia
practica, si vero auferatur ab homine potentia ad syllogismum efficiendum, imo etiam si auferretur
potentia ab omni alio subiecto, conservari poterit idem actus atque adeo dabitur cognitio
practica sine ulla potentia ad syllogismum efficiendum, quod vero scientia practica sit colligitur
ex eo quod si eidem subiecto iterum restitueretur potentia, quamvis nulla mutatio fieret
in scientia, praecedente illa cognitione sufficienter dirigeret hominem ad syllogismi effectionem,
quapropter scientia practica non est illa quae ita dirigit ad opus ut opus ipsum
actu efficiat, sed quae docet regulas per quas effici poterit, aut debebit, si aliquod
opus faciendum sit, quare non petitur ut actu fiat neque ut possibile sit, ideo enim est
practica itaque quia mera [?] illo modo facienda erit si aliquando fiat. debuit
tamen hac de re dicemus in libris physicorum cum de intentione finis, et electione
mediorum disputetur.

Denique requirunt aliqui ut scientia practica
dicatur, eam addiscat ex intentione et animo operis efficiendi. sed non omnes studentes
logicae illam addiscunt eo animo ut syllogismos efficiant ut experientia est, et tamen est logica

practica maior qa nec aliter cogn practica sisteret in obi veritate cognoscenda neque ordinaret ad opus. Rx negando maiorem. Ad probationem vero distinguendo ans sisteret in veritate, et non ordinaret ad opus ex natura propria ipsius scia nego ans. non ordinaret ad opus etiam ex intentione artificis omitto ans quamquam potest dici solet finem intrinsecum scia practica necessario esse opus non autem requiri finis extrinsecum, i finis quem sibi proscribit addiscens scientiam sit opus aliquod

Disp. 3a

# De obo frali dialectica

q. 1um

## Quid sit obiectum sciarum et quotuplex brevi predocet.

Tractationem de obo logice placuit ab obo frali incoare. frale n. cognito facilius deinceps male sciemus. non vitamento pater hurtado obiectum frale proprie id quod cognitum ducit nos in cognitionem malis obiectum ita quod res ita adeoque obiiceat et ponat alicui poe percipiendum v.m. eadem res obiicitur potest diversis potentiis aut sensibus paries percipit a visu et a sensu et ab intellectu: quare ex se indiferens est ut ab hac poa vel alia percipiatur. itaque sicut materia dicitur illa, quae est indiferens ad constituendum diversa composita ita obiectum male apelatur id quod a poa aliqua percipitur est tamen indiferens ut ab alia poa percipi posit. quemadmodum vero forma detrahit indiferentiam materiae ut potius tale compositum constituat, ita etiam obiectum frale apelatur illud quod detrahit malis indiferentiam, ut potius sub tali ratione ad talem potentiam pertineat exemplum sit paries idem indiferens ad varias poas quae detrahit. Deo ratione ut pertineat ad potentiam visivam et ab albo detrahi sensibilis, per quantitate calore etc. detrahit ut pertineat ad sensationem ex quo facile colligitur obiectum frale unius poae esse posse male respectu alterius quia ex vna parte detrahat obiectum aliud, et ex alia ipsum percipi pot per diversam poam. adverti autem valde debera est observanda quod obiectum frale non ita dicitur, ex eo quod subtrahat obiectum male aut seipsum ab alii poa, ita quod non posit ab illis atingi, id ideo frale est quia curriale principium ut insuficientem, quare a poa perciperetur, hic autem sufficientia talis quod frale non excludit eam sufficientiam ut ab alia poa percipiatur. quamvis autem sit quod obiectum frali unius poae et sit male alterius frale tamen esse non posit quia et sufficiens sit ut propter seipsum atingat ad talem poam non tamen est sufficiens

ut perse ipsum io ab alia atingat.

Itaque cum redat io sufficiens et proxime aptum obiectum materiale et formale, ut ratio non vocari formale illud quod tollit indifferentiam obiecti, ut actualiter cognoscatur. actus enim ipsius potentiae est qui hanc indifferentiam tollit, qui actus nequaquam est obiectum formale potentiae sed ratio formalis actualiter comprehendi obiectum. qua doctrina non minus deprehenditur falsitas illorum qui, nescio quas atingibilitates passivas comenta est, quae sint obiectum formalissimum aut formale sub quo scilicet. sicut per atingibilitates passivas intelligatur physica aliud in obiecto praeter rationem ex materiali et formali, merito negandum docet nulla ratione probant. etenim quemadmodum actus est id quo obiectum actualiter atingatur, ita atingibilitas est illa per quod potest atingi, tum est haec atingibilitas nihil est aliud quam actus ipsius possibilitas, aut potius potentia ipsa, ... sibi alias.

Quae diximus de obiecto formali et materiali possunt etiam ad actus diversos eius de potentia revocanda esse; praeterea si potentia est communis ad plures species actuum, et munita sit habitibus aut concausis diversorum actuum ... intus qui per diversos habitus diversos actus efficere potest merito dubitatur quomodo sit obiectum formale, praeter quod obiectum materiale Logicae atingit ab intus illa cum habitu Logicae cooperante. et quidem et priores Logici liceret ut loquuntur antiqui et accuratius obiectum absolute appellandum est totum ... ex materiali et formali; materiale vero appellandum subiectum formam circa quam versatur ... abusus noster invaluit.

## Caput 2.um

## aliquorum sententiae de obiecto formali Logicae reprobantur

Directionem actuum intus in forma modi sciendi esse obiectum formale Logicae communior et verior opinio est: sed non omnes eodem modo intelligunt ac probant. supponimus autem quod directio sit conformitas actus cum regulis Logicae. ... dant aliqui hoc obiectum esse directionem in communi ut abstrahentem a definitione divisione et argumentatione, ne cum actus istae operationes conveniant in ratione directionis sicut equus et leo conveniunt in ratione animalis. ideo est quod ... imaginari ratio directionis in abstracto quae necesse sit definitionem requirere divisionem neque argumentationem ... communis ad eas operationes

sicut aialia ē coe hoi et leoni, et ñ diversitate honestas hic Hanc ḡ roe directionis in coi ee docent obm loga fiale

2a et 3a sententia distinguit directiones activā et passivā directio activa ē quæ residet in actu dirigente quo dirigitur passiva autē directio ē quæ directum ē activa ex regulis conformiter quæ utraque directio occurrere pot in uno et eodē actu, ut ex dictis de logaristica docente colligitur. docet ḡ 2a sententia directionē passivā ro ee obm fiale 3a sententia activā et passivā admittit. ultima 4a opinio directionē ñ actualem sed aptitudinalē, quā vocant dirigibilitatē obm ñ ee ostendit: immo etiā dicitur dirigit pot nō logā practicē obm directe dirigibilitas speculative autē ipsa demonstratio

Ad hesce sententias duplici ratione negativa explodunt 1a 2a ē ro illa coīs directionis quoniā dico ex dictis explicet ñe obm fiale ultimē diale. dixi ultimē, quod dubiū ñe, quin illa coīs ro, ipsa sit includat in obo fiali, quod infra statuemus, sicut aial in hoi includitur pr 1a 2a loga demonstrat illa proprietates et passiones sui obi fialis, sed ñ demonstrat nq et proprietates directionis in coi ḡ directio in coi ñ ē obm fiale logæ. coa ē evidens maior certa nq cum dr ab arte et eius intergreti obm scia demonstrare nq et proprietates obi intelligendu ē obm fiale nq cu obm matle ad plures scias ptinere soleat, fieret ut a pluribus sciis eadē ñ ac proprietates demonstrarent, quod superfluū ē.

Minor syllogismi pr quia loga ro demonstrat nq et proprietates dnis divisionis et argutionis in spalia sed hæ ipsæ ñ sūt ñ ac proprietates directionis in coi, ergo ñ demonstrat loga nq et proprietates directionis in coi maior stio pt si petamus ab adversariis quæ nā aliud demonstret a loga vix.n. una l altera regula aut pp directione in coi reperiet, et eaquidē ñ ppter seipsa, sed ppter dnem ad divisionē et dēm quæ consideret loga demonstrare nq hāz operationū quaz essentialis pars erit directio in coi si dē oportebat ut de illa ex tractaret ñ ppter seipsa id est ē pars directionū partiū quēadmodū ḡ deberet explicare nq hoīs eo ipso aliquā deberet tractare de coe aiali in coi.

Pr.ᵒ proprietates d.nis et c.ᵃ non sunt proprietates di-
rectionis in com̄i manifestum, nam proprietates inferior in parti non sunt pro-
tates rois com̄: sicut nec risibilitas, quæ est proprietas hominis non est proprietas animalis neque
viventis et eius demceps. Etiam neque proprietates et nota quas Loga demonstrat non
com̄es omnibus et singulis directionibus in parti, ergo non proprietates directionis in com̄i:
cōa patet quia proprietates directionis in com̄i convenire debent directionibus
in parti, nam quod convenit superiori convenit omnibus inferioribus. ant. pr.
nam Loga demonstrat proprietates d.nis quæ non sunt com̄es divisioni et argutioni:
præterea proprietates definitionis, quæ non sunt com̄es argutationi et c.ᵃ

Pr.ᵒ 2.ᵒ nam quamquam Loga demon-
straret proprietates directionis in com̄i tamen non esset formale ita directio, quia pertinere + obiectum -
quidem, ut obiectum formale tale sit, quod directe scia ad agendum de illo, ordine de
quibus agit sed directio in com̄i non est huiusmodi ergo non est obiectum formale Loga. maior patet
ex com̄i notione obiecti formalis: illud n. cognitum ducit nos in cognitionem materiæ
minor pr. quia Loga agit de directionibus in parti: non autem pot deterrare ad di-
rectionem in com̄i com̄ de partibus disputet; quia ro com̄is indiferens ex se non
detrat scia ad cog. detratam partium, sicut cog.ᵒ animalis non detrat ad cog.
hois leonis etc; neque aliter agit Loga de directione in com̄i quam de
illis re et detris; tamen quia hæc sunt obiectum Loga, sed quia includunt in obiecto uerius
illius.

Pr.ᵒ 3.ᵒ ex fine Loga: obiectum n. formale est id, quo
cognito instruitur intus ad finem Loga sequendum: sed cognita natura et
proprietatibus directionis in com̄i non satis instruitur intus ad scias parandas
tras quæ est finis Loga ergo directio in com̄i non est obiectum formale Loga. minor pr.
si quis n. sciat naturam directionis penitissime sine definiendi et eiusdem
dicta argutandi arte in parte ignoret non dubio ad scias alias, ordine per, accedet et
ieiunius recedet.

4.ᵃ sc.ᵒ est neque directio actiua etiam in parti
est obiectum formale Loga; neque saltem inadequate. Pr. quia actus dirigens non est obiectum Loga

id ipsa Loga et eius potestas directiua ē qua in roe Logæ utitur actus;
q directio actiua tr̄ ē obuȝ frale Logæ. quapropter solare notauer solent
Logā diui modū sciendi, n̄ q̄a ipsa in se litus sciendi, ꝑduidit in dd.
diuisione et argutione; sed q̄ ē scia de mo sciendi quadmodū scia de iure
solet ius appellari, vt q̄ si detur dirigens ideo pot dici Logæ obuȝ q̄ per direc
tione saltē actiuā est intus diceret obeandē roe obuȝ Logæ, et habitus Logæ
diceret etiā obuȝ Logæ; hunc n. actiuā directionē. Dere aliquis pot actus di
rigentes actiuos eo ipso ē directos; quare quadmodū stuluimus Logā
demonstratiue docentē n̄ includere utentē demonstratiue, et ꝓpterea
etiā vtealē dici scā, ita etiā si actus dirigens eo ipso ē directū, dici poterit + claudit
obuȝ Logæ siquidē actus directus ē obuȝ Logæ. sed in primis finis ē oēs actus
directiuos ē directos in fra mi sciendi: uerum n. actus aliquis n̄ dirigeretur
ad dd.em diuisionē aut argutionē, quoniā ipse sit dd.o diuisio, argutio,
q ei directū ē vtuntur illū q generali rectitudine sine errore procedit, adintu
secundo dē actū dirigentē ē directū: sed n̄ ē ad directio obuȝ Logæ, sed directio in
fra alicuius mi sciendi.
Deinde quamuis oēs actus dirigens eet directus,
n̄ sequit directionē actiuā ē obuȝ Logæ q ille actus directe respiceret a Logā
q̄a ē directus n̄ q̄a directiuus neque. paritas Logæ docentis et utentis
de adre q̄a totus actus docens includit utentē: et ideo in sensu inclusionis
ē vā illa ppo Loga qtg docens ē utens: et eodē mo eet vā hoc actus qtg diri
gens ē directus, ceterū directio actiua neqꝫ ē nequ includit directionē passiuā
et ideo in reduplicatione frali n̄ ē vā hæc ꝑpo actus qtg dirigens ē directus, ꝓpter
eandē roē qua dirigens ē directus: itaqꝫ in sensu inclusionis omitti pot
illaqꝫ, quæ falsa ē et neganda in sensu frali: quæ tn̄ etiā in eo sensu eet vā
si directio actiua eet obuȝ frale.

## caput 5.m

## Dd.e diuisionē et argutionē ē obuȝ frale Logæ nostra sen-
tentia tuetur

Quae titulo praefixa satis diversa est ab ea quae superiore ca.
impugnavimus facile quisque perspiciet. Fateor omnes communiter nihil esse aliud quam in se
ratio, neque directionem ipsam ab divisione et argutione distinguunt, in quo se
sisterent: ipsi vero explicent directione, toto caelo a priori sententia dissidet, ut sequitur:
Nam qui priorem opinionem tuentur, tenent docere tres divisionem et argutionem
non esse obiectum logicae, sed directionem earum definitas, ideoque modos obiectum eorum generice, contra vero
ipsi has definitas, quae dicunt directionem inesse, esse obiectum formale logicae. quod sic firmatur
ex illis fundamentis quae contra aliam opinionem visi sumus.

Primo logica demonstrat naturam et proprietates trium
divisionis et argutionis, ut taliter, ergo haec definita est obiectum formale logicae. Antecedens certum est
quod non probatione indigeat: sed illud probant ipsi adversarii, qui probant logicam
scientiam, quia demonstrat naturam et proprietates trium etc. 2° quia logica detrahat sufficienter ad
agendum de suo obiecto materiali propter rationem trium divisionis et argutionis: ergo est obiectum formale.
Consequentia constat. Antecedens probatur: ideo enim agit logica de tribus mentis operationibus ut eas
dirigat in finem trium etc. 3° denique quia logica satisfacit suo fini hoc ipso quod
explicet naturam et proprietates trium divisionis et argutionis, ergo haec est obiectum formale logicae.
Antecedens probatur: natura habita ea notitia satis superque instructus est intellectus ad evitandos omnes
errores separandas. Consequentia probatur: natura sicut media adaequata censentur illa quae finem plene
obtinere, ita obiectum formale est quod detrahat scientiam ad media omnia tradenda quae finem ipsum
integre obtineat.

Dicet tamen aliquis plura tractat logica ad quam
detrahat trium divisionem et argutionem: ergo haec non est obiectum formale adaequatum logicae. Antecedens
constat inductione de universalibus, de vocibus et praedicabilibus, de praedicamentis, de veritate
et falsitate dictis et oratione et propositione, de scientia, fide et opinione et errore in quibus
non requiritur illud obiectum formale. Respondetur quod obiectum formale praedicat per omnia talia sub obiecto formali
comprehendimus, non ita sehabet [illegible] obiectum formale.

Sciendum est obiectum scientiae praeter materiale et formale, esse totale et partiale. obiectum totale est illud cuius solius naturam, passiones et proprietates
effectus eorum et alia quae causas demonstrat scientia, ut ex ante pluribus in locis colligitur

et cetera ab ipso ave Apelat genus spitz et suby genus i ca pluriz qua docent in scia spotz i sitant ex pᵗᵉˢ quas tradit scia: et suby caz pasionz qua dillo demonstrant.

Ad q difficultati plura exillir qua opponunt n ptinere ad Logz vt troi rois, cotia et prædicalia: quamuis eni iz in Logz intrusa sint, alias ptinent ut oby mediatz saltz Loga n i oby q n ad spreactibus Logz, sed ad dd. diuisione et Arguitione, ad primis operationibus quar aphensio attingunt, huiusmodi autz ss decz pramenta artis: deniqz alia ptinent ut pᵗᵉˢ obi tralis vtri ets Iᵉᵗ proprietates vt veritas et falsitas, Ivt defectus vt sciaqz des et opp ad solutione R. concedendo maiore et negando minore q n i oby Loga autz i ddº aut diuisio aut argutio: cetera deqz tractat Loga n sr oby Loga, sed pᵗᵉˢ proprietates et defectus illius in valuit autz error apud sphureo exis timantes ea oia quæ tractant in scia ee sprius obz q falsz i etº ipsos docentes scie tractare de obo et eius proprietatibus et proprietates obi n ss obz alio quin scia tractaret de proprietatibus proprietatum quæ rursus eent obz et sic procederet in infinitz.

Duplex notatio tota doctrz expediet et plura argoz capita obtruncauit. Iᵃ i ex dictis colligi obz Loga nec rez vniuocam respectu oboz partiz, sed ee rez equiuocaz, et analogaz: nam dd diuisio et argutio ss obz Loga pprerea qz et eandez rez, sed ppter diuersas dd q explat certez rez diuiso q eq distribuit etcª. 2ª notatio i in obo Loga parcali n sd numerandz ee argutione in cõe, sed etz singulas argutiones species ppter easdez rões quas tetigimus. Nec infert tunc singulas etz ddᵘ et diuisiones ptinere ad obz Loga, quasd docere debet rez cõe ddᵘ et cõz diuisionis: nec de singulis in parti, qua distinguunt secundz diuersas mas disp ptinet ad ceteras scias: doctria i genere rali de ddne pga satis inseruit in tus, quanto ptinet ad Logz ad ddes traendas, simul ac ceteris scitis suppeditet.

## Caput quartum Argumenta soluuntur

1.^um pro obiecto adaequato visus: neque obiectum formale potentiae visivae est color in communi: quia sicut ratio coloris in communi deberet esse directiva ad omnes, et singulos eius actus: nec ita est, quia singulos actus non necesse est, ut attingant colorem in communi, atque ideo erat instituenda alia ratio, quae ideo formalis dicitur, quae pro communi quaedam in obiectis materialibus reperitur: ideo enim videt albedo quae est color et nigredo quae est color etc. quod eadem ratio directionis in communi est obiectum formale totum, quamvis nullus actus totum attingat, neque sit ultima ratio derivans ad omnes actus, sed partes: dummodo tamen hoc habeat quod eadem ratio directionis reperiatur in singulis actibus, ut dicitur divisivum, et argumentum. Unde colligitur de ratione obiecti formalis esse quod deberet ad omnes actus se ipso prius debet esse indifferens ad singulos.

Et negando autem totum antecedens non video quare obiectum potentiae visivae sit color in communi, quia nunquam adveniente percipit neque ullam alterius potentiae ideo numquam ab ea potentia attingitur. Etiam potest tamen, quia non sunt percipere potentiae tamen particularia, sed ex rationibus omnium, tamen quale est intus, quod non sunt intelligibilia particularia, sed ens intelligibile in communi potest cognoscere atque adeo tamen huius potentiae obiectum non sunt intelligibilia particularia, sed ens intelligibile in communi: unde neque potentia visiva colorem in communi per suos actus attingunt: quare haec omnia tamen non tenent obiectum earum facultatum.

Ad illud vero quod autem circumferunt colorem in communi esse obiectum formale visivae potentiae dicitur tantum sensum, quod obiectum huius potentiae non excedat sphaeram coloris, sed intra illius ambitum contineat, et propterea quod quidquid sub colore continetur illud sit obiectum potentiae visivae et similiter de aliis potentiis dicendum est: falsum autem dicitur: si sensus sit quod color in communi sit obiectum quod per omnes actus potentia visiva attingat, et deberet ponere ad cetera particularia attingenda. eodem quoque modo distinguit potest quod directio in communi non est obiectum formale totum, idest quod est obiectum formale totum habet directionem, et quod habet directionem est obiectum totum: non autem verum est in sensu quod obiectum formale dicitur illud quod cognitum a potentia deberet illa ad cetera sua obiecta cognoscenda.

Obiicit 2° directio in com est obiectum alicuius facultatis. Non nisi alterius quam logicae. ergo est obiectum logicae. maior probatur quia est digna quae sciatur et communis quae tradatur sub aliqua facultate. Respondetur distinguendo maiorem, est obiectum per se alicuius facultatis nego maiorem est obiectum et pertinet aliquo modo ad obiectum alicuius facultatis concedo maiorem cuius probatio tantum convincit hoc ipsum quod concedimus quia licet non sit digna directio quae sciatur et tradatur ab aliqua facultate, tamen traditur a logica; quia pertinet sit obiectum illius intrare poterit aliquis modus eodem modo est obiectum logicae, scilicet partiale, et in modo per se est obiectum logicae, quia est directio.

Respondetur negando maiorem, disparitas est quia modus continet specialem doctrinam per eam, quae divisione et argumentatione tradit: atque adeo praecipuam videtur a logica: directio in com pro doctrina tradita per partibus directionibus, nihil speciale continet quod non tradatur per directiones particulares: neque demonstrata ratio, et proprietatibus partium obiectorum, satis demonstrat ratio obiecti in com, quia in aliis includit praecisum quod obiectum in com non est aliquid ratione univoca, sed mere aequivocus tantum partium obiectorum, aliter accideret si directio in com esset obiectum logicae sicut metaphysica non satisfacit fini suo nisi tractet proprietates entis in com tractat ideo quod ens in com sit eius obiectum: ita non satisfaceret logica, nisi proprietati directionum in com disputaret. quia directio in com finis est ad directiones particulares

Obiicies 3° obiectum logicae formale est id quod logica intendit inducere in obiectum materiale, sed intendit inducere directionem in com ergo hoc est obiectum formale minor probatur quia logica non magis propendet in modum quam in divisionem quia indifferenter intendit hos modos inducere, 2° quia tenent rationes directionis quod tractat quae requirit inducere logica in omne obiectum materiale rationem modi, conclusionis et argumentationis, sed ita inducere potest in omnes actus directionis in com. non autem per unum omnes est modus neque omnes divisionem neque argumentationem. Respondetur negando minorem ad probationem respondetur negando eam: neque enim logica non magis inclinet in unam directionem quam in aliam, in omnes tamen aeque inclinat, atque adeo indifferens est, ut possit de hoc quam velles disputare, determinata est ad disputandum de omnibus, notandum autem

Logica habitus compositus ex pluribus, quorum alii de ratione respiciunt 3d. et non di-
rectionem, quae generatur ex actibus Logicae 3d. directivis, alii vero inclinant in direc-
tionem etiam in 3d. aliae diriguntur in argumentatione quae propter singuli partialiter ha-
bitus de ratione in singulas directiones, et Logica quaecumque complectit de ratione et in di-
rectiones omnes quae omnis partem propter incoram directionem conveniat etiam in aliqua.

obiicit 4 Logica agit de subiecto materiali propter
finale sed non agit propter directionem, sed propter dirigibilitatem, quae non directa actualiter
sed aptitudinalis est obiectum Logicae finale. minor probatur quia si quis interroget quare Logica
disputet de actibus intus, respondet quia sunt dirigibiles, neque quia sunt directi sive dirigi-
bilis quorum Logica operam ponderet in illis dirigendis. 2° quia finis Logicae distinctus
est ab obiecto finali finis autem est directio, quia Logica agit de actibus ut eos dirigat,
ergo non est directio obiectum finale. Argumentum hoc multis implicationibus scatet

Respondeo quia caeca maiori negandum in Logica
non agit de actibus propter dirigibilitatem: sed propter eos inducendum in actum quia
obiectum scientiae practicae finale non est illud quod ipsa finaliter praesupponit sed illud quod inducendum est,
Logica autem praesupponit dirigibilitatem, ut inducat directionem atque adeo directio
est obiectum finale, quemadmodum obiectum finale medicinae est sanitas non sanabilitas. ad
2um rationem distinguendo ante finis Logicae quatenus est scientia practica distinguit ab obiecto
finali illius nego. finis Logicae quatenus instrumentum sciendi distinguitur concedo art.
Itaque scientiae practicae habent pro obiecto finali et pro fine eandem operationem, et Logica
habet directionem: quatenus vero instrumentum sciendi habet pro fine acquisitionem ordinatam scientiarum quaesitionis

obiicit 5 in intellectu sunt plures actus capa-
ces directionis alterius quam 3d. divisionis, et argumentationis: quia non sub solis ista directione
sed circa omnes errare obiectum finale Logicae. ante probatur quia intellectus potest errare non solum quia definit
dividit, et arguat sed etiam quia aliter cognoscit. consequentia probatur quia cum hic error tolli possit, ad
nullam aliam facultatem pertinet eius correctio. Confirmatur ex eodem fundamento, obiectum finale
extra attingit per omnes eius actus: sed non attingit per omnes actus 3d, neque per omnes divisionis &c,
ergo non est obiectum finale.

Ad [illegible] omissa forma negando conseq: sicut n. ad Logicam pertinet directio actuum voluntatis, ita neque pertinet directio omnium actuum intellectus, ultra illos, qui directio sua propria directione, propter [illegible] ad finem sibi proprium deducuntur ad instruxionem intellectus ut sciat posse operari. Cetera autem directiones sibi debitiones si quae correctiones quae plerumque conveniunt aliis facultatibus, quae ostensa sunt rerum obiecti [illegible] intellectus, ut vere, et sine errore circa illa versetur. Praeterea [illegible] cuius erroris correctio non indigeat arte neque Logica artificiali. exemplum [illegible] homo est lapis, et corrigitur [illegible] docente [illegible] hominis et Lapidis. ad obiectum distinguendo materiale obiectum formale [illegible] attingit omnes et singulos actus nego materiale: obiectum formale 2m aliquo [illegible] attingit, aliquos actus, et 1m alio, alios [illegible] materiale: itaque obiectum formale [illegible] attingit [illegible], non [illegible] partibus.

## Caput 53

## An obiectum formale sit obiectum attributionis quod primarium et secundarium explanatur.

Qui obiectum Logicae esse rationem communem univocam docent, non video quo iure autoritatem hanc difficultatem constituerint: ipsa n. disputationis nomina posteriorum difficultatem agitari exsurgere quod obiectum formale sit analogum, cuius [illegible] analogatum inquirimus. Iam autem statuendum est obiectum primarium Logicae esse [illegible] divisionem et argumentationem. secundarium vero et ceteras [illegible] huius obiecti proprietates voces communes effectus [illegible] ita ut habeat appellandas Logicae obiectum, appellamus autem tale generali acceptione qua obiectum dicitur illud de quo scientia disputat: unde consequitur actus principuos, et primarios Logicae ex quo essentialiter constituit [illegible] illos qui directionem definitionis, divisionis et argumentationis docent. reliquos vero actus esse secundarios. huius autem ratio est quia obiectum primarium est illud quod propter se ipsum et ob quod scientia disputetur. secundarium vero est id quod ideo disputatur, quia pertinet aliquo modo ad primarium, ex quo derivatur in se rationem disputabilis scientiae. Indicium autem est, quod proprietates non disputarentur nisi disputarentur earum radices. Sic autem se habent [illegible].

Dixi rationem divisionis definitionis et argumentationis derivari in proprietates et proprietates, non quia proprietates ipsa [illegible] modo [illegible] docta

sed q eadẽ rõ sd. tetat Logã ut de sd.re disputet gñaliter, et coiter de eius ppietatibus, qd alr dici solet in recto et in obliquo: Loga n. agit de sd. ut sic, et de ppritatibus autẽ n q sint sd in recto, sed q. ppritates sd in obliquo. sicut etiã neq hñt ptpue ptinent eius ecentiale ptas, q qua dr primario vitium: secundario ptinent hõis ppietates, ita etiã de aliis obiis dm e. et forte h intendunt q docent obiũ atributionis Loga ẽ mũ sciendi, vt pphendit illa dimciones.

Vera dificultas ẽ an inter hec obia ffalia, et primaria, siquidẽ analogice se inueniunt in roe obi, det aliqd principale analogatũ, ad qd reliqua sr referant, et qdnã sit. sed q vocabit obiũ atributionis, sicut medicina obiũ atributionis ẽ hõis sanitas: ad hanc n. ca oia, qua tractant in medicina referunt: vident autẽ fere oes suponere dari huiuscemodi obiũ quamuis neq pauci, neq ignobiles oppositũ sentire visi sint, docent n. nullũ aliud obiũ atributionis e pp̃ter mũ sciendi, ad quẽ ca oia Logicalia pcepta ptineant. sed h suponendũ potius ẽ qua pbandũ. pbabit autẽ roe qua pst mel insistitũ. docent q aliqui obiũ atributionis ẽ sylogũ in cõi. cuius opinionis fuisse fere scotum et eius familia: alii restringunt hanc doctrinã ad sylogũ demonstratiuũ, aut demonstrationẽ, ita pater hurtado et arriaga.

Prior tñ oi̊ communior ẽ hec opinio, et maximus plausibus recepta apud recentissimos magistros docentes demonstrationẽ ẽ obiũ atributioni Logã, ea prai euidentiã, ẽ q ca n. oia qua tradunt in Loga si media ad demonstrationẽ ordinata: q demonstratio n ẽ obiũ atributionis Loga. cõa ostat obiũ n. atributionis ẽ finis intrinsecus, et vltimus scĩa ad quẽ obtinendũ oia qua in scĩa tradunt velut media ordinant. finis autẽ pr illa qua in f. topica, et sophistica docet, n possunt ad demonstrationẽ ordinari, demonstratio n. ostare debet ex pmisis euidentibus, cũ ceteris oditionibus quas in Libris inferioribus docebimus, ad quã demonstrationẽ ostr ordinari. atq ẽ sequitur, topica vo̊ et sophistica Loga nequaquã ad demonstrationẽ ordinata e. p. n dicat ordinari ad oiũ arguẽtos q a oiũ oiũ n ẽ actũ mediũ ad cognitionẽ alterius: cõtr q cog vnius oiũ aptabit ad melius cognoscendũ alterũ, ita autẽ ẽ q cog pr Logã topica et sophistica ordinet ad cogn demonstrationis n a q obiũ ppiũ ordinet ad demonstrationẽ: impugnat etiã roe sequenti.

Ex 2° sc° q^a 4 dd multu adiuuet demonstrationem, et hac ex dd^ne spenatur, tn dd^o neq ex na sua, neq loga dispo^ne ordinat ad demonstrationem: q^r demonstratio q^a e obiu atributionis loga. Argum huius reis, et explatio ostendit hac paritate aritmetica considerata, ut obiu omnium merorum. Sit a° numerus binarius q^a requirat ad denariu, binarius tn neq ex na sua neq ex consideratione aritmetica ordinat ad denariu efficiendu, et ppterea denarius n e obiu atributionis resu binariu: eode mo loquimur de dd^ne et demonstratione. Sed autz huius exuplici c. deo mit: 1° q^a denarius numerus e opus pactus ex aliis numeris. 2° q^a opti pacti n ordinant ex na sua ad tale opo nendu, ut estat in acervo lapidu. Huiusmodi autz e demonstratio, ut opus quoddam accens ex pmiss potergat, et 3^m q ipsu, i ex dd^ne explato alio opcrabili cu medio extremitate. 4° q qualibet pars ex illis digna eque tractet a facultate ppter se ipsa, et ppter doctra qua in se otinet, quamuis nullo mo eet pars alterius, neq duceret ad altera sequenda. Et autz tractat a loga dd ppter ipsa q^r inde sicit, na quamuis eet impossi demonstratio, dd^tu tn tradet a loga traderet. tm a° q respca ita tradebat independent a demonstratione pre obiynu lu pcepta in controversia logatit quo dd refrat ad demonstrationem et mediu ex tant quide n pauca pacta, q^r demonstratio exposcat dd^e sicut numerus denarius exposcit binariu, nullu tn requirit pactu quo dd ad demonstrationem ex se ipsa ordinat ant.

Et 3 q^r si demonstratio e obiu atributionis, oes demonstrationes aliaz facultatu erit huiusmodi obiu: oes n. ss obiu frale sempeu sub argumentatione, et ad oes eas pbet loga regulas et pcepta, sed oes demonstrationes ut tales n possunt ee obiu atributionis, q^r demonstratio ut demonstratio e n e obiu atributionis loge. minor pt q^a si oes demonstrationes eent obiu loga aut eent sm ma, q^a qua differunt inter se, et h impossle: alioquin ma obiu sciaz eet obiu frale atributionis loga: aut eent sm fra talis directionis pantia sm qua considerant, et docent a loga: Hauz dmend. unde sic arguitur. fra directionis q^a reperit in demonstratione eade reperit in oi argumentatione frali, puta sylogo, q^r ppter hanc fra demonstratio e obiu atributionis, ppterea ande oes argumentationes frales erunt huiusmodi obiu.

Tne pt q^r demonstratio n differe ab argumentatione frali plurique in fra autz logo directionis. s oio stles q^r estat duplici hoc sylogo.

De aial rale ē risibile, oīs hō ē aial rale, ḡo oīs hō ē risibilis, q syllogus ē demonstratio.
Utq si aial rale ē albus, oīs hō ē aial rale, ḡo oīs hō ē albus, q syllogus nō ē de-
monstratio, quamuis eandē figā cū l' seruet, q° differunt in mōis dicēdi differre
demonstrationē a syllogo q. syllogus quacumq. hēt evidentē coq: demonstratio uō
coq, et pmissas evidentes. Concedo famq si, discrimen nō si inter demonstrationē
et syllogū aliū tē rei mā, q° ob [illegible] ut c, et naria, cuius obiū [illegible] rei
q passio rei etc. Si arguere efficatius videtur adversus eos qui docent dd divisionē
et argutionē, et obiū frale Logꝭ l' illud posse qui hunc ex [illegible] actus, q dd [illegible]
ulsio nominat, et [illegible] directiones has includere intrinsecas de
nominationes ab obsu.

Instabit aliquis eodē mō dd hac hō ē aial rale n
defert ab hac hō ē albus, plusquā in mā, et tn ad Logā ptinet s^m actus, et n s^m,
q° l, mā sonuit ad obiū Logꝭ, ch magis ptinet dd quequicq aliud actus
ad Logā. Hec discrimen est manifestū, q^a Logā n indicat absoluto iudicio
dd in aliis mōis et rectas aut n et, quapropter Logā nil distinguit inter illos
duos actus argutū. sd s in eōe indicatis differate [illegible] actus erit dd si repsentet
essē rei p [illegible] et diffr etc ancu iste actus [illegible] repsentet [illegible] n ptinet
ad Logā indicare, si, ad [illegible] facultate decernis mā Loquit actus et [illegible]
n ptinet ad Logā indicare hunc actū ē rectū dd. Lx a. Unde illud spale
quo differunt actus, q si dd ab illis q nec, ne obiū Logꝭ: eodē mō dices de de-
monstrationes, nā quamvis illud quo demonstratio meruit cū aliis argutionib
fralibus ptineat ad Logā cā qd sic inferat evidenter ex pmissis; illud tn quo
demonstratio distinguit ab aliis argutionibus nō ē obiū Logꝭ si aliaz facultatū
sc qd pmissa sint debo narie, qd sit contra passioē [illegible] et quo ad hoc ē quadro argutionis a cō

Preter haec autē ē spale qp in argutione [illegible]
indicat Logā absolute pmissas tali mō dispositas inferre scd evidenter, id est indicat
has, et illas pmissas ē legitime dispositas, et servare regulas Logꝭ, et recte
inferre scd; qd n indicat de dd: n n indicat de aliquo actu cū observare regulas
dd nisi in pria Logā mā versat. Quare distinguo tuas instantia ille actus differunt
plus quā in mā, ē Logā p se nihil frale distinguit inter illos actus sed dō ant nihil
frale Logꝭ diversū ē inter illos actus negoans [illegible] actū hēt directionē dd, qua ē aliqd
frale Logꝭ alter n hēt

Unde dicimus formale logicae, quo differunt actus inter se pertinet ut obiectum ad logicam, neque de eo; quod scilicet illud formale logicae quo distinguitur demonstratio a syllogismo erit obiectum formale logicae vel negando antecedens et consequentiam, neque tamen illud erit demonstrationis demonstratio, illud vero quo particularis demonstratio distinguitur ab alio actu non est obiectum formale logicae: demonstratio eadem ratione constituitur in tantum quod obiectum repraesentatum ab illo actu sit res cognita: et tamen hoc non pertinet ad logicam, quamvis tamen ipsum pertineat ad actum qui est demonstratio et obiectum logicae: unde si sequitur demonstrationem, ut demonstratio est, determinare et docere in actu exercito, per rationem obiecti formalis logicae includere aliquid aliud quod sit obiectum alterius facultatis: atque sic ipsum demonstratio est de demonstratione ut demonstratio est, nec non in particulari non solum ad logicam sed etiam ad aliam facultatem pertinet. arguitio vero ut arguitio est ad nullam aliam facultatem pertinet secundum quod aut per aliquam quae ratio et derivatio includat ad nullam aliam facultatem pertinere potest.

Ex his obiectum non dubie colligitur argutionem formale esse obiectum attributionis logicae. quod patet tum ex dictis, tum etiam quia in illa concurrunt tres illae conditiones, quas communiter ex omnium doctorum consensu colligerent. ac posterius apparebit quod obiectum attributionis est aliquo modo unum et analogicum et univocum: omnes autem argutio formalis, ut talis, est vera, conveniunt enim omnes in hac ratione quod secundum evidenter inferat ex primo. ad ipsum obiectum attributionis ordinentur omnia quae tractantur in scientia: directe autem argutionem formalem omnia quae docentur in logica ordinari compertum est: neque enim aliud efficit logica, quam rectum argutandi modum in omni materia docere: sicut enim logica docet scire ita perfectissimum sciendi modum, id est inferendi consequentias evidenter docere ostendit quod demonstrationes per obiectum attributionis scientiae invicem distinguantur. Et vero argutio formalis quoad eius omnibus communis sit, ut obiectum tamen solius logicae propria est, atque adeo per argutionem logica a ceteris scientiis discernitur.

Arguunt pro demonstratione ad duo capita reducuntur. Primum est quod demonstratio sola sit finis in quo intus quiescit: alias inquietum et quasi non dicitur, id quod appetit scire arguitur. Secundum quod cognitio prima ordinatur ad cognitionem: ideo omnia quae in logica docentur, ac praesertim demonstratio, et alia quae vocantur species demonstrationis, quod causa omnia ordinantur ad cognitionem demonstrationis. Respondetur ad primum aliud esse finem intus aliud logicae: finis intus est omnia scire: quare donec omnia sciat non quiescit. finis autem logicae est scire alias scientias comparare: si quis autem sciat argutionem, et quae ad argutionem requiruntur sciet scientias comparare; atque adeo quiescit logica, quamvis non quiescat intus, quia est finis

Loga, e mediu ad fine intar; cognito a medio vehementius excitat appetitus nalis actus ad fine illius medii perveniendu, atque adeo cognita Loga naliter ... dee scire desiderat. ad 2 vero cog ..., quae deciderit ... ad tenu ordinari ad cog ... ordinari cog ..., quae est pars ... Sed ... cog 3 ordinari. ad cog demonstrationis ... omitti ... ipsa ad demonstrationem ordinari.

Instabis nempe Loga quiescet donec acquirat scia de suo obo, et ea adquisita quiescat, sed scia adquiritur per demonstrationem ergo non quiescat Loga donec demonstrationem habeat, et ea habita quiescit. Haec instantia tegit adversariorum deceptionem: fateor non demonstrationem esse medio quo Loga penetrat suum obm, ita ut nihil ulterius cognoscendum expectat, sicut etiam aliae scia suaba per demonstrationem scire conant; at quemadmodum non infert inde demonstrationem esse obm attributionis aliarum sciarum scientiarum Loga; sed est id medio quo Loga et reliqua aliae scia notitiam perfectam de suo obo ... quare demonstratio ... poterit finis quo ... sciarum non tamen finis ... Loquuntur ... maiore et minore distinguo ... Loga non quiescet donec acquirat demonstrationem de suo obo, et ea adquisita quiescit credo ... non quiescet donec acquirat notitiam evidentem demonstrationis, et ea adquisita ... quiescit nego ... solius demonstrationis notitiam evidentem adquireret, non quiesceret Loga donec demonstrationem ... divisionem atque argutione obtineret

## Disp. 4^a de obo materiali Logicae

### caput 1^m

### Variae rationes obi malis discordesque opiniones conferuntur

Obm male ... diximus esse illud quod considerat aliqua facultas ita ut ex se indifferens sit, ut ab alia facultate consideretur, considerat tamen singulas ... diversas rationes ... quas obm male appellamus; ... obm male ... aliqua ... Obi duplex obi malis divisio, quae summopere confert ad varias autorum opiniones ... penetrandas. Prima divisio est in obm per se, et obm per accidens. obm per accidens ...

e illud, q̄d quamuis a q̄a dicat atingi tn̄ generaret actus immutatus quamuis obiectum illud n̄ perciperet. exemplum suggerit fides, actus n. visionis quo quis videt hostiam ante consecrationem, seruaret videre panem destructo ꝙ pane post consecrationem, per miraculum nimirum idem actus visionis generare quamuis sq̄ panis n̄ videat, substantia q̄ panis e obiectum partiale visionis. Contraria rō erit obiectum per illud q̄ ita naturo percipit ab actu post Lucia, ut si obiectum mutet, naturo sequat ipsius actus mutatio, q̄ prius attingebat obiectum, eundem n̄ atingit

Hoc obiectum per aliud directe percipit aliud indirecte, utroque autem rō naturo percipit. Directe percipit obiectum ad q̄ percipiendum nulla alia detractio quam obiecti formalis requirit n. q̄ ipso percipiat q̄ habet immediatam connexionem, aut dependentiam in eo cognoscibilis cum obiecti formali. Indirecte ꝙ atingit obiectum, ad q̄ alia detractio praeter obiecti formalis requirit, qualis erit connexio cum obiecto formali directo. exemplum est in cognitione qua ego petrum cognosco si autem angelus meam cognitionem agnosceret in ea tamquam in imagine cognosceret petrum quatenus connexionem habet cum mea cognitione in eis cognoscibilis propter meam cognitionem directe petrum percipit, cognitio ꝙ angeli meam cognitionem directe, petrum ꝙ indirecte cognoscit quemadmodum ꝙ primo obiectum praecipuum partiale expositum sustentu actus percipimus itaque directum, indirectum obiectum ex suppositione impossibili dicimus illud n. e obiectum directum quo deficiente et quamuis suppositione impossibili e actum generare illud ꝙ indirectum q̄ cum directo naturo connectit: si ꝙ supponamus q̄ ea connexio dare, fieret ut quamuis obiectum indirectum deficeret actus posset permanere.

His explanatis ingentem aggredimur opinionum syluam quam excludendis plus operae impendunt recentiores quam par e aut doctrina ro postulat. certum autem in primis e difficultatem esse circa tria rem quam uersari posse vel circa operationes intus deinde circa voces quae eas operationes explanant ꝯ circa res operationibus receptas et vocibus significatas: q̄ ꝓ ista tria possunt rōnem obiecti diuisionem et argumenti participare aut aliqua rō obiectas pertinere, hi q̄ alii n̄ pauci modo intimantes quam actus intus quam voces etiam in obiecti loco esse ꝓ ponendi dicant aliqui ab his eos solas excludunt rō alii cum voces: nominales tn̄ praeter voces cetera excluserunt

Neque hic finis opinandi ponitur neque q̄ attinet ad meum, quo singuli obiectum si statuunt diuersitas e multo fortiori aliqui n. censent actus et voces et res praecipe directe esse obiectum materiale: alii hoc eadem esse obiectum esse, actus ꝙ et voces

ce directe, res autem indirecte volunt: alii solos actus intus esse directe: voces autem et res, aut nullo modo esse obiectum aut secundario pacto docent. quod videtur Albertus et est communis iudicium actus intus esse directe obiectum materiale, reliqua indirecte. Nominales excipio quamvis pateat etiam [illegible] hos in eorum sensum intelligi tam [illegible] voces et [illegible] obiectum intellexisse actus intus et internum sermonem quam autem singularem opinionem [illegible] aliud in velit recentiores [illegible] [illegible] ex parte Vallensis in [illegible] mentis Logica [illegible] [illegible] scriptorum [illegible] recensere.

## Caput 2^um.

## Mentales operationes quare de Logica obiiciant expenditur

Triplicem operationem intus apprehensionem iudicium et discursum obiectum esse materiale Logicae omnium doctorum calculis probatur sed quod duplici ex capite ambos ostenditur: primo illud esse obiectum materiale, ad quod considerandum scientia per formale deferatur. sed formale obiectum deferat Logicam ad operationes internas considerandas ergo iste sunt obiectum Logicae materiale. minor probatur ratione quia definitionem divisionem et argumentationem deferat Logica ad considerandam ea quae sunt definitio divisio et argumentatio: sed actus mentales sunt definitio divisio et argumentatio ut constat, ex [illegible] enim omnes [illegible] atque [illegible] ex aliis inferunt quod ad has operationes considerandas deferat Logica per suum obiectum formale. 2° probatur ex fine Logicae: finis enim est instruere intellectum ad scientias [illegible] randas. sed haec instructio aliter fieri non potest nisi quatenus Logica regit et moderat operationes intus quas eas ut obiectum sibi proponit dirigendum illud enim est obiectum scientiae practicae ad quod recte efficiendum scientia regulas praescribit.

Duplex haec ratio si penitus inspiciatur probat eas actus intus directe esse obiectum Logicae materiale: si enim auferas actus intus, Logicam etiam auferri necesse est: cessabit enim definitio, cessabit divisio et argumentatio; quemadmodum everso ligno statua quoque ex eo fabricata interit. rursus ista operationes a Logica considerantur ex ipsis solius formalis immediata deratione quae est obiectum directe Logicae per [illegible] idea enim agit Logica de [illegible] illo actu qui est definitio divisio aut argumentatio, aut quod intendit in illum immediate forma aliquam directionis inducere quae sola obiectum formalis deratione Logica mentales operationes considerat.

Sed quod his operationibus addiderint dirigibilitatem quasi haec sit ultima ratio vel potius conditio requisita ex parte operationum ut in obiectum materiale agregent alii enim. actus intus pertinere non poterunt ad Logicam nisi supponantur esse dirigibiles in forma modi sciendi quare excluderetur actus qui fuerint directionis incapaces. certum haec dirigibilitas nihil non probat quia neque est obiectum partialiter cognitum: Logica enim nihil de illa

cōsiderat: neq si forte est actum appretat ad sciā de anima spectabit. neqȝ prima est
cōditio ex parte obi quamuis n. ut reipsa indicat directiū, varia sit dirigibilitas;
tn̄ ut Logica ꝓbeat regulas actibus dirigendis varia, nequaquā ē scientia practica
ut s. diximus n. requirit. varia ... ut opus ad qd efficiendū dirigit sit reipsa possi-
bile quia propter sui actu ... incapacem directionis Logica tn̄ ꝓbere regulas sufficientes quan-
tū ē de se ut actus dirigerent quamuis propter incapacitatē nunquā eos dirigi contingeret.

Pater Hurtado disp. 1ª Loga. s. 2ª ex
tribus operationibus apprehensionē excludit. 1º qd apprehensionē n ē potest ro quā fan-
tasia et sensus externus, qm sicut illi n sunt obiū Loga, ita neqȝ apprehensio. 2º apprehensio
n ē capax Loga directionis, qtꝫ ē Loga directio, qd pr qd quamuis posse ei dari divina,
tn̄ dō ut ē simplex apprehensio n pertinet ad Logā, si ro qtꝫ pars descriptio definito: ac si adeo
apprehensio ro pertinebit ad Logā ut pars ... sicut tn̄ pertinent ut s. ... ad ... Dis-
crimen et Fatiorum: nullam regulam Loga p̄cedere per ex ... principiorum et causarum fan-
tasia quā illa regant quacūqȝ sit. Existente regula eodē mō isti actus p̄cedant
at ūō ex ... pōt. aliqua regula p̄cedere qua instructus apprehensionē recta possit
quā indirecte efficere regula alia ... huiusmodi ante dd. apprehendas extrema sine
itē demonstrationē q. rota p̄cedere debet apprehensio terminorum.

Ad 2ᵘᵐ Rn negando ant: dō n. ē apprehensio
pārte ut dd. ē: neqȝ ro pertinet ad Logā qtꝫ pars de definito. sed ex pt sufficit recta dō
gnte et differentia ... ti qᵐ ē discrimen inter poās qd quedā sint incapaces directionis
alia capaces qᵐ priores qᵈ operant ita se hīnt, ut nulla regula p̄cedens eaꝫ mō ope-
randi mutet, si ceteris oībꝫ paribus eodē mō semp operent ut constat in pōa nutritiva
et visiva et ita intus, neqȝ est voluntas quā p̄cal circa eādē obiū diverso mō operant
propter solā animadversionē regularū. Caput 3ᵘᵐ

## Mus sciendi obiectiuus quarē sit obū Logā discutitur

Res externas diximus illud qd ad p̄ns attinet quā cognoscit ab intus ...
ō qua cognoscunt ... sciendi ... ... mus sciendi obiectiuus de quo oīꝫ ...
opiniones duplici sl. inconcordiā votari posse existimo. 1ª sl. ē mus sciendi obiectiuus
p se ... indirecte ē obū mali Logā n quidē obū qd dirigat sed qd speculative cognoscat
Loga pr qd obū Logā directum ... intus ut capite superiore ostendimus ... cognitu.

p his actus ī mus eundi obiectum ī obj loga indirecte cōa pt qª impoli ē logā actualē cognoscere aliquē actū intus quin indirecte cognoscat eius obj nq cū actū intus relationē hēat ad obj impoli cognosci ab intellectū relativū qtē talē ē quin etiā alterē cognoscat

Si dicat aliquis logā eē independenter a cognoscendi obiectiuo docere sua pcepta ita vlt. dd̃º debet dare gñe et dīfia quare oportuit ut loga cognoscat qđ sit genus et dīfia rei q eī conueniet eo q si hoc dd̃ hō ē aīal ratīle ppam ad examinandā dialus nequaquā decernet an ē rectam l nō nisi ... ignorare afrabet eē fore rectā ... si expliet eē qrē p gñē et dīfiā qª ō ignorat ea parta eē aīa hōis adeo ignorat eē rectā ... qª loga ignorat res ipsas ... quā docet pcepta generalia ~~quia~~ absq̄ ma reali independencias

Deinde si dicat aliquis res in com̄ eē obj logæ sed hō ... nunquā potuit ē qª loga ... in cōi doceat res definire ... docere res ... definire id eē nil in parti ... pcepta cōia loga ... res partes q manifestat quit eo qª si loga docet quomodo res ... distribuitur accepta definienda ... qª docet quomodo definiri debeat ... et ... tabella generali ... oes partes loga ... doceret singulas in parti definire ... scia reliquas ... scia indigent loga ... quomodo et ... debeant ... quia si res partes ... si loga ... redderet inutilis ē ad reliqua scias qª ... tunc physicus definire res in cōi si ignoret definire corpus et animā quæ sunt obj phica

Qª qº si ... res ... partes eē obj indirecte cognitū a loga conditionate tm pcedente circa res partes. explat sic et pr. sic aiā actus loga circa res ē conditionatus in enunciando, n absolutus ... absoluti ... res in ... ut ... dd̃º cuiuslibet rei ... debet gñē et dīfia eiusdē rei l eē absolutos actus q ... parti enunciat alqd in cōi q ptineat ad logā ... hōis debet explorare ... hōis ... aliquā ... doceret ... tres ... logā versari ... res intentionaliter acceptas ... intentionaliter ... circa res ipsas in parti enunciando alīā parte loga ... conditionate versat qª ... aīal ratīle ē ... hōis debet ... definire p aīal ratīle ... intenderunt q alīā ... ullis loga versari circa res partes quæ ... rei ... hōis explorare ... rei ... respondere ... qª ... hōis et ... tinet ad logā qª ... rebus aplicat dd̃º hōis ē qqª ... quæ n ptinet ad logā, quā diximus actu

oriurit p̄senti instituto.

obiciet tn̄ etz in recto enunciari paruntes p aliquos loga actus, vt ostat si dicas dd̄ suertis cy definiro et gnū e vo eodē pluribus in p̄: vbi ... dd̄ et gnū sigtant dd̄s et gnū obiectiuy. Rx distinguendo ... aferunt in recto res in ... loga ... subtantiuy ... directio in secreto de rebus nego aīs. aferunt in recto ... aīs ... e. totaliq ... obiy male loga ... directio ... aliqua ... falsy e in rebus ... directus a loga, neq̄ ... e dd̄, sd ... in obliquo actus cognoscit ... directus e a loga et actus cognoscit gnus ... directus e in ... representantis ... et ... si aut ... requirat, reo ... ex ... finale et ... quo applicat ... mali in recto ... in obliquo ... obliqui ... male ptinet ad ...

## Caput 4.^um

## V.^a et antiqua opinio de vocibus revocat et eficaciter probat

Invaluit opinio his diebus docentium voces directe et p se esse obiy loga opinio ... adhererunt ... temporibus et magistris annis et ... gravis voces ab ... loga expungere ... verto ... voces ... dirigentes et ... actus ipsos loges ... obiy loga, sd potius loga vocale ... directis in ... sciendi quarum vocari solent ... sciendi vocalis placet ... abita sententia quo ... auctoritate ... venerabiliter, ab ... et auctoritatibus ... abstineo: ... et ... hanc dd̄ vocale et mentale ... de hac dixero de reliquis dd̄ ... erit ... dd̄ idq de ... sciendi ... intelliget.

Et sic Arguitur deo ipso q̄ ... dd̄ mentalis directa ... nario sequit vt directa sit dd̄ vocalis ... dd̄ vocalis ... obiy loga ... certiy videt ... tn̄ ... dd̄ vocalis explicat ... hois ... et ... eo ipso q̄ correspondeat actui repre sentanti ... hois ... genus et ... eo ipso q̄ actus ... dd̄ hois ... voces ... dd̄ vocalis ... oratio vocalis ... regula loga docens ... dd̄ eo ipso q̄ sit ... recte dd̄ mentali, q̄ ... ipso q̄ directus sit actus, directe si voces illi respondentes ... q̄ dd̄ vocalis ... mentali in significando ... idq ... patet ... qua informia et equalia uni ... equalia et informia inter se, sd regula ex una ... dd̄ vocalis ex altera informes ... et equales dd̄ mentali ... dd̄ ~~ment~~ vocalis et regula equales si et informes inter se qua equalitas et informitas ... in ... dd̄ mentalis et vocalis exerceant ... q̄ regula exercendy docet.

Coa i entimematis pr q nulla dat regula neqs dari pot
ad dirigendu id qd e incapax aut declinationis ab ordine recto do suposita regula diri
gente actus, voces illis correspondentes incapaces ss erroris, aut declinationis ab ordine recto
q suposita regula dirigente actus n dat neqs dari pot regula ad voces dirigendas: qnullla regula Loga versat in vocibus dirigendis, atqs adeo voces n ss male Loge bony.
La et 2a coa mihi vident ee manifesta maiore sylogi certissimu indica iudicanqs
oes docentes aliqua contingentia erroris saltem ex pte operantis requirt ad roe praxis.
minor sylogi pa superiore statuta i st.n. eo ipso q actus sint directi pcedunt voces directe
q si actus directi ss necese e voces ee directas etiam posse e n ee directas

Dici pot ex ea supone q actus directi sint n
opus ee alia regula dirigente voces dirigi aut p eande regula. Contra e qa Sta regula Loga
leg at voces qua actus dirigat n opus e ut heat p obo ipsas voces. atqs adeo: sequtr in casu
quo regula ro heat p obo operationes internas qua supp se dicas ee impole, ego tn quer
in supone impoli ut licitu e dumodo ex pte hypotesis tn involuat pdictio. Denique
ostendere debebant adversarii hanc impossibilitate et certe nulla roe eam inveniunt hin
petant principiu tn e nisi reddant rone id ipsu qd dubitamus pterea cur impoli eru mas
quo voces liberiane directione a Logal quamvis n sint eius obu, ut si Loga dirigat
actus qs nario conformes pcedunt voces aliud n. e voces ee conformes regulis aliis ee
regulatas obu

Lo non rei repugnat dari hunc dirigendi mu exemplis receptissimis et paritate pr. na recta voluntas dr moderari actus potias externas qui sibi
subo ss quamvis illi actus n sint obu voluntatis ita actiones externe ambulandi
videndi etca dirigunt a voluntate, qa ab ea pcedunt actus interni directi et conformes recti
roi ex qs actibus pcedunt actus externi conformes etia internis, et recta roi. Similtr scia moralis dirigit actus voluntatis et quoscumqs alios liberos eta externos, quamvis solos
internos voluntatis heat p obo regs dirimitqs rai alia e ro qua quia tn ipsu pbat de
libertate: actus n. externi n ss obu voluntatis et dn participare secundario libertate
ab actibus internis liberis, ex qs nario pcedunt, q possunt eta voces participare directione
derivata a Loga p actus mentales quamvis n sint obu Loge

Ex hac doctra q actualis directio pot pvenire
a regula quamvis n respiciat re dirigenda ut obu actuale q eta habitualis directio actualis

pot convenire vocibus a Loga quamvis Loga neque actualiter neque habitualiter respiciat voces ut obiectum. tota e apparentatio tu ani p. pot. v.g. pictor cum primo conceperit ideam aliquam imaginis, et regulas qua ea idea coloribus exprimat ita quod depingat imaginem conformiter ideae artificiali: haec imago erit directa ex idea et regulis: pot autem eadem deservire eidem Albertini pictori ad 2am imaginem e illi conformet: quae 2a imago non erit sillima sed ad eam conformis ideae et regulis i pictoris: quae sillimi fiat a imagine rei, qua imago e actus intus regulas Logae pro talia imago quod sit signum ipsarum rerum fiat quod signum sit conforme imagini mentali, cuiusmodi sunt voces existentes signum vocale conforme erit regulis Logicae, quum fuerit earum obiectum, quemadmodum 2a illa imago, non fuit obiectum idea et regularum i artificis.

Hoc e potissima ro quae me in sententiam hanc impulit, praeterquam illis non admodum efficacibus, quas alii deposuerunt. Et notitia constitutionis vocum supponit ex grammatica ea cum notitia habita sufficienter instructi sumus ad formandas vocales absque alia regula circa actum. 2o quod Loga non agit de vocibus sed conceptibus. 3o quoniam si ideo Loga de vocibus disputaret quia sunt directionem in fra mente sciendi, etiam vocis esset obiectum aeterna facultatem quae hic facultates diriguntur artificiis ut sciant recte loqui de materia et obiecto suarum facultatum pictor in recte loquitur de modo pingendi scribendi etc. et hanc eam non nemo tamen concederet. itaque mirum e voces non ea dirigunt fratri saltandi ad numerum aedificandi etc. et mirabilius e quod numquam eas domificare neque saltare viderimus: et arte nulla erit ars tacendi ut ostenderat haec sententia illi poetica non illegit de nulla artes docere loqui sed nulla tacere.

## Caput 5.

## Argumenta 2ae et 3 capitis Doctrinam elevantur.

Diximus c. 3o res indirecte esse obiectum Logae. 2o 1um Argumentum probat esse obiectum directe illud e obiectum directum male quod inse recepit obiectum formale. Directum modus sciendi objectivus inserere. ergo sit obiectum formale Logae, quia modus sciendi objectivus e obiectum directum Logae. minor probatur externa res ss. def. divisio et argutio et caetera vocant sciendi modi. 2o et Loga agit praecedenter directe de genere et specie et differentia, et hac denominationes directe et principaliter sumuntur rebus et ex illis deribantur ad voces et conceptus quas vocant genus hominis speciei non quod revera sint prius sed quod representant rem quae e prius, quia Loga directe et principaliter agit de rebus 3o 2a praefata Loga omnia ss. itis. sibi quae dirigi possunt in fra mente sciendi: eque n. Loga debet explicare eam rei sive sit explicatio formalis sive obiectiva, quod

spectat Loga sub se mere scientia obiectum eque et frale necess. n. potior e ro omni quae alterius

Ad Argumentum vero distinguendo maiorem illud e obiectum directe Loga quod indirecte seu in obliquo recipit directionem nego maiorem: quod in recto recipit directionem concedo maiorem itaque res obtiua non dicuntur in recto directe neque illis frare potest directio in eam recto sed in obliquo, ut constat hac ratione res obtiua ss obiectum actu directi directionis aut ss et arguitiones ergo ipse autem res in proprie et in metonimia dicuntur ss diuisio aut arguitio quoniam nomen ...a frequentissime applicat obiecto cognito scilicet nomen ... secunde de proprie actibus applicat ...lis. Ad ss instantiam vero negando maiorem aut quia illae denominationes non pertinent ad Logam sed ad metaphysicam ut ipsi adversarii animadverterunt, aut quod indirecte agit Loga de illis denominationibus quae pertinent directe in sua ss non de ... explatio quae Loga agit indirecte de rebus aut quae directionem ... illis indirecte aut quod ... directe rebus non participat directe ... directionis Loga

Ad 3am instantiam vero distinguendo antecedens praecepta Loga ss coia ad ea oia quae directe et immediate participant obiectum frale et conuertuntur ad alia quae id obiectum participant concedo ans ss coia etiam ad ea quae indirecte participant obiectum frale, ss in quam coia immediate nego ans: et ro e ... insinuata quia Loga agit de eo quod e ss diuisio et arguitio itaque in recto parit ... directiones in obiecto de illa frare: ... agit de eo quod in obliquo recipit directionem; alioquin sicut ageret de obiecto ... proba ... ita ageret de ... ss et ... ut infert aliud ... agerent etiam de cognatis et parentibus ... ss siquidem satis e ... adversariis ... saltem in obliquo ad hoc aliquid ut ... obiectum Loga

Instabis aliqui n actus in Loga qui directe circa res ipsas versent quia saltem quoad aliquam ... Loga de rebus agit directe; ... actibus ss ... definitio ... diuisio actuali valet ad singulas ... et quibus eadem ... vel quae ... rebus cognitis conueniunt ... actibus ... valde ... quia saltem isti actus Loga circa res directe versent ... hos actus ... secundarios Loga ... illis versari circa obiectum frale Loga in recto ... eius ... et ... actus ... circa haec ... versant directe ... Loga sed quatenus ... Loga reducuntur ... ad Loga quia ex illa ... ea ... adiuuant ... explanando aut docendo ... aliquas ... eius doctrina colligendo: pertinent ... ad Loga ... et ex ... intentione Loga sed secundario et reductiue

Aliud argumentum nititur equivocatione. Quia quamvis logica directe intendit actus intus definire res, quas logica directe intendit res definitas et ad actus intus per eosdem quos actus definit res, reflectit in hanc rem definiuntur ad actus, ita ut idem sint inter quamvis in specie diverso. Ergo si logica quam directe intendit etc. directe etiam intendit etc. quas directe intendit logica res et definitas. Distinguo etc. vocem directe cadere super totum antecedens, sive in consequentiam, et antecedens distinguo: quam logica id ipsum directe intendit, nego, inferre singulas illius propositiones directe intendi: quemadmodum Deus sibi complacere in cognitione peccati, et non in peccato cognito; unde frustra posset hoc argumentum: Deus vult se cognoscere peccatum, ergo Deus vult peccatum cognitum et ne demonstrative mentitur inferre Deum velle peccatum quamvis velit totum quod est peccatum cognitum etc. Quare hac parte illa directe aut indirecte intendat aliunde colligendum est quam ex eo quod intendat totum enunciatum illius propositionis.

Ultima res intendit res neque indirecte et objectum logicae hoc argumento: logica nihil agit de rebus, quae res nullo modo est objectum logicae. Antecedens probatur quia si logica non dirigat actus mentales quamvis nihil disponeret de rebus, tamen res participabunt regulas sciendi obtinui: si enim definitio finalis recte definitur conveniet recte definitum, quamvis logica rerum non meminerit, ergo erat logica agere de rebus non practice quia eas dirigat, sed speculative, quia eas cognoscit, alioquin dicitur necessarium cognitio actu necesse est ut cognoscat eius objectum, atque adeo in priori est illa supra quod logica dirigat actus intus nulla facta rerum mentione sed quod potest unum actum habere pro objecto cognito aliud actum quin habeat pro objecto etiam indirecte ipsum actus [illegible] objectum, ergo potest logica versari circa operationes intus, etiam non habere pro objecto eorum objecta. Antecedens probatur exemplo, nam licet habeat actum complacentiae circa suam cognitionem de peccato, non tamen sequitur habere pro objecto complacentiae ipsum peccatum, quod potest logica habere pro objecto operationes intus qua cognoscit virtus res, non tamen ipsas res pro objecto habere.

Ad argumentum recte ibi dicitur: distinguo tamen claritatis gratia antecedens: logica nihil de rebus agit practice dirigendo illas, concedo; nihil de rebus agit speculative cognoscendo res et practice dirigendo actus, nego. Antecedens ad instantiam nego disparitatem et ratio est inter actus intus et aliarum potentiarum actus, enim intus eo ipso quod cognoscant res aliquas cognoscunt id quod cum illa quam tali necessario connexum est: sicut enim impossibile est cognoscere patrem ut patrem quin cognoscat filium, actus autem aliarum potentiarum non ita, nam quamvis patrem non amat necessario filium; ita licet Deus complaceat actu voluntatis in sua cognitione peccati non sequitur quod complaceat in peccato. Ratio autem disparitatis est quia cognoscere unum connexum est quidem virtualis discursus qui fit intus, nec ad ducem connexum si intus unum videt quod connexa alteri, necessarium est ut videat, vel etiam connexa cum est, aut saltem aliquam relationem inter utraque res, quam propter eo ipso quod in una observet veritatem propter quam cognoscibilitas

ut connexa alteri eandem veritatem observat in altera propter quam ab ea prima dependet, atque adeo si unam cognoscit alteram etiam cognoscere debet, e n. intus potentia varia. voluntas potest observare bonitatem in uno obiecto, quam non observat in altero quod ei connexum est, atque adeo amat [illegible]

Ex eadem quae diximus de [illegible] obiici potest neque actus directi et indirecti obiectum Logicae practicae non esse obiectum Logicae. constat quia omnes actus sunt directus, sive indirectus. antecedens probatur neque actus directi non egent Logica ut dirigantur. indirecti autem non possunt ea dirigi: quia structura non est de dirigere illud in fieri de opus erat ut quando antea non representabat eam deinde postea illam representet quod est impossibile: actus n. si signa nulla quae nequeunt significationes desinere [illegible] negando antecedens. Ad probationem recto saltem respectu Logicae speculativae de obiectum actus directos et indirectos quos illa potest contemplari deinde etiam respectu Logicae practicae sunt obiectum actus non per directi et indirecti sed specificative illi quod directi et indirecti sunt etiam quatenus tales: nihil n. verendum est cedere actus directos etiam ex [illegible] quod directi sunt de obiecto Logicae practicae: non n. opus est ad hoc ut denuo dirigantur a Logica sed quod directi fuerint. sicut opus artificis est illud quod ab eo factum est et non solum illud quod faciendum est. immo perfectius opus est, et perfectius obiectum artis sed quod in effectu et consumatum est in eo n. tamquam in fine non obtinendo sed iam obtento ars conquiescit. Videantur quae dicenda sunt disputatione sequenti c. 1° et 2°

## Caput 64

## Argumenta pro vocibus inducta eluduntur

Argumenta vociferantium non facile ad brevitatis cancellos revocari possunt. primo ab Auctoritate quam [illegible] insulsus citat Ethicorum sed mala fide: non n. Aristotelis Auctoritas ea est, sed sancti Thomae ethic. L. 1ª eandem quoque sententiam innuit S. Tho. [illegible] L. 1ª et 2ª S. Aug. de principiis dialecticae c. 5 S. Isid. hispalensis Lib. 2° ethimol. c. 23. fuit etiam familiaris opinio Stoicorum ut testatus est Laertius de vitis philosophorum. huc etiam inducit Mar. [illegible] eo quod dialecticam artem disserendi nominabat [illegible] sine vocibus nos disserere nequaquam posse mirum est quod non etiam sine lingua haec et plura congerunt adversarii ut Auctoritati suam [illegible] opinioni sua [illegible]: sed facile una solutione [illegible] quod Logica dirigat voces non [illegible] inferre voces esse obiectum Logicae.

Praeter haec argumenta capita sunt quatuor. illud est Logica materiale obiectum, quod immediate recipit directionem in fieri suo, sed voces recipiunt hanc directionem immediate quia sunt obiectum materiale Logicae [illegible] sunt capaces erroris et directionis quae dari debet

aliqua sia ad quã ptineat errores corrigere et directionẽ inducere: hãc autẽ n̄ alia ẽ quam

Loga q̃ ad loga ptinet directio vocu adequa voces reuellius obu malũ 3.um Loga directiũ

tiva et regula cõis et vocibus et conceptibus, q̃ sicut ceptus et tãq; eaz regulãz in vocu

aũs vtit nq cu dĩ dõ sit an q̃ue et difra, n̄ minus sit vocali dõ quãm mentali ostendit

4.um plura tradunt in Loga devocibus q̃ r̃ccere obu loga con veret q̃ obu logã ẽ id de

quo agit de Loga q̃ aliquos actus dĩ f aliquos actus agit devocibus de q̃ multa

tradit et docet q̃ est obu Loga aũs ãtẽ q̃ totus tractatus quẽ vocant summulas ẽ

devocibus: ptẽrea multa de oratione, dẽf.e et dio vocali de equivocis et analogis ac de

quinque vocibus tradunt.

Ad 2.m Rẽ negando minorẽ voces n. imme-

diate et primario recipiunt directionẽ a loga sed secundario et mediate vel dictũ

ãrũ q̃ sic cedendo totũ q̃ assumit voces in vera et p̃rissime dirigunt a loga, eaz

q̃ directio utilis et n̄ria, et aliqua n̄rio tradenda vbi in pterea voces ẽ obu logã.

Ad 3.um Rẽ q̃ cõta ẽ actibus et vocibus q̃ docent directionẽ, quo actus cõis ẽ: diversis

dĩ mõ a singulis participata, primario ab actibus et secundario a vocibus quẽadmodũ

Libertas cõis ẽ actibus voluntatis et aliaz poaz diverso dĩ mõ, nq ab actibus voluntatis

immediate et primario participat et ex istis ad actus aliaz poaz secundario derivat. ad

pterea n̄ his actus ptẽ cõis libertas ptinent ad obu voluntatis co mõ quo actus poa ap-

pellari solent eius obu. Ad 4.m Rẽ distinguendo aũs plura tradunt devocibus a loga vt

Logãẽ nego aũs tradunt q̃ voci regula loga vero aũs: itaq; tota et integra de loga

tract. vtũ q̃ dedirectione actuũ disserit q̃ h̃ sc dispensato satisfacit plene Loga fũ

instrumti iũtũ ad sias oĩ comparandas q̃ si alterius de alia re disputet, iq extra fines logã

vagat atq; actui ille qualia de re disputat n̄ se loga, sd libro loga appendicis.

Ad probationẽ Antis Rẽ summulas non agere

devocibus sd de ceptus q̃ correspondent vocibus ibitia autẽ agẽ ille tractatus devocibus

seu fit absolute intelligentibus voces et illeus obũ nqcũ vero sit summa loga sde obu summe

et loga ẽ debet q̃ summa ẽ quo redigit in compendiũ eaipsa quæ alibi fusius tractant.

De equivocis autẽ et analogis dm ẽ forte eẽ hẽ inventẽ q̃ infra disputabimus q̃

r̃ssio ẽ dm ẽ equivoca vocalia correspondere dio oplexo mentali q̃ s. diversas

f.te ex qq componit. repsentat plura et plura. syllogismus sophisticus mentaliter cerdicat

sit ex inventẽ ss quidẽ nihil ẽ frequentius quam q̃ pdet errorẽ; astat autẽ errorẽ grauem

non vocibus et actibus intus; e. n. error habitus intus vitiosus genitus ex eisdem actibus errantibus propterea non est cur opposita sententia citet pater Hurtado eo quod dixerit ad logicam pertinere syllogismos sophisticos, neque enim ex opinione infert voces esse obiectum logicae.

Caput 2.

## Novae Argutorum machinae contra nostram doctrinam disiiciuntur

Haec si Argutae et solutiones insistunt in eodem Argumento Adversarii, et solutionem duplicem. Voces immediate et primario diriguntur a logica si sunt obiectum logicae. Constat ante primo quia ista oratio vocalis homo est animal rationale est optima definitio quamvis nullus actus intus praecedat eoque sit conformis regula logica quae non obstat quominus ea voce nullo praeeunte actu operante definitio vero definitio sit recta, quia est oratio explanans essentiam rei per genus et differentiam, unde fiat Argumentum voces quae sint oratio explanans essentiam rei non indigent actu praecedente, quia neque et sint definitio quod aperte constat in definitione scripta quae multis ante temporibus destructo actu intus generata, quia definitio quae habent voces illa non derivabat ex actibus directis sed immediate participat a vocibus propter sui conformitatem cum regulis.

Respondeo negando antecedens ad probationem respondeo Argutum idem formari posse de libertate actuum externorum quod plerique libere procedere et denominari a voluntate liberi nullo interiacente actu voluntatis et non propterea dicitur actus externus immediate et primario participare libertatem. Dicimus igitur quia a nobis vocibus eam directionem communicari ab actu non realiter sed intentionaliter aut obiective existente quemadmodum libertas communicatur ab actu interpretative tantum existente: neque est quod praecedat regula quae est actus intus saltem habitualiter existens coeunter praecedit actus quod est obiectum regulae a qua voces directionem suam vel minimum intentionaliter derivabant. hanc autem existentiam sufficere ad communicandam directionem vocibus aperte aliquin concedendum est adversariis neque actus intus participare directionem suam a regulis logicae eodem arguto, neque quod obstat quominus praeducat actus intus repraesentans animal rationale, quamvis nulla regula logica actualiter praecedat et tamen actus ille sit optima definitio hoc dato ratio est quod causa dirigentes sed intentionaliter causant suam directionem, causa vero intentionalis non requirit existentiam realem, sed solam intentionalem, ut evidenter constat in fine, qui finaliter et causat intentionaliter actus voluntatis quando non realiter sed intentionaliter existit.

Quinto instituunt non quoties actus directi vocis illis correspondentes directe praeducunt, quia voces debent esse obiectum logicae. Constat primo quia propterea dicimus non esse obiectum, quod directis actibus nostris dirigantur voces. ante primo quia actus directi ... definitio explicari

por aliis vocibus quae non sunt dd quod experientia ipsa didicimus tunc quando sepe cum actus ex
plamus oratione aliqua retorica aut suasoria quae longe abest a modo sciendi, econtra quando
raro accidit ut conceptus explanare multis vocibus non possimus, quinimo ex eorum explanatione multis
erroribus, equivocationibus et ignorantiis confundimur: quod ultra regulam logicae dirigentem actus,
alia regula requiritur quae voces dirigat. Accidit quod multi errores cadunt in voces, qui non ca
dunt in conceptus, quod regula quae tollit omnes errores a conceptibus, non tollit omnes a vocibus, alia quae exigitur.

Respondeo negando antecedens nego enim an(tecedentis) probationem
non video quomodo voces correspondeant actibus representantibus generis et differentiae nisi ipsa sequente
generis et differentiae, atque adeo sint dd vocalis si vero contendant adversarii interdum accidere maxime
apud rethores ut proprio conceptu generico et altero differentiali conceptus id pluribus vocibus
simplicioribus expleret, scedendum est eorum si pluribus conceptibus dialectici substituant voces
ista substantia corporea animata et rationalis sensibilis principium quod rationis, quae
tamen omnes voces constituunt unum dd vocale: quod si vitium sit longitudinis corrigit angula
dictante brevitate dialectica logica quae si rethores aliis multis verbis explanare tentent fere vocibus
inter aut paucioribus equivalentibus correspondent.

Preterea quod si raro conceptibus directis equivalent
voces non directe nihil mirum est existimamus. non enim eas voces illis conceptibus vere et venerantur sic rene
aut non vitium est voluntatis nolentis quis explanare ut conceptus et aut ignorantia vocum quae conceptus illi
explanant, quas voces ad grammaticam pertinet suppeditare legendo non sicut et contexit vocum significationes
non per non conceptibus directis voces eis directas subrogare tandem errores alii quae possunt in sermone
et cognoscendum loquendumque in vocibus occurrere eos a grammatica corriguntur, quamvis aliqua nobis
insigniant. (Non loquimur de erroribus inflectionis aut scordantiae, verbalibus id dicitur quae fiunt
ex ignorantia significationis): sic enim nomen quod grammatica docet habere plura significata nominandum
a logica equivocum et nomen quod significat rem pluribus speciebus commune appellat genus et sic de aliis

Ad argumentum solutio praecipuum adversariorum
poterit impugnari existimant enim adversarii bonum esse eorum si vocibus inest dialecticum artificium, eas
fore obiectum logicae: quia eorum conferunt exemplo scientia moralis, cuius obiectum non sunt actus voluntatis, licet voces
quas dirigit, eo quod possunt in varia vitia vocalia declinare qualia sunt mendacia et contumeliae etc.
et ob eandem quam rationem docet obiectum theologiae, quod non sunt verbare docet errores et hereses internas, id est vo
cales quae haereticas aut erroneas. Nos vero hic exemplis nostram sententiam confirmamus: sicut enim moralis et
theologia corrigere possunt voces quas non habent pro obiecto, sic etiam logica. Ad correctionem errorum vo
calium ut mendaciorum etc., potest in morali scientia eo quod immediate et primario dirigat actus vo

Limitatiu esplicat eius q vocant imperantia, qui producunt voces aut alias operationes, quae vocant imperatae: moralis namque scientia proprie docet voluntatem non mentiri, quae est contractus vocis: directio namque actuum voluntatis sufficienter dirigunt voces aptas adeo ut habet illas pro obiecto. Sic quoque accidit etiam logica ut doceat catholicas veritates credendas et errores ingerendos vitandos, namque per hanc veritatem ex theologia cognitam et per directionem scientiae moralis, quae docet non voces debere cum mente dissentire, sufficienter a peccato evitare possumus, hominem externa dignitati et vellet et rectae vocum confessione.

Instari tamen posset actus dictaminis vocalis debere esse conformes menti est actus scientiae moralis, et dictamen nihil esse proferendum vocaliter quod idem fide credit est actus theologiae, et tamen utrumque habet pro obiecto voces, similiter actus illius qui dicit voces proferendas esse ad inquirendum, obiectum erunt voces. Ergo et formamus actus quorum obiectum sint tam voces, videlicet vocales stare debere quae est et distincta vocali, haec erunt scientiae: potest enim evidenter inferri per discursum, non autem est alia scientia nisi logica, quae actus quae est scientia logica habet voces pro obiecto. Ad haec, omnes actus non esse scientiae moralis, neque theologiae, neque logicae, et actus ex theologia et logica formaliter, quasi effectus harum scientiarum, quemadmodum non est actus astrologiae illa quae dicit sphaera lignea affirmant hos circulos aut illas, tamen per illo motum quod fertur ex astrologiae demonstrationes non sola dicimus, et quod ex motu caelorum deducitur vario motus in sphaera lignea ex directione deducit. Et si voces directio et ratione satisfaceremus, ita statuendum esse vocem aliquam subordinatam logicae, quae ex logicae scientia ad demonstrationes de vocibus procederet, ut haec altius indicetur. Illius actus fore logici, et grammaticus omnia eius exstinguere partim esse logicam et partim grammaticam, quia per illos actus quosdam logicus est scientificus non vero grammaticus: cum vero sit logicus et grammaticus nihil minus quam de vocibus loquatur, ex eo ipso quia grammaticus est: tamen autem dicitur logicus logica solum docet quod stare quae est et distincta, quod dictamen de mentali sit intelligendum, sed logica persuadet accidit grammatica docet quod plures esse voces quae significant quae est et distincta, consequenter orationes illis vocibus constantes, adeoque ex utroque tamen infertur, quod vocalis debet esse quae est et distincta vocali: quam propter distinguendum est illud quod vocalis etc. est actus scientificus, primo id quod habet ex logica concedo; secundo id quod habet ex grammatica nego, nisi velit eum grammaticum esse scientificum, et actum illum ex utraque scientia constantem, atque adeo esse mixtum grammaticae et logicae.

Solutio. Argumentis has instantias patet primo est eiusdem scientiae obiectum esse totum et omnes partes quae sub illa continentur: sed totum quod est obiectum vocalis debet stare quae est et distincta est obiectum logicae, ergo et omnes partes quae sub illa continentur; continet autem

tis partis. hac dd vocalis stare debet pre et de fra, q est hoc i obiu loqa, l prius actus
l pra loqa, cuius obiu st voces. Tota hac argumto videt manifesta sic ut ponit ab
adversariis: que tn corrigenda sic eet, obiu ptm partis i obiu ptu solu, sed que partis ptinent.
sd obiu alicuius partis st voces, q est totalis obiu, qua perfecte dicto e prefe loqa. Rn
distinguendo maiore obiu ptu partis, e obiu ptis, sub qua partis primario ptinet: scdo
maiore: sub qua secundario ptinet nego maiore: qua solutione eti adhibere debemus
huic argumto qd quide liberu e obiu voluntatis, sd actus externi st liberi q e c.

2a instantia: iste sylogus e rectus dd stare
debet pre et de fra, sd ois dd mentalis e dd q ois dd mentalis stare debet pre et de fra
hic sil e pp distincta a maiori alioquin sylogus eet ridiculus: q st dd pluribus sl
dd mentalis obiu maioris non e sola mentalis dd; nq aliter maior eet eade atq
ista pps, ois dd mentalis stare debet pre et de fra: sq pp maior vniversalis e qua dq sequit
vt solos actus mentales dd ez pro se dependat. Rn procedendo totu argm, et negando
distinctione maioris et sl non oportet e includere vnius obiu: sd eq peti pot ex eo q vna pp clarius
explet subiu, de quo affirmat praedicatu quam altera, quemadmodu recte simul et iste sylogus,
ois ho e vivens, sd aial rale e ho: q od aial rale e vivens, quamuis sl et maior eade
obiu habeant obiu clarius tn in vna quam in altera significari.

Instantia ex eade illa maiore potest fieri argumtu
sic ois dd stat pre et de fra; sd dd vocalis e dd q dd vocalis stat pre et de fra: q sylogus
rectus et verus, si autem maior haberet solo solu dd mentale nihil inferret sylogus aut
minor eet falsa: q si sylogus e rectus et verus maior n solo mentali ipsos loquit.
Rn huic sylogo eode mo solutione atq istu; ois actus liber bonus e meritorius, sed vitare
tare infirmas e actus liber bonus q vitare infirmas e actus meritorius: aut
maior loquit de illis actibus q primario st liberi, et sic minor e falsa, aut sl e nulla
aut loquit et de externis actibus q l primario l secundario st liberi et sic rectus e
sylogus et verus. Eode modo dicimus maiore ois dd etc aut intelligitur de eo qd primario
e dd, et sic falsa e minor aut intelligitur et de eo qd l primario l secundario e dd et sic
rectus e et verus sylogus: si a alteru interrogatum qd nq dicat dd et liberum
Respondere obsoletus actus internus, et solos voluntatis: q aiunt nota analoga ab
solutione praeparata instantiae famosiori

# Disputatio 5ª

## De secreto ex obiecto materiali et formali Logicae

### Caput 1.m

### Concretum hoc an sit ens rationis examinatur.

Familiarissima thomistarum doctrina obiectum logicae esse ens rationis quam sapientissimi viri sequuntur. Verum ut pauca dicamus, in adhibenda singulis explicationes. Qui sic sentiunt ens rationis omnium obiectum esse obiectum logicae, apertum faciunt nec non figmenta, quae dicunt entia rationis sine fundamento in re, esse obiectum logicae: aut saltem non esse obiectum logicae esse figmenta; quare hanc explicationem nullus thomistarum in mentem venisse testantur ipsi sequentes. Praeterea fallere videtur si ipsa entia rationis quae sunt cum fundamento in re afferunt esse obiectum logicae, scilicet privationes, negatio et relatio, et modalitates aliae quas ipsi ens rationis apelant esse obiectum logicae. Quod si ens rationis effective aut subiective dicant esse obiectum logicae ex parte [illegible] asserant: accurate etenim dicunt ens rationis effective quae efficiunt ars et intellectus quae in se recipiunt. Falsum tamen asserunt generaliter, sequeretur namque habitus intellectuales recipiunt ipsum intellectum adeoque entia rationis subiective, et operationes externa artificiales dici solent entia rationis effective, quae procedunt ars saltem dirigente; et tamen neque habitus intellectuales neque artefacta externa sunt [illegible].

Restat quod resolvam entia rationis quae dicuntur talia obiective eo quod sint obiectum intellectus, dici poterunt obiectum logicae non tamen omnia ex [illegible] et [illegible] negationem arcuant. Quare qui melius docent reducunt non omnia sed aliqua entia rationis logica videlicet esse obiectum logicae; quae cum haec entia rationis logica non explicant, nisi vitioso circulo reant illa esse quae sunt obiectum logicae. Hac videtur esse aptior interpretatio thomistarum qui sententiam suam non explicare, [illegible] plerumque solent: De ente rationis quod sentiant tractatu sequenti disputabo. Thomistis rem et nomen quod ad propositum attinet permittimus; ut ad emolumentum aliquod alicuius existimo entia rationis logica appellari ab illis ea quae nos cum D. Thoma ceterisque doctoribus secundas intentiones appellamus.

Quid sit 1.a, et 2.a intentio breviter hic expono.

Res omnes ita possunt accipi aut explicari ut sunt in se, independenter ab operatione intellectus, ut notant his vocibus Petrus Paulus et c.a et sic dicuntur 1.ae intentiones. Aliter quod sunt ut [illegible] quod habent ex operatione intellectus quatenus recipiunt in se passive denominationem, quam operatio tribuit active intellectui, cum vero tribuit rebus denominationem passivam quae dicuntur cognitae, eandem denominationem activam tribuit intellectui quem denominat cognoscentem: sic etiam denominationes dicuntur

pᵉ intentiones quae [illegible] ex rebus [illegible] circa quas versat intus. At aut[em] alia denominationes
provenientes a cognitionibus n[on] aut[em] ab illis solis, sed et ex a tali statu na[turae] obi[ecti] cogniti: cogn.
[illegible] interdu[m] fia[t] co[rum] denominationes [illegible] obi[ectum] cognitu[m] [illegible] in intellectu [illegible] tale [illegible]
nominatione[m] [illegible] cognoscat [illegible] ex tali [illegible] esse denominat[ur] cognitu[m] a[n]i[m]al denominat[ur]
genus et ho[mo] species quia diversitas denominationu[m] n[on] ex cog[nitione] sola sed ex n[atur]a obi[ecti] provenit:
[illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] speciebus [illegible] [illegible] in individuis: huius g[ene]ris deno-
minationes [illegible] [illegible] diffinitiones divisiones et argumentationes et[c]. et hae [illegible]
intentiones.

Dicimus has [illegible] intentiones appellari [illegible]
[illegible] rationis et obi[ectum] Log[icae]. [illegible] hoc [illegible] [illegible] abest a veritate si intelligat [illegible]
quae [illegible] [illegible] ex [illegible] deducere [illegible] ex [illegible] exponenti [illegible] 4 met[aphysicae] [illegible] 4ᵃ, quoniam
[illegible] [illegible] metaphysicam et dialect[icam] circa [illegible] [illegible] versari: metaphysicam circa ens reale
[illegible] [illegible] ens [illegible] denominatione[m] rationis: [illegible] hinc [illegible] opinione[m] asserere
debent ens [illegible] obi[ectum] metaphysicae [illegible] obi[ectum] reale Log[icae] [illegible] metaphysicae [illegible] realiter [illegible]
Log[icae] [illegible] intentio rationis: falsa [illegible] haec opinio, [illegible] ens [illegible] operationes intus [illegible] obi[ectum] reale Log[icae]
[illegible] forte [illegible] ens [illegible] Log[ica], [illegible] [illegible] praecedentis disputationis docuimus [illegible]
externas [illegible] Log[ica] [illegible] [illegible] [illegible] intelligit [illegible] [illegible] in ea lectione [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in implicationem inducere [illegible] [illegible] dialect[icam] circa operationes
intus versari. [illegible] rationis accepta [illegible] divisione et argumentatione, fatemur [illegible] obi[ectum] [illegible]
Log[icae], ut [illegible] ostendimus: quare [illegible] [illegible] [illegible] obi[ectum] [illegible] Log[icae] [illegible] operationes intus [illegible] men-
tione, qua denominant[ur] [illegible] divisiones et argumentationes et [illegible] [illegible] Thomistae has deno-
minationes extrinsecas [illegible] [illegible] [illegible] ab obi[ecto], [illegible] [illegible] sequenti docebimus.

Obiicit[ur] [illegible] illud [illegible] obi[ectum] [illegible] [illegible]
Log[icae] [illegible] immediate [illegible] [illegible] in se ro[nem] [illegible] divisionis et argumentationis, sed huiusmodi [illegible]
[illegible] [illegible] ens [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] intentiona[lis], [illegible] ens rationis [illegible] obi[ectum] Log[icae]. [illegible]
[illegible] [illegible] cognita [illegible] genus et diff[erent]ia. quae denominationes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] rebus
[illegible] [illegible] quae [illegible] g[e]n[us] et diff[erent]ia, illud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diff[erent]ia: [illegible]
[illegible] intus sicut [illegible] [illegible] genus et diff[erent]ia, et [illegible] g[e]n[us] et diff[erent]ia, [illegible] [illegible] nota et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ita [illegible] [illegible] [illegible] sed res cognita, in qua [illegible] g[e]n[us] et diff[erent]ia
[illegible] [illegible] [illegible] aut[em] [illegible] ens [illegible] et[c]. [illegible] obi[ectum] Log[icae] [illegible] decem praedicamenta [illegible] praedicamenta
[illegible] in se g[e]n[er]a species et diff[erent]ias, [illegible] et accidentia, decem aut[em] praedicamenta [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et[c].

R. explicando distinctione maioris obiectum logicae est id quod prius complectitur rationem obiecti formalis: concedo maiorem; quod complectitur rationem obiecti obiectivi: nego maiorem. et distinguo minorem secundum exercitium et secundum intentionem complectitur eas rationes obiectivi: concedo minorem: complectitur eas formaliter nego minorem. ad cuius probationem vero respondendo concedo antecedens et distinguendo consequens id quod ordinatur secundum prius et posterius est ipsa ratio obiecti formalis nego consequens, est ipsa ratio obiecti obiectiva concedo consequens. itaque secundum potius id est cuiusque notat primum et definitionem obiecti obiectivi potissime directam quaestionem secundum prius et posterius: definitio obiecti vero potissima formalis debet esse secundum prius et posterius definitionem, ut illius formalia sunt quae sunt repraesentationes prius et definitione: et ipsa non respicit obiectum absolute formaliter errare prius et definitione id est explicare prius et definitionem vera quae dicit cum ratione explicante ipsa rei. Ad confirmationem vero dico argumenta id indirecte esse obiectum logicae secundum principium obiecti ipsius, atque quae eodem quae dicuntur praedicabilia et obiectum metaphysicae quemlibet ex aliqua principiandi.

Obiicies 2.° per illud est obiectum scientiae, ad quod recte cognoscendum scientia dirigit intellectum, sed logica dirigit intellectum ad cognoscendas res sine errore quae subiacent intentionibus, ergo entia sunt quae haec obiectum logicae. Maior constat exemplis, qualibet enim facultas instruit intellectum ut sine errore cognoscat sua obiecta, sed principium facultatis, ut physica dirigit intellectum ad recte cognoscendum corpus naturale. theologia ad recte cognoscendas veritates catholicas, arithmetica ad numerum etc., et res ista quae sine errore cognoscuntur ex directione scientiae dicuntur eius obiectum. Minor constat ex D. Tho. 1.° post. lect. 1.a ubi ait logicam ordinari ad cognitionem de rebus sumendam: deinde quia logica dirigit ceteras facultates et scientias ut recte cognoscant sua obiecta, obiecta autem facultatis sunt res, ergo logica dirigit intellectum ad res sine errore cognoscendas.

R. negando maiorem, et enim fortasse verum est de scientiis speculativis, quae virtualiter dirigunt intellectum ad rectam cognitionem sui obiecti, falsum tamen est de scientiis practicis quarum obiectum non est id ad quod recte cognoscendum dirigit intellectus sed ad quod recte efficiendum dirigit poiesis exequutiva: et contraria recte notarunt aliqui obiectum scientiae practicae et artis potius apellari opus quod fiunt sub intellectu artificialis directione. Logica quo dirigit intellectum tamquam opus exequutivum ipsius divisionis et argumentationis. Et videant ne hi Azuro ostant qui dicunt logicam scientiam esse practicam, quia simul est scientia et ars: ergo qui negant haec duo simul posse cohaerere facile admittunt illa quae docemus diverso modo colligi obiectum scientiae et artis: ergo obiectum scientiae esse quod recte cognoscit, obiectum vero artis quod recte efficit, qui vero nolunt scientiam et artem in eundem actum posse convenire, coherent obiectum logicae quae dicunt esse artem erit illud quod recte efficit, et recte cognoscit

nosciti loga q[uo]d s[it] i[n] ob[iect]o e[tc].

# Caput 4.

## De ob[iect]o Log[ic]ae epilogus et apendix ubi an directio sit ex trinseca [vel] intrinseca actibus [con]stringi[tur]

Constat ex dictis hucusq[ue] ob[iectu]m mat[eri]ale Log[ic]ae e[ss]e o[mn]es actus intus, q[ui] ad tres classes reducuntur ad ap[pre]hensione[m] iudicii et discursus q[ui] actus [et]si aliae scia[e] et facultates agant [et] quamuis [per]tineant ad s[ci]e[nti]a[m] de anima [et] q[uantu]m effectus animae [et] sub r[ati]o[n]e directionis ad Log[ica]m spectant. hor[um] actuu[m] o[mn]ia poterunt e[ss]e res seu cognoscibiles in parti, et [pro]pterea q[uo]d Log[ic]a cognoscat o[mn]ia e[ss]e necesse e[st] v[er]o res o[mn]es et in parti indirecte cognoscat [et] ling[u]am intus [et] suscat directione[m] ad q[u]a[m] speculative t[ame]n cognoscit q[uo]d ea r[ati]o[n]e dicitur res ob[iectu]m indirecte Log[ic]ae actus n. et signa talia rer[um] [l]ex q[ue] cognitis nat[ur]ale ducit intus ad cog[nitione]m rei sig[nifica]ta. voces a[utem] n[on] [sun]t ob[iectu]m Log[ic]ae siquide[m] opus n[on] e[st] ut Log[ic]a nostra impensa [con]ferat ad voces dirigendas [prae]ter eas q[ua]e in actuu[m] directione[m] incurrunt.

Constat [etia]m ob[iectu]m fo[rm]ale Log[ic]ae e[ss]e directione[m] o[per]ationis e[tc]. [fo]rmaliter accepta[m] ea n. de[se]rvat ad agendu[m] de ob[iect]o suo mat[eri]ali, distinguit[ur] q[ue] Log[ic]a ab o[mn]i alia facultate. [quod] constat ob[iectu]m [com]plexu[m] et primariu[m] Log[ic]ae e[ss]e actus directos in [con]creto in ord[ine] ad dir[ectione]m; illam. n. dico o[biectu]m adequatu[m], in q[uo] o[mn]ia reperiunt[ur] q[uae] ad illu[m] [pertin]e[n]t [et] o[mn]ia referuntur. ut [pro]pria Logicae [pro]prietates [et] [pro]p[ri]a [com]parationes et [pro]prietates, intelligenda e[st] de ob[iect]o adequato, in q[uo] o[mn]ia t[ame]n [for]malis ob[iectu]m: in[te]r o[mn]ia aut[em] o[per]ationes argutio e[st] ob[iectu]m attributionis. Separati[m] vel Loqui libebit de singulis ob[iect]is fo[rm]ali et mat[eri]ali: dicemus q[ue] ob[iectu]m fo[rm]ale adequatu[m] e[ss]e q[uo]d directionis [fo]rmaliter acceptas mat[eri]ale v[er]o o[per]ationes intus ceter[um] ex his ob[iect]is si q[ui]s aliq[uo]d assignes fo[rm]ale respo[n]debis interroganti q[uo]d n[on] sit ob[iectu]m Log[ic]ae particula.

Si [pe]tat aliquis q[uo]d sit ob[iectu]m agregationis ac distinctione[m] rendu[m] e[st] ob[iectu]m [scilicet] n. agregationis [p]rimariu[m] et principale dicat agregatio o[mn]iu[m] directionu[m], atq[ue] adeo ob[iectu]m agregationis in hac acceptione ide[m] e[st] q[uo]d ob[iectu]m adequatu[m]. [pro]pter v[er]o ob[iectu]m [com]m[uni]ter soler ob[iectu]m agregationis agregatu[m] o[mn]iu[m] eor[um] quae [pro]pter ob[iectu]m fo[rm]ale traduntur in s[ci]e[nti]a quacumq[ue] r[ati]o[n]e tradant[ur], [et] hac r[ati]o[n]e [con]tinent sub ob[iect]o agregationis Log[ic]ae q[uae]cumq[ue] ad directione[m] d[e]finitionis et argutionis plene cognoscenda dirigunt[ur] quae [com]prehendunt[ur] ad h[oc] sub r[ati]o[n]e principiorum ob[iect]i principalis, et [pro]prietatu[m] eiusde[m] partiu[m] [com]parationu[m] et [pro]prietatu[m] et [con]trarior[um] [con]sciunde[m] s[ci]e[nti]a munuse agere de[bet] [ut] ei ob[iect]i n[on] [con]t[ra]ria [con]t[ra] se posita magis elucescant et declarant: itaq[ue] in hac accep tione ob[iectu]m agregationis erunt [in] se tres directiones scilicet ea effectus [for]m[a]les [com]parationes [pro]prietates et [con]t[ra]ria collective accepta.

[F]acilime disputant recentiores utrum directio fal[?]is sit intrin
seca vel extrinseca actibus directis atque alii affirmant intrinsecam esse directionem, alii vero ex
trinsecam. alii media via incedunt docentes partim esse intrinsecam et partim extrinsecam quia
in duas [illegible] abierunt: nam quidam docent directionem [illegible] et divisionem a actibus intrinsecam,
directionem vero argutionis extrinsecam esse. quae mea sententia vere [illegible] alii docent di
rectionem [illegible] essentialiter ex repraesentatione actus qua illi intrinseca est et eo modo repraesentari
quod extrinsecum est actui. quomodo vero haec difficultas eadem proveniat ex ea qua agitur utrum veritas
sit intrinseca actibus, et [illegible] sentiat ex libera de relatione et recentiores quibus
circa disputationem [illegible] omnia referere [illegible] mihi autem animus est nihil quod ad [illegible]
pertineat, neque disputationes a propria sede extrahendi ideo brevissime dicam quod sentio aliquibus
ex aliis [illegible] libatis, [illegible] de veritate, et relatione [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] hac [illegible] [illegible]

[illegible] deca dixeris de reliquis [illegible] est [illegible] sciendi modis dum erit [illegible] D[illegible] constituit essentialiter
[illegible] aliquid extrinsecum actui quod denominat [illegible] directio [illegible] est aliquid actibus extrinsecum.
[illegible] disputamus n. utrum [illegible] aliquid unde [illegible] sit extrinsecum actui quod vocat [illegible] [illegible]
ac si disputaremus utrum [illegible] cognitio [illegible] cognitio [illegible] extrinsecum [illegible] quod nominat cognitionem.
[illegible], quod [illegible] non est [illegible], quamvis [illegible] [illegible] actus [illegible] intrinsecas
[illegible] non est [illegible], quae [illegible] repraesentant [illegible] quod actus ille constituit in [illegible] [illegible]
tale sit [illegible] [illegible] est extra actum, et ille extrinsecum quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sibi extrinsecum [illegible] [illegible] intrinsecam appellari id quod neque unitum est neque identificatum cum actu
intrinsecam n. [illegible] quod cum alio identificatur vel saltem unitum. Unde deponenda est vulgaris apprehensio
dicens impertinens [illegible] quod deficiens [illegible] et [illegible] [illegible] quod deficiente non [illegible]: aliud non
est nativum vel stringens; [illegible] extrinsecum [illegible] intrinsecum: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] extrin
secum [illegible] [illegible] intrinsecum et contingens extrinsecum [illegible] ab eo quod [illegible] deter[mi]
nationis saltem partialis sit extrinseca id est neque unita neque identificata intrinsecum [illegible]
[illegible] totalis [illegible] intrinseca id est unita vel identificata rei denominatae.

Huic [illegible] [illegible] adversarii quod [illegible] [illegible]
rei, [illegible] vel [illegible], non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tio [illegible] ex [illegible] [illegible] quibusdam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible]
[illegible] [illegible] deficiente, illo [illegible], nihil intrinsecum deficiat in actu [illegible]
admirationis denominatio [illegible] [illegible] est intrinseca actibus, quod deficiente [illegible] non deficeret

Denominatio obi, ex syllogismo est propterea in 1ª figura maiorem et minorem concedunt adversarii, consequentiam
negant, mediante quo iuxta opposita venit aliquid in obiecto perfectionem aliquam, quae non est ipsa res,
cum vero ex ea perfectione obiecti refunditur perfectio intrinseca et essentialis in actum, siquidem non est
ipsa res, appareret in actu illa intrinseca perfectio, atque adeo nihil mirum est quod non est id quod pendet
intrinsece mutatur. Haec solutio non est aliorum, quamvis plausibiliter dicatur, sed ipsi admittunt consequentiam
salva est impossibile, quod deficiat in obiecto et actu rei, et nihil intrinsecum deficiat in actu; neganda
autem ex suppositione impossibili ab aliis, prius admittitur cum derem sua disparitate.

Ad quod falsum asserit, ut supra probavimus, docuimus
ex obiecti perfectione obiecti refundi perfectionem aliquam in actum, non ex ea perfectione, sed ex eius perfe-
ctione, quam actus repraesentat, quod si in animali rationali nova perfectio esset et ea homini, actus in quo homo
animal rationale eam perfectionem repraesentaret, sicut neque repraesentat risibile, quod est perfectio animalis rationalis.
Quod falsum est, quod ea homini insit in animali rationali perfectio aliqua, distincta aliquo modo ab animali
ipso rationali, sed est eadem perfectio, distincta tamen ratione intrinsece consideratur; quia propter animal
rationale non est ipsa homo, non est animal rationale atque adeo non est homo non consideratur animal rationale, et determinate
autem non adesset illa nova perfectio, ideo quod sub ratione homo, et cum ea, tollit eam animal rationale, atque adeo
illa suppositio involvit implicationem ex hypothesi, supponit enim manere animal rationale, et non ma-
nere animal rationale. Ad 4ª quod quamvis mittamus id quod falso assumit, non solvit argumentum, quia
quod non reddit actum sive obiectum non repraesentet obiectum ut rem, sed reddit illud, sed est extrinsecum obiecti in actu
rei: quamvis enim actus affirmet animal rationale et ea homo, non est id mihi in re ipsa animal rationale
est homo, actus sit autem extrinsecum est actui quod id dicet autem potest quod obiectum sit ratione rei omitto.
non necessario quod actus id ferat, et in obiecto non sit qualis fuerit. Nec etiam in actu habet
Lapis sive lectio ut Lapis, nec opposita Lapis est, dubito in fine ob diversitatem diversae
obiectionis actum et directe et a tali repraesen-
tatione obiecti, sed non tollit intrinsecum actum, quod est directe intrinsecum actui; maior videtur
certa, actus enim ut sic alternatur a directo et indirecto: Minor probatur quod est a tali repraesenta-
tione et a repraesentatione abstracta per distinctionem repraesentationis in eo, sicut a tali animali et
ex animali, et aliquam rei distinctam, quae reddunt talem; ne autem distincta identificatur cum ratione eius,
quae solet versari in rali, quod identificatur cum animali, quod si repraesentatio in eo identificatur cum actu
per distinctionem illa directionis identificatur cum repraesentatione, distincta directionis cum actu identificatur.
Item quod ex ea oppositum est ex repraesentatione ut adaequata rei: sed non tollit hic actus prius intrinsece
entitatem, quod actus in intrinsece entitatem habet ex obiecto; maior constat, minor probatur quod creatio
homini animal rationale prius intrinsece entitatem habet ex repraesentatione animalis rationalis, et animal rationale

i. esse adequata hois, q actus iste p suq intrinsecq entitate habet esse representationem eiusdem quam hois hoc argumentum, e adversariorum Aquile et aliis modis.

Ad distinguendo maiorem quia vox illa talem representationem intelligat de sua propria representationis ne ges maiorem, si intelligat de sua aliqua accidentalis quia potest convenire uni representationi, et pot alteri non convenire concedo maiorem, et ... sic si hoc ... Rex hispania de filio hoc, si qs et rege si statum de sua ... in ... plus quid extrinseco et accidentaliter, quamquis certe dici potest hoc illum regem et Rex ... ei simul essaliter ... illud extrinsecum, et accidentale hoc q Rex apelar. ita conceptus ... o in recto ... constitiat ... aliter ... extrinsecum et accidentale actus q apelat ... ex dicto ... non se habeat ... identitatem ... potuit ... apelari de ... prout ad accidentalem rei cui conveniunt.

Ad rationem ... Arguitur ... alex. arguitur n. actu ... intentionis ad eundem ... intentionaliter acceptum ... ratio ... intentionaliter acceptus in maiori propositionis et in minori ... intentionaliter, ... valere ... quam ... animal ratle ... esse hois, ... est animal ratle, ... esse hois. Distinguo maiorem arguit ... e representationem esse adequatam rei includendo ... quod ... in recto quae ... in obliquo ... maiorem, si ... includat ... quod afert in recto nego maiorem ... representatio esse adequata rei dicit in recto ... representationem et nego ... hanc solum ... dicere in obliquo ... rei, et ... hanc ... representatione ... ... et minorem. Ad ... rationem ... distinguendo maiorem actus ... intrinsecum entitatem hec ... representationem esse rei ... in recto ... maiorem, ... quod afert in recto et in obliquo nego maiorem nec ... habeat actus ... intrinsecum entitatem ... representationem, ... animal ratle ... adequata ...

# Disputatio 6.ª

## De Utilitate et necessitate dialectice ad scientias comparandas

### Caput 1.ᵘᵐ

### Explicantur termini dificultatis

Q.ª aut quatuor voces explanande ... questionis sensus et dificultas intelligatur. ... inquirat, 2.ª ... aliqua ... quod ad ... scias, et qui ... dialectica ... questionem ... explanit ... sciendi ... alius ... vocat ... diversi ... in ... in generi. ... n. varius ... alius n. ... alius ... amorem ... alius ...

et hic finis apellari solet extrinsecus. finis vero conveniencia est in loyca eo quod immediatius et intrinsecius respicit modum sciendi, qui ex operacione intenditur per logicam incumbit. nam logica exercitata sit instrumentum sciendi, et deservientibus ordinetur ad opus aliud efficiendum, inde logica habet alium finem qui dicitur mediatus et intrinsecus, est quod sequitur sciarum, apparet enim dicendo logicam esse requiritur quod logica sit medium necessarium ad huiusmodi finem quod est sciarum acquisitio.

Preterea logica alia est naturalis, alia artificialis. logica naturalis est ipse intellectus, seu quedam habilitas et aptitudo quam ingenii acumen, et lumen naturale apellant, quo ipso lumine, nulla antecedente experientia multis huius cum racione, recte raciotinamus, et cum alicuius bonitate ex recta dicendorum aut frequenter cognacione. hec naturalis logica et innata apellatur naturalis electiva ... mediante ... Deinde ... quod requiratur ... disputamus quod ... substancia eius naturalis est, ac tamen sciendo artificialis, et non requirat multum studii ab intus sine arte difficultas quod est de logica artificiali ... acquirimus.

Quo vero aliquid necessarium dupliciter dicitur, primo ... est deus et quando dicimus necessaria plurime veritates, et ... sic sumimus existenciam logice non est necessarium. Secundo necessarium dicitur in ordine ad aliud, ut medium ad finem: et sic necessarium est simpliciter, vel ad melius esse necessarium ad melius esse dicitur id quod utile, quod adiuvat ad opus efficiendum, ... consequendum quod finis habet sine illo obtinere exemplum longum ... ad melius ... ad melius esse efficiendum, et melius non est quin huius logica necessaria sit ad sciendum per disputationis ... simpliciter ... quo nec ... obtinere, sine ... non potest intelligi, et sine ... bonum non potest bonum amari. ... logica ... necessaria ad scias acquirendas. ... non adeo necessarium ... potest et sine logica scias ... deus ... infundere ... logica ... premisas evidentes, et ... evidenter ex illis illatam: ... premisas infunderet ad colligendas ... necessaria est logica ... ad ... scias necessarium ... infradicemus.

Quantum ad scias acquirendas et perfectas et integras, et que perfecto modo, et scientifico procedant, neque ad alias artes est non esse logica simpliciter necessariam: nam ... malus medicus, ... bonus dialecticus ... ad grammaticam, retoricam, musicam, et multo ... ad artes mecanicas, ... clarissimas scias ... aliquando ... ex ... notissimis ... cognoscant ... naturale sufficiens ... quemadmodum vulgaris iuris ... turba suaque facultate ... recte ... longissimo tempore ... nihil ... opinionem ... parare

atq; id ipsum medicam subj [illegible] … petimus q̄ an logica requiratur ad scientias perficiendas

[illegible] colegatu [illegible] Denique scia alia [illegible]

[illegible] qui pedant [illegible] in [illegible]

[illegible] mathematicae quae

sola experientia l. singulari demonstratione utantur, [illegible] dicamus

[illegible] inter eas [illegible] disputemus.

## Caput 4.

## Tripartita q.ne tota resolutio proponitur.

1 d.o sit logica habitualis n. e simpliciter necessaria ad scias comparandas. [illegible]

duplex [illegible] simpliciter necessaria [illegible]

[illegible] ad faciliter et modicas efficiendas [illegible] habitu [illegible]

[illegible] facilius et [illegible] habitu [illegible] logica habitualis

[illegible] adquirere [illegible] requirit habitus logica ad actum

[illegible] requiri [illegible]

[illegible] et [illegible]

difficultates [illegible] quo [illegible]

[illegible] habitu [illegible] actibus [illegible] ordinat [illegible] appropinquent.

[illegible] indifferens

ad plures actus et ipse n. possit se determinare ad hos potius quam illos indiget necessario habitu a quo

[illegible] actus [illegible] in [illegible] determinat autem actio habitu

[illegible] sine illo [illegible]

[illegible] conficiens [illegible] ex [illegible] certitate, ut illi potius [illegible] ipso

[illegible] talem qualem [illegible] logica [illegible] actus [illegible] si intellectus videat [illegible]

[illegible] ad actionem illius [illegible]

alio determinante actus [illegible] et quidem si [illegible] valeret [illegible] actum intell.

necessario habitu aliquo, quod falsum est. 2.a d.o [illegible] semel adquisitus e habitus scienti

ficus [illegible] aut alterius scientiae [illegible] habitu [illegible] loquendo n. e necessaria simpli

citer logica [illegible] adquisita [illegible] 3.o q.a adquisito semel habitu alicuius

scia [illegible] superata e tota difficultas [illegible] requirit iterum logica

[illegible] in primis ad [illegible] habitualis [illegible] requirit [illegible] habitus [illegible] quamquam ne

que actus [illegible] habitus logici [illegible] in [illegible] Deinde n. requiritur logica [illegible] habitus ille

[illegible] actus exercere negotio sit videre in nova habitu et memoria principiorum [illegible] ex [illegible] [illegible] opinione [illegible] [illegible] [illegible] experimenta [illegible] et [illegible] [illegible] excessu habitu [illegible] [illegible] [illegible] 44. [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] in nova habitu [illegible] memoria principiorum [illegible] evidentia [illegible] adquirenda non requiritur logica ad illius actus exercendum.

[illegible] aliquis illius [illegible] [illegible] quamvis evidenter inferat ex principiis evidentibus quae memoria [illegible] habitu retinet et [illegible] [illegible] requiritur [illegible] [illegible] illationis, quae [illegible] ex principiis deducat quis [illegible] actus logicae, [illegible] actus logica [illegible] sola [illegible], [illegible] non cadit ex [illegible] logica [illegible] bonitatis illationis et [illegible] quae [illegible] [illegible] logica [illegible] [illegible] [illegible] memoria [illegible] [illegible] adeo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonitate illationis [illegible] actus logicae [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] opinionem [illegible] [illegible] [illegible] nos [illegible] in libro [illegible] [illegible].

[illegible] logica [illegible] simpliciter necessaria [illegible] ad [illegible] adquirendam. [illegible] inter magistros hac opinio quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Aristoteles et Galenus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] testimoniis [illegible] referendis supersedeo. [illegible] [illegible] et efficacissima [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sequenti [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] demonstrare. [illegible] evidenter colligere ex principiis evidentibus quamvis n. aliquis principia [illegible] evidenter [illegible] cognoscat et [illegible] [illegible] inferat, [illegible] ignoret [illegible] principia [illegible] evidentia et [illegible] evidenter inferri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] confirmatus [illegible] et [illegible] immutabilis [illegible] veritate cognitae, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] veritatem illatam quamdiu ignorabit aut dubitabit de veritate principiorum; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] necessario [illegible] [illegible] [illegible] demonstrare [illegible] [illegible] sine logica [illegible] [illegible], [illegible] logica [illegible] necessaria simpliciter. Minor [illegible] quia n. [illegible] [illegible] aliquis [illegible] evidenter inferri, nisi ex logica [illegible] evidentiam [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] in scientiarum adquisitione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et argumentatio, quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adquisitionem necessariae scientiae [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] logica [illegible] [illegible] [illegible] certum [illegible] n. [illegible] aliter cognosci [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] divisione et [illegible] et [illegible] [illegible] argumentationis manifestatis [illegible] et [illegible] [illegible] minor [illegible] [illegible] logica [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] in syllogismis et demonstrationibus aliarum scientiarum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pericula [illegible] logica [illegible] [illegible], [illegible] veritatis [illegible] [illegible] falsitatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Cuius [illegible] et quanti errores [illegible] ex ignorantia [illegible]

alius variatio [illegible] medicus aut turpissimum errorem inducit, aut [illegible] veritatis [illegible]
ignorata [illegible] et qualitate et quantitate et [illegible] et situ [illegible]
[illegible] varios multiplices [illegible] sentiet [illegible] [illegible] et expositiones [illegible],
et [illegible] sine Logica intime [illegible] quid [illegible] [illegible] non [illegible]
quis [illegible] et [illegible] ad [illegible] comprehendere [illegible] et [illegible]
[illegible] aliquem [illegible] redarguere valebit [illegible] verum [illegible] negare [illegible]
[illegible] magistri [illegible]: [illegible] hic [illegible] oportet [illegible] errores [illegible]
[illegible] Logica, quae sola facultates [illegible] et dirigit: quare [illegible] sibi [illegible]
facultates [illegible] immensum [illegible] pelagus traiicere tentarit.

Experietur sane id [illegible]
[illegible], qui post immensos labores, immensos [illegible] Logica ignorantia [illegible]
[illegible] quod [illegible] multi post longas vigilias in aliqua disciplina exactas, [illegible]
Logicae [illegible] [illegible] [illegible] in ridiculas [illegible] impelluntur [illegible]
[illegible] et haeretici acrius invectunt et formidant [illegible] Dialecticam quae [illegible]
simplicem veritatem catholicam [illegible] demonstrasse docet [illegible] adeo [illegible] Dialecticam
[illegible] redarguunt et victoria catholicam reportant [illegible] Dialecticae [illegible]
[illegible]: [illegible] haereticorum fraudes [illegible] imperitis in lucem proferre.

## Caput 9.

## qua ratione intelligenda sit tertia conclusio.

Diu meditatus [illegible] ultima [illegible] [illegible] opinionem [illegible], [illegible]
vocari atque [illegible] contrarium sentire [illegible] refragante. [illegible] L. 3. [illegible] 4.
L. 2. et 3. et [illegible] generali [illegible] atque [illegible] selvunt [illegible]
acsi [illegible] sententiam [illegible] Logicam [illegible] simpliciter [illegible] ad melius [illegible]
[illegible] comparandam immo [illegible] hanc suam sententiam [illegible] [illegible]
referre quas [illegible] recentiores [illegible] Albertum [illegible] [illegible]
[illegible] suspicor in re nullum [illegible] inter [illegible] [illegible] et habebunt
[illegible]

[illegible] fratres [illegible] moralem necessitatem
Logicae ad [illegible], [illegible] ab [illegible] sententia [illegible] physicis Logica necessariam
[illegible] metaphysicisque [illegible] iudicabit [illegible]

necessitas logica ad sciendum ex secunda dicendum fere est ac summa difficultas in sciendum acquirendam logicam, quae difficultas causa peculiari est moralis impeditiva ut opposita pariter moralis necessitati, quae facilius intelligetur ex opposita impossibilitate, quae consistit in eo quod deiicit animum ad desperationem de acquirendo fine, aut quia finis ipse nullius momenti est, media vero ad illud maledicta et, ut quemadmodum pretium valet solum ut tam vilia comparare: quis enim aeternarii lucrum immensos labores navigationis aut alios aggredietur, quod moraliter haec res est impossibilis acquisitio finis, et propter se id propter difficultatem mediorum quae nemo umquam acquirit, scientia quo acquirenda est et non mediocriter impeditur propter se labore quantum constare dependens ab ingenio et sapientia sapientiae comparandae.

Aliter impossibile est assequi finem, quia quamvis finis sit valde delectabilis, et media ita incompetentia sunt, nemo tamen prudens iudicatur neque finem per illa media sine obtinendum, et proinde eos despondere animum ab ea acquisitione. Haec autem existimatio est aut a prudentia fundata maxime in experientia, quia speramus aliquos aut multos saepe vidimus per ea media illum finem, et numquam tamen finem acquisitum quod ex ingenio neque industria neque labore minimo fieri. Ex quo quis prudens existimat se adipisci posse nullum imperii societatem, illi qui petiverunt imperatorum est et sine id sole physice impossibile est moraliter et tamen impracticabile quemadmodum videmus aut legimus non saepe. Ita quoque ad discendum ita et quamvis quamvis ratio meis conatibus physica possit esse sciam acquisitio scientiae logicae, sine moraliter impossibile est; quia [illegible] prudens id videtur numquam eam obtinendam, cum experientia viros summo ingenio propter logicam vitiosam, et meis viribus conatibusque sciam comparare, sed potius in aliqua vanitate in multos errores incurrisse, necessitas tamen sufficiens et possibilis libro primo et quarto metaphysicae.

Hanc impossibilitatem probant rationes duae. Prima est: non videtur probatio quae alia necessitatem: quod requirat ad scientiam, quae habet illam sciendi scire et demonstrare, et aliud difficillimum est, et tamen ex adverso efficacius intrare veritates. Quia vero caret propter hanc impossibilitatem, apertum mihi videtur et ab aliis admittendum, secundo quod faciunt ad aliquos actu scientiam et naturalem logicam artificialem, et tamen naturalem et actualem sciat se scire et demonstrare, quod ad hoc posse esse quisque sciat sciendi non opus est logica artificiali, id sufficiens necessaria. Sed actu vero difficiliorem naturalem esse logicam artificialem, non quia sine illa non potest quis scire et demonstrare, sed quia non scire frequenter difficillimum est; difficultas autem ista probat moralem necessitatem et non physicam.

Logica vero illam sufficienter ostendant probabile esse metaphysicam necessitatem logicae ad sciendum, quia ita probat quod ille qui potest sciat se demonstrare et actu est realiter et metaphysice ad hoc scilicet quod non est logica artificialis, naturalis metaphysica logica

artificialis requisita e, atque adeo neque Deus potest sciam infundere sine Loga artificiali ad
quisita infusa quemadmodum si vel aliquis sit hic et aliter requirit q[uo]d sit invisibile et alter
invisibile et actual valere requirit q[uo]d actual, neque p[ote]st facere Deus ut sit hic, nisi sit
actual: q[uo]d predicat ad hoc q[uo]d scire et demonstrare in hac n[on] est natio Loga Artificialis, sed
fortasse Loga nal[is], ego asero et extendo ostio ea voce non [illegible] physica Loga necessitate,
sed necessitate metaphysica Loga in eo, abstrahentes a nalis et artificialis necessitate a[ut] mo
ralis tam Loga artificialis fundamentum huius discursus e q[uo]d non dic[itu]r pertinet Loga aliqua,
eo q[uo]d Loga aliqua et aliter requisita adsequ[i], atque adeo suppleri non pot[es]t a Deo, non autem
specialis requisita Loga artificialis sed distinctam ex nali et artificiali

Statuta morali necessitate Logae
restat ut physica non est naria probemus: ac e quoniam ut vidimus nullum est huius necessita
tis destructiva fundamentum. Et quonamquoniam [illegible] Conimbricenses, tamen non dixerim potest
sciam adquirere sine dialectica et absurdum est sciam sine modo sciendi versari: absurdum dicit est et
quod temere et sine prudentia dictamen tentat. Quo praeparare [illegible] et Conimbricenses hic q[uo]d
[illegible] duo requirunt, primo praevia evidentia, 2º evidens in fundamentis: haec autem duo possunt
physice obtineant ista nali Loga qua et sua minor [illegible] q[uo]d ut nulla impossibilitatis [illegible]
per difficultatem efficiendi syllogismos imperfectos aut perfectos [illegible] difficilibus et modalibus
exponibilibus aliasque difficultates [illegible] hae autem non sufficiat moralem impossibilitatem.

Postrema [illegible] est q[uo]d [illegible] ars [illegible] ars physice
[illegible] simpliciter ad opus efficiendum, utfortasse [illegible] physicos cum Deo iuvante dicemus: ars
n. est [illegible] moralis [illegible] operis ad q[uo]d efficiendum dirigit et moderat [illegible] executiva: et [illegible]
efficere [illegible], non q[uo]d offerat [illegible] aliquam ad operandum, sed q[uo]d docet quare debeat virtutem [illegible] ad opus
applicari. Loga autem est ars, nec alio titulo [illegible] indigent Loga, nisi q[uo]d est ars sciendi: non ostendi
[illegible] illa eo modo quo voluntas indiget [illegible] ponente [illegible] amandum, q[uo]d Loga non [illegible]
[illegible] intelligendum, q[uo]d si hac rat[ione] requireret [illegible] metaphysice est naria. Quidquid [illegible] Loga arti
ficialis [illegible] nali [illegible] faciliori; q[uo]d [illegible] artificiali non [illegible] arguit moralem
impossibilitatem, ideoque moralem Logae necessitatem.

## Caput 4um Argumenta diluuntur

1um Argumentum contra ea quae diximus desumitur ex auctoritate philosophorum, et eclesiae patrum, q[ui] Logam [illegible]
non esse naria, neque utile, sed potius pernitiosam christianae doctrinae docuerunt: quod si [illegible] vel de Loga
sophistica [illegible] quia [illegible] haeresiarchae [illegible] in christianas veritates [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] ea Logae pars quae sophistica dicitur inutilis sit et pernitiosa. Et de [illegible] sensorint [illegible]
randum non est, neque [illegible] alios errores, ob. [illegible] Logae hoc [illegible] imbuti est: [illegible] adverso [illegible] philosophorum

praestantissimi platonici peripatetici stoici, aliique quam plures: nihil de grege epicureorum curandum.
at sancti illi patres non dialecticae neque sophisticae arcta habuere, sed expoliverunt, quae per ipsa logica desi
lacius evitandis, detorquerent ad eadem simplice veritate architectandas. Immo hinc necessitas
logicae magis commendatur. si enim sophismata ipsa ignorent, ignorabunt catholici hereticorum ar
gutias detegere ac redarguere; et propter logicae ignorantiam non parum catholici premebantur, unde
in logica exerciti sunt. at postquam logicae lux catholicorum mentibus affulsit, facilius convicerant
hereticos, et de heretics gloriose triumphant.
Atque hinc patet quod dictum sit illis, qui putaverunt sa
pientissimos viros olim floruisse sine logica, quia nemo ante Zenonem clarus fuerit, et nemo
ante Aristotelem fuerit, obiicitur enim extiterunt alii ante has artes sapientissimi Hippocrates in medi
cina, Euclides in mathematicis, aliique in aliis facultatibus: immo hoc saeculo iuris prudentiam
medicinam et mathematicas sine logica discunt non pauci. Respondeo enim: vel hos aut sapien
tes non fuisse, aut logicam artificialem prius studio adquisitam; nam certe credendum est de Hy
pocrate atque aliis qui summo ingenio erant apud nos celebrati. de aliis vero curandum non est, qui
uno saltem philosophare rudissimis seculis admirationi fuerunt. Aegyptios enim et ma
tematicas valuisse sine logica, quod non probant modo scientifico. Nostri seculi qui vocantur sa
pientes, non est merito nomen sibi usurpant, quod non nisi avidi vulgo tribuit; neque enim iuris
periti neque medici vere sunt sapientes: nam eorum qua iactitant rationum vere ignorant, vix codicis
tinianei aut hyppocratis et galeni tabula quaedam formulas inter turbatas verbis, et non admo
dum Latina lingua sonantes recitare solent; itaque si ad rationes veniendum sit in mille angustias etiam
seque ipsos nimia agregario pro baculo redigunt.
Praeterea obiicitur ad logicam addiscendam non re
quiritur praevia notitia aliarum logicarum: quia neque ad alias scientias ante ibat nisi in infinitum
cederetur; non est quod quare scientia non praecedat logicam requiritur ad alias scientias, illud quoque suadet
et ipsa logica, est enim scientia, procedit modo scientifico, et latent in ea multa errandi pericula.
quod quaedam scientiae sunt quam plurimae logica faciliores, quae si logica absque intelligentiae logica pos
sunt adquiri, facilius aliae adquirentur. Ad distinguendum, ante logicam docentem, id est necessariam ad se
ipsam vero, quae tamen neque ad alias singulas scientias necessaria est diximus: logica scilicet per se notas
non est necessaria ad alias minus notas, nego ante, quare negatur cetera. et notandum neque ad scientias
ignotas imperfecte addiscendas requiritur logica, secundum imperfectam notitiam tertio, supposito quod ipse ermi
sciendi prius comparat ea quae habita adiuvat intellectum ad ulteriora saltem imperfecte cognoscenda,
rursus his cognitis ad ea quae prius imperfecte noverat perfectius penetranda adiuvantur.
ex his colligitur solutio et cetera argumentorum particularium.

p̃ imitas sicut p̃ Log. p̃ seruata, aut alia imperfecte
cognita adiumento sit ad alias p̃ uniũ Log. pfecte penetrandas eodẽ m̃ p̃ alia
phia imperfecte cognita ad alias perfecte cognoscendas deserviret sine Logæ ministerio.
Ideo disparitatẽ esse manifestã, q̃ ad scias ideo requirit Logã quoniam requirit mũs sciẽdi
quẽ sola Logã docet: cũ p̃ Log. sint particules mũs sciẽdi iuvare parunt ad aliqua aliquẽ
et maxime ad Logã ipsã aliquã cognoscendã: p̃ phica adquisita n̄ si mũs sciẽdi, quare
restat adhuc mũ sciẽdi necessitas.
Obiiciet q̃ sapientissimus aliquis magister aut
angelus L deus posset eis sciaẽ veritates ita disponere ut difficultate omni remissis
extra concludendi[?] si redueret p̃ eis ad simplices absolutas et n̄ modales, et sy
Logos ad quatuor pfectos modos p̃ figura sic autẽ dispositas veritates proponeret ac declararet
alicui ingenii perspicacissimi atq̃ in literis exercitatissimi: q̃ statim veritatibus illis demons
trandis operam daret, et quidẽ cognosceret evidenter premissas evidenter et ex eis evidenter inferri.
Itẽ q̃ magister quocũdẽ in phia desudaret post demonstrationes eis aliquas rite efficere
ostenderetq̃ discipulo totatus eas esse evidentes demonstrationes, quare discipulus illis vibrantis
tiret, iudicaretq̃ evidentes esse demonstrationes. Sat hi argutẽ hi esse phisice impossibile hoc sciaẽ
consequtionẽ sine Logã: n̄ autẽ reiicit moralẽ necessitatẽ: nã et potius sit ille docendi mũs deo
L angelo magistro tñ moraliter impossibile iudicat, q̃ ita accidat p̃ eorẽ rerũ ordinẽ. Ad confirmationẽ
etiã illos discipulos n̄ scia adeptos sed fidẽ tantũ veritatẽ, quas propter magistri autoritatẽ crediderint.
Obiiciet q̃ intus posse scire, q̃ sicut nobile
docet p̃ ordinẽ ad ora scibilia saltẽ nalia: huiusmodi autẽ sit scia, q̃ satis intelligi potest scias
adquirere. Itẽ q̃ ad opera artefacta n̄ requirit ars actualis sufficit p̃. habitualis sic
Logã saltẽ habitualis et intus sufficienter est ad vecas [?], et argutiones, que sunt artefacta
fabricandas: et rursus si sufficit intus cũ habitu eiusdẽ sine illo poterit simpliciter eaq̃ opera efficere
ut nos ipsi paulo ante argutabamur. Rñ p̃ negando maiorẽ et minorẽ negando cons: nã ignorita
quamvis posset comparere n̄ sequit q̃ sciat posse, ita neq̃ sciat intus sine Logã. Atq̃ q̃ quamvis
posset phisice tñ ipsa consequtio difficillime, et moraliter impossibilis. Ad confirmationẽ rñ dico ex S. Aug.
accepto nã serra secat lignũ et tñ nescit serra se lignũ secare, ita intus cũ habitu demons
trandi, fiet actus ille iteratus, q̃ si demonstratio nescit tñ se demonstrare et ideo n̄ dicet
scire, neq̃ demonstrationes efficere. Vnde apparet disparitas artefactorũ: hæc n. ut recte
efficiant, opus n̄ est ut sciat artifex actualiter se recte operari: cũ ex dictis appareat n̄ satis esse
artefacta illa mentalia efficere sed ulterius requirit ut sciat intus se demonstrationem
probantem conformasse.

obiicit 1° si logica est necessaria ad scientias, etiam ad sacram theologiam necessaria erit, hoc autem falsum esse probatur, quia cum theologia sit necessaria rei publicae christianae sequitur ut logica etiam sit christianae reipublicae necessaria ad salutem eternam obtinendam: quod est absurdum. Respondetur distinguendo maiorem logica est necessaria ad theologiam quatenus pertinet ad cognitionem veritatis fidei, nego maiorem, quatenus est cognitio discursiva procedens ex principiis fidei, concedo maiorem. Ad probationem respondetur distinguendo, theologia ut est notitia fidei est necessaria reipublicae christianae ad salutem, concedo, ut est discursiva. quamvis etiam theologia discursiva summopere utilis sit et necessaria simpliciter ad catholicas veritates tuendas et hereticorum fraudes redarguendas: quo titulo etiam logica utilissima est et necessaria, non singulis christianis, sed toti ecclesiae collective necessaria ad salutem obtinendam: (non enim solo denotat eo quod singulis necessaria est), sed ad defendendam veritatem quam defendere spectat ad ecclesiam

Ex his tandem duo concluduntur, 1° logicam necessariam hominibus tardis ingeniis, et perspicacibus: neque enim tanta erit ingenii humani praestantia, ut se libero [illegible] ... [illegible]: fatendum tamen est non adeo humi repere humana ingenia ut non possint aliqua praestantissima ipsius logicae magna ex parte, imo totam etiam studio proprio et labore venari decursu temporis longissimo et rerum experientia, occasionemque capta ex his quae alii antea, sive recte sive false, senserunt ... quaesita aliarum adquisitionem solicitant. 2° logicam arte reliquas scientias adquirendas esse. quamvis simul nec aliis difficilior sit, neque alia ex parte facilior, si accendat ad reliquas scientias obtinendas logica auxilio destitutas necesse quod solum logicae studeat, sed curae de vestiganda notitia methodi sciendi. quo ad alias facultates sine logica ... quaerere, propter eam facultatem veritatis studendi ... methodus sciendi: quod certum sit difficilius obtineri, quamquam seorsim singulas ... facilius tamen multo scientiam aliam prius obtinere quam logica si logicae notitia praecedat

## Caput 5m

# Dificultates Duae ex doctrina orta explicantur.

1a difficultas oritur ex theologia, repetitum enim illud ... discursus et argumentos ... naturales, quos dirigi non per logicam ... ...: cum enim rei supernaturalis debeat esse supernaturalis ... supernaturalis assumpta ... ... de causis efficientibus, sed etiam de ... prudentia supernaturalis virtute qua solum dirigitur actus dei moralis supernaturalis, et ... supernaturalis ... naturalis ... nulla esset ... supernaturalis prudentia adornanda, quod nemo catholicus ... sit aliena est ... hanc difficultatem: ... ... logica esse necessariam ad ... an vero hac logica sit naturalis, an supernaturalis aliquid non est dialecticis expendere, quamvis hanc difficultatem in logica ... aliqui ... theologicae difficultatem ... ... ... ... logica ... naturalis ... quamvis prudentia supernaturalis requirat. Discrimen ... logica

in tota sua latitudine id docet directionem actuum ... derivando eorum regularitatem: at vero quod prudentia aliqua ... dirigat actus regulares et decret eorum regularitatem, fit contra ... debeat aliqua prudentia regulativa sive haec regularitas conveniat eius ... objecti regulati vel sequitur aliter ... sive quod ob ... regulati a prudentia proportionati attingat, quod requirunt coeteri recentiores. Consulant theologi nobis ... ... difficultates ... explendi ...

Altera difficultas utrum logica effective concurrat ad actus aliarum scientiarum. Et ex hac festinata quaestio: oportebat ... quod sit concursus effectivus. ... expedita ex ... proposito. Ludi magister potest quidem docere literarum characteres effigiare, 1° ... explex... regulas et ... quae ... pulchre ... describet 2° in regulis traditis contentus ... manus ... ... litteras efficit pariter ... observationem ostendendo et exequendo. 1° ... concursus directivus, 2° vero effectivus: in quo ... difficultate interrogata, et certissimum est apud omnes logicam directivum concurrere ad actus scientiarum, ut ex dictis satis superque ... aliqui vero praeter directivum etiam effectivum concursum logicae referunt, plerisque negantibus ... ... decretum.

Dico 1°, quod neque actualis logica neque habitualis effective concurrunt ad actus aliarum scientiarum, nulla ergo logica id ... concursum habet. Et in primis de habituali ... quia habitus non potest producere effective actus alios nisi similes illis a quibus genitus est; sed habitus logicae genitus fuit ex actibus logicae, qui non sunt similes actibus scientiarum, ergo habitus logicae solos actus logicae et non scientiarum potest effective producere. Maior ex ... ... : neque ... persuadere sibi quisquam potest habitum ... quae ex actuum frequentatione producitur inclinare ad alios actus diversos ab illis quos frequentati sunt: quo ... quisquam ... citharam pulsabit, facilitatem acquiret saltandi ad ... scribendi ... ... ... ad tales actus iterandos. Ex hac ratione ... alias deducere ... quod logica ethica et mathematica quidem actus produceret, ... actus ... logica ... ab habitu logicae producuntur, quae omnia ... absurda et ab ... sententia ... [illegible].

Dico 2° actualis logica non concurrit effective ad actus scientiarum, quia sola directio directive ... ... logicae ad actus aliarum scientiarum, ergo frustra ... concursus effectivus. ... ... ... clamat sine ... necessitate multiplicandas ... nulla est necessitas concursus effectivi a logica actuali ... emanantis frustra ... ... ... vero ... quod ... necessitatis logicae ex eo desumitur quod intellectus egeat regula dirigente, qua regula ... indigeret nulla ratione necessitas logicae ad scientias alias appareret ... data regula dirigente nulla ... dependentia scientiarum: atque adeo ... ... concursus effectivus ... ... ... actibus quae ... ... ad opera ... dirigendo ... executioni

eq efficiendo q manifeste videat in artibus operu externorum neq. n. ars pingendi ipsa depin fit neq. ars musica musica[m] efficit, q idipsum de Logica dicendum e.

3° Arg. obiectum Logicae e in practice dirigens intell.[ectum] ad actus sciendi, q efficit eos actus. Pr. cons. q n potest distingui practica scientia a n practica alio discrimine quam illud q efficiat operat. n item q. q sicut pr. n. scia speculatiua et practica inueniat in h q utraq. posit representare mu[lta] facienda, l. efficiendi l opus ut q uidet imagine depingens l ut uidet denotat mu[lta] quo depicta e, uiso tn n e practica; qr actus e practicus nisi e ut per representationem mu[lta] operis efficiendi heat eius effectiuum concursum in opus. Pt. q ad Logicam pertinet efficere diuisiones defin. et argumentationes et actus sciendi si dd. e, q ad Logicam pertinet eos efficere.

Rs. uero ante negando cons., cuius probatio petit discrimen scie practice a speculatiua et potius impugnat Logicam e practica quam probat concursum effectiuum xedo discretionis scie cos. et representare mu[lta] operis efficiendi conformiter pertinet practica regimenat eius mu[lta] tamquam regula operis n sic speculatiua quo fit, ut q opus efficit, spiciat et actu practicum consideret iudicare posit sufficienti fundamento an opus recte factum sit l n recte si uideat ei conforme regula l difforme: h aut n accidit speculatiua quamuis aliquis uideat opus et actu indicet opus ei conforme l difforme actu, n exinde colliget opus e recte factum n recte factum q neq. formaliter neq. uirtualiter. actus speculatiuus docet opus recte factum iri si ita fiat, ut cognoscat ita factum e. an u° hec dist.° practici et speculatiui l siqua e alia sit actibus essentialis l accidentalis n e huius loci desputare. Confirmationis solutio facilis e destincta maiori ad Logicam pertinet efficere dd. circa propria mu[lta] xedo maiore circa mu[lta] alias sciarum nego maiorem.

Obiicies 2° q actus exercet actus sciendi, cum ipsum facilius expedit faliter n se ad illos syllogismos in eadem ma[teri]a phica efficiendos, se etiam efficiendos syllogismos eiusdem forma, eius in diuersa ma[teri]a, q syllogi phica effecti fuerunt a Logica aut saltem alii illis effici potuerunt. Pr. cons. q habitus ille Logica q augetur per effectus concurre. actus illos illis aqq. esse fuit perfectus, se ponitur fuit ex actibus phicis, ex argumentis supponit, q per plures actus l alios phicos. Rs. omisso ant. negando cons. Ad probationem ipsa maior negauda e minor n n potius fuit habitus Logica ex actibus phicis, se ex actibus Logicis q l efficiebant q syllogismus phicus factus fuit. si uo° aliud supponat ant. falsum erit: si item supponat nullum actum Logica exercitum fuisse negandum e eius adquisitum habitum aliquem ad syllogismos alios in diuersa ma[teri]a faciendos.

Obiicit 3° iste syllogismus est a e b, se c. l a, q est a c. e b, et similes efficiunt a Logica, q eius syllogi alterius sciarum ans si q n e alius habitus a quo efficiant preter habitum Logicae. cons. dicit se, q illi syllogi efficiunt a Logica eorum heant figuram syllogisticam, neq. n. e alia ro, se eius syllogi phica, heant figura syllogistica

q[uo]d potuerande re[m] a l[og]ica eficient. R[espondetur] negando ans. Ad p[ro]bationem omiso ant[ecedenti], q[uo]d syllog[ism]os vitiose instructos l[og]ica per illos syllogismos eficere q[uia] in illis nulla e[st] difficultas circa mat[eriam] cognitam: circa f[or]mam v[er]o sufficienter agere intell[ectus] p[er] l[og]icam directionem. Itemq[ue] so-
gi a[d] aliaz scientiaz tract[atione]m n[on] modica difficultas circa m[ateriam], adeoq[ue] p[ro] illis eficiendis p[rae]terhabitu[m] ad f[or]ma[m] habitus ad m[ateriam] aparat[us]. utrumq[ue] v[ero] illi syllog[ism]i sciptant intentione par referre desputare ceterum n[on] acci[pi] nisi ab intell[ectu] decepto quamvis tam p[er] ru aphenciones eaz [illegible] vocaliq[ue] q[ui] aphensionib[us] fragmentatis falsis reddit[ur] in[de] ad syllogis[m]os huiusmodi f[or]mandos n[on] deserviendo p[ro] illis [illegible] existima[n]do veras, asentiendoq[ue] soli bonitati illationis.

# Tractatus 2.us De ente rationis

## Disp.o 1.a

### De essa et existentia entis rationis, quoad an sit.

### Caput 1.um

Nomina declarant et existentia entis rationis demonstratur

Ares tria esse praecognoscenda de qualibet disputabili docuit antequam in disputationis arenam descenderemus, nempe quid rei, quid est, et quid nominis, inter disputandum exsurgentia, praesentem praecedebat disputationis rigorem quaerere, vel saltem confuse debet praecognosci quid sit illud de quo disputatur. quid sit et quod vere dicatur, suum illius circulus investigationem totius vero ... huc supponante in certa ubi disputationis labor quod hic brevis explanare de ente rationis priusquam absolutam notitiam tradamus opere pretium est si prius advertamus diversas vias ab aliquibus excogitatas fuisse cur in prius hujus ... disputatio de ente rationis figatur: aliqui ... ut ab ente reali ... quod entis realis logica sit ... alii ut errorem apprehensionum quae maxime entia rationis fingit corrigat: alii quoniam dividat in ... et praecipue oportet ut a ... de ente, idem de eo ... videtur ut ens describeret ... hujus methodi ego ... in ... quae quamquam ... tamen non ... obtinuit. Ac primo praemittis in paucis neque omnibus entis rationis acceptionibus et pertinentibus illis quas tractetur pluribus ... c. 1 ... de ente rationis, quod sit obiectum, cognitum ab intellectu cognitione, quod praeterea dicitur habere ut obiectum in mente habere ... intentionalem existentiam, cum quo disputatione ... dicemus. Certum quod habere obiectum in intellectu aut habet praeterea aliud quod aliquod existentiam extra intellectum, quae realis communiter aut nulla alia existentia habet. neque habere potest praeter eam intentionalem: si aliud habeat, habere potest ens reale quale est praecipue omnis existens ... ut petrus ... etc.: quod si nullam aliam existentiam praeter intentionalem habere potest, illud demum vocatur proprie ens rationis, de quo nobis agendum est, atque id circo definiri solet: ens rationis est cuius totum esse est ... in ... ut capite 3° explicabimus.

... attinet ad quae quod si negarent aliqui dari aliquid posse entia rationis et intentionaliter existentia, id quam manifesto experientia ... saepissime enim res apprehensione et judicio ... quae nulla vel prius realiter et vere existerent, id has res apellamus entia rationis ... quam nisi de re ... negare non potest mentem aliquid confingere. Maior sola probatione egebat quam in illo negabunt ... nec ... fidem habebit ... maxime ... existere non potest realiter ... negat ... ut acute pater ... ille qui negat dari ens rationis aut concipit id quod negat, aut non concipit. si concipit ... ens rationis ... nihil aliud est quam quod concipitur ab intellectu, et non existere ... quod ... adversarii ... concedunt id quod nos ens rationis appelamus: si non concipit, certe ignorat quod negat.

... 2° quod existentia intentionalis non dependet ab existentia reali, neque a possibilitate eius existentiae, quia potest dari existentia intentionalis alicuius rei, quamvis nulla realis dari possit ... quia res illa in qua datur intentionalis existentia, realiter dari non possit et quam ens rationis nominamus, quia in intentionali existentia invenitur ... a societate realis, ... existere intentionaliter ... humani intellectus imbecillitas, aut imperfectio ut possit ea quae non sunt concipere quasi vere existerent, imo et concipere ea quae impossibilia sunt: ea ... concipiuntur habent existentiam intentionalem, non autem realem, quam ...

here n̄ posse: q̄ existentia intentionalis n̄ ē abstracta reali existentia, neq̄ eius positiua. 38,

Utraq̄ vero exē ... : nā pero ... sit rei hac

ens̄ nō ē equus, et minotaurus existit, ē entis ē nō, identatq̄ cū ipso Lucro: nā autē cōmode nō existat: repugnat q̄ obid huius ens̄ existentia realis: n̄ autē intentionalis: siquidē illa ens̄ habita ab intellectu reddet rē intentionaliter existentē: hac ex rē chimeras aliaq̄ cognoscimus: et frequenter res aliquas ad modū aliarū, vt tenebras instar nebulæ ... quasi qualitate oculos opprimente et rē patre velut senē venerabilē imaginamur: quamuis autē hæc fortasse ē aliquorū opinione n̄ semp sint entia rōnis, certū ē tn̄ si ab imperito aliquo n̄ solū res illæ recipiant̄ si falso iudicent̄ fierē entia rōnis, quę nullā habent existentiā neq̄ habere possunt pter [illegible]

## Caput 4ū

## Dificultates quædam obiectæ soluuntur.

1º obiicit̄, nihil ē in intellectu qd̄ prius n̄ fuerit in aliquo sensu externo, sed in sensu externo numquā fuit ens rōnis, q̄ neq̄ in intellectu. Minor pbat̄ q̄ si prius ens rōnis in sensu extitisset effecisset prius quā cognitum. Rx distinguendo maiorē nihil ē in intellectu qd̄ prius n̄ fuerit in sensu saltē fundamentaliter concedo maiorē formaliter nego maiorē et distinguo minorē ens rōnis n̄ fuit in sensu fundamentaliter nego minorē, formaliter concedo minorē. Existere fundamentaliter in sensu idē ē atq̄ ... habere aliquid id qd̄ pbet intellectui ... fundamentū circa qd̄ versetur: ... sensu percepta ... aliquo, aut rā alia ..., ex qq̄ ens rōnis ab intellectu ... montibus, et ingenti auri copia montem aureum ... fingere, et pari rōe ... fingit viro simul ... et serui.

2º obiicit̄ ens rōnis aut ē ens aut n̄ ē ens: siē ē ens, q̄ neq̄ ens rōnis: quemadmodū qd̄ n̄ ē hō n̄ ē hō aliquis: si vō ē ens, q̄ pot realiter existere, hoc ... ē entis ... ens rōnis n̄ pot existentia cōuenire, q̄ repugnat illi realiter existentia, q̄ neq̄ accidentaliter pot existentia entis rōnis cōuenire: nā qd̄ essentialiter repugnat alicui rei, neq̄ accidentaliter illi cōpetet: sed existentia intentionalis ē accidentalis existentia, q̄ enti rōnis neq̄ intentionalis existentia cōuenit. Rx ens rōnis n̄ ē absolute ens: negat̄ tn̄ qd̄ n̄ sit ens rōnis: neq̄ ... ē ... absolute ... ens rōnis cū addito diminuente, ... sicut hō pictus n̄ ē hō, ē tn̄ hō pictus. Ad 2am rationē resp. distinguendo ... enti rōnis realiter repugnat existentia realis concedo existentia intentionalis nego: ... enti rōnis neq̄ accidentaliter pot cōuenire existentia realis concedo intentionalis nego, ... accidentaliter, sed essentialiter docuimus cōuenire enti rōnis existentiā intentionalē, realē vō neq̄ accidentaliter.

3º obiicit̄ si daret̄ ens rōnis duo sequerentur 1º qd̄ eidē rei cōuenirent duo praedicata cōtradictoria: 2º qd̄ duobus subiectis cōtradictoriis idē praedicatū cōueniret. vtrumq̄ autē videt̄ impossibile, et inferri pt, qa negatio entis rōnis n̄ ē ens rōnis sicut negatio hōis n̄ ē hō: deinde si scipiat ea negatiō aliqa ac ē ... pot, ... ens rōnis q̄ eā negationē

conveniret ei et non ei ens rationis. Deinde in eadem hypothesi non idem gradus ens rationis conveniret enti rationis et eius negationi neque aliter ac e[st] potest, ergo ens rationis neque atque eius negatio est ens rationis, sed idem gradus convenisset duobus extremis contradictorijs.

Respondeo negando maiorem: ad probationem concedo negationem entis rationis non esse ens rationis, imo addo neque esse partem eius [...] quo de negationibus, intra decernendo quod si ea negatio conciperet aliter ac est ... aliquid ens rationis distinctum non ab ipsa negatione ... ens rationis illud ... cognosceret aliter ac ... quod non ... animadvertunt, ideoque in aequivocationem rapiuntur, alioquin verus ipse Deus ut est ens rationis, quatenus conciperetur aliter ac est ... de his paulo inferius. Quia propter neque eidem rei conveniret ... et ... ens rationis ... convenisset utrique ... contradictorio ... ens rationis, quamvis mirandum non est quod duobus contrariis extremis idem gradus intentionalis conveniret ... et eius negationi convenit et a Deo valde cognita. Sed aliquis longe aliter ... mihi non vacat expendere.

Obiicies quod daretur ens rationis cognitio dependeret realiter ab aliquo impossibili: non est falsum, ergo falsum est quod detur ens rationis. Maior probatur quia ... cognitio dependet realiter a suo obiecto, sed ens rationis est obiectum cognitionis ... Minor ... quod non possit ... esse realiter dependere ab impossibili ... ex antecedente ... non ... inferri obiectis impossibile ... dependeat accidens ... dependeret ab impossibili ... nemo reddit ... cognitio quae est ... non potest pendere ab impossibili obiecto.

Respondeo distinguendo maiorem cognitio dependeret ab obiecto impossibili realiter et ... intentionaliter concedo impossibili ... intentionaliter nego ... distinguo minorem cognitio non potest dependere ab obiecto impossibili realiter ... tamen intentionaliter nego ... ab obiecto impossibili ... intentionaliter concedo: potius intellectus pendet ab intelligibili: intelligibile autem transcendit extra ... quam dependet ... ab illis ... reali eam existentia, sed potius ab impossibilitate existentiae realis ... de ante ... impossibili, non est ... neque ... absolute ... dependere accidens ... veritas ante a veritate ... quare si nulla detur veritas in ... impossibili nulla erit in ante: at cognitio ... realis dependet ... ab obiecto non autem a veritate obiecti atque ideo ... impossibile sit cognitio ... potest realiter ... non ... transcendentali veritate, sed ... sphaera, si ... impossibile tale sit quale ...

Tandem obiicies ... ens rationis, dabitur ... sine specie ... sine individuis et ... sine ... et ... sine partibus et eiusmodi aliaque ... quae ... quod neque ens rationis dari ... antecedens ... cognoscat ... sine specie ... sine ... cognoscet quodque impossibile erit ... ens rationis ... ens rationis ... si ens rationis sit impossibile quodque a mente excogitatum, mirandum ... multa inferant. Respondeo distinguendo sequelam ... dari intentionaliter solum ... dari ... realiter nego ... nullum ... quod ... cognoscat ... cognita ... specie quod frequenter accidit ... fictione: neque ... existimet aliquis dari ... sine ... quod revera ... neque ... tale existimaret.

# Caput 4

## Entis rationis definitio proprietatesque expenduntur

Entis rationis natura colligenda erit ex illis quae apud Authores circa de illo circumferuntur. Primum ergo velut omnium fundamentum est ens rationis esse diversum omnino ab ente reali: unde inferunt non pauci negationes et privationes entis realis esse entia rationis quia sunt omnino diversa et opposita enti reali. Ego vero existimo cum plerisque magistris ens reale accipi pro eo quod est per aliquam rationem independenter ab operatione intellectus, cum et negationes et privationes reperiantur independenter ab operatione intellectus, neque dependenter ab illo datur enim negatio antiperistasis, et alterius Deus, et in tenebris datur privatio luminis quae est certa, fit inde ut quamvis negationes et privationes non sint proprie entia realia, sicut neque proprie existunt, tamen ens rationis tale dicatur ut distinguatur ab eo ente reali, quod proprie aut improprie ens reale nominetur atque adeo ens rationis est diversum ab ente reali positivo et privativo, et negativo.

Immo nec hac sola ratione, sed alia etiam efficaciori id esse ostenditur. Docent enim Authores ens rationis esse medium inter ens reale et pure nihil: medium autem dupliciter est, primo per participationem, ut est illud quod participat de utroque extremo, quemadmodum colores dicuntur medii inter album et nigrum, qui albo et nigro mixti sunt: secundo per negationem, id est medium quod nihil de utroque extremo participat, sed potius utrumque repudiat. Cum autem fateantur ens rationis esse medium inter ens reale et pure nihil per negationem, sic ut debet ens rationis diversum ab ente reali ita quod nihil participet de ente positivo aut negativo, adeoque cum dicitur omnino diversum ab ente reali intelligendum est ens reale tam positivum quam etiam negativum: immo etiam addunt aliqui posse vocari ens reale illud quod quamvis formaliter non sit ens, supponit tamen ens, quemadmodum caecitas supponit animal: ens quoque rationis si verum est debet esse diversum ab ente reali, quod formaliter tale est, sed etiam ab eo quod supponit ens reale, quapropter ens rationis proprie dicetur illud quod est sine reali fundamento.

Ulterius dicitur solet ens rationis minus quam ens reale et plusquam nihil. Dicitur plus autem plusquam nihil non quia includat negationem et positive aliquid, sed quia magis assimilatur enti reali saltem per apparentiam et metaphoricam congruentiam: negatio non opponitur diametro enti reali atque ens rationis. Refertur quoque de Auctore simulacrum entis realis et haec est quod quidam docuerunt ens rationis semper cognosci debere ad modum entis realis, quemadmodum spiritus cognoscitur ad modum corporis: id quod tamen non est certum: quamvis enim intellectus noster dum in hac vita corpori immersus est non possit res nisi dependenter ab illis quas percipit per sensus cognoscere, tamen per entis rationis ad modum entis realis aliquando ad modum entis rationis cognoscet: fateor magis tamen accedere ad modum entis realis saltem fundamentaliter, hoc est ad similitudinem entis realis, quam sensibus percipimus.

Ex his sequitur definitio quae vulgaris illa entis rationis est, <u>ens rationis est quod esse tantum obiective in intellectu</u>, sive ut alii dicunt cuius esse est cognosci

cognitiu[m] qua d[icitu]r ens ro[ti]o[ni]s in ordine ad intentionale[m] existentia[m] explicat: atq[ue] adeo sensus d[e]f[initio]nis
[est] ens ro[ti]o[ni]s e[st] cuius tota existentia [est] existentia obiectiua in intell[ect]u, et nulla[m] alia[m] existentia[m] h[abe]re pot[est] et
merito sic definit[ur], n[am] sicut ens reale e[st] q[uo]d pot[est] realit[er] existere, ita ens ro[ti]o[ni]s q[uo]d pot[est] tantu[m] in ro[ti]o[n]e
existere. Ubi duo notanda, 1[um] [est] verbu[m] [...] accipi n[on] [...], s[ed] [pro] existentia [...] exclusiue
q[uo]d aut[em] verbu[m] [est] accipiendu[m] sit [pro] existere p[ate]t ex [oppositione] entis realis, q[uo]d definit[ur] [per] existentia[m]
reale[m]. 2[um] q[uo]d [per] existentia[m] intentionale[m] et eius [...] ad alia[m] existentia[m] distinguit[ur] ens ro[ti]o[ni]s
ab ente reali. [...] si acciperet[ur] [...] d[e]f[initi]o [...] mala et [...] falsa: n[am] ut infra [dicemus] ens
ro[ti]o[ni]s h[abe]t alia[m] [...] [...] obiectiuam [...]; h[abe]t [...] [...] ad v[er]a[m] existentia[m]
et h[i]nc [...] colligit[ur] 1[o] falsissima[m] e[ss]e illa[m] q[uo]d
qua [...] in o[mn]i[bus] fere o[mn]e frequentissima [est], q[uo]d ens ro[ti]o[ni]s [est] illud q[uo]d cognoscit aliter ac [est] [...]
n[am] [...] quoties aliq[ui]d cognoscit aliter q[uam] [est] [...], fieret ens ro[ti]o[ni]s [...] e[st] illud ipsu[m] q[uo]d ita cognoscit
[...] q[uo]d cognosci [...] aliter atq[ue] [est] [...] [...] et reali, v[er]g[i] [...] deo aut [...] [...] [...] verus deus
et h[omi]n[e]s [...] entia ro[ti]o[ni]s, [...] ens ro[ti]o[ni]s illud ipsu[m] q[uo]d cognoscit aliter ac [est] et [...] [...]. Maior p[ate]t
q[uia] ista [...] Deus [est] senex venerabilis et angelus [...] pulcherrimus, et h[om]o [est] equus
et sensibilis [...]: ideo aut[em] falsa [...] q[uia] cognoscunt obi[ectu]m aliter ac [est], rogo q[uo]d ab adversariis
q[uo]d n[on] sit hoc obi[ectu]m, certe verus Deus angelus et c[etera], q[uia] Deus q[uonia]m aliter [...] enunciat[ur] ideo
[...] redd[i]t falsa; q[uia] si obi[ectu]m [...] n[on] e[ss]et verus deus [...] alius fictus, fortasse [...] [...], q[uia] [...] obi[ectu]m
[...] erat sicut enunciat[ur] n[am] fictus Deus erit fortasse senex venerabilis. Minor [...] certa
[est] alioquin [...] e[ss]e[n]t [...] entia Realia [...] quoque entia ro[ti]o[ni]s.
[...] q[uo]d [...] efficit ens ro[ti]o[ni]s q[uo]d cognoscit imp[erfecte]
[...], [...] eius imp[...] [...] in hac [...] hypocentau[rum] [...] existere, et [...]
[...] cognoscit obi[ectu]m aliter ac [est] [...] [...] potius cognoscit [...] [...] n[on] [est] [...], n[am] [...] entis
ro[ti]o[ni]s illa q[uam] impugnamus. Maior [...] minor p[ate]t q[uia] ille [...] [...] q[uo]d cognoscit
obi[ectu]m [...] et [...] aliter ac [est]: [...] ex eo q[uo]d obi[ectu]m [...] sicut enunciat[ur]. [...] q[uo]d n[on]
[est] ens ro[ti]o[ni]s illud q[uo]d cognoscit aliter q[uam] [est] [...], quamvis quoties eiusmodi cog[nitio] dat[ur] [...]
ens ro[ti]o[ni]s: q[uo]d aut[em] [...] sit infra exponemus.
Colligit[ur] 2[o] [...] a veritate errare sententia[m] q[uae]
affirmat ens ro[ti]o[ni]s [esse] ipsa[m] cog[nitionem] [...] imp[...], n[am] [...] ens ro[ti]o[ni]s definiat[ur] in ordine ad existentia[m] in
tentionale[m], q[uae] [est] [...] [...] [...] entis ro[ti]o[ni]s [est] eiusde[m] existentia, s[ed] [...] ens ro[ti]o[ni]s [est] illa cuius
existentia sola fuerit intentionalis. quemadmodu[m] [...] entis realis [est] illa cuius existentia
[est] realis. Neque [...] impugnatione digna [est] haec opinatio quae sua ipsius imbecillitate
deficit. [...] q[uo]d illius fundamentu[m] [est] falsu[m] [...] [...] falso infert: aff[irmat] n[am] [...] [...] nullo m[od]o
distinguit ab eiusde[m] existentia, s[ed] existentia entis ro[ti]o[ni]s [est] cog[nitio], [...] [...] entis ro[ti]o[ni]s [est] cog[nitio]. [...]
q[uo]d existentia ro[ti]o[ni]s [...] [est] obiectiua in intell[ect]u, s[ed] [est] obiectiue in intell[ect]u [est] cog[nitio] [...], [...] [...] entis [...] [est] cog[nitio].
[...] fundamentu[m]. n[am] in primis n[on] [...]
[...] et existentia[m] [...] [est] eade[m] [...]: et quamvis de existentia reali [...] [...]
sit, de existentia [...] intentionale [...] et credo distingui ab [...] [...] existentis: [...]
n[am] cognitus existit intentionalit[er] [per] cog[nitionem] [...] aut[em] [...] [...] [...] cogniti [...] [...];

qua praeter esse entis rationis distinguenda est ab eius existentia, quae alia non est praeter intentionalem. Distinguenda ergo est illa maior esse rei non distinguitur ab eius existentia reali omissa maiori, ab intentionali nego maiorem. Ad confirmationem respondeo falsum esse quod ens rationis sit [illegible] obiective, non enim tale est, si illud dicatur esse quod est obiective, cuius existentia est existentia obiectiva. Quod vero impugnans abeat hanc consequentiam breviter sic demonstro fundamentum quo nititur falsitate.

existentia intentionalis convenit enti reali et rationis, ergo existentia intentionalis non potest esse entis rationis. Consequentia est evidens: nihil enim [illegible] enti potest esse ultima et adaequata forma eius esse. Antecedens demonstratur, neque existit intentionaliter ens reale quod cognoscitur, atque ens rationis existeret intentionaliter nihil est aliud quam cognosci, sed cognosci convenit enti reali et rationis, ergo existere intentionaliter. Addit [illegible] discrimen quod existere intentionaliter sit [illegible] entis rationis, cui praeterea convenit quod nullam aliam existentiam habere possit: obtime [illegible], ergo non [illegible] cognosci [illegible] entis rationis, sed ex [illegible] esse includit implicite existentiam realem. Deinde [illegible] enti reali et rationis convenit existentia intentionalis, tamen enti rationis [illegible] convenit realiter vero accidentaliter, itaque ens rationis est [illegible] existentia intentionalis, [illegible] est quod enti reali cognito quatenus cognitum est [illegible] et in [illegible] convenit [illegible] existentia intentionalis, tamen non [illegible] includit [illegible] [illegible] cognosci [illegible] autem tamen non est ens rationis, ergo non [illegible] illud est ens rationis, cui convenit [illegible] intentionalis existentia.

## Disputatio 2a

# De partibus ex quibus [illegible] componitur ens rationis.

## Caput 1

### Non omnes extrinsecam denominationem excludentes subiectum impossibile et cognitum esse ens rationis ostenditur

Dicturi sumus inferius ens rationis ex [illegible] coalescere subiecto intrinsece impossibilitate et cognitione eorum quae deinde explicabimus; quoniam vero non omnes [illegible] in statuendo ente rationis [illegible] has [illegible] admittunt aliqui [illegible] plures alias apponunt, ideo praemittendam esse hanc disputationem methodus claritatis et brevitatis admonuit, qua dispositione sententias illas examinabimus quae praeter has [illegible] ingerunt alias, aut ex illis aliquas expungunt. Ex quibus sententiis prima docet ens rationis [illegible] consistere in quacumque extrinseca denominatione, praeterea non exigit impossibilitatem aut cognitionem. Diximus [illegible] extrinsecam denominationem esse illam [illegible] a forma [illegible] distincta [illegible] identitate [illegible] subiecto, addo etiam esse extrinsecam denominationem [illegible] nulla forma eiusdem rationis [illegible], sed a [illegible] circumstantiarum, quae extrinseca est subiecto denominato: neque verbum aut facere aliquid [illegible] imprudens eo quod in circumstantiis [illegible], quod stulte dictum putet, [illegible] in aliis circumstantiis prudens iudicaretur.

Docent aliqui has extrinsecas denominationes

ee entia rat.: fundamentum autem fortasse est quia ista denominatio visi amati etc.
non est ipsa visio neque ipse amor, neque item obiectum ipsum quod visum aut amatum denominat
neque propterea est secretum: aliud enim est secretum, aliud denominatio secreti: restat quod
sit ens rat. Et quod in denominatione intrinseca praeter subiectum et formam denominan-
tem aliquid aliud est, videlicet unio utriusque, ratione cuius ea sit intrinseca denominatio:
et propterea denominatio intrinseca non est ens rat: at vero in extrinseca denomi-
natione nihil est praeter subiectum et formam, quare propter concipi debet aliquid correspondens unio-
ni ratione cuius sit secretum et visum: non autem nihil esse potest nisi ens rat., quod extrinseca
denominatio est ens rat. Hoc fundamentum c. respondenti ulterius confirmabitur. et huius
opinionis videntur esse illi qui extrinsecas denominationes appellant relationes rat.
quas subiectum ad formam referatur quales esse credunt in Deo denominationem creatoris,
impedito deformitatem cum recta rat. etc.

Sed in multis peccat haec opinio: primo fundamentum est infirmissimum denominatio enim accipitur pro nominis impositione seu appellatione, et de hac non disputamus, neque et nomen ipsum, et nominis impositio, quae est hominis voluntas sensiva vera et realia: aut accipitur pro re ipsa obiectiva: et sic denominatio visi est atque rationis secreti, quare denominatio in concreto, est subiectum et forma collective, denominatio intrinseca est subiectum et forma et utriusque unio: denominatio extrinseca est subiectum et forma et unionis negatio. unde restat fundamenti solutio. Praeterea quia quod non probat de ens rat. et denominatione extrinseca, et omitteremus omnem extrinsecam denominationem esse ens rat.

Impugnatur quod haec sententia quia ista extrinseca denominatio potest realiter existere, ista autem realis et non rat. sed evidens est: ante operationem intellectus, immo quamvis impossibile esset intellectus obiectum aliquid esse visum,
Homines antiqua, verbum impudens, Deus creator etc. quod habet hasce extrinsecas denominationes quae possunt realiter existere neque realia dat existentia praeter realem et intentionalem
Et quod ens rat. est cuius existentia est intentionalis, sed existentia harum denominationum
non est intentionalis quod denominationes hae non sunt entia rat. Deinde huic argumento ante operationem intellectus dari eas denominationes fundamentaliter non formaliter fundamentaliter autem
dari quia datur visio circa parietem, aut amor circa bonum, aut Dei actio creativa

quo fundamento moveat intellectus ut excogitet denominationes illas visi, amati, creatoris etc.

Sed hanc evasionem refellit, quod ut res aliqua revera visa sit aut amata formaliter, satis est quod visio aut amor formalis circa illam versetur: sed ante operationem intellectus formalis visio circa parietem versatur, quia ante operationem intellectus paries videtur. Sed si ad formalem denominationem quippiam aliud exigas, probandum tibi prius erat quam asserendum: asserimus enim nos requiri ad formalem denominationem id quod fundamentalem appellas, quia praeter aut ea denominatio, quae a te dicitur fundamentalis, erit revera formalis, aut nequit dari aliqua formalis denominatio; nisi velis ab intellectu confingi aliquam denominationem praeter fingendum, et tunc dicam illud opificium esse ens rationis. Et si illud est formalis [illegible], et [illegible] quod intellectus possit intelligi visio aut res alia, sed intellectionem circa obiectum intelligit denominatio sui visi, quia ipso et obiectum erit terminus formalis [illegible] huius denominationis.

Thomistae aliqui aliter procedunt, recidentes eas denominationes in entia realia; negant tamen non esse entia rationis, quia existimant ens rationis esse illud quod nihil intrinsecum ponit in rebus denominatis: sed denominatio quaelibet extrinseca nihil intrinsecum ponit in re denominata, Deus n. dicitur amatus, et paries visus, et columna dextra vel sinistra, quin aliquid intrinsecum in Deo vel pariete aut columna ponat. Deficiunt in primis isti Authores, neque definitionem entis rationis et debitam distinctionem ab ente reali, medium per negationem inter ens reale et rationis [illegible] nihil denique aliud sibi agunt, atque de alia difficultate disputant sub eisdem verbis quam nos de ente rationis, quod diversum sit ab ente reali, disputamus: quare disputatione reiicienda [illegible]: neque sine plausu recedam, notanda est eorum in [illegible].

Nam si mihi hoc ens rationis est quod nihil intrinsecum ponit in rebus: sed sunt eadem plura quae nihil intrinsecum ponunt in rebus denominatis, ergo sunt entia rationis; quod sibi ipsis contrarium. Maior est eorum principium: minor probatur quia ipsi docent Deum non efficere entia rationis, neque ex divinis actibus resultare, et ex divinis actibus resultant quamplurimae denominationes quae nihil intrinsecum ponunt in rebus, quales sunt denominationes quas creaturae dicunt cognitae a Deo et amabiles etc. Item ens res corporeae denominant praeter [illegible], quae passio nihil intrinsecum ponit in rebus passis, et [illegible] denominationes non inferunt entia rationis, contra ipsos Thomistas qui docent aliqua bruta non posse entia rationis efficere, quia aut dicendum est non esse id ens rationis quod nihil intrinsecum ponit in rebus denominatis, aut dicendum Thomistas sibi ipsis non [illegible] [illegible] non alterius [illegible], quod moris est nostri equivocatione difficultates eludere, cum sint si nomen ens rationis [illegible] eo sensu quo alii accipiunt, [illegible] totius [illegible] cognitum, eos evidenter errare, sin autem aliter accipiant, [illegible] [illegible] Sarbis et Lucrandum. vide quae dicam c. sequenti.

## Caput 6

### Neque ob extrinsecam denominationem ab intellectu provenientem exclusa impossibilitate, esse ens rationis evincitur

Nihilominus thomistae dicent aliqui non quamcumque extrinsecam denominationem sed ea quae ab intra provenit esse ens rationis: quod non intus agnoscit obiectum, istud denominat cognitum, ea denominatio sequitur ens rationis, sive denominatio sit prima sive 2a intentio. Potest autem dupliciter explicari, sive relatione quadam rationis quae resultat in obiecto ex actu cognoscentis: nam eo ipso quod intus cognoscat rem, res ipsa cognita ab intra: cum vero nominat a nobis cognita refert et separat cum intus tamquam mensuratum cum mensura, et cognitum patiens cum cognoscente: unde cum inquirimus resideat in obiecto aliqua relatio passiva qua denominat cognitum, et relatum ab intra: haec vero relatio aut requirens cum non sit realis, neque debet ante operationem intus, siquidem obiectum antea non erat cognitum, infertur esse ens rationis, neque vero sola denominatio cogniti, sed etiam 2ae aliae intentiones generis speciei, subiecti praedicati etc., quae ex cognitione resultant sunt relationes rationis.

2o accipi potest denominatio pro aptitudine proxima, quam habet obiectum ut recipiat vere nomen cogniti, generis speciei etc. nam priusquam intus cognosceret obiectum, non erat proxime aptum ut denominaretur cognitum aut genus etc., postquam vero intus cognoscit obiectum, tunc proxime potest obiectum recipere denominationem cogniti quamvis actu non recipiat, haec proxima aptitudo erit ens rationis, siquidem advenit post operationem rationis et nihil intrinsecum [illegible] mirror recentiores aliquos tam incurios esse sententiae huius nullam rationem habuisse, cum communissima sit thomistarum tum veterum tum iuniorum [illegible] ad nostra adhortat amanter gravissimum [illegible] vires ipse [illegible] in [illegible] frequenter cum hac opinione assentiat.

Quamquam haec illa sit triplici c. impugnatur 1o quod illa relatio quae fingitur superflua sit ad eas denominationes. 2o quod quamvis esset non tamen sit ens rationis. 3o quod esset ens rationis non satisfacerent adhuc quaestioni thomistae. et quoad 1um sicut ut intus possit cognoscere rem non est necessaria illa relatio rationis, ita nec est necessaria ut res possit cognita ab intra. Et [illegible] a thomistis ex quidem negent esse primam [illegible] denominationem extrinseca cognitam erit ens rationis; sed est denominatio cognoscentis quod provenit ab intrinseco in re cognoscente, quod ipsi negant. Deinde quod ut intus cognoscat rem haec quae requirunt et sufficiunt intus ipsius [illegible] et [illegible] et [illegible], quod per haec quae redundat relatio rationis ut intus cognoscat obiectum per [illegible] quod sufficit ad verificandam illam [illegible] intus cognoscit rem sufficit ad verificandam aliam res cognoscitur ab intra cum [illegible] quam [illegible] in vocibus significantibus, quod si ad veritatem primae non requiritur illa respectus, non requiretur ad veritatem 2ae.

Si ergo non [illegible] impugnatur [illegible] illa non resultaret in obiecto eo ipso quo intus cognosceret rem, [illegible] denominatio cogniti illum non imbiberet [illegible] elementario [illegible] grammatica hanc [illegible] intus cognoscit rem verteret in passivam res cognoscitur ab intus [illegible] sine illo [illegible] relatio actualiter cogniti sive denominatio aptitudinalis, neutro transitur, et quod illud sufficit ut intus possit proxime cognoscere, sufficit ut res possit proxime cognosci: sed [illegible] quae sufficiunt ut [illegible] possit proxime cognoscere, quod ut res possit proxime cognosci: et quidem sicut denominatio cogniti [illegible] eadem cum denominatione cognoscentis in intus, ita denominatio potentis cognoscere ex iisdem [illegible] et requiritur [illegible], ex quibus denominatio potentis cognosci.

Dices 3° q. obm pot referri ad pot. voluntatis, aut
cessivam, aut quamcumque aliam, sine re aliqua super addita, q. etiam pot referri ad intellectum
sine illa re. Antec. pt, q. n. se voluntas dr amare obm bonum, per relationem voluntatis
ad obm, sed etiam obm dr amatum a voluntate, separata ea ab obligatione cum obo: idque evidentius
apparet in obis qui perimunt abrutis, quae revera perfecta et sine aliquo re accidunt ei.
[illegible] ex actibus brutorum, et aliarum potentiarum, praeter intellectum resultare ens rationis. coa entime
matis nulla disparitate admittentes in interea apponit iste res a thomistis, ut obm q.
revera non refertur ad pot. per rem rationis referatur: ad hoc tamen opus non est, ut constat in aliis potentiis. quare
thomistae q. docent ens rationis esse sola extrinseca denominatione ab intellectu, non ab aliis potentiis,
valde incoherenter loquuntur, non tamen q. de denominatione extrinseca ut ens rationis est agnitum.

Sed ad 4. q. ille res si daretur non esset ens rationis,
sic procedit: Ille res est cognitus ab intellectu, vel non est cognitus. Si dicatur cognitus, imprimis
est experientia dr; neque enim quando cognosco petrum, nullo cognosco petrum esse a me cognitum, nisi
forte actus aliquis reflexivus advenerit: deinde sicut paries denominatur visus a visu, quamvis
nemo videat se videre, ita obm est cognitum, quamvis cognitum et nemo sciat quod videt obm cognitum
non quis est cognoscit illam rem. Sed quod datur accipiamus, nempe cognosci illam rem, quod res ille refertur
ut cognitus ad intellectum, sed non refertur per aliam rem, nisi incurrimus processum vel in infinitum, ut aut
[illegible] thomistae, quod sicut ille res cognitus denominatur sine re alia superaddita, ita etiam obm
quodlibet sine ulla re cognitum denominatur.

Sed si sive cognitus sit res, sive non sit, probatur esse ens
rationis, q. quod res ille existat nihil est aliud secundum thomistas quam quod obm sit cognitum, et sic referatur ad
intellectum, sed obm ut cognitum est aliquid vere et realiter existens, ergo res ille vere et realiter existit, ergo non
est ens rationis sed reale, quae utraque cons. mox ostendemus. Maiorem accipio ex adversariis, minorem
probo, quoniam vere et realiter datur quod intellectus cognoscat obm, ergo vere et realiter datur quod obm cognoscatur ab
intellectu, et certe Deus affirmat obm esse cognitum, ergo revera cognitum est: mysterium enim erit ineffabile
q. intellectus cognoscat obm, et tamen obm non sit cognitum ab intellectu. Si autem res ille non est cognitus
ergo est ens reale et non rationis: patet ista cons. ex [illegible] thomistarum q. solent admittere ens aliquod
esse reale et non esse rationis probatque cons. q. ens reale est illud quod potest existere, quamvis non existat in
tentionaliter: et ille res potest existere, quamvis non existat intentionaliter, et quamvis non cog
noscatur, ergo est ens reale et non rationis. quod ultimum probe exigitur thomistarum argumentis, sed diceres idem
media inter reale et rationis, q. postulat aliam existentiam intentionalem superiorem enti reali tantum et rationis
convenientem soli enti rationis, et propterea datur alia dr. intentionalis et rationis, quod illud quod dicitur exis
tentia realis [illegible] ens reale et nisi enti rationis alioquin non ens esset medium, participationem inter ens
reale et rationis quod enim affirmare [illegible] demum media dicit. [illegible]

Ultimum denique intentum quod non teneant thomistae, quia quamvis ille respectus sit ens rationis, non tamen de ente rationis est ille respectus; dant enim aliam entia rationis, quae non sunt relationes: quapropter sicut interroganti quid est homo, inepte redderetur hispanus, quod praeter hos alii etiam sunt homines, ita non recte thomistae [illegible] quaerenti quid sit ens rationis: non autem a priori est quaestionis, quid est res reddendum est definitio, quae soli rei interrogatae subiaciat, et nulli alterius, sed responsio thomistarum non convenit toti enti rationis, quia non venit quaestionis: secundo quod assumitur patet ex ipsorum principiis, nam eorum plurimi aut omnes dividunt ens rationis in logicum et metaphysicum, logicum dicunt esse relationes rationis: quod sicut non de ens rationis est logicum, ita neque de est [illegible]. Deinde omnes ponunt ens rationis in negatione et privatione, et relatione rationis, et sunt figmenta, quae non de ens rationis est relatio rationis.

Fundamentum thomistarum nullum equidem invenio: sed obiicio non potest intellectus denominari cognoscens, et obiectum cognitum per eandem relationem, quia si intellectus refertur ut cognoscens per cognitionem quae est relatio realis, obiectum refertur ut cognitum ad mentem per aliam relationem quae cum nulla sit per relationem rationis, per hanc referri oportet, probatur quia nihil refertur ad aliud eo ipso quod [illegible] refertur ad illud, nam si pater refertur ad filium per paternitatem, filius ad patrem refertur per filiationem: relationes etiam divinae inter se sunt oppositae, nulla autem relatio potest esse sibi opposita, quia res cognita aut est primo species, [illegible] species non dat mihi dependentiam ab operatione intellectus cognoscentis, nam talis aut talis modo, oportet quod illa sit alia [illegible] agitur ex operatione [illegible] cum speciebus [illegible], et [illegible] vocat separationem [illegible] de quo dicitur [illegible] autem omnia videntur relationes unius ad aliud quae cum sit post operationem intellectus, et nullo modo independens ab illa, erit relatio rationis [illegible] et dependens ab intellectu.

Falsum est argumentum negando antecedens: ad probationem [illegible] negando etiam antecedens, nam per eandem [illegible] relationem quae est [illegible] dicitur intellectus cognoscens, et obiectum cognitum. [illegible] thomistae [illegible] de entibus relationem mensurabilis et non [illegible]. [illegible] autem doctrina [illegible] introducta: eadem unione corpus animatur et anima corpori copulatur, et eadem actione efficiens [illegible] et [illegible] producitur: sed [illegible] tantum [illegible] non [illegible] in recto sed quod a forma determinatur [illegible] modo sed [illegible] denominatur, at [illegible] idem est, ut intellectus cognoscat rem, et res cognoscatur ab intellectu relationes autem [illegible] opposita, nisi [illegible] quae per [illegible] sunt dicta non relationes sed [illegible] opposita nisi [illegible] una relatio [illegible] alterius, ut videre est in relationibus divinis: at relatio qua paries est [illegible] albus est, eadem est cum relatione qua paulus [illegible] separationes [illegible] potest cognoscere sine ipsius intellectus operatione, et tamen denominatio cognoscentis non est rationis, quia non est ens rationis [illegible] per operationem intellectus, quare [illegible] ens [illegible] est quod non potest esse nisi dependenter ab intellectu illud cognoscente [illegible] quemadmodum [illegible] cognoscat illud [illegible].

## Caput 8

### Entitas quaedam methaphorica explodit[ur]

Sine ratione non immerito potest entitas metaphorica nominari: nam quemadmodum [illegible] dicitur per metaphoram ex similitudine apparente et praeter veritatem dicitur metaphorice [illegible] propria entitas potest entitas methaphorica dici, cum sit quoddam genus entitatis verosimilis [illegible] et [illegible] efficitur plurimum ad [illegible] et instar verae et propriae entitatis. at cum nomine [illegible] entitatem methaphoricam aliud [illegible] introducitur [illegible] fala [illegible]. docent enim [illegible] cognovit, et [illegible] quae aderant ante operationem [illegible], et praeter eas ipsa pullulare [illegible] entitatem quandam [illegible] opponat.

Ut quando ego cognosco hyrcocervum [illegible] impossibilia et singula [illegible] accepto possibilia [illegible] impossibilia si collective unita accipiantur, atque adeo [illegible] quae prius [illegible], sed alia fiat ad [illegible] [illegible] aliquam [illegible] placet [illegible] methaphoricis [illegible] hoc exemplo: docent hyrcocervum ex veris et realibus [illegible] unione [illegible] [illegible] [illegible] homo [illegible] humana aut alia [illegible], tunc demum [illegible] superaddunt [illegible] eas [illegible] unire [illegible] aut [illegible] alia [illegible], aut [illegible] aliquam potestatem superaddat quae illis repugnat.

Recentiores aliqui totos ingenii et industriae nervos extendunt in sententiam hanc [illegible] exhaustam [illegible] characteram [illegible] metaphoricis [illegible]: [illegible] certe [illegible] sententia, ut tantos [illegible] [illegible] explodit et [illegible] [illegible] in [illegible] ex aliquorum sententia. [illegible] potest fingi ut [illegible] quae in [illegible] cando [illegible] sunt [illegible] realia, [illegible] illa entitas methaphorica. [illegible] existimet [illegible] hoc quae [illegible] equum [illegible] aut [illegible] hoc [illegible] [illegible] unione vera et reali, ex humano corpore [illegible] desumpta esse fictum [illegible] quaddam ens, [illegible] equus [illegible] realis [illegible] eas [illegible] unitas, atque adeo [illegible] aut saltem unione [illegible] potentia [illegible], ea quae nequeunt uniri [illegible] unitio [illegible] potestas uniendi impossibilis [illegible] atque adeo [illegible] superaddit [illegible] reali, [illegible] superadditum [illegible] entitas metaphorica.

[illegible], quae [illegible] cognoscant [illegible] unita [illegible] tercero [illegible] partium inter se aut unionis [illegible] quamvis illas [illegible] fingat [illegible] metaphoricis, quae [illegible] nihil [illegible] nisi quod cognoscat [illegible] existimare [illegible] quam apprehendit in unione, [illegible] aliquam [illegible] reale. [illegible] quicumque [illegible] distinguit [illegible] ex homine et equo, [illegible] siquidem ab eo [illegible] pullulare,

quod alterius entitas methaphorica videtur non esse ens rationis sed potius solum ens reale constituere: primum
quia illud oportet ut distinguatur ab entitate methaphorica sufficienter esse ens reale: existit enim vera
formaliter et est per realiter existens: quod vero illa methaphoricas resultabit ut potius extrema rap-
tali vitantur [illegible] vultus adversarii [illegible] quamvis alterius sit realis, illius tamen respectu extren-
tione ad alios [illegible] respiciendos, quia extrinseco [illegible] impossibile est, atque adeo fingitur.

Arguitur [illegible] nihil potest communicare obiecto praeter de-
nominationem cogniti: sed entitas methaphorica [illegible] est a denominatione cogniti, quia non commu-
nicat obiecto [illegible]. Maior patet primo exemplo, pictor enim si chimeram depingeret nihil aliud efficeret quam
imaginem chimerae ipsiusque chimerae nihil aliud communicaret. Secundo quia [illegible] in speculo
[illegible] depingitur quicumque, si esset imagine illius quae est cognitio: ideo nihil communicat nisi denomi-
nationem [illegible] cogniti. Tertio sic [illegible] est cum cognitio quae illud repraesentat formaliter, non actu quod
est, [illegible] se cognoscit obiectum, et obiectum non se habet ab [illegible], quod sit cognitum [illegible] nihil. Minor [illegible]
[illegible] cognitum esse entitati reali et rationis: neque vero est cognitum, quia entitas methaphorica [illegible]
[illegible], neque entitas methaphorica non est [illegible] realis et rationis.

[illegible] discrimen est, quod quando [illegible] cognoscit obiectum reale
[illegible] obiectum, [illegible] cognitum denominet: at quando cognoscit [illegible] et [illegible] ipse
[illegible] illud [illegible], [illegible] repraesentat [illegible] et [illegible] repraesentat [illegible] et [illegible]
[illegible] quod videns adversarii [illegible] quam [illegible] de obiecto [illegible]
[illegible] est, neque sit realiter neque methaphorice: [illegible] ideo est falsum et
[illegible], quod enunciat hominem esse equum, [illegible] non est equus et realiter neque methaphorice, quasi [illegible]
[illegible] methaphoricum [illegible] sciter ex [illegible]: [illegible] antichristum cu-
[illegible] falsus quod [illegible] antichristus non dat [illegible] neque [illegible] actualiter me-
taphoricum, [illegible] equus [illegible] quod neque [illegible] equus [illegible], neque methaphorice.

[illegible] non [illegible] de Petro [illegible]
actuale nullus actualis cursus [illegible] verus neque methaphoricus [illegible] Petro si [illegible] de eadem po-
[illegible] cum equo aut [illegible] ipso [illegible] methaphorica
[illegible] quod si [illegible] actus [illegible] nulla fingitur entitas methaphorica: [illegible]
[illegible] in Petro ens rationis fingeret [illegible] entitas methaphorica [illegible] actus [illegible]
[illegible] quod [illegible] cognoscit [illegible] auferri ab [illegible] entitatis me-
taphoricae [illegible] quidem ens rationis sine methaphorica entitate [illegible] discrimen illius
[illegible] ab aeterna generatione [illegible]: [illegible] creatum [illegible] neque [illegible]
[illegible] mens divina [illegible] quia [illegible] cognoscere, sed [illegible], adeoque [illegible]. [illegible]
[illegible] ad aliquid [illegible] semper cum [illegible].

Arguitur entitas methaphorica [illegible] aliud [illegible]
obiectum [illegible] quod non est ens rationis [illegible] legitima [illegible]. [illegible] quia entitas methaphorica
[illegible] obiectum, [illegible] ens rationis [illegible] et hanc entitatem quod [illegible] obiectum: maior [illegible]
[illegible], quia [illegible] obiectum [illegible] enti reali et rationis. [illegible] entitatis methaphoricae [illegible] obiectum, quod [illegible]
cognoscitur, [illegible] non [illegible], quia [illegible] angeli, et universo creatura [illegible] in mente divina, [illegible]

n̄ e ens roīs: ??tera denominimus ens roīs n̄ ee illud cuius totū ee ? obiive in mēte, sed cuius totū ee ? ee obiective in intell? [illegible] totū ee entitatis methaphoricæ dependere ab intell? [illegible] [illegible] exigere [illegible]: sed neq? h? satisfacit, nq etiā quaevis denominatio extrinseca ab intellectu termino dependet.

## Caput 9um

## Efficaci rōe superior doctrina roborat et Argumentis occurrit

Quae et qualis rōe efficax, ut [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] accipio duas contradictorias in ma? [illegible] [illegible] [illegible] petrus ē equus, petrus n̄ ē equus: et petrus ē aīal, petrus n̄ ē aīal: ex arguor, Contradictoria [illegible] ē entitas methaphorica, [illegible] ē [illegible], [illegible] alterius rōis: ob [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], q ex actu illo [illegible] petrus ē aīal resultat etiā illa rōis entitas methaphorica, q n̄ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ē entitas metaphorica, q [illegible] [illegible] actus fingentis ens roīs n̄ ē entitas methaphorica. [illegible], q ex illis contradictoriis illa quae ē falsa fingit ens rōis, [illegible] [illegible] [illegible] n̄ ee methaphoricam entitatem, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] entitas methaphorica et [illegible] [illegible], q [illegible] n̄ sunt contradictoriæ: [illegible] q contradictoria debent ee eiusdem de eodem: illa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], q [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] falsum ē. haec [illegible] rōe n̄ semel [illegible] plerumque [illegible] bilem in animum induxi [illegible] metaphoricæ falsitate.

Ad q' huic Argumento [illegible] posset [illegible]: [illegible] [illegible] contradictoriae n̄ ee [illegible], sed potius [illegible] diversorum: [illegible] [illegible] ē [illegible] et alterius negatio [illegible]. [illegible] [illegible] falsum [illegible] [illegible], q [illegible] ē [illegible] contradictorias ee eiusdem de eodem: q [illegible] [illegible] negationem [illegible] [illegible] q sit de negatione obiectiva, sed q sit negatio [illegible], [illegible] ē actus intell? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde quamvis concedamus [illegible] [illegible] contradictoriis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] extremorum, altera circa negationem huius identitatis, nihil [illegible] metaphoricas, q [illegible] negatio identitatis metaphoricae inter petrum et aīal opponit contradictorie [illegible] [illegible] identitati quae dat inter petrum et ipsum aīal, neq? identitas ficta inter petrum et equum opponit contradictorie negationi [illegible], quia petrus ab equo [illegible]: [illegible] si [illegible] negationem et identitatem opposite [illegible], nihil [illegible] identitatem fictam [illegible], et negationem fictam [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] illa negatione et identitate opposite n̄ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] q negatio et identitas quae se [illegible] contradictoriae [illegible] n̄ sunt methaphoricae, q negatio et identitas [illegible] quae se intra [illegible] [illegible] n̄ ē methaphorica: [illegible] [illegible] negatio methaphorica [illegible] n̄ ē [illegible] negatio, [illegible] [illegible] [illegible] opponit identitati. [illegible] negatio methaphorica et identitas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], neq? una alteram destruit, [illegible] si [illegible] identitate inter petrum et aīal, fingat ate negatio illa metaphorica identitatem

inter petrum et animal, existet eodem tempore utrumque contradictorium extremum. Dicas impossibile esse quod contradictorie et realiter existat utrumque contradictoriorum: non tamen est impossibile quod uno existente alterum methaphorice existat.

Amplius contra hanc solutionem, quemadmodum contra sententiam 2am sic arguebam: si existentia methaphorica entitatis methaphoricae ponit contradictoriam existentiam realem alterius extremi, tamen [illegible] respondit quod data existentia methaphorica entitatis methaphoricae destruit existentiam realem alterius extremi, quod falsissimum est, neque duo illa extrema possunt coexistere ut supra arguebam. Sicut exponit, quod obiectum illarum propositionum impossibilium non est entitas methaphorica, neque eius methaphorica existentia [illegible] [illegible] illud quod contradictorie opponitur obiecto earum quae [illegible].

Dicet tertium existentia identitatis rationalis inter petrum et animal opponitur contradictoria existentiae entitatis methaphoricae non methaphoricae sed reale, quae impossibile est. Confirmatur quia obiectum propositionum impossibilium non est existentia methaphorica sed realis impossibilis; neque hac existentia reali data [illegible] entitas methaphorica [illegible] [illegible] quod cognoscatur [illegible] [illegible] [illegible] intuitive [illegible] [illegible] praeter ipsam non impossibile cognitam: [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible] dicas non est, quod illud quod est obiectum impossibile non est entitas methaphorica, tamen est ens rationis [illegible] quod per illam existentiam realem impossibilem est obiectum propositionum illarum falsarum, et est contra ens rationis: et pro hac [illegible] existentia non est entitas methaphorica, quod illud quod est ens rationis non est entitas methaphorica neque habet esse [illegible] impossibile [illegible].

Refutatur [illegible] huius entitatis methaphoricae alia sententia de obiecto ficto quam aliqui [illegible] intelligunt et infra expugnabitur. Fundamenta utriusque opinionis debilia sunt: [illegible] ab auctoritate et ex ratione, [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde explicant entitatem methaphoricam [illegible] et proprietates entis rationis ad neutrum [illegible] rei cuius definitio non convenit, [illegible] et [illegible] et proprietates entis rationis entitati methaphoricae [illegible] [illegible] necesse est ut illa sit ens rationis. [illegible] adversarii hac [illegible] [illegible] [illegible] methaphoricae et [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] entis rationis non [illegible] [illegible] [illegible] ens rationis et entitatem methaphoricam quemadmodum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] est negandum [illegible], quod non conveniunt entitati methaphoricae omnia quae [illegible] propria entis rationis [illegible] nihil [illegible] [illegible] habet [illegible] et obiectum in [illegible], quod non [illegible] [illegible] [illegible] neque cognoscitur, [illegible] [illegible] aliud est, quod non est eius obiectum. Unde sequitur entitatem methaphoricam fore ens reale, quod [illegible] alia existentia quam intentionali: [illegible] neque erit medium [illegible] inter ens reale et pure nihil [illegible] erit minus [illegible] ens reale et [illegible] nihil quod [illegible] habeat et [illegible] [illegible] [illegible] nihil [illegible] ut supra diximus [illegible] [illegible] cognoscitur [illegible] [illegible]

Reliqua vero fundamenta ex eo deprimunt quod non intelligant adversarii quo modo fieri possit ut intus appareat quoddam monstrum humano capite et equina cervice compositum, vnde figmentum inducunt, ipsum id quod intus apparet aliquo modo existat aliquoque intentionaliter ... ... vt indicabam, ... imagine aliqua depicta ... ... actus ... imago ... obiectum ... propterea ... imago ... realiter ... ... fundamentum ... cognoverit caput humanum et equi cervicem ... et deinde cognoscat ... entia ... ...

Deinde alia ... adversariorum deceptio, qua semper calcant vt illud obiectum monstrosum ... quoddam ... aut diversas ... quae sequentur ... et eiusmodi alia: quae locutiones ... sed verae: ex quibus tamen aliqui falsas inferunt ... monstrum ... ab ipsis existimari ... existimet ... ... metaphorice ... existimatum ... quiescens ... metaphorice ... existimet: ex locutione ... deceptione alias locutiones inferre ... falsitate, quemadmodum ... inferret agrum ... metaphorice, ... metaphora ... ager ... metaphora videret.

# CAP. V.

## Ex obiecto impossibilitate in cognitione cognoscendae ...

Si quod tota hac disputatione diximus ... legitime deducit ... obiectum ... et impossibile ... in ente rationis ... reiicimus ... et ... quod ... et impossibile ... quod ... per hanc ... alia ... invehebat ... nullaque alia pars aut reiicienda ... admittenda ... ideas, ... amplectamur ... cuius rei argumentum ... efficaciter expugnabit.

... colligenda ... ex ... et ... et ... deinde ex ... ens ... in hac ... eadem ... dicta, et ... pluribus ... omnibus ... manifesta ... plures ... maior ... et minor ... ... in ... ... ab ... ... genericum ... reale ... et propterea ... aliquid ... asserenda.

... ens rationis ... impossibilitate: ... sola ... realiter ... intentionaliter: ... impossibile ... realiter, ...

reali et rat. si [illegible] utraque pars coniungat, procul dubio exprimet ens, cuius totum esse sit esse obiective in intellectu, id est existat intentionaliter, et nullam aliam existentiam habere possit: utraque requiri impossibilitatem; et requirit etiam consequenter impossibilitas autem [illegible] ad existentiam tam realem, neque ad intentionalem habet [illegible] [illegible]. Praeterea [illegible] terminari debet ad aliquid impossibile sive negative [illegible] negari [illegible] [illegible] [illegible] affirmari non potest [illegible] [illegible] non [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] entis rationis in [illegible] [illegible].

Contra [illegible] falsa quamvis dicendo [illegible] [illegible] ens rationis aliquorum opinio [illegible] [illegible] non requirunt impossibilitatem, sed ad summum negationem existentiae realis, [illegible] [illegible] currus qui [illegible] [illegible] non currente, non habet aliam existentiam per obiectum, [illegible] [illegible] ens rationis, [illegible] [illegible] currus existit intentionaliter, et nullam aliam [illegible] [illegible] quamvis [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] habet aliud esse [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] excludit esse possibile, sed [illegible] actuale, [illegible] [illegible] [illegible] aliud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] equus [illegible] ens rationis quamvis [illegible] habeat aliquod esse reale, [illegible] non [illegible] illud [illegible] [illegible] ab intellectu alter [illegible] beneficio [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] existentiam [illegible] aliter [illegible] beneficio [illegible] quamvis habeat aliud esse possibile [illegible] non [illegible] ab intellectu, [illegible] [illegible] ens rationis.

Quaestionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pater [illegible] Disp. 6ª meth. s. 9ª: si non accipiatur ens rationis [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] nisi in intellectu, certum [illegible] [illegible] falsum esse ens rationis, ut placuit [illegible] [illegible] patri Hurtado Disp. 19 meth. s. 1ª [illegible] [illegible] accipiat ens rationis [illegible] neque [illegible] neque existere [illegible] [illegible] intentionaliter, certum [illegible] [illegible] esse ens rationis [illegible] [illegible] [illegible] falsum [illegible] duo [illegible] [illegible] [illegible] agit qua acceptione debeat ens rationis [illegible]: et quidem [illegible] [illegible] [illegible] videtur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ens rationis [illegible] [illegible] [illegible] obiective in intellectu [illegible] [illegible] [illegible] obiective, et nullum aliud esse habet: [illegible] [illegible] docet [illegible] [illegible] nullum aliud esse [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non docet quod ens rationis neque habeat neque habere possit aliam existentiam praeter intentionalem: [illegible] [illegible] verba [illegible] [illegible] [illegible] solent significare non actum sed aptitudinem, [illegible] [illegible] negativa [illegible] [illegible] negant actum sed aptitudinem, atque adeo [illegible] [illegible] dicere quod ens rationis non habeat aliud esse aut quod non possit aliud habere. [illegible] [illegible] [illegible] reale [illegible] [illegible] illud esse quod [illegible] habere existentiam realem, [illegible] ens rationis definiri debet illud quod non [illegible] existentiam realem [illegible]: alioquin [illegible] [illegible] negaret actualiter existentiam realem, et non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod non [illegible] existentiam realem et [illegible] [illegible] ens rationis, [illegible] [illegible] [illegible] existentiam realem habere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reale: [illegible] [illegible] [illegible] ens reale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] definire ens rationis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] definiri debet [illegible] impossibilitatem [illegible] reale.

Ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fundamenta [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] impugnandi erant, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] maiori [illegible] [illegible] minori: [illegible] [illegible] ens rationis [illegible] [illegible] [illegible] non habeat aliud esse [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] requirit quod neque habeat [illegible] habere possit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Disputatio 8.a

quo pacto ens rationis ex obiecto, impossibilitate et cognitione coalescat. C. 1.

Aliquorum intelligentia de concreto denominativo brevi perstringitur

Difficile est in hanc difficultate [illegible] perspicere quorundam aliquos industrios magistros et ingeniosos colonos [illegible] [illegible]. concretum quod ex ipsa impossibilitate et cognitione [illegible] [illegible] quidditativum et denominativum; concretum quidditativum est [illegible] quod includit [illegible] impossibilem recto [illegible] recto et eiusdem cognitione [illegible] sequenti. concretum denominativum est quod [illegible] in recto cognitionem in obliquo [illegible] [illegible] [illegible] non patet in concreto denominativo [illegible] concretum denominativum recte intelligere et explicare, non est haec sententia [illegible] [illegible] [illegible] ab aliqua intelligi [illegible] defendi [illegible] in [illegible] manifeste nota in [illegible]. Docent non ens [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] illo [illegible] quod cognoscitur, [illegible] cognitionem [illegible] aliqui nec cognitionem actualem, sed cognoscibilitatem supponunt, quod [illegible] haec [illegible] concretum denominativum [illegible] [illegible] [illegible]: adducunt cognitionem non [illegible] [illegible] ens rationis, sed [illegible] eiusdem, quamvis [illegible] [illegible] dicatur ens rationis, [illegible] est [illegible] et implicationem [illegible], [illegible] [illegible] quendam [illegible] [illegible].

[illegible] est pars [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] intelligant non intelligit [illegible] rei; sed non [illegible] cognitionem quamvis [illegible] intelligant non intelligit ens rationis [illegible] quod cognitionem [illegible] [illegible] ens rationis. maior est [illegible] [illegible] [illegible]: minor [illegible] [illegible]: quia non data cognitione non datur obiectum in [illegible], sed et [illegible] in [illegible] est [illegible] ens rationis saltem partialis quae [illegible] [illegible] impossibilitatem ad existentiam realem: quia non data cognitione non datur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] sive denominative sive quidditative [illegible] est concretum, sed et concretum [illegible] [illegible] [illegible] extra quamvis [illegible] [illegible] quod concretum denominative [illegible] in obliquo concretum quidditative [illegible] in recto includat, quod [illegible] ens rationis [illegible] concretum saltem denominative, [illegible] includit [illegible], quae est cognitio: quia [illegible] [illegible] illorum [illegible], quod existimant concretum denominative accipi [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] quod non [illegible] [illegible] cognitio minotaurus, [illegible] adhuc est ipse minotaurus, et non est ens rationis, quod [illegible] [illegible] [illegible] aliquid aliud [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]. Maior certa est [illegible] impossibilitas cognitionis [illegible] [illegible] minotauri: minor [illegible], quod minotaurus quamvis non habeat [illegible] [illegible], non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] intentionali, [illegible] ad [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quae [illegible] [illegible]: nam [illegible] [illegible] [illegible] quamvis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] quod in ea hypothesi [illegible] [illegible] [illegible] cognitione, [illegible] minotaurus posset [illegible] aliquam existentiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ens reale. [illegible] [illegible] quod ens reale est [illegible] [illegible] aliquam existentiam [illegible] intentionalem, sed minotaurus [illegible]

aliqua existentia ut sedu, et n intentionale, q hac est implicatio in ea hypotesi, q universale sine ulla existentia nullius gradus habere potest q neque est ens rei: Patet itaque coq ens rei pot. habere etiam debet intentionale existentiam cum sequendo: minotaurus in ea ratione n potest habere intentionale existentiam q n est ens rei.

His difficultatibus satisfacere adversarii sibi blandiuntur distinguentes ens rei, in illud quod est aut denominat ens rei, et h nullo modo attinet ad cognitionem: et ens rei quod est ens rei et sic statuunt per cognitionem attinet: quemadmodum actus q denominat directus in eorum de sententia n attinet ad, neque ad directionem: ergo actus directus aut veras est directio ipsa et veritas. quibus distinctis videtur hic sed intempestiva: neque enim n erat hic locus: in primis n. manifestum est illud impossibile cognoscitur universaliter per cognitionem: quod n dubitabat aut quod in quod vertit quemadmodum nemo dubitat quod albus est universaliter per albedinem: difficultas est de ente rei, atque adeo de ente rei realiter accepto.

Deinde quia interroganti quid est res, verum est: quod est ens reale ... subtilibiter de re ipsa dicat, sed quod non adversarii interroganti quid est ens rei n est subtilibiter de entibus, q n venit ad re. coa. e circa sua maior ... et omnes ... cum recepta. Minor autem quod venit ens rei et illud obiectum impossibile n admittunt cognitionem universale: sed illud obiectum impossibile n est subtilibiter de ente rei, quod ... coa. e ens rei quod est impossibile, n est impossibile, sed est ens rei. neque licebit his illis tum cognitionem afferri ut etiam in obliquo, neque sibi ... afferri n. ... ipsa e afferri est universale sermo dicunt et dicunt cognitionem n est universale illius obiecti impossibilis, quod dicunt illi quod extrema ... cognitio et in obliquo sermo denominativa accepti, quod e ens rei, ex alia ... cognitione ... universale entis rei. quod interroganti quid sit ens rei, deinde est illud obiectum impossibile ... cognitione falsissimum est ... hoc illis n sine difficultate, ne dicamus eos sibi ...

Sanderunt ergo mente ... veremur, ... ens rei est ... in ... cognitio universaliter cognitio, quidem est pars ..., et quaelibet pars universaliter claudit in ... q ens rei includit universaliter cognitionem ... ut videamus hos illis ... notam liber ... ens rei ... includere obiectum impossibile, quod per intentionaliter existere: ... ens rei ... includere cognitionem existentiam ... entis rei in solo obiecto impossibili, ... obiectum fictum: et ... quidem ... quemadmodum est obiectum fictum sine fictione quae est cognitio: quod ... requirit cognitionem actualiter ... obiectum fictum, ... sine cognitione n ... sine quo ... n potest, quod cognitio universalis est obiectum fictum

... n ... ens rei actuale est fictum, actuale, et ... includere cognitionem actualem ... ens rei universale ... abstrahat ab actuali existentia, ... includit fictionem ... cognoscibile, est cognoscibilem ... universaliter ... ens rei: ... creatura ... pendentia a Deo n est a parte creaturae, sed ... asserunt ... hoc illis

cog: nã s.d [illegible] n̄ cstituunt ens rōis in obo fictio sd in obo fingibili: deinde falsū docent q'd illud ee
reale et actuale in ente rōis distinguunt, qa ens rōis n̄ hẽt aliud ee nisi illud actuale q' asseritur
totū eius ee reale. Cū qa illud pertinet ad ee reale entis rōis, quo n̄ intelligito n̄ intelligitur ens rōis existens,
sd n̄ inta cogne n̄ intelligitur ssentiū ens rōis qo cogo pertinet ad illius ee reale.

# caput 5m

## Concretum quidditatiuum. qua Ratione explicatum ex Pugnari debeat.

Docuerunt qa n̄ pauci magistri ens rōis existere in concreto quidditatiuo ex obo impossibili et cogne
è conuerso q'd concretum, ali aliter explicant, quod directo includat obm impossibile et cogm, ita ut ens rōis ipsum totum
impossibile et cogm constituant sicut [illegible] corpus et anima [illegible] contra hanc sententiam [illegible] impugnationi sic aciguunt recen-
tiores sd n̄ admodum valide. 1o obiiciunt ea oīa arguta quae [illegible] nihil sd et reale parte ee reale constitu-
tiuū entis rōis, aliquin n̄ eet medium congregationis inter ens reale et purum nihil. nec valet memus sd plus
quod ens reale, q cogo n̄ pot ee pars realis entis rōis, siquidem cogo è sdm ens et reale. Neque valet eti
q'd cogo sub una rōe constituat et n̄ subalia, aut q'd sub materiali sit reali et sub alia [illegible] metaphorica
quia cogo sub quacumque rōe consideratur è ens reale: ens n̄. reale transcendit ultimas quascumque rōes extra
[illegible] effectus q'd [illegible] existere.

2o obiiciunt arguta quae asserunt totum ee entis rōis
debere existere obiectiue, sd cogo n̄ existit obiectiue, siquidem n̄ cognoscitur: nisi n̄. ut cognoscat obm
impossibile, et fiet ens rōis opus è ut reflexe cognoscat ipsam cogm fingentem, q n̄ existit obiectiue: qr
si ut pars entis rōis n̄ totum ee entis rōis eet aliqui in intellectu. 3o qa concretum illud quidditatiuum nihil è aliud
quam qd obm impossibile sit cognitum, sd hoc è sdm et reale q concretum illud n̄ è ens rōis. Maior asseritur
[illegible] minor pb. qa certissima veritas è q'd obm impossibile sit cognitum: aliud n̄. è q'd compositum ex impossibile
et [illegible] quae sd n̄ unionem, et probatio est falsum asserere unionem inter ea, qr aliud sd è cognitio
[illegible] illud obm impossibile: sicut autem cogo sd et realiter unitur intrinsece cum suo, ita sd et realiter
unitur ad obm cognitum, et sicut unio intrinseca eius unde efficit sdm et realem denominationem cogno-
scentis ita unio extrinseca cum obo efficit sdm et realem denominationem cogniti. et potentia n̄ [illegible]
hoc sd est adeo astat obm impossibile cognitum ee, q concretum hoc q'd è obm impossibile cognitum è ens reale
et n̄ rōis.

4o qa si in concreto quidditatiuo includatur obm impossibile cognitum
et cogo ipsa, tota eēa entis rōis salvatur in obo impossibili, et opus n̄ è astruere ens rōis ex cogne
[illegible] bona [illegible] pr 1o q'a q'd [illegible] de ente rōis [illegible] illud rōis obm impossibile obm cogniti n̄ [illegible] cogs.
2o qa [illegible] obstante cogne realissima, eodem iure [illegible] eet ens rōis [illegible] illud q'd [illegible] una impossibili
cognito, et cum aliis rebus possibilibus: itaque ens rōis eet totum aggregatum ex aliis rebus creatis [illegible]
[illegible], et eam cumulo [illegible] res una impossibilis cognita sicut [illegible] tota eēa entis rōis salvaretur in ipsa
una totius aggregati ita salvatur in ipsa pte concreti quidditatiui, quae pars è obm fictum. Dg obm
illius cogne quod in concreto clauditur, è ens, neque [illegible] existere realiter, ideoque sd è ens reale, [illegible]

Haec sunt arma expediunt Adversarii contra certum quidditativum quantum autem in illis contrarii sit, disputationis huius decursu ostendetur, et tamen aberrant quoque per quae hac ratione aliquas fiant contra hanc sententiam manifeste alibi dictis est; et tamen his rationibus aut eam pluribus illis [illegible] solutione [illegible] vehementer illas [illegible], imo contenent solutionem quorum [illegible], [illegible] [illegible] quam illa ens rationis [illegible] [illegible]. Alia ergo [illegible] ineunda est qua certum quidditativum impugnemus quod ex obiecto imposito [illegible] in recto [illegible] [illegible] denominativum illud esse [illegible], quod [illegible] [illegible] solo discrimine a quidditativo quod cognitio in obliquo [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. Primo quod certum [illegible] [illegible] in recto [illegible] ens rationis [illegible] admittimus. Secundo [illegible] [illegible] male illius quod [illegible] notabimus. Quod certum cognitionem in obliquo significata huius rei [illegible] infra videmus et [illegible] dicatur essentiale et quidditativum, sive denominativum nihil refert.

Impugnatur [illegible] [illegible], et primo quia quamvis cognitio essentialiter requiratur ad ens rationis [illegible] nulla [illegible] [illegible] est, ut in [illegible] [illegible] [illegible] ens rationis [illegible] certum illo quidditativo. [illegible] quod tota necessitas cognitionis colligitur ex [illegible] [illegible], quae [illegible] [illegible], id est cognitionis cui [illegible] satisfit, si cognitio cedat in obliquo, ita quod ens rationis [illegible] [illegible], quia quamvis ens rationis [illegible] existere intentionaliter [illegible] [illegible] intentionalem existentiam [illegible] [illegible] existentiam. [illegible] [illegible], nam quamvis [illegible] [illegible] essentialiter ex [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] rei, [illegible] in recto [illegible] obliquo [illegible], [illegible] de veritate [illegible] de verbo [illegible], [illegible] [illegible] accidentaliter [illegible] album cognitio essentialiter includit albedinem: albedo autem [illegible] in recto, [illegible] obliquo album [illegible] ut album [illegible].

[illegible], quia si cognitio [illegible] [illegible] in recto ens rationis, cognitio [illegible] dicaretur [illegible] de quo [illegible] ens rationis: sed haec argumentatio falsa, quia [illegible] falsum quod ens rationis [illegible] in recto [illegible]. [illegible] [illegible], tunc ex illo [illegible] dici [illegible], [illegible] [illegible] quod de quo [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] obliqua [illegible] [illegible] adversarios [illegible] imposita [illegible]. [illegible] [illegible] ens rationis, [illegible] de obiecto imposito quod [illegible] cognitio, ut evidens est, sicut [illegible] quod [illegible] albedinem [illegible] album, quamvis [illegible] [illegible] huius [illegible] album, ita [illegible] illud impositum quod [illegible] cognitio [illegible] ens rationis quamvis [illegible] [illegible] huius [illegible] ens rationis: [illegible] ens impositum cognitum. [illegible] et ex [illegible] [illegible], [illegible] diversitas huius opinionis ab ea quam [illegible] trademus, quia in [illegible] [illegible] [illegible] certum [illegible] [illegible] in recto ab eo quod [illegible] in [illegible] [illegible] et [illegible] in obliquo [illegible] [illegible] certum [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] corpus [illegible] [illegible] [illegible], quamvis corpus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] metaphysice [illegible] [illegible] [illegible], quamvis animal [illegible] [illegible] certum [illegible] metaphysice acceptum [illegible] in alio [illegible] [illegible] obliquo, [illegible] [illegible] [illegible] certum de [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] album, et [illegible] cognitum [illegible] [illegible] [illegible] huius [illegible] ens rationis [illegible] certum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] in recto [illegible].

[illegible] expugnari debet certum quidditativum explanationem quam tradimus [illegible] quia in recto et quia in obliquo [illegible] certum [illegible] ex [illegible] [illegible] cognitionem [illegible] obliquo [illegible] ens rationis, si cognitio [illegible], quae [illegible] [illegible] ens rationis [illegible] [illegible] de illo [illegible], si cognitio in recto [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in obliquo [illegible] [illegible] cognitio [illegible] in recto ens rationis, quamvis [illegible] [illegible]. [illegible] ex his [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illi [illegible] [illegible] impugnantes certum quidditativum et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sententiam suam defendere conantur.

# Caput 3.

Triplex utilissima prenotatio de concretorum constitutione et denominatione premittitur

[illegible]

[illegible]

[illegible] Cum igitur dicimus ens totum esse aliter existere in concreto ex [illegible] et [illegible] in obliquo importata, sive
denominativum, sive quidditativum appellet, concretum [illegible] ut [illegible] in [illegible] et illi [illegible]
[illegible] statuimus [illegible] intelligatur, [illegible] triplex notatio [illegible] praemittenda [illegible]. [illegible] concreta aliqua in recto constitui ex
[illegible] et [illegible] alia [illegible] in recto, et [illegible] in obliquo: constitui autem in recto aut in obliquo nihil continet
arcani ut recentiores aliqui existimarunt, [illegible] in [illegible], qua constituens [illegible] de constituto me
dia copula verbali substantiva, constituens et constitutum [illegible] casu grammaticali recto i nominativo [illegible] enun
ciari: [illegible] si constituens non in recto sed in obliquo alio casu enunciet tunc dicitur in obliquo constituere. [illegible]
pars [illegible] in recto constituit, [illegible] divisive, [illegible] collective [illegible] de [illegible] sic [illegible]. [illegible]
[illegible] et [illegible] divisive, et [illegible] corpus et anima collective [illegible] in recto [illegible] corpus et anima
unita.

In obliquo constituunt concretum illa [illegible] quae [illegible] nequeunt enunciari
de concreto neque divisive neque collective, [illegible] in recto enunciet alterum in obliquo [illegible] dicitur in recto
constituere et in obliquo altera quemadmodum dicere possumus album [illegible] album [illegible] album [illegible]
et albedo huius [illegible] discrimen, [illegible] inferius videmus, [illegible] aliquos dicere solitos
concretum de reduplicatione [illegible] utraque [illegible] in recto afferre et sic enunciant album [illegible] album [illegible]
et albedo. [illegible] non video [illegible] hac reduplicatio [illegible], [illegible] alterius impugnationis caput
brevissime indicabo, [illegible] ea reduplicatio [illegible] advertamus [illegible]
[illegible] in concreto [illegible] una pars [illegible] altera [illegible] habita: [illegible] aliter
afferri [illegible] totius, [illegible] autem exigit [illegible] in recto afferat, neque [illegible] in recto afferri.

[illegible] ipsi [illegible] dicunt et docere solent [illegible] illa
[illegible] in obliquo ad concretum denominative accepta [illegible] ipso [illegible] pars [illegible]
[illegible] concretum denominative accipit ab ipsis [illegible] male [illegible] ex male [illegible] fal
[illegible] in obliquo, ex qua male illud [illegible], neque [illegible] albedo [illegible] pars [illegible]
illius [illegible] denominat album: [illegible] pars alterius [illegible]
pars totius [illegible] accepta concretum denominative [illegible], [illegible] pars quae [illegible]
et aliunde [illegible] in obliquo [illegible] pars [illegible] in obliquo [illegible].

[illegible] quoniam ea [illegible] album [illegible] album [illegible]
et albedo [illegible] falsa, [illegible] album [illegible] albedinem in obliquo, [illegible]
concreti. [illegible] ea [illegible] reduplicativa [illegible] regulas summularum [illegible] hanc copu
lativam aequipollentem album [illegible] et albedo [illegible] [illegible] album [illegible]
[illegible] copulativa, [illegible] falsa [illegible] hanc [illegible]
[illegible] et falsam [illegible] album [illegible] et albedo. [illegible] reduplicationes nihil [illegible]
[illegible] una altera [illegible] indicanda [illegible]

et [illegible] inde falso si reduplicatiba, quae jacentes falso fuerint, ne reduplicativa sit [illegible] q[uod] [illegible] ... re a fractionis, ut constat ex collex[illegible].

Ex his colligit duplici[ter] intelligi posse [illegible] in recto [illegible] [illegible], aliquid diversi ... potest in recto praedicari de concreto, aut [illegible] non potest divisive, potest tamen collective cum [illegible], [illegible] et [illegible] praed[icatur] divisive in recto de concreto, quo constant in [illegible] concreto hoc, [illegible] [illegible] est ma[teria], forma anima rationalis [illegible] duplici ex capite colligit concretum in obliquo [illegible] constituit, ne supposito quod constituat, aut neque divisive neque collective possit forma de concreto praedicari in recto, [illegible] aut [illegible] concretum potest de eo male enunciari, aut non male de concreto de quo forma sola enunciari non potest. Si dices homo constare corpore et anima in recto, et in corpus divisive potest de eo praedicari, non vero anima: [illegible] deficit regula [illegible]. Sed corpus si accipiat [illegible] organizata, non potest in recto divisive praedicari de homine, non [illegible] [illegible] hoc corpus [illegible] corporeus in hac acceptione, qua usurpatur [illegible] hoc constare corpore et anima. Si vero accipiatur corpus pro substantia trina dimensione quae est [illegible] metaphysica, sive completa, sive abstrahens a completa et incompleta, [illegible] hoc corpus [illegible], sicut est vivens et animal: corpus vero in hac acceptione non ponit in eo [illegible] physica, sed in aliquo metaphysica qua [illegible] hoc corpus animatum sensibile et rationale.

2[a] notatio est eas [illegible] concreta, quae in obliquo [illegible] ponunt, non posse in recto de eo praedicari, [illegible] ipsa denominante; [illegible] in obliquo, ut albus est [illegible] albedine; [illegible] extra [illegible] denominante, sive abstracto, aliquod denominatum [illegible], [illegible] in recto de concreto praed[icatur] [illegible] albedine [illegible] albus praedicari potest in recto de concreto [illegible] constituto, [illegible] est forma quae in recto constituunt collective [illegible], et [illegible] ab anima dicitur animatus, et anima male [illegible]. [illegible] advertere denominare [illegible], quamvis forma [illegible] possit denominare concretum, non [illegible] ea omnia quae [illegible] forma posse [illegible] denominare [illegible] anima hominis est spiritus et non [illegible] hoc dicit spiritualis, [illegible] albedo est [illegible] non [illegible] dicit [illegible] albus [illegible] ens accidentale, [illegible] est [illegible] forma [illegible] [illegible] denominationem quam in se habet, quaelibet enim denominatio habet [illegible] forma ex qua derivata proveniat, sic non est reale non est denominatio proveniens [illegible] ex co[illegible] sed ex eo quod forte [illegible] existere, [illegible] accidentale [illegible] ex albedine, sed ex eo quod sit [illegible] in alio. quod notandum ne [illegible] denominet cognitum [illegible] inferat quisque eo ipso quod [illegible] sit [illegible], [illegible] ab illa [illegible] denominandum reale.

3[a] Denique notatio est [illegible] [illegible] [illegible] entis rationis aliquas [illegible] et reales denominationes [illegible], easque [illegible] exigere, [illegible] [illegible] quod sit cognitum, et extrinsece intentionaliter [illegible]. Ceterum advertere oportet [illegible] aliquas denominationes, quae [illegible] realem existentiam subiecti denominati [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alias vero denominationes [illegible], quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] subiecti denominati, [illegible] [illegible] quae ab [illegible] et voluntate [illegible] [illegible] [illegible] cognitum, [illegible] desideratum [illegible]. Nulla [illegible] denominatio [illegible] [illegible] potest [illegible] enti rationis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dixi: quae [illegible] non [illegible] arguit entis rationis [illegible] cognitum, [illegible] concretum [illegible] est [illegible] et reale, [illegible] ens [illegible] est [illegible] et reale: non in [illegible] arguit [illegible] [illegible] est forma denominandi cognitum, non forma denominandi reale sicut [illegible] anima hominis [illegible] forma denominandi spiritualis, [illegible] [illegible] [illegible] ut sit reale non exigit realem existentiam aut potestatem [illegible], ac denique [illegible] quae in [illegible] statuemus

## Caput 4

## Propria sententia de constitutione Entis Rationis stabilitur

Non obscure itaque ex dictis ens rationis videre in scientia, quod per se non includat vel aliter impossibilitatem et cognitionem, quae utraque pars impossibilitas et cognitio est forma adaequata entis rationis, et aliter se in obliquo [illegible] denominationes [illegible] adaequate quidditativum, vel denominationum, [illegible] quamvis argumentum et aliis appellari denominationem extrinsecam [illegible] haec sententia, [illegible] impossibilitas et cognitio [illegible] de qua [illegible] dicitur [illegible] impossibilitas [illegible] et cognitio sunt adaequata forma [illegible]. [illegible] singula [illegible] sunt forma partialis in obliquo, et non in recto quae [illegible] sententia [illegible] prima [illegible] in dubium revocare.

[illegible] illud est male scientia, quod ex se indifferens est [illegible] [illegible] forma [illegible] quod malitia indifferentiam detrahat, in actum reducat, [illegible] in differens est [illegible] rationis [illegible] sequitur [illegible] potest in ens reale atque in ens rationis invenire, et detrahat impossibilitatem et cognitionem [illegible] impossibilitas autem et cognitio est forma scientiae quod est ens rationis. [illegible] differentia [illegible] ad definitionem: et maior [illegible] [illegible] accidentis impossibilitatem et cognitionem [illegible] quod [illegible] impossibile cognitum [illegible] entis rationis. [illegible] cum impossibilitate non est detrahere entis rationis, [illegible] cognitionem [illegible] impossibilitas [illegible] cognitionis forma denominantes, et [illegible] detrahentes: [illegible] singulas [illegible] non est adaequata forma, [illegible] ambas collective, id quod arguens probari.

Insuper [illegible] eodem modo defendi [illegible] forma partialis forma alicuius [illegible], anima [illegible] et corpus erunt formae partiales [illegible], non collective acceptae [illegible] forma adaequata. [illegible] regando [illegible] hinc elicit quod forma adaequata tribuit suam denominationem subiecto [illegible] intrinsece recipere, [illegible] extrinsece [illegible]: forma [illegible] inadaequata non [illegible] denominationem, id quod [illegible] ens quod rationis [illegible] in se duplicem denominationem, impossibilis et cogniti. [illegible] impossibilitate [illegible] cognitione [illegible] ens rationis [illegible] denominatione [illegible] impossibilitas et cognitio erunt formae partiales totius entis rationis, quamvis totales [illegible] denominationis, quas singulae tribuunt. Discrimen ad huc restat manifestum, quia si cognitio esset forma adaequata entis rationis impossibilitas autem [illegible] ex [illegible] [illegible] esset capax recipiendi [illegible] cognitionem [illegible] quo [illegible] impossibile [illegible] ens rationis [illegible] denominationem [illegible] [illegible] adaequatur ideo si albedo ab angelo reciperet angelus [illegible] albus, atque idem [illegible] impossibilitate: [illegible] illatum est falsum [illegible] recipere anima, [illegible] quo recipit in corpore [illegible] animatum, et [illegible] anima [illegible] adaequata corporis animati at impossibilitas et cognitio [illegible] inadaequatae.

Restat [illegible] de [illegible] longe [illegible] in hac sententia [illegible] nemo [illegible] extat: si [illegible] impossibile in recto [illegible] non [illegible] et reale, [illegible] ex [illegible] et realibus, [illegible] ex [illegible] et tauro [illegible] aliqua [illegible] quae existeret inter ea extrema [illegible]: [illegible] extrema [illegible] [illegible]: [illegible] et ante operationem [illegible] illud sit impossibile [illegible] impossibilitas [illegible] si [illegible] ens rationis [illegible] illud [illegible]. [illegible] reverà ens rationis non [illegible] [illegible] quam [illegible] fingi [illegible] [illegible] defendit, [illegible] quamvis [illegible] et reale, [illegible] impossibile [illegible] tribuere [illegible] eas denominationes, [illegible] quamvis pars denominat in [illegible] in [illegible] denominari [illegible]

natio entis realis e contra pars illarum quae ab impossibili distinguuntur ideoque nulli impossibili possunt denominationem entis realis tribuere

Ex his autem patent, quae aliis rationibus assertionibus nostris ventatibus non inquirendum quid sint quae potest supponit non esse, si quod non sit. frustra quaerere quid sint neque quid est res extra causam, supponit quod quid est tale. Quia impertinente quaeret ab aliquibus quid sit necessario esse, frustra quaerit quid est aliter frustra quaerit quid sit ens impossibile, nec impossibile potest non esse nec sunt impossibilia et tanquam eadem causa efficiente, et utrumque eo agebant impossibilia; ut neque aut potest aut respectu causa finalis, vel ex qua componatur id quod est nec ad quid spectare si quaeras quid sit ens impossibile et ex quo componatur, respondeo nihil et nec potest esse. ex aliquo componi, quare non habet intrinsecas ex quibus sunt omnes extrinseca impossibile quod ex nullis componi potest, impossibilis dicitur, nec realis causa efficiens, quia nulla datur potentia creata neque increata quae possit illud producere.

Si quis autem impertinenter insistet quaerendo quid sit, negandum est supponit quod sit et iterum insistet esse impossibile, rogentque quid sit esse impossibile, dicat id falsum supponit quod rogat quid sit, et ex alio causa aut esse impossibile, nec esse impossibile non est, sed potest non posse esse. metaphorice impossibile si est proprie, improprie tamen dici est: esse et potentia sicut posse esse, ita inquirendum de absoluto quid sit, improprie autem et metaphorice esse, id est nos ut arguamus aliquam similitudinem ubi impossibilis cum illis quae proprie est, similitudo autem haec est, quod quemadmodum ens reale proprie dicitur causa potest de illo aliqua affirmativa enunciatio fieri potest cum fundamento in re aliqua quae de impossibili aliqua cognoscat et enunciet esse impossibile non cognitum. haec autem non existunt quod proprie realiter existentia, sed solum intentionali quae est cognitio.

Aversu tertius monstrum ex equo et tauro esse impossibile et non componit ex equo et tauro, quod aliquid impossibile componi ex his, imo etiam ex veris et realibus. Huic argumento facilibus respondendo concedendo maiorem et negando minorem nec maior destruit minorem si enim illud monstrum enim potest ac asserebat maior quod non potest ex illis, quod componi et minorem, non quod est aut tanto pere probant hac argumentaciuncula recepisse, dum illud est illud monstrum non componi ex illis, sed existimari ab mente quod componatur. Ulterius insistas a nobis affirmatum esse ens rationis componi ex duobus impossibilibus et contra, cum autem ens rationis sit aliquid quod impossibile sequitur ergo aliquid impossibile componatur et aliquid componatur. Ideo est idem loquendi morem a nobis fuisse usurpatum, dum de re ipsa non disputabat. Quo sicut improprie dicitur ens impossibile esse, sic dicimus etiam improprie id est dici componi non quod revera componatur, id quod verificatur post quod enuncians ens rationis esse ens impossibile cognitum, perinde ac si ex illis componeretur. Quare asserit quod componatur, id est asserit tale esse, quod aliunde videmus esse entia componi, quemadmodum cum asserimus angelum esse et tartar in nodis nihil falsum asserit quod ita factus est invenire id et similium inveniri. Haec breviter perstrinximus, quae latius alibi dum mente meditati sumus

## Caput 5.

## Aliis Rationibus nostra sententia Probatur. nonnihil quoque de aliis difficultatibus disputatur

Premisa hac sententia explicatio [illegible] eiusdem arguens, sed ulterius est suadenda. Primo add. ens rationis est cuius totum esse est esse obiective in intellectu, sed hoc non includit in recto [illegible], sed in obliquo impolitate et cogitationem, ergo et ens rationis. Minor patet, quia definitio illius equipollens est altera per exponens, qua dicitur in recto impolitas et cognitio in obliquo importentur [illegible] sic, quia definitio est exclusiva quasi diceret ens rationis tantum per obiective in intellectu, et sic exponitur, ens rationis est habens existentiam obiectivam, et impolitatem ad aliam existentiam: ecce dicitur existentiam et impolitatem in obliquo. hac autem [illegible] sufficienter explicatur [illegible] quis non videat [illegible] quod non exigendum est ad definitum, [illegible] exigit add. [illegible] exigit impolitas et cognitio in obliquo, [illegible] quod [illegible] verificat, [illegible] habens quod est obiective [illegible] intellectu tantum satis est impolitas et cognitio in obliquo ergo etc.

[illegible] illud quod in recto pertinet ad constitutionem entis rationis debet existere obiective in [illegible] sed impolitas et cognitio [illegible] existentiam obiective in intellectu ergo non pertinent in recto ad constitutionem entis rationis. Maior supposita explicatione recti et obliqui patet quia obiective in intellectu applicatur in recto [illegible] enti rationis, sic [illegible] est cuiuslibet esse obiective [illegible] obiective [illegible] de ente rationis mediante [illegible] substantivo, sicut in recto praedicatur animal de homine, cum dicitur homo est animal. tunc sicut [illegible] praedicatur quod in recto dicitur de aliquo subiecto maxime si [illegible] convertibiliter, convenit recto subiecto: Deinde in definitione [illegible] entis rationis convenire obiectivam existentiam, sed [illegible] dicitur toti enti rationis convenire, quasi dicat [illegible] recti entis rationis est obiective in intellectu: quae propositio falsa esset, si aliquid quod asseritur in recto non existeret obiective, quemadmodum [illegible] esset asserere quod totum [illegible] hominis sit [illegible] animal, [illegible] in recto includit aliquid quod non est animal: ergo eodem modo [illegible] est ut totum quod asseritur in recto [illegible] entis rationis sit obiective in intellectu alioquin [illegible] esset falsa.

Minor [illegible] patet, quia neque impolitas neque cognitio [illegible] in intellectu, siquidem [illegible], nam [illegible] obiectum impolite cognoscimus, [illegible] neque eius impolitatem aut nostram cognitionem reflexe advertamus, immo iudicamus id quod cognoscimus esse [illegible]. [illegible] in [illegible] quod ens rationis sit [illegible], sed [illegible] cognoscatur [illegible] obiective [illegible]: cognoscit autem [illegible] cognitio [illegible] quidam intelliguntur [illegible], [illegible] est [illegible] cognita [illegible]. [illegible] adiectiva [illegible] significant in [illegible] actione [illegible] actionem [illegible] cognoscere [illegible] cognitio [illegible] advertant [illegible] in memoria [illegible] de calitate [illegible]: aliqui [illegible] actionem, alii [illegible] actione [illegible] distinguuntur [illegible] hoc duo, quia actio significat in abstracto [illegible] obiectum in concreto, quasi dicerent [illegible] [illegible] ipsum [illegible] actualiter actionem.

[illegible] quia [illegible] explicatio [illegible] [illegible] proprietates entis rationis quod ens rationis in illa [illegible], [illegible] videtur [illegible] omnis [illegible] [illegible] alio nam obiectum habens impolitatem [illegible] habet [illegible] esse obiective in intellectu, [illegible] cognitio [illegible] obiective, [illegible] impolite est nullum aliud [illegible] habet quod [illegible] est [illegible] obiective in intellectu [illegible] illud [illegible] [illegible] obiective in intellectu est obiectum impolite cognitum, nam [illegible] in [illegible] obiective quod habet cognitionem [illegible] aliud et habet neque potest habere [illegible] habet impolitatem [illegible] quia [illegible] definitio entis rationis [illegible] habens in recto, et [illegible] cognitionem et impolitatem in obliquo. [illegible]

proprietates essentiis rerum huic seruato, imo huic soli conueniunt.

quod sit medium per negationem inter ens reale et pure nihil quam proprietas videbitur quod quoque huic seruato accommodari, tum proximo nulli alteri rei accommodari posse: quia [illegible] terminis, seruato quidditatiuo [illegible] requirere [illegible] obiectum impossibile et cognitionem et obiectum impossibile per ens reale. ens rationis est obiectum impossibile et cognitionis [illegible] qui [illegible], quod ens rationis est obiectum impossibile et per ens reale, et quod mixtum tale [illegible] impossibile et reale, [illegible] participatione inter ens reale et pure nihil, sicut [illegible] est medium per participationem inter ens pure corporeum et pure spirituale.

Ex nostra sententia [illegible] aptat hoc proprietas seruato ex cognitione [illegible] [illegible] sicut [illegible] non infert [illegible] albedinem, et albedo est accidens, [illegible] est accidens [illegible] infert [illegible] albedo est accidens, [illegible] est accidens, ita non infert ens rationis [illegible] cognitione, et cognitio est ens reale [illegible] ens rationis est ens reale; quamuis inferat ens rationis est cognitio, cognitio est ens reale, [illegible] ens rationis est ens reale. [illegible] nostra sententia collocantes cognitionem in obliquo non inferat ens rationis esse ens reale, inferat alia sententia collocantes in recto cognitionem [illegible] infert quod ens rationis habeat aliquid reale in obliquo, non quod sit reale, quia [illegible] recti medio [illegible] substantiuo arguit [illegible] in recto [illegible] [illegible] rationes [illegible] [illegible] fieri solent, [illegible] in obliquo [illegible] cognitionem ens rationis [illegible] cognitum, [illegible] cognitionem.

Consultum quod dicitur ens rationis [illegible] medium per negationem, [illegible] substantiuum non [illegible] ens reale aut pure nihil [illegible] quod neque ens rationis est ens reale, neque est pure nihil, et proinde est medium inter utrumque [illegible] ut [illegible] unum neque alterum, sufficit ad [illegible] medium per negationem inter utrumque. [illegible] est medium [illegible] entre reali et pure nihilo.

[illegible] modo accommodat enti rationis [illegible] proprietas, quod sit plusquam nihil et minusquam ens reale: plusquam nihil quia includit negationem [illegible] quam [illegible] possibile, et nihil [illegible] [illegible] quam extrahit a pure nihilo: minus [illegible] quam ens reale [illegible] ens reale [illegible] in recto [illegible] reale ens rationis minus [illegible] in obliquo. Hinc accedat [illegible] proprietas, quod [illegible] cognitionem sit, et [illegible], [illegible] cognitione destructa abeat in nihilum, quia [illegible] seruato, [illegible] seruato, [illegible] impossibile [illegible] est nihil.

## Caput 6.
## Argumenta aliqua [illegible] resoluuntur

Et [illegible] satis liquet argumentum solutio quam [illegible] seruato quidditatiuo [illegible] ab aliis [illegible] forte [illegible] opinionem [illegible]: [illegible] negamus ens [illegible] non posse in obliquo [illegible] aliquid reale nec [illegible] infert illud [illegible] reale, aut [illegible] medium per participationem aut plusquam nihil, et plus quam ens reale, ut nuper ostendimus. [illegible] [illegible] [illegible] quamuis [illegible] cognitio [illegible] [illegible] cognoscant. [illegible] dicitur [illegible] intelligit [illegible], et [illegible] medio [illegible] substantiuo: at [illegible] non [illegible] medio substantiuo, [illegible] in recto [illegible] [illegible], non [illegible] in obliquo, [illegible] forte medio [illegible] denominato.

Ad [illegible] quo dicebat seruato [illegible] in hoc quod sit obiectum impossibile cognitum, et [illegible] sit [illegible] et reali, si in nostra sententia retorqueat [illegible] distinguendo minorem [illegible] impossibile cognitum [illegible] et reale, [illegible] reale [illegible] absolute

existere nego minorem. Ad [illegible] id est ens [illegible] est ens ab aliqua provenit [illegible] Arguens asserentibus denominatione extrinseca cognitionis [illegible] videlicet et realem, quod addit [illegible] cognitionem esse [illegible] videlicet et realem, quamvis ex non [illegible] videtur [illegible], nihil urget, quia nec supponit dari [illegible] cognitionem [illegible], et propterea est extrinseca denominatio, quod si forte [illegible] ipsa cognitio, aut eius dependentia [illegible] nihil [illegible] refert, neque omittendo quod sit realis, negandum est propterea ens rationis esse ens reale, quamvis esset materiale, ut supra [illegible] debebamus.

Ad quartum Arguens, quo adversarii ostendebant nequaquam entia rationis in solo Deo fieri [illegible] negandum est [illegible] negandum [illegible] quod rationis [illegible] fieri dicat (de ente rationis [illegible] dicto [illegible] obiciat in [illegible] cognitione [illegible]. Ad aliam vero probationem antecedentis, qua inferebat absurdum quod ens rationis foret aggregatum ex uno Deo [illegible] cognito et [illegible] [illegible] omittendum est, nec [illegible] absurdum [illegible] hinc [illegible] realia [illegible], ad esse entis rationis, [illegible] aggregatum [illegible] quantum satis est ad ens rationis constituendum, [illegible] quae non requiruntur [illegible], ante [illegible] non satis est ostendere [illegible] sufficere, [illegible] requiri [illegible], ideo [illegible] reale [illegible] sufficiat ut constituat [illegible] non requirit, et propterea non [illegible] de [illegible]; [illegible] cognitum [illegible] requiret, [illegible] non requirunt. Ad ultimam probationem negandum [illegible] illius cognitionem [illegible] ens, potius [illegible] ens, donec illi existentia aliqua [illegible].

Ecce quam facile [illegible] Argumenta ante [illegible] evanescant, quae [illegible] non admodum efficacia sunt [illegible] solvunt ab [illegible]. [illegible] obiecto cognitum est existentia entis rationis, quod ens rationis est ens reale, et propterea cognitum non [illegible] illud [illegible] sed accidentaliter. [illegible] quamvis [illegible] [illegible] rationis [illegible], [illegible] existentiae entis rationis est [illegible] intentionaliter existat [illegible] existit intentionaliter [illegible] cognitum [illegible] existentia entis rationis. Minorem [illegible] intentionaliter esse cognoscitur [illegible] cognitum [illegible] cognitum [illegible] existentia [illegible] est enti reali et rationis, [illegible] reali et [illegible] existentia intentionalis [illegible] constituto [illegible].

[illegible] sic illud est ens reale cuius existentia est realis, sed existentia entis rationis est realis, [illegible] ens rationis est reale. Minorem [illegible], quia existentia entis rationis est cognitio, [illegible] est realis [illegible] existentia entis rationis [illegible] realis. nec [illegible] illud effugere, quod cognitio in [illegible] [illegible] non [illegible] in [illegible] existentia [illegible] reale [illegible] ens rationis [illegible], [illegible] existentia est realis, [illegible] propterea quod quamvis [illegible] existentia methaphorica [illegible] [illegible] methaphorica non tollit [illegible] reale. [illegible] reale, [illegible] methaphoricam non efficere [illegible] sic enim risus prati est methaphoricus, est tamen realis [illegible], neque [illegible] et [illegible] est [illegible] risus [illegible] methaphoricus et risus prati [illegible] est risus methaphoricus, independenter a [illegible] methaphora non opponit veritati, sed proprietati. propterea [illegible] Arguens [illegible] [illegible] cognitionem existentiam methaphoricam et [illegible] non [illegible] et realem existentiam [illegible].

2.a d. pars q. cog. accidentaliter conveniat ad esse entis rei

sit 1° q. existentia cuiuscumque rei est contingentis et illi accidentalis; dicens rei est aliud contingens quod eius existentia quae est cog. et illi accidentalis. Maior ex iis supra notis videtur, illud n. est contingens, cui potest non convenire existentia et convenire: cog. ergo sit solus Deus de extremis nature q. nunquam potuit eius existentia deficere. Sit 2.a q. esse entis rei dat ab aeterno et fundat eius existentiam, q. esse entis rei independens est ab eadem existentia. Maior patet q. esse rei datur ab aeterno et potentia ob ipsam eius aeternitatem dicunt aeternae veritatis, sicut aeternae veritatis sunt possibilitas rationis, esse existentia rei est cuiuscumque id est etc.

Ad haec sequitur nego antecedens, negando utramque sequelam. Respondeo ad 1.am concedendo maiorem et negando minorem; ad cuius probationem distinguo maiorem existentia methaphorice loquendo enim rei est cog. concedo maiorem, existentia proprie loquendo est cog. nego maiorem: et distinguo cog. si realis entitas concedo minorem, cog. est realis, quae si quocumque non realiter et proprie significat nego minorem, quamvis n. sit non existentia significet cog., significat tamen methaphorice, sicut ... significat sit non risus methaphorice significat. Et iterum nego cog. sicut distinguimus per existentiam entis rei est realis in q. methaphorice significat sit non existentia ... realis esse, in cog. significat proprie sit non existentia negatio cog. Unde sunt haec iste ... risus prati est viriditas, sed viriditas est et realis, q. ergo prati est verus et realis, et manifeste apparet falsa maiori et minori qua a nobis distinctio et claritatis ... adversariorum gratia potuisse negari cog. arguit ... improprie et methaphorice respondeo ad eundem proprie ... acceptum.

Nam negamus id q. significat sit non existentia intentionalis et aliud cog. reales asserimus tamen improprie et methaphorice significari, neque est ens reale id, cui convenit existentia, quae methaphorice sit non significat: ... intelligendum est quare cog. sit existentia methaphorica et ... loquentes id q. non significatio methaphorica est: ... vere ... realis et acciperent proprie et ... methaphorice, ... fictio, sicut est illa si q. est rei fiat ... realis existentia: ... falsa est maior in hac propositione, ... ens reale ... existentia ... ficta, ... existentia ... et realis, ... methaphorice et improprie.

Ad 2.am ... ... rei creatae existentia, quae ... sententia probabiliore nullo modo determinat ... negando ... est maior, ... cog. tamen ... contingens est ... existentia ... cum ... tamen ... ens ... et existentia ... ... realiter, existentia et esse ... existentia, ... existentia ... Deus autem ... existentia, ... existentia sunt ... id q. ... existentia creaturae ... contingentes ... esse et existentia ... creari. Ad ... eius de ... probationem ... negando maiorem ... creaturae esse fuit ab aeterno ... fides catholica ... illa sunt aeternae veritatis, aut ... aeterna ... ... talis ... ab aeterno, ... quocumque tempore existat ... illo ...

 

# Reliquis Argumentis [illegible]

obiectio [illegible] [illegible] sententia, [illegible] impossibile [illegible] in recto ex duobus extremis contradictoriis, quorum
[illegible] [illegible] [illegible] impossibile [illegible] et reale [illegible] quod [illegible] in recto ex quo et [illegible]
[illegible] et reale. [illegible] aliter monstrari potest [illegible] impossibile quia [illegible] contradictoriis [illegible]
[illegible], quae in eo [illegible] quod singula contradictoria [illegible] per hic impossibile assignatum
Petrum currere et non currere: [illegible], quia [illegible] et quae [illegible] assignari possunt includunt
extrema realia contradictoria. et [illegible] quod [illegible] extremum aliquod non [illegible] reale, [illegible] impossibile, de [illegible]
extremo impossibili eodem argumento [illegible] duobus contradictoriis realibus [illegible], neque [illegible] ex his unum est
impossibile [illegible] alterius duobus extremis realibus, nisi in infinitum abeat [illegible] sistamus
[illegible] impossibile quod extrema contradictoria singula [illegible] et realia [illegible] in recto [illegible],
[illegible] in [illegible] de impossibili, [illegible] impossibile [illegible] Petri currens et non currens

[illegible] huic argumento [illegible] impossibile includere
duo realia contradictoria, quorum [illegible] ens [illegible], alterum negativum, [illegible] alld impossibile
[illegible] impossibilibus. Negandum [illegible] extrema in recto [illegible]: non [illegible] impossibile [illegible]
currere, et non currere [illegible]: [illegible] impossibilis [illegible]: quia [illegible] distant
neque in eodem instanti [illegible] currens et non currens, [illegible] simultanea [illegible] impossibilis
[illegible] consistentia, [illegible] cum altero.

Deinde obiectio [illegible] simplex quod
nullo [illegible], [illegible] ens rationis, [illegible] impossibile et [illegible]
rationis [illegible] quale [illegible] ab [illegible], [illegible] existimare [illegible] quando [illegible]
[illegible] nullus [illegible] impossibile, multo [illegible] ens rationis quando [illegible]
[illegible] ens rationis [illegible] quemadmodum [illegible]
[illegible] non [illegible], [illegible] existimes aliquam entitatem [illegible] simplicem,
non ideo simplex erit. Distinguendum [illegible] ens rationis simplex [illegible] simpliciter existimat
[illegible] simplex [illegible] impossibile [illegible] simpliciter [illegible]
[illegible] quaerimus [illegible] ens rationis, non [illegible] de [illegible].

[illegible] potest quamvis [illegible] existat ens rationis, non [illegible]: [illegible] in existentia realis [illegible] realis [illegible]
[illegible] existentia realis de [illegible] entis realis, [illegible] ens rationis [illegible] simpliciter [illegible]
[illegible] in [illegible]. huius argumenti solutio, non [illegible] instituto, [illegible]
[illegible] distinctione [illegible] et existentiae [illegible] breviter [illegible]
et existentia [illegible] indicari [illegible] distinctio. [illegible] existentia [illegible] entis
rationis, quod [illegible] nihil de existentia [illegible] illud [illegible] obiectum, [illegible] fundamentale [illegible] ens rationis: [illegible] intentionalis

existentiæ definit non quia existentia det quod verificat dd, sed quia constitutivum expressum entis rationis in hac existentia. Atque hic [illegible] apparet in hac esse existentiæ existentia, neque enim verificat [illegible], ut dicitur actualiter existentia.

Obiicit 2° ea quæ diximus quod obiectum impossibile nihil sit et non constituat ens rationis, quod non est intelligibile, et impugnat fortis, [illegible] quod [illegible] [illegible] equus dat quid [illegible] equus [illegible] non dabat deinde [illegible] 3m deum ignorantes [illegible] aliquid deitatem [illegible], sed non [illegible] deitatem [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] adorant [illegible] aliquid deitatem [illegible] omnem deum qui bonitatem amat quæ nulla est, neque [illegible] potest, [illegible] [illegible] priorem terriculamentum est sophisma huius [illegible] eidem inhærent [illegible] quæ indicant alios [illegible] captos: vident non fingere [illegible] [illegible] bonitatem illorum aut deitatem idolorum habere aliquid [illegible], et [illegible] iudicant [illegible] se habere, ut priores. Id iudicare non possunt, nisi [illegible] aliquid habeat [illegible] [illegible] [illegible] inquirunt.

Ad quod nihil potius non est intelligibile quo pacto obiectum illud habeat [illegible] si non potest illud habere ea quæ [illegible] [illegible] nihil efficiunt [illegible] [illegible] deitatis adoratio [illegible] amor bonitatis [illegible]. [illegible] si [illegible] esse impossibile apparet [illegible], [illegible] chimeram. [illegible] frequentius si [illegible] 3m, et realem [illegible] [illegible] [illegible], cui convenire non potest [illegible] deitas [illegible] [illegible], bonitas peccato etc. [illegible] extrema [illegible] extremorum coniunctio impossibilis. [illegible] apparent ea, quæ separari non possunt, ut animal ab homine etc. [illegible] extrema [illegible], sed eorum coniunctio [illegible] [illegible] impossibilis [illegible] nihil est [illegible] potest, et frustra petit [illegible] negandum [illegible] [illegible] non dat [illegible] neque idolum deus, non [illegible] peccatum bonum [illegible] advertendum [illegible] potest non habere illud [illegible] [illegible] ipsummet [illegible] et reale [illegible] repugnat [illegible] non habere [illegible] Deum, [illegible] [illegible]. quæ de ea [illegible] notabamus [illegible] rationis [illegible], [illegible] [illegible] aliter ac [illegible] potest.

[illegible], quo modo verificari possit [illegible] obiectum impossibile ens rationis etc. [illegible] non est: [illegible] habere debet [illegible], [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] nullum habeant [illegible] non vidimus: aliud [illegible] dat [illegible] nihil [illegible]. [illegible] [illegible], si accipiat [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nihil, [illegible] fundamentum [illegible] [illegible] ad eas [illegible] enunciandas [illegible] fundamentum [illegible] aliud non requirit [illegible] illud [illegible] [illegible] falsificandas [illegible] dicemus: [illegible] non est impossibile, non est ens rationis [illegible] has [illegible].

# DISPUTATIO QVARTA

## de causis Entis rationis.

### Cap. 1

### Rationibus præmissis intellectum esse causam Entis rationis ostenditur

Tria fere ocurrunt nota pnotanda, ut cas entis rois investigemus, vlt cognoscare, eficere, fingere ens rois: neq. n. sibi eade e acceptio, cognoscare ens rois ad cogn ptinet. eficere ad pdu ctione existentiq eius pduxit: fingere vo ptes hac includit, sc. a [illegible] cu actu [illegible] quapter pus actus fingens e opatio falsu, sn autq operatio falsu e ois actus cognoscans aut eficiens [illegible] extenderis. Cognoscare autq et eficere ita differunt, ut cognoscare tre ad re impse n ad totq xretu eficere vo ad ocretu totu trat: itaq id prise qd cognitu e n e ens rois eficeu: e n. illud se cbu impsbe: illud autq qd efectu e ens rois e totu ocretu, et n e tantu cognitu s se totu, nisi forte a glia cogo advenerat, qua totu ocretu quasi reflexe cognoscat, quo pnotato adendu e cas 4 or rez ab Arist numerare eficientq, mrialq, fialq, et finale. fialis e ca ex qua xtat, et cponit: dixmus autq disputatione pcedenti qua nq sit ista ca fialis.

Mrialis ca e, in qua efectus recepit, intus vo e ca mrialis itaq actuu, qa oes in illo subsectant: nulla autq ca mriale conenit rois fm oes qd natu e; qa qd n e nullibi opus e vt recipiat; cogn autq, qua e entis rois pars, in intu recipit. finalis ca dr fines que sibi ppo pit operans, aut quo tendit opus ipsu: et spne fine nullu obtinet extra sua ens rois, nalq nihil e nullu sibi seorsu porrigit. Alii forte vt caput obtundat. at vo q entia rois, aut cognoscit aut finget, pro libito sibi fine ponderes Licebit, quamuis nesq illo pulsset, cu q totu quisq varia frequenta nullo interiori intento fine frale valeat.

Ca vo eficiente [illegible] cutq ratio ens rois nesq oes docent nesq negant oes: multu in fatigant aliqui quia dificultes [illegible] n e. Sin. ens rois [illegible] tat ei, nesq pot [illegible], quorsu queru aqua ca eficiat, spende at si cu antichistus nihil admiserit perveret a spuana ca pducessi et. Verq ens rois pt habere e obtiue: querit q aqua nq ca fiat n ei obtinet. Sed obtiue e cognosci intus eficit vt cognoscat, atq ideo eficit ei obtiuus: e q intus ca eficiens ens rois e mo, quo pot here ei: [illegible] viterius, q illud dr eficere re, qd eficit eius existentiq; sed intus eficit existentiq [illegible] entis rois nempe cogn, q intus pt dr eficere ens rois

Et hinc inferre dt aliqua, ius intus et ca immediata entis rois, qa immediate eficit eius existentiq; nq q mediet actio qua pducit cogn nihil refert vt apud oes ppertu e: nq inter cas eq reales immediatas intellectus mat ponit actio qua n obstat immediationi, vt in libris phicicor dr. 2us cogn n ei ca eficiente entis rois, tunc qa e eprius existentia, tunc qa cogn nihil pducit in intu, s in obo, nq q ab ca pvenit denominatio cogniti, sed conuenit ei ca fiale denominationis n eficiente. 3us posse dici ca mediata entis rois, si ca in gnre accipiat, qa illa erit ca mediata vniver quq efecitq alia ca mediat quavis [illegible], sed inter intu et ens rois mediat cogo quae e altera ca, nimirq fialis, q dic. Accipienda vo e cog, vt condistinguitur

a toto oorexo; aliter non mediabit inter ens rationis, et intellectum. Quia actione qua producit cognitionem, et actione
qua producit ens rationis quasi per eandem actionem producit res, per quam producit etiam existentiam.

Et hae tales loquutiones sunt methaphoricae sane
quae mirari satis non possum quo iure nos ab una loquutione in alias questiones impellant recen-
tiores: etenim non est notabile in eodem modo procedit et proportionaliter in rebus, quae methaphorice
et in illis quae proprie nominantur. Nequaquam si pratum ridere dicitur aut irasci mare, quaerendum est
an iste risus methaphoricus procedat ex decore, aut proprie methaphorice prati an
ira maris ex atrocitate, et flabro venti: Et quae quaeri possunt de illius rei quae methapho-
rice appellatur, et cetera. Similiter quando sensa erant de illius rei quae dicitur methaphorice
habere esse cum illa res sit nihil, verumque et nullum habere esse: quod si probant de illius rei quae
per methaphoram dicitur existentia videnda erunt etiam et propria esse, et non conentur venari similes
ceteras per otiosi ingenii fantasias.

Tandem hic ulterius inquirit solet, an idem ens rationis a pluribus
causis adequatis produci possit: cum enim plures homines idem obiectum impossibile cognoscerent, aut ens rationis
plures aut idem adequate, ita enim existens posset virtute unius cognitionis. Per quod alii reuanibus quando sed exi-
steret intentionaliter. Si idem obiectum impossibile cognoscat per plures cognitiones, necesse est quod sint plura entia rationis, et
sic non potest unum ens rationis a pluribus causis adequatas produci: nam eo ipso quod sint plures cognitiones, non est idem ens rationis,
Et sit idem obiectum. variatur enim esse rei, quod una pars realis variatur: et ideo distinctum ens rationis est non impossibile
per cognitionem a, et idem impossibile cognitione b, et si per unicam cognitionem, idem impossibile cognoscatur erit unum ens rationis:
an vero tale unum possit fieri a pluribus causis adequatis physica disputatio est, conditionaliter nobis reddenda,
si eadem cognitio posset esse a pluribus causis adequatis, posset etiam idem ens rationis. Quod si non possit cognitio a pluribus
causis adequatis produci, neque etiam posse ens rationis.

Et si obiicias certum non dici plura, nisi quod multiplicatur id quod
affert in recto, sed in hypothesi praedicta non multiplicatur id quod affert in recto, ut obiectum impossibile quamvis
multiplicat cognitionem quae in obliquo affert, ergo in ea hypothesi non erunt plura entia rationis. Distinguendo
maiorem certum non multiplicari nisi eo modo, quo multiplicatio cadit primo, sed quod non includit realiter procedere
quod multiplicatio cadit, sed quod includitur realiter nego: ens autem rationis includit realiter cognitionem, quamvis
sic non includat obiectum impossibile. Quando homo calidus et homo albus non dicuntur duo, quia talis multiplicatio cadit
supra hominem, qui tacite subintelligitur quasi coherentiae cum illo numerali duo, homo autem neque includit
calorem neque albedinem; At vero homo albus et homo calidus dicuntur vere duo concreta, quia multiplicatio cadit
supra concreta, quae realiter includunt formas.

Praeterea obiici solet, quod quod efficit actione reali, est ens reale, sed
ens rationis non est reale, quia non efficit actione reali, qualis est intus. Hic insuper multis instantiis argumentantur
recentiores, et praeter multorum solutiones, non paucis impugnationibus conferta est. At quam distinguendo
maiorem, quod efficit actione reali, si vox efficit accipiatur proprie est reale concedo, si ea vox accipiatur methapho-
rice nego, quia doctrina proprii et methaphorici nunquam applicanda est rebus significatis de quibus supra
Nullo pacto potest efficit actione reali, quod non est reale si vox efficit accipiatur methaphorice, quemadmodum potest

videre gratis, si vox illa metaphorice accipiatur. Praeterquam quod veri posset quod se efficiat actu reali esse reale, quod quod autem directum, non quod id quod aliud efficiat non esse, et actus realis, ens autem rationis directum, quod efficit existentia quod est aliquid reale, non quod ipsum per se efficiat. Unde erat solutio argumenti quod possit denominare existimanti non dare ea entia rationis, quod quod nulla ea possit recipere et actum sit impossibile, sed verum non est non posse recipere esse reale, posse intentionale.

Inquiri praeterea solet an alia potentia praeter intellectum efficiant entia rationis. Satis importuna quaestio: cui respondet brebiter, si de his entibus rationis de quibus disputamus sermo sit, evidens est non ab alia potentia fabricari: ita his entibus rationis est, quod habet esse tantum obiective in intellectu: si vero alia entia fierent ab aliis potentiis, non haberent esse obiective in intellectu, aut saltem non tantum in intellectu, quod in his entibus rationis de quibus disputamus. Difficultas quae esse posset an sicut intellectus fabricat sibi haec entia rationis, fabricet voluntas sibi aut potentia extimativa. Sunt alia illa entia, quae dicerent entia voluntatis, aut extimationis, aut divisionis etc. Sed quia res valoris est momenti, et quae a logica aliena, et potius libidine novitatis inventa, indecisa relinquendo: eo quod obiicio quod quaeque haec nova entia sed entes hunc scrupulum si fieri possunt illa entia, non possunt ab intellectu fabricari entia rationis: sed hoc quidem est falsum. Quod et ideo probatur sequela maioris, quia quamvis intellectus cognoscerent rem aliter ac est tempore potest, tamen illa res in cognitione posset habere aliud esse praeterquam obiective in intellectu, licet esse etiam obiective in alia potentia, quod non esset contra.

Caput 2um

# Quae rationes creatae et increatae mentes possint entia rationis cognoscere efficere et fingere

Intellectum fabricare posse entia rationis superiore capite statuimus. Disputant vero hac aliqui an omnis intellectus illa possit efficere: difficultatem movent de intellectu beatorum, et angelico, et Christi domini et beatae virginis, imo etiam de divino quaestio intra modum nostra cancellos scandissima sugmento ?? ??. Brebiter dicendum est nulla apparere repugnantia in his quod intellectus omnis creatus sive angelicus sive humanus sive in patria celesti, sive in hac mortali vita, cognoscat plura impossibilia, ?? cognoscant impossibile esse eandem rem esse et non esse, et contradictorias unam et idem ?? et impossibile est creaturam quae a Deo non dependeat. Ex hoc autem infertur, quod efficiant entia rationis, efficiunt enim cognitiones quae ea impossibilia percipiunt, quae per naturam conveniunt habere esse intentionale communicatum ab intellectu. Quaeritur possint fingere, dicendum omnes eos (licet) qui deceptionis capaces posse fingere, sed an beati aut beata virgo possint decipi theologi disputabunt nihilominus.

Divinum dicendum est esse entia rationis efficere saltem ut cognita, quia efficit omnium existentiam, efficit enim et cognitiones creatas, quippe nihil creatum est quod divinae virtutis efficientiam non experiatur. Dixi autem ut cognita, quia Deus est causa rationis ??, indifferens esse ad plures effectus ad quos determinat per causas secundas creatas quae petunt divinum auxilium ad suas proprias operationes, et non ad alias exercendas, intellectus vero potentiis aliis ad actus cognitionis, voluntas ad actus amoris etc. Numquam Deus dicendus est fingere entia rationis, quia in Deo non cadit deceptio, et si cognoscit impossibilia, ?? decernendum non per assensum, sed est iudicando illa non posse existere, numquam autem iudicat quod posse existere

Dm̃ gtena ẽ dei n̄ sõ cognoscere õia impõlia, sd etiam entia rõis. Ac
Ij. patet nulla n. veritas ẽ quæ divinam mentem lateat: sd veritas ẽ q impõlia sint impõlia et
sint n̄ pariter, et qd sint nihil, g Deus hac õia cognoscit. Qd ĩ q̃ etiā cognoscat entia rõis, etc pr, q̃ veri
tas ĩ ipsis entia rõis fingant ab intellectu. Pr 2º q̃ g cogn divina cognoscit id q̃ signat his vocibus, ctrs
existimat hõi ee equũ q̃ cognoscit cogn pars, ex obiectu illius, sd ea cognoscit esse ẽ ens rõis, q̃ Deus cognoscit
ens rõis. Pr 3º Deus cognoscit illũ actũ veri et falsi, q̃ cognoscat actu et obiectũ, ex quo utroq. conflat ens
rõis: pr tõa q̃ m̃ falsitas pp̃ cognoscere, nisi q̃ cognobiliter ẽ, scilicet q̃ aliud atque aliud asserere,
et obtẽ aliud habere. Pr 4º q̃ [illegible] affectio ẽ conveniens veritati et disconveniens falsitati, q̃ pr Deus hæc
actu, quo indiceret n̄ posse hõi ee equũ, quamvis ita existimet ab hõi: sd tũ huius actus divini
ẽ impõle et ens rõis pdo. Pr 5º q̃ õia cognoscibilia cognoscunt a Deo, sd impõlia et cognoscibilia,
g cognoscunt a Deo; Minor pr q̃ cognoscibile ẽ unũ transcendens, excedens õia põlia.

Verũ cũ duplici mõ possint cognosci res, directe
et indirecte, difficultas ẽ an Deus utroq. mõ entia rõis cognoscat aliquẽ. Et q̃ indirecte cognoscat
conveniunt: quia Deus cognoscit creata cogn cognoscentium in rõis, ea cogitanarii cognoscit ens ipsum
rõis, et cũ cogn creata mixtũ sit ex impõle ut ut sup notabimus, cognoscit pfecte ea ac aliquẽ, et
in cognoscit saltem indirecte eius obiectũ: quia autem ẽ q̃ rei cognita ẽ una et ea qua cũ illa incipit ẽ coens;
impõle autem ẽ pfecte cognoscere ans, quin cognoscat coens: q̃ de ans ẽ totũ in rõe cognoscibilis
rõi sui coentis, et cõtra coens subalternat [illegible]: impõle autem ẽ cognoscere pfecte totũ quin cognos
cantur eius pts, ut [illegible] ostendit. Deus indirecte saltem entia rõis cognoscere, q̃ cogn creaturæ entia
rõis pfecte penetrat.

An ã Deus etiã directe entia rõis cognoscat, nemo qui coiderum
explat, imo videntur oĩs hanc cogn afirmare Deũ n̄ dicere. Ego in primis existimo Deũ impõlia etiã
directe cognoscere pr 1º q̃ Deus posset impõlia cognoscere in cognte fingente aut referente
cognoscente ens rõis pot ea illa in seipsis nullo medio intercedente cognoscere sicut pot etiã
creaturas põles in causis suis et in seipsis immediate cognoscere, ratio aut ẽ q̃ Deus cognoscat
õia n̄ tm quæ sũ cognoscibilia, dummodo n̄ involvat imperfectio: sd res tã põles quã impõles
in seipsis posse cognosci, neq. in ea cogn involvit imperfectio, g a Deo ita cognoscuntur.
Pr 2º efficacissime, q̃ si cogn oĩs præter divinam essent impõles, cognosceret Deus eas et in
põles, et impõlia et o, quæ v impõlia et, sd tunc cognosceret impõlia in seipsis q̃ pr hæc a
Deo cognosci directe. Pr minor q̃ in ea hypothesi n̄ cognosceret Deus impõlia ex relatione
cogn creatæ, siquidem nullam ẽ põlem supponimus.

Sd dm̃ ẽ ulterius et virtute illius cogn dent entia
rõis in Deo n̄ efficere illa, q̃ directe cognoscit, atq. adeo Deum n̄ pr efficere entia rõis q̃
[illegible] tm creato cogn creatæ efficit. Pr 1º q̃ ens rõis efficit q̃ efficit eius existentia in
tentionalis, et n̄ aliter: sd tunc n̄ efficit a Deo existentia intentionalis entis rõis q̃ n̄ efficit
ens rõis. Maior pr nota videtur neq. n. alius mũs faciendi pot excogitari, nisi quo ei existen
tia pducit: minor etiã certa videtur, q̃ existentia intentionalis quæcumq. entis rõis ẽ divina
cogn: hæc autem n̄ efficit ut constat ẽ m̃ increata et n̄ factibilis. Pr 2º q̃ nulla res effecta ẽ ab

eterno, ut ex fide catholica colligitur, quod [illegible] ab eterno extitit, non fuere facta: sed hoc certa [illegible] entia rationis extiterunt obiective ab eterno, [illegible] effectum [illegible] in toto [illegible] obiectum impossibile cognitum a Deo nihil requirit, cuius ratione dicatur effici: nam obiectum [illegible] impossibile non efficitur, neque [illegible] effectus divina cognitio, cum [illegible] effici dicatur [illegible] paritate entia [illegible], quae ab eterno extiterunt obiective in mente divina: et tamen nullo modo dicuntur effecta, quia non [illegible] obiectiva existentia, ut patet ea effici dicantur. Unde constat solutio argumenti quod ex parte Arriaga desumi potest, differentem efficientiam rationis nihil [illegible] aliud quam cognoscit quod fundamentum [illegible]: nam effici cognosci [illegible] quae efficacia.

Caput 3.

# Quibus operationibus et actibus efficiatur intellectus entia rationis.

Aliquando cognoscit intellectus res nihil de illis affirmando et negando ea compositione quam [illegible] vis[illegible] mentalem percipit, et huius generis cognitionem appellant apprehensionem quae est [illegible] operatio: aliquando rem cognoscit affirmando aut negando unam de alia, quam cognitionem appellant iudicium aut propositionem mentalem, et cognitionem per modum compositionis aut divisionis, et assensum vel dissensum cui accedit discursus [illegible] intellectus operatio ex pluribus iudiciis composita, qua non tantum enunciat unum de altero, sed [illegible] unum ex altero deducit: et hanc celeberrimam illam mentis nostrae operationem, ad quam capita [illegible] omnes pertinent ad hasque redeunt cetera quae in primo libro tradidimus, nam quae [illegible] ad tractatum de [illegible] dicendi ad apprehensionem dirigendam spectant: quae [illegible] tractatu de [illegible] ad argumentationem, [illegible] operationi [illegible] de argumentatione ad discursum explanandum inventa sunt.

Apprehensio autem duplex est alia simplex et incomplexa, alia complexa, quae ex comparatione appellari solet. Simplex apprehensio est, qua rem simpliciter aut simpliciter cognoscit, correspondet [illegible] simplicibus [illegible] est [illegible] similima actibus exteriorum potentiarum. Complexa est quae non unam rem, sed plures inter se aliqua ratione relatas cognoscit, nihil asserendo, neque unum de alio enunciando. Dixi debere inter se relatas: nam aliter potius erit congeries plurium apprehensionum simplicium, quam una complexa. Complexae apprehensionis exemplum quoties aliquid ab alio narrari audimus, neque tamen dicenti aut fidem credimus aut negamus, sed iudicium ut ita loquar retinemus, comparantes ea quae dicta vel visa [illegible]: quod nobis frequenter accidit cum rem aliquam [illegible] meditamur, inquirimusque an res ita sit necne, et nihil absolute decernimus.

Est quoque difficultas an per hos omnes actus efficiatur ens rationis. Certum dicendum est per actus iudicii, atque discursus effici: nam etsi [illegible] relinquit, [illegible] ostensum est actus iudicii exhibent existentiam intentionalem obiecto impossibili, quam [illegible] efficeret ens rationis, potius quam eo quod affirmat [illegible] equus minotaurus aderat in [illegible] labirintho [illegible]: atque [illegible] de discursu constat, cum [illegible] non differat a iudicio. [illegible] iudicium fert de obiecto impossibili per [illegible] apprehensio [illegible], quae efficit [illegible] ens rationis, [illegible] efficere illud iudicium, sed [illegible]

nit facere. secundo e efficit ab aphensione pcedente: sed negando nexum eorum a iudicio et discursu: nam lt obiectum impossibile sit idem, diversa tamen si extrinseca, adeoque etiam entia ratione vocabitur.

Restat difficultas de aphensione complexa et incomplexa. Dicunt aliqui esse fieri entia rationis per incomplexam: et probant quia res impossibilis sepe est obiectum aphensionis incomplexae, quae efficit per illam ens rationis. Sed contra est, quia aphendit ab initio illud ipsum quod aliqua voce significat: nam fit autem obiectum impossibile his vocibus quimera hyrco cervus et cetera. Dices quod in intellectu nostro et iudicia quae aliqua affirmamus aut negamus, de subiecto aliquo, ita ut subiectum et praedicatum sit impossibile, ut quimera est impossibilis et Deus est quimera et cetera, quae pcedunt aphensiones incomplexa quae eorum subiecta et praedicata impossibilia concipiunt: at contra nam ante omne iudicium intellectus pcedit aphensio extremorum, quam affirmat aut negat. Dices 2° nam sicut iudicare potest intellectus per errorem dari identitatem inter hanc et equum, ita potest eandem identitatem aphendere, sed ea identitas est impossibilis, cognoscitur ergo per incomplexam aphensionem quae et cetera.

Hinc facile deducitur dicendum esse 2° per aphensionem complexam fieri ens rationis: et probatur 1° quia enunciatum a iudicio 1m verum, sicut subiectum praedicatum et subiectum cognoscebat prius per aphensionem complexam, sed obiectum illud erat impossibile, ergo per aphensionem complexam cognoscitur obiectum impossibile. Dices discrimine quod iudicium affirmat praedicatum de subiecto, aphensio vero complexa a iudicio se cohibet, utrique tamen actus obiectum semper est vero idem. Dices 2° iudicium efficit ens rationis, non quod indicet obiectum ut aut non, ut est sententia opinantium pater Vazquez et pater Hurtado, sed quia repraesentat obiectum impossibile quod repraesentatio intentionalis exsistentia, ideoque etiam aphensio complexa repraesentat impossibile, ergo efficit etiam ens rationis: minor certa est: nam omnes actus intellectus conveniunt in hoc quod sunt repraesentationes obiecti.

Quod dicendum est non solum actus falsos, sed etiam veros efficere posse entia rationis: quae 2° ex dictis satis colligitur, et probatur quia per actus veros cognosci possunt impossibilia, ergo per eos actus efficiunt entia rationis. Antecedens probatur exemplis propositionibus quae impossibilia repraesentant, exempli gratia quimera est quaedam impossibile, impossibile est negatio Dei et cetera. Ex perfecta per Deum impossibilia cognoscere, quod possit per actus veros cognoscere: aliter repugnaret Deo impossibilia cognoscere arguit etiam negationem propositionum quae impossibilia nominant, dat scientiam impossibilia cognoscendi quod est entia rationis.

Obiici posset 3° aphensionem ex nostra opinione inferri aliquas potentias efficere posse entia quaedam ficta, si aphensio efficit entia rationis: quod probatur quia sicut aphensio repraesentat quimeram, ita potest eandem repraesentare potentia imaginativa: et confirmatur nam bruta saepe imaginantur quae non sunt, ut cum lupum sibi per caulas quod repugnaremus impossibile ut sit lupus ibi esset, ita efformant ovis ens quoddam fictum; idem accidit potentia visiva, cum dolores in ore deturpant, quae revera non sunt, immo repugnantias esse non fatur, ergo sicut dicendum est aphensionem non efficere entia rationis, ita dicendum est potentias efficere talia aliud ens, quod non videtur concedendum. Et ratio a priori est quia ens rationis efficitur ab eo actu, a quo tribuitur et subiecto, quod ei tribui non potest, nisi per denominationem extrinsecam, solum autem iudicium tribuere potest ex se affirmando totum quod est et cetera. Et omissa quaestione, quam multi aphendunt et afferunt illius utilitatem et exitum, deponenda de imaginativa et de vocibus et scriptis quod plura sunt imaginabilia et effabilia quam plura sunt imaginabile et effabile et tamen transcendens. Vm decreta haec dicere sententiam in efformatione

quoniq neq tra incitus ē neq paucis ē impedienda.

## Disputatio 5ª

## De speciebus entis rationis

### caput unicum

### Species entis rationis enumerant et explant

Ens rōis dividit in illud qd fit ex fundamento in re et qd sine fundamento in re fingi-
tur. Ens rōis sine fundamento fingunt efficit, qud fere impossibilia est, vg. hoē equus est, et aut apellari
solet quimera, et tale figmentum dr sine fundamento in re, quamvis fortasse dil fundamentum
in [illegible] eq e duabus opinionibus [illegible] circa potestate alicuius altera nato falsa e et ppna
fingit ens rōis, qª eius obm existit tm intentionaliter, hēt tn probabilia fundamenta intendi,
q [illegible] prohibuit probabile eq opinionem infert, qd ai in re n hēt fundamentum, ideo drons
rōis sine fundamento in re, qª reaptse n hēt fundamentum opinioni converti fecit, si [illegible]
alienum dari fundamentum. Ens rōis ex fundamento in re ē illud qd hēt fun-
damentum ut posit dª [illegible] improprie, et metaphorice [illegible] aliqd de subo enunciari, cui subo
revera n convenit si proprie loqueremur, vg qd non adest petrus, dr et ponitur n existit petrus
hinc aut occasione accipit intus enunciandi equivalenter de negatione petri existat, [illegible] ex eo
qd videat petrum n [illegible] visoq enunciat petrum n esse. [illegible] qd n enunciat vº enunciat
sed improprie n. n. ita loquendum erat, si sic n existit petrus, petrus n potest videre, qª negatio
[illegible] privatio visus propria nihil sunt, n pot proprie [illegible] de negatio [illegible] sed autem
tat. Dicuntur qd entia ex fundamento qª probabiliter verum fundamentum ut vere enunciet [illegible]
afirmativas. Entia vº rōis dicuntur duplici de causa: 1ª qd cum intus cognoscere
n posset nisi ea quae in sensibus existunt, aut saltem ad converti, qd sensus [illegible],
unde efficit ut quae sensibus n subiacent ad cognoscant ab intus [illegible] rei sensibilis, quia
[illegible] vehementer impellit intus ad cognoscendas res insensibiles aliter ac si [illegible] pot, et [illegible]
vocant ab aliquibus entia rōis fundamentaliter qª ii vehementer fundamentum [illegible] quam
vis aliter [illegible] dixi entia rōis fundamentaliter qª si fundamentum vº [illegible] afirmativa et paulo
ante dicebam 2ª ca qª [illegible] reipsa cognoscunt hæc entia cognoscunt aliter [illegible] quis [illegible] nega-
tionem cognovit ut [illegible] sic certe siquis acceptum negationes [illegible] cognoscere [illegible] ille intus
qui intus eam afficit cognoscimus n. negationem petri [illegible], quasi entitatem quandam explentem [illegible] petrum,
et tenebras cognoscimus instar nebulae cuiusdam [illegible] plagam difusam, et dominium quasi [illegible]
vinculum aut [illegible] quo dominus servum [illegible] ad [illegible] exequenda impellit [illegible] aliud
c qum negationes vel relationes aliter ac si [illegible] pos cognoscere.

Propter ea adverti debet ens rationis cuius fundamentum in re in negatione, privatione et relatione [illegible] quod ens rationis est in spiritu. Spiritus in re quamcumque sensibilem quando spiritus cognoscit angelum, et tendimus agnoscere, [illegible] inter [illegible] formarum in mente [illegible], adeo cognoscimus aliter [illegible] ut fundamentum [illegible], quod non [illegible] id [illegible] de angelo quare [illegible] apprehendat inter angelum et [illegible], [illegible] angelo id [illegible] enunciat angelo operare, id [illegible] max. [illegible], [illegible] et [illegible] et gratia [illegible] quo [illegible] rationaliter [illegible] deum [illegible] venerabilem [illegible] depingentes et apprehendimus, [illegible] dicimus deum [illegible], [illegible] attribuimus Deo [illegible] diuturnitatem, maiestatem, [illegible] venerandam [illegible] paternitatem.

[illegible] ens rationis negatio, privatio et relatio [illegible] stant, negatio autem pura carentia, qualis est [illegible] res aliqua [illegible], ut negatio [illegible] autem carentia negatio [illegible] quo [illegible] non potest, ut carentia visionis in lapide; aut denique est carentia [illegible] potest [illegible], ut carentia [illegible] in hoc, quando [illegible] potentia [illegible] et [illegible] lapis autem non [illegible], [illegible] et [illegible] privatio relatio [illegible] separat [illegible] duo extrema quorum neutrum ab altero dependet in [illegible] qua separant physice et realiter loquendo, qualis relatio est inter [illegible] et [illegible], et inter [illegible] et [illegible] alias quas inter [illegible] non [illegible].

Haec [illegible] entia rationis non actualiter, sed [illegible] loquamur de eorum fundamento, quod est in rebus ante operationem intellectus [illegible] fundamentaliter [illegible] et actualiter entia rationis dupliciter, [illegible] metaphorice, ut cum dicimus negationem [illegible] fundamento in [illegible] quapropter [illegible] entia rationis [illegible] impossibilia [illegible] dicitur [illegible] deus [illegible] [illegible] [illegible] disputatum est, [illegible] nostra [illegible] vocem [illegible] analogum, diversa sunt membra [illegible] necesse [illegible] mirum est quam plurimos [illegible] advertisse, [illegible] ex [illegible] ens rationis in negatione, privatione, relatione et [illegible] figmentis, [illegible] figmentis [illegible] [illegible] nullo modo [illegible] potest, [illegible] negatio [illegible] tenebrae [illegible] nebula etc. Et haec de [illegible] rationis [illegible] sit satis.

# Tractatus [illegible] de [illegible] in [illegible]

## Disputatio 1.a

## De duobus [illegible] [illegible] et quid sit ante [illegible] explicationem

### C. 1.

Praemissis acceptionibus [illegible] in disputatione veniat exponitur.

V[illegible] ex x^a cor. [illegible] acceptione et nos ipsius notitia, dr id qd cu sit unu ad plura
[illegible]. Aliud [illegible] in causando, q^d cu sit unica causa plures effectus causare pot, ut sol ignis deus
[illegible]. aliud [illegible] in representando [illegible], q^a sit unica [illegible] aut imago res plures pro
[illegible] representans [illegible] [illegible], [illegible] illa [illegible] q. dici [illegible] [illegible] [illegible]
in alijs [illegible] [illegible] in sciendo in amando [illegible]. Denique [illegible] aliud [illegible] in [illegible], quemadmodum
vox unica [illegible] plura, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] multa
[illegible] [illegible] in [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] na [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de alio, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aut [illegible].

[illegible] in [illegible] definit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
illud qd [illegible] unu aptu [illegible] in multis, [illegible] [illegible] [illegible] ex eade [illegible] unu aptu [illegible] de multis
[illegible] [illegible] [illegible]. 1° dr unu, aut q^a debet [illegible] unica [illegible], [illegible] [illegible], [illegible]
debet [illegible] unu [illegible], que [illegible] unu [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] in
multis: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in multis [illegible], [illegible] [illegible] multis [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
in mente [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] ad multa, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
multis [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] de petro et paulo [illegible]: et [illegible] [illegible] multis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] unu aptu [illegible] multis, [illegible] aliter [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
unu aptu [illegible] in multis, [illegible] [illegible], neque [illegible] petrus [illegible] in [illegible].

[illegible] notatione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] neque anima que in multis corporibus [illegible] [illegible] in [illegible] neque [illegible] qd in multis [illegible] [illegible]
[illegible] qd in multis [illegible] neque plura illa corpora [illegible] neque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et partium, illud [illegible] [illegible]
[illegible] de illis [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et aqua [illegible],
tale [illegible] [illegible], ut de singulis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] aqua [illegible] aqua, [illegible] singulis [illegible] aqua, [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Subtiliter notavit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de multis [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] divina [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] unica [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible]
in multis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] nulla [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multi, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] in multis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
multis [illegible] [illegible] multiplicationem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] disputamus [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] in multiplicabile

1 q oportet ut accipiat vle p multiplicabili. qua voce Libro 1° d ente voce accurabamus, et in hac eaz distinctione et vle p eodem usurpari.

Exactis impositione iste due sunt, i.e. voce ipsis vel equivoca aut analoga signant ut in vle, q ea voce ut si unicu, ad plura vero, sparsi plura particularia debent significari voce communi. Q in ne sufficere ad voce vle q omnia a pluribus diversa voce participet. Nec in albedinis et alteri conveniat omni albedini, et accidentaliter, n dicit vle albedinis vel in superalbedini: ut in pirum plures alia in pluribus aliq diversis in participat. vg albedo i omnia vle in in albedinis alterius in aliq aut albedinis aliq accidentaliter participat et in utrisq i q universale una in multitudine debent multa in ea unitate simili q si distincte participet in in uno conveniant. ut potius differunt ut huic albedini competit albedo q albedo est q albedo n competit q i albedo, sed q albedinis hec que u diversas rones

## Caput 4

## Existere in rerum universitate vle in essendo ostenditur

Fuerunt fortasse qui opinati sunt quemadmodum refert et impugnat sepe Aris vle in essendo sive in repraesentando nullum modo et esse, que n opinio et in sensu duplicem intelligi potest: i.e. u sola vlia in repraesentando admittenti vle nihil aut universis, in rebus autem nihil vle nihil extra existat. 2° admittenti solum vle in essendo dicant nihil aliud et que illa ipsa que si vlia in repraesentando. Ultimus hic opinandi modus ac alienius est, impugnatur sanae duplici ratione et ante dispositio, q quoniam via dicant agere de vlibus n autem agunt particularibus et hic fuerunt uz rationes ut quando cunt scientia per vocibus diceret, sed reb significatis quanq n invenirent q crederet medicum agere de his operibus, Corpusculum aut sanitate et. Rursus si nam illa demonstrant proprietates illius et demonstrant ut appelatis vocis et rerum, q est de rebus ... quo vbi disputant, vis fiet. in re vel vlibus.

Quod vero nec vere pradicantur de petro et paulo, praedicantur sed q e vle in essendo, sed n praedicant vocis aut conceptus, alioquin falsae sunt positiones q p vocis aliquid aliud i vle in essendo. et si rerum sed q hac voce significat correspondens sive distincta est ab ipsa voce et conceptu illud autem i vle in essendo, et uno et teste sensu in omnibus aptum esse in multis: q per vocem et conceptus: in rebus ipsis existit. vle in essendo rebus nec minimus primus prior opinandi modus, q fortasse et falsior multo est, et clarior, quem qui frequenter ea ab scholis usurpatur.

Ad 2m vero pertinet mias agere de vlibus, sed et de rebus illis, que scientia sunt, enunciant vero vle in repraesentando ad 2m pertinet de petro et paulo id q hac voce significat ut sit ex integro significatur sed p de petro, et p de paulo e nomen significat plura quorum vnu conveniret petro alterum paulo. dicit significatum vocis n e vle, sed ut in plena, q significat ...ibi. ut vle vero fuerit ut erat ... ta aliter caperent nominales videntur hunc opinandi modum sequi, quorum opinionem probabile et, et fortasse acris ... extraneus iudicat ... suas.

in meth. to 1.o disp. 6 S. 3.a § 1. et qua [illegible] opinio [illegible] nihil fere discedet a nominalibus,

Dividit aut [illegible] et videt, quod nominales asseruerint voces [illegible], res [illegible] singulares [illegible], et plures et non unum: at quod pater hurtado [illegible] nominalium opinionem et nostram [illegible], et [illegible] deinde sequentem eadem voces [illegible], [illegible] res [illegible], ita [illegible] ut [illegible] res denominari [illegible] et unum [illegible] voce [illegible] minus [illegible], et quamvis plura cognoscat, non plura [illegible] discernit, nec [illegible] cognoscit hoc ut sic non distinguit petrum a paulo [illegible] [illegible] quod sit [illegible] discrimen nominalium et [illegible] opinantium: qua [illegible] opinio nobis placeat, infra [illegible]. Praetervideo [illegible] nominalium dicendi modus [illegible], [illegible] non inepta [illegible] potest. Voces et [illegible] in repraesentando, [illegible] non dant [illegible] in [illegible] [illegible] in essendo [illegible] actus [illegible] in repraesentando, [illegible] non [illegible] illorum [illegible] pluralitate [illegible] actus [illegible], quod [illegible] unum repraesentans plura, [illegible] repraesentat [illegible] unum, atque adeo [illegible], [illegible] in repraesentando.

[illegible] patres [illegible] et recentiorum opinio [illegible] res [illegible] sunt unum aptum [illegible] non [illegible] in eodem [illegible] unitas et pluralitas subsistit, [illegible] aptum [illegible] pluralitate [illegible] actu [illegible] ut infra ostendemus [illegible] unum [illegible] intentionaliter, plura [illegible] intentionaliter [illegible] unitatis et pluralitatis [illegible], non [illegible] maturandum [illegible] advertendum quidem [illegible] discrimen interest inter opiniones nominalium et realium, non [illegible] tanto conamine in [illegible] nominalium [illegible] quasi [illegible] [illegible] praetulisse: [illegible] nominales, quamvis [illegible] opinati sunt [illegible] apud antiquos et doctissimos [illegible] audivisse: non [illegible] sententia [illegible] quam [illegible] eas [illegible], [illegible] quam [illegible] ostendimus. [illegible] nominales [illegible], quamvis [illegible] [illegible] nominalium signa [illegible]

# Disputatio 2.a

## quid sit et quotuplex [illegible]

### Caput 1.

## [illegible] essentialia [illegible] numerant, notantur et aliquot illius divisiones

Quod nomine [illegible] intelligatur explicuimus, illud [illegible] non in solis vocibus sed etiam in rebus [illegible], [illegible] sit [illegible], [illegible] servat [illegible] doctrinae ordine inquirendum [illegible], non [illegible] singula distincte nunc exponere volumus, sed [illegible] clarius [illegible] [illegible] doctrina [illegible].

[illegible] unum aptum [illegible] in multis [illegible] expositiones, [illegible] unum aptum [illegible] de multis. Consistit [illegible] essentialiter [illegible] in quodam [illegible] [illegible] quod [illegible] in multis, [illegible] aptum esse in multis, et ex [illegible] quod [illegible] aptitudo [illegible] et unitas, [illegible] utraque [illegible], [illegible] includit [illegible] essentialiter [illegible] unitatem aptitudinem et plura.

[illegible] illud essentialiter exigit [illegible] quo deficiente [illegible] quamvis [illegible] non deficiant deficit [illegible], sed [illegible] ex illis deficiente deficit [illegible] essentialiter exigunt. Maior [illegible] certa, quo [illegible] ad [illegible] investigandas [illegible] in diversa rapiunt nullo certo scopo intento. Minor [illegible] unitas non [illegible] unum, [illegible] aptitudo non [illegible] aptum, si denique plura deficiant, non erit aptum [illegible]

in multis aut potius esse multa quae ea omnia essentialiter exigunt tamquam totius constitutiva. Differentia illa omnia afferunt in definitione totius, quo ea omnia essentialia sunt. quae non in definitione essentiali afferunt, essentialia non sunt definito: nec licebit veri definitionem et accidentalem: infra non attendemus essentiale et unum et accidentaliter tantum non significat ea omnia non esse requisita ab eo quod natura constituit per eam definitionem.

Praeter celebriorem vero divisionem totius in formale et fundamentale, vix mihi non satis patet dum explandonec cognoscatur divisio totius actualis in partes actuales, an totius potentialis, an potius subiecti in accidentia, vel accidentia in subiecta: nam plerique magistri ita explanant, ut satis incurrere, neque incoenter divisionem hanc in totum in formale et fundamentale exponant. cum non totum in toto sit quod differentiae essentiae ex materiali et formali docent aliqui totum fundamentale esse illud materiale subiectum: formale vero ipsam formam totius, aut certe totum ipsum sensitivum. Aliter explanant alii totum formale esse illud quod est unum aptum esse in multis post operationem intellectus communicantis unitatem obiecti quod ex se est plurale.

Totum vero fundamentale est fundamentum quod habet unum recipiendi plures naturas et unam, communicandi pluribus unitatem: fundamentum autem est similitudo operationum quas in pluribus individuis observat intellectus per quam similitudinem, adiuncta intellectus imperfectione cognoscit plura intellectus et convenientia inter se obiecta. quae similitudo est totum aggregatum unitas naturae specificae, atque adeo totum fundamentale est unum per hanc unitatem, et ergo esse multa vel potius in multis, ut vides loquuntur quapropter colligendum hinc est totum in hac divisione accipi analogice non univoce, quia est utrumque non totum sed unum, diversi in re, diversaque unitate, nam totum formale est unum unitate universalitatis vel praedicationis quam infra exponemus: fundamentale vero est unum unitate specifica vel formali quae simpliciter est plura vel aggregatio plurium unitatum.

Dividitur praeterea totum in denominativum et quiditativum, quae divisio explananda erit tomo quinto tractatu de ente rationis scilicet denominativum et quiditativum. solis quod brevi intervallo sua doctrina aut negligentes aut obliti, manus dant adversariis, eandem astruentes per hanc divisionem, quam ostendimus paulo ante impugnaverunt. Nam rogo vel an dividatur totum formale, an fundamentale, aut vero illud analogum quod paulo ante diximus; si hoc ultimum concedant certe fallunt nam totum denominativum et quiditativum est totum formale, siquidem est sensitivum ut ipsi explanant formaliter forma modo in recto modo in obliquo significata: neque quod est ut hac divisione totius formalis et non fundamentalis, neque analogum, idem de toto formali ut pote sensitivum includit essentialiter formam, quo et totum denominativum aut non est totum: quod falso adstruunt totum denominativum, quod in eius toto sit non includat essentialiter formam, sicut ob eandem rationem docuerunt ens rationis quod dicebant aliqui denominativum non esse verum ens rationis, quia ens rationis includit essentialiter, ens vero rationis denominativum propterea non includit.

Ne quod tam denominativum quam quidditativum essentialiter includunt unitatem et aptitudinem, denominativum in obliquo, quidditativum vero in recto, si forte sit aliquod tale quidditativum. Per hanc explicationem quod illud pertinet essentialiter ad aliud, quo ablato eo ipso etiam non afferant quin possit, illud vero quod non est ablata unitate expositionis non intelligitur ... hac unitas, ab altero ... essentialiter exigitur. maior est ... minor de ... quidditativo ... de altero ... denominativo ... includit unitatem, et ... includit ... essentialiter, quod ... Et deinde quod quodlibet ... sit indifferens ... non includat unitatem ... includat unitatem ... Maior et minor suadent ... quamvis ... denominativum ... vero actu sit ... actualiter quemadmodum ... illud denominativum indifferens ... actualiter ... unitas ... explicandum ... ex ... explicatione ... rationes denominativas ... in detractione illius quod denominat ... rationes denominativas, a quidditativis, quod ... denominativae rationis, non sit definitio ... denominativa ... accidit ... quidditativis ...

## Caput ...

## Quodnam sit definitum ad ... universalis.

Duas ... proposuimus, ... ex ... aptitudinem in multis, ... Universalitatem ... in multis: ... expositionis ... non ... expedit, quamvis ... titulo proponimus, ... qui definiri ... vocant fundamentale, ... denominativum connotata unitate ... docent definiri ... connotata ... opinio ... quemadmodum ... definiri ...

... accidentaliter ... non ... definitum ... denominat accidentaliter ... albedo denominat ... definitum ... albo ... albedine ... albedo ... accidentalis ... accidentaliter ... quoniam haec unitas accidentalis ... illi ... accidentalis ... neque totum ... neque pars illius, albedo autem neque est totus ... neque pars ...

neq unitas e totu male neq pars illius. q si dicas neq accidentaliter e hic, q illud male n includit in se trigonitate, hoc n est realiter hic opus foret ut includeret tamquam totu unitate, v accidentaliter ut e hic h opus n e, sd sufficere q illi adiungat unitas, quemadmodum ut homo albus n necesse e ut includat albedine, quamvis concretu h albu albedinē includat, sicut h e totu concretu, sd illius male.

Dm e a° definitu illud dd neq i male sd neq in finalitate

Sic q definitu e tale ut debeat converti cu dd. sed neq male sd, neq sd finale convertit cu dd, ... et non venit e definitu ab ea dd. Maior e facit, nisi, neq sr. sufficit qualibet pratt. dd de illo, ut cui convenit dd, statim assit et definitu. Minor pr q totu illud male accidentaliter e coniungitur potest et respiat dd ante operationem intellectus adeo n e unu ante operationem intellectus ... quis significat dd, n q convertit male cu dd: neq de finale, q finale e unitas l unitas, n e aptu e in multis, ut vrat in h et hic, q e aptu e in petro et paulo illa unitas q aut unitas n e apta et in petro et paulo, alioquin petrus est alius et paulus e ...

Dm a° q definitio debet includere realiter q finaliter includit dd, sd neq male neq finale sd includunt realiter. q definitio aliq realiter includere gravitate defu ea ... notissima e, q definitu et dd obiectua nihilo distinguunt inter se, neq differunt eo, quo dd ac definitu finale differunt, tale q dd ... quia ... definitio e ... Minor pr q hic dd e totu quodda includens tamquam pt hae unitas unu et aptu, unde pes autisque ... importent, h eius aut totu realiter includit suas pt, q dd hic realiter includit unu et aptu, sic hic de unitate aut aptitudine habitu: at v male et finale eorum ita se hent. Ut h sunt duo pt in concreto illud, neutra alteru includit, q male illud n includit, q q includit huius dd. sic q male concreti e pars concreti; sd quilibet totu per quam habet pt aliq aliud includit, q hic per male aliq aliud realiter importat.

Dm e q neq definiri ea dd concretu illud q vocant quidditatiuu, ex male et finale in recto et concretu. Et pr e q n convertit dd cu eo concreto quidditativo, neq sr. q e unu aptu e in multis e concreto quidditatiuu, q pr cu e adversa; unu neq concretu ex male in recto et finale in obliquo e unu aptu e ... concretu quidditatiuu, q n q e unu aptu e concreto quidditatiuu, ut e sidamus q cu falsu e hic q i concreto quidditatiuu e unu aptu ... Sic q plus exigit concreto quidditatiuu quod ...dd, q h e illud huius definitu: ba... sd n ac definitu tantundem exigunt. Ant pr q dd sd petit unitate, et aptitudine quaecumque ... hoc: sd concretu quidditatiuu ... petit in recto unitate et aptitudine: atq adeo concretu h quidditatiuu ... requirit ... uno cu plus hic quia quod requirit. Pr a° q illud q in recto e unu ap tu e in multis illud sup e in multis q hic ... existunt ... illud concretu n e in multis pr totu q in recto claudit, q totu illud concretu ut totu e n e a h.

Q si dicas concretum tam aptum et spectabilis omnis ...
malis, et non unde et in nullus sicut totus ho dr corporeus, q anima pars hois e corporea; s e q eode titulo dici possetho aptus et in equo et asino etc, q saltem una pars illi corpus aptu e et in illis. Exe illud corpus tenet omnes q ac substantia quamuis corporea sit l spiritualis, illud sufficat pr corporea dicatur q sufficit ne dicatur spiritualis: ad h aut satis e si constet ... trina dimensione: et si et dicat q aptum ad aliud quas opus, nisi e neque aliter includat quod dat ineptu, ne dicatur ab una pte corporea denominat ho corporeus, et n spiritualis ab altera spirituali, ita etiam ab anima pte inepta denominabit totum ineptum, potius quam aptum ab altera, quae apta sit: huic aut doctina vox alius exponderet n e huius loci, quamuis parui momenti sit, ac de re constat, de nobis disputari. Debiti dico rei, q denominationes negativa frequenter ab anima qualibet pte desumunt, affirmative ab oibus ... opposita in anima et sic ... ideo ho corporeus dr ab anima pte, q denominatio corporea negativa ... in pte spirituali si e affirmativa q ... omnino ... identitate circa partium distinctione: sic etiam ut ... aliquid dicat prudens, opus ut ex nullo capite imprudentia arguat, et si dicat imprudens satis e una l minima circumstantia imprudentiae, q imprudentia denominationegativa e, prudentia si affirmativa, sic etiam et concretum quodlibet dicat ineptum, satis e si pars aliqua ... in aptum.

Q si destruitur ad oibus concretum extra opus e mali, in recto, ... et aptitudine atque unitate in obliquo quae si ex sufficienti partium enumeratione ceterarum ... impugnatione structa ... definiri pt, aut est mala concreta, aut ... in recto, aut ... alterum in recto alterum in obliquo ... restat ... ut concretum ex malis in recto l ... in obliquo. Addis ... concretum ... dd ... aptum et in multis ... unitate et aptitudine, et e inverso, q concretum ... definitio ab ... dd ... pr ... multis notissimo, q ... cum aliqua re, aut ... adequata ... aut ... auxilia ... aut ... offerat, ... ex dd colligit.

Praeterea q ... inferebamus ... e duab ... concreti alterum pt ... concreta ... in recto, alterum in obliquo, ... regula ... collectivi ... in recto ... in obliquo: ... malis et ... in recto ... nisi in obliquo, q ... in obliquo ... Minor pr ... 

Hoc de ho[mi]ne [illegible] humana [illegible] quidditate: nemo tamen recte dicat [illegible], neque [illegible] tas, neque [illegible] venit a[illegible]

## Caput 3

## Utili doctrina apposita argumentorum solutioni praeluditur

Capite superiore [illegible] duo [illegible] rationum genera, alterum denominativum, alterum quidditativum. Utriusque quoque valde utile [illegible] argumentis expediendis [illegible], explicatione digne [illegible] quam [illegible] fortasse [illegible] incurrant. Ratio denominativa est, quae ex [illegible] asubo realiter distinguit, neque [illegible] est pars [illegible] [illegible] requirat [illegible] identitatem subiecti [illegible] distinguit [illegible] nomen deducat, [illegible] denominatus, [illegible] ex albedine albus, ex iustitia iustus [illegible], et hae [illegible] rationes [illegible] distinguunt [illegible] denominativa [illegible] rationi [illegible] denominans [illegible] denominatum, [illegible] et in obliquo [illegible] denominatio desumitur, [illegible] est ratio denominativa.

Hoc [illegible] peculiare est huic rationi, [illegible] subiectum [illegible] includat [illegible] in obliquo ratio quidditativa [illegible] includat [illegible] adaequate exprimit [illegible] [illegible] quidditativa [illegible] adaequata [illegible] rationem quidditativam [illegible] inclusa in subiecto, [illegible] adaequate [illegible] ipsum subiectum adeoque [illegible] aliud [illegible] ipsa includitur.

[illegible] alterius [illegible] ratio qua [illegible] de definito sit quidditativa et realis, [illegible] de subiecto, aliud [illegible] sola ratione denominativa [illegible] alterius [illegible] albo [illegible] disgregativum [illegible] albedo [illegible] disgregativum [illegible] finitum ab [illegible]

Hinc [illegible] fuit [illegible] [illegible] errores defendere, [illegible] videant [illegible] definit [illegible] denominativa [illegible] quidditativa [illegible] quemadmodum [illegible] disgregativum: [illegible] denominativa [illegible] definire, ratio [illegible] quidditativa [illegible] subiecti, [illegible] denominatio [illegible]

nominative participant ratione definiti, nullo modo participant quidditative definitionem, ita quod sint
eius definitum.
Ad hoc 2° ratio aliqua est denominativa ex parte rationis
in obliquo significata, non ordinarie identificata cum subiecto, sed vel extrinseca et contingens, ut causa vel obiectum,
seu subiecto unita, non tamen inclusa, ut albedo in homine, seu identificata sit, attamen transcendit extra conceptum
eius quam denominat, ut fortasse attributa divina in essentia divina. Fieri tamen potest ut ratio ipsa
neque quidditativa ratione, neque etiam denominativa dici possit, dico quod cum subiecto identificatur, quod
maxime observabitur in rationibus denominativis, secundum intentionem, seu apud alios quin
ab intra procedunt, sic enim datur animal cognitum, et tale quod cum illo identificatur non est cognitum, et
animal est genus, tale autem non est genus, quare non licet sic argumentari homo est animal, animal est genus, ergo
homo est genus.
Ad huius 1am de hac ratione illud quod in recto et in
obliquo significat, posse obliquum autem est extra rationem horum: de genere autem rationes illud rectum
quod constituit hoc, et quod sic non est ratio. A priori autem ratio fundamentalis est, quia possumus intus
formaliter cognoscere ex parte non cognitis illis, quae cum hoc identificantur, hoc enim, et aut vertens
aut contra, seu in debilitas intellectus humani sic enim possum cognoscere animal non cognito rationali,
et hoc non cognito Petro et Paulo, idque evidentius apparet quando eminus videntes aliquid
videmus cognoscimusque esse animal, non autem discernimus quale animal sit, an homo an equus vel et
et colorem videmus atque cognoscimus, ignoramus autem utrum viridis an flavus sit, quare potest
denominatio ab intra talem rem convenire, quae tamen non communicet illis rebus, quae cum re ipsa identificata.
Clarius atque distinctius haec exponentur cum de distinctione rerum disputabimus.
De divisione et explicatione rationum quidditativa et denominativa valde notanda est, haec enim una implexos saepe nodos facile
extricabimus. Hinc enim 1° constat quo modo materiale vel dicatur, esse et unum apprehensa, tale
ratione denominativa, non quidditativa. Constat 2° quae rationes definitum seu definitionem non sic illud
quod dicit ratione denominativa, sed quod quidditativa, nempe sortem ex modo suo.
qua ratione licet non sit aptum esse in multis, et re ipsa in multis existat, haec tamen mul
ta non sunt talia, quia non ratione de illis homo sumitur totum rectum et obliquum quod illis constituit, sed solum
rectum praecluso obliquo non est sic.
Constat 4° quod definitum essentiale et nullo modo accidentale
ut plerique loquuntur; ratio est quia ut definitum iudicetur an essentialis sit an accidentalis, comparandum est
cum sua definitione, cui si conveniat essentialiter, definitum erit essentiale, quamvis si conveniat aliis rebus

pratione denominatiua accidentaliter forte conueniat, ut satis 3^ue alio, innumerisq aliis
exēis demonstrat, ñ n. putandū ē a definito desq illud ẽē 3 conueniat nisi conueniat conuer
tibiliter. Et qd dici solet 3 solis definitis competere posse, intelligendū ē qd 3 pratione quid
ditatiua conueniat, nã aliter potius dicat ut regula est similior et exprius 3 conuenire ñ
posse nisi qq conuenit definitis: constat ergo ex dictis 3 esse comparata cũ illo cuius qd ē definiti ex
ñ accidentaliter sed essentaliter cũ illo adaequare, qd 3 ē essentialis omni ñ 3, quia tamen ex
praedicabilitate de multis discrepans sit et accidentalis, constat in fra cũ dicti quaerenti logi
et metaphysico invertitur sermo.

Si dices si hāc viam, nulla fore 3 accidentale, 3
ñ. semper comparanda ē cũ eo definito, cuius explicat essentiam pratione quidditatiua, nec aliã ob
3 essentialis ē, prat n. ł. substantiam, ł. totius ipsius definitio, sed dubitum ē totius ipsius, ł. partis ipsius;
omnis 3 prat essentiam de definito, atq eadem ē essentialis. Hoc falsum inferri: omnis 3 cui ē explicare
essentiam definiti, hāc n. ē nã 3 et operatur ñ 3 dicuntur quidditatiuae alia, et alia ñ quiddi
tatiua, qui explicent ł. ñ explicent essentiam rei, nam. oēs enim quidditatiua diferunt autem q ex
plicent habere essentiam aliã per pratam ipsam essentiam, et hãc quidditatiuã: aliã ñ per aliam pratam,
sed per accidentia ł. passiones, ł. effectus ł. causas: et hãc 3^iae ñ sunt quidditatiuae. omnis definitio
tōe ē, ut conuertatur cum definito, quare quae ñ conuertuntur ñ sunt 3^es: tōe itaq ē omnis, cũ id quod
explicant, ex^a per decretam quidditatiuam pratione dicatur de definito; et ratione diferunt, quia ea
quae explicant essentiam, et sic quidditatiuae prius sunt, sed ñ ea quae essentiale 3^ne afferunt. Unde
patet ad dificultatem.

## caput 4^m Argumenta soluuntur

Obiici potest 1^o ea 3^ex ñ esse definitiones ut quae, sed ex ipsa entitas et aptitudine ut quo,
quae definit seipsam quidditatiuam. Oportet quoniam ego inferrem, si nam ut qd et extra ut quod definit
qua natura intrinsece, sed una in recto et alia in obliquo. fateor ergo hi arguunt nimis definitis
seipsam essentialiter sed etiam materiali et formali, saltem in obliquo. quare potius inferunt etc quod male
definiri afirmant, et propterea qui hi arguunt valet contra opinionem, ut Pater Rubius
et Pater hurt. et alii.

2^o obiici potest quoniam 3 definit id, quod ē tōe absolute,
sed neq materiale ē tōe, neque totum concretum, sed forma concreti, ergo ñ definit totum concretum: maior
certa videtur, cum. plura sint cõia in parte, debent etiam in una roe cõis conuenire, quod ro
cõis omnis, et in praesenti hāc ñ tōe definit, quemadmodum etiam inferiora haec conueniunt in
roe haec, quam ro definit ea 3^ne essential talis. Minor autem pr, nã in primis materiali illud
requiritur hic tōe omnis essentiale, nã ut cõia sint alia entia realia positiua, alia negatiua, alia
essentia rei, familiare ē scriptoribus agrare haec omnis entis, nihil ei possibile, praeter

extrinseca denominatione cognitu, praeterea neque totum seorsum est in pluribus, quemadmodum arguebamus, si una pars concreti est, et extrinseca quae in recto affert neque totum seorsum est commune: restat quod id quod tale quaeritur sit neque totum esse quod aliud [illegible] positivis aut negativis terminis, non quod tale [illegible] definit.

Huic Argumento quidam alii viri volunt respondere negando maiorem, neque enim definit id per se quod est in recto et per se exclusive, sed quia commune et ea constituit: definit autem id quod commune est: adiuncta in obliquo [illegible] sunt unitas et aptitudo ad plura. Ad probationem maioris vero distinguendo ans debet definiri [illegible] quod est commune et [illegible] esse commune aptum esse in [illegible] id quod [illegible] per se [illegible] quod affert negamus si [illegible] definiret [illegible] ut commune aptum [illegible] et equi et leonis, nam illud male [illegible] quod [illegible] ducendo contra [illegible] hominis et equi et leonis, nam illud male [illegible] in recto affert nihil aliud quam [illegible] donec accedente unitate affert commune aptum [illegible] propter negandam [illegible] partis distinctionis: debet definiri id quod est commune, adiuncta in obliquo [illegible] ordo artis. [illegible] disparitate huius aperta, haec enim definitio hominis, quod commune est definitionis, hic autem non definitur nisi [illegible] quod est commune, exclusa re propter quam commune est et unum, id quod est, [illegible] denominativa oratione. Praeterquam quod [illegible] non recte definiret hominem, non definiret propter quam est hominem, definiret autem [illegible] sed ut [illegible] recte definiret [illegible], non definiret propter quam [illegible], definiri autem [illegible] attendimus.

Instas [illegible] id quod definitur non est commune aptum esse in multis atque adeo errat [illegible] per [illegible] quod illud quod est commune aptum [illegible] illud quod est commune et unum, ut [illegible] sonant, [illegible] non [illegible] definit [illegible] definit [illegible] commune aptum [illegible]. [illegible] distinguendo [illegible] id quod definitur [illegible] est commune aptum [illegible] denominativa [illegible]; non est commune aptum [illegible] quidditativa neque [illegible] est commune aptum denominative, quare non est definitum, id quod definitur commune aptum quidditative, [illegible] est male [illegible] adiuncto [illegible]. aliter [illegible] distinguendo per id quod definitur non est commune aptum [illegible] id quod in recto afferunt voces istae [illegible] quod in recto et in obliquo afferunt [illegible] nego: voces autem afferunt in recto naturam quae [illegible] et in obliquo unitatem et aptitudinem.

Instas [illegible] illud quod est quidditative commune aptum esse in multis, non est in multis [illegible] multa existunt: [illegible] illud quod est tale quidditative [illegible] commune aptum [illegible], quod illud totum seorsum ex natura et unitate [illegible] reperitur in multis, sive [illegible] communissimum, sive [illegible] partialiter, in [illegible] [illegible] demonstrat, [illegible] quod est male [illegible] aptitudo esse in petro et paulo [illegible] totum seorsum ex hac et [illegible] unitate et aptitudine [illegible] [illegible] in petro et paulo [illegible] commune aptum esse in multis quod falsum est [illegible] quod si illud seorsum est definitum [illegible] existit in multis [illegible] existit in petro et paulo [illegible] quae est illius [illegible]. [illegible] arguitur, nam illud [illegible] est commune aptum in multis, quod deinde existit in multis quod reducitur ad actum aptitudo.

Validissima apparet haec instantia, quae multos male torquet. [illegible] enervatur distinguendo ans. illud quod est commune aptum esse in multis quod

dicatur est non est in multis vere cum unitate actuali? non est in multis divisa unitate in pluralitate nego ant. et deinde nego cons. eius probationi. Resp. negando illud quod est unum aptum esse in multis posse remanere unum existens in multis, non n. remanet unum sed multa: imo potius tota illa aptitudo ad hoc est ut quod erat unum in plura dissipetur. explicat dist. et solutio similitudine, quod intentionaliter tabula est, si apta dividi una in plures partes quia ubi in actu reducit hanc aptitudinem, non destruit aptitudo, ut quidam philosophantur, sed desinit penitus tabula, ita quod iam non sit una, sed plures. sic quod tale est intentionaliter unum commune aptum esse in multis, quando realiter exsistit in multis illud ipsum quod antea erat unum, iam sunt plura, unde quod potest hanc rationem dici esse in multis, non tribuit multa communia quae non desinunt ea unitate quae realiter ab eis requirit.

obicitur 2º quia male dicitur id quod affert in recto posse non esse tale, quia formaliter id posse esse tale. Ant. prob. quia illud relinquit sola denominatione aptum esse in multis, nihil autem tale potest esse in multis praeter tota increata persona, quae cum solae sint existentes in multis personis, hoc est arcanum trinitatis misterium, quod illud ipsum non est tale. Conseq. prob. quia ... quatenus ... creatum ... non est tale ... Natura est hinc ... constitutio ... illud posse negat ... sed abstrahens ab utroque, ... non ... negatio. Resp. aliter rco negando ant.; ad probationem rco illud reciproce diversas ... aptum esse in multis, nihil aliud illud recte quam plura talia. Negat ... ad alias probationes ... distinguendo ant., ens adequate divisum in tale unum et tale negans in tale unum plura esse. ... ant.: distinguo item cons. ... non est tale ... nego cons., est tale unum ... plura ... cons. Illud quod male ... posse est plura talia ... plures ... autem unum ... et non plura ... constituere agregationis, ... quae revera est pluralitas.

4º obicitur tale in recto non potest quidditative definiri, quia ens non est quidditativa. Cons. prob. ... genus et differentia ... non est recta definitio si ... illud quo tale definit, est illud quod ipsum ... impossibile, ... genus superior ... quae definitur, ... inductione ... genus ... superius ... ipso tale ... alio parte ad plura se extendit quam tale ... statim apparet ... probatio. ... alias instantias alibi proponemus.

Resp. negando ant. ad probationem ... illa ... genere et differentia: ad id quod impugnat ... rco illud genus esse superius formaliter id quo est genus ratione denominativa, sicut ... superius est ... quod denominat genus, tale ... affert: ... posse non esse tale, donec adiungat illi abstractis rco, quae adiuncta iam non est superius, sed ... tale in recto. Illud ... est genus quidditativa ratione tale ... quod includit genericitatem, est tale denominativa ratione, ... quidditative in recto est genus quoddam denominativum: quo ... distinguo ... genus superius quam definitum, ... id quod affert in recto ... illud ...

1a sententia quoad id quod quidditatiue graus nego.

Ex hac disputatione colligitur quid sit abstractio: quando diximus res abstrahi a materia atque unitate et aptitudine, intelleximus naturas sub esse physicas, sicut corpus et anima sunt physica hominis: quemadmodum enim in hoc dantur partes metaphysicae, scilicet animal rationale, quae etiam sunt definitio, sic ita est abstractio in definitione metaphysicorum. Abstractio vel quiditas quaedam est intentio communiter ex cognitione obiecti, et ex tali natura obiecti, quemadmodum supra diximus se habere omnes 2as intentiones: resultat enim haec extrinsece ex eo quod obiectum cognoscatur, sed ulterius in hoc quod obiectum ipsum aptum sit esse in pluribus, existat: unde sicut rationale quod est definitio hominis non est realiter aliud quam corpus et anima hominis, ita neque abstractio aliud quam natura et aptitudo cum unitate. Sed de his alias.

## Disputatio 3a

## An detur esse aliquod in rebus ante operationem intellectus

### C. 1us Platonis ideae refelluntur

Quinque sunt variae opiniones, atque eo plures adstruentes esse ante operationem intellectus, ut sequuntur ordine: 1a Platonis, 2a Scoti, 3a patris Fonseca, 4a Caietani, ultima aliquorum recentium magistrorum falsa omnes, et impugnandae. Est Plato si forte divino huic philosopho et prius morte honestato propter ingenii divinitatem tam insigne delirium potuit in mentem venire, fides sit penes illos, qui legitime fecit platonem existimasse existere in rerum universitate naturas quasdam aeternas ingenerabiles et incorruptibiles, in quas velut in unam massam naturam inferiora, quae ipsius natura non essent participarent, ideoque ne periret suas vires discerperent, atque adeo perfectebat hos quemadmodum ideales fortes existentes in luna ocabo, quod hic neque esse petrus, neque paulus neque quispiam alius, sed homo in se, et has aserebat esse naturas universales, quae falsissime fecit si omnes qua dicitur esse plato pronarius. 1o enim inquit naturae quae conveniunt ad aliorum rerum perfectionem operis est, sic enim ignis producit ignem, et planta plantam etc., quod sunt convenientes naturae rebus, opus fuit dari potentiae, naturae aliae rebus subsistentes, a qua producerentur, et propter quam similitudinem idea nominatur, quam respiciens rebus artifex Deus quemadmodum pictor imaginem respiciens alias res rebus efformavit. 2o scientia omnes dicunt agere de rebus aeternis, ingenerabilibus et incorruptibilibus, et non de rebus, quae quotidie generantur et corrumpuntur, sed scientia dicunt agere de rebus, quod scientiae sunt aeterna et incorruptibilia per actualem separata, et ideo natura si natura humana esset cum rebus, et nihil aliud separatum, restringeret ad rebus contingentibus, corrumperetur specie humana natura, habet ergo incorruptibilis, quod aliquid aliud separatum ab istis rebus. 3o totius pluralitatis est principium aliqua unitas distincta ab ipsis pluribus, quia aliquam dari unitatem quae sit eorum principium. Haec autem unitas nihil est aliud quam idea per naturam separata, sic 2o. Pitagorico more theoretice et hi arguunt, sic autem vincuntur separatae quando plura conveniunt in re, habent hoc rem in qua conveniant, sed haec in pluribus rebus non est in rebus neque rebus immersa quia per eandem argumenta ipsa natura cum actualiter separata. Ita quod similiter

n. fuissent separata a petro et paulo quia non essent ab iis distincta ex parte rei separari, sed credimus intellectu separari naturam a singularibus, sed aliquando exstiterunt naturae a singularibus separatae.

Plurima quadraginta rationibus impugnat Aristoteles hanc opinionem lib. 1 et 3 metaph. priores autem et pugna[illegible] solutio: supponendum autem est ideam esse formam, ad cuius similitudinem opus fit: alia est interna quam in mente sua retinet artifex, alia externa, quam videlicet [illegible] ante oculos proponit sibi imitandam; internas ideas in Deo esse nemo dubitabit, nihil enim aliud sunt quam [illegible] ipsa divina repraesentantes creaturas, quae creaturae [illegible] sunt ut [illegible] in quo obiective et actu assimilantur dicuntur [illegible] intentionaliter, Ideas vero externas quas Plato posuit, non probant rationes supra posita. Ad 1um dicitur non opus esse, ut ad effectus [illegible] producat ideas [illegible] sic [illegible] ut in libris physicorum dicemus. Ad 2um ideas [illegible] [illegible] quae ambos exponent. Hanc autem dicunt aeterna [illegible] quo adverti [illegible]. Ad 3um credimus dari ea convenientia, [illegible] sed non separata a singularibus, ut infra videbitur. Ad [illegible] negamus [illegible] intellectus enim potest intentionaliter dividere ea quae realiter indivisa.

2a impugnatio idearum ex parte [illegible].

[illegible] una idea naturae humanae [illegible] ponendae essent infinitae, quod est absurdum, [illegible] ideam ponit, quae [illegible] petro et paulo, quia cum [illegible] conveniant in natura humana, assignanda est ratio in qua conveniant, sed etiam petrus cum idea conveniunt in natura humana, ergo ponenda est alia idea communis petro et ideae 1ae, et 3a his duabus communis, et sic infinitae, quae [illegible] aliter [illegible], nam si daretur una idea substantia corporea, altera substantia spiritualis, utraque haec idea convenit in ratione substantiae, ergo dari debet substantia altera idealis communis idea substantialis corporea et spirituali, et sic arguitur altera et infinita.

3a [illegible] quia idea vera [illegible] et superflua, [illegible]

Arist. plurima viginti rationibus, quae [illegible] ab nobis [illegible] claritatis [illegible] ad vertendum [illegible] errores [illegible], [illegible] platonis recentiores [illegible] omissis quas tres [illegible]. 1a [illegible] dicunt nihil extra Deum esse quod [illegible] et in tempore [illegible], ut fides catholica docet: sed cum hi negaret Plato, [illegible] veritates catholicas non nisi [illegible] firmatas [illegible] frustra catholica veritas discit, quod [illegible] rationes [illegible] inducit. 2o dicunt nam [illegible] in [illegible], nam Petrus et paulus est homo [illegible], [illegible] Platonis [illegible] non apparet, imo haec erat eius opinio, [illegible] petrum et [illegible] participatione ab idea qua sola erat homo [illegible] [illegible] participatione, nam [illegible] distinctio est [illegible]

## Caput 2um
## Alia quorundam opiniones confutantur

Praeter hac fuit fortasse aliquorum sententia referente [illegible] Arriaga d. 4a [illegible] 1. 2o docentium in omnibus inferioribus existere unam eandemque naturam numero, quae [illegible] est una [illegible] in multis [illegible] [illegible] intellectus operatione, quam sententiam [illegible] in singulis hominibus existere eandem [illegible] [illegible] [illegible] explicare, [illegible] quidem [illegible], sed falsum inducit, neque [illegible] Si autem doceat quemadmodum una divina natura [illegible] existit in tribus personis [illegible]

ita unica natura humana saltem in pluribus existere non est difficultas, quae de natura petitur, quae eam per se plurificat, ut initio tractatus supponimus, et contra per se ipsam haec sententia absurdissima est, illud enim quod maxime mirabile et stupendum est in sacratissimo trinitatis misterio, etiam increatis affingit.

Quanta praeterea hinc incommoda et absurda sequantur non facile est enumerari: etenim quoties videmus duas res in re aliqua convenire, totidem in illis unica illa numero re existit, sequitur eandem saltem rationem entis et substantiae esse in deo, et in creatura substantiali, quamvis maxime vilis illa res, et eandem numero naturam humanam esse in christo domino apud caelestes beatificata, et in Juda proditore apud inferos damnata. Si natura enim eadem potest pluribus individuis communicari, atque in diversis et paene innumeris eodem instanti innumeras operationes distinctas exercere, eodem iure et potiori poterit idem corpus in diversis locis existere et utrobique diversas operationes exercere; quod miraculorum maximum factum esse in sacratissima eucharistia fatetur ecclesia: itaque eadem natura, aut idem corpus hispali valet et vehitur, cordubae autem imbecille et moribundum, hic apud nos sedet, et vigilat, apud alios caecum est, saltem non videt et dormit. quae omnia quod recta philosophia manifeste est nemo non videt.

Deinde Pater Fonseca naturam recipit in statu quodam potentiali indeterminato, in quo est tantum intentionaliter saltem, antequam intelligatur esse petrus aut paulus, qua ratione ad hanc potentia a voluntate divina descendere intelligitur, ut potius dicatur apte... quam ad paulum, prius autem quam sit decretum fore naturam eandem quae deinde existit in petro, apta erat communicari paulo, et ita apta erat esse in multis: ille vero status potentialitatis appellari solet realis praescientiae. Redolet hanc opinionem distinctionem ex natura rei inter perfectiones formalitates seque alio sive observandum est si sententia haec vera foret non tamen adaequatam... quod apta est... in pluribus eadem existat.

Impugnat hanc opinionem pater Arriaga, quia ea distinctio non datur nec status ille quem auctor fingit. Natura sicut antequam traheretur poterat esse in paulo ita postquam traheretur est in quovis alio si ageret... posset, sed non ... potest ... ; atque adeo non contradictio ... sicut ... in natura ... existente ... non ... in illo statu est una, etiam si ad plura ... generaretur: unitas enim est adeo intrinseca ... re quae semel est una ... numquam eam amittat, sicut quod semel est ens semper erit ens, quoamdiu ... est ... quaedam imbibita in rebus, et praeterea natura divina quae desinit esse una ... absurdum ... tiraret ... si natura est una antequam ad plura ... erit una et apta pro ... est.

Non longe abest Caietanus, qui etiam naturam ... ad ... existentia ... quamvis negationem ... : natura ... quod est in petro, ita in illo existit

utrumuis numquam potuerit ee in Xpo hac tn ineptitudo n conveniat Roe illius natura humana que in petro e, sed Roe subsistentiae, itaqz dum sit nam petri n posse ee in Xpo; dum vero sit nam petri, idest n posse n fieri, qd e cum subsistentiae petri identificata; falsum tn esset ideo nam petri n posse ee in Xpo, qa e hac na humana, quapropter Roe na humana ipsa n e inepta Petrus ut sit in Xpo, qua tn ineptitudo apelat aptitudo negatiua, qua cum dpa indiferens negatiue ut ee sit in Petro, existat cum in Xpo, quasi diceret n eo ipso qd sit tn deriatus e ut sit Petrus, et hac indiferentia retrahit ate negatiuum ante operationem intus, i conum n inepta exse et in plurib.

Contraqz tn hac opinio verbo et Caietani eo qz ispae capite reiciunt qd distinctionem ponent ante operationem intus inter nam petri et ipsius subsistentiae: de Patre Foncica ig diximus de caietano ostendit, qd n possit n ee distincta ea, quorum uni conuenit unum contradictorium, alterum alteri, na eadem negaunt duo contradictoria conuenire: sed subsistentiae conuenit repugnantia ad identitatem cum alia: hoc autem n conuenit na, ut docet Caietanus. Contra dicat ostendit conuenire repugnantiam, Roe n Roe utriusqz, sicut hoc conuenit ei tale, n tn conuenit Roe rebus tantum, Caietanus et cet., dr e qd sic cum ponit distinctio ante operationem intus qd quidem ponit conceptum Roe cuius conueniat repugnantiam et alterum Roe cuius n conueniat: sin. verum h idem, quo tn intelligi pot qd Roe huius conueniat, et qd n conueniat Roe huius eiusdem. Procul dubio Caietanus, et Thomiste q sequunt Caietanum in scotica distinctionem mediam, ad remmogere stomacharent inciderunt.

Reo aliam apriori qua opiniones praedicte desposuerant hac e, qd ea qua semel n identificant, numquam potuerunt identificari; qua vero semel identificata se numquam n identificari potuerunt, qz na qua semel identificata cum Petro et n cum Xpo, n potuit n cum petro umquam identificari, et numquam potuit cum Xpo. Et deinde qd conuenit rei cuicumqz quacumqz Roe conueniat id ipsum conuenire debet independenter ab intellectu cuiuscumqz perfectioni, unde cum ea re identificabilis na qua identificant v ideo, quo tn quandocumqz conuenit ita identificari et aliud. Et vero aiunt huius argumenti pruri e et aris ostendiesset eos loquendi more, quo eo enunciantes de subo eaqua cum illo se identificant, dicunt esse naturam, et eterna veritate et incorruptibilem et cet., qd ideo dicimus, qa si de e hac pro Petrus dicitur hic hi, et eterna veritatis, videlicet ideo a Deo efficiens potuisse ut fieret ut hic hoc, neqz cum hic hoc n ut Petrus.

Apparet ultimus ineptitudo huius opinionis et altenius qua mox subiectam, quoniam nullo modo pot eius veritas, nisi per ordinem ad intellectum explanari. qua propter recentiores magistri defendunt. nomine cete ante operationem intus, itaqz ut ebuntur ille Viddal: cum 21: Petrus et Paulus conueniunt in na humana, et in utroqz multiplicet: sibi datur aiunt et operata aliud, inde e ut vulgata loquutione dicant Petrus et Paulus, et reliqui in diuiduum unum in na humana. hac opinio fortasse nos abiret, et qz de hoc plenius, ergo n conceptum n intelligere sic accipient propriio similitudinem, recte quoad ea defendunt: dum sic accipien

[illegible] et multa cadent. [illegible] improprie tamen et methaphorice [illegible] dici unitas, neque revera [illegible] [illegible] [illegible] plura.

Praeterea ut ante dicebam, neque haec unitas explicari nisi in ordine ad intellectum cadentem [illegible] suam unitatem [illegible] denominatione [illegible] [illegible] quas quamvis illa sint unum [illegible] quae sunt eiusdem speciei atque una [illegible] comprehendimus. ecce [illegible] [illegible] speciei, et [illegible] quae [illegible] intentio [illegible]: [illegible] donec intelligat una species, et [illegible], [illegible] sint unum [illegible] plura. [illegible] se [illegible] de speciei [illegible] obviam, [illegible] una [illegible], [illegible] non sint difficultati, nisi [illegible]: [illegible] an illa sint unum in specie [illegible], [illegible] obviam [illegible] [illegible] [illegible] multa potest unitatem [illegible] assignari: [illegible], neque plura illa, quae nequeunt una [illegible] [illegible] comprehendi; et [illegible] dicuntur unum in [illegible], quamvis illa sint [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dei creaturis [illegible], [illegible] unum in [illegible], quae nequeunt una [illegible] [illegible] comprehendi. insufficientiam huius unitatis ad [illegible] agnitae [illegible] in [illegible].

## Caput 9[4]

## Solutione argumentorum veritas confirmatur

[illegible] ante operationem intellectus petrus et paulus non distinguuntur realiter, quia sunt realiter unum, et aliquid non plura, [illegible] ante operationem intellectus [illegible]. [illegible] neque illa non distinguuntur realiter, quae una [illegible] comprehenduntur, [illegible] [illegible] [illegible] petrus et paulus [illegible] distinguuntur. ante operationem [illegible] non [illegible] [illegible] intellectus ita [illegible] unum et idem realiter: [illegible] non [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] neque petrus et paulus [illegible] [illegible], quae sunt eiusdem [illegible]. [illegible] neque [illegible] plura individua, [illegible] eiusdem speciei.

[illegible] petrus et paulus [illegible] [illegible] et [illegible], [illegible] speciei et [illegible], [illegible] quae sunt unum [illegible], [illegible] tamen fundamentaliter ante operationem intellectus, [illegible], dat fundamentum [illegible] intellectus non distinguat plures diversas [illegible] inter petrum et paulum: fundamentum [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] distinguendo [illegible] [illegible], quae sit una fundamentaliter [illegible], quae [illegible] una [illegible] neque [illegible] patet ad [illegible]. [illegible] ante operationem intellectus, [illegible] plures [illegible] humanae [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] aliqui negando [illegible] [illegible] plures, quasi [illegible] [illegible] plures [illegible] aut plures [illegible] humanas. [illegible] neque ante operationem intellectus, [illegible] plures [illegible] et plures [illegible], et plures [illegible], [illegible] quae [illegible] ante [illegible] [illegible] numerice [illegible] fundamentaliter unitas.

[illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] petrus neque paulus [illegible] [illegible] indifferenter [illegible] [illegible], atque [illegible] indifferens [illegible] ad singula inferiora [illegible] indifferentia, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] corporea [illegible] incorporea, et [illegible] [illegible], neque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quae [illegible] [illegible]. [illegible] negando [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] negat [illegible] [illegible] indifferentiae ad [illegible], [illegible] potius [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] petrus et paulus [illegible] indifferentia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et non potius [illegible] [illegible] paulus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] quamvis [illegible] [illegible].

Obiicit 3º [illegible] disputant de universalibus, id disputant de rebus quae sunt ante operationem intellectus, ergo ante hanc est universalitas. Huc revocare possumus quae plurima [illegible], [illegible] et [illegible] testimonia docentium universalia et in rebus, ad quae illae correspondent [illegible], sicut [illegible] correspondet [illegible]; si ergo ante operationem intellectus existunt [illegible] et res, et [illegible], necesse est ut dentur [illegible]. Dicendum [illegible] agere de universalibus, quae talia sunt fundamentaliter ante operationem intellectus, et post illud formaliter. [illegible] ceterisque [illegible] recte [illegible] in rebus, quae denominative universalia dicuntur, id post operationem intellectus ante illam vero [illegible] fundamentaliter. [illegible] quae fundamentaliter [illegible] correspondent [illegible].

Obiicit [illegible] [illegible] debere prius [illegible] actus [illegible], [illegible] dari ante operationem intellectus. [illegible] [illegible] est obiectum actus intellectus, [illegible] [illegible] alicui [illegible] obiectum huius actus [illegible] ante operationem intellectus. Dicendum omissa [illegible] distinguendo [illegible], [illegible] fundamentaliter datur ante operationem intellectus [illegible]: [illegible] formaliter nego [illegible]. [illegible] fundamentale est obiectum illius actus, [illegible] formale, [illegible] nihil est aliud, [illegible] ex fundamentali [illegible], et actu intellectus [illegible] cognoscitur.

# Disputatio 4ª

# De distinctione rerum et graduum

## Caput 1

## [illegible] quae praecognosci oportet notatis, [illegible] realis [illegible]

Distinctiones [illegible], [illegible] et [illegible] ambigit, et [illegible]: quamvis [illegible] [illegible] quandam distinctionis dictam, ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] rebus inculcatis, ideo [illegible] et [illegible] tradere, quae ad [illegible] [illegible] expectant, quamvis non ea [illegible] [illegible] solent: brevius id iuste agemus, non [illegible] omittentes, [illegible] [illegible] [illegible], et longe [illegible] aliorum disputationem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], nihil [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], nihil in [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] ad distinctionis existentiam [illegible] est [illegible] quae [illegible] [illegible] et Deus non est creatura [illegible], ea [illegible] distincta [illegible] indicamus, [illegible] alterum est aliud, [illegible] [illegible] [illegible] negativa. [illegible] distinctio [illegible] aliqua, [illegible] est [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] [illegible] effectus [illegible] ab aliqua [illegible] [illegible]. Distinctionem [illegible] hac ipsa explicatione [illegible], identitas [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] affirmativa; [illegible] [illegible] exponere [illegible] identitas, [illegible] negatio [illegible]: [illegible] est identitatem [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] affirmativa, [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible], et propterea quoties [illegible] affirmativa, [illegible] idem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Negatio [illegible] identitati [illegible] est aliqua entitas negativa [illegible] ex [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] nihil [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] negativa [illegible] nullum fundamentum [illegible], [illegible] affirmativa [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] negatio [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] fundamentum ad [illegible] [illegible] negatur [illegible] nullum fundamentum dari [illegible]

titate affirmanda, quae negatio merito dividitur, id extra rem inveniatur. Hoc autem addendum in re positiva illa dicitur, quae posita aliquid ponit in rerum natura, quae propterea negatio est aliqua entitas positiva illa dicitur, quae posita negative illa entitas poneretur, et propterea potius est entitas positiva: seu negativa, posita negative illa entitas poneretur, [illegible] potius est entitas positiva: quae propter negationem illa quia non ponit aliquid, sed potius aufert. [illegible] satisfaciunt [illegible] negatione [illegible] entitatem negativam: illud autem [illegible] entitatem positivam, quo posito ponitur aliquid positivum: [illegible] vendi multum est [illegible] assignando.

Cum distinctio [illegible] alia realis alia rationis, dicimus hic distinctionem realem inter entia positiva consistere formaliter in negatione identitatis extremi unius cum altero: ita ut enunciet duo extrema esse distincta realiter, etiam si nullum detur fundamentum, [illegible] salve enunciatione affirmativa, si [illegible] sint ea extrema: cum vero diximus negationem nihil esse aliud, quam nullum eiusmodi fundamentum dari, manifeste relinquitur distinctionem in negatione identitatis. Advertendum tamen in extrema duo distincta sint, sufficere nullum fundamentum [illegible] affirmativa, et [illegible] distinctionem non satis est [illegible] nullum esse fundamentum identitatis [illegible], nisi [illegible] negationem identitatis [illegible], neque [illegible] verificandam [illegible] nihil sufficiat, nisi fundamentum aliquod [illegible]: [illegible] Unde [illegible] aliquorum opinio, quae distinctionem [illegible] in relatione [illegible] distinctionem inter petrum et paulum, quae [illegible] in relatione [illegible] non in fundamentali, quod fundamentum in quo dicitur [illegible] fundamentum [illegible] distinctionem, relationem fundamentalem deberet in fundamentum [illegible].

Huius [illegible] evidentius [illegible] advertamus, quasdam [illegible] aequipollentes, quarum alia affirmativa, alia negativa apparent, et [illegible] distinguitur a paulo, petrus [illegible] paulus [illegible] petrum [illegible] negatio [illegible]: [illegible] petrus idem cum [illegible] distinguitur ab [illegible] [illegible] solo [illegible] [illegible] alia [illegible]: [illegible] in [illegible] negatio, in petro [illegible] negatio [illegible], quae [illegible] [illegible] enunciare [illegible] aequipollentes [illegible] enunciant: [illegible] aequipollentiam [illegible] eadem veritate [illegible], [illegible] aut [illegible] [illegible] quae potius de [illegible]: [illegible] loquimur, [illegible] [illegible] affirmatur, [illegible] negationibus [illegible], quae [illegible] loquamur neque [illegible] dant neque [illegible]: veritatem [illegible] in [illegible] [illegible] aliter [illegible] significatione, [illegible] quae [illegible] et verificant.

[illegible] distinctio [illegible] extrema [illegible] contraria, quod eorum alterum [illegible] debet [illegible] negationem, [illegible] alterum [illegible] negativum alterum positivum. [illegible] negatione [illegible] negatione: et rursus [illegible] formaliter [illegible] distinctionem [illegible] formaliter [illegible] negatione, distinctio [illegible] formaliter [illegible] negativa [illegible] petrum non [illegible]

et petrus et distinctus a paulo si orationes equipolentes. Et ita dicta haec propositio homo est animal vera, et homo non est equus neque taurus est contra et diversa propositio et alia diversitas nisi in hoc quod haec una est positiva alia negativa [illegible] huius negatio. Et huius [illegible] distinctio, quae continetur in negatione [illegible] efficaciter ostendi [illegible] homo non est distinctio [illegible] negari [illegible] distinctio, [illegible] adversarii dari distinctionem in rebus, [illegible] [illegible] non est aliud: si [illegible] non distinguat, nec dari distinctionem, et numquam efficaciter convincet. [illegible] huius [illegible] per negationem [illegible] homo [illegible] [illegible] aliud, [illegible] quae [illegible] soli homini [illegible] convenire, [illegible] homo non est equus neque taurus [illegible] enunciat aliud [illegible] ex [illegible] in aliis [illegible]; [illegible] non est equus neque taurus etc.

[illegible] in eo consistere debet formaliter distinctio quae est independens ab omni rerum positiva et impositiva existentia; huiusmodi autem est sola negatio, quae in negatione consistit formaliter distinctio. [illegible] per quod in eo [illegible] consistere debet, quod [illegible] negationes [illegible] homo non est illud: [illegible] autem [illegible] independens ab omni rerum existentia, numquam [illegible] potest haec veritas homo non est illud [illegible], quare [illegible] sufficit: negari [illegible] adversarii fatentur; minor [illegible] per negationem [illegible] independens ab omni rerum existentia [illegible] negatio.

[illegible] deinde negationem ab aeterno [illegible] ista propositio petrus non est paulus [illegible] distinctio consistit in negatione. [illegible] per quod [illegible] negativa [illegible] remota, [illegible] aeterna [illegible], [illegible] affirmativa in [illegible] aeternae veritatis. [illegible] per negationem si illa propositio non est ab aeterno [illegible] non egebat eius veritas aliqua [illegible], [illegible] existentia ab aeterno. Dices [illegible] eo modo quo ista homo est animal, huius [illegible] negatio, quamvis [illegible] aeterna veritatis. [illegible] maxima diversitas: veritas [illegible] illius affirmativae [illegible] conditionalis, [illegible] in metaphysica, quasi diceret quotiescumque [illegible] homo erit animal: veritas autem alterius [illegible] absoluta, quod [illegible] existentia [illegible] sequitur [illegible] non existit absque [illegible] absoluta petrus non est equus: [illegible] absolutam [illegible] petrus est equus.

[illegible] identitas et distinctio [illegible] distincta, et adeo opposita inter se [illegible] inter duo extrema [illegible] identitas [illegible] distinctio: [illegible] alterum expellat et [illegible] existentia [illegible] [illegible] non potest [illegible] negativum, [illegible] negativum. [illegible] per [illegible] alterius [illegible] destructio [illegible] destructionem [illegible] quod intelligi non potest [illegible] inter duo extrema identitas et [illegible] [illegible] [illegible] inter res positivas [illegible] existente extremo [illegible] [illegible] expellit frigiditatem, [illegible] existente, [illegible] calor [illegible] frigiditas: [illegible] negativa [illegible] privativa, [illegible] privatio, [illegible] extremum [illegible] partium, [illegible] conditionis, ut extrema [illegible] existere [illegible], [illegible] oportet [illegible] sit positivum, alterum negativum.

## Caput 24

## Quae nobis obiiciuntur ab adversariis comprimuntur

Obiicitur primo illud est res formaliter distincta quod posita ponit distinctum et ablata aufert, sed posita entitate petri posita ponitur distinctio petri a quolibet alio et ablata aufert, ergo entitas positiva petri est formaliter distinctiva. minor probatur quia petrus per suam entitatem non est paulus [illegible] respondetur [illegible] nego illud res distinguitur ab alia per id quod habet in se [illegible] [illegible] sua propria entitate, qua illa distinguitur [illegible] quod tunc res qualibet intelligitur ab alia distincta, quia intelligitur habere aliquid quod alia non habet; sed hoc [illegible] quod intelligitur habere tale, intelligitur habere id quod non habet aliud [illegible] atque sic [illegible] in divinis [illegible] quae distinguunt in tertio per illud positivum per quod unumquodque constituunt.

Et concedendo maiorem et negando minorem [illegible] posita petri entitate posita [illegible] petri a quovis alio et tamen entitate sublata non aufert id quod generat [illegible] [illegible]. Ad probationem [illegible] distinguendo [illegible] petrus non est paulus per suam entitatem tamquam per [illegible] distinguendi negatur: tamquam per id [illegible] et haec loquutio [illegible] [illegible] intellectionem [illegible] non quia [illegible] sit ratio formalis intelligendi, sed quia est id quod denominativa ratione [illegible] intelligens. [illegible] illud pronunciatur formaliter [illegible] quasi per eandem formaliter [illegible] constituat et distinguat, sed quia [illegible] est quod [illegible] denominat distinctum [illegible] distinguendi. [illegible] inferas si falsum est quod petrus per suam entitatem formaliter non est paulus [illegible] est quod petrus per suam entitatem [illegible] formaliter paulus [illegible]: aliud [illegible] est quod entitas petri non sit paulus [illegible]: aliud [illegible] per illam entitatem tamquam per [illegible] distinguendi non sit paulus [illegible] est falsum; sicut entitas petri est alba, sed non [illegible] tamquam per [illegible] albandi [illegible] ista [illegible] non sunt opposita.

Addit quod in probatione inducitur [illegible] concedendo [illegible] intelligi rem distinctam [illegible] intelligitur constituta: non [illegible] intelligitur distincta eo ipso quo distinguitur intelligitur constituta atque [illegible] intelligitur constituta [illegible] intelligitur [illegible] [illegible] [illegible] requiruntur ad hanc constituendam ac [illegible] non requiruntur ad distinctionem [illegible] ad constitutionem [illegible] negatio identitatis [illegible] [illegible] positivus. [illegible] atque distinctam [illegible] sensus illius [illegible] illud [illegible] distinguendi, quod constituendi negandum [illegible] intelligimus rem tali [illegible] constitutam [illegible] [illegible] illud [illegible] illud quod est constitutivum [illegible] illud [illegible] distinguit et constituit [illegible] intelligimus quod [illegible] talem [illegible] distinguitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] negatio. [illegible] nescio an bona fide [illegible] non tunc rem distinctam intelligi, quod intelligatur [illegible] entitate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] constitutivum rei, [illegible] non sit aliorum, quod est negatio, alioquin non esset constitutivum proprium [illegible]

Instapiet [illegible] dist. existere in negatione sic arguant
petrus q. distinguit a paulo, aut distinguit negatione quae est fateor ita dici? si non distinguit
petrus ab ea negatione p. negationem aliq. [illegible] [illegible] in negationitate distinguat [illegible] deinde
sicut [illegible] caritas [illegible] [illegible] dist. [illegible] a negatione [illegible] [illegible] aquolibet alio dist.
[illegible] certa e minor [illegible] [illegible] [illegible] distinguerent petrus a negatione dist. [illegible] quaestio etiam
in infinitas abiret atq. argumentis [illegible] o si est magistrum negationum [illegible], ex alia [illegible] petrus sta
[illegible]. nemo dubitabat petrus ab illa negatione [illegible] distinguit [illegible] distinguerentur [illegible] entitate, [illegible] in [illegible] nulla [illegible] negatio. [illegible] quaelibet res distinguit ab alia [illegible] [illegible] [illegible] alterius [illegible], [illegible] negationibus [illegible] [illegible] [illegible] positiva [illegible] [illegible] positivum distinguit ens positivum ab negatione.

Absunt [illegible] negatio q. hac nobis obiciunt: aut [illegible]
negant negationes [illegible] [illegible] dicti aut negationes distinctionis [illegible]. [illegible] e falsum, [illegible]
maiore et minore et [illegible], [illegible] dixiimus dist. inter extrema positiva et negationes: [illegible]
dist. inter ens positivum et negativum, [illegible], non diximus in negatione existere. [illegible] autem e existere
[illegible] in utroque extremo [illegible], [illegible] et negationes [illegible]. Discrimines [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] requirit ad dist., q. requirit ad verificandum [illegible] non [illegible]: q. si extrema sint
[illegible], [illegible] illa requisita negatio, media [illegible] [illegible] non [illegible]: [illegible] [illegible]
[illegible] dist. petrus [illegible] sequitur [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible].

[illegible] inter ens positivum et negativum nihil debet
intercedere: [illegible] [illegible] positiva verificat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliud, et [illegible] nega-
tionis verificat [illegible] non [illegible] aliud, negatio [illegible] [illegible] aliud. [illegible] petrus non e negatio aliorum petrus [illegible]
aliud [illegible] [illegible] aliud: [illegible] [illegible] [illegible] nihil e cur [illegible] negationes [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] aliquis
[illegible] inter negationes dei dist., [illegible] [illegible]; [illegible] quod non [illegible] per
identitatem sit [illegible] positivum [illegible] negationes identitatem [illegible] positivum [illegible] distinguentem
negationem [illegible] petrus [illegible], deus [illegible] non [illegible] creatura, [illegible] deficeret negatio quae petrus
ab equo distinguit [illegible] ea quae deus distinguit a creatura [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] negationem [illegible] [illegible] in illis extremis quae negant et [illegible] negationibus
[illegible]: [illegible] non requirit [illegible] verificet hac [illegible] dist. petri a paulo [illegible] dei [illegible] creaturis; [illegible]
identitas inter petrum et paulum, et inter [illegible] [illegible] [illegible] alterum [illegible] non dari
dist. inter [illegible] duas negationes [illegible].

[illegible] Et hinc [illegible] ille [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non sit tanto [illegible] non [illegible]; [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] positivum et aliud: [illegible] [illegible] [illegible] et aliud: [illegible] [illegible] [illegible] e res tunc
e [illegible] negatio [illegible], [illegible] [illegible] infinitae entitates alia ex aliis [illegible], [illegible] [illegible]
erunt infinitae negationes [illegible] [illegible]. Hac autem [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
nullus in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dist. existere in [illegible] [illegible] [illegible] entitati,
[illegible] identitati: quare negat illa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] si dicas [illegible]
omni re positivae identitati negativae, [illegible] e dari [illegible] negativam, [illegible] [illegible] e [illegible]
[illegible] dari negationem positivam.

obiicit 3° [illegible] cubet ne multiplicent entitates sine necessitate
sed [illegible] si vitetur in negatione multiplicant entitates sine necessitate [illegible] vitetur in ne
gatione dicti minor [illegible] verificetur hec [illegible] petrus [illegible] paulus satis est ipsa [illegible] entitas, [illegible] inde
[illegible] si qua negatio [illegible] ea [illegible] [illegible] emanans [illegible] entitate petri [illegible] ita [illegible]
tate, [illegible] entitas [illegible] [illegible] nulla [illegible] negatio vera [illegible] entitas petri, et [illegible] paulus [illegible]
[illegible] negatio [illegible] ad [illegible] illa verificandam. [illegible] potius in negatione [illegible] a nobis [illegible], [illegible]
[illegible] entitates [illegible] [illegible] Nego [illegible] minorem, et ad probationem [illegible] satis [illegible] enti
tate [illegible] illa verificetur [illegible] negatio [illegible], neque [illegible] entitate requiri. [illegible] reliqua [illegible]
[illegible] ambobus [illegible] in ea negatione [illegible] radicet, et repugnat entitatem [illegible], [illegible]
negationem nullam [illegible] extremo. [illegible] in negatione, [illegible] et [illegible] independens a
quacumque re positiva, etiam a Deo.

obiicitur [illegible] versatur inter duo, [illegible] fraternitate
[illegible] relatio [illegible] ad aliud sicut filiatio [illegible] relatio filii ad patrem. [illegible]
[illegible] relatio [illegible] ad aliud, [illegible] [illegible] [illegible] relatio [illegible]
[illegible] negando [illegible] negatio [illegible] ad aliud: relatio [illegible] positive [illegible] aliud. [illegible]
[illegible] positiva [illegible] relatione qua alter [illegible] alter [illegible] nigere [illegible]
[illegible] negativa qua petrus [illegible] petrus, et paulus [illegible] petrus, [illegible] relatio. [illegible] hic [illegible]
notare [illegible] doctrina [illegible] [illegible] existere in [illegible] extremi positiva [illegible]
[illegible], ut [illegible] docuit.

[illegible] sic extendit, [illegible] requiritur ad verificandam hanc [illegible]
trus [illegible] paulus, id requirit [illegible]: [illegible] requirit [illegible] requirit
[illegible] distinctionem petri a [illegible] existere in [illegible] neutra [illegible]
neque ex hac [illegible] petrus [illegible] infert [illegible] [illegible], [illegible] petrus a [illegible] distinguatur
[illegible] distinctus sit, [illegible] requirit [illegible] requirit [illegible]
[illegible] requirit [illegible] requirit [illegible] petrus [illegible]
[illegible] requirit [illegible] [illegible] requirit [illegible] requirit [illegible]
[illegible] Nec [illegible] sermone [illegible] de [illegible] [illegible] neque [illegible]
probet [illegible] existere in [illegible] extremo aut in neutro, sequitur aut nullam [illegible]
[illegible], aut si qua [illegible], illa [illegible] in [illegible] extremo existere. [illegible] requirere
[illegible] extremis [illegible], neque [illegible] distinguatur [illegible] [illegible]
petrus [illegible] [illegible] decere [illegible]
[illegible] existat independenter ab operatione mea, [illegible] illa [illegible] [illegible]
realiter existit [illegible] [illegible] imperfecto [illegible].

## Caput 9

## Signa Distinctionis Realis, Distinctio modalis, et includentis ab incluso examinantur

signa plurima realis dist. possunt ad duo revocari, quae sunt maxima et certissima. Primum est quoties unum potest existere, quamvis alterum non existat, esse realiter distinguuntur: quae enim ab hoc realiter distinguuntur per nullam actionem extrinsecam vel intrinsecam, ut separationem aliquam detur intus et est quod non existere possit, quamvis hoc nihil existat, existere autem unum sine altero multipliciter contingit, primo quia unum ponitur et alterum non ponitur, secundo quia unum destruitur et alterum producitur, quia unum necessario existit, alterum contingenter ut deus et creatura, quia unum est tantum per se, alterum natura contingens. Hoc signum realis dist. ipso naturae lumine notissimum, quod nobis evidenter ostendit impossibile esse candem rem simul esse et non esse quare si unum est et alterum non est, ergo non eadem res sed distincta.

Alterum signum est ea realiter distingui quorum unum est causa principium productivum adequatum alterius, ut etiam deus distinguitur a creaturis, sic pater aeternus a filio, sic pater et filius a spiritu sancto quia pater est principium productivum filii, pater et filius principium spiritus sancti. Hoc signum ex patribus, sanctis patribus, et gallis catholicis, atque theologis universis aperte colligitur et lumine etiam proprio naturae, quia nulla res potest esse causa sui ipsius; alioquin nulla res superesset qua ratione posset ponere aliquid de his majorem in modum, idem causa sui rei, quod ipsa causa non sit, ut demonstrat evidenter ratio: si enim res posset esse causa sui, posset deus esse sui causa et consequenter sui ipsius effectus: cur quod non est causa sui, sed ante quam perfectior est, semper a seipso causaret, sed nihil hoc contrarium: nam si posset esse causa sui ipsius, esset perfectior et sui ipsius causa semper causaret, nam est perfectior causa, quo nobiliorem effectum producit: et effectus potest esse saltem non imperfectior perfectionis quam causa, sed si posset idem producere seipsum, deus seipsum produceret, perfectior esset quam est causa et non imperfectior quam effectus. cui signum hoc sit per rationem perspectum, atque per rationem a priori, quae simulque est ignotior quam res ipsa, est quoniam causa oportet esse prius designatam, ut quam illud constituere effectum, cum nulla res potest prius habere causam quam sit, sed nulla res potest esse sui causa, proponitur in quam sit per, nam omnis certius est quam maior, atque adeo prius hoc tantum a posteriori ostendetur.

Praetermissis alia signa levioris momenti et non certa, ad species realis dist. numerandas accedamus primo, enim colligit ex dictis dist. moralis esse non est [illegible] inter reales distinctiones esse aliquam quam nominant adeo debilia et infirma, ut nonnulli aequant fulero suo, ita ut non possit ipsa absoluta subsistere valeant sine subiecto, et subiectum esse potest sine illis nam accidentia quaedam quae vocant absoluta quamvis naturaliter esse negant sine subiecto, supernaturaliter sine illis esse possunt, ut patet in accidentibus eucharistiae; quae haec entia modalia, quod naturaliter neque supernaturaliter sine subiecto possunt subsistere, et huius generis est unio inter corpus et animam haec autem distinctio quae realiter minus est quam [illegible] signo dist. nam quamvis unus et non posset sine subiecto, subiectum tamen existere potest unio non existente, nam corpus et anima possunt existere unione destructa.

Colligit qualis nam sit dist. quae vocant includentis ab incluso: etiam enim totum habet omnes suas distinctiones, sed non quod distinguuntur inter se, quare realis erit dist. haec, quod ut totius integralis realiter distinguuntur ut corpus et anima totius, ut homo humana et persona christi. Docent aliqui totum distinguit adequate [illegible] ipsa dist. qua ab ea et altera distinguuntur: ut homo ab anima distinguitur dist. qua corpus ab eadem anima distinctum est. Alii [illegible] [illegible] a singulis partibus distinguatur. Alii sanctus dicunt esse distinctionem includentis ab [illegible] [illegible] qua una pars ab altera distinguitur, [illegible] totius cum illa eadem est, ita ut [illegible] [illegible], identitatis in [illegible] [illegible]

Probat et explicat id n. realiter requirit ad hanc distinctionem, quo posito ponitur dist.o, et ablato aufertur, id posita dist.ne rei ab aliis, et identitate inadequata totius cum se, ponitur dist.o includentis ab incluso, et aufertur ablata alterutra eorum, quod utrumque illius requirit realiter. Maior et tota certa est: probatur minor, quia si una pars non distingueret ab altera, non distingueret a toto composito, nam si anima et corpus sunt idem, et totum est idem ac illa, quod non distingueret a singulis, nec quod compositum eadem unitertio ... idem inter se, quod dist.o quaeritur ab altera, tota requirit ... dist.o includentis ab incluso; et rursus ea dist.ne posita, necesse est ut totum distinguatur ab aliis, neque ipsa quamvis ipsius pars ab altera distinguatur, per ipsas partes ...

Quo identitas illa requirat constat, ideo si. una pars non distinguit ab altera dist.o includentis ab incluso, quia una pars non habet partialem identitatem cum altera: quod requirunt partialis identitas, atque hoc ipso nomine probat, dist.o n. includentis ab incluso, versatur inter totum et partes, sicut autem totum adequate identificatur cum suis ... ita in eadem quate cum singulis, neque aliter intelligi potest includens et inclusum. Ideo ... dicatur partialis identitas, quia sermo est de toto cuius partes realiter distinguuntur. Quod non potest esse adequate identificatum cum singulis partibus, alioquin et partes adequate identificarentur cum toto adequate, identificarentur inter se de hac dist.o, reliqua restant sub libris physicorum pertinent.

## Caput 4.um

## Quae notanda praemittuntur antequam dist.o rationis explicetur

Dist.o rationis appellamus quae provenit ab intellectu, quae plerumque rationis nomen obtinet, quare dici potest ... illa quae fingit intellectus ... dist.o ea quae consurgit ab intellectu ... inter extrema, ... quemadmodum ... diximus illud indiget ... inter ... et nullum aliud ... quae ... quae nulla alia dist.o reperitur ... Notandum ... denominatione ... Notandum deinde ... non sit distinguere ... quemadmodum ... fingat ... quis non ... cognoscat se fingere ... haec ... huius dist.is ...

Constat ... sermone ... de dist.ne fundamentali, i. de fundamento quod ... ut distinguatur ... neque sermone ... de dist.ne quam vocant rationis ratiocinantis, sive hac accipiatur ... sive ... inter ... ut ... dist.o rationis ratiocinantis ... sermo ... de dist.e rationis ratiocinatae, ut ... haec ... dist.o ... fundamentum in re, quae ... haec de re

Quod dist.o rationis detur, nemo ... negavit, quamvis communiter nominalibus imponatur. Advertendum ... dist.o rationis videatur ...

sita in reb., quæ distinguunt; q. fortasse nominales et ingeniosi recentiores docuerunt; aut affirare q. rei ipse solum n. dicant extrinsece distincta, q. falsum e., et a nullo unquam assertum credo; quamuis [illegible] Nominalium loquendi modus sequutus adeo [illegible] coartauit [illegible] [illegible] imbibit, quam nominales [illegible], videt. [illegible] affirare actales q. n. distingui a reali, eo q. [illegible] in exercitat. ea [illegible] in actib. [illegible], atq. adeo [illegible] potiuerit [illegible] actales distingui a reali: sed reuera [illegible] n. inficiat. in obi. [illegible] extrinsece [illegible] exercere, et p. q. distingui [illegible] ab alio nihil aliud e. quam cognosci [illegible] ex [illegible] aliud esse [illegible] cognitu: q. accedente [illegible] nemo negauit [illegible] simulac [illegible] cognoscimus, [illegible] longe accidens ad nos [illegible] et [illegible], neq. [illegible] cognoscimus [illegible]. [illegible] ipsa [illegible] dicunt clare [illegible] cognita [illegible] dicunt distincta.

Negotium [illegible] facit [illegible] rei quæ dicunt distingui [illegible] realiter, quo pacto fieri pot. vt vnum clare cognoscat, et alterum n. clare cognoscat, [illegible] cognosci clare et n. [illegible] clare [illegible] dictum, quæ [illegible] n. [illegible] euenire. [illegible] et alia fundamenta [illegible] quæ [illegible] inducere, [illegible] aliqua [illegible] daret, quæ [illegible] realis n. [illegible]: [illegible] ex [illegible] nostra [illegible] sufficiens fundamentum ad realem [illegible] in aliqua entitate, [illegible] diuersæ operationes realiter distinctæ [illegible], [illegible] distinctas realiter aliquo [illegible], ut videmus ab unico deo [illegible] varios et multiplices effectus [illegible], et ab eadem [illegible] opera sensationes et rationis [illegible] plene explicare et [illegible] multi effectus correspondent [illegible] et in obliquo [illegible] effectus.

[illegible] nos. [illegible] entitate quæ [illegible] diuersa [illegible] sortiri posse [illegible] diuersos effectus [illegible] causare [illegible] diuersitate [illegible] quæ in [illegible] illa [illegible] entitas [illegible] cum operationib. sensationis appellat. et [illegible]. eadem [illegible] entitas [illegible] cum operationib. rationis [illegible] rationalis, cum operationib. aut. sensationis [illegible] rationis [illegible], [illegible] appellat. [illegible] [illegible]: quare eadem entitas semp. in recto [illegible] diuersa [illegible] quæ [illegible] in obliquo. [illegible] hinc entitate, quæ [illegible] esse [illegible] clare cognita, [illegible] cognita fuerint illa quæ in obliquo import[illegible] [illegible] primis [illegible] semp. clare cognoscit entitas quæ in recto [illegible], siue illius effectus [illegible] cognoscant [illegible], siue aliqui cognoscant [illegible]. Deinde [illegible] cognoscit entitas illa recta [illegible] operationib. tunc [illegible] clare cognosci [illegible], [illegible] entitas [illegible] operationib. sensationis [illegible] cognosci [illegible], [illegible] esse [illegible] cognoscit [illegible] entitas in recto [illegible], [illegible] ea obliqua [illegible] nomen [illegible] participat [illegible] quo pacto [illegible] ad diuersos [illegible] clare [illegible] esse cognitos.

[illegible] ista [illegible] effectionis; [illegible] clara alterius [illegible] inadæquata et [illegible] inadæquata [illegible] obi. q. [illegible] cognoscat n. [illegible] affert in recto et in obliquo, quare [illegible] inadæquata [illegible] ex triplici [illegible] negatione quæ hæc [illegible] distinguit ab ea quæ [illegible] obi. perfectiones cognosceret, [illegible] ex [illegible] perfectionis quæ clare cognoscit [illegible] quod esse [illegible] attingit. [illegible] [illegible], [illegible] actalis [illegible] adæquata et totalis [illegible].

[illegible] q. [illegible] illa triplici [illegible] ponit. [illegible] in adæquata, et [illegible] abl[illegible], q. sic [illegible], si [illegible] [illegible], quomo [illegible] inadæquata [illegible] hæc [illegible] et integre [illegible] adæquata [illegible]

sit inadequata nescit e distinguat a cog., qua ois ode pfectiones penetrent. Tandem si hac eadem cog. privat, auferat autem per impsie idenfatie pfectiones cognita cu aliis, ita ea cog. fectione ... adequata siquidem in illo nihil superest cognoscendum; ... cog. sit inadequata per illa exalitur cognoscunt qd vo refirmant manifesta et ut evidentes evidentius veritt.

Cog. autem proxima dr. ex distinguat anegativa: qa n. distinctio fit inter aial et rale, ita fieri pot. ... fieri n. ... qd cognoscit aial et rale n cognoscit, ... recte et oblique, ... pars falsa. negativa aut cog. dist. erat qua enunciat aial esse n. et rale ... si enunciet dist. rois, cog. negativa ... dist. realis enunciet, ... quasi afferat aial cognosci n cognito rali; ... hac per negativa cog. omnia certa nobis ... certum et seq. cogs fore falsa et fingentes ...

## Caput III

# Duplex n. de dist.a rois eiusque natura stabilitur.

Dist. est qd reis rois n. ... a cons ... distinguit. Haec est ... nominata: ... distinguitur quam ab alio et rois cognisci alio n cognito, ... ipsa cognoscit, ... aialis n cognito rali, ... distinguit arale. Deinde ... dist. rois ... inter ... realiter distinguunt dist. rois ut dist. realis, et ... rois diceret, qd exercaret in actu, ... perdunt. ... aliud et qd distinguit, aliud ... qua distinguit ... dist. ... hanc ... opinione prima ... argumenta ... apponamus, ... 

Dist. rois ... in cog. inadequata ... potissima ... huius ... qd posita cog. inadequata ponit dist. rois, et ablata ... reliqua ... ponant sive auferant, ... sufficit et requirit ad dist. rois, qd sufficit et requirit ... ut aliq ... sicut se hunt aial et rale, misericordia divina et divina iustitia etc. ... sufficiunt et requirunt illa tria qq inadequata cog. ... requirat identitas pfectionis ... pfectiones n ... dist. fit ... realis et n rois, qd ad dist. rois requirit pfectionum identitatem.

Deinde qd requirat cog. ... dist. que ... requirit cog., ... media cog. communicat, ... nihil reliq ... denominationibus quae ... a cog. ... quo ... alio et ... clare cognoscit, alio n clare cognito, ... includit ... distinguendo cog. includitur ... dist. quae ... independens ab operatione ... dist. realis, ... dist. rois, quae n ... realis n ... independens ab operatione ... dependet ... dependet, ita n. dependet ... et ... dist. rois, aut ... dist. realis.

Tandem requirit dist. cog. ... quare ... n dat dist. rois, nisi cognoscat ... et n cognoscat aliud quo

cum identitate, sed cognitio ad distinctionem requisita distinguere debet adaequate [illegible] obiecti. Tertio quia ut detur distinctio rationis dari debet aliquid cognitum et aliud non cognitum. Sed si quis cognoscens distinguens totum obiectum cognosceret, non daret in eo aliquid cognitum et aliud non cognitum, sed quod cognitio divina [illegible] distinguit eadem quae sunt realiter identificata, quia est adaequata cognitio, sed cognitio distinguens oportet ut sit inadaequata, neque totum penetret obiectum.

Itaque hanc requiri statuimus eandemque sufficere partim in hac parte sequente ostendendum. Sit autem in primis quod illud sufficit ad distinctionem rationis, quod sufficit ut unum cognoscatur alio non cognito: [illegible] sufficere [illegible] [illegible] quia non [illegible] denominat animal ex parte cognitionis, et rationale non est cognitum ex parte, cum quod animal et rationale [illegible]; [illegible] est, ut cognitio animalis existente [illegible] ex parte cognitionis non [illegible] rationale quandoquidem identificantur, quae haec tria sufficiunt ad distinctionem rationis [illegible] [illegible] eorum opinio, qui duplicem cognitionem [illegible] distincte requirunt, cognitionem distinguentem [illegible], [illegible] duo, [illegible] duo [illegible] [illegible], quod est falso nititur fundamento haec opinio, [illegible] distinguens duo, [illegible] [illegible] si omnino cognoscat [illegible] non cognito [illegible] existit [illegible] quae cognitio [illegible] [illegible] altera non existat [illegible] quidem [illegible] cognita [illegible] [illegible] [illegible] existat altera [illegible] existente: [illegible] de [illegible] existentia [illegible], [illegible] [illegible] erat, [illegible] duo distinguant rationem, [illegible] ut existant [illegible] cognita.

[illegible] aliqui [illegible] negationem identitatis [illegible] quam [illegible] cognita non est realiter altera [illegible] rationale: hanc negationem admittunt [illegible] ad quos [illegible] deficere [illegible] quae neque intrinseca est [illegible] [illegible], quamvis [illegible] [illegible] in [illegible] existere [illegible], [illegible] distinguere ante operationem intellectus, [illegible] appellant [illegible]; [illegible] [illegible] solent, [illegible] negationem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] rationalis, post operationem intellectus [illegible] distinctae [illegible] in [illegible], [illegible] de novo [illegible], et [illegible] ex cognitione in [illegible] resultantes; appellant [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] a veritate et [illegible] deficiunt.

Ex his [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] distinctionem rationis [illegible] in cognitione inadaequata [illegible] [illegible] adaequatam distinctionem [illegible] extrinsecam [illegible] accidentalem [illegible], et in [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] identitas realis inter animal et rationale [illegible] partialis [illegible] distinctio [illegible] identitas non [illegible] [illegible] existit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] indico, [illegible] [illegible] [illegible] denominationes cognitionis, quae [illegible] [illegible] [illegible] denominationes [illegible] pendentes, quae [illegible] aliquid [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] denominationes distinctionis [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] definitionis, [illegible] [illegible] aliqua partialis [illegible] [illegible], ex [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] partialibus [illegible] requiritur, [illegible] desiderat cognitionem [illegible] denominationes verificant, [illegible] denominationes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] aliqua res, quae [illegible] requisita [illegible] [illegible] [illegible] denominationes; sicut voluntati tribuit [illegible] [illegible] [illegible] partialis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntas [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], ideo [illegible] voluntati tribuendum, [illegible] [illegible] efficere poterat [illegible] [illegible] poneret.

## Caput 6[um]

# Praecisiones obiectivae thomistarum revertantur. 71

[illegible] dist[inctio] sit partim ex aliquo intrinseco obiecti, et partim ex extrinseco, et [illegible] absolute extrinseca, thomistae tamen ut [illegible] [illegible], quod debeant istam distinctionem ex [illegible] [illegible] [illegible], asserunt distinctionem non solum in rebus exercitam, sed etiam intrinsecam [illegible] [illegible], [illegible] in negatione [illegible] identitatis, [illegible] aut realis: [illegible] [illegible] ab scotistis, quod hanc [illegible] [illegible] ante operationem intellectus existere atque [illegible] [illegible] distinguere docent, [illegible] runt [illegible] negationem, aut obiectivam [illegible], non nisi post operationem intellectus existere, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] praecisiones obiectivas [illegible], ita [illegible] [illegible] cognoscit, nihil non cognoscat [illegible] [illegible].

Haec [illegible] [illegible] [illegible], atque [illegible] imbolvere ostendemus i[n] [illegible] [illegible] magistri non in praecisionibus obiectivis [illegible] distinctionem [illegible] docent, [illegible] doctor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hurt. [illegible] Disp. 4[a] [illegible] S. 6[a] [illegible] difficultatem hanc [illegible] [illegible] et eruditis [illegible] testimonia [illegible] [illegible] sequitur P. Arr. Disp. 5[a] [illegible] [illegible] nec nobis vacat [illegible] opiniones expendere testimonia [illegible] sententias inducere, atque illas [illegible] tragoedias excitare. [illegible] agendum, ac [illegible] ex c. superiore, [illegible] ostendimus tria illa [illegible] [illegible] sufficere ad distinctionem [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] negationes intrinsecae [illegible] [illegible] [illegible] otiosum ac supervacaneum. [illegible] et si ceteras [illegible] ex [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

2[a] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] negatio intrinseca [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ante quam [illegible] extrema, [illegible] [illegible] cognosceret, aut non [illegible]. [illegible] dicant thomistae [illegible] [illegible] [illegible] negationem [illegible] ab scotistis [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] in re [illegible], [illegible] non [illegible] illas [illegible] negationem [illegible] [illegible]. Si dicant [illegible], intrinsecum [illegible] [illegible] ex cognitione: [illegible] [illegible] intrinseca mutatione [illegible] [illegible] cognoscitivum [illegible] non cognitio, [illegible] ex eo quod cognoscat [illegible] non cognitio [illegible], [illegible] [illegible] infert illa intrinseca [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut mutare [illegible] intrinsece [illegible] cognoscit quamvis non existant, aut infinitis ab eo [illegible] spatiis separata sint [illegible] [illegible] evidenter in Deo demonstrat, [illegible] [illegible] [illegible] cognoscitivus non cognita [illegible], Deus autem non mutatur intrinsece, [illegible] sine intrinseca mutatione [illegible] potentiam cognosci [illegible] non cognitum.

[illegible] arguitur [illegible], quia tunc mutatur aliquid intrinsece [illegible] [illegible] intrinsecum sibi [illegible] recipit quod prius non habebat [illegible] Deus nihil intrinsecum [illegible] de novo [illegible] [illegible] immutabilis [illegible] [illegible] [illegible] reciperent [illegible] negationem intrinsecam, quam prius non habebant mutarentur [illegible] [illegible] aut [illegible] mutarentur [illegible] reciperent [illegible] [illegible] 2[o] [illegible] eadem [illegible] adveniente negatione destruit: aliquid [illegible] [illegible] erat [illegible] [illegible] [illegible] extremum [illegible] [illegible], quam negat [illegible] [illegible] [illegible] destruit identitas realis [illegible] [illegible] [illegible], quam identitatem [illegible] et tunc sic [illegible] intrinsece mutatur obiectum, quod ab eo [illegible] [illegible] [illegible] esse prius [illegible] [illegible] identitas [illegible] [illegible].

Et [illegible] [illegible] [illegible] nihil [illegible] [illegible] [illegible] negatione neget [illegible] nulla [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] opposita [illegible] affirmatio: [illegible] si [illegible] sit [illegible] [illegible] sit [illegible] affirmatio [illegible] ex duobus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] negatio illa sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illi [illegible] [illegible] [illegible] nulla [illegible] identitas opposita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] negaret [illegible] [illegible] [illegible] identitas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut nulla erat aut identitas realis, quam [illegible] [illegible] [illegible] post [illegible]. [illegible] nulla identitas [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] semel identificant [illegible] [illegible],

neq3 a Deo ipso posse dissociari quia nulla e identitas attingens quae per negationem auferat. Deinde exc... quod obiter insurgentes praefata distinctio ... darent personas obtusa ... inferius expendendo ... alias semitur, quia aliae personae ista implicant.

2º vero putant thomistae audiamus quae docere solent scilicet ante operationem intellectus precedere in obiecto distinctionem virtualem, seu equivalentem pluribus rebus, aut pluribus perfectionibus quae res per se essentia entia. Docent ingenii humani acumen tanta subtilitate et actuositate, quemadmodum bipennis valet in frustra dividere ea quae unita sunt, ita intus ea distinguere, quae sunt ... facta, quia erat quoad [illegible] perfectionibus, alteram cognoscit alteram incognitam praetermittit, tunc ipsae illae perfectiones ... formaliter et actualiter non divisione reali qualis fieret a bipenne, sed divisione rationis.

Hinc inferunt distinctionem intrinsecam obiectis non extitisse actualiter ante operationem intellectus, extitisse autem virtualiter, et ex his ad [illegible] rationis vere ponent ea negatione demum ad veritatem destruere indivisionem actualem quae prius aderat: nam ante intellectum tota res entitas indivisa erat actualiter. Verum dum parauere ... instantia tota de intrinseca illa Dei et obiectorum mutatione, ac ... doctrina haec antecedens instantia quod refelli, praetereaque quod illa indivisio actualis quae ante operationem intellectus existebat, fortasse formaliter negatio negativa ... asserto praeter alia adveniente ... oppositum positivum. Dici quaecumque negatio ... tantum virtualiter ... et non actualiter et formaliter, si ideo non distinguebat obiecta actualiter, donec adveniret cognitio. Haec solutio [illegible] mutata ... est.

2ª tunc est quod negatio illa praeexisteret virtualiter ... dat virtus productiva illius negationis quae resultet in [illegible] extrinsece ... actualiter ... praecedere virtualiter, quod revera praeexistat illa negatio ... in extremorum cognitione: ita ut producta sit cognitio ... invariatis ... tenentibus ... actualiter et formaliter existens et distinguens ... eo modo quo diximus ... ad distinctionem rationis ... extitisse formaliter ante cognitionem ... non ... distinguens ... actualiter, quia non ... existebat adaequata distinguendi ... adveniente ... sola cognitione, et ... adaequata distinctione ... obiecta formaliter et actualiter distinguit.

Si 1º urgeant thomistae, non solvit argumentum, quod dari negationem virtualiter, nihil est aliud quam dari virtutem, ... negationem ... quae ... producta est, ... dari virtutem ad inducendam mutationem intrinsecam in obiecta quae mutatio deinde inficiat, ... virtus illa in actu reducit actualem negationem productam ... quod ... in obiecto negationem intrinsecam quae prius non erat, ... mutari intrinsece obiectum, quod dari virtutem ad eam negationem producendam, et dari virtutem ad obiectum intrinsece mutandum. Si nam licet virtus in sole ad producendum ignem ... non producit actualiter ignem, existit quidem ignis virtualiter, ita ... negatio ... ignis, ... existat virtualiter negatio identitatis, ... actualiter ... quae producta negatio auferet identitatem oppositam, adeoque mutabit obiecta intrinsece, urgentius autem ... quod impossibilis est virtus ad auferendam identitatem ... extrema ... destruere ... impossibilis est virtus ad ... identitatem producendam, quia non ... negationem, atque adeo implicant ... existere virtualiter negationem ... identitatis.

Si 2º urgeant, non ... retinetur dogma thomistarum ... peccant in eo: 2ª ... quod si eadem praeexistit ante cognitionem, ... cognitionem non existebat ..., ... negatio ... opponit, opponit ... identitati, ... ante operationem intellectus non existebat identitas inter ... perfectiones, ... distincta ... thomistae autem docent ... negationem identitatis ante operationem existere

[illegible] dist. realis, quam thomistae cupientes vitare dist.[m] mediam eandem in dist.[m] realem [illegible] incidere. [illegible] nam si existit negatio actualiter ante operationem intellectus [illegible] dist.[o] actualiter, aut [illegible] obscure [illegible] hanc neque requiras cognitionem ut aliqui realiter distinguantur actualiter. Certe haec [illegible] falsissime [illegible] dist.[is] realis [illegible], nam [illegible] negatio ante quam [illegible] inter petrum et paulum, [illegible] neque [illegible] dist.[is] actualis [illegible] adveniat extremorum cognitio.

## Caput [illegible]

## Scotistarum opinio quae argumentis inefficaciter impugnari consuescat

Disputandum nobis [illegible] utrum scotus ab opinione quam referemus steterit: [illegible] P. hurt. disp. 6 metaph. s. [illegible] scotistae [illegible] plura docent esse quasdam perfectiones inter se realiter identificatas ut [illegible] misericordia divina cum iustitia et [illegible] has [illegible] perfectiones [illegible] inter se [illegible] realiter distinctas [illegible] dist.[o] [illegible] realis [illegible] negationem [illegible] ante operationem intellectus inferunt [illegible] dist.[is] media [illegible] dist.[o] [illegible] negativum [illegible] quam inter extrema quaevis dist.[o] sit ex [illegible] negatiuis colliget: dist.[o] realis verificat hanc [illegible] hoc non est illud: dist.[o] [illegible] hanc [illegible] cognitum illo [illegible] cognito: dist.[o] vero media hanc verificat: [illegible] realiter illud, [illegible] absolute [illegible] sit [illegible] illud: quare [illegible] falsum sit [illegible] illud, et [illegible] realiter illud [illegible] identitas realis [illegible] dist.[o] media, [illegible] naturalis, [illegible] adeo realiter haec duo identificari, [illegible] realiter [illegible] ex media dist.[m] [illegible].

Haec [illegible] breviter ac dilucide quae multa tenebras [illegible] quibus de dist.[ne] media confunduntque defendunt scotistae una [illegible] altera adhibita solutione; [illegible] solet obiici [illegible] dist.[is] [illegible] realis [illegible] multis [illegible] 1.[o] [illegible] nihil aliud requirit ad realem dist.[m] quam [illegible] ante operationem intellectus; 2.[o] [illegible] illa dist.[o] versatur inter res nihil aliud [illegible] res, quae [illegible] independenter ab [illegible], [illegible] dist.[o] realis [illegible] tum [illegible] extrema [illegible] realia, tum [illegible] ipsa [illegible] pendet [illegible] cum non [illegible] media inter entia realia et res, [illegible] erit realis, [illegible] realis [illegible] dist.[o] inter res, et extrema [illegible], [illegible] intelligi [illegible] duas perfectiones identificari, ac [illegible] in eodem instanti et statu distingui.

[illegible] arguere [illegible] scotistas [illegible] et realiter [illegible], et neque [illegible] illi [illegible] nam [illegible] res [illegible] intelligant res [illegible] distinctas, ut [illegible] dicat absolute hoc non est illa [illegible] dist.[o] hanc [illegible] scotista, [illegible] sensu [illegible] dist.[is] realis et res [illegible] independens ab intellectu quam acceptionem scotistae [illegible] aut negabunt suppositum [illegible] realiter res [illegible] ante opus [illegible] realis [illegible] ipsorum [illegible] ut [illegible] absolute [illegible] illud [illegible] illud [illegible] realis dist.[o] [illegible] res illas quo [illegible] enunciari [illegible] realiter illud.

Obiiciunt [illegible] ante operationem intellectus [illegible] subtilitate [illegible] dat dist.[o] media, [illegible] fundamentum et [illegible] media dist.[ne] [illegible] subtilitate, [illegible] gradus metaphysicos: [illegible] distinguitur [illegible] [illegible] accepta [illegible] eadem [illegible] et supra [illegible] impugnatur [illegible] quid ab alio distinguitur [illegible] subtilitate [illegible] ut responsimus [illegible] subtilitate. [illegible] negando [illegible], ad probationem [illegible] realiter distinctum [illegible] distinctas [illegible] subtilitatem [illegible]

tia n. illa pise non ē realiter distincta neque realiter eadem cum alia.

obiicit 2º pater Ant. si rō substantia quae ē in lapide non distingueretur a differentia ipsius lapidis, sicut forte fuit in lapide, poterit ē in angelo et in deo, atque adeo potuisset ē spiritualis, incorrupta, tota quia substantia lapidis infelicitas fuit quod lapidis differentia obviet, potuisset ē Deus, sicut si ad nam divinam deveniret. facile sane sequitur, tum n. falsum est quod cum substantia quae ē in lapide identificetur realiter cum differentia lapidis eo ipso et eo substantia lapidis ē in angelo quia ē differentia lapidis; poterit tamen alia substantia cum angelo et deo identificari quae in ratione substantiae non distinguatur a substantia quae ē in lapide et sic negandum erit in Deo ē eandem n. substantiam quae ē in lapide, esse posset ē eadem formaliter, licet ē alia distincta, n. tn convenientia in rōe substantiae. neque tn ē aliud rōem prius eam esse ē idem formaliter distingui realiter.

obiiciunt aliqui 4º quod rōes inferiores non distinguuntur a superioribus, quod neque superiores ab inferioribus, ante operationem intellectus, quia constat ante per animal n. n posse ē rationis, et animal substantia et ens, animalis differentia viventis et substantia et entis conveniunt quod si erat idem inter hoc duo aliquid, reperiendum distinctio quae a scotistis assignatur, sic differentia unius alteri n. convenire. Respondetur negando assumptum, et ad probationem concedendo antecedens et negando consequens, quod eo conveniunt arguit distinctionem formalis includentis ab inclusione inter gradum inferiores et superiores, licet non includit animal, et praeter animal includit rationale animal includit vivens, et negando sensibile, quia praeter id inferiori conveniat ē superiori n. tn convenit nunquam definitio . . . differentia animalis, ipsa praeter ea quae sic includunt n. primo convenit.

5º tandem ex divinis multa argumenta congerunt, quae ad unum reduci possunt, si ante operationem intellectus iustitia distinguitur a misericordia, quod ante operationem intellectus iustitia n. ē misericordia, quod iustitia n. ē Deus, et deus n. ē iustitia. Sed contra, hoc resp. ex positione, haec iustitia n. ē haec misericordia, et haec misericordia ē hic Deus, quod haec iustitia n. ē hic Deus. Respondebit abrotoro distinguendo antecedens ante operationem intellectus iustitia n. ē misericordia absolute loquendo negat, quod iustitia n. ē realiter misericordia concedit antecedens atque eodem modo respondet ad illum et quemvis alium syllogismum distinguendo praemissas eodem modo, et ad rōe quod iustitia haec n. ē hic Deus absolute negat eam, haec n. . . . formalis realis distinctio: n. ē haec iustitia hic Deus realiter concedit eam; nec haec ē n. . . . n. ē realiter . . . haec quae via distinctionis clavi . . . reiiciant abrotoro, quae opinioni suae . . . videbantur.

## Caput 8

## eficaciter reiicit sententia scoti, aliorumque afines opiniones

Quod attinet ad mediam distinctionem censeo in primis ex praecedentibus argumentis triumphare duplici ex capite: primo quoniam superflua ē et otiosa, ut patebit in fine, cum distinctio rōis nunc exponamus: Deinde quod urgeri possunt priores rōes, ita quod inferamus distinctionem mediam ē realem aut nullam esse: et primo scotistis hanc quod animal ē rationale ē vera, et hanc ē falsam animal ē realiter rationale: sic quod arguitur, ante operationem intellectus vera animalis . . . ē vera talis . . .: si . . . concedant, quod ante operationem intellectus animal ē realiter rationale, sequitur quod . . . quod duo ē idem realiter nihil aliud ē potest, aut excogitari, nisi quod esse unius sit esse alterius, quod haec propositio ē vera rationalis, animal ē realiter rationale.

Si autem dicant, quod animal n. ē rationale, . . ., atque adeo animal a rationali realiter distinguetur: Sed contra, neque quod unum sit . . . n. sit aliud, idem ē quia esse unius sit . . . n. sit esse

alterius; cum n. essentia sit indebita rei id quod non est essentia, non est id cuius essentia dicitur. Et eodem modo quo superiora solvuntur, licet argueretur, nisi essentia animalis et essentia rationalis non tamen realiter distincta sunt, possunt tamen enunciari hac verba quod essentia huius est essentia illius, atque hoc est realiter illud, quemadmodum idem enunciant haec quod realitas huius est realitas illius, et hoc est realiter illud: et sic definitum est realiter sua definitio nihil est aliud, quam quod ipsa definitio sit essentia definiti

Quo vero eadem distinctio, qua ratione inter animal et rationale ponitur distinctio media, ponenda est etiam inter attributa divina, ut scotistae fatentur, quod tamen attributorum diversas definitiones exhibemus, ac licet Deus sit omnipotens et sapiens non tamen ideo est omnipotens quia est sapiens; et propterea omnipotentia non est realiter sapientia, quaeque fundamenta huius distinctionis quae locum habent inter animal et rationale, eadem inveniuntur inter attributa: inter haec autem non intercedere sic probatur, nam inter naturam divinam et relationes maior datur, quam inter attributa inter se comparata, sed si inter attributa daretur distinctio media, inter naturam et relationes daretur distinctio realis, haec enim sola maior est media distinctione: consequens autem est contra fidem, ergo et aliud illud unde etc.

Antecedens vero sequitur probatur, quod natura convenit omnibus personis, cuius contradictorium absolute convenit relationi, ut constat hoc modo: paternitas divina non communicatur filio, natura divina communicatur filio. Et filius productus est, natura non est producta, item Pater non est filius, natura divina est filius, quae omnes propositiones sunt de fide, ut numquam liceat de illis dubitare, numquam autem licebit affirmare contradictoria duo absolute de duobus attributis, nam falsum est asserere sapientia non est iustitia, et sic de aliis, quod maior distinctio datur inter naturam et relationes divinas quam inter attributa ipsa, quod si vis etiam de attributis verificari contradictoria probata, nam sapientia divina est sapientia Dei sapientis, et tamen non est ratio formalis Dei sapientis, etc. hoc ipsum impugnamus, ac deinde ea distinctio media attributorum talis est ut non liceat absolute decernere hoc est illud, sed solum non est realiter illud: at vero inter relationes et naturam licet absolute affirmare natura communicatur, et relatio non communicatur, ut ostensum est ad dialecticum.

Non longe abit a media distinctione ingeniosa aliquorum opinio de mutua inclusione essentiali ante opus intellectus, quia essentia animalis non includit essentiam rationalis, quod si horum essentia utique essentialis includat, non tamen e contra includit: cuius opinionis fundamentum non sectam est: quod tamen contra illos duplex pecuniaria ratione instabitur, si enim ante opus intellectus una essentia non includit aliam, sed potest includi, ita ut non includeret et essentia animalis excludat essentiam rationalis, eodem iure arguet distinctionem realem, quod sic colligebat, quod non sit distinctum animal non includere realiter rationale, sed etiam quod essentia animalis neque includat neque adaequet sed potius excludat essentiam rationalis, sicut quod si esset distinctum animal non esse rationale, argueret distinctionem realem, ita etiam si distinctum est essentiam animalis non esse neque includere essentiam rationalis.

Contra vero hanc opinionem primo: haec enim non mutua inclusio essentialis ob easdem rationes concedi debet inter attributa divina: quia natura et relationes aliqua maiore alia distinctione distant, quam attributa inter se, consequens est ut distinguantur realiter, quod est falsum: antecedens autem probatur quia non inclusio potest verificare hanc propositionem essentia unius non includit essentiam alterius: huius autem propositio non verificatur inter naturam et relationes: neque enim sibi mutuo includuntur: et praeterea verificantur alia contradictoria, quae verificantur non solum non est illa non includit, contradictoria vero si haec natura communicatur relatio non communicatur, relatio producit, natura non producit etc.: videtur autem quod sententia maiorem distinctionem arguere ex hac ultima contradictione, quam ex non mutua inclusione, cum hac enim non stat unum non esse aliud, nam forma convenire realiter uni et non alteri, verum autem convenire realiter aliquibus relationibus, quod non convenit naturae, non tamen realiter distinguitur a patre, natura vero non realiter distinguitur.

Propter hoc aliqui theologi docent quandam dist[inctionem] virtualem inter perfectiones Dei absolutas et relativas, quae de Deo affirmantur, atque ea ratione, ut nihilominus distinguatur praeterquam a vocibus, a dist[inctione] media: ita autem talis est haec dist[inctio] virtualis, ut eadem res possit praedicata contradictoria realia verificare: quae dist[inctio] necessaria et sufficiens: dist[inctio] virtualis dicitur ea, qua eae perfectiones divinae realiter identificatae, possunt tamen contradictoria praedicata verificare: sic autem se habent perfectiones absolutae divinae et relativae, quia inter illas reperitur virtualis dist[inctio] maiorem supponunt hanc non [illegible] distinguunt huius dist[inctio]nem, minor patet ex superiori [illegible].

Et si petas ubi fundetur ea dist[inctio], quia ipse Deus meretur, fortasse respondebunt divinae infinitatis perfectionem tantam esse, ut quemadmodum ea eminenter continet virtutes diversarum causarum atque etiam oppositarum, ut sol habet virtutem emolliendi ceram et exsiccandi lutum, atque adeo efficit id quod plures et oppositae praestarent, ita divina entitas eminenter continet plures entitates, et ubi capitat id quod plures entitates praestarent, et verificare contradictorias. huius opinionis fuit Pater [illegible] et [illegible], atque plures referunt ex antiquis: et hinc inferunt aliqui moderni processiones oblivas quas affectionibus creaturis [illegible], inter divinas perfectiones absolutas et relativas [illegible] et [illegible] fundo aliquo [illegible], verum haec opinio et [illegible] falsissima et impossibilis [illegible], neque [illegible] veritati [illegible], [illegible] in mysterio trinitatis de filio credimus, quod [illegible] hoc [illegible] a veritate aberrat.

[illegible] ab ultima [illegible] quae ducunt in Deo processiones intrinsece oblivae, [illegible] eadem argumenta [illegible] resiciemus: eandem [illegible] habent in divinis, quod [illegible] existit [illegible] illa processio ante operationem intrinsecam [illegible] sine illa possit verificari praedicata contradictoria [illegible] ante opus intrinsecum verificantur et praeterea infert [illegible] intrinsece Deus, [illegible] advenit processio intrinseca quae prius non aderat. [illegible] processio prius, [illegible] media dist[inctio], quae actualiter [illegible] relationibus ante opus intrinsecum: [illegible] dat processio dat operatio, [illegible] separationem [illegible] argumentum [illegible] illas virtualiter actualiter [illegible] processio obliva actualiter in [illegible] [illegible] [illegible] in Deo, quod etiam in rebus creatis [illegible] fundamentum processionis, [illegible] nominum apellas dist[inctionem] virtualem, et [illegible] fundamentum: [illegible] actualis [illegible] creaturis.

Neque [illegible] chimerica est virtualis dist[inctio], sed etiam ipsa eius explicatione aperta contradictio involvitur, [illegible] illud [illegible] impossibile [illegible] et non [illegible]: [illegible] explicatio virtualis dist[inctionis] eadem est ac si diceres existere in [illegible] idem est et non est [illegible]. in [illegible] idem verificat duo contradictoria quod non est aliud quam idem est et non est. [illegible] duo illa praedicata [illegible] contradictoria [illegible] idem actualiter [illegible] actualiter [illegible] et non [illegible] contradictoria [illegible] idem actualiter [illegible] actualis dist[inctio], et non [illegible] virtualis. [illegible] verificatio contradictoriorum actualis est actualis dist[inctio], neque [illegible] alio [illegible] actualiter distinguuntur, nisi ex [illegible] praedicata contradictoria [illegible], aliter neque [illegible] dist[inctio] [illegible] virtualis [illegible] dist[inctio] actualis arguitur ex eo quod [illegible] existat et alterum non existat, ideo maxime arguitur, quia existere et non existere contradictoria, quae [illegible] non arguit actualis dist[inctio], nego [illegible] distinguuntur, et [illegible] contradictoria [illegible] existentem et alterum non existentem, [illegible] sufficiens actualis dist[inctio]. unde sic arguo: ante opus intrinsecum [illegible] attributa divina et relationes [illegible] actualiter contradictoria, quae dat actualis dist[inctio] [illegible]. quae [illegible] virtualis dist[inctio], actualiter tamen contradictoria verificari: distinguuntur non virtualiter [illegible] distinguuntur, [illegible] dist[inctio]ne contradictoria verificant.

[illegible] duo contradictoria [illegible], si non [illegible] quod non est actualiter eadem res cui actualiter contradictoria [illegible] ante opus [illegible] dabit dist[inctio] actualis

inter absolutas perfectiones et relativas: et ideo sedis [illegible], quae est distinctio ex virtuali certe non defilius est eidem rei ex virtualiter indistincta, quia eidem actualiter contradictoria competere; quod non negaret virtualiter posse utrumque, licet eidem actualiter. Sed si quis dicit duo virtualiter distincta non teneri [illegible] eidem actualiter, quod si duo contradictoria conveniunt duobus virtualiter distinctis, conveniunt rei tamen eidem, quod nec mens capere nec afferre potest, neque vero tanta est aliquorum scriptorum auctoritas ut propterea fidem habeamus rei nullo defilior [illegible] quae trinitatis mysterii est, sed si [illegible] arguunt Paulus [illegible] [illegible] [illegible] Logicae s. 4ª sub s. 2ª 3ª [illegible] distinctio virtualis et non posse sine contradictionibus obtineri. si quis scotus tamen mutato nomine distinctionem mediam appellant [illegible] ne obtinere, procul dubio admitteret eius opinionem ab [illegible] [illegible] aggnoscitur differt.

Praeterea explodenda penitus haec opinionem [illegible], ideo quod evidenti impugnatione exponat certissimum et ineffabile trinitatis mysterium, ita quod [illegible] virtualiter et actualiter illusione defendi non possit, quo eam [illegible] refutari non possent, nemo tamen non videbit in [illegible], contradictione aliter defendi non posse trinitatis misterium sed quod inde [illegible] non sic defendi possit, [illegible] in capiendum est [illegible] [illegible] [illegible] et haec ignorantia [illegible] credendarum rerum dignitatis [illegible].

Sed tamen asserere non possumus per aliqualitatem solutionem plenioremque ad teologos remissa; [illegible] illa [illegible] non [illegible] et non sint contradictoria, [illegible] de eadem re verificent numquam tamen accidere [illegible] quae ab illis [illegible] contradictoria sint, adeo nihil mirum est non verificentur aneque [illegible] non est mirum verificari has duas Deus est albus per albedinem, Deus non est albus per colorem, [illegible] Deus [illegible] et est albus et non albus [illegible] contradictorias [illegible] non obtinent contradictorias [illegible] quae [illegible] haec intra [illegible] ex multis quas teologi fabricati sunt [illegible] illas non esse contradictorias [illegible] [illegible] non [illegible] pater filius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et quiaenim [illegible] [illegible] perfectiones absolutas et absolutas. Deus [illegible] impugnari posse efficacissime: [illegible] quia adeo efficaciter et eo angustiat [illegible] quo admittere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sanctissime devoranda, [illegible] devoranda: [illegible] aut [illegible] alias regulas non adeo evidentes [illegible] quae [illegible] illud quod se evidentissime [illegible] [illegible] [illegible] et non [illegible]

Caput 9

Scotistarum et tomistarum vires enervantur.

Si [illegible] de eadem re non verificari non posse contradictoria [illegible] de [illegible] et [illegible] ente [illegible] [illegible] contradictoria verificant, [illegible] sunt tamen idem, [illegible] distinctiones, et non realiter [illegible] distinguentur [illegible]. Minor ista [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] homo cum equo: at non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible], tale [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] differt a [illegible] rationalis, quae [illegible] inter se duo [illegible] eiusdem [illegible], sed haec maior [illegible] [illegible] non [illegible] diversitatis [illegible] quae inter [illegible], animal et rationale [illegible] diversitas per diversitatem [illegible]. [illegible] quod sicut plus convenit homo cum homine, quam cum equo, ita [illegible] animalis plus convenit cum alio [illegible] animalis, quam [illegible] rationalis, et non est [illegible] tota [illegible] diversitas ex horum diversitate [illegible].

[illegible] [illegible] et non a priori doctrina scotica [illegible] est, ea distinguuntur ex natura rei independenter ab operatione intellectus, quia sunt distinctas [illegible] [illegible]: sed animal et rationale sunt distinctas [illegible], [illegible] [illegible] distinguuntur ex natura rei independenter ab opere intellectus; Minor certa est, [illegible] animalis [illegible] est [illegible] sensibilitas [illegible] [illegible], rationalis [illegible] est principium ratiocinii, quod [illegible] quia sunt diverso [illegible] explicant,

et sequentes maiores probationis euincunt. Maior prob. q. nam dd. a esse rei definitam q. dd. diuersa argumento sunt diuersor. definitor.; tertio q. dd. obiectiua nihilo distinguit debet a definito. prob. 2. ngtt. Illud est esse rei n. pendet ab intell. q. se cognoscit ex qua re, n. a efficit ut talia et alia sint, sed talia sunt independenter ab intell. q. ea distinguunt eorum rei quae distinctas habent dd. ac deinde probatur nam quod est ad illud sit esse rei et sic natura simplex, q. tali se aut n. e independenter ab aliquo distinguitur, quales intell. operatio. Pr. q. nam quae distinctas habent dd. realiter distinguunt alter post operationem intell., sicut ante illa: prob. pr. nam sicut quae realiter semel distinguunt, numquam poss. realiter identificari, ita quae semel n. sunt eadem realiter, numquam realiter erunt eadem, nam mentis propter operationem Deus ipse rerum essentias inuertere.

Et prob. 2. hoc ro: ante operationem intell. plus differt animal a rati. quam a sensibile, q. animal a rali realiter differt. conseq. q. n. prob. in alio assistere, nisi quod nam maius discrimen, nisi in eo quod animal sit idem realiter cum viuente sensibili, et n. cum rati. prob. 2. q. animal [illegible] includit realiter rati. ante operationem, q. dat n. inclusio realis ante operationem intell. inter animal et rati. conseq. quia dare inclusionem e dare n. inclusionem ans. sic prob. nam si animal includeret realiter rati., ubicumque esset cum illa operata animalis esset et rati., quemadmodum ubicumque e homo ibi e animal, quod realiter includit in hoc: istud autem falsum est quia ubicumque e animal sit rati., ut videre est in brutis, q. animal n. includit realiter rati. prob. 3. 1a identitati reali opponibilis idealis dist., q. quamuis animal et rati. sint idem realiter poterunt realiter distingui et n. ante operationem intell. nulla prob. 3. rone militat cognitio cum reali identitate realis dist., opponuntur ans. 1o. prob. nam realis post operationem intell. animal distinguit realiter bruti, et cum eo n. realiter identificatur, n. n. admittunt opposita dist., et de 2o. alia ostenduntur eadem sunt n. fallora quarto q. ex altitudine ad dissitudine desumptae ro n. parte silicet e equo parti [illegible], parti conuenit parti differt, cum autem in se n. grande, [illegible] silicet e a dicitur, conuenire atque differre ab eodem, necesse est distinctas res apponere, aut distinctos [illegible], quibus alias conueniat, qualias differat. Praetermitto cetera, quae de nouo opinionis expedient, cum de ea dicendi expediens.

Nec tam falsa e haec expeditio, quae n. nemo existimauit, reponendum q. est quae ante notaui hasce voces aut scriptas humanitas rati. et alias quae significant perfectiones identificatas n. eas tm significare, quae identificant id est extrinsecus alios tros, quos entitas illa respicient et ab aliqua connotata nominant, nam in primis haec tria nom. homo animal rati. eandem huius entitatis significant sicut diuersis operationibus, animal significat entitatem hominis cum operationibus sensationis, rati. eandem cum operationibus ratiocinii hoc vo eandem cum vtrisque: operationes a ista realiter inter se distinguentes sequere cum definit animal definit entitas huius nimirum n. cum operationibus sensationis; cum rati. vo definit eadem entitas cum operationibus tm ratiocinii: et sic n. so a realiter distincta operationes, sed eos ipsa entitas distincta e quae ex his sibi operationibus adiuncta consideratur nihil autem ab ipso realiter distinguit; coerit q. e in ro tm distinguatur, distincta q. ras in n. exrat quod entitas hoy, quod realiter operationes ratiocinii et sensationes respicit videret simul ad mod. cum his operationibus et n. cum illis: nam cum realiter, et cum has et illas operationes respiciat, et ex ra sua ad oes referat, sola intus operatione fieri pot, vt cum his tm et n. cum illis spared quod summopere notandum e, neque n. ab eis animaduersum e.

Hoc est tota ro solutionis, certe n. nouo id ab antiquissimis nomina sciz exiogitata, q. vt plurimum distinguntur n. tm ad distinctas cogn., sed etiam ad diuersa connotata, sic [illegible] referendum. Ad 1. [illegible] argumentum distinguendo maiore eidem rei cum eadem ro, sic ro negeant minore distinguo scdo maiore, eidem tm [illegible] nego maiore. Ad 2. scdo maiore et nego minore: diuersitas n. maior cog. prouenit ex maiore diuersitate operationum operationes n. sensationis plus differunt ab operationibus

ratiocinii quam ab aliis sensationum. Ad 3.^um dist. distinguendo maiorem, ea distinguuntur ex natura rei, quae habent
distinctas formalitates propter distinctas entitates quos explicant, id nego maiorem, quae habent distinctas formalitates et sint entitates
tates quas in recto significant, concedo maiorem, et nego quod animalis, et rationalis per suos tres distinctos conceptus sensationis una
et altera ratiocinii importat neque idem tantum est de definito quod dictum est de definito.

Ad 1.^{um} confirmationem probationis maioris respondeo concedendo totum; diversum enim est hic ple-
xum entitas cum his operationibus ab non entitas cum aliis. Ad 2.^{um} respondeo concedendo antecedens, et negando consequentiam: intellectus
enim neque adstruit, neque destruit rerum essentias, sed non eas cognoscit, et quod earum continetur dissimulat: quare eandem
semper retinent omnia post et ante operationem intellectus, et hinc colligitur solutio 3.^{ae} probationis. Pro veritate tamen
advertendum est entitatem illius quae est hic et animal, et rationale, cum semper fuisse totum id quod in recto significant haec
nomina: verum dividit intellectus hanc ipsam entitatem in recto, ut est cum aliis, aut illis operationibus coniunctam. et sic
dicat entitatem hanc cum operationibus sentiendi realiter distingui ab entitate eadem cum operationibus ra-
tiocinandi: quod ante et post intellectum semper fuit, hic sed discrimine summe advertendo, quod ante intellectum tota
distinctio versabatur inter operationes ipsas, et tres; postea vero resultat etiam in ipsa entitate quam ut saepe
dicebam entitas ipsa ante opus intellectus nunquam separabatur cum operationibus, atque adeo nulla inter adesset
distinctio, assolo vero intellectu separatur cum his tantum operationibus, et non cum illis, quae separatio provenit formaliter ab intellectu;
eaque est tota distinctio, deposita alioquin penitus identitate. Quapropter licet verum sit affirmare animal realiter
distinguitur a rationali ante operationem intellectus, et affirmare operationes sensationis realiter, et realiter distinguuntur
ab operationibus ratiocinii: post operationem vero intellectus affirmare etiam veritas affirmat, ut entitas cum operationibus
his distinguitur ab ipsa cum aliis, quae ratio est tota distinctio.

Ad confirmationem 1.^{am} respondeo concedendo antecedens, et negando consequentiam affirmare enim ante
opus intellectus eam plus minus et inter se differre, nihil est aliud quam affirmare operationes sensationis plus differre
ab operationibus ratiocinii, quam ab aliis sensationibus quod certum est, et hinc etiam ut ad 2.^{am} concedendo animal ante
opus intellectus non includere realiter rationale, quod ut sic nihil aliud sonat, quam quod operationes sentiendi realiter
et realiter non includant operationes ratiocinandi, quod concedimus: non autem probat propria harum operationum realiter
distingui, et non includi, neque quoad illud intrinsecum formale esse comparant inter se. Ad illud vero quod addit non ob-
curus est animal esse et rationale, etc. distinguendo, non obiicimus est animal, i. operationes sensationis esse et ope-
rationes ratiocinii concedo; non obiicimus est animal illud quod in hoc est principium sensationis non est illud quod est principium
ratiocinii nego: illud enim animal homo est idem quod identificatur hoc pariter est principium sensationis et ratiocinii.

Ita concludit Excellentia Vestra, quamvis non ab omnibus eodem
modo placuit ut nobis hic versati et partis primis consentaneus; sed non eo quaerelas avemus, adeo iubar eamque
in diversa trahere rubricare; Et si dist. restrinxerit, quam explicavimus, et defendimus, sequitur eaque ex natura rei distinguuntur
etiam realiter distingui, sed non est falsum, quia falsa est expositio nostra distinctionis minor probatur quia dicimus per se de ea distinctione
habere, quam declaravimus. Maior probatur quod distingui animal a rationali nihil est aliud quam entitatem hominis coniunctam cum operationibus
sensationis distingui ab entitate hominis coniunctam cum operationibus ratiocinii, sed haec duo complexa distinguuntur realiter,
ergo ea quae distinguuntur ex natura rei, etiam realiter distinguerentur. Probatur haec ultima minor quia ut complexa duo realiter differant satis est
quod una pars realiter ab altera distinguatur; sic enim homo albus a homine calido, quod certissimum mihi videtur et
ostenditur quia potest unum complexum perire altero permanente, nam si auferatur calor aufertur homo calidus, et permanet homo
albus: Si verum foret pro tempore auferrentur ab homine operationes ratiocinii permanente entitas cum operationibus sensationis

et n permaneret entitas ac ratiocinio.

2° qa quamvis essent impotentes operationes ratiocinii et sensationis tn n qd idem facultas hoc et apelat aptitudo distingueret ab eo qd in eodem hoc apelat rale: q n e necesse ad operationes recurrere, neq ad connotata extrinseca; sed per intrinsecas suas perfectiones ab al. rali distinguet. Consequentia constat, q si n distinguerent omnia essent idem, atq adeo ans falsum est, neq n extrinseca distinguent ac omnia excludamus, neq intrinseca requisita negat. Confirmatur q in ea hypotesi dari posset una cognitio quae indiferenter representaret hoc et equum, eo modo quo nunc representat animal, eo q cognitio representaret ultimas utriusq obi differentias, tn n id representat q actu distinguit. Confirmatur q in ea hypotesi cognoscerent angeli quent (?) b(?) aliter ab angelo notificari rex essentia specifica, quin notificarent ultimae rex realitates; q exclusis omnibus extrinsecis posset unum cognosci alio n cognito, et per consequentiam se distinguunt.

3° Aequalitas similitudinis et dissimilitudinis, quae sunt extrinsecis obi, entitas hominis similis e et dissimilis entitati equi q entitas hominis habet duas perfectiones ulme ab extrinseco distinctas inter se, quarum una sit similis equo altera dissimilis: Consequentia per rei idem et dissimile ut oria quo per extrinsecam... eidem sub eisdem respectibus: ans per illud q e entitas hominis habet connexionem cum sensatione atq adeo illa perit, qua connexio et petitio n sumitur ex parte extrinseci, sed ex parte entitatis hominis, similis autem e homo equo in hac petitione seu connexione, dissimilis autem e in petitione ratiocinii; ergo similis e atq dissimilis homo per aliquid perfectiones intrinsecas: et confirmatur q asserere n pot hominem esse similem aut dissimilem equo propter totas illas seu distinctas operationes: neq de homo secreto albo et calidus quod n dicitur realiter albus et calidus, nam ... realiter animal et rationale: certe aliquid e discrimen: et aliud assignari n pot, nisi qd entitas ipsa hominis in intrinsecum qd habet et secum identificatum, n habet petitionem aut connexionem cum albedine et calore, habet autem cum operationibus sensationis et rationis

C. ultimum.

# fundum et indicia distinctionis rationis, et tota doctrina elucidatur.

fundamentaria distinctionis rationis duo unum ex parte obi, alterum ex parte intellectus. Id e obi fecunditas qua cum diversis terminis comparari possit circa eam varias denominationes subire ... aut ... diversae operationes quae ab entitate procedunt, aut diversa connotata extrinseca; certe creatissimo diversae species diversimode deservientes intelligi ad obiecta cognoscenda: neq n opus e ut omnia quae distinguunt sint facultates operativae aut respective, nam immensitatem Dei ab eternitate distinguimus quae ut tales n sunt aliquae operationes, neq obiecta aut connotata, sed sunt respiciunt ... diversorum rex species, aut loci seu temporis. fundum requiritur per nam alter una sola versus ... posset terminari, atq adeo quilibet actus perfeq veritatem enunciationis cum obi nam adequaret, nihil distinguerent. 2um fundum e intellectus limitatio, quae nequeunt simul accipere nequit pot suscipere ea omnia quae e in obo cognosci possunt: atq adeo unum cognoscat alio n cognito: quod ... Deus nequit per sua distinguere: Deus ... omnes unius limitationem distinguere potest: ... longissimis disputationibus altercari nihil autem ... adiendum ... quo in quiramus ... distinguere.

Ne autem hec ... dicta videantur, advertendum ac ... numquam fieri distinctionem rationis, quin aliqua realis distinctio involvatur: etenim ut dicit distinctio rationis verificari debent haec de eo cognosci et n cognosci, aut cognosci clare et n cognosci clare: quod verificari n potest nisi intercedat realis distinctio q hac ... requirit. Maior certa e minor per si n realis distinctio n intercedit obiectum erit unum et idem realiter, sed nequeunt duo contradictoria verificari de eo qd e absolute idem realiter q requirit realis distinctio:

nec est rem esse contradictoria intentionalia, quia tamen non contradictoria quae hoc currere et non currere,

sunt et non sunt simul. Praeterea contradictoria intentionalia nunc possunt eidem convenire, quia non sunt

propter contradictoria: verbi gratia angelus est intentionaliter albus, angelus intentionaliter non est albus

quae contradictoria non sunt, quia aequivalent his angelus cognoscit album angelus cognoscit non album.

Praeter haec duo alia videntur fundamenta assignari:

primum est perfectionibus quae identificantur sibi alia inveniantur separatae, ut animal quod est in homine distinguitur a

rationali in iudicio et animal eiusdem esse reperitur in equo separatum a rationali; sed nunquam nisi erat

neque quoties convenirent perfectiones signum est eas distingui; non nunquam distinguuntur possunt convenire

reperiri, verum dicere est in perfectionibus divinis et multo minus necesse est quod quidam dixerunt et aliter

dicunt signum statuerunt necesse esse ut intellectus cognoscat eas perfectiones possit invenire separatas,

aut saltem illae entitati diversas operationes aut effectus tribuere: sed quamvis intellectus non advertat, potest

unum cognoscere alio non cognito.

Et ex his unum libet colligere lib. et solutionem

argumentorum quae ad finem capitis superioris proposuimus. Ad primum dicimus distinctionem rationis exercere non posset

distinctionem realem indicat, nam ea quae realiter distinguuntur et quae est ratione, distinctionem realem super

solos tres attributum ... rationis et separata esse tres  ... quorum est realis distinctio in  ... Ad secundum ne

gandum est, si essent imperfectiones ... , quae fiant de Deo inadaequata cognitione ... quaesumus in Deo cog

noscerent et comprehenderent, ... nihil esset in Deo distinctum est ... Ad tertium

hypotheticam hanc futuram esse ... aequivocum alio, et nullo modo entitatem aliquam posse cum

alia communicare.

Secundo colligere est quo pacto in distinctione rationis procedat intellectus ... et

esse ut dicimus animal a rationali distingui ... non ... opiniones ... ab operationibus alie

rationes distinguant, sed est quod ... distinctae ... negabant nominales, qui ... dice-

rebant ... animadvertendum ... ut exemplo dicam ... sensus

supremo ... cognoscit ... sua ... quae ab ... sensibus externis

... corporeae ... sensus externos

... spirituales ... nihil refert ... animalis ... externos ... dicere

... magis ... quod species alia ... alia detracta ... species illas

quae non possunt ... ad ... alia quam plura

quae virtute illas cognoscere possunt, quales species quae detrahunt ... cognoscat ... equum

equus et ... animal cognoscit ... imperfectio ... species

Detractas species detracta est, quae repraesentat intellectui

totum obiectum unde procedit, detracta illum ut obiectum cognoscatur ... in re; ... differt ab specie

... ad plura obiecta adaequate cognoscenda singula detracta ... species ... quae detrahat ... intellectus

ad cognoscendum hoc ... possit illum detrahere ad cognoscendum equum, species ... quae detrahat intellectus

ad eundem hoc cognoscendum ... per detrahere illum est ad aliud ... hoc cognoscendum. Unde

fit ut eadem species ... unius sit ... , et ... alterius detracta; ... species ... ut ... detracta

ead hoc cuius ad hunc hoc et ad reliquos non sola species quo ad substantiam cognoscendam deservit
sed etiam ad unum determinata. et hinc ulterius fit ut cognosci aliquid clare sit cognosci per speciem illius
determinatam: cognosci autem confuse sit cognosci per speciem aliorum.

Cum species sint obiectorum vicariae, et pro eis substituantur, atque
vicem exerceant ab illis virtute et vice obiectorum, prudenter attribuit idem quod ab speciebus praestatur,
atque adeo ab obiecto indui, eamque prudens iudicium tribuit obiecto quod est esse in speciali, et principaliter eius
tribuitur unde fit ut haec denominatio a parte obiecti quod est principaliter operationis ex quo ab speciebus operationibus
rantur et non attribuatur operationibus; atque adeo dicatur distincta denominatio ex parte rei omnino occurrit,
si qui certior in mentem veniant audiant libentissime interiorisque animo totum hunc rem excludentes
omnis aut moralis iudicio potius pendere, quam ex physica vel methaphysica: ex parte rei
viribus in re non... Hoc unum advertendum tandem est has species per quas obiecta cognoscuntur, aliquo
proprias obiectorum, quae producunt immediate, ut plerumque species obiectorum quae sensibus externis percipiuntur,
ut colores, sonos, odores, sapores, quantitates, et primo qualitates activae calor et frigus:
esse etiam per alienas species cognoscuntur ab intellectu quando ex suo marcu ex uno cognito per propriam
speciem ad aliud cognoscendum procedit, velut ex praemissis ad conclusionem, et sic plerumque cognoscitur animal
per species operationum, et sic de aliis. Primo ex his habemus solutum difficillimum argumentum
illud a similitudine, quod ab aliquo ita solvitur, ut certe ingentia monstra devorare videamur
mus hoc arte quod intuitus sit ille de visione equo, quod ab utroque diversae species emanant, et
omnes quidem similitudines hominis et equi, deserviunt illis similitudines.

Duo tandem docenda hic breviter, ne inscitia magistrorum
falsa insinuemus, aut quia nunc hic dicendi locus videatur: et primo cum una perfectio alteram includat
dicimus non tamen includere substantiam et rationale: non tamen una perfectio in altera includi, quia species
includentis non deservire in ea ut per se cognoscat alterius perfectionis cognoscat et non ea species
determinata homini quae ipsa sola deservit in eo ad cognoscendum animal, rationale, vivens, substantiam, et non
est species rationalis non deservit ad cognoscendum hoc, ideo quod illa ea includit. Ergo neque
species unius ad alterius mutuo deservit neutra alteram includit, ideoque contra idem, ut videre est in
definitione; si in contrario neutrius species ad alterum deservit, neutrum alterum includit ut animal et rationale.
Si rationale videatur ad hoc cognoscendum deservire, et diffinitio ultima cuiuscumque rei ad totam speciem cognoscendam,
non sequitur quod rationale includat hoc, aut non in hoc includatur; quia non sola species rationalis deservit
alio specie simul per unum ad hoc cognoscendum deservire.

Ad secundum quaeritur et quando dicuntur per unum implicitus et explicitus
conceptus quia quidam fingunt atque in divinis attributis persolvent dicentes non attributa se mutuo includere;
quae sufficientia est in aspectu apparet impossibile siquidem ut res et pars et includens et in
clusum, nec totum et pars eiusdem, ergo contraria ... conceptus explicitus et implicitus; quae
iuxta ... nec ipsi ... ut credo intelligunt: docent alii quod sibi attribuunt ...
conceptus alterum explicitum ... nos ... attributa, ut nostra sapientia aliorum alterum implicitum: sicut
explicite afficit animal rationale, implicite substantia et ens, et hec quod implicitus attributi ...
reliqua et atributa ... explicitus conceptus, ita quod ... explicitus sit ... ad ...

abigis,

coram

s. ca implicite sceptus sit explicata sapientia iustitia etc. et rursus haec sapientia sit sceptus explicite sit sapientia, sed implicite sit explicata essentia et iustitia etc. quod his sceptus implicitis et explicitis implicabilius potuit excogitari.

Sententia hanc et quimericam breviter ostendendum est 1°

quod quimericum est constituere essentiam per aliquem rationem implicitam praeter sceptum explicitum essentiae; quod sic ostenditur sufficienter et adequatum constituitur res essentiale, quatenus, quamvis nihil aliud intelligat sufficienter ea res intelligitur per intui sceptu explicite essentiae; quamvis nihil aliud intelligat intelligitur essentia constitutum quod illius explicitus sceptus, et adequatus constitutus essentia: [illegible] syllogismus demonstrativus sed maior non potest

hinc

esse et minor sedet ab adversariis: et merito quidem quia sceptum explicitum apud eos est essentia essentiae. 2° Deinde mentio inter hoc cum esse separatum et attributa inter se est manifestum quod si resoluamus rationes formata varia resoluemus illa tamquam in formalis in substantiam et ens, quod est evidens argumentum inclusionis: et si resoluamus essentiam usque in sceptum ultimum entis non erit quis cognoscat sapientiam vel iustitiam vel alterius atributi, meminisse quod in 3° rationem demonstrabimus.

2° quia fundamentum huius opinionis est falax et inane: sic

Arguitur essentia vel est aliquod ens quod est finitum vel infinitum, et cum non sit finitum, sequitur quod infinitum, et eodem modo vel eternum vel temporale, item vel sapiens vel insipiens, vel iustus vel iniustus, vel spectatus vel illimitatus, et sic de ceteris atributis quod cum essentia non sit ens temporale, neque limitatum neque contingens, sequitur quod formaliter sit formaliter, illimitatus, sapiens, necessarium, increatum etc. et quod essentia atributa omnia includit eodem modo de reliquis atributis.

Pueriliter arguit quod sic probat realem identitatem essentiae cum reliquis atributis, perinde ac si diceret animal quod est rationale vel formaliter rationale vel irrationale neutrum est: est formaliter: dicitur essentia sit formaliter ens quod illud et reliqua formata communia sunt, non tamen est formaliter infinitum, neque eternum etc. sed sic realiter: neque propterea est formaliter finitum neque insipiens etc. quia quod ipsa id est expressit et exprimit quod agitur an essentia sit simplex vel composita. Antiquissimo ergo sed antiquissima haec est solutio, ab scotistis in suis explicata et ignoro quod tamquam novissimum proponat quidem nihil

inveniret, etsi rationes illa atributorum communes sibi atributis ipsis, sive ex creaturis, diceret quod sint inferiora rei collectiones, sed unica non ab ipsis abstracta: illa autem non ut sic abstrahens a finito et infinito, necessario et contingenti etc. neque est formaliter finita neque infinita, neque necessaria neque contingens, sed ab ipsis abstraheret.

3° quia cum definitur essentia per vos vel alius saltem aliud atributum

definiri debet per duo saltem formata, quae sibi conveniant cum definitur, et rogo an illa formata singula natura sint alia atributa, si primum erit aliquod eorum quae divisive non sit atributum quatenus non est substantia vel ens etc. si 2a non varia alia atributa, item de illis interrogo an et per atributa illa definiat, et interrogatio procedet, donec assignet atributum quod non definiatur per atributa: quod maxime urget per ... non ab inferioribus ad superiora, sed a superioribus ad inferiora decendamus, ita rogo quod in Deo constituat immediate per formata omnia per formatum aliud minus commune ab eo et decendam donec per formatum commune constitutum sit ac definitum atributum: et sic ergo ista formata non includunt atributa, ergo neque atributum definitum per illa includet atributa reliqua. ... quod illa includeret immediate per ... ergo componi cum atributa per superiorum ... vel Deus semper explicari atributum per atributa; ... non est ...

explicationis, ut ignotum per aeque ignotum explicare: Deinde attributa explicari debent ac definiri praecisione ac abstractione: ita ut unum ab alio non concludat ut sunt actuales singula; nam quod tot et pluribus abstrahitur ab aliis: neque hoc illud deficiale animi includit in reliquis, alioquin definitio quae unius attributi ab alio acceperit, conveniret alteri, et sic omnia attributa confunderent, quia erunt eiusdem eidem [illegible] singula cum essentia divina, quae quidem omnia iisdem gratiis et perfectionibus constarent. Hoc autem satis in negotio theologico negotium est.

(Disp. 5a de mali Parte 2

caput 1um

Status naturae et quaestionis declarant et autorum opiniones.

Tres naturae status videntur ex divo Thoma recentiores. 1us existentiae, 2us abstractionis, 3us [illegible] 1us status existentiae est quod natura consideratur suis inferioribus et singularibus coniuncta; atque adeo natura humana v.g. in statu existentiae nihil aliud est quam [illegible] [illegible] reliqua huius naturae individua. Status abstractionis est, quo natura est aliqua tota sine singularibus [illegible] imbibuitur denominationes 2ae intentionis quae natura sic se [illegible] ab intellectu tribuuntur. De natura vero sic abstracta possumus loqui 1o [illegible] [illegible] statu abstractionis non attenta illa denominatione 2ae intentionis, quae ab intellectu refundatur, sed tantum illis attentis, quae natura ex se sui habet, v.g. si loquamur de homine non intentionaliter accepto sed si affirmemus hominem esse animal rationale et risibile per admirativum et hoc; et hic est status naturae 1us. 2o si de homine loqueremur 2o intentionaliter accepto affirmemus illum esse speciem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], acciperetur in statu abstractionis.

(Duae sunt difficultates circa haec, sed summae, et quae nullam terendum tempus afferre nihil puto: 1a an dentur tres illi status, an vero non omnes, sed plures, 2a quid sit natura in se, in quonam statu dicatur: Hoc patet 1o an status illi abstractionis [illegible] [illegible] se pendeant ab intellectu huius 2ae difficultatis resolutio ex dicendis [illegible], ad utramque breviter [illegible] est certum est dari statum existentiae, quod ex dictis in [illegible] colligi potest, natura si imbibitur in singularibus. Deinde et certum existimo dari statum abstractionis [illegible] operationem intellectus; recipit enim potest natura [illegible] [illegible] singularibus; illa vero natura sic accepta recipit denominationes 2ae intentionis.

[illegible] est [illegible] medius naturae 1us se refert a Patre Hurtado

Disp. 5a metaph. 1o quae admittit [illegible] [illegible]: quos omnes in quaestione de natura fatigari certum est: nam qui admittunt hunc statum, aut contendunt illam dari dicendo a existentiae independenter ab intellectu, et hoc falsum est nunquam enim natura est a singularibus separata nisi per operationem intellectus: in hoc enim videntur [illegible] [illegible] 1us se [illegible] et Caietanus, 1us enim status naturae [illegible] ad individua [illegible] est 1o [illegible], 2us vero [illegible] et in natura [illegible] quam [illegible] [illegible], utrumque 1o refutabimus. 2o si statum illum ponant post operationem intellectus [illegible] natura abstracta [illegible]; itaque status [illegible] est natura est aliter quam dependenter vel independenter ab intellectu, ita [illegible] [illegible] in statu aliquo, a existentia et abstractione recipiat. [illegible]

Si autem contendant illum statum naturae independenter a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] gratia illa quae cognoscunt [illegible] quidem [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fatentur tamen obscurum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] clarius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1us [illegible]

[illegible] illius rei [illegible] quod existit eandem abstrahit, et ex ipsa abstractione [illegible] est [illegible] statui [illegible] nis et abstractionis, [illegible] ex detractione [illegible] status abstractionis et [illegible] inter se distinguunt.

Ex dictis adscendimus de unitate [illegible] colliger [illegible] in statu [illegible] nis [illegible], et [illegible] in statu abstractionis. D. Fon. et Caye [illegible] a fraise [illegible] in suo [illegible] statu [illegible] se [illegible]; quod contra docere tenent, [illegible] existere adequate in [illegible] singuli [illegible] supposita [illegible] docuerunt: sic n. [illegible] illis erit [illegible] supposita [illegible] realiter [illegible] negandum est: existimamus n. [illegible] realiter [illegible] in [illegible] ale, sicut [illegible] et [illegible] [illegible] illa non [illegible] statu [illegible] et abstractionis; [illegible] nihil [illegible] in statu [illegible] est adequata [illegible] alioquin in statu [illegible] non [illegible] illa [illegible] se [illegible] adequata [illegible]. [illegible] praeter [illegible] veritatis, difficultas [illegible] realiter [illegible] et [illegible] abstractionis

[illegible] difficultatibus [illegible] moneat [illegible] certa [illegible] [illegible] realiter ut [illegible] veniant: [illegible] cognoscere ea quae [illegible] in rebus, quamvis [illegible] cognoscat, cognoscat [illegible] plura [illegible]: [illegible] plura, [illegible] cognoscit, [illegible] et ab [illegible] cognoscere [illegible] plura clare [illegible] cognoscit [illegible] clare cognoscendo, [illegible] inferentes ad [illegible] quae de [illegible] cognito [illegible] negare [illegible] affirmare aut negare [illegible].

Ceterum [illegible] quae cognoscit [illegible] realiter identificata cum singulis inferioribus, et [illegible] non [illegible] identica cuicumque [illegible] [illegible] identificata, inferunt [illegible] corpore [illegible] nobis clare cognoscat, cognoscit realiter [illegible] versus [illegible] debet [illegible] cognoscimus animal [illegible] clare [illegible] clare cognoscunt [illegible] ista [illegible] sensibiles [illegible] animalis inferiora, [illegible] cum illo identificant [illegible] difficultate [illegible] [illegible] abstractionis [illegible] inferiora realiter cognoscitur, [illegible] illud [illegible] clare cognoscit.

Hac de re sententia plures [illegible] opiniones [illegible] supponunt [illegible] ferunt. Docent n. aliqui [illegible] unica [illegible] et [illegible] ab [illegible], animal [illegible] [illegible] abstrahitur ab [illegible], et equo etc. itaque animal [illegible] abstractum ab [illegible] [illegible] docent [illegible] unica [illegible] separata ab [illegible], [illegible] plures [illegible] separata [illegible] animal [illegible] separatum [illegible] inferiorum [illegible] aggregationem [illegible], ex quo et ex [illegible], unus sub [illegible] inferius [illegible] apud [illegible] sonus [illegible] existit [illegible], et ex [illegible]

Ex illis qui [illegible] existimarunt [illegible] quandam metaphoricam ab [illegible] docent aliqui [illegible] imaginem [illegible] distinctam [illegible] quae [illegible] inferioribus [illegible] in pluribus [illegible] de pluribus [illegible] imago [illegible] hanc [illegible] imaginem [illegible] nominant, [illegible] abstractionis [illegible] fingunt [illegible] realiter in [illegible] nihil [illegible] in multis [illegible]

et eorum multa similitudine quemadmodum imago forma hominis [illegible] cum multa similitudine tamen in his temporibus nihil plausibilius [illegible] opinione [illegible] temperata [illegible] obiecti abstractionis [illegible] nihil [illegible] aliud quam omnia individua [illegible] ultimas [illegible] esse cognita

Caput 4

## Vera sententia fertur et partim Probatur.

Fertur [illegible] familiaris quaedam iuniorum loquendi modus docentium obiectum abstractionis et omnia inferiora non esse cognita, nam ipsa [illegible] sonat abstractionem et cognitionem quandam [illegible] qua [illegible] cognita recognoscant. [illegible] cognoscit [illegible] abstractionis [illegible] et obiectum abstractionis [illegible] et omnia inferiora esse cognita, [illegible] esse cognita [illegible] cognoscunt [illegible] obiectum [illegible] in se [illegible] debet [illegible] individua esse cognita, [illegible] esse cognita [illegible] abstractio [illegible] inferiora [illegible] in [illegible] abstractionis [illegible] quae illa esse cognoscant [illegible] plura inferiora quae [illegible] abstractione cognoscuntur debent [illegible] nominatione [illegible] et [illegible] nihil est aliud quam cognosci una [illegible] et sic plura [illegible] abstractam. [illegible] unica [illegible] esse [illegible] abstractam [illegible].

[illegible] oportet abstractionem de qua sermo est [illegible] quae cognoscit clare [illegible] pluritatem, non cognita clare pluralitate [illegible] cognoscit [illegible] hac [illegible] alia [illegible] virtute huius [illegible] clare cognoscat et plures [illegible] cognoscat [illegible] abstrac[illegible] aliter [illegible] negativa quae frequenter in iudicium ducimus, quo [illegible] dicat [illegible] et aliud quaes[illegible] [illegible] et certum [illegible] negativam clare [illegible] illa, quae plura [illegible] iudicium [illegible] clare cognoscit [illegible] iudicium.

[illegible] in obiecto abstractionis et plura inferiora [illegible] et ultimas differentias [illegible] quae [illegible] individuo [illegible] et [illegible] potuerunt plura [illegible] specie [illegible] plures [illegible] et eiusdem speciei infimae [illegible] plura cognosci [illegible] unius, quas et alias [illegible] locutiones [illegible] ex antiquioribus [illegible] quae [illegible] una [illegible] plures [illegible] illustrant et opiniones discordes [illegible] veritas in adversantibus opinionibus emicans pluribus [illegible] in hancce [illegible].

[illegible] sit [illegible] obiecti abstractionis et plura [illegible] adeo [illegible] unica [illegible] opinione [illegible] opposita [illegible] pars haec plura et individua [illegible] pars haec plura [illegible] specie [illegible] haec [illegible] ex his quae de [illegible] cognoscunt [illegible] omnia ea, quae [illegible] identificata cum illo; [illegible] identificata [illegible] et [illegible] cognoscunt [illegible] omnia inferiora [illegible] obiecti abstractionis [illegible] cognoscit [illegible]. Maior [illegible] alioquin [illegible] cognosci, et non cognosci, quod [illegible] minor est certa [illegible] media et [illegible]

Contra obiectum abstractionis est unum aptum esse in pluribus per iden-
tificationem unius cum pluribus; quod obiectum abstractionis est plura per unum unitum intell. opposita a(n)
negari non potest; patet in illo rerum casu. Contra est quod nulla res potest esse per identificationem idem quod aliquid non est.
Obiectum illud potest esse plura per identificationem, quia semper est plura; alioquin tria esset plura, sed
non esset sic; sed haec similis responsio est contra rationem arcanam, quod quamvis sit in pluribus, ipse tamen non sit plura quae relin-
quat omnis perfectionis creatae quae est in pluribus, est et plura; et si dicas ratione diversitatis cum non,
per se rerum casus creatas earumque realiter, sed ego dico, concedo tamen esse plures tria, sed contra quod est in
pluribus per identitatem nihil aliud est quam esse plura, sed obiectum illud est in pluribus per identitatem, ergo est plura.

Haec vero tam aperte ne videantur aliter propter ea alias per (?) rel-
necessaria existimem respondeo esse ab adversariis non posse negari quando ambo ponunt abstrahunt obiectum abstrac-
tionis esse plura realiter, sed non plura obiective, sive est non cognita ut plura; actus diversimodus inductionum
esse potest, quod non alium intellectum cognoscat hoc, poterit actus invariatus persistere, quamvis neque plura
sint realiter neque obiective: conceptum dictum esse creditur a S. Thoma, contra Scotistas obiectum et alium,
contrarium excepto obiecto abstractionis; tamen si neque est unum neque plura. Propter hanc tollenda est aequivo-
catio negandum existimo ac dicere a priori obiectum abstractionis esse plura, eo quod intellectus adverteret
esse plura quae propter necessitatem arguit id quod cognoscit per abstractionem est obiectum abstractionis, sed
non quod cognoscitur est plura quod obiectum abstractionis est plura; sed cognoscit id quod est realiter plura
est cognoscit plura esse, sed non advertant esse plura; quod non videns adverteret obiectum esse plura, cog-
nosceret plura dare et deinde quod non intenderimus.

Unde vitatur traditum illud discrimen nullum esse quem sermo
nobis est de obiecto illo abstractionis quod est aptum esse in pluribus: quod si nullo modo darentur plura, aut obiectum
nullum esset, aut esset pro non sunt, de quo nulla est disputatio. Atque si responderemus persistere tunc quod est obiectum
abstractionis, et nullatenus persistere plura, ille actus persisteret invariatus neque non variatus actus,
nunc clare cognoscat quod prius non clare cognoscebat: deinde ille actus non esset abstractio: abstractio enim
non consistit formaliter in actu ipso quo cognoscit obiectum, sed etiam in eo quod obiectum clare cognitum sit cum pluribus
non clare cognitis, in eo casu hypothetico non esset cum pluribus. S. Thomas respondit obiectum abstractionis neque
esse unum neque plura clare cognita: sed quia se ipso distinguitur ab aliis et essentiale; neque esse essentiale
est natura se sola ... ratione sublatis denominationibus a contrario provenientibus.

## Caput 3um

## Aliis Rationibus Praecedens Doctrina Roboratur

Si [illegible] adversarii [illegible] intendimus negari ab hoc cordato [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alias adiungere nisi sententiae [illegible] [illegible] nimius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] divisio [illegible] [illegible] in [illegible] quas divisae [illegible] [illegible] [illegible] in sua inferiora, [illegible] continet in se sua inferiora, [illegible] nihil aliud sit quod [illegible] [illegible], sequitur [illegible] nihil sit aliud, quam omnia sua inferiora et [illegible] [illegible] [illegible] hac difficultas agitari, [illegible] [illegible] actu plura [illegible] [illegible] difficultatis [illegible] hanc [illegible] [illegible] continere actu plura, imo actu esse plura: [illegible] [illegible] divisio [illegible] [illegible] totius in suas [illegible] distributiones; minor [illegible] certa [illegible] [illegible] universale, et [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] divisionem totius actualis fieri in [illegible] quas totum actu continet; divisionem vero totius potentialis fieri in [illegible] subiectas [illegible] quas actu continet [illegible] in [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ignoti manifestativus, [illegible] [illegible] [illegible] plures voces aut [illegible] simplicioris [illegible] [illegible], [illegible] confuse significabat, aut [illegible], [illegible] divisio totius potentialis [illegible] [illegible] manifestativa. [illegible] [illegible] [illegible] explicent clare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] divisionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible], [illegible] abstrahentis [illegible] [illegible] [illegible] repraesentabat [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] obiectum abstractionis, [illegible] [illegible] plura [illegible]; [illegible] intendimus; [illegible] plura [illegible] potest in plura dividi [illegible] pluribus communicari; [illegible] [illegible] divisio totius actualis fit in [illegible] quas continet totum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de toto singulariter, [illegible] [illegible] a divisione totius potentialis, quae fit in [illegible] quorum singulis [illegible] de toto [illegible], [illegible] [illegible] dividit [illegible] aliud [illegible] [illegible] aliud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] disputamus, [illegible] admittunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] haec omnia, [illegible] [illegible] plura [illegible] [illegible] abstractionis, [illegible] [illegible] plura, et obiectum abstractionis [illegible] [illegible] plura.

[illegible] [illegible] [illegible] abstractionem [illegible] [illegible] [illegible] inter [illegible] abstractum [illegible] inferiora, [illegible] obiectum abstractionis [illegible] plura, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] obiectum cognoscit inadaequate, [illegible] illud [illegible] [illegible] obiectum abstractionis inadaequate cognitum [illegible] [illegible] aliquid aliud [illegible] [illegible] clare cognoscit, [illegible] [illegible] [illegible] attingit; [illegible] nihil aliud [illegible] plura [illegible] obiectum abstractionis [illegible] plura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] clare cognitum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] confuse cognitum [illegible] [illegible] extensivum, [illegible] extensivum [illegible] plura [illegible] plura [illegible] cognoscit.

[illegible] tota [illegible] et exponentes [illegible] [illegible] [illegible] longe [illegible] videas, [illegible] quidem aggregatum videas, [illegible] aggregatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] singula [illegible] [illegible], [illegible] singulas [illegible] inspiceres: idem quoque accidit [illegible] [illegible], [illegible] lapidum, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] aggregatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plures [illegible], plures lapides, plura [illegible] [illegible], quamvis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plures [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

totidē depictis repraesentarent unā et uniuscuiusque imago illius adomnes repraesentaret, atque illi etiam quasi sibi, et non alteri, sic tota quaternitatis imago et repraesentatio pluries ut pluries, ita singulas (veritate et clare repraesentaret.

Alter fieri posset, si omnes homines depictos alios, et quatuor illis habentes, nec se exprimeret id quod homines conformes sunt, certe hic imago esset plurium repraesentatio ... et ... repraesentando id, quod omnes hi ab aliis dicernit; aliter quam actus abstractionis, imago ... non quae repraesentant, ... clara imago singulorum quod ... inter se discreta. et ... significat ... correspondens repraesentat ... significat ... actus abstrahens hoc repraesentat, ... plura, quam conceptus abstrahens plura repraesentat. ... obiectum, quod significat ... plura ... significat autem ... tamquam.

... obiectum abstractionis est ... clare cognoscat ... et ... quod ... inter ... et inferiora ... hoc animo admittit, ... obiectum abstractionis ... clare cognoscit, id est plura quae sub eo continentur. Nec ... militat ... communitas ... solutione ... obiectum abstractionis, et alterius quod non est obiectum abstractionis ... et non ... obiectum ... eadem entitati convenire, ... determinat, ... obiectum, et inferiora non essent ... et inferiora realiter distinguerentur ... clare, inferiora ... clare ... aut ... intentionalia ... eadem convenire, aut ... in illud incidimus, quod respondeamus. ... cognosci clare eadem ... entitatem illam quae ... et quae plures ... aut non clare ... in hanc entitatem id ... inconnotata ... species resultat.

... quod ... obiectum abstractionis ex ... includit ... aut denominationem ... includit si dicas includere et ... complutenses ... fieri ... actus reflexi, ... denominationem ab ... abstrahit, ... denominationem ... independenter a ... eam praesentem ... obiectum abstractionis ... plura ... species ... et plura ... obiectum illud in se ... plura. et ... extra ... ex se ... plura, et ... illius ... sive plura.

## Caput 4um

## Ultima nostrae sententiae pars ostenditur.

Manifestum ... obiectum abstractionis, et plura et ... simplici ... sed non quaelibet plurium ... abstractio, ... plura ... abstractionibus ... plura cognoscit et non abstrahit et ... maximus ... obiectum abstractionis, restat ... discutere ... obiectum abstractionis ... neoterici ... plura ... plura ... operationibus ... obiectum abstractionis; quae ... aut ... periculo aut ...

uim pugnationib, ansq bent pterqua q. necessitatē attingunt, nobiscum ob abstractionē intellect[illegible] explicare intui

[illegible] f species ob h, ubi ea ipsa species [illegible] sive unius tm qua sententia sintelligat [illegible]

b[illegible] alij difficultates, satis simpliciter et clare in luce meridiana, Lectionem ille extrahens

Et ut intelligat et [illegible] n erit abre breviter explicare quo

mo intus noster et qq quasi gradibus ad alia cognoscenda procedat: ac 1° dicimus s. Th. et sco. ipsus

eadi facultate discordes, s. an intus noster prius alia qua singularia, L. cognoscat: affirmat videt

doctor s. Tho. prius alia, sco. prius singularia cognosci. medias intermedia, affirmat [illegible] debita proportio

[illegible], ac reliqua oia ex se medii et se [illegible] prius singularia qua alia cognosci; [illegible] longe

[illegible] est, L. [illegible] ma [illegible], L. medius n [illegible] proportionabil prius cognosci alia [illegible] sua; [illegible] si [illegible]

me [illegible] quispiam statim cognoscam hunc hoc n ut et [illegible] a[illegible], et [illegible] infirma

n [illegible] longe aut [illegible] aut [illegible] vitale afecta, prius cognoscat [illegible] et [illegible] coloratu,

paulo post [illegible], subinde et hoc, ac tandem hunc hoc.

Praeterea de facultas alia i nq videt [illegible] [illegible] singularia et alia

sensu alia [illegible], [illegible] difficultas an [illegible] videt a[illegible] s. Tho. [illegible] [illegible] [illegible] singularibus

sensus, nisi forte incorruptus textus legat alia et ob [illegible], i [illegible] n excludendo alia alia

ab intu, sed alia [illegible] correlatia ng [illegible] [illegible], [illegible] singularia [illegible] et [illegible] et directe ab intu cognosci,

q. n semel ipse sanctus doctor [illegible] Supponamus [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] sensus et [illegible] corporeas de eode [illegible] notitia [illegible] illud [illegible] i in intu [illegible] [illegible]:

[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] cognoscat n [illegible] i vide [illegible] a [illegible] [illegible], ng

[illegible] qua semel [illegible] [illegible] si statim internam intu recordamur.

Et [illegible] [illegible] ab intu [illegible] prius in sensu existere n [illegible]

[illegible] e [illegible] q cognoscit in sensu [illegible] existere; [illegible] res cognoscunt ab intu [illegible] species

[illegible] [illegible] dixisimus et [illegible] res existere in sensu fundamentaliter, n [illegible] aim

[illegible] res [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible], L[illegible] [illegible] pars, [illegible] [illegible] L[illegible] ipso

[illegible], L[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] inferat [illegible] sic. Deu cognoscimus [illegible] species

effectuū, tenebras [illegible] speciē lucis qua abest negatione [illegible] specie [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] intellecta

[illegible] quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in sensu

fundamentaliter existere [illegible] sensus introducto e rei corporea species sensibiles, [illegible] color,

[illegible] sonus [illegible] sapor [illegible] [illegible] sensus [illegible] sensibiles [illegible], [illegible] pars

internas corporeas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appellant phantasmata: phantas

mata [illegible] intus [illegible] species spirituales [illegible] [illegible] phantasmata [illegible] corporea,

n [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] q [illegible] phantasmata corpore [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] colores [illegible] [illegible] [illegible], hac [illegible] illuminatio

fit [illegible] specieru spiritualiu [illegible], qq as. Tho. et Thomistis dici solet phantasma [illegible]

[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] individualib, [illegible] q n phantasma [illegible]

representabat, et colorib, [illegible] accidentib, [illegible] [illegible], [illegible] spiritualis, [illegible] [illegible] intus [illegible]

ratq et abstracta ab hac individuatione colorum et accidentium &c. [illegible] in eo; quae sunt vero d'sint in aia cog. ad libros de anima examinandas [illegible] abstractione nra cog. re ita restringere.

Et istud praeterea oportebit [illegible] disputare [illegible] fiat ab intellectu agente [illegible] phantasmata [illegible] ab intellectu agente. Sic vocant Thomistae [illegible] et ex illis [illegible] cognoscitur. Utriusque [illegible] certum est fieri [illegible] species [illegible] aliud res sensu et doctrina ex dicendis [illegible] non species [illegible] ab intellectu agente non formalis imago [illegible] atque adeo [illegible] species non [illegible] actu [illegible] virtualiter et fundamentaliter [illegible] multo aliter [illegible] sime apud recentiores interpretantur. [illegible] quemadmodum [illegible] calidum virtualiter [illegible] calorem [illegible] formaliter [illegible] calor [illegible] est imago virtualis [illegible] formalis imago [illegible] est actualis imago [illegible] in imaginatione [illegible] formaliter [illegible] sed tamen virtualiter.

Quae docuimus [illegible] nobis placuerunt. Primo quia [illegible] exposita sunt, ac praesertim S. Thoma 1 p. q. 84 et 85, et opusculo 49 et 55, [illegible] angelicus Doctor toto opusculo 42 de natura [illegible] et de ente et essentia c. 4 et [illegible] Meth. L. [illegible], multisque aliis in locis. 2° quia hac opinandi [illegible] falsa cognitione [illegible] confusione caligines, [illegible] difficultates expeditiones [illegible] [illegible] ad hunc loquendi atque sentiendi [illegible] 3° quia [illegible] firmissima [illegible] tamen indicata [illegible] colligi ad alias [illegible] apud [illegible] pluraque [illegible] species [illegible] abstractionis; quo [illegible] immediate abstractionis [illegible] species [illegible].

Istiq. [illegible] abstractum [illegible] abstractionis [illegible] pluralitate et quamcunque [illegible] requirit ad [illegible] abstractionis, sed [illegible] nihil aliud [illegible] species [illegible] requirit [illegible] divina [illegible] abstractio [illegible] species [illegible] abstractionis, quod videre est in [illegible] et sub [illegible] siquidem [illegible] alterius imago; et [illegible] abstractionis [illegible] quasi [illegible] abstractionis [illegible] nisi [illegible] eandem speciem [illegible].

Praeterea [illegible] insufficientia aliarum opinionum, [illegible] ab adversariis [illegible] notata [illegible] operationes [illegible] explicant

curasso et p̄ho abstrahit rō eius hoc venit q̄ᵃ illas in operationibus ratiocinij i. q̄ hunt illas ope rationes ratiocinij, iterū rogo cur illas ista operationes q̄ sine rebus ... Et sic ... et eadē ... ostendunt, aut q̄ n̄ venit ... de entitate ... et ... rogamus cur ab illis abstrahat ... q̄ entitates ... illas, ... haec e ... et sic illius operatio ... excluderet aut ... sunt ... cognascerent eas entitates ... illas, aliud quod ... operationes abstrahit entitate ... illas ... aut operationes ... et ... illas ... abstrahat et ab illo ... indigebunt abstractio ... et sic ali... in infinitum donec ... ad plura illa, sed ad unum ... devenias ... et aut unū e species ...

## Caput 5ᵘᵐ Arg.ᵃ eleuant.

Nix momenti aliquas adversariorum opiniones arg.ᵃ quo ... abstractionis ex pluribus speciebus ... solent, accurius supponendum ... Et ... 85 ... intelligibile ... et ... cognoscat ... immediate cognoscat ... abstractionis ... species quamuis diuersas ... ter aliquid ... plurimorum ... species ... abstractionis ... plura fundamentaliter aut ... animaduertis.

Obiicit. 1º abstrahere et cognoscere inferiora ... implicat ... abstractione inferiora cognoscit ... manifesta ... abstrahe ... ab inferioribus ... cognoscere ... cognitis inferioribus ... distinguere ... aliud ... cognita ... 1º ... plura ... cognoscere ... 2º ... de illis et ... actus ... cognos... 3º ... cognosceret plura ... et ... plura ... plura; ... Maior ... semper inter plura ... eiusdem ... se ... circumfert. Unde ... actus abstrahens cognoscit plura ... et alia ... plura ... abstrahit cognoscit plura ...

Ad Arg.ᵐ negando ans. ... distinguendo maiore, abstrahere ... ab inferioribus ... cognoscere ... cognitis clare inferioribus ... nullo modo cognitis inferioribus nego. ... secundo maiorem et distinguendo minorem plura ... unum ... plura ... species ... unum nego. ... distinguo ... abstractionis ... fundamentaliter ... species ... unum ... distinguendo ... clare cognitis ... clare cognitis ... cognitis ... nego. Ad 3ᵘᵐ ... negando maiorem ... plura ... ad ... distinguendo maiore, cognoscit plura ... cognoscendo ... nego ... cognoscit plura ... cognita ... abstractione cognoscit ... species ... plurimis ... solutum ex ... Tho. ...

Arg.ᵃᵗᵘʳ ... excludamus ... cognitio ... cognitus ... entitate ... et ... cognoscit, ... impossibile

requiramus nos ipsi: inferri autem potest, quod illud tamen dici potest clare aut confuse cognitum quod cognitum est cum circumscriptis aliis notatis sola entitas non cognoscitur, quod eadem entitas clare et confuse cognoscit. atque instantia. Melius ista exponas, si ponamus nullo modo existere intentionaliter, aliud quam per entitatem: aliud id evidentius constabit, si supponamus quando dicatur obiectum clare vel confuse cognosci, connotet clare aut aliud quod entitas cognoscitur in ordine ad censationes: tunc autem confuse cognoscitur tale, quod eadem entitas non cognoscitur in ordine ad rationem: si autem nos resecamus hanc connotationem clare et confuse, nihil quo dici potest idem clare et confuse cognosci.

Sic connotata vel tres confusio vel claritas cognitionis exponenda est, ignorarem penitus quid vere dicerent, cognita ea quae confuse cognita dicunt, nam quando cognoscimus entitatem in ordine ad sensationes, clare cognoscitur entitas et sensatio, restant quod entitas et rationem, quod dici possunt confuse cognosci: id entitas clarissime cognita est, ut vel ipsi adversarii fatentur; rationem nullo modo cognoscit: quod dicit quod confuse cognoscit dicens confuse cognosci entitatem in ordine ad rationem, connotet terminum. Postea ...... quod quae .... a cognitione ... clare vel confuse cognosci: neque enim ... entitas et rationem confuse cognoscit, quod entitas clare cognoscitur, rationem vero non cognoscitur, ita quod clare cognoscit, cum vero nullo modo cognoscuntur. Sed ... adversariorum sufficiat ut clara cognitio ... confusa cognitio ceterorum.

Aliter vero ambiguo cognitio confusa explicatur, generalissime accepta dicitur cognitio qua cognoscitur obiectum per speciem ... pluribus: duo enim ad hanc requiruntur, unum ex parte obiecti, alterum ex parte speciei. ex parte obiecti requiritur pluralitas ... magis confusa dicitur, quoad plura ... extendat: ex parte vero speciei requiritur quod eadem potest ... adaequate ...: quia propter cognitionem quae per eam speciem ... ab uno cognoscitur quid ... plura, id non cognoscit ... plura, neque ... plurimi ... cognoscere ... distinctionem, ... quibus ... plura ... vocat aliquem ... detractam ... quoad speciem obiecti, non quoad individuum.

Ut placet ex hac doctrina, atque in claritatis gratiam observare ... ab ingenioso magistro didici; ... quos ... quod aliquorum ... tertulliani, observatio autem haec est, quo ... detracta quoad speciem ... quoad individuum ... quoad speciem, ... ex ... individuis ... in ... quibus ... speciem ... detractis ... quoad speciem ... detracta quoad individuum, si debeat ... individua, ... omnia ... species quae ... nulla ... detracta ... creata a Deo detractis.

Non excludimus propter hoc tres extrinsecas aut operationes, in ordine ad quas entitates ... uno vero ... iudico ... in ... falsus apparet, ... nam falsus ... operationes ... quae ... in ... intersse, ... : immo ... varios existimo ... entitas non potest cognosci ambobus per speciem ... ut Deus et angeli: tunc ... cognoscendi erunt ... speciem aliam ... varie cognoscendi ... entitas clare cognita varie ... deveniret concentis. ... nostros vel operationes, ... uno ... necesse ... ipsis operationes ... sive ... cognoscant.

... inferioribus, non ... inferiora ... cognoscunt non opus est in ... cognosci. ... nam ... 

n e inverso; tu ea qa cognita [illegible] n opus e totum cognosci, quamvis e o toto cognito, [illegible] eius cognosci debeant via cognito [illegible]: Ad tertia [illegible] inferiorum [illegible] [illegible] quae ora opposita, [illegible] species [illegible] includunt in inferioribus detracte [illegible] sedo; includunt in inferiori, [illegible] [illegible] nego; sic n. [illegible] nihil e aliud quam ora inferiora [illegible] [illegible] opposita, [illegible] nihil aut in illis [illegible] seipso. [illegible] inferiora [illegible] ponerentur includerent [illegible]; [illegible] n. valet [illegible] a quocumque inferiori detracto ad [illegible], et n e [illegible] semper includi [illegible].

Ex hac solutione manifestissime apparet illius difficultatis intelligentia qua male vexat quam plurimos; s. qua [illegible] sit totum potentiale et pars actualis; [illegible] de inferioribus, ut pars actualis [illegible] totum potentiale [illegible] n. e inferiora [illegible] individua [illegible] opposita et [illegible] actualis [illegible] inferiorum et singularium, qua clare [illegible] ponant, et [illegible] e qa illud [illegible] alterius [illegible] illud includit, et aliud plus afferre, [illegible] individua detracta [illegible] includunt inferiora [illegible] [illegible] consequenter, [illegible] hoc inferiora detracta [illegible] illa [illegible] [illegible]. Maior [illegible] minor [illegible], qa [illegible] individuo detracto valet [illegible] ad [illegible], sive ad [illegible] opposita; [illegible] n. valet, [illegible] inferius detracti [illegible] includit [illegible], [illegible] n. [illegible] includunt [illegible]; [illegible] valeat [illegible] inferiora accipiant [illegible], [illegible] totum potentiale [illegible] singulorum, ex [illegible]: et ex his et infra dicendis [illegible] de inferioribus, ut [illegible] actualis, n ut totum potentiale.

Obiicit [illegible] si [illegible] abstractionis existeret realiter eo modo quo intentio realiter existeret realiter tum unum et n plura, [illegible] n cognoscunt plura [illegible] abstractione. [illegible] illud n. existere supponit, [illegible] cognoscit. [illegible], [illegible] in ea hypothesi n haberet unde multiplicaret. [illegible] si abstraheret [illegible] cognoscerent [illegible], [illegible] [illegible] falsum [illegible] cognoscant [illegible] abstractione [illegible] inferiora sub [illegible]. Maior [illegible] ex nostra sententia [illegible] inferiora [illegible]; minor [illegible] soli Deo reservat [illegible]. [illegible] actus cognoscens plura [illegible] species [illegible] efficeret illud actus cognoscens plura detracta, qualis e [illegible], [illegible] animal et [illegible] animal [illegible] divinus; [illegible] falsum manifeste [illegible], [illegible] actus illi n abstrahunt [illegible] ab inferioribus.

[illegible] [illegible] unum individuum, [illegible] plura [illegible] [illegible] continuo [illegible] aliquid [illegible] aliqua, tam perfecta [illegible] species [illegible] quam [illegible], [illegible] perfecte cognosceret quam [illegible] cognoscit; [illegible] n cognoscunt plura, qua sub [illegible] continent, [illegible] illa plura; [illegible] in quovis individuo perfecta [illegible] penetraret, [illegible] [illegible] perfecte [illegible], [illegible] [illegible] accipiant. [illegible], [illegible] illud n cognoscit [illegible], quo si supponat, n [illegible] in actus [illegible] [illegible], et id cognosceret, [illegible] antea cognoscebat.

[illegible] [illegible] insequitur antecedentis [illegible] [illegible]; [illegible] plura realiter, et unum in specie [illegible] intentionaliter [illegible] realiter [illegible], [illegible] realiter unum et plura, [illegible] [illegible] in hypothesi [illegible] existitur in plura dispersam, [illegible] [illegible] cognosceret, [illegible] haberet [illegible] aliquo reali, quo cum pluralitate posset cohaerere, [illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] maiorem, et [illegible] minorem: [illegible] Deo reservat [illegible] clarum [illegible] n [illegible]. [illegible] negat paritas: [illegible] [illegible] illud [illegible] n esse unum; et [illegible] debet [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible], et negando [illegible], quamvis longe aliter [illegible] recentiores: [illegible] n. [illegible] in ea hypothesi esse id quod [illegible] specificum [illegible] abstractionis;

It n eent idē quoad extentionē et pluralitatē; pluralitas ā obiorū, quae ofusē cognoscunt, neq auget neq minuit cogs pfectionē: quā n ex obo clare cognito desumit et certe n ē pfec tior collectio quatuor hoi, quāquāmus vlus hō ē extensive pfectior sit q̄ alii ss plures hoes. Illud v° q̄ in pbatione citatā afert distinguendū e in vno solo individuo generat totā nā specificā tm̄ rōe essali sedo; p̄ latitudinē et extentionē nego. n. totū poale vt dicebam. Vi collectio oiū inferiorū, quae D vno solo defferente mutat, quare si cognosceret clarius distin qui maneret tota maneret tota species ut totū ti poale ē nego, maneret vt pars actualis sedo: ng ti ipso q̄ pus eēt inferret q̄ eēt aliquis hō, aliq adeo oēs dissunctim.

## Caput 63

## Dificultates aliquot expedita pcedentē doctrinā illustrant.

Instare videntē tres quatuor ve dificultates adversus ea, quae diximus: 1ª nq sequit hanc ppōne pus ē hō let rōles et falsas, aut nugatorias, nq. 1, prat de pō na oīs hoē, et sic falsa ē, q̄ tria oīs ē plura vt diximus. pus v° ē ē plura: q̄ n pred rā subj pp° erit identica quasi diceres pus ē pus. hac obiectio petit vt exponamus q̄ tra pred de inferioribus, q̄ vō grant nā uē, et rursus quo suppoē heant voces, 1, 2, ... q nas cogs abstrahunt exprimat illustrissunt. 2ª dificultas, quoniā xª ea quae diximus videt contra cog nā abstrahi debere ab oībus suis inferioribus, cū 1° certissime sat satis esse in vno solo observet et ab eo abstrahat. 3ª quoniā sicut retinemus vocē vnā agregatū ex plurib, ita retinere possumus vltimum agregatū ex oīb, indb, realib, possibilibus et negativis, et impossibilibus etc: et sic erit secunda vna ro cos oīb possib, realib, etc, quae rea affirma sententia negat.

Ad 1ª dificultatē remas illud prat de quoniis sub q̄ cū a identitas, et nihil aliud nisi q̄ falsa sit aut q̄ pq in obliquo pred. cū quibus autē in prodito prats in divisū identitas, cū ita identitas hic hō, et pl plures hoes; cetera hic hō pt diversis mis significare (caput detrate, hoē, doctor, etc, et cū talias rōes diverso mōde prat, vt mox vnat. Itaq respondeo ē eas pp° ē identicas, et rō ē q̄ quamvis ex pte obi subj et prati sint idē rō, mis tn respiendi subj diversimode ...atio prati; imo et ex pte obi aliqua pcedente diversitas efficiens diversitate idē subj et prati: subj n. pcepns confuse intus p speciē detrahat pl, et sic aphendit clare pus; prats autē obtinē hō confuse p speciē ... et c° q̄ idis ad identicas prationes vitandas.

Obicit 2° q̄ n prat de pō na oīs, pt ea q̄ n prat id q̄ cū p identitatē, n id ē subj et n vbē, q̄ n prat rātē. Ad 6ª n ad prationē vbē satis ē prati determinatū in q̄ cū individuo identitas q̄ hō oīs crearit cūs prationes. pus ē hic hō, et pus ē pus, et pus ē pus ... lus ē pus ē aliquis hō. Ad distinguendo illationē argi, q̄ n prat de pō nā oīs, p speciē detrahat pnta, q̄ prat vbē, sedo cog, n prat p speciē cog pnta sepolcās distinguo cū pbationē maiorē. Id prat de pō ē q̄ cū pō identitas, pnta p speciē detrahit nego, p speciē cog sedo; distinguo cū minorē, illud ē subj et prat, si p speciē subj sedo, si pnta nego. Ad prationē nego rās oēs prationes et vbēs rō prata sunt p punt p speciē subj et detrahat plurib; sola illa prat ē oīs pus ē aliquis hō, nq vel prats indefinite et prats in pp° ne equivalet parti; nq idē ē afirmare pus et hoē, et pus et aliquis hoē.

Ex his satis est illius quod subnectitur solutio, scilicet quomodo haec habeant conceptus actus. Dico enim non repugnare abstrahentia non supponi collective similiter confuse pro speciebus suis, positive circa dici de primis eorum, non de inferioribus, supponi distributive et confuse. quae sit consideratio quod distributiva supponi in satis notum est, quia quando est in hac suppositione includat confusio. Charitas ex nuper dictis diligendi erit, haec enim collectivae et distributivae potestate supponit. hec autem plura per plures [illegible] significant, actus erit confusus; si autem pro speciebus singulorum erit clarus: ut quod quando dico elementa sunt quatuor, est ibi collectiva et confusa: elementa enim supponunt collective pro una specie totali eorum; quod si dicat terra, aqua, aer et ignis sunt quatuor, eadem erit clara suppositio et collectiva, repraesentantur enim elementa singula per eorum species separatas.

Rursus si conceptus dicat aliquis enim est animal, distributive et confuse de his supponunt; si autem dicat homo, leo, equus, et caballus est animal etc. distributive sed clare supponunt conceptus eorum quod contingit saepius in intelligere frequentius diversis actus abstrahentes a parte non eorum et alia eorum quod illos supponunt aliter et [illegible] eorum, et propterea diximus has ut alias rationes quae sunt pro [illegible] caballus etc. quod afferunt plura distributive et clare, hanc autem in ratione [illegible] aliquid est, quae afferunt plura distributive et confuse. Non raro etiam accidere potest ut aliquid abstrahat, quod praedicetur de aliquo inferiori ut in dico: si prius notaberis aliud ut [illegible] ex parte rei identitatis subiecti, aliud distributive [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] significationis; [illegible] autem distributive [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible], ut debet esse de eis subiecto.

De his difficultas aliqua potest [illegible]: [illegible] ut ea quae abstrahuntur ab aliis inferioribus, satis est, si unum saltem inferius cognitum sit, imo postquam semel cognitum fuerit, et si eorum inferiora deficerent, posset abstrahi ratio eorum. Huius ratio est, quia [illegible] [illegible], non [illegible] [illegible] inferiori potest [illegible] species aliorum, quae plura cognoscantur [illegible]: [illegible] ignis [illegible] [illegible], [illegible] cognitus alio [illegible] [illegible] species eorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] individui [illegible] cognitis satis est [illegible] eorum abstrahendo. Postquam vero semel species eorum in mente [illegible] est, [illegible] [illegible] [illegible] potest [illegible] [illegible] [illegible] deservire ad nostram cognoscendam, nulla immediate [illegible], [illegible] alicuius eorum.

Praeterea quod abstrahere est cognoscere non eorum non cognitis ex suis inferioribus; quod ad abstractionem non est [illegible] ipsa eorum [illegible], [illegible] potest [illegible] species [illegible] [illegible], universalia eorum, [illegible] haec posset abstrahere non [illegible]. [illegible] aliquid, [illegible] [illegible] [illegible] potest ab illis species [illegible] eorum, [illegible] omnes individuos eorum ad [illegible] abstrahendo. quia [illegible] si Deus infunderet immediate in [illegible] species eorum [illegible] [illegible] cognosceret, quamvis nunquam [illegible] [illegible] cognovisset [illegible] [illegible] cognoscere [illegible] [illegible] [illegible], abstraheret non [illegible]; [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] species eorum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] cognitum [illegible] potest [illegible] [illegible].

Difficilior apparet [illegible], quae [illegible] an abstractio debeat esse talis, ut nullus inferius eorum abstractorum cognoscatur, an vero satis sit, ut aliqua inferiora non cognoscat, quamvis cognoscat alia. non difficultas [illegible] [illegible], quoniam [illegible] abstrahitur ab aliis, quod cognoscitur ex [illegible] [illegible], quod [illegible] abstrahit [illegible] [illegible], satis erit si aliqua inferiora non cognoscant [illegible] abstrahendo ab illis inferioribus, [illegible] [illegible] [illegible], quamvis non abstrahat ab illis quae simul cum ea cognoscuntur, et hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] partialis

ex alio 2° 1° si na sci nat stricta p aliqua sulitate
n videt abstracta dici posse: na n. in statu abstractionis e, q sine illa condicione sulitatis
concipit q corpo q scipiat cu aliqua n e abstracta, debet q lab sic abstrahi: et si dicas eam ee
abstractione partiali qua ab aliis et n ab oib abstrahit na, totalg u abstractione exigere,
ut sine ista conditione suliy scipiat 2° e, q na eo mo scipere n e scipere nig coe, individuis
et, qua n cognoscunt, q sic gratis dictu videt ita conamur ostendere; na id qd scipit
e illud qd identifat cu suli, q et cognoscit, sd h n e coe aliis, q id qd scipit et cu suli n e
na cois abstracta: minor pt q p eu sceptis n attingit tota na sd pars illius tota cogn[...]
identifat cu suli cognito, quo m e reliquis cois.

Difficultas hæc de noe e in qua placet prior loquendi mus, quoniam 2us gratuitus e quis n. indicabit Abri p scaptu quo suli aliquod identifatis certa scipit. tm cognosci na partialiter et n totaliter, t denique individua pfuse cognoscant: ascio q na abstrahi ab illis inferiorib qua n cognoscunt expse, pfuse n cognoscunt ut aliqua expresse attingant et id e, quoniam abstrahere est distinguere noe na coe ab inferiori, sd [...] distinguit tot [...] alio inferiori. Preter [...] q na hoc abstrahit ab omnib inferioribus, qua n clare cognoscunt; probatur minor quia per iudicium illud cognoscuntur confuse omnia qua cu hac identificantur preter unu petrum; quod sic ostendo, nam iudicium istud Petrus e homo, illud quod cognoscit per aprehensiones prævias cognitum prius erat, sd per aprehensione petri clare cognoscebat Petrus, et p aprehensionem plati ho cognoscetur quidquid sub ea voce continetur q et c. 6° quia ista propositio [...] e hic [...] Petrus e aliquis homo; sd hac 2a predicat tota na hoc sub suppositione q et c; aliter nulla roe vitaret identica prædicatio.

Ad 9° difficultatem nihil ex profeso dicendu e. pendet n. intelligentia ex illis, qua de rationibus communibus alibi traduntur. solum advertio n inferri ex tra doctrina clare universale illud universalissimum coe enti reali, et rationis: n n. quodcumque plurium agregatum e obiectum abstractionis, sd illud tantum, cuius partibus omnibus eadem sit species communis: forte u ens reale et rois n posunt per eandem speciem proponi, imo quamvis posent nil infert q posset species diverso modo se habere ne singulis rem aiq alio n esset absolute communis, sd analogice, l, equivoce: sicut per speciem propriam hominis depicti; posumus hominem depictum, et verum hominem cognoscere, nec propterea ab utroque abstrahit ratio hominis communis, species n. diversissime unumatq alterum, representat ita species eadem ut in species eadem proponens ens reale, et rationes respectu utriusque diverso modo se haberet na unum proponeret tamquam verum ens alterum tamquam ens aparens, l, tamquam oppositum enti reali.

# Disputatio 6. De Unitate Universalis

## Caput 1.

## Quid sit unitas, et quotuplex, vulgataque unitatis formalis explicatio reicienda proponitur.

Unitatis essentiam explicare non tam facile est quam eius effectus formales, neque nostra refert. Unitas ergo in genere est indivisio, seu immultiplicabilitas in plura eiusdem nominis et rationis, sic Petrus immultiplicabilis est in plures petros; et essentia rei non potest in plures essentias eiusdem nominis et rationis dividi; sic essentia hominis una est quia non potest in varias essentias multiplicari. Utrum autem unitas sit aliquid positivum, vel negativum Metaphysici disputabunt. Triplex est unitatis genus numerica, specifica, et [illegible]. Unitas numerica omnium est maxima, qua unum est immultiplicabile in plura singularia, ut de Petro diximus natura communis multiplicabilis est in plura singularia nihil habent cum unitate numerica commune; et [illegible] illis unitas specifica adaptatur.

Unitas specifica est qua tota una ratio communis adequate distinguit ab altera, et quae in alias essentias, vel rationes communes adequate immultiplicabilis, nec non communis [illegible] requirit de ratione communi aequi participare; sic autem adequate immultiplicabilis, neque non aliqua superior quamvis una sit est multiplicabilis in plures essentias inadequate, quas sub se continet, ut ratio [illegible] in equo et homine. Unitatem hanc formalem esse individuis communicari communis opinio fert, quoniam Petrus [illegible] non est plures essentiae. Quod si petas utrum eadem unitas specifica naturae communis sit in quolibet inferiori respondebunt esse inadequate; unitas enim specifica naturae communis includit omnes unitates formales inferiores. Deinde si petas an unitas specifica individui cuius libet distinguatur ab unitate individuali vel numerica eiusdem alii affirmant distingui realiter, alii ratione alii omnem distinctionem negant.

Quis enim videat haec omnia obscura satis esse [illegible] positiva tuto [illegible]? quomodo enim [illegible] in [illegible] unitatem formalem siquidem [illegible] in plures [illegible] videlicet [illegible] quae ante operationem intellectus [illegible] naturae divisibilis est in plura [illegible] in plures [illegible]: rursus dividi [illegible] in plures [illegible] formales; quilibet enim individuum [illegible] formalem unitatem; unitas autem [illegible] communis [illegible] in se unitates [illegible]: [illegible] sicut individua ipsa [illegible] formalem unitatem, ita [illegible] unitates [illegible] formaliter, vel [illegible], [illegible], [illegible] plura [illegible], [illegible] et entitatem; [illegible] alias unitates [illegible]; [illegible] ratio, [illegible] et [illegible] reliqua [illegible]. [illegible] in plura non [illegible] [illegible] distinguunt [illegible] ad illius [illegible] pluralitas, quae [illegible] pluralitas, [illegible] unitates [illegible] diversas [illegible]. [illegible] unitatem formalem [illegible] unitates formales solo numero diversas; quas omnes continet, ut partes unitas rationis communis.

Sed hec multo obscuriora, et illis quae disp. precedente diximus funditus evertant. Homo n. singularis, et singularis equus habent unitatem formalem esse. Unde obsecro conijcies ex unitate petri, et pauli, per comparationem unitatis singularis rationis communis, et ita ex unitate singularis hominis et singularis equi. quod ita confirmo, Petrus et Paulus et singularis equus v.g. bucephalus habent unitatem formalem singularem, quia unitas formalis quae est in petro eque discriminat illum a paulo et a bucephalo, atque adeo sicut petrus a bucephalo totaliter separat, ita etiam a paulo; probatur consequentia per eam unitatem. Petrus non est entitas Pauli neque entitas bucephali, et aliunde nulla est ratio unde maior aliqua unius quam alterius diversitas oriatur quia unitas petri eque discriminat illum a Paulo et a bucephalo. minor probatur quia unitas formalis petri est singularis, atque adeo per illam distinguitur petrus a quovis alio singulari sicut etiam a quavis alia unitate.

Dices discriminari petrum a paulo numerice, a bucephalo autem specifice: sed probatur minor, et excluditur hoc effugium, primo quia nisi petatur principium nequit assignari fundamentum quo dicatur petrus per eam unitatem distingui specifice a bucephalo, et a paulo solo numero distinguatur. si petantur autem per eam unitatem Petrus a bucephalo specie distinguatur, et non a paulo, respondebitur quia petrus et paulus non habent essentias distinctas plusquam numero. Petrus autem et bucephalus plusquam numero distinguuntur: sed nos diversitatis huius rationem exigimus quare petitur principium siquidem pro ratione redditur id cuius rationem investigamus; quod si respondeas discrimen quod petri et pauli predicata similia sint non quae petri et bucephali, certe meam sententiam confirmas; quia id propter quod similia sunt, formaliter est unitas specifica; peto q. quidnam sit id propter quod illa sint predicata Petri et pauli, et non predicata Petri et bucephali, profecto similia non illa, formalissime per similitudinem quae similitudo est speciei communis petro et paulo et non cum Petro et bucephalo, ut mox dicam.

Secundo probatur eadem minor, quia quidquid est in Paulo non nequit esse ratio formalis adequata indivisionis illius in plures essentias, quia nequit esse unitas formalis, nisi adiungat illi quidpiam aliud, quod in ratione unitatis compleatur: antecedens probatur quia stante omni eo quod est in Paulo, eius modo est indivisus in essentia modo non est indivisus prout ex diversis terminis apparet, nam Petrus comparativus cum Paulo est unius cum illo essentiae, quia ..., id quod in petro est non sufficit ad essentiam unitatis formalis, quae disgregat Petrus a Paulo et a Bucephalo; contra hoc potest ex illo principio, quod ubi ponatur sit essentia adequata rei, ratio formalis adequata ibidem necesse sit poni ideo effectus formalis relinquat, nequaquam satisfacit, qui responderet unitatem formalem, quae est in Petro esse rationem adequatam dividendi illum a Bucephalo non a Paulo; hoc enim solutio redolet mutata, quandoquidem stante adequata ratione formali alicuius effectus uno modo datur ille effectus modo non datur qualitatem terminorum, vel conotatorum; atque adeo potius erit affirmare unitatem formalem non constitui ~~[illegible]~~ adequate ex eo quod est in petro, vel in rationem communem, sed ulterius ex eo quod alia eius distincta sit.

Propter hoc et alia quæ locum postulant opportuniorem dicendum est unitatem specificam, quam vocant formalem essentialiter consistere in specie pluribus inferioribus communi, prout quam ab intellectu cognoscibilia sunt per unum [illegible]. Et notanda sunt duo, primum non affirmare hanc unitatem formalem esse ultimam [illegible], de qua capite sequenti, sed esse unitatem obiecti seu naturæ communis, quam unitas in re præsupponit, et quæ unitas formalis naturæ, fundamentalis vero speciei universalis. Secundum hanc speciem, seu unitatem aliquando esse infimam, quæ communis est tantum pluribus individuis, ut species naturæ humanæ; aliquando vero esse superiorem sub alternantem quæ est communior quam infima, et ad plures naturas diversas extenditur, ut species animalis quæ communis est homini, et equo, et tauro etc.; et hac proportione maior minorve unitatis latitudo procedit.

Numquam sibi falsitas constat, et argumentum est veritatis apta sententiarum alligatio; plures [illegible] opiniones hac de re a veritate alienas apud alios offendimus, quæ tamen ut subsisterent quibusdam adminiculis indigent; nostra vero sententia efficaciter suadet ex omnium quæ de unitate universalis consecuntur aptari, expedita solutione, qua unica in speciem quasi obtenta veritate conquiescat, qui sæpe alias titubabat. Quare sic argumentor: si speciei communi omnia conveniunt illa omnia, quæ de unitate formali prædicant, ergo ea species est unitas formalis naturæ; consequentia constat, quia nulli rei possunt omnia alterius prædicata convenire. Antecedens probatur, si prædicata aliqua maxime propria unitatis formalis recenceamus. Primum est ut unica conveniant omnibus inferioribus; secundum ut singulis inferioribus tota species naturæ competat, totaque unitas formalis; tertium quod altera natura in inferiora non pervagetur; ex quo alias fiat ut natura communis per unitatem formalem sit indivisa in se, non plures naturas communes eiusdem nominis, et rationis et ex consequenti divisa a qualibet alia natura communi, quæ adæquate ab illa distinguitur; quartum quod natura communis indivisa sit in se, ut non in inferiora plurificetur.

Hæc omnia quæ crassis tenebris huiusmodi involvuntur, speciei communi clarissime quadrare probatur; nam in specie communi conveniunt omnia inferiora [illegible] præsentant intellectui, tamquam illa est communis effectiva similitudo, quæ sicut impressa producens expressam similitudinem, quæ est cognitio; quapropter sicut in cognitione conveniunt, et denominantur unum omnia inferiora ut supra dicemus, ita in similitudine impressa omnia conveniunt, ac per illam unum denominantur. Secundo tota species natura competit singulis inferioribus, quia species communis potest a quovis individuo singulare produci, atque adeo in quolibet reperitur quidquid ex parte obiecti necesse est ad totam naturam cognoscendam, qua ut tota cognoscatur satis est, si unicum singulare per speciem communem proponatur. Tertio satis notum est speciem unius naturæ non posse ad individua alterius cognoscenda deservire nisi communis sit respectu illorum.

Probatur 2° nam unitas formalis ne communis non est unitas agregationis, q° asignari debet una species in qua haec unitas formalis sita sit: atque [illegible] videtur mani festum, aliter eodem modo dicerent unum Petrus et lapis, quo dicunt Petrus et Paulus. Confirmatur quia si species una [illegible] communis non asignetur, asignande erunt plures partiales, ex quibus potius conficietur unum per agregationem quam per se: Nec refert quidquam si dicas confici unum ex pluribus similibus, nam accervus etiam lapidum conficit ex pluribus similibus, et tamen est unum per accidens, et per aggregationem. Confirmatur, nam quaecumque sunt unum per se habent unam formam [illegible], quae reddant unum, vel positivum [illegible] per accidens, vel per agregationem, sed natura communis est una formaliter per se, et non per accidens ergo habere debet unam formalem formam, qua plura unificentur. Maior constat inductione quia haec est explicatio per se: quod inducti nullum asignabitur unum per se, quod non habeat unitatem aliquam singularem.

Ex quo constat colligitur solutio argumenti, quod posset obiici quia naturam communem esse unam est esse plura indistincta [illegible] quia unitas haec est relatio similitudinis inter plura, sed relatio similitudinis non distinguitur ab extremis similibus, quia unitas haec non distinguitur ab ipsis individuis nihil efficit hoc argumentum 1° quia non constat apud omnes an relatio distincta sit ab extremis [illegible]; 2° quia evertit ipsos adversarios, similitudo non est adequata in quolibet individuo, cum in quolibet sit unitas formalis. 3° quia unitas haec non solum est similitudinis inter lapides accervi, sed est unitas per quam preter similia requirit aliud [illegible] quare distinguenda erit maior esse naturam unam formaliter est esse plura similia nego, esse unum quae sint similia, et per unitatem [illegible] illius [illegible] et quidem formaliter dictum constat non quia [illegible] est unum formale, ut videre est in imagine et obiecto repraesentato, et etiam in [illegible] actione et [illegible]

## Caput 2m

## Unitas precisionis explicatur, et quo sit cuiuscumque Universalis propria ostenditur

Vnitas Presisionis est ea, qua natura communis est
indivisa in se et coenter in subsistendi, scilicet est indivisa a pluribus naturis di
versis, et a quocumque alio, quod non est talis natura, quae talis unitas presisionis na
turae humanae praexigit, defferat, est autem illa per quam natura humana
redat indivisa in seipsa et ex coenti distat a natura equi et tauri et ceteris
omnibus quae non sit natura humana, et similibus individuis eiusdem vel alte
rius natura, illud quod requiritur ad unitatem presisionis quoad praedicta
omnia, naturam ex ostenderimus, a primum cum natura humana, et et quae
vis alia realiter sit sua inferiora, ut supra demonstratum est, sequitur ut so
lum per intellectum dici possit natura non esse inferiora singularia
quapropter per ceteris manifestum esse debet, unitatem presisionis ab intellectu pendere.
Et probatur nam unitas presisionis est,
qua liceat affirmare hoc vere homo non esse Petrum neque Paulum et tamen
id hoc tantum licet post intellectum abstractionis, nam realiter homo est Petrus
et Paulus et cetera, ergo unitas presisionis pendet ab intellectu, verum neque post
operationem intellectus absolute licitum est affirmare hominem non esse Pe
trum neque Paulum, nam etiam post operationem intellectus obiectum
abstractionis est plura, quod tantum modo dicitur natura communis non
esse inferiora eo sensu, quo indicat distinctio rationis, videlicet est in intellectum
clare et expresse natura communis, non autem si in eodem clare et expresse
omnia inferiora ac singularia, praeter quam quod etiam realiter dici potest
natura communis universalis distingui a singulis inferioribus distin
ctione reali includentis ab incluso, quia natura universalis ut supra
diximus est agregatio omnium inferiorum collective et confuse acceptorum:
haec autem agregatio distinguitur realiter a singulis inferioribus, ut totum a partibus.
Per suos effectus exposuimus unitatem
presisionis; per essentiam vero propriam eam exponere non tam facile
est praesertim in tanta doctorum caligine. Alii docere possent, et tan
quam novum conclamare unitatem presisionis esse agregationem omnium
unitatum singularium vel individualium differentiarum si collective
accipiantur, alii esse agregationem ipsam omnium unitatum formalium;
alii negationem quandam seu privationem ab intellectu abstrac
tione vel a natura abstracta, putantes quia natura communis
suis singularibus per intellectum privatur, quae privatio indirecte

communicat ab intellectu. Alii denique cum videant per actum abstrahentem cognosci naturam, et non cognosci singularia, affirmant unitatem presisionis consistere in negatione cognitionis, seu connotata, sed hoc ita licet sit a contra et quidem his Albus connotator, licet ut libet sibi filosophari: pretermisso Fonseca et Caietani sententias de unitate quadam presisionis reali positiva aut negativa, quam Fonseca asserit naturam in quodam statu ante statum contractionis Caietanus vero etiam natura contracta; hec enim sententie abunde impugnate sunt.

Dicendum igitur est unitatem presisionis essentialiter consistere in actu ipso abstractionis seu tamen quoad formet abstractio. Tria petit essentialiter abstractio; secundum unicam cognitionem natura communis: 2um distintionem cognitionis huius a cognitione clara inferiorum. 3um identificationem nature communis cum inferioribus, que omnia exposuimus respectu de distintione rerum. Ex his igitur tribus constituitur unitas presisionis. Uni namque quovis deficiente deficit hec unitas, et illis tribus positis ea ponitur, ergo tria sunt essentialia adequate huius unitatis constitutiva ergo constat ex principio quod illud sit essentiale rei et adequatum constitutivum quo posito res ponitur et quavis eius parte sublata removetur. Prius probatur namque si deficiat cognitio natura tantum convenit nature id quod habet independenter a cognitione plura inferiora, ergo independenter a cognitione non est unum presisive, hoc est indivisum in se licet sit unum formale, id est divisum a ceteris naturibus communibus. Deinde significatio hec plura penetraret nam esset indivisa in se, neque realiter neque intentionaliter est enim realiter plura et plura etiam per cognitionem. Tandem si identitatem cum pluribus reperi per; quia si natura non esset pluribus identificata esset una numero et non una presisive.

Ut his constitutis ostendit sit fram, qua vel denotat unum est unitas presisionis, non qualibet res denotat unum per eam unitatem qua sibi soli convenire potest, sed unitas presisionis et huius, non rei ipsius et non alia, per unitatem presisionis ille denotat unum. Maior probatur, ut primus topicus, 1 quia si unitas consistat in conceptu positivo rei, ut prius iudicant; et deinde ultima eiusdem stante in negativo.

ut alijs placet. et negado orta ex ultima desa siue ariste in positiuo et negatiuo
q multis arridet, unitas erit ultima desa, et negado ex illa orta, sed q sit ex his
unitas alicui rei, quam unq denoat pot conuenire [illegible] probatur induct. unitas n. numerica
[illegible] petrum denoat, unus sub eadem unitas [illegible] pot alteri subconuenire unitas specifica non
denoat unq rem, cui alteri non conuenire n pot, quod de iure unitas [illegible] equid [illegible]
potconuenire probatur evidenter ex proprietatis [illegible] qualibet res habet unitatem ex quibus denoade
conuertibilis sit, cujus de [illegible] entitate. in qualibet res habet entitatem quae [illegible]
nire [illegible] apud omnes constat, tum quia unitas [illegible] passio entis et cujuslibet entis passio
peculiaris unitas; tum quia unitas [illegible] unum ex [illegible] transcendentalibus, quae [illegible],
in quo si conuertibiliter concurrit, nq q [illegible] ens e unum, et aliquid esse [illegible] non
[illegible] posset alteri rei conuenire n posset [illegible], neque [illegible] habet eam unitatem
[illegible] habet eam unitatem esse [illegible].

Minor, q[illegible] unitas [illegible] explicata n pot rem
nulli conuenire, nullis n. sed conuenire pot abstractis ex [illegible] [illegible] non denoet
una q [illegible] abstractiua quae est altera minoris pars [illegible] illud constituit non
unum, [illegible] est indivisa in se et in multis plicabilis, [illegible] [illegible] conuenire non est plura,
sed [illegible] ratione [illegible] eo quod est una minor [illegible] [illegible] abstracta
[illegible] pluralitatis sed unus [illegible], [illegible] adeo diuersis [illegible] [illegible] [illegible]
Rursus, [illegible] plura realiter [illegible] plura intentionaliter, q non [illegible] cognoscitur
ex prese plurificata et neque aliter, [illegible] intentionalis multiplicat [illegible] plurib.
segregata [illegible] abstractione non [illegible], et non plura eo [illegible] quo pot a pluribus distingui.

Ex hac ratione et [illegible] definit[illegible] unitatem nume-
ricam et [illegible] quacumque [illegible] uiderent insufficere ad [illegible] [illegible] constituendum quia utraque hae
unitas non [illegible] [illegible], neque [illegible] conuertibilis non [illegible] [illegible] [illegible]
de [illegible] definit. numerica, [illegible] hac n [illegible] [illegible] [illegible] in recto afert, [illegible] [illegible]
plura n: [illegible] [illegible] [illegible] unitas numerica, [illegible] habet abstractis, sed unitas
hac numerica e unitas abstracta, non unitas [illegible], ex qua unit[illegible] abstract[illegible] [illegible]
[illegible] denoat unum n [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] 3º q unitas [illegible] [illegible] [illegible] pluribus collectiue
et confuse acceptis, sed hae refugiet a unitas numerica, neque [illegible], [illegible] neutra [illegible]
sufficiens est ad [illegible] constituendum. Maior probatur [illegible] [illegible] collectiue et confuse cog-
nita. Minor ita q unitas numerica n pot [illegible] pluribus conuenire, unitas
u[illegible] [illegible] n [illegible] collectiue [illegible] acceptis conuenit [illegible] et singulis
[illegible] q non diuina [illegible] una unit[illegible] [illegible] et [illegible] una unit[illegible] [illegible] unitas [illegible]
n sufficit ad [illegible] constituendum. Maior certa e [illegible] n. [illegible] una essa,
et n plures: minor et [illegible] constant, q si rea[illegible] non diuina n [illegible] defectu
pluralitatis n defectu unitatis. [illegible] pluralitas ideo requirit ad [illegible] quoniam
requirit ab unit[illegible] sed requirit ad unit[illegible] [illegible] alia unitas e [illegible].

2o q esus vnitis fralis diversis abe sit que recipere
det vte aia vnit q vnitas fralis nrle sufficiens, nq aferensae alia vnitas
p qua vte heat esse priyonde vnitatis ant pr gnacos sit operari, Leyalis
t rtus cotbs, aqq adequate distinguit, vel ehsius inferiorib, qua inestiret, et
ab arius sis indivisa sit, ita est indiversa et in alias nas p vnit fralis indi
visa vo in sua in feriora p vnit propriis, tunc sic arg[illegible] pot aliq here esse
vnitates fralis quivis tn heat ess vnitis stis; q sets diversi pr ans, nq
sule qd est e esserrisy in plures nas qui e esus vnit fralis, et n e indivisa
in inferiora, qua hbat, q diversi si esus fralis.

Deducit 2o ex dicne vte fundale primy ossitui
esaliter p vnit fralis, sd cy pluralitate. Pr q vnitas vtis fundalis e ea
qua fundy primy pbet intti ad abstrahendas nas cos, atq adeo ad vnit psi
sionis inducenda; sd ea e vnitas fralis q etc. Pr minor q sqes cos fundy
quo intus abstrahar, i, cognoscat illy cos cognitio eius inferiorib, et deinde
ea pte, qua e apta esse plurib, petit pluralitate q vte fundale primy
ostituit vny p vnit fralis, et aptiy p pluralit essic ppr vnit distin
guit ab vtr frali; et ppter pluralit distinguit asult. vte o fundale remotis
q e plura inferiora, n op e vt heat aliq vnit, sd solis fundis, illius, q
posteriora pplura cos plucere, ex quo ts deducit vte frale n existere ante op
initis, existere vo fundale

Tandem his oibs deduxit ad vte ostituendy p teraptitudine ad plura
prequiri vnit fralis, pluralit introducere etactyabstrahi integrn cos et eonde iden
tificatione na cy inferiorib. Scio aliquos dixisse ad vte requiri n plures vnit numericas
sd plures dicitas individuales, sd te dictis neqd sufficis d, vt ptera, neqd curandis
aliq, neqd eodg doctra coheren; q oia entis atributa in ipso et eode ostituere accepta
frali ostitaunt, q plures vnitis numerica idess ac plures dicita individuales
et ide ss hanc est illa ipsius fralis, q si ha requirunt et illa naria ss.

## Caput 3. Argis ocurrit

Obiici pot i na otis dona eo mo, quo exposuim, q n ea stave pret, ersit
in plurib; sequi tio e absurda, q stanq: quia ant sequti q de fon prat illa
colectio ouy inferiorz ab oibs abstracta; q sr pram, sq ce hic q astam. Pi
ce hoc colectum ts fuse accepty: q si dicas pratiles hucs dosumetive q. d. Lus
t aliques hic s e q oes hos ds sinetive n aferunt vnit pratis n p, sic soleris

om̃s confusa, sed potius om̃s, et singulos distributive, distinctio ista non aufert unitatem communis, sed [illegible]

respectu pluribus praeter... conferret quod unitas formalis, qua de pluribus praedicetur [illegible]

suis inferioribus, debet esse unitas communicans, sed consistat unitas formalis, et non [illegible] illa et hac

non est unitas universalis. Maior probatur quia debet communicari id, quod est esse.

Ad confirmationem dico sequentem, quod [illegible] non est apta ut sit de pluribus, [illegible] unitas universalis,

secundo, concessa hac unitate, nego, [illegible] de inferioribus praedicari per [illegible]

[illegible] habens unitatem [illegible] praedicari [illegible] et hoc distinctive [illegible] et [illegible]

non [illegible] unitas [illegible] cui unitas adiungitur [illegible] alioquin [illegible]

[illegible] praedicationem negotiative [illegible] communicari [illegible] inferioribus [illegible] ad [illegible] inferiora [illegible]

[illegible] communicari debet [illegible] esse denominativa praedicatione.

Obiiciatur [illegible] unitas formalis [illegible] quaerit unitas communis [illegible]

quod [illegible] non est una et ex alio capite [illegible] pluribus [illegible] requirit [illegible]

[illegible] unitas formalis [illegible] accepta [illegible] distinguit [illegible]

non [illegible] alia unitas est entitas et realitas [illegible] unitas [illegible] alia [illegible] qua [illegible]

aggregatum [illegible] unitas formalis: [illegible] quod [illegible] non est universalis, quae [illegible] ex pluribus individuis, ita unitas universalis,

quae ex pluribus unitatibus aggregatur.

Ad negando antecedens: ad probationem distinguo antecedens unitas formalis non est una, [illegible]

divisa ab aliis nisi [illegible] secundo, est una [illegible] indivisa a pluribus inferioribus, et ulterius nego: quia [illegible]

non oportet ut [illegible] indivisa sit: ad [illegible] concedo [illegible] et antecedens ad probationem [illegible] distinguo antecedens

aggregat [illegible] unitatem distinguo non [illegible] a singulis unitatibus [illegible] divisive accepti, secundo, distinguit [illegible]

[illegible] nego, non aggregat [illegible] nihil aliud est quam omnes et singulae unitates collectim accepta. Ad confirmationem [illegible]

[illegible] hoc autem [illegible] sive species [illegible] existens [illegible] est una non [illegible]

[illegible] non est ex [illegible] ad plura [illegible]

ex [illegible] de unitate formali [illegible] distinguo [illegible] quaecumque [illegible] unitas [illegible]

[illegible] nego antecedens.

Instabis: [illegible] unitatis formalis [illegible] quod [illegible] constituerentur [illegible]

cum unitatis formalis, quae [illegible] distinguit ab [illegible] aggregatae [illegible] nego antecedens: [illegible] unitatem

[illegible] distinguit a singulis unitatibus [illegible] ut non [illegible] individua [illegible] inferioribus [illegible]

[illegible] leo, et taurus, et [illegible] inferiora [illegible] unitatis formalis: [illegible] abs-

trahere ab [illegible] unitatibus [illegible] unitatis formalis [illegible] cognosco unitatem formalem in [illegible] unitatem

formalem [illegible] et leonis [illegible] separat [illegible] unitate [illegible]

non autem separat [illegible] tauri, leonis, a [illegible] inferioribus [illegible] unitas formalis [illegible] abstracta

non [illegible] inferioribus [illegible] unitas [illegible] abstracta [illegible]

[illegible] quae denominat [illegible] unitates [illegible]

[illegible] abstractae non emanat [illegible] intentionalis,

quia non abstracta non est in [illegible] in ea privatione [illegible] frigiditate [illegible]

[illegible] non abstracta et segregata [illegible] in [illegible] plura [illegible]

quod [illegible] unitas [illegible] in [illegible] quod [illegible] privationi:

[illegible] unitas communis [illegible] privationi [illegible]

[illegible] non [illegible] privatione [illegible] intra [illegible]

aliqua [illegible] extra [illegible] intra [illegible] extra [illegible] intra.

Ad 2m negaris, q illi errorem committunt, qui notatur [illegible] ut [illegible] tri [illegible] aliqd [illegible] contra [illegible] cognitis [illegible] ut in deo ponerent, acciderent plures privationes [illegible] qui [illegible] aliquis substinent [illegible] in Deo [illegible] privao [illegible] creata [illegible] posita [illegible] deferret [illegible] ea privao [illegible] cognitiv [illegible] auferret [illegible] [illegible] [illegible] nihil [illegible] privationis [illegible] [illegible] [illegible] privationi [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] negat maior [illegible]: maior q [illegible] privationis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sepe [illegible] expositio [illegible] [illegible] [illegible] carentia [illegible] aptitudo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alia responsio [illegible] [illegible] valet.

Obiicit 4o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] unitas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] minor [illegible] nemo recte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] abstractiv [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] unitas [illegible] [illegible] abstractio [illegible] [illegible] [illegible] unitas [illegible] [illegible] [illegible] unitas formalis [illegible]

unitas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] unitas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Obiicit 5o [illegible] unitas [illegible] [illegible] [illegible] sola unitas [illegible] unitas [illegible] [illegible] [illegible] unitas [illegible]. Maior [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] male obiicit [illegible] [illegible] [illegible] aptitudine distinguit [illegible] unitas [illegible] sicut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cuiuscumque rei ultima nihilo distinguitur [illegible] [illegible].

## Disp. 2a de aptitudine [illegible]. Caput 1m.

## Difficultas propria. et 1a resolutio expedit.

Aptitudo in genere [illegible] potentia [illegible] qualis ea, qui [illegible] intus [illegible] cognoscendi, et visio [illegible] [illegible] hac aptitudo varie [illegible] 1a, 2a [illegible] [illegible] aptitudinis [illegible], [illegible] hanc circunstantiam: effectiva [illegible] aptitudo, [illegible] aliqua [illegible] [illegible] denotat [illegible] aptitudo [illegible] [illegible] [illegible] raro [illegible] efficiunt et [illegible] suo actu: [illegible] [illegible] [illegible] eam potentia [illegible] aptitudine qua infertur ex [illegible] dialecticor, [illegible] [illegible] potentia [illegible]. Praeterea alia est aptitudo positiva, quae formaliter est entitas positiva, alia negativa, quae formaliter [illegible] [illegible]. Tandem alia est aptitudo proxima, cui [illegible] defectus inest [illegible] impedimentum abest ad actum exercendum: alia aptitudo remota, cui [illegible] aliquid deficit [illegible] impedimento est.

Triplice q aptitudine [illegible] [illegible] possumus [illegible]. 1o de aptitudo ut sit in pluribus. 2o ut predicetur de pluribus, qua [illegible] prabilitas, 3a ut a pluribus abstrahat, [illegible] his tribus [illegible] [illegible] 1o [illegible] quo [illegible] 2o [illegible] 3o quem [illegible] ex illis [illegible] sit universalis aptitudo, et [illegible] de ea, qua [illegible] [illegible] [illegible], in quem potest [illegible] ante operationem intellectus [illegible] 2o an sit positiva [illegible] negativa, 3o an proxima [illegible] remota. Haec omnia disputare nos cogit [illegible] difficultas, et sententiarum varietas, nostra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].—

Et a fallacia incipientes dicimus dari aptitudinem ante ope-
rationem intus, vtnã cõs abstrahat actu. Nimis, pr 1ª dari aptitudinem ad abstrahendum ê ... 
abstractionem et ante opus intus ... abstractione, q ante opus intus dat aptitudo ad abstra-
hendum: ... effectus et maior ... nota ... abstractio ... et
dat aptitudo ad abstractionem ... et ... aptitudine ad abstractionem ... 
tractio et ... abstractio dat aptitudo ad abstractionem ... animus oci-
osus. Minor ... antequam intus abstrahat, ... abstractio, ... antequam ... animus
operet, ... operatio; alioquin ... intus abstrahere ... negatione ... ad
negationem actus.

Dices, aliquid dat actus abstractionis, q dat aptitudo illius ante
operationem intus; ... a actu ad ... in ... ante opus intus ... ab
actu infert ea ... actus, ... sic ... 
infert ex abstractione, ... dependens ab intu, ... inferret abstractionem ... 
falsum est, ... aptitudo dependeat ab intu; minor est ... nota, maior ... non dari sine
alio ... infert illud, ... adversarius aptitudo ad abstractionem dari ... abstractionem,
... infert ...

Pr 2º ... na quilibet actus ... aliquam ... 
... ante opus intus dat aptitudo ad abstractionem: ans evidens ... 
... actus ... non ... neque ... actus ... aptitudo ad
illas. ... dat actualis abstractio ... tunc dat aptitudo ad abstractionem, ex quo ... 
aptitudo ... dat distinctam ab ipsa abstractione ... ab actu, ... tunc ... distinctum
ab abstractione, dabat independenter ab operatione intus, ... hac aptitudo minor ... 
tunc ... intus nihil efficit ... ab intu ... independentia; tum ... 
... abstractio exercet ... intellectiua ... species ... 
... idem ... ante opus intus aderant ...

Et ex hac ... colligo ... hac aptitudo, ... inte-
lectiua ... cognoscere, et ... denominant cognoscibiles; ... 
... inferioribus, ... repugnantia abstractionis ... repugnantia nisi ... 
... defectus cuiuscumque impedimenti ... conditionis, quo abstractio ... 
... defectus conditionis ... abstractio ... includat ... conditionem ... 
... in ... species intelligibiles ... aptitudo hac ... defuit ... 
requisitus ante actualem abstractionem ... in anima species intelligibiles aptitudo abstractionis ...

Ex his ... colligo aptitudinem habere ... positiuum ... 
... in ipso intu in recto, cuius entitas positiua ... duplicem ... aptitudinis ... 
... petat suis actus et ... efficiatur ... multo magis ... aptitudinem ... negatiuam,
quae ... non repugnantia ad actus: ... positiva ... in ... repug-
nantia, quae est defectus impedimenti, defectusque ... conditionis: ... duplicem ...

tamq. philosophantium pmittunt, siquidem n. licebit afirmare aptitudinem aliquam pro summa sui pfectione, atque illam exigere licet sit violentus, nam licet aqua violenter sub tribus calorem, an dicat illam non exigere, asserere tamen quis pot illa aqua p̃ exigere calorem exigere non quantitatem quantitas. d. i. consititua pua receptiva lous abscicere et pfecta pfecti, tam terra positiua asseri pot pnegatiue repugnantiam. non exigit actum correspondentem huic aptitudini et actualem abstractionem quare tamq. iste actus non i independens ab intellectu cum eo ab eo dependeat, id pter eo omnia quae in abstractione incedunt, ab ea non dependent.

Dico 2o haec porro dici est q. q. conuenit nae ap rei, conuenit ab sub. si sub. non conuenit aptitudo ut abstrahatur ex pluribus, q. sic conuenit nae ap rei. mi nor pr q. prius pot abstrahi a pluribus. Vna ap rei hic impedimentum ad abstractionem q. saltem non habet aptitudinem primo: ans pr q. na i identificata cum subiectis. Qualitates & impedimentum abstractionis. Conc. Ex his igitur obscure videntur nobis illi qui iudicant na depurari et sic nudari debere a suis subiectis, priusquam abstrahat intellectus, quasi illa possint in aulam regiam intus puenire, nisi pprias pcedentes, quasi p gracheres ofitij destitutis.

Ad 3m Dico ab sub. diuisiue conuenire aptitudinem ut ab illis abstrahat na com. non autem ut ipsa sub. abstrahat ac ipsius, item ab collectiue acceptis conuenit aptitudo ut abstrahant a singulis quare distinguo ans na ap rei conuenit illud sed q. ab sub. diuisiue acceptis nego ans q. conuenit sub. diuisiue, aut collectiue acceptis conc. Na ap rei tamen identificata cum pluribus et pluria inferiora subiecta, q. utrumque non conuenit singulis inferioribus, sed sub. collectiue acceptis sic dico negando ans ad pbationem red ssea maiore negando minorem; cuius pbationi reo sedendo subiectum ea impedire ne sit na sit com, adeoque ne abstrahat a pluribus, sed non non statuimus aptitudinem, ut na sola abstrahat, sed ut na com ut collectio omnium natum pro com specie pporta.

# Caput 3

## Duplex aptitudo na com ratione firmatur.

Dm est 2o dari etiam in na com aptitudinem ut sit in multis, ac de illis praed. Haec etiam recepta i et euidens, et duas pes ptinet, alteram de aptitudine ad identitatem, alteram de pdicabilitate. Pr 1a pars, q. na rei pro identificata i cum pluribus, q. hic aptitudinem ut sit in pluribus p identitatem. Coa constat ab actum, ad pot valet coa: cum sic aquoquia neget illa pluralitas i na com ut in pluribus p identitatem nihil aliud i quam plura ut ini tio mouimus, sed na com non i plura, q. i per identitatem in pluribus; minor pr ex dictis: pbatione na n. com non separata a suis inferioribus. Vnde pr 2o eadem minor ista est et sic nam Deus i ho, pius i ho ergo q. ho i idem identitate cum Pe et Po et etc. coa pr q. subiectum in affirmatiua identificat cum praed. in recto eiusque.

Dices 1o na com creata i aliquo modo, et na com diuina n. i com q. na com aliis i in pluribus p identitatem, ita ut sint plures nae: coa pr q. na diuina etiam i identificata cum pluribus Per ideo non i com q. non i in pluribus na sed unica, q. ut na com creata ut illis debet ei identificata cum pluribus

ita ut sit plures natura non distincta. Probatur 2° illud quod semel non est idem cum alio numquam potest esse idem; sed natura communis potest esse plura, quae semper est plura: maior certa est et minor probatur ex dictis supra.

2ª pars scilicet probatur quod quamvis communitas potest praedicari de eo quocum identificatur, quia natura communis potest de pluribus praedicari, natura est communis probatur antecedens quia praedicatio omnis de alio nihil aliud praestat quam enunciare id quod in recto affert extreme praedicati identificari cum subiecto nam idem est prius esse hoc, atque fieri identificari cum hoc. Probatur consequentia quia potest praedicare natura eadem de inferioribus quod dicit aptitudo ad praedicandum; ans probatur quia actualiter vero fiat in [illegible]: consequentia probatur quod actualiter praedicatur respondens fundus in [illegible] quod fundamentum est praedicabilitas quae affert identitatem praedicati cum subiecto.

[illegible] quae ex dictis atque dicendis [illegible] aptitudines has si adaequate accipiantur esse plures, et singulas ad singulos actus; ex quo [illegible] natura aptitudo aggregat, nam alia aptitudo quam natura fit potest esse in Petro et aliqua quam natura [illegible] potest esse in Paulo etc.: numquam est aptitudo in una [illegible] natura ad plura. 2° [illegible] praedicabilitatis et actualis praedicationis: actus alterius aptitudinis fit identitatem natura cum pluribus; quamvis aliqui sine fundamento doceant actum illius aptitudinis esse existentiam in pluribus existentibus: falsum tamen id existimo quia ille est actus naturae communis aptae, quam afferat [illegible] praedicationes [illegible] de inferioribus; sed afferat actus identitatis, et non actus existentiae, quia actus identitatis est [illegible] illius aptitudinis: minor probatur quia veritas illarum propositionum Petrus est homo, Paulus est homo etc. Non pendet a subiecto [illegible] propterea non [illegible] aeternae veritatis. [illegible] est ex his aptitudinibus, et ad identitatem esse [illegible], quod probatur quia [illegible] de praedicabilitate [illegible] disputatione sequenti.

Dico 2° [illegible] hanc aptitudinem esse realem ante opus intellectus et post [illegible] [illegible] his [illegible] scilicet [illegible] plures opiniones oppositas recensemus [illegible] praedicationem [illegible]. [illegible] scilicet ab actu ad potentiam [illegible] ante opus intellectus datur actualis identificatio, quia potest dari, id [illegible] dari identificationem et dari aptitudinem ad illam, quia ante opus intellectus datur haec aptitudo. Probatur quia [illegible] non dependet ab eo, a quo non dependet [illegible] actualis identificatio, quae dari non dependet ab intellectu, quia [illegible] aptitudo quae ex illa infert ab intellectu dependet.

Haec est praecipua, et firmissima ratio [illegible], quae adeo rem demonstrat ut iudicat adversarios facere illud ac negare quod hac [illegible], et propterea in varias aptitudinis explicationes mox refutandas [illegible] abierunt. Sed propterea probatur haec ratio [illegible] Petrus est homo, Paulus est homo [illegible] ante opus intellectus quia ante opus intellectus datur [illegible] consequentia probatur [illegible] Petro et Paulo [illegible] natura, quae [illegible] in pluribus, quia potest esse in pluribus. [illegible] ex [illegible], si natura humana [illegible] ante opus intellectus non est in pluribus, sed [illegible] esse in pluribus, quia potest esse: Maior probatur [illegible] ex [illegible] datur [illegible] actus [illegible] ex illo [illegible] arguendi [illegible] ab [illegible] ad [illegible]. [illegible], [illegible] difficultas est in admittenda actuali identificatione naturae cum pluribus, quam in admittenda aptitudine ad illam; quia si haec identificatio admittitur, a fortiori admitti debet aptitudo ad illam: antecedens probatur, quia plura requiruntur ad actum quam ad potentiam.

[illegible] ergo et [illegible] non est natura [illegible] esse plura, [illegible] adeo non dari aptitudinem [illegible], quae est unus: nulla enim assignabilis natura quae possit in multis esse, [illegible] in uno et altera in altero etc. 2° [illegible] patres combinantes aptitudinem [illegible] multiplicationem [illegible] actum ipsius multiplicationis, sicut tabula potest dividi in partes, ac multiplicari: propterea nulla est [illegible] potest [illegible] in [illegible] partes dividi, nisi [illegible] partes constituent: [illegible] natura [illegible] quam [illegible] potest [illegible] dividi; [illegible] in [illegible] [illegible] est [illegible] aliorum solutio, quae docent [illegible] adaequate [illegible] ipsius [illegible], [illegible]; atque [illegible] non valere ab actu ad potentiam, [illegible] aptitudines [illegible]; propterea [illegible] valet

interiit hoc, ita etiam aptitudo, quae in hoc fundabatur; aliter de natura philosophantur. Dissoluta aeternitate rei destruitur esse, adeoque eius aptitudo, quae cum suo actu impossibilis est. Vetustissima igitur ista solutio, neque deinde arripienda, nisi nobis nominibus interpretata vendatur.

2a solutio non est ad rem, neque enim contendimus dari a parte rei unam aptitudinem in una tali natura, ut sit in pluribus, quod merito negatur; contendimus autem in omnibus naturis collective acceptis dari aptitudinem, quae etiam ex pluribus aptitudinibus componatur; datur a parte rei elementa esse quatuor, et prout sunt quatuor, non quod singula sint quatuor, sed quod natura collectum. quare si non admittitur, tolli penitus opinionem quod non datur in natura alia aptitudo praeter istam quam sedit; sed hanc sedis ante opus intellectus, quod sedis aptitudinem aliquam realem; cum praeter maiorem contradicit. Nam autem satis pareret, si tamen adversarios reticemus omnes alterius aptitudinis probandae quae numquam praestarent; sed praeterea pro maiori, quod esse et realiter plura inferiora, atque adeo aptum esse ut sit in pluribus nihil est aliud quam esse plura inferiora respectu quorum possint esse plura.

Tertia quae est ex hoc duas probat unitatem et aptitudinem, solutionem habet docet et recte non dari unitatem a parte rei, sed non tollit aptitudinem. Fateor enim non dari a parte rei aptitudinem unius naturae 1o. tamen quod afferat hic duabus aptitudo unius cur autem non debet aptitudo ea quae semper est in actu etiam quod illi advenit unitas ex parte eius manifeste; Res alia cognitionem potest dari ante opus sed nemo dubius affirmaret non dari in eo ante opus intellectus quamvis non possit albedo esse cognita 2m. tertiam quod respondet huic rationibus, ita quidem aptitudo unius naturae non est ita dat ante opus intellectus quasi esset una natura dans tamen aptitudo. et hac ratio efficiunt vires argumentorum quae adversarii contendunt a parte rei non dari aptitudinem 3um. scilicet eo spectant ut probent naturam quamlibet suapte non posse in pluribus esse, aut praeterea probant non dari unitatem illius naturae quae apta est; sed non urgent eam rationem, atque non videant aliquid posse inveniri nisi sit collectum acceptis quod non inveniat singulis divisim, quod mihi evidenter falsum est, sicut esse quatuor convenit elementis collective et non divisim.

Argumentum 4o. quod etiam dat a parte rei aptitudo una unius naturae seclusa unitate formali: quod negari non possit quod hanc unitatem ante opus intellectus concedunt; concedunt autem omnes; quare sicut ante opus intellectus plures naturae sunt formaliter, ita etiam plures aptitudines et una formaliter aptitudo, et sic datur una aptitudo unius ad plura. Quod Hoc tamen certum omnium aptum esse in multis affert unitatem et aptitudinem, ita ut si natura a parte rei communicaret unitas, ea a parte rei esset una apta in pluribus, quod non posse ab intellectu communicet unitas erit una apta: quod reliquam naturam quae in eo certo includunt praeter solam unitatem, et independenter ab intellectu. Ita si per impossibile supponamus ante operationem intellectus esse in natura unitatem eodem modo se habentibus etiam natura omnibus; quod ante opus intellectus insunt naturae omnia, quae ad unitatem requirunt praeter solam unitatem: ansa praeterea quod in ea hypothesi excluderent adversarii ab effugio aptitudinis unius naturae.

2a et 3a solutio impugnatur 1o. neque quod sit aptitudo naturalis potest coherere cum actuali identificatione. Et non potest: si enim concedatur quod non oportet ut actualem identificationem admittat. si 2o. quod numquam potest natura habere aptitudinem ad identitatem cum pluribus. Probatur natura, quod cum sit e duobus extremis oppositis alterum contrarium alterum debet esse impossibile; sed aptitudo et eius actus sunt incompatibiles contra adversarios, etenim sunt alterum contrarium, si aptitudo illius actus est impossibilis, atque adeo numquam potest in natura. sola haec minor probatione exprimit, quamvis ut censeo evidens sit, dico quod quae semel identificata numquam potest non identificari. 2a quam

uis finitus non cognoscant inferiora, quia deus cognoscit eadem tamen realis idensatio generat.

Impugnat 2° ergo virtutis adaequata aptitudinis quae fuit ante opus intus. Respondeo si est hoc internus, si est sic. Argo, quod advenit post opus intus non est adaequata aptitudo neque partialis, quia non prius fuit aptitudo neque postea datur. [illegible], quia quod advenit est cognoscitivum; cognoscitivum vero non est aptitudo, unde realis unitatis est cum aptitudine confundere. Exemplum tabulae et hominis mortui, et similis nihil iuvat adversarios. Nam quicumque actus detur, ab eo tollat eius aptitudo. Quare cum homo est mortuus, et tabula divisa datur aptitudo ut tales sint: quod mirum est quod homo mortuus non habeat aptitudinem, ut homo mortuus sit homo vivus potens mori, et tabula divisa sit una tabula potens dividi, numquam enim haec aptitudo fuit una, neque aliter in alio est aptitudo, ut perseverans unum existat, nec in plura multiplicat.

Verum quemadmodum a tabula post divisionem sublata est tamen unitas, et ab homine unio inter corpus et animam et ea quae consistunt, ita ab ea sublata est unitas a qua res, non vero aptitudo ad plura, immo eo ipso quod aufertur unitas advenit pluralitas et eius aptitudo. Quare negandum est illud quod asserentes aptitudinem aliquam ad actum destrui per actum: et ad patrones [illegible] [illegible] intellectus non remanet aptitudo [illegible] cum unitate et unione [illegible]: non remanet aptitudo separata ab unitate et unione nego. Homo mortuus et tabula divisa eandem retinent aptitudinem, quo mortem et divisionem, separatam autem ab unitate tabulae et unione hominis. Ergo dicit destructis nobis destrui ea quae si in nobis distinguuntur est, destruunt ea quae dependent ab illis quae in nobis destructa reponuntur eadem, et quae dependent nego: aptitudo quae est non dependet ab eius unitate, quare unitate destructa perseverat aptitudo.

# Caput 9m

## Quod reliquum est ex accedentis etc. et totius aptitudinis confrat.

Accedente aptitudine est proxima, quae altera pars est etc., ita per quod ea aptitudo est proxima quae iuncta est cum actu, sed aptitudo est iuncta est cum suo actu, quod est proxima. Maior patet quia aptitudo coniuncta cum actu non habet impedimentum ad actum neque quod aliquid illi desit, et in actu fuerat, quod est proxima. Probatur, si in sui impedimentum esset, si requisitis actus deesset, non fuisset expedita potentia, neque vero requisitis completa est actum suum exercens. Confirmatur ideo infert ex actu potentia, quia ad exercendum actum necessaria est potentia; sed necessaria est potentia proxima, quia ex actu ad [illegible] in [illegible] proxima potentia ad illud.

Et 2° sufficiendo a adversariis conari ideo aptitudinem non est proximam ad res quod subsistat quas non habet natura impediunt ne sit apta esse plurificata, sic [illegible] identitatio nec cum [illegible] non est ab ea affirmationem; et tamen possunt auferri tota impedimenta, quod realis identitatio non est impedimentum aptitudinis: Minor patet ex ipsis quod solae actionem potentiae naturae proxima aptitudinem quae potest esse ab impedimentis diu immunis. Vero dicant impedimenta auferre finitum, [illegible] quo ratione existit sine [illegible], sed est confratio, quia sentio adversarios impedimentum est realis identitatio non cum plurificatione, et si plura non cognoscant, neque tamen a res cognoscuntur, sed realis haec identitatio non tollit [illegible], sive cognoscant sive non cognoscant [illegible] neque finitum aufert impedimentum, si forte impedimentum [illegible] de capite [illegible]

cuerunt, s[ed] aptitudinem esse remotam et non proximam, non propter impedimentum quod adsit, sed propter defectum dispositionis, quem defectum tollit abstractio; et ideo ss. rebus sequentes.

Dico 3º defectum abstractionis non tollit propter proximam aptam, quominus posset realiter esse in pluribus, quia ante operationem intellectus in natura erat proxima aptitudo. antecedens probatur quia ea nequaquam non tollebat actualem identificationem, siquidem ante opus intellectus, neque [illegible] et identificatio exercebant: sed impedimentum et actus qua impedit non potest [illegible] existere, quod res abstractionis non est impedimentum ne natura sit in pluribus. Confirmatur quia per abstractionem non sola tollit [illegible] abstractionis, quod non tollit impedimentum aliquod neque advenit aptitudo quia [illegible] advenit abstractio, quae non est aptitudo, et sic neque tollit quod non est impedimentum. ad cuius [illegible], aliud illud tolli propter negationem, et aliud poni propter cognitionem, sic intellectu, ab intellectu sed potest [illegible] cari tel cognita, quod potest ab [illegible] [illegible] cognitio, et sic auferri negatio. Confirmatur haec quadamtenus est manifesta quoad [illegible] ostendit, quod nulla negatio aufertur nisi ponat [illegible] [illegible] oppositus, sed nihil positivum ponitur per cognitionem, quod nulla negatio deficit propter negationem [illegible].

Restat ut ostendamus aptitudinem hanc esse positivam: et [illegible] sententia, quod aptitudo positiva est illa, quae formaliter est entitas positiva, quamvis afferat non repugnantiam, quae non repugnantia ut equidem sensit idem est quod aptitudo [illegible] adeo erit non repugnantia positiva quod fuerit aptitudo positiva, aliter aptitudo ipsa et non repugnantia erit negativa; sed haec aptitudo est formaliter entitas positiva, quod est aptitudo positiva. Maior [illegible] [illegible] nec [illegible] repugnantia aliter satis ex [illegible] non potest aptitudo positiva; nam sicut [illegible] effectiva dei est pro positiva [illegible] quae est formaliter entitas positiva, neque [illegible] petit ut efficiat [illegible] actu, neque ut [illegible] cum actu connectatur quod aliter non [illegible] est de [illegible] positivis, non erit [illegible] ad perfectibilitatem connexionem [illegible] actu recurramus.

Minor Argumenti probatur, quod haec aptitudo est ipsa entitas naturae identificata cum pluribus, quod [illegible] et [illegible], quia si haec entitas positiva [illegible] supponet existere, eo ipso omnia deficiant sive positiva sive negativa, eo ipso non erit in pluribus, et [illegible] apta esse in pluribus, quod constituitur formaliter per positivam entitatem. [illegible] 2º quia in his distinguuntur res aptae [illegible] ad actum essendi, et [illegible] aptae ad alios actus essendi vel recipiendi. [illegible] est 2º quod res apta ad essendum non distinguitur realiter a suo actu, alia vero [illegible] distinguuntur, quod [illegible] actus identificationis est positivus, et eius aptitudo.

[illegible] 2º [illegible] alterum ex [illegible] aptitudinis positivae, [illegible] perficit et connectit cum actu: nulla res strictius potest cum alia connecti [illegible] [illegible], quae [illegible] [illegible] quae identificat, sed natura identificat cum pluribus, quod illis strictissime petit, et cum illis indissolubiliter connecti. [illegible] nam quaecumque alia aptitudo positiva non tam in [illegible] [illegible] ligat cum suo actu, ut [illegible] supernaliter [illegible] naturaliter non potest ab illo disiungi: sed natura cum multo tenacius [illegible] plura [illegible] sine illis existere [illegible] [illegible], quod eius aptitudo est positiva. Maior [illegible] ex [illegible], [illegible] et voluntas [illegible] sine suis actibus existunt naturaliter, [illegible] [illegible] saltem supernaliter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] opinionem

## Caput A

## Aptitudinem ad individuandum vagum communitatis esse demonstrat.

Brevi explodenda est [illegible] opinio de aptitudine identitatis vagi
quam quidam ante opus intus concedunt, eam [illegible] alij asserunt: [illegible] autem aptitudo haec non in eo [illegible]
[illegible] vaga sit in se, quasi esset haec [illegible] illa aptitudo, neque in eo quod resideat in individuo aliquo vago, quasi
hac detracta aptitudo, residere posset in [illegible] in [illegible]: sed consistit in eo quod actus illius sit [illegible] et cla
ritatis ea [illegible] detracta aptitudine sit et in individuo detracto residens: caeterum quemadmodum reductio est
in actum identificationis [illegible] quantitatis [illegible] de se reduci in actum identificationis [illegible] Franciscus [illegible] Antonius
[illegible] quaesitis [illegible], etc. propterea quemadmodum ad currendum non requiritur equus detractus, ita ut illa [illegible] non identificata
non requirit detractum individuum, sed [illegible] illud atque individuum vagum.

Nobis neganda est haec [illegible] [illegible] illo [illegible] identificari
non [illegible] [illegible] satis est quod in uno detracto verificetur, quemadmodum [illegible] est ista [illegible] est homo [illegible].
Neganda tamen est in sensu vago et [illegible], quo asserit non posse cum quolibet individuo identificari, [illegible]
et quemadmodum nullus [illegible] detractus equus requiratur ad equitandum, ita nullus sit detractus [illegible]
[illegible] cui possit [illegible] identificari: et [illegible] haec [illegible] potest intelligi, et ita ut una [illegible] non posset
[illegible] plures identificationes subire quod impossibile est [illegible] ostendimus, nam in rebus creatis evidens est illud [illegible]
[illegible] eadem [illegible]. [illegible] potest ita intelligi ut sicut non identificata fuit [illegible], eadem potui
sset [illegible] quamvis alia identificari, non [illegible], imo etiam postquam cum una identificata est, potest unam
deponere et alteram assumere.

Sic ergo explicata sententia reiicitur [illegible] est [illegible] aliquam
identificari cum ea re a qua semel distincta est realiter, et impossibile est distingui realiter ab ea cui semel
identificata [illegible], [illegible] aptitudo illa ad individuum vagum. [illegible] evidens aptitudo [illegible] haec est [illegible]
[illegible] identificari possit [illegible] [illegible] a qua semel [illegible] realiter, et [illegible] non identificet cum ea [illegible] cui
semel identificata [illegible], quod non potest mens concipere quo pacto fieri possit ut res una possit non esse [illegible] est [illegible]
aliud quam [illegible], sed [illegible] realiter est [illegible]: quis [illegible] hanc non possit non esse [illegible]:
quod [illegible] possunt non esse ipsi et [illegible] aliud, [illegible] saxum aut [illegible] etc. et id quod docent [illegible]
[illegible] aliud esse.

[illegible] est non evidens [illegible] est [illegible], quod unum extremum [illegible]
tere sine alio: sed [illegible] quae est in [illegible] adversarios potest esse sine illo, [illegible] realiter distinguitur a [illegible], quod
nemo concedit, [illegible] in [illegible] de [illegible]. Maior evidens est et minor [illegible], [illegible] absurdissima est, [illegible] minor
est falsa. [illegible] dicant [illegible] non potuisse esse sine [illegible], [illegible] aptitudo ad vagum individuum quam [illegible].
[illegible] et [illegible] exponunt in [illegible] [illegible] narrationem [illegible] aptitudo [illegible]
[illegible] in [illegible] est [illegible] [illegible] non si ea aptitudo [illegible] [illegible] sepa
rari [illegible], atque adeo potuisset [illegible] non [illegible] materia [illegible].

[illegible] etiam via premenda est haec sententia, si prius demonstremus
[illegible] illis [illegible] equus requirit ad equitandum [illegible], nam in [illegible] illa [illegible], [illegible]
[illegible] in illis [illegible] aptitudo ad aliquam [illegible], [illegible] non [illegible]. [illegible] quamvis aliquis equus cu
rrat non infert [illegible] equum requisitum ad currendum, caeterum in aptitudine [illegible], semper [illegible]
detracti infert eiusdem [illegible] aptitudo, [illegible] Brunellus [illegible], [illegible] Brunellus potest currere [illegible] infert [illegible]
[illegible] requirit ad currendum, ita etiam infert haec [illegible] identificata est [illegible] non potest cum hac [illegible] iden
tificari. Unde [illegible] aptitudo ad individuum vagum esset illa [illegible] non [illegible] esset aptitudo ad indi
viduum detractum, [illegible] nulla huiusmodi est aptitudo [illegible] identificatio, [illegible] ad individuum vagum.

Maior ex ijs quae diximus constat, idem in casu equus habet suppositum vagum, quia nullus equus asignabitur qui requiratur. Minor probatur quia natura quae identificatur cum Bucephalo potius cum Petro identificatur, habet aptitudinem ad non detrahendum. Si dicas habere etiam aptitudinem ad ... quia habet aptitudinem ad plura detrahenda. Dices iterum habere aptitudinem ad non petere habere aliud individuum detrahendum ... quam cum natura specifica possit nunc alia esse quae identificatur ... aptitudinem ad vagum individuum ... quemadmodum equus ... non requirit ... ad currendum, idem non datur in Bucephalo detracta aptitudine ad ... requisita ad equitandum, et non detracta ... ad ... equitationem.

Quae contra hanc opinionem sentimus, atque ad hunc reducimus, quia natura ... non petit ... nec ... potius ... cum ... equus ... identificatur, quia habet aptitudinem ad naturam vagam, ... quamvis ... non petat ... aequaliter non petit ... quo deficit equus ..., quia ... nullum equum detractum petit. ... in quovis individuo equus bene ... distinguendum est natura quaevis equus bene ... in quovis individuo ... equus bene ... primo ...

# Caput 5

## Cum nos oppugnant argumenta retunduntur.

Nullius momenti sunt argumenta quae nostra opinio impugnatur. Primum: ubi impossibilis est actus impossibilis est aptitudo, sed identificatio actus naturae cum multis ... in ... quia et aptitudo; minor probatur quia requirit ea natura quae a parte rei ... una ... in ... ne aliud ... communicabilitatis ... Si natura ... rei ... incommunicabile, quia non potest ... communicabile ... quia natura ... Praeterea ... cum ... aequalitate ... Secundum: actus aptitudo includit aliquam indifferentiam ad alterum; sed a parte rei natura non indifferens ad plura ... apta: minor probatur ... natura ... ad suas ... et ... ad ...

... Argumentis facile respondemus. Ad primum distinguendo maiorem ... identificatio ... natura ... multis ... natura ... potentia collectioni ... negatur ... et distinguo ... collectioni plurium non potest communicabilitas ... natura ... Ad secundum ... Ad quartum ... aptitudinem ad identitatem includere indifferentiam ad actus ... potius ... contra adversarios, si ... alia haec in ... quia ... aptitudo ... a parte rei ... potest ... adversariorum ... includit ... ad ... in alio, et ... in pluribus.

Instare potes primo ... natura a parte rei, convenit ... singulis, sed ... convenit aptitudo ad plura, quia neque ... habet aptitudo ... natura ... convenit ... natura in statu ... in statu ... convenit ... singulis inferioribus ... quia ... aequaliter ... natura, non potest ... opposita ... aliter ... aliter ... in statu ... et aequaliter convenit communicabilitas, quia ... convenit in statu ... nec ... incommunicabilitas convenire; ... ea aptitudo communicabilis ... quod falsum est. ... quia natura ... in quolibet individuo, ... perfectionis ... aliam naturam inferiorum, et ... collectione ... in ... ac ceteri omnes, ... a parte rei convenit collectioni ... tamquam perfectio communicabilitatis, ... singulis

inferiorib. 4.º quippe cum aptitudo aptitudo vnius na[tur]ae vel singularis, pluribus, sicut natura non est tota in uno, sed in pluribus, sic pluribus naturis, quod sit aptitudo obiectiva, tunc quod non est communicabilis aptitudo in plures sunt in se?

Ad 13.º distinguendo maiorem quando convenit naturae convenit

etiam singularibus divisive acceptis nego convenit aliquo divisive sed collective sumptis concedo. Distinguo minorem concedendo maiorem et distinguendo minorem quod quando naturae secundum se sed aliquo communicat inferioribus, nego communicat cum inferioribus collective aut divisive sumptis ad cuius probationem concedendo maiorem et distinguendo minorem non singularibus convenit communicabilitas nego collective cum naturae secundum se convenit concedo, et distinguo consequentiam quod non potest convenire communicabilitas naturae, tamen nego naturae nisi sic. Distinguo causam communem

ratione rationis intensive concedo, ratione rationis extensive collective acceptis nego singula distinguunt ab aliis, colligunt, tamquam inclusa ab includente. Ad 4.º constat ex dictis aptitudinem aliquam absolute et plures pluribus naturis aptitudines sed et ostendimus, quomodo haec aptitudo sit posita aliis et quo titulo dicitur et est potius contra vnius naturae aptitudo.

# Disp.º 8. De causis vlis.

## Caput 13. quae certiora esse et faciliora praesumimus.

Certum in primis est esse fieri genus vtrumque, alias quas fieri potest non disputamus, hac in difficultate ad libros de anima reservat ob eorum Doctrina. Vnius autem uterque dicitur agens, alter vero patiens. intellectus agens dicitur ille, qui efficit species spirituales quae non proponant cognoscendas patienti ad intus, quod species et abstractas et adiectivus efficit cognitionem. Dubium est vtrum intellectus agente et patiente effectiva distincte sit et eius de tum fiat quod promittit intellectum species cognitionem, an quod cognoscit. Ilaud dicimus sint tamen agente fieri, quoniam species praestat representat non cognitione representatas inferioribus, quia natura ceteras representat vt sit na[tur]a communis et privative, et ab aliis in multis.

Dicendum est non agente intellectum et patiente fieri cognitionem. Pro expositione sit proposito, quod species nihil representat actualiter sed actualis imago obiecti, sed tamen non detracta, ad illius cognitionem et imaginem producendam, quod non est natura representata sine inferioribus sed tamen proxime representabilis. Et quo ad hoc est ratio et sic species quo intellectus cognoscit sicut intellectus non representat actu sed tale sed cognitio, ita species non illud representat, sed potius producere representationem. Habet differentiam species ab intellectu quae species dicuntur ad tale obiectum etiam non aliud representandum; intellectus vero relatus est ad cognoscibile, illud representandum. cognoscibile est, ideo cognoscibilia ab obiecto illius, sicut species detracta est ab eius obiecto, et tamen intellectus non abstrahit per se, sine cognitione cognoscibile, sed neque species abstrahit obiectum suum.

Praeter hoc certum existimo intellectum per suas operationes efficere vniversalia: nam si iudicio, atque discursu res aperta est apprehensiones fieri quod ut haec potest cognoscere naturas communes non cognitis inferioribus; quae cognitio satis ei adest efficiendum, quod infra ostendemus, deinde quod communis ens, quo praeiudicium, et secundum cognoscuntur pariunt apprehensiones simplices etiam simplicem intellectum, sed praeiudicium cognoscunt naturas communes non cognitis inferioribus, quod naturas communes apprehensiones faciunt in intellectu per quas existunt illa cognita non cognitis inferioribus, sed natura communis cognita sine inferioribus vs. et sic, quod apprehensiones sunt vniversales.

Certum deinde est per actus et falsos efficere vniversalia: nam per hos et illos cognoscit potest natura communis sine inferioribus, quod constat enim si ratio lapis est animal, qui actus falsus est et cognoscit naturas communes lapidis, et animalis nullo attributo inferiori cognito: per actum est vero potest, negative quae natura

precendit a sulib. verum ee pot, vt cstat si quis dicat ho e aial, cognoscit .n. hoc nullo hoie inferiori cognito, ac preterea si quis aprehendat id qd tro aliquid ro repugnat, vt ho aial e c.

Si dicas ho identificat cu inferioribs, id n cognoscit ho vt idenficatur q cognoscit aliter ac e et coniter actus e falsus, negat cria, l tn distinguo pot cognoscit aliter ac e positiue conced. cognoscit aliter ac e negatiue nego. Cog. rei aliter ac e negatiue e falsa quem vt attinget, q vny. pratu rei cognoscit et e negant; quasi diceres ho n e aial tn; cog. rei aliter ac e positiue n e falsa, vt qd cognoscit aliq. rei pratu, et e subticent, et ro e q tunc cognoscit aliq, q n e, c nec cognoscit nec negant, quemadmodum ait S. Tho. qui visus videt in pomo colore, et n saporé.

Grauior e difficultas circa hic fratr parlty inter abstractiuum, an intuitiuum, et certy mihi e positiuum fieri, actus abstractiuus e, vt oponit intuitiuo q ng aliqua cognoscit p specie aliena, quemadmodum Astrologus cognoscit eclipsim multo antequam accidat n p se ipsius speciem, qua n si; n p species celestium corporum motus, et astrorum aspectus solerter scrutat, et mathematice disceit; actus intuitiuus e alterius p specie ppria cognoscit qualis e ille quo eclipsis ia existens cognoscit, quapp. Dm e a na cognosci posse plures abstractiuos et intuitiuos, n p speciem ppria dlta, et p specie alienum; mo .n. cognoscime substantia salte incorporea p alienas species, cognoscit, et pro alia ppria, vt in libris de anima disputaty e. Et hinc colligo pot actus intuitiuos n requirere pntiam actualem obi, ng specie ppria deus posteqm tenet speta et abentis, et si pereant doa in eode, in expressiongent, q quas iustias bou cognosci intuitiue cognoscit.

Aliter appellari solet actus abstractiuus, ut distinguitur a opaticuo; abstractiuus .n. e abstractione cois n cognitis oppse inferioribs, de quo disputamus: opatiuus e q ra cog ofert, et opat cu inferioribs siue indicando ng coe illis conuenire, siue actu abstinendo, qua opatione p diximus ad apprehensione opponi. Difficultas q e inter abstractione an opatione explicat. Prouero actu is illis nego n hoc doctrina stomnendi: et cetera hoc et illas solent attribuere di metaphy pero p abstractione vtriq p opatione, quorum distinguit p aptitudines; methaphy .n. e cois aptus ee in multis; logica aptitudo s. multis. Maior vero recentior. Doct. Aristoteles prime pratitle ris opa rationis, aut metaphysicam, aut ety pratitle remote p abstractione cferri. Complutenses docuerunt nulla ei logice quonia stabilitas n attingit absolute direxisse metaphyo, ot e Pasio illius quem ad modu tiribile tr paho hoc, non attingit aliy hoc distinctu absque p abstracti attingit; p quaestione de hoc hac dma Complutensium opinio prolaui set.

# Caput 23.

## De qua uniuersale p sola abstract. a p inferioribus ostendit.

(1) Dm e c coe unitatis aptitudines ee in multis sufficiens p abstractionem constitui. Sit q sra quo in capite dtys excluser. claudunt hut sit abstractio ipsa intus aut existens ante opatione intus q est fiale inuenitur p abstractione effect. Coa oetat, ans ex dictis aperte colligio. Aptitudo .n. e coe ad plura ante opus intus existit, antecipata abstractio q nihil deficit apo mitus ra hic ana apta ee in multis p sola abstractione, chob. atueos intus inspexit. Non egit aliq pbatione sed oc neius p. disputy pcedentib stabilita e. Refutandi in 11 Thomus plures q qui a storea requirunt opationem ut intra ca resultet eius quida aut relatio rationis in qua e fiale requirit ao cent aliquid fate: cog. siste ut ro superior, et coior in ferioribs; denominatio superioris e rationis relatio

ad hoc e q illorum, secunditas et aptitudo rerum ne [illegible] aliud, si id
cedat [illegible] cas [illegible] sub [illegible] abstractione subsistere: sin aliud [illegible] fingunt, negandum e id
requiri ad [illegible], sine [illegible] existere: quod in sudet, [illegible] plus exigit, nec [illegible] aliud quoque [illegible]
quam id quod exigit eius [illegible], sed [illegible] exigit unitatem et aptitudinem ad plura [illegible] tamen [illegible] fraliter
[illegible] demonstrationibus [illegible], nisi forte unitatem et aptitudinem, [illegible] relationem [illegible] rationis quae [illegible]
[illegible] e [illegible] superius et [illegible] ... inferior; tertium haec [illegible] superioritas [illegible] nihil e aliud
[illegible] ... qua realiter e plura, et tamquam superius quod plura sub se comprehendit, quia [illegible]
inferiora vocant, eo quod sub superiori [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Ut ne nihil [illegible] hic [illegible] omittamus, advertendum e aliud [illegible]
quod [illegible] sit [illegible] et superior aliud quod cognoscat ut [illegible] et superior. [illegible] abstrahens [illegible];
[illegible] ista [illegible] abstractione; quod [illegible] cognoscit ut tale [illegible] rem [illegible], abstractio [illegible]
[illegible] huius [illegible] ... reflexa quae [illegible] cognoscit ut aptam in pluribus, [illegible]
[illegible] separatum, [illegible] cum pluribus, [illegible] [illegible] indicat quae apprehendit; [illegible] separat
[illegible] ... illud [illegible] relatio rationis fundalis: quoniam [illegible]
[illegible] ad inferiora referat, ipsa [illegible] separativa [illegible] relatio rationis [illegible] adaequate
[illegible] consurgit relatio rationis [illegible] ex [illegible] ... explicant [illegible] intentiones,
qualis e relatio rationis.

Dico 2° quacumque [illegible] probabilitas quaeratur probabile sive proxime
sive remote, [illegible] ratis [illegible] abstractione, nec [illegible] separatio requirit. Dixi quamcumque pro-
babilitatem [illegible] abstinerent a [illegible] de [illegible] ... quae dera
[illegible] multa dixi e superiori; [illegible] ... probabile [illegible]
tuat [illegible] remotam probabilitatem [illegible] prima [illegible] destruunt potius quam [illegible]: [illegible] de noc [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] quamcumque probabilitatem primam [illegible] remotam [illegible] abstractione [illegible]
ac [illegible] [illegible]: [illegible] probabilitatem hunc [illegible] ante abstractionem dari [illegible] aptitudo
[illegible] legitima ab aptitudine ad essendum in multis, ad aptitudinem ad [illegible] praedicationem [illegible]
illa praedicari, et [illegible], ut ea quae [illegible] cognoscere [illegible] nihil quod e aliud aliquam [illegible] de uno,
[illegible] pluribus, quam [illegible] ... [illegible] ad [illegible] affirmare.

De proxima probabilitate multo [illegible] sententia iudicanda e aniqueri
[illegible]: [illegible] tenent graves [illegible], quamvis longe aliter ab illis defendat, quam ambo [illegible] oppugnanda [illegible]
ad nos accedit [illegible] [illegible] metaph. s. 8, ubi [illegible] docet [illegible] abstractionum disponi [illegible] ad immediatam praedicatio-
nem, nisi ad hanc [illegible] separationem et quidem [illegible], [illegible] sermo sit de proxima probabilitate [illegible]
[illegible] quarto e ex [illegible] ante separationem [illegible]; nihil [illegible] ex [illegible]: negant [illegible] primam pro-
babilitatem [illegible] ex [illegible] requisitorum, [illegible] praedicationem [illegible] [illegible] proxima probabilitas sit [illegible]
[illegible] requisita, ante [illegible] praedicationem, [illegible] ex requisitis [illegible] separatio, [illegible]
[illegible] separet inter se, quare tota difficultas [illegible], [illegible] posse [illegible] [illegible] inferiora,
nulla separatione [illegible].

[illegible] requisitum, nec [illegible] ante [illegible]
[illegible] dari proxima probabilitas independenter a separatione. [illegible], quod [illegible] negat proximam probabilitatem, quoniam
[illegible] fieri [illegible] posse sine praedicatione et [illegible] separatione. [illegible] sunt ambo [illegible]
[illegible] praedicationes [illegible] iudicia, nulla [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] quod [illegible]
[illegible] habitus [illegible], et ne [illegible] praedicationes quae temere et inconsulte [illegible]
[illegible] illis [illegible] [illegible], [illegible].

3ª erit si cōparatio Dei non temerarias rationes, sed certissimas et evidentes efficeret: et in Deo tamen nulla præcedit extremorum comparatio, quæ sine comparatione fieri possunt rectæ rationes. Minor est evidens 2ª parte quæ in Deo negant apprehensiones, quales concedunt adversarii cum comparationes, sed duas tantum in Deo concedi propter diversam perfectionem, cur quod non idem in creaturis concedes? neque enim arguit infinitam perfectionem, ideo quod a parte intellectus comparatione præcedente; sed pertinet ad limitationem creati intellectus ex eo cum quod dependeat a pluribus simplicibus apprehensionibus. Ad hoc unde satis elucet, quod comparatio non est essentialis propria probabilitati sed cuiuslibet, neque in Deo posset comparatio reperiri, itaque in Deo reperitur actus intellectus, qua ratione et est creaturis, ideo in Deo et in creaturis eadem est eius essentia.

4ª ratio. quæ est in modo ad assentiendum veritatibus per se notis sine extremorum comparatione: ad id enim apprehensio terminorum detrahit intellectum ad asserendum simpliciter id esse eius essentiam, et contra unde nam quod si ad hoc potest aliqua comparatio, cum talis erit extrinseca in Deo, quare eo ipso non erit apprehensio saltem talis quæ sit unum iudicium, sed duplex, sed triplex. Probatur id illud non est de essentia rei, sine quo salva ipsius ratione intelligi res illa potest plene et adequate. At tamen sine comparatione intelligit ... prima probabilitas, quod comparatio non est essentiale requisitum operationis. Minor negari non potest: cur enim non posset Deus infundere rationem aliquam Lucifero, absque ulla comparatione: (nec satis est vere comparatione naturali, quemadmodum patria est ignis a parte ab igni comburat: non in qua satisfit, tamen quod generaliter auferri possit comparatio, sicut quod si ... prima existit sine comparatione, recte infertur non ei de essentia esse.

5ª ratio. quod probatur, si comparatio requisita esset ante rationem, maxime ut intellectus detraheret ad id tamen affirmandum potius quam illud, sed ad id non requiritur, quod superflua est. Maior ex adversariis penitus deprimitur: minor probatur quod sufficienter detrahat intellectum ex veritate ipsa obtinendum sufficienter proposita apprehensione absque intellectus. Probatur exemplo potentiarum corporearum, quæ ad cognoscendum obiecta sua satis detrahuntur eo quod illis proposita sunt: exempli gratia visiva potentia detrahitur ad videndum colorem eo ipso quod color intra suam sphæram media luce proponatur sicut autem se habet color in visivis, ita veritas obtinenda in intellectu. adeoque proposita veritate obtinenda per simplices apprehensiones, intellectus eam veritatem cognoscit et iudicat.

6ª ratio. nulla detractio potest intellectum prævenire ex comparatione extremorum quod ea non requiritur: ante hanc probatur ex ea comparatio stare potest sine iudicio affirmante extremorum, identificatione sine illo requirente, quod non detrahat sufficienter intellectum. Hoc ans probatur ... illa comparatio est dubitatio positiva ... mentalis, verum hac sententia ferenda ... proposita, sed cum hac dubitatione simul ... stare potest iudicium affirmans sive negans, neque aliter quomodo esset dubitatio sine consultatio, si intellectus detractus esset ad unum ... sed cum ultimis sententiæ ... quod ad ... sine relinquit indifferens intellectum ad iudicandum tamen sine illo, quod indigeat alio a quo detrahet, unde infertur 1° intellectum esse comparationem, siquidem concedit intellectum detrahere, quem tamen indifferentem relinquit. 2° infertur sine quod aliud detractivum ponat, superfluum esse sine comparatione posse; et nullum erit aptius quam veritas obtinenda recte proposita.

Probatur 3° dicunt quod admodum ex comparatione, ergo ... iudicium sine plura, quod ante iudicium non requiritur comparatio, probatur evidenter contra, quod alioquin

ante illa separatione siquide Iudicium requiret alia, qua ob eandem Iudicium erit, et ante hanc aliam et sic in infinitum. Alii pro neg. pesp q sit ista separatio quorum quam explicuerunt hi doctores? an cog. convenientia prati in subj. sed haec cog. e su- (prius) q n. aliud Iudicat intus quam gratum convenire subjo, et cog. na. cubi et na prati, sed haec si plura Iudicia alter quo Iudicat subj. et talis res, et alter quo ide de prato Iudicat vg. ut intus Iudicat hominem esse maius hac proprietate, cognoscat hi a toto, et hanc esse illius quasi duo Iudicia; quare hi advertunt isti Auctores Iudicium a se esse discursu distincti.

Sit 1° non separatione cognoscit intus extrema et identitate eorum, quo negat his vocib. Iustus identitatis, et quo istius Iustus et ho. sit et mo nihil includit eam aphensio ad detrandum intus ut Iudicet. Rejicit hoc I. quam utrunque illa sit tres simplices aphensiones non separata, separativa: sit 2° q Iudicium rursus est illa duplicatum oratio proportio; ut recte arguit Arist. basis 223 c. 3, et lib. 2° disp. 19 c. 3 ex quibus sequitur in tres, 1° 4 fuisse operationes, ut aphensione extremorum, cog. convenientiae, Iudicium a discursu.

Sit 4° q quaecumque Arga pro ponat separatione pra- cedente Iudicium, et pro ponat separatione eo Iudicium, et pro ponente separatione pro ponit debere alias separa- tiones et sic in infinitum, q pr. quia ne temere Iudicet intus, et illud requirit ut pro- precedit cuculo, qua separatione pro ponat convenientia, potius quam disconvenientia huius subjecti, q ergo potius cognoscit separatione convenientia quam disconvenientia, non erit altera separatio praecedens, q si aphensiones illas aphensiones praecedentes non satis detrant, ut potius convenientia quam disconvenientia cognoscat utrumque per aphensiones praecedentes cognoscit tum potius convenientia intus extremorum, et ipse quam disconvenientia, si ipse recurrere ad simplices aphensiones q si haec sufficiant, ita ea cognoscat Iudicium, q tandem recurrendum est ad veritatem sbtinam aphensiones simplices, q sit standum ad a praeparatione non requirit separatio.

## Caput 33.

## Arga solvuntur.

Sit 2° 2° et obiicit intus non pro iudicare pratum alio convenire subiecto non pro, q ferat et separet ut intersegante pratione et separatione a ferenda hortor q operones intellectus ordinatae sunt, q praedat 2° et 1° q ante Iudicium praecedere debet aphensio separativa, et q non si ferat intus extrema exponit se errandi periculo, et temeritati Iudicii fugi, si quidem ne velitare Iudicat, et 1° ignorante separatione non erit probabilis pro et prene Iudicio inferendi, et de alterutro et praret haud apte falsum, q ante separatione non maxime probabilis. Maior et neg. poa naturalis si pia simpliciter functa est.

Respondeo negando ante aphensione rebus sedendo illas operationes subordi- natione, quare ante Iudicium sed aphensio, non autem aphensio separativa, quoniam alia et falsa separa- tione sine ea et prima opinione nam totis erret intus, sic non ferat et decedat, non semper eo cavere na errandi pericula pro adeo separatio separatione Iudicare, si quomodo aliud inferendi dignus re one- gando ante si de errandi periculo captivus ab intus sermo satis si cavere per simplices aphensiones, quas conat veritate sbtina sibi apponi. Ad 2° separatione negat maior; et separatione non nisi praeclegante aphensiones simplices, qua determinabunt inferior aphensiones, sed veritas sbtina sufficienter apponat sit cogat intus pratione non sufficere.

[illegible] et [illegible] ponant in[illegible] na [illegible] et in[illegible] evidentias, [illegible] indiferens persistit ad [illegible], [illegible] aut detrie[illegible] ad [illegible] aliud [illegible] simplices apprehensiones. [illegible] autem nihil aliud est [illegible] quam [illegible], [illegible] requirit [illegible] [illegible] indiferens aut detrial se [illegible] [illegible] extrinseco [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apprehensiones [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] et cognoscat [illegible] convenientia.

[illegible] distinguendo ant[illegible] si sufficienter [illegible] veritas [illegible] simplices apprehensiones indiferens [illegible], nego si [illegible] sufficienter [illegible], ita [illegible] [illegible] ad judicandum [illegible] [illegible] [illegible] sufficientia [illegible]. Et libet adversarios interrogare [illegible] potius [illegible] operatione cognoscat convenientia [illegible] et [illegible] disconvenientia, [illegible] ad veritatem [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] distinguendo [illegible] eas apprehensiones sufficienter penetrent [illegible], [illegible] maior [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nego ant[illegible] si [illegible] sufficienter penetrentur [illegible] ant[illegible].

[illegible] [illegible] levissima [illegible] [illegible] antiquis [illegible] quae [illegible] uant advertendum [illegible] [illegible], [illegible] cognoscit [illegible] [illegible] [illegible] operatione [illegible] casibus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] operatione [illegible] [illegible] [illegible] redacta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cognoscat [illegible] adinferiora: [illegible] [illegible] in qua [illegible]. [illegible] [illegible] ante [illegible] [illegible] adest [illegible] fundaliter [illegible] aptitudo [illegible] ad inferiora post operationem [illegible] adest [illegible] talis [illegible], [illegible] ipsa [illegible] [illegible] eadem [illegible] semel abstracta [illegible] quamvis [illegible] [illegible] ad inferiora [illegible] [illegible] [illegible] diversa fuerit aptitudo; [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] partibus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aptum esse in multis [illegible] [illegible] accepta [illegible] [illegible] aptus [illegible] in multis [illegible] [illegible] [illegible] operatione: quae [illegible] alia extra [illegible] [illegible] praedicabilibus [illegible]

# Tractatus de Praedicabilibus.

## Disputatio 1.a

## De Genere.

### Caput 1.um

### Generis definitio, definitionisque definitum ostendit.

Si 1 [illegible] ... probabiles ... per varias ... acceptiones, illud ... [illegible] ... definitur ... [illegible] ... ferentibus in eo ... [illegible]. ... illa ... accipit ... ad ... [illegible] ... hac ... subijcie... [illegible] ... de pluribus differentibus ... quemadmodum apud ... [illegible] ... diversas ... [illegible] ... explanant ... regulas ... [illegible] ... tamquam ... ad ... [illegible] ... ad eas ... [illegible] ... autem hoc ... traditae ... probabilitas ... dixerim ... [illegible] ... tradere ... [illegible] ... in ... [illegible] video ... [illegible].

... has existunt alias equipollentes ... [illegible] ... aptum esse in multis tamquam pars esse ad ... [illegible] ... essentiales ... [illegible] ... ipsarum ... [illegible] ... de multis ... [illegible] ... easdem de multis ... differentibus ... multo ... [illegible] ... aliis ... quoniam si ... aliud ... [illegible] ... plures ... coniunctim, erit ... genus ... [illegible] ... in multis specie differentibus.

... explicanda ... ultima ... tamquam pars esse ad ... stantes. Dividunt ... qui ... [illegible] ... ad ... [illegible] ... stantes, et alias ad ... alteri ... et priores ... dici ... explanant ... [illegible] ... ad ... [illegible] ... dubia ... nomine ... [illegible] ... quacumque ... [illegible] ... admittenda, ... explanant ... [illegible] ... tamquam ... alio ... inferiori ... differens ad illud ... [illegible] ... dicit aliquam rem ... [illegible] ... refert ... [illegible] ... hominis et leonis ... [illegible] ... quod ... [illegible].

... advertendum est ... [illegible] ... intelligenda esse ... quae sint ... species subalterna ... infima, species infima est quae ... [illegible] ... subalterna ... altera ... [illegible] ... in illud ... genus ... species subalterna ... [illegible] ... hominis, leonis ... subalterna ... [illegible] ... hanc ... [illegible] ... tamquam pars esse ... [illegible] ... res ... genus, et ... superior ... species subalterna.

... distinguit genus ac ... probabiles ... [illegible] ... quoniam ... [illegible] ... accedens ... [illegible] ... differt ... species ... pars esse ... quoniam ... haec ... pars esse ... [illegible] ... indifferens, ... [illegible] ... distinguit ... [illegible] ... ex dictis ... in tractatu ... [illegible] ... definitis ... [illegible] ... ex ... [illegible] ... denominativa ... [illegible] ... abstractione ... [illegible] ... tradunt ... [illegible] rationes generis.

## Caput [illegible]

## Duplex Modus proponitur, et extricatur.

97

Circa gradus entis duo se nobis implexissimi quaestiones in tractatu de universalibus solvi a nobis coeptus est, utrum an gradus in eo sit seriatus quidam ex his entibus, qua parte in pluribus et ut per se ens, et ex unius ipsius spectis quinque sit istud entitatis, sive non tunc nec dubium quin omnia inferiora exstare cognita, sed dubium est an tota gradus partita, an aliqua tantum; si omnia sint tota, cum alia sint gradus negativa, alia positiva, alia vero, convenit erit ut detur his omnibus una ratio gradus entis: sin autem sint aliqua tantum, cur non et omnia sint, quod quidem conveniente gradus entis gradus, sicut videtur gradus positiva aptum esse in multis in eo quod, ita et gradus negativa et entis.

Abstinuimus tunc a sententia proferenda, in praesenti ergo indicabimus, quanta sit gradus qua pro praedicabilibus accepti in eo sanctata sit, omnino non posse dari unum gradus sive abstrahi universalissimum praedicabilis quod sit univoce entis omnibus generibus, sive etiam atque in eadem quantitate entis, et gradus, et ceterorum praedicabilium univocum analogum opportunis tum vere, sive gradus positivorum negativorum et entis, quorum sint saepius analogatus est a esse dicunt gradus positivum esse, qua sententia re explicat, entis et gradus et praedicabilis concludunt inter has rationes et vera et similes, quo res operant identitate sive id quod est: et neque non dicunt proprie, neque apte ad hendam usque, neque ad essendum in multis, sed neque vero aliqua, ideo dicat apta esse in multis, in propria loquutione, quod gradus propria positiva non est apta in illis esse.

quod propterea quemadmodum ens habet an aliqua tum has et privat, nec significat unum rogativum, eo quod a non absolute et proprie in se id quod significat his vocabulis naturalis, non privans non est id quod proprie illius vocibus significat, sed quaedam has adumbratio, ita quod tunc gradus negativum sive entis non est id quod proprie significat his vocibus aptum esse in multis in eo quod neque omnia atque entitatis, neque proprie neque propria in esse, haec brevis sententia ergo non est levis sed adeo evidentia. ex qua aperte colligitur solutio entis in opposito (sive opposito) non omnia ad gradus positiva et negativa et entis conveniunt univoce sed analogia in ratione tamen significata per nomen entis, gradus, atque adeo gradus in eo non magis est et gradus positivus et negativus, quoque hic modo habent et privat, quo convenit in nomine, non in re significato.

Unde ulterius infertur non se male solus sive gradus non habere rationem omnibus gradibus, sed neque totius seriei sive gradus; neque et seriem totius includat cognitionem et denominationem cognitam, quo omnibus entis esse tantum satis non est quo totius seriem esse dicat, neque in totius entis, quod sive abstractiones non est entis: propterea quod id quod est et aliter eorum et cognita denominatio non satis est ad aliter constituendum, quoniam sicut entis non est entis sapidi albi, quod sit sapis et hic conveniant in ratione substantia, haec tamen ratio non sufficit ad hoc constituendum, ita quamvis entis sit omnia enti positivo et negativo, non propterea erit entis ratio gradus, qua non constituit per solam cognitionem. et ex his liquet quam sint futiles et inanes rationes entis quidam hypotheses quidam machinantur.

Alter modus et quidem proxior est quem Boethius implexit a pravis gradus in eo destrui non posse sed ut quidditativa, quoniam sub ente constare debet, praeter ista quod ens est gradus in eo quod non sequitur plura sequuntur absurda: sive quod gradus positivus in dato gradus et gradus totius qua quod definit ut supremus definiti gradus supremus quod videtur aliud gradus totius. sive quoniam gradus illud datum erit superius quam definito, et aliunde esse inferius: erit superius quia de gradu dato ut superius definito: erit vero inferius quod cum sit gradus, continetur sub gradu in eo, atque ideo est inferius illo illius.

3.m absurdum quoniam si genus ē pars eius quod et id ē pars eius quod finitus et actu id non invertibilis: unde sic arguit id ē pars eius quod non ē id, qua debet explere totum essentiae rei. Et quod pars non potest praedicari de toto ad totum pro se stantis sed alteri adiacentis, neque tamen non ē anima, sed animatis anima non, ut sit pars hominis non praedicatur de eo pro se stante, quod tamen facto quod genus potest tamquam pars eius et ad eum pro se stantis. 5.m quod duo sunt extrema rerum genera omnis intra [illegible] sufficientiam, ut et tamen neutrum aliquid definitur praedicto modo quod definitur genus [illegible] tandem quoniam genus [illegible] indefinitum erit quod species specierum non aequat, essentiam genere et differentia quod non est genus convenientium.

Duo sunt in memoria revocanda: Et res tota nihil est aliud quam inferiora omnia confuse cognita. Et quod denominationes totius in toto, et genus in toto aliud est et non est in intentiones includere, et aliter totum sibi, quod aliud in toto, et genus in toto denominatur. 3.m, ex quo dixinius de toto potentiali, et de parte actuali, animal cum ē pars actualis hominis [illegible] quod totum potentiale eiusdem. Ad argumentum dicendo genus id est stare genere et differentia. Ad 2.m absurdum dicendo, concedendo dare genus aliud totius quam genus in toto, quod genus totius ē aliud ipsum: in tamen discrimine, quod genus in toto sit genus quidditative includit et aliter omnia contenta partialiter, et totum abstractionem formalem: aliud autem ē genus denominative. Et sit aliud quidditative, claudit omnia sub se tamquam partia, sed non abstractionem omnium, aliud quidem, sumit quod non abstrahitur ab ipso quod ē genus parte, sumit quod non dum advenit abstractio, qua collectio omnium abstracta sit, unde quod [illegible] formaliter, non ē genus formaliter sed fundamentaliter, quemadmodum collectio omnium animalium ante abstractionem non ē genus [illegible] fundamentaliter. Absurdum est, quod genus quidditative aut formaliter, fieret aliud quod desit genus quidditative et formaliter [illegible] quod [illegible] genus [illegible] quod sit denominative et fundamentaliter genus. [illegible] quae in id. ponuntur [illegible] denominative et fundamentaliter genera.

Ad 2.m absurdum distinguendo idem erit formaliter superius et inferius nego idem erit formaliter inferius et fundamentaliter superius concedo quod non ē absurdum: tamen non nihil ē aliud quam quod eadem res sit totum potentiale et pars actualis tamen eiusdem animal, quod ē in homine ē pars actualis hominis, quod formaliter hominem constituit et non adaequate ē vero totum potentiale fundamentaliter quia per intellectum [illegible] ut cognoscat animal [illegible] inferiora cognito animali [illegible] cognitum per species [illegible] homini subministratum collectio omnium animalium confuse cognitorum, et continetur [illegible] [illegible]. Ita [illegible], quod ē genus positum in id genus in toto ē pars actualis illius, quod illud constituit, et sic ē inferius genere in toto, ē autem fundamentaliter superius, quod totum potentiale, [illegible] fundamentum praebet intellectui, ut cognoscat totum [illegible] non cognitum [illegible] inferiorum; neque sit ē collectio omnium [illegible], sub qua collectione [illegible] et genus in toto et ē omnia praedicata.

Instabis quod in id genus [illegible] ponit genus superius sed inferius aliquid ipso genere [illegible] eam quam ponit pars actualis genus et non totum potentiale eiusdem, sed pars actualis ē inferior genus et totum potentiale ē superius, [illegible] ponit inferius et non superius, quod si [illegible] [illegible] locutioni et opinioni [illegible] [illegible], [illegible] genera quae in id. ponuntur res superiores et non inferiores ipsis definitis quamvis alioquin sint et [illegible] actuales. Desit haec instantia ut exposuimus, ea quod ostenditur genus in [illegible] ponatur tamquam pars actualis et tamquam totum potentiale: et sensus [illegible] ponit et [illegible] actualem [illegible], ita ponit ut [illegible] [illegible] [illegible] et non poneret [illegible] ex eo [illegible] quod non pars eius actualis ponendam et inferiora sensus illud quod ē pars actualis communiter [illegible] et totum potentiale quamvis fundamentaliter [illegible] eo modo qui paulo ante explicui.

Ad 2m resp. utrumque i. ex dd.ne gris, quia dr gris ee in multis utq;
esse gris ē pars uniuscuiusq; cuius dr in multis denotare n est in unica tm esse sd in pluribus;
ē et totu poale plura sub se otinens, atq adeo ut totu poale, nihil aliud ē quam esse pluribus
singulis rez. Et q q gra qa eo ipso q sint pars esse collocari debent in dd spec nisi esset quia
ni collocarent q collocatis ot ē: antecedens ex na dd. quae petit explare esse rei, q dd explat totu esse
definiti, sed grus n ē tota esa, q pars eod. Dixi q gra colter, nq si forte possibile grus aliq
unq tm specie sub se otinens, erit pars actualis speciei, et n erit totu poale quasi ti coletur
n adeo pars ē qua eius. Et ita ponit in dd grus ut pars illius quae speciea ē inferior,
eade ē pars superior ē superior et totu poale, sue grus in coi, q interueniunt plu, ne esse n. nam
pertinet, ut grus sit totaliter superius, ipso neq probabiliter, sd afirant id q colter ostendit gene-
rebus quae in definitionibus circumferuntur.

Instas pcena, q grus aliqua roe ē superius spe in coi q falsu ē,
q falsu esse ē id unde sequit. Coa colligit ex dictis. Minor adhibita pr nq quacumq roe accipiat
grus in coi ē spe, q quacumq roe ē inferius spe: valet n. coa agredi in coi ad spe et n ē etiam
illud ē inferius spe, de quo ac de alijs dr spe sd spe dr de gre in coi ac de alijs spe, q grus in coi ē inferius
spe quacumq roe grus accipiat. Rs negando coq: spe n in coi totu poale includens oes partes spa
et sic ē superior gre et ē sa grus in coi ē totu poale n tm spes in coi. Id tm spes q grus quodq ē qua propter
grus in coi superius ē aliquo q derato. Ad probationes Rs illis prationibus grus et spe dr eorum quidem
spe in coi, q facemur ee superius gre, quemadmodum prat hō in coi q dr qus ē nd. Ad aduertendum
ē spes in coi denominationes n sd includere denominationes spes, sd spes in coi: ad inferiora dā
n transferri utramq denominationes, q.n. denominatio ē instar 2a intentionis qua propter ē pred
spe in coi de gre intd n ita prandi ē grus in coi ē spe in coi, sd tm sic grus in coi ē spe quemad
modum et semper hō in coi de spo et spe, nq sic prenet pus ē hō plus ē hō, n aut pus ē hō in coi.

Ad 3m absurdum Rs distinguendo coons, q dd grus ē pars
esa sui definiti nego coq; ē pars esa speciem in qa ē sedo coq. Dta q esa grus in coi, ē ea quae dd
explat grus aut in coi ē definitu: at o tm grus particularis, Lspeciei qa inest grus, n ē tota esa dd
grus, sicut neq grus ipse: aial enim n ē tota hoīs esa, neq grus alicuius partis, qt grus pars ē, n
ē tota esa illa, quae grus in coi ddue explat. Ad 4m distinguo pars methaphisica ē per prari dendo
nego ans, pars phisica ocedo ans: discrimen ē q pars methaphisica idenficat cu toto, n o pars phisica.

Ad 5m stuo illa sigra quidditative negandum q, si gra deno
minative ocedendum; grus quidditatiuum aniqu ē, q dr grus in coi, et spe scientiae dd definitur, n q definiunt
illa gra, quae ss gra denominative. Ad ulterius grus in coi n si sadi soler ee spes, sd est ut unica in di
videndum; de quo tm erit disp. 5a.

## Caput 3um

## Quae sint grus inferiora, et qua ratione ab eo respiciuntur.

Illa si inferiora cuiuscumque [illegible] in quo [illegible] est: genus quod [illegible] sit aptum esse in pluribus specie diversis in eo quod sunt inferiora generis [illegible] eo [illegible] duas habeant [illegible], [illegible] species diversa, [illegible] genus habeant tamquam [illegible] suum, in eo quod [illegible] indifferentes, [illegible] per se stantis [illegible] degrees in parte, qua se denominatur [illegible] generali e animal, vivens, [illegible] in inferioribus generis [illegible], pauca dicenda reperiremus [illegible] aliorum sententias [illegible] praeterire que [illegible]. Nostris quae certiora videntur nostra opinioni [illegible] si prius [illegible] res inter se [illegible] discrepant, [illegible] res sunt specie diversa [illegible] quae diversis [illegible] exponant, [illegible] gaudeant, [illegible] diversitatis specificae [illegible]: sic differunt equus et homo: [illegible] sub diversis speciebus [illegible] et bucephalus.

Et quoniam dubitari solet, an genus in inferioribus sint, species [illegible] an species individua, an [illegible] differentia [illegible] species, de his [illegible] et claritatis gratia [illegible] animal cuiusque species homo et equus, individua [illegible] et bucephalus, differentia [illegible] et [illegible] animal in primis certum mihi est, genus non [illegible] praedicatione generis, de differentia [illegible] cuius [illegible] genus praedicatur [illegible], [illegible] pars [illegible] per se stantis; [illegible] genus non est pars [illegible] in [illegible] praedicatione generis de differentia: [illegible] et [illegible] sunt duae [illegible] quarum neutra alteram [illegible] includit, atque adeo non est una pars alterius [illegible] genus [illegible] differentia [illegible] quibus genus idem [illegible] repeteret, [illegible] in hac [illegible] animal [illegible] genus, et [illegible] repeteret in [illegible].

Deinde certum est, [illegible] genus [illegible] identitate, et praedicatione [illegible] de speciebus ac de individuis sibi [illegible]: neque minus [illegible] est [illegible] nostro: namque genus est et praedicatur ut genus, de illis quorum est pars [illegible] per se stantis: [illegible] species et individuorum, [illegible] et [illegible] praedicatur ut genus. [illegible] animal [illegible] homo et equus, [illegible] et bucephalo, [illegible] evidens est, [illegible] est pars [illegible] constitutionis [illegible]; [illegible] intelligeret [illegible] animal, non [illegible] aut [illegible] intelligeret, [illegible] animal est pars [illegible] indifferens [illegible] species et individuorum; [illegible] indifferentem [illegible] ut [illegible] diximus, [illegible] per se stantis; [illegible] genus est, et praedicatur ut genus de speciebus et individuis.

Quatuor difficultates possibiles [illegible] an [illegible] praedicetur genus ut genus de pluribus individuis eiusdem speciei, v.g. [illegible] est animal [illegible] est animal [illegible] et [illegible] sit, [illegible] genus praedicetur de pluribus eiusdem speciei, sive praedicetur sive non praedicetur de aliis, certum [illegible] genus [illegible] quam [illegible] ad [illegible] intensivam [illegible] difficultas [illegible] praedicatur de pluribus [illegible] speciei tamquam pars [illegible] per se stantis [illegible] praedicationem [illegible] ut genus [illegible] tribus [illegible]: [illegible] praedicatio [illegible] non sit [illegible]; et hac [illegible] pars [illegible] illi praedicato, [illegible] pars [illegible] per se stantis. [illegible] pars constitutiva [illegible] et generica praedicationis [illegible] eodem [illegible] modo [illegible] diversae speciei: quia [illegible] generica [illegible] in praedicationibus [illegible], certum est [illegible] genus: [illegible] ipso [illegible] a praedicationibus genericis: [illegible] non est generica ista praedicatio [illegible] est risibilis [illegible] defectu [illegible] putant aliqui [illegible] praedicationem generis [illegible] est animal [illegible] infra. Defectu [illegible] non est praedicatio generica ista homo est animal, si [illegible] poneremus sub animali [illegible] humanum genus [illegible] difficultates [illegible] et praedicationes generis, [illegible] pars [illegible] praedicatur [illegible] per se stantis, de pluribus eiusdem speciei [illegible] eodem modo de aliis [illegible] speciei: [illegible] si non [illegible] praedicatio pertinebit ad [illegible], [illegible] reducat.

Altera difficultas est utrum genus proprie ut genus dicatur de quolibet
specie unum tantum individuum contineat, quemadmodum iudicare credit 1. Th. de individuis pure spiritualium
iuxta Thomistarum opinionem quibus et angelus distinguit specie ab alio nec sub eadem specie duo continentur.
neque pauci theologi existimant personas divinas inter se esse specie distinctas, et sic esse unius speciei, et alius
alterius, et sic sub hac specie non possunt plures patres dicuni, neque sub altera plures filii: dif-
ficultas quae inquiritur, an genus proprie et genus de huiusmodi individuis v.g. de spiritibus aut intellectiva
in angelorum et in personis divinis vel trium personarum. De eis fore genus praedicatum, quia de illa cum praedicat tamquam
pars essentiae de pluribus specie differentibus. Etiam vero existimo omnes praedicationes essentiales praeter transcendentales
cuius in differentibus diversae speciei, eo ipso esse praedicationes genericas in eas si. concurrunt tres quae aut conditiones
paragrapho superiori designatae.

Quae difficultas an ista sint genus praedicationes hic animal est animal.
quidam existant non esse, eo quod sit praedicatio completa, et adequata essentiae totius subiecti, neque ea praedicatio est adequata
ipsa, in qua praedicatum explicat et fert quod affert subiectum per se consultatum; sed sic se habet praedicata praedicatio
quae est praedicatio totius essentiae, quae non genus quod praedicat ut pars, maior etiam est et ab ambobus admittitur, neque praeterea
haec est praedicatio adequata, probatur est hoc, quod praedicatum affert quod subiectum praeter id quod possideat, non dis-
plicet ista doctrina quamvis neque genus placeat, neque forte signo demonstrativo hic sine omni
in se id quod vox alia designat significans idem est quod dicta, quae est ea negatione connexa et atque adeo per vocem hic animal
non significamus tantum animal et substantiam, sed etiam differentias quae ad separata species ... est animal atque adeo praedicatum non
dicitur adequata ... quod subiectum praeter animal et substantiam aliud quid importat: et aliter non as existit
in conceptu mentalis correspondentis huic propositioni vocali hic animal est animal: et non sic expresse totum illud
quod concipit, vocis significet, quemadmodum si mente conciperemus id quod his vocibus significamus animal rationale
et substantia, tum expresse conciperemus animal rationale, quod expressione significaremus illis vocibus animal rationale,
idem vero sed non adeo expresse hac unica voce hic significare possemus.

At difficultatis resolutio ex dictis petenda est, dicit utrumque
genus essentialiter petat non in diversas species, sed etiam diversarum specierum individua, et pariter est genus saltem pe-
tere singularum specierum singula individua, alioquin neque genus et neque dici posset: et loquimur hic
genere ut genus est, neque illa praedicatio quae genus si utrumque petat diversas species, se diversa individua, ad nos
non pertinet iudicare; certius existimo non petere: v.g. animal ut sit animal, satis erit si praedicatur unicus potius
sit, quod sit vivens sensibile: animal vero ut sit genus, diversas species, et singularum specierum singula individua
saltem petere asserimus: quod patet ex Porphyrio dicente quod genus est quod intelligitur essentiale totius praedicari de pluribus
specie differentibus, 2° de specie, id est: neque si una species tantum animalis tantum esset praedicatio animal esset potius essentia, quam
genus illius speciei, siquidem animal differret solum specie aliquamvis aliud. Praeterea plures species esse non possunt
sine pluribus individuis, ita quod necessario sub singulis speciebus plura individua continere debeant, et quod singu-
la species singula saltem individua comprehendant necesse est.

Ad hoc cum diximus genera necessario petere diversas species
et individua et haec sententia ... interrogant aliqui utrum ista vis praedicantur unius et ...
et an mediate et immediate respiciat genus species et individua quae est ... genus unico tantum conceptu cum
tota specie et omnibus individuis ... quod species primaria nihil est aliud quam individuorum collectio ... non
non obest quaerimus tum ad totam speciem distinguat an ad singula individua tamquam includens

ab inclusa quemadmodum tota species ab individuis singulis distinguitur et hinc patet quod cum sit interrogatio an genus sit ad speciem et individua in quo sit indivisibilis: si enim per indivisibile intelligat an genus sit idem specialissimum, dicimus affirmative: si vero intelligat per indivisibile genus impartibile in plures species negative dicimus, neque tamen genus sit idem ad speciem et ad individua, partiatur tamen omnes tres partes quasi individua quae sub specie continentur, neque species est collectio omnium individuorum [illegible] genus ad speciem et individua, est collectio omnium genus, quia singuli singula individua respiciunt.

Deinde cum tota species est idem quod collectio omnium individuorum [illegible] ea quae utramque speciem immediate, et individua mediate respiciunt species; neque utrumque eodem modo respiciunt, immediate [illegible] animal est in hoc et equo cum autem hoc et equus nihil aliud sint quam sua individua [illegible] est ut immediate sit in individuis [illegible] mediatio quaedam reperitur inter genus et individua singula [illegible] quam mediationem vocant in subsistendo [illegible] ista dicunt mediata immediate [illegible] subsistendo [illegible] quae duae conditiones habent [illegible] ut ex uno alterum inferat, et non est, sicut ex homine infert animal, [illegible] illud quod infert aliud inferat praeterea [illegible] inferiorem illius et superiorem sibi, [illegible] ex homine [illegible] infert animal, idem est hoc, quod est superior homine et inferior animali: et ideo animal est homo mediatum in subsistendo [illegible]; quod haec conditio respicit individuum mediata videtur; neque ex individuis singulis infert species, quae [illegible] superior [illegible] et inferior generi, [illegible] individuum infert.

[illegible] praeter hanc mediationem quae sunt individuum immediata [illegible] excogitabilis alia mediatio illa enim mediatio quam vocant [illegible] non intercedit inter genera et individua; quae enim immediate [illegible] et praedicant [illegible] singulis [illegible] tent adversarii quae immediate [illegible] in specie species autem nihil est aliud quam [illegible] individua [illegible] immediate praedicat genus de individuis [illegible] praedicationibus [illegible] est animal [illegible] est animal etc. quae ut [illegible] nihil aliud [illegible] intercedit aut mediat inter [illegible] et animal [illegible] et genus [illegible] praedicat immediatione [illegible]

[illegible] solet [illegible] animal prius [illegible] ad hos et mediante hoc quasi per gradus descendere ad [illegible] falsissima deceptio est puerilis; neque [illegible] animal [illegible] ad hoc [illegible] falsissime loquendo quam [illegible] ad [illegible] et ad [illegible] individua, [illegible] nihil [illegible] individua [illegible] platonicant, aut idola fingunt [illegible] ubi has ideas ponunt [illegible] genus [illegible] ad speciem [illegible] ad individua: [illegible] examine [illegible] dicimus animal ad individuum [illegible] individuum connotamus; [illegible] ad speciem [illegible] individua [illegible] [illegible]: atque oppositum asserere [illegible] curre [illegible] hoc [illegible] mediate [illegible] et [illegible].

Et his nihil [illegible] genus immediate [illegible] individuis collectivum, non [illegible] in omnibus divisum, neque enim valet argumentum [illegible] collectivum accepti [illegible] divisum. [illegible] quod alii [illegible] praedicationes [illegible] animal [illegible] mediatas [illegible] animal praedicat, ideo enim praedicat animal de [illegible], quia praedicat de hoc. [illegible] solutio, [illegible] praedicatur [illegible] genus non [illegible] praedicat de [illegible] collectum, [illegible] divisum accepti, atque adeo [illegible] praedicat [illegible] non [illegible] collectum, [illegible] divisum: aliud enim est [illegible] non singula inferiora divisive [illegible], genus [illegible] fateor, neque denominatio genus non singulis [illegible] omnibus collectum communicatur; [illegible] genus [illegible] et singulis distributive [illegible]

# Disputatio 2ª de spe̅ ꝯ prabili

## cap. 1ᵐ

## Q. sit spes et quotuplex, ac ꝑsertim subiicibilis respiciunt?

Spes varias habet acceptiones: 1ª ꝑ forma externa et pulchritudine, qua vtitur cicero digna [illegible] im perio; q̄ imperiu apud europes n̄ nisi ad pulchriores et pulchro corpore [illegible] deferri testis ẽ [illegible] 4 politicorum: q̄ nimirum est gratior e pulchro veniens ecorpore virtus: quemadmodum deformitas ꝑ [illegible] animi indicium [illegible]. Unde et martialis Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine lesus, res magna [illegible] Zoyle si bonus es qua acceptione spei ideo commendabimus q̄ 2ª prior acceptio analogia [illegible]: sicut n. species [illegible] ꝯformi corpore decorem offert, ita species apud priorem e qua sublata [illegible] deformitate, ex confusione ornatum rebus et splendorem affert, et propterea [illegible] nuncupari.

Spes q̄ ẽ altera acceptione priemus explantes id q̄ ẽ tota alicuius rei essentia: et hac de causa mille ꝑ [illegible] obscurculas [illegible] [illegible] animad verso q̄d [illegible] notabamus, totum eius rei appellari, q̄ ẽ [illegible] individui ꝑter solam [illegible]; vg [illegible] ẽ tota q̄ [illegible] Petri [illegible] petreitatem: et sic tale explabimus divisionem spei in spem infimam et subalternam spes infima ẽ ea qua ẽ tota essentia individui alicuius.

Spes v̄o subalterna ꝑprie n̄ ẽ spes de [illegible] q̄ n̄ ẽ tota individui essentia: ꝑportione tn̄ aliqua spes [illegible], na sicut spes infima ẽ tota essentia individui detracta [illegible], qua ẽ vltima individui [illegible]; ita spes subalterna ẽ tota essentia spei inferioris detracta differentia eius specifica; vg si ab hoc detrahamus [illegible] ratis tota essentia qua relinquit ẽ animal. Unde conter colligendum ẽ spes infima et subalterna [illegible] tales essentialiter differre [illegible] aliqui [illegible] dispant, interrogantes [illegible] et spes infima [illegible] essentialiter in ro̅e prabilis; [illegible] ẽ distinguendum quemadmodum ea spes infima et subalterna, et ro̅ ẽ q̄ altera [illegible] essentialiter [illegible] ex [illegible] vg altera [illegible]: spes n. infima [illegible] et in multis tamquam tota essentia: spes autem subalterna [illegible] talis ẽ [illegible] et in multis, [illegible] hoc multa spe [illegible], ac [illegible] spei subalterna n̄ ẽ ꝑprie tota essentia inferior, spes v̄o infima tota essentia ẽ: et huic [illegible] altera [illegible], qua desumit ex prabilitate: na spes infima prabilis ẽ de multis tamquam tota essentia; subalterna v̄o prabilis [illegible] de multis [illegible] et n̄ tamquam tota essentia ꝑprie.

Spes autem et ꝑsertim infima [illegible] sub se individua [illegible], et de q. [illegible] et preserta [illegible] [illegible] ꝑ efficit vt recte dividat in spem subiicibilem et prabilem [illegible] quodda complexum ex na et inferioribus suis de q. [illegible] spes prabilis, [illegible] ẽ complexum ex [illegible] eadem et alia [illegible] [illegible] ẽ spes de multis [illegible] nominibus [illegible] prabilis ẽ na prabilis [illegible] in recto, [illegible] inferiora afferant in obliquo q̄ [illegible] subiicibilis ẽ [illegible] inferior qua subiicibilis [illegible] afferet in recto na v̄o [illegible] in obliquo [illegible] spe de [illegible] ẽ difficultas ẽ quomodo definiant, ẽ quomodo differant interse

Sed [illegible] spes subiicibilis [illegible] tales definiri solet ea qua sub se continet, qua [illegible] vitiosa et n̄ immerito arguit [illegible], et antecilly [illegible] in l. de spe [illegible] circulum vitiosum, [illegible] spe definiat et viceversa spes [illegible] vitiosa [illegible] spes ẽ ea qua continet sub eo q̄ [illegible] huic [illegible] equivalet [illegible] vitiosa: [illegible] minor [illegible]

[illegible] [illegible] definitio per [illegible] eius [illegible]; quare si ponit [illegible] in [illegible] spei, [illegible] per [illegible] [illegible] quae recte tradit [illegible] [illegible] [illegible] definienda [illegible] [illegible] species subiicibilis [illegible] [illegible] [illegible] adaequata [illegible] ex [illegible] in recto metaphysicae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quaecumque alia [illegible] huc [illegible] tradita [illegible] per circulum [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] et soli speciei subiicibili conveniat [illegible] convertibiliter: [illegible] recta

[illegible]. [illegible] explicatione [illegible] [illegible] [illegible] nulli alteri conveniat sic ostenditur [illegible] singulari [illegible] et differentiae non convenit, [illegible] genus et differentia sint [illegible] [illegible], sed non tota essentia; proprio et accidenti [illegible], [illegible] neutrum est essentia rei cuius est [illegible] [illegible] accens: restat species praedicabilis [illegible] convenire ostenditur [illegible] species praedicabilis et talis, non petit [illegible] [illegible], nam si supponamus [illegible] aliquam esse indivisibilem et [illegible] ex pluribus [illegible] generibus et differentiis, [illegible] tamen pluram differentia [illegible], erit species praedicabilis et non subiicibilis. [illegible] [illegible] [illegible] in individuo convenire advertat oportet non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] rei exclusimus.

Praeterea [illegible] et ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] sit in recto [illegible] manifeste ostendit [illegible] [illegible] [illegible] nam quemadmodum [illegible] praedicabilis quae traduntur [illegible] praedicabilitatis accidentalis [illegible] quae [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] in multis [illegible] [illegible] [illegible] speciei subiicibilis quae traderet [illegible] subiicibilitatis accidentalis [illegible] [illegible] [illegible] tradit [illegible] [illegible] partium in recto [illegible] [illegible] [illegible] species ipsa quam [illegible] talis est. [illegible] et explicat [illegible] nam speciei subiicibilis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ratione [illegible] et differentia hac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] talis, [illegible] [illegible] optima [illegible] speciei subiicibilis [illegible] qua [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] erit, [illegible] est optima [illegible]. [illegible] [illegible] minor [illegible], nam de [illegible] et de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ex [illegible] in recto [illegible]; atque adeo recte infert [illegible] [illegible] [illegible] subiicibilitas.

[illegible] [illegible] [illegible] denotat duas [illegible] componentes [illegible] [illegible] altera [illegible] differens altera eius [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae [illegible] metaphysica, [illegible] quae eas duas [illegible] sola [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] sermo est de [illegible] [illegible] ex [illegible] physicis [illegible] ut homo ex corpore et anima, [illegible] species [illegible] [illegible] [illegible] ex hac [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] speciei subiicibilis [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] quadam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliqua [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nulla [illegible] [illegible] [illegible] ut tota [illegible] [illegible] [illegible] speciei subiicibilis [illegible] subiicibilis [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] subiicibilis, nam ut [illegible] [illegible] speciei subiicibilis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sola species infima [illegible] [illegible] species: [illegible] [illegible], [illegible] inter species infimam et supremam [illegible] intercedant [illegible] species [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] et analoge [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] species infima subiicibilis et subalterna subiicibilis [illegible] [illegible] speciei subiicibilis distinguantur infra [illegible] [illegible].

## Caput [illegible]

## Species praedicabilis definit eiusque A subiicibili diversitas vindicatur.

Sp[eci]es Praedicabile definiunt porphirius ex eo q[uo]d assequuntur

differentiis, praed[icatur] in eo q[uo]d q[ui]d. quod ad[...] ita eas intelligamus ut species et quae de solo n[umer]o differentib[us] praedi[...]
por: aliquando quoque definitiones, quae ad minimum descriptiones sunt, aliquae clariores et explicatiores, sita sunt, [...] species praedicabilis e[st] unum aptum esse in multis tum per [...] essentia adprobando [...] accidentalem ad praedicabilitatem definiunt. Equidem [...] detrahendo [...] illa ad muni[...]
praestantissima signat [...] indifferentis: [...] in differens [...] ipsius constitutionem
nisi referas ad plures individuos. [...] explicatio ligetur ex dictis: [...] adverto, [...] q[uo]d [...] pone
convenire sp[eci]ei infimae, [...] subalternae: [...] nullo modo convenire individuis q[uo]d [...]
duo accipiat [...] n[on] e[st] in multis: si v[ero] accipiat [...] individui quam multi
accidunt, [...] n[on] e[st] in multis, [...] individui e[st], [...] collectio [...]
[...] quae s[upra] diximus inter [...] praedicata n[on] [...].

[...] Praeterea aliqua notabilia; [...] illud q[uo]d [...] oppositum

Lacens [...] unius, et [...] alterius sp[eci]es praedicabilis: [...] albedo [...] accens[...] substan[...]
tia [...], et sp[eci]es [...] huius et illius [...], et praeterea [...]
[...] species infimas, [...]
e[st] sp[eci]es [...] huius et illius [...] sp[eci]es [...] huius et illius
[...] in fertora [...]
n[on] [...] adiunctis [...] infimae [...]
[...] adiunctis [...] e[st] sp[eci]es [...] praedicabilis [...] exigere plura inferiora [...]
quod de [...] dicitur esse praedicabilis [...] de [...] p[ro]dest [...] sp[eci]es e[st] in multis.

Qua [...] sp[eci]es [...] subiicibilis [...] fecit breviter

expediret, [...] aliqua notemus; [...] sermonis n[on] est de illis sp[eci]ebus quae [...] alia s[un]t [...] subiicibiles
et n[on] praedicabiles, alia t[ame]n praedicabiles et n[on] subiicibiles, [...] inter se differre [...] manifestum e[st],
quemadmodum etiam differunt ab sp[eci]e, quae [...] praedicabilis et subiicibilis: sermo [...] de ea sp[eci]e, quae
[...] praedicabilis et subiicibilis [...], [...] inquirit [...] praedicabilis [...] distinguat [...] pro
[...] subiicibilis e[st]: [...] illa, [...] e[st] sp[eci]es praedicabilis, et quae subiicibilis [...] distincta [...]
et unius [...] e[st] praedicabilitas, alterius subiicibilitas; [...] attinet ad has [...], subiicibilitas
nihil aliud [...] aptitudo activa [...] subiici et praedicabilitas aptitudo [...] praedicatur [...]
[...] quae [...] aptitudo existit [...] opposite [...] de
aptitudinibus [...], quamvis ex [...] in [...] afferat [...] activa ad [...] et subiiciendum
[...]: haec autem [...] aptitudo [...] in [...] aliter [...] quos [...]
[...] praedicabile [...] aliud, quod [...] ex natura [...] in
ferioribus, [...] praedicabilitas [...] aptitudo naturae superioris in ordine ad inferiora et ad [...]
[...], quae de illis [...]: natura v[ero] subiicibilis e[st] [...] natura, et [...] c[...], et [...]
[...] subiicibilitas [...] aptitudo naturae [...] in ordine ad [...] alio [...] per [...] activa
[...] natura minus [...] subiiciat[ur]: [...] subiicibilitas et praedicabilitas inter se di
fferunt [...] quo [...] dicta sp[eci]es subiicibilis et praedicabilis [...] eorum aptitudines; ipsa v[ero] sp[eci]es diffe
runt eo [...] differunt [...] [...].

Capút 3

# Trium difficultatum solutione tota doctrina illustrat.

1ª difficultas e utrum eadem natura sit praedicabilis et subiicibilis? Ad 1um si petat utrum de sit formaliter spectet praedicabile et subiicibile negative respondendum est; ... dico diversa concreta. imo aliquid non omnes species praedicabilis e subiicibilis neque omne subiicibile est praedicabile: nam et genus et species praedicabile et non subiicibile et altera species quae sub se unico tantum inferiori continetur non species praedicabilis cum subiicibilis est ... quemadmodum affirmat sanctus thomas de speciebus angelorum et praedicabilis opinionem pater aeternus qui distinguit a filio eius in specie non est praedicabilis, ... subiicibilis ... in ... difficultatis sensus sit utrum eadem natura est ... subiicibilis ... et simul praedicabilis, constat ex superioribus est posse, non. subiicitur ... et praedicat de ...

Cay. nimis subtilis ... ideo et praedicabilem denominari ... quia subiicibilis ... adeoque praedicabilitatem ... fundari in eiusdem subiicibilitate tamquam ... in radice: quod falsum ... ut praedicabile de pluribus nihil aliud e quam quod est in pluribus et ... abiungitur ... ... in subiicibilitate, quod ... subiicibilitatem ... ... et ... praedicabile ... subiicibilis ... ipsum ... in specie subalterna quae nullus ... subiicibilis non ... praedicabilis.

Altera difficultas e quantum differant inter se praedicta species, Ad ... si sermo sit de naturis, quae subiicibiles et praedicabiles denominantur quamvis ... inter se differant ... distinctionis, quamvis differre ... sicut ... et lapis. ... si sermo sit de ... formali, quae e subiicibilitas et praedicabilitas, ... e ... ... differre, hinc ... ... alterum e aptitudo naturae superioris ad inferiora quae inferiora in obliquo afferant, et naturam ... in recto, altera, scilicet subiicibilitas, e naturae ... aptitudo ad ... quae in recto afferat inferioris naturae et ... in obliquo: ... propterea ... praedicabilis e differt a se ipsa ut subiicibilis, partim ... quia aptitudines ... et partim accidentaliter, quia ... subiicibilitatis et praedicabilitatis ... ... praedicandi et subiiciendi, quae ... accidentalis naturae, quae subiici et praedicari possunt. tandem ... externa ... et ex altera ... ... subiicibilitatem ... includit praedicabilitatem: quae ... distinctae.

Dico ... illa concreta differunt ... quorum unum claudit ... quod non claudit in altero: sed ... concreta illa, subiicibile et praedicabile, quod differunt ... Minor constat ex dictis, maior ... id advertendum e ... et ... procedere de concretis ... quidditative subiicibile, et alterum quidditative praedicabile, nam ... denominative ... accidentalis ... quemadmodum ... denominative e ... non differt ... denominative e ..., quamvis ...

et nigredo ea aliter differant; at vero totum concretum quod est quidditative album ea aliter differt a concreto quod est quidditative nigrum.

3a difficultas quidem eas species subiicibiles et praedicabiles in eo statu [illegible] eadem possit incidere, petit an tum [illegible] respiciant [illegible] species quae subiicibilis et [illegible] praedicabiles? Multum quippe de ratione est in hac difficultate; quod si [illegible] specificative, certum est [illegible] eandem quae subiicibilis et quae praedicabilis est eam [illegible] subiicibilis et praedicabilis est ad genus respicit, at vero in sensu [illegible] respicit genus species eam quae subiicibilis et quae praedicabilis, quod [illegible] alibi est [illegible]. [illegible] si reduplicatio [illegible] [illegible] respiciat, certum est [illegible] est respectu speciei quae subiicibilis est et non quae praedicabilis, neque reduplicatio in [illegible] sensu [illegible] acsi diceres species subiicibilis sit quae respiciet genus, et si non sit subiicibilis non respiciet, [illegible] convenimus [illegible]: falsum autem si reduplicatio [illegible] speciei praedicabili neque falsum [illegible] species [illegible] genus [illegible] praedicabilis [illegible] et [illegible] reduplicatio [illegible] [illegible] est [illegible] hac [illegible] species quae subiicibilis respicit genus, et non quae praedicabilis, quod subiicibilitas speciei [illegible] generis idem est taliter [illegible] praedicabilitas generis [illegible] speciei; [illegible] sicut genus respicit speciem [illegible] aliter quod praedicabilis est de specie, ita passive species respicit genus [illegible] aliter [illegible] subiicibilis est generi.

4a [illegible] speciem subiicibilis et individua conveniunt in hoc quod sunt inferiora [illegible] generis, quod potest abstrahi ab specie subiicibili et ab individuis [illegible] quae eorum inferioris [illegible] generis, sicut a [illegible] abstrahitur [illegible] hominis [illegible] et [illegible] conveniunt in ratione hominis: et tunc [illegible] species subiicibilis [illegible] inferioris subiicibilis [illegible] quo abstrahitur ab specie et individuo immediate subiecto generi, [illegible] species [illegible] et individua [illegible] [illegible] mediate [illegible] subiiciunt generi [illegible] in subiiciendo [illegible] prior est [illegible] eorum inferioris subiicibilis generis, quia species ipsa subiicibilis est individuum [illegible] abstracta est. [illegible] dicitur [illegible] [illegible] species subiicibilis [illegible] aliter [illegible] specie praedicabili de individuis [illegible] quamvis [illegible] inferioris [illegible] generis [illegible] ab individuis [illegible] ab specie [illegible].

[illegible] est [illegible] species subiicibilis, [illegible] inferius generi non subiicitur [illegible] [illegible] subiicit generi quamvis [illegible] abstrahenda a generis inferioribus [illegible] [illegible] intentionaliter denominetur. [illegible] negando antecedens [illegible] quod ab individuis [illegible] et specie possit abstrahi [illegible] inferioris, aut in hac ratione convenire inter se, [illegible] individua et species [illegible] inferius quoddam generis, [illegible] non conveniunt in hac ratione: et [illegible] quod [illegible] ad se ipsum non est convenientia, [illegible] differentia: [illegible] inferiora [illegible] speciei collective accepta [illegible] [illegible] cum ipsa specie, [illegible] non dicit in terera [illegible] convenientia

[illegible] intenderet totam speciem convenire cum singulis individuis, et [illegible] ab specie et singulis abstrahendo [illegible] inferioris, falsum est [illegible], [illegible] distinguenda est illa convenientia: species convenit cum singulis individuis [illegible] quod est tota species [illegible], [illegible] distinguit a singulis, [illegible] species hominis, quae petrum et [illegible] continet, [illegible] non convenit cum [illegible], [illegible] quod [illegible] non convenit [illegible], convenit autem haec species cum [illegible] [illegible] distinguit, [illegible] convenit cum [illegible], [illegible] abstrahenda est [illegible] eorum

n̄ v̄ a~o et hoc qua rō cōs abstracta a~o est ... i ipsa rō spēi, n̄ alia, circa ut falsitas opinionis huius ostendat ipsius utar atq.; nq est illa ē spēi abstracta. L inferiori illa sim mediate gnis convenit cu individuo et cū spē in~, qd sit inferius gn̄i, q ab illa spē L inferiori immediato, et ab altera spē et individuis abstrahis pot alia rō inferioris quales sit ab his individuis et oīus spēi, et propterea spēi abstracto, addo q~ ad alium quatuor inferiora, et ab his eodē argo abstraheret alia rō inferior, q̄ et sic in infinitum.

Obiicit 2° spēs subiicibilis eo ipso q~ est spēs ē adhuc quia da q eo ipso ē spēs prabilis, q̄ spēs subiicibilis est talis ē prabilis, prositiva nq spēi subiicibilis est n̄ admittit rō spēi; qua propterea sit ē subiicibilis ~ ulis; ... ng spēi ei ~ igitur sequis q~ cu sit prabilis de inferioribus, dein ē ut spēs spa est qtz subiicibilis, sit prabilis de individuis, ... n̄ ... a ambobis negandis n̄ ē, ulis spē subiicibilitate, nec forte n̄ sit prabilis; ē aliis ulis ... , quod ... prabilis n̄ q rō ... sit subiicibilitas, q̄ ē est qtz talis ē ... : et hac solutione satisfacti ē q~ aliquos ulis spēs subiicibilis qtz talis dicenda sit ab~, ... n̄ vere ... aliqui ... ē ulis subiicibilis n̄ ulis prabilis, ngo ē q~ prabilitas sequat nario quamcumque ...

Pro hac c̄ ... na rō spēi subiicibilis in cōi, est exclusa quacumque alia ... subiicibilitate prabilis ... spēi subiicibilis nos singula ... subiicibilis, q̄ spēi subiicibilis in cōi talis, ... subiicibilitatis ē prabilis. Negandis ē supposito ... rationis ... ab spē subiicibili in cōi, exclusa ... est ... prabilitatis, ... intelligi pot spēi subiicibilis in cōi, quo n̄ sit ulis, cum cerebro ... spēi subiicibilis ... abstracto, et nq quomodis ... ut ... prabilitas, ... intelligi n̄ pot hu, quin intelligat ... qd in eo includitur, ita neq pot intelligi spēi ... , nisi est ut prabilis intelligatur.

# Caput 4

## De Individuo speciei correlativo.

Ea quo sub spē infima continent individua et sublia vocant, de q~ ē difficultas ē q~ sint individuum dupliciter accipit 1° et 2° intentionaliter: 1ª intentio ... accepti explicat D. Th. ē individuis in se est divisa aquolibet alio, ... non ... qua nos et his ... meridat quamvis add individuum n̄ ... excludant, ... alio huius modi ē ... et ... individuum et ... aliud ē, qui n̄ possit multiplicari in plures ... eiusdē nōis ... , ng ... dividi n̄ pot in plures ... ita ut in singulis ... et sicut ... omogenia ... in plures ... aqua dividi pot, quae singula ... et nominent aqua, ... eiusdē nōis ... numerica, ... dividi ē quodq totū, et singula ... n̄ sit ... totū, qua rōe dicemus est infra prabilia quoque ē individuo.

Quamvis ... difficultas sit n̄ modica ... individuum ... possit definiri, ... atque ... ne ... sit aliud ... individuum ... ratio alicuius spēi, ... difficultas ... utrū ... 2° sit ... , ... descendi ... , nemo ... dubitat descriptionē explicationē ē de individuo illa qua ... Porfirius, individuum inquit ē cuius collectio proprietatum numquam eadē in alio ... ubi ...

tione proprietatis intelligendae et collectio eorum accidentium, quae in duobus residere eadem
... convenientem ... potest, quamvis ... aliqua pluribus ... ut tempus locus
patria etc. ... ... aliter ... categoria ... collective ...
species, in pluribus residere ... explicandis: ... numerem ... quae eadem
in duobus ... continentur ... disticho

Forma figura locus stirps nomen patria tempus.
Unum per pectora reddere saepe solent.

Forma est species oris color et corporis habitudo, complexio, tonus vocis etc. qualitates. Figura est partium ... symmetria et dispositio, quae duo maxime ... ... unde
saepe miraculum existimamus, quod duos gemellos fratres aspicimus adeo ... ut unum
ab altero discernere post solertissimam intuitionem vix possimus. Unde alias ... fuerunt
fratres in teatrum ... ... distinguuntur ... frequentius in pluribus currerent.
Locus est ubi quisque residet, stirps ... parentes et propinqui, ...

Individuum accipitur intentionaliter ...
... in ordine ad ... et sic individuum ... ... solet
... indivisum in se, ... in infima specie: ... ... explicat
individuum ... ... ex duplici ... ... quarum altera est indivisum in se
... nil ... ... propinquus ... dicitur ... duplicitas ... quae ... in
individuum est species, et realitas, quarum realitas ... indivisa in se: ... ... in recto ... de individuo,
... recte ... hac ... individuum est ..., quae est ... quidditativa.

Individuum ... ... definiri ... ... ...
... non placet ... quod convenit speciei, quae forte ... est, et ... ...
... individuum ... quod aliquid ... et ... in se ... ut appareat ...
... nihil ... ... individuum, ut individuum ... aliter nihil aliud ...
quam indivisibilis ... explicari non potest nisi per eundem ..., et ... hac ... ...
... individuum definiri non posse ... difficillimum est ... realitates agnoscere
... ultima quaelibet realitas, ... accidentaliter explicandas ... diversitate
quae ... sint synonima ... realitas ipsa per se ipsam explicet.

Ob. debet ... debere ... ... ... individui
... explicatio nequit ... et ... ... quod nequit esse ...: minor ... ... staret
... definita esset species ... ... ... plurium ... ... tradendo
... nequit ... plurium ... definiret individuum ... ... individuum ... ...
individua definirent ... ... ... individuis, quae ... ... individuum ... species infima
... species infima ..., quae ... et ... individuis ... ... individui ... multo latius
extenderet ... ... quod apparet absurdum, ... ... convenit individuis non
humanae. Definitio vero individui omnibus omnium specierum individuis
convenit.

Postulabat hoc obiectio, ut multa importune tradereml, quae unicuique modo reservabant; ac praesertim ea difficultas ~~ex institutis proponere~~ utrum per ro[nem] com[mun]is individui, quae ferio[si] accedunt; sed mihi semper difficilima visa est quae accedat, et praeterea difficultas alia in levis circa sulitas aliquid includat realiter praeter ipsa rationes specifica, quae sulitas realiter non distinguat ab ipsa natura [illegible], sed ratione, quae p[ro]servat hae sulitas cum ipsa identitate accedunt, quamvis sophe pauci neque ignorantis eo negent dari vere et aut non dari ro[nem] com[mun]em individuis praeter specificam, et si a superiori, dum sulitas nihil est aliud ro[nem] distinctam ab ipsa, praeter actiam totalem, propria cessare videtur argumenti robur, nam dominerit dd quaecumque individuum aut est accidentale, aut saltem non est ro[nem] com[mun]em, sed est dd equivoce quod tunc magis probo; nam dd[es] assignatae pro individuis equivoce accipiendo d: ex quo in uno individuo et individuum in se tamen aequaliter alii, quo dd equivoce convenit dd et dd nam eius vocas non [illegible] semper [illegible] quod est a [illegible] dd p[er]inde se habet ac si de eo quod est individuum et est indefinitum in [illegible] et duorum a Francisco et Antonio et dicit[ur] rationem eandem dd accomodes [illegible], et inde est ac [illegible] individuum [illegible] individuum [illegible] et [illegible] a Petro et Francisco et [illegible] haec ipsa illa in se aequalis alio [illegible] significatis accipiuntur, nam uno a se in eo accepta est [illegible] et deinde accipit [illegible], quae cum sit relativa respectu accipit pro sua antiqua vox aeque aequalis alio uno accepta ... [illegible] exclusio [illegible] et deinde accipit [illegible] isto, et [illegible] et [illegible] exclusos [illegible] accipienda [illegible] equivoca, atque adeo non significat ro[nem] unam com[mun]em nam voces equivocae significant plura ut plura sic vindicasse satis sit, neque [illegible] opiniones oppositae vires experimur, neque in praesenti reluctamur.

Restat [illegible] individuum vagum brevi explicemus.

Et quidem duplex inter [illegible] individuum vagum est [illegible] individua quae [illegible] sub disiunctione afferuntur, quemadmodum efferunt haec tria [illegible] Petrus, [illegible] Paulus et [illegible] ro[nem] com[mun]em sub signo vali quo particulariter affert [illegible] aliquis homo aliquod animal et cetera: hoc autem individuum vagum substant magistri non [illegible] ro[nem] aliquam com[mun]em individui, an [illegible] ro[nem] [illegible] speciei [illegible], quae affert [illegible] cathegorematicus, et [illegible] aliquis, non afferri ro[nem] aliquam individui, sed ro[nem] speciei [illegible] quo [illegible] illatione deducitur ex dictis [illegible] statuimus [illegible] rationes [illegible] aliquis homo, et [illegible] [illegible] propria [illegible], quia [illegible] importat [illegible] quia [illegible] nihil aliud est quam [illegible] inferiora [illegible] sed [illegible] illas voces significant [illegible] inferiora [illegible] significat [illegible] com[mun]em. [illegible]

aliquid [illegible] aliquis homo non [illegible] [illegible] aperte, quod [illegible] nisi [illegible] aliquis homo significaret omnia individua naturae humanae; nam [illegible] sequitur individuum vagum non dari formaliter ante cognitionem intus, nam individuum [illegible] cum [illegible] pendet ab intellectu individuum [illegible] [illegible] vagum, non quia [illegible] rei [illegible] sed quia intus noster res omnino [illegible] vage [illegible] cognoscit [illegible] infertur deinde individuum [illegible] apelari individuum, non quia [illegible] sed quia [illegible] individua resolvit, nam aliquis homo resolvit Petrus [illegible] Paulus etc.

## De Disputatio 2.a [illegible] Praedicabile.

Caput 13

# Differentia definitur ac dividitur 

Differentiam appellamus id quo res una ab alia quacumque diversa est: et s. sh. distinctum idem a p alio diversum esse, et aliquid ab alio differre: nam si corpus hominis differt ab equo, idem diversum est a quali; nam id differt a ferre per aliquid quo conveniat: id autem quod diversum est nullo sibi convenientia quia ferre debet, nisi forte in gratiis transcendentalibus, et propterea in gratuenta, id dicunt inter se esse diversa, et aut potius inter se differre quod diversas eas dicimus: hoc autem discrimen fere nihili est. Variis autem modis accidit diversitas, qui diversas differentias constituunt; nam alia est strictissima differentia, qua unum sub se differt a quocumque alio etiam eiusdem speciei, quam differentiam unitate numerica et substantiae et individuationis appellamus, de qua nihil ad praesens. Alia differentia est, qua [illegible] ab alio differt, ut possint eidem convenire quae non differunt, et sic [illegible] a [illegible] nigro differt in albedine quae possunt convenire, hoc differentia vocat [illegible] [illegible], pertinet quod ad [illegible] probabile.

Alia est propria differentia, qua unum ab alio proprio differt, non tamen essentialis est, ita cygnus a corvo per albedinem differt (et hoc [illegible]) et hac differentia ad quod pertinet probabile, ac de utraque [illegible] sequenti. Differentia propriissima et essentialis, quae hic [illegible] est, qua res essentialiter constituit, [illegible] alia diversificat, an [illegible] differentia [illegible] hoc. [illegible] differentia non ideo [illegible] differentia est, quod [illegible] ultimo constituat neque [illegible] alio distinguat essentialiter, id ex utroque [illegible] [illegible], [illegible] quod re ultimo constituit, et eandem [illegible] liter distinguit: nam ut [illegible] dicimus [illegible] [illegible] in differentia differentia essentialis [illegible] differentia specifica.

Unde in ferendis differentia ut constituentis et distinguentis essentialiter constitui ex conceptu positivo, et ex negativo; nam [illegible] Porphyrius [illegible] differentiam [illegible] differentia constituentis, et differentia facientis differre: differentia ut constituens [illegible] conceptus positivus [illegible]; differentia vero ut faciens differre, [illegible] conceptus ipse positivus adiuncta negatione [illegible] [illegible] essentialiter [illegible], [illegible] differentia completa constituat ex [illegible] constituit [illegible], et eo quod facit differre, [illegible] ut ex positivo et negativo [illegible]: ac [illegible] cum conceptus quilibet negativus extrinsecus sit [illegible] [illegible] est, et [illegible] differentia completa [illegible] extrinseca denominatio [illegible] differentia positiva. [illegible] [illegible] [illegible] est, quod si [illegible] [illegible] animali [illegible] [illegible] rationale, idem [illegible] [illegible] rex [illegible], [illegible] rationale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] animali; et tamen non faceret [illegible] differre a quacumque alia specie, [illegible] differentia ut constitutiva [illegible] [illegible] est et non essentialis [illegible] faciendi differre.

Hac differentia propriissima diversis [illegible] definiri solet [illegible] diversas comparationes quas habet ad [illegible] [illegible]. Primo differentia est id quo species excedit genus [illegible] quod species includit essentialiter ultra genus, sicut [illegible] ultra animal [illegible] [illegible] [illegible] includit rationale. [illegible] [illegible] comparationes ad alias species, differentia est quo [illegible] [illegible] quae sub [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quotum [illegible] [illegible] [illegible] differentias [illegible] [illegible] aliud rationale aliud irrationale.

3.o differentia in ordine ad inferiora est unum aptum esse in multis in quale, quod utrimque vocabulum denotat differentiae comparisonem eius ad sua inferiora: quod non sit in quale, quod denotat interrogationem, cui differentia respondet; respondet enim petenti quid sit, respondet quale quid, sicut [illegible] qualis animal, rationale. Et plerumque definitio explicatur isto hac altera: differentia est unum aptum esse in multis tanquam pars essentiae alteri [illegible].

Quoad difficultates circa definitionem, prima quod differentia requirat definitionem definiendam non est [illegible] genus et differentia; et contra [illegible] differentia [illegible], quae ultima differentia in [illegible] contineat [illegible] differentia nulla esse potest, quod impossibile [illegible] definiri, [illegible] ultra [illegible], [illegible] de genere [illegible]; eadem [illegible] [illegible] difficultates [illegible] [illegible]. 2.a difficultas [illegible] [illegible] ultima differentia est ea parte in multis non differentibus [illegible] illa in multis [illegible], neque utrumque diversis [illegible] [illegible]. Et [illegible] ultimam partem [illegible] [illegible] [illegible] definitum differentiam subalternam, [illegible] [illegible] [illegible] infimam definiri [illegible] [illegible] aut quod ignoravit [illegible] [illegible] [illegible], aut quod credidit differentiam infimam nihil esse aliud quam aggregationem subalternarum: [illegible] [illegible] [illegible] abstinuimus donec de inferioribus [illegible].

Omissa differentiae divisione in subalternam et infimam, quarum prior constituit speciem subalternam, et posterior infimam, [illegible] differentia in extrahentem et limitantem; differentia extrahens est quae communicat speciei operationes, quas [illegible] extra [illegible] operationes quas genus respicit: ita [illegible] rationale in animali [illegible] respicit operationes sentiendi, extra quas [illegible] operationes ratiocinandi quae animali [illegible]. Differentia limitans est quae [illegible] speciem ad [illegible] aliquas operationes, ex illis quas [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] angelorum [illegible] [illegible] intelligendi operationes: differentia autem angelorum limitans [illegible] intellectum ad certas [illegible] intelligendi operationes [illegible] modo [illegible] intellectum [illegible] humani [illegible] genus [illegible] et [illegible] ad discurrendum; quas differentias limitat intellectum [illegible] intelligendi.

[illegible] aliter explicant hanc differentiae divisionem, credentes differentias extrahentes [illegible] [illegible] perfectiori, [illegible] perfectiorem [illegible] [illegible] at non limitantes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] limitante, quod [illegible] genus, [illegible] ita credunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et aliorum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] alii negant existimantes [illegible] differentias [illegible] perfectiores [illegible] [illegible] [illegible], quia [illegible] [illegible], et genus [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] perfectiorem [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] differentia perfectior [illegible]: [illegible] [illegible], quia [illegible] [illegible] subalterna [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] perfectiorem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

## Caput 3

# Aliquot difficultates de differentia expenduntur.

1ª difficultas est quomodo differentia distinguatur a genere quod limitat
et ab specie quam constituit. Certum ab specie distingui distinctione rationis inclusi ab includente neque enim species
est praeter genus et differentiam. Quod si hac distinctione rationis contentus non sis, ut ego dicam genus a differentia distinguitur ratione
distinguitur a genere et distingui debent non tamen distinctione rationis includentis ab incluso: eximus
termant et inde fieri includi gradu: quia de re c. sequenti: modo dum est genus a differentia non realiter
sed sola ratione distinguuntur et probatur quia quae cadem unitate sunt eadem inter se realiter; sed gradus et
differentia sunt eadem cum specie, quae est eadem realiter inter se: minor probatur quia non est homo est animal et homo
differentia et rationalis, et animal est rationale identificantur cum hoc: probatur quia gradus constituentes quae differentia conferunt identificatur simpliciter cum re.
Ex hinc colligitur solutio alterius difficultatis quae est an
species sit compositio aliquid ex genere et differentia, et ita an sit realiter an ratione compositio. Scotistae aliqui dixerunt me-
dium posuerunt inter genus et differentiam, non mirum est quod Scotistae quam plurimi existimaverint
... ex genere et differentia et quae ratione
compositionem realem. Certum tamen est speciem ... quoddam ... ex genere et differentia, ... pluribus
... compositionem quod ... advertendum est compositionem ... duo extrema, ... et altera eiusdem
aliquam rationis unitis inter se, alter utrumque partium una est indifferens, et altera eiusdem
differentia ... per analogiam ad compositionem physicam ... de compositione rationis, ergo non ... differentia interim
... ideo ... non ... compositio rationis: ... quod species est quaedam compositio ... non sit
differentia quarum partium altera est indifferens et altera determinans: quod species est quaedam compositio ... rationis,
compositio rationis ... quod compositio talis est, qualis est partium distinctio, sed inter genus et differentiam est distinctio rationis,
... est compositio rationis quare ad realem compositionem requiritur non solum quod extrema realia sint, ideoque
... sit realis distinctio
Colligitur etiam 3ª difficultatis solutio, quam inuimus, neque
quaeritur utrum genus desumatur ex materia compositi, et differentia ex forma quod in philosophia ferunt omnes antiquorum semper
... quod est genus assimilatur materiae quae est pars indifferens compositi physici, differentia ... forma ...
quae materiam determinat, et hoc tamen antiqui intenderunt: aliter falsum est genus desumi ex sola materia
... ex sola forma, quasi genus identificetur solum cum materia, et ab illa tamen abstrahatur, differentia vero cum sola forma:
... falsum est probatur quod ... intra materiam et forma caperna, quales sunt angeli et tamen genere constant
et differentia, ergo ... genus non desumitur ex sola materia, neque differentia ex forma, praeterea ... concordent
... materiales et in materialibus, quae gradus si tamen abstraherent omnia, non possent ... immaterialibus. ... in rebus compositis ex materia et forma extenditur, neque genus et differentia praedicantur de toto compositio
non de singulis partibus genus et differentia identificantur cum toto composito quod constat quod ... et
... falsum tamen est quod materia equi sit ... et quod anima equi sit ... 
De ratione quod est in hoc spatio difficultas est utrum cum sola forma identificetur: de qua ...
facultate in libris de anima, ubi quaerit an in hoc ... tamen rationem ... duo.
Alius est praeterea huius difficultatis sensus qui est utrum
aliqua composita sufficienter differre possint ... diversa specie ... materiam, ... 
et diversa specie convenire ... forma et formae ratio conveniendi desumatur ... compositorum ... 
differendi ex materia. Et in primis nulla implicatio est videtur, in ... quod composita materialia ... di-
versas materias differant, conveniant autem ... eandem formam, quemadmodum de facto composita
accidentalia ita se habent ... in forma accidentali conveniunt, di-
ferunt autem in materia ... et praeterea certum videtur aliqua ... convenire posse

ex toto roe ma; quo ~~pro~~ differt ab aliqu[o] de diversa spe: ut homo specie et corporum et malis ro[ti]on[al]is, quo pr[ec]iso differt ab angelo: et e[ti]a[m] pot[est] pr[ae]ci[se] aliq[uid] c[on]venire ex toto roe [for]m[ali], quo pr[ec]iso alia re diversa sp[eci]e c[on]veniat. Sic videm[us] roe animae c[on]venire cu[m] intellectu et libe[r]o, q[uo]d utrumq[ue] pr[ec]isum coe e[st] angelis: q[uo]d in h[oc] sensu dici e[st] genus aliq[uod] desumi posse a sola g[ene]ra, et differe[n]tia a sola ro[ti]o[n]e.

4[a] dificultas e[st] de d[iffe]r[enti]a ut pr[ae]dicab[i]l[is] quo ng sunt eius inferiora: atq[ue] in dubitatione vertunt[ur] g[ene]ra quae p[er] d[iffe]r[enti]as c[on]stituunt, sp[eci]es quae c[on]stituunt, atq[ue] individua [i]n inferiora eiusd[em] sp[eci]ei: et [c]erte in primis e[st] d[iffi]cillim[um] q[uo]d p[rae]dicare d[iffe]r[enti]a sit a[n]i[m]al r[ati]o[n]ale, h[omo] r[ati]o[n]alis, ~~~~ r[ati]o[n]alis: et c[onsequenter] ista pr[ae]d[icati]o fundat[ur] in reali identitate, praeter ulti[m]ate r[ati]o[n]ale identificat cu[m] g[ene]re, et cu[m] sp[eci]e et eius inferiorib[us], q[uod] [i]n illis [est] d[iffe]r[enti]a, v[ero] pr[aed]icat. Deinde certe e[st] h[oc] firmu[m] n[on] p[rae]dicari de g[ene]re praedicatione d[iffe]r[enti]ae. Minor pr[obatur] q[uia] r[ati]o[n]ale ut n[on] p[rae]dicari de talis a[n]i[m]alis s[e]d h[ominis]: tota n[atu]ra a[n]i[m]alis c[on]servat[ur] in equo sine r[ati]o[n]ali. C[on]sequ[entia] ng ut d[iffe]r[enti]a c[on]stituit pars illius cuius e[st] d[iffe]r[enti]a et de quo pr[aedic]at ut differentia, includit[ur] e[ss]e[n]t[ia]liter in illo sicut pars in toto, s[e]d d[iffe]r[enti]a n[on] includit[ur] e[ss]e[n]t[ia]liter in illo q[uo]d n[on] pr[aedic]at e[ss]e[n]t[ia]liter de illo atq[ue] h[a]ec quae diximus aperte vi[n]cuntur ex d[oc]t[ri]n[a] ng d[octoris] docet d[iffe]r[enti]a[m] e[ss]e quid e[st] aut qua pr[aedic]at de pl[ur]ib[us], ad m[od]u[m] asseri adiace[n]tis quare discrimina inter h[a]ec p[lur]a in q[ui]d d[iffe]r[enti]a et de q[uo] pr[aedic]at, ab eo q[uo]d abstracte d[icitu]r c[on]tra h[a]ec plura e[t] inferiora d[iffe]r[enti]a illi v[ero] c[on]venit e[ss]e ~~~~ g[ene]ris distincte e[ss]e ab inferiorib[us] d[iffe]r[enti]ae.

Maior dificultas e[st] utrum sit d[iffe]r[enti]a n[ost]ri sp[eci]ei et individuor[um] eiusd[em]. D[ic]i[tu]r e[ss]e 1[o] d[iffe]r[enti]a p[rae]dicari ut d[iffe]r[enti]a de sp[eci]e qua[m] c[on]stituit, ac de eius inferiorib[us]: pr[obatur] q[uia] de illis pr[aedic]at ut d[iffe]r[enti]a, quor[um] e[st] pars e[ss]e[n]t[ia]lis in qual[ibet] ~~~~ huiusmodi pars e[st] n[ost]ri sp[eci]ei, et eiusd[em] sp[eci]ei inferior[um], et de illis pr[aedic]at ut d[iffe]r[enti]a. ~~~~ manifesta e[st] ~~~~ quemadmodum d[ixim]us de g[ene]re, quae unicu[m] t[antu]m individuu[m] c[on]tineret n[on] f[ac]ere sp[eci]e[m] ~~~~ pr[ae]dicabile ~~~~ e[st] 2[o] d[iffe]r[enti]am c[on]stituit utro[que] d[iffe]r[enti]a ~~~~ praedicab[i]l[is] in ordine ad inferiora sp[eci]ei, et a[ut] in ordine ad ipsa[m] sp[eci]e[m] huius ~~~~ prior pars a c[on]statiua certa videt[ur] q[uia] d[iffe]r[enti]a in ordine ad inferiora sp[eci]ei: ~~~~ d[iffe]r[enti]a et ~~~~ et ~~~~ ~~~~ ~~~~.

Altera v[ero] pars q[uo]d n[on] c[on]stituat p[rae]dicab[i]le ad sp[eci]e[m], qua[m] c[on]stituit, negat ~~~~, q[uia] ~~~~ in ~~~~ talis c[on]stituit ~~~~ in ordine ad plura inferiora, s[e]d sp[eci]es qua[m] d[iffe]r[enti]a c[on]stituit e[st] unica ~~~~ n[on] plures, q[uo]d ~~~~ n[on] c[on]stituit ~~~~ p[er] ordine[m] ad sp[eci]e[m]. Minor certa q[uia] ~~~~ in[f]ima unica t[antu]m sp[eci]e[m] c[on]stituere pot[est], n[on] plures posset c[on]stituere, n[on] e[ss]et d[iffe]r[enti]a infima s[e]d subalterna ~~~~: quem[ad]mod[um] ~~~~ sp[eci]e ea qua unicu[m] t[antu]m individuu[m] c[on]tineret, ~~~~ ut ~~~~ ~~~~ ~~~~ unius sp[eci]ei ~~~~ ~~~~ in ~~~~ c[on]statione. ~~~~ in opositu[m] g[ene]ris ~~~~ c[on]stationi ~~~~ ~~~~ e[st] ~~~~, q[uia] sub g[ene]re plures sp[eci]es ~~~~ ~~~~ et quamvis plura faterent[ur] individua, ~~~~ ~~~~ individuor[um], n[on] ~~~~ sp[eci]es.

~~~~ 2[o], q[uia] cuius ~~~~ inferiora debent u[t] multa et multiplicata in roe ~~~~: s[e]d sp[eci]es e[st] unica sp[eci]es, ~~~~ in ea multiplicat[ur] d[iffe]r[enti]a, quamvis multiplicat[ur] in individuis, q[uo]d ~~~~ e[st] inferius d[iffe]r[enti]ae. ~~~~ 2[o], q[uia] d[iffe]r[enti]a sicut ~~~~ debet u[t] ~~~~ ~~~~ inferior[um], s[e]d d[iffe]r[enti]a n[on] e[st] ~~~~ n[ost]ri sp[eci]ei, q[uia] ~~~~ d[iffe]r[enti]a e[st] ~~~~ ~~~~ sp[eci]es e[st] d[iffe]r[enti]a in[f]e[r]iu[m]: Minor pr[obatur] q[uia] ~~~~ s[e]d ~~~~ ~~~~ ~~~~ ~~~~ ~~~~ ~~~~ ~~~~ ~~~~ patet ~~~~ pars ~~~~ n[on] ~~~~ patet ~~~~ n[on] e[st] ~~~~ ~~~~.

~~~~ omne plura ~~~~ d[iffe]r[enti]a inferiora, ~~~~ sp[eci]es et individua: neq[ue] ~~~~ existimandu[m] e[st] ~~~~ ~~~~ ~~~~ ~~~~ ~~~~ ~~~~ nullu[m] aliud sit, neq[ue] ~~~~ e[st] unicu[m] individuu[m] ~~~~, et ~~~~ ~~~~ ~~~~ alia inferiora, ~~~~ ~~~~ in ordine ~~~~

etc.a ita ut differentia erit alia in ordine ad species, et alia in ordine ad individua; neque sic species et individua sunt plura. Differentia [illegible] constituit [illegible] omnia individua; sed differentia erit alia in ordine ad individua, alia in ordine ad species. Differentia autem non potest ut superius de uno, et praedicari dicitur, et posse de aliis praedicari: sed differentia praedicatur de specie [illegible] de individuis praedicari, quia praedicat de specie ut superius et alia.

Si non est plura inferiora, nisi alia sint adaequate extra alia, aliquando [illegible] non erit alia: ut species [illegible] non idem est alia [illegible] quae [illegible] comprehendant plura individua, cum haec [illegible] non adaequate distinguantur. Videmus [illegible] sub specie, quia habet plures species, quarum alia sit adaequate extra alias, quae et unica [illegible] species, quia non habet [illegible] species. Alia [illegible] individua et species non constituunt diversa inferiora, cum species individua [illegible]. [illegible] Differentia omnia individua [illegible] non omnia [illegible] differentia inferiora non sint individua [illegible] distinguendo minorem praedicari ut superius est praedicari de uno et posse praedicari de aliis adaequate ab eo [illegible] de aliis [illegible] nego maiorem.

Anima huius capitis [illegible] est quomodo differant species infima et subalterna, ac dum [illegible] est [illegible] quod [illegible] ante est. [illegible] infima et subalterna; [illegible] essentialiter inter se differre quod ex pluribus capitibus argumentatur: neque differentia quaecumque [illegible] omnia importat [illegible] differentia inferiora [illegible] differentia [illegible] diversa [illegible] absolute [illegible] ut differentia [illegible] inferiora fuerint species diversae dicetur differentia subalterna [illegible] sensibile. Differentia [illegible] inferiora fuerint non tantum diversa dicetur differentia infima, qualis [illegible]: [illegible] recte definienda erit differentia subalterna illa quae est apta [illegible] multis specie differentibus in quale; differentia infima quae est apta [illegible] multis non differentibus in quale [illegible] differentia [illegible] ad infimam et subalternam est [illegible] subiicientes [illegible] species Indivisibilis et ex [illegible] colligitur differentia infima et subalterna [illegible] praedicari in quale [illegible] differre [illegible] in inferioribus et contra differre [illegible] quo [illegible] ad [illegible] ac denominativa appellari differentia infima [illegible] subalterna [illegible] inferioribus, quae infima differentia densare [illegible] cum [illegible] differentia subalterna: [illegible] per [illegible] tantum condensari; sensibile autem [illegible] cum [illegible] animanti, [illegible] sensibile essentialiter distinguitur [illegible], et sic est [illegible] quo [illegible] differentia subalterna essentialiter distinguitur [illegible] quo [illegible] infima differentia.

Cum haec omnia [illegible] sint apud scriptores, [illegible] plures [illegible] nihilominus defendere conentur differentiam infimam et subalternam ut tales non differre essentialiter inter se. [illegible] quemadmodum [illegible] non differunt essentialiter inter se [illegible] tales [illegible] differant [illegible] ita [illegible] non differre differentia infima et subalterna [illegible] differentia [illegible] differant in [illegible] differentia [illegible] absolute [illegible] differre differentia infima et subalterna non differre [illegible] ut tales [illegible] [illegible] absolute differentia infima et subalterna essentialiter differre: [illegible] essentialiter quae differunt in [illegible] essentiali est: sed differentia infima et subalterna.

differentia infra quam specialis est quod differunt realiter. Minor probatur quia conceptus illius quod est differentia subalterna includit neque realiter distinctus inferiora atque distincta realiter, ab eo a qua est abilis in inferioribus, quae includit differentia infima: et probatur quod nihil interest quod in uno praedicamento conveniant differentia infima et subalterna: ex hoc enim non arguitur convenire in aliquo reali praedicato quod non obstet quominus realiter differant.

Obicies gradus infimos et subalternos non distinguunt realiter in re talis, si nec differentia infima et subalterna. Antecedens probatur; et quod duo realia praedicabilia desumuntur debent ex uno praedicamento alioquin duo gradus infimi realiter differant in re praedicabili, ergo animal et intellectivum tunc sic arguo gradus infimi et subalterni conveniunt in uno praedicamento realiter ergo praedicamenta et consequenter differentia infima et subalterna praedicant in uno gradu. Tenguntur. qualis est differentia infima et subalterna praedicabilis dabunt ex altera plura praedicabilia quam quinque: sed consequens est non potest gradus specificus et accens dabitur praedicabilis differentia infima, et ex differentia subalterna aeque quinque ergo fieri potest in diversitate specifica infima subalterna.

Falsum est huic argumento distinguendo ante gradus infimi et subalterni non distinguunt realiter in re gradus esse sed in re gradus infimi et subalterni neque sicut talis et talis animal non distinguunt in re animalis, distinguunt autem in re talis animalis. Ad quod additur de distinctione praedicabilium ita ut praedicabilia possint differre inter se ex uno praedicamento; et aliquando differre eorum posse in re talis et talis, et animal et intellectivum est quod differant in re gradus, atque adeo constituant diversa praedicabilia differunt in re sua reali. Unde ad confirmationem dicitur negando maiorem: neque enim unus praedicabilis desumitur aliunde quam ex eo quod in re praedicabilis in eo constituunt et ab illis quae praedicabilia talia, scilicet subalterna, infima denominantur

# Caput 8

## De compositione et simplicitate differentia infima.

Brevius oportet adnotare quod differant hae locutiones haeres indivisibilis esse, et hoc de his est in indivisibili: et res dividitur ex partibus quae: et sic hoc realiter divisibile est in corpus et anima metaphysica aut res in animal et rationale: quod indivisibilis est illa res et omnino simplex quae carens ab compositione aut in indivisibili consistit quod aliud est talis essentia sive intrinsece proportio, ut quod ab eo detrahat vel superaddat non idem realiter, ut alterum alienum essentia constituat. Sic sensus sufficienter obstet essentias res consistere in indivisibili: item et res quae suscipiunt magis et minus alia quae non suscipiunt. ut in terra vel calidum unum calidius magis calidum: aequalitas in eo duo consistit in indivisibili. non enim duorum vel trium sed aequalitas est unum, si quid detrahas vel addas omnino aufertur aequalitas.

Has positis certum est debet differentias infimas consistere in indivisibili: et hanc sententiam arriserunt et quae tres est quod peripatetici et platonicos tuentur falsum est sententia, quod nisi differentia infima consistat in indivisibili respectu diversis gradus realibus eius essentia; id est falsum est, quod differentia infima consistit in indivisibili. Consequentia legitima: et minor de se evidens manifesta sequela quod maioris probatur: non essentia unius realis et ergo, si quid addat vel detrahat talis vel veniret essentia realis probatur: etenim concerat quod omnis tamen in indivisibilibus, si non dicat aliquis eandem concernat, quod omnino erit gradus diversis rationalibus

sint tn eius esse, q in maiori tamquam absurdum inferebamus et sic inferri si n aliud addit, h diversum e a rtli posse cui addit, et propterea rale esse n het n esale prata q het rale cum h addito, et tn do cons ee eiusde esse; q res ipsa hent diversa prata rralia, et possunt eiusdem esse, si v aliquid detrahit, h immensus rali tn est eadem essalia prata q het rale quod nunc e.

Aliter vident iuniores magistri qq de simplicitate diffre disputari. Lan diffra in infima includere potest, sicut et differentias superiores, et sic ex illis coponi. Lan diffra dari, quae sit infima: cum potius diffra quam vocamus inferius nihil sit aliud quam diffrarum plurium aggregatio: quarum singula diversae sunt diffrae spei, videlicet ad alias quas tn collective collecta ipse fuerit possint: ea vero quae dicitur esse de individuo, quod cuius collectio reperiatur nusquam eadem in alio e. neque et alia singula quas si nono uti possint in alio, numquam tn fit ut eadem collective in duobus individuis occurrant et quod attinet ad qq de diffra, satis erit si ad hanc disseramus.

Dum ad hunc diffrencialitatis n repugnare q aliqua diffra conponatur ex pluribus diffris quarum nulla divisive sit convertibilis cum spe: sed collectio convertibilis sit atque adeo dari potest diffra postrema conposita ex pluribus diffris, quae singulae latius pateant quam spes, mirum e quam acriter invehant in hanc sententiam recentiores quamque eam moneant veterem philosophiam et Aristotelicos potentes animadvertere qui sic que valet eorum scripta legere, cum nostri ipsi Porphyrius testatus reliquit c. de spe et de diffra, etc. de communitatibus quin ex expressis verbis Aristoteles multis in locis topicorum et posteriorum et septimo methaphysicae referunt praeterea Themistius, Philoponus, Averroes, et credit inter peripateticos fuisse consensum. Haec praeterea opinionem auctoritate et ratione saliant innumerae qq et apertissimis verbis tradita atque recepta a talibus, quae diffra conposita sit et nisi fastidium parandum erat, conferenda erant quam plurima qq ab ipsis adversariis tradita stantes diffinitionibus, alioquin ingentes difficultates et impossibile suscipiunt qui rei cuiuvis definiendae simplicem omnino differentiam cum definito convertibilem assignare obstricti sunt.

Et deinde vero, q nulla e implicatio eorum, q plures perfectiones quarum singulae communes sunt identificent inter se, ut q nulla alia perfectione, ut sit incommunicabilis alteri; q n repugnat diffram conpositam esse quam dicimus. Ea constat namque entitas constituitur differentialiter ac quaevis alia spe quae n continet eadem prata contineret, ut supponamus, verbi gratia, rationale esse commune deo et angelis, ut concedit Porphyrius ex praeterea definiunt hoem ee animal rationale mortale: ad hanc vero quod differentia quaecumque spes assignata aut n erit animal quale n e Deus aut animal sit n erit rationale quale n e equus, aut si sit animal rationale, ut porphirii opinione n erit mortale; quod si hac omnia habeat erit homo. Ars autem n aliter conpositam, quae si ponantur ab adversariis conpositionesque nullam assignare poterunt.

Sequitur si simpliciter intelligamus, aliquid cum quo deximus obiecta, et quamvis alia destituta, dicitur in hac eius ratione, quod contra spes continetur absoluta diffra in ratione ultima. Tertio non accepimus quod non e diffra extrinseca e n ee diffra, et accepimus diffram extrinsecam e a diffra, ut potest constitui diffra ex pluribus prataris collectis; atque si ipse ee diffra propter acceptum q tale, asserti neque quid accepimus

in alio n̄ ē quā neq̄ extrinseca ē sequitur q̄ ē dif̄ra. Atque idem de concursu generico q̄ dif̄ra n̄ ē eo q̄ in aliis etiā reperiat, q̄ extrinsecus ē sequitur q̄ n̄ ē dif̄ra. Loq̄ de [illegible] vōs, q̄ sicut ratio distinguitur in vōs dif̄ra ex p̄pria sua entitate, et ex rōe sua extrinseca, sur n̄ ea constitui poterit in vōe in f̄ma dif̄ra, n̄ ō ex p̄pria p̄fectione, sed ex alia secū identificata.

Dr̄ 2° nq̄ tota sp̄es distinguit realiter a dif̄ra dif̄ra, q̄ dif̄ra adequata sp̄ei p̄t cōstare ex pluribus eas q̄b̄ [illegible] [illegible] includat realiter sp̄es [illegible] q̄ sic realiter distinguuntur a toto, sic n̄ tm̄ distinguit realiter a toto corpore et a tota anima, q̄ [illegible] si totius et singulas partes dd̄ [illegible] q̄ue erunt realiter distincta. Loq̄ q̄ [illegible] q̄ op̄s distinguit ab ea quā vocant formā dif̄ra q̄ ratis aliq̄ plurib̄ tōe sed dif̄ra adequata quā defert tn̄ realiter ab eo a quo realiter defert, q̄ [illegible] includere [illegible] Manifestu erit ista tōa [illegible] an[illegible] [illegible] q̄ aque persp̄icuū ē: nq̄ ro atal distinguit q̄ atal, sicut ab anima distinguit q̄ corpus [illegible] dist̄ includentis ab incluso quat[illegible] diuersitatis q̄ fert inter eos et q̄ nihil aliud ē quā quo q̄ differunt inverse

Dr̄ nq̄ qua libet res differt [illegible] q̄ ratam singula qua hēt, q̄ adequate differt ab alia, aggregatione pluriū dif̄raz eorū. [illegible] [illegible] differt ān entibus q̄ ens ab accidentibus q̄ substantia, ān viventibus q̄ vivens, ab insensibilibus q̄ atal, ab irrationalibus q̄ rōale: Loq̄ q̄ illud ē realiter dif̄ra vnius ab alio q̄ res vna ab alia differt: n̄ q̄ illud q̄ ē in vno et in alio n̄ ē. Dr̄ 2° q̄ si q̄ substantiæ c̄ cōia auferrent, cū nihil aliud heret, differret tū ab accidentibus q̄ substantia ē [illegible] sufficiens dif̄ra hoc ab accidenti: et similiter dr̄ de c° ratis; q̄ si ratis ē ad diversificandū sp̄es vna q̄ q̄ aggregatione pluriū dif̄raz q̄ ita nasuo [illegible] sp̄es cōstituta sit, respondat q̄ ita dif̄ra quae dicat in f̄ma. Et quā vōe et rōe f̄ratiōnibus [illegible] fert dif̄ra qua sp̄es [illegible] differt ab eo q̄ n̄ ē aliquā ro [illegible] sp̄es, [illegible] includere [illegible] potius dif̄ra adequata hac vōe nihil [illegible] aliud quā totā [illegible] sp̄e: q̄ v° [illegible] dd̄. assignamus vnā [illegible] dif̄ra q̄ ratis, n̄ ē dif̄ra adequata, [illegible] differat tn̄ ab eo, q̄ n̄ ē adequate [illegible] nq̄ ratis n̄ facit differentiā ab ipso ratis a quo tn̄ realiter differt sed inadequate; q̄ q° atal [illegible] aliis hos dif̄ra; ratis v° ideo [illegible] dif̄ra dr̄, [illegible] vōe n̄ ē alius [illegible] hos, [illegible] q̄ illud sufficienter differt hō ab eo a quo adequate differt.

Plura possent obiici sed levissima eorū, q̄ q° [illegible] [illegible] vna ē f̄ra, [illegible] metaphysice vnū debet eē dif̄ra [illegible] aggregatio illa dif̄raz [illegible] appareat qua vōe in fine identificatione cōiungant, nq̄ quā [illegible] cōiunxerunt [illegible] sicut [illegible] et dif̄ra [illegible] dif̄ra. [illegible] [illegible] q̄ hac vōe n̄ assignat vltima dif̄ra: neque rō corporis atal n̄ sit dif̄ra quā ratis. [illegible] [illegible] partitas, q̄ f̄ra physica realiter distinguat aquam [illegible] et ideo vnica [illegible] vt [illegible] tōs op̄s distinguat, nec [illegible] alia q̄ genealis dist° [illegible] in v° est f̄ra physica et [illegible] differre tota sp̄es, nq̄ dr̄ potius [illegible] differens f̄ra, a f̄ra differt q̄ [illegible]: dif̄ra v° metaphysica n̄ [illegible] ē, q̄ [illegible] ab ea [illegible] dist°, n̄ realis, quā convenire

pro ardebet cum pluribus perfectionibus: eoque cum distinctione reali conveniat cum aliis convenientia. Ad 2um negat antecedens: est oppositum videri potest in Deo, cuius attributa non habent repugnantiam et distinctiam. Ad 3um negat antecedens, assignat n. differentia ultima non simplex sed composita.

# Disputatio 4a de proprio et accidenti.

## Caput 23.

### Quid sit proprium quomodo praedicetur, et quotuplex et ad quae inferiora restituatur.

Proprium est ipso quod proprium dicitur non ut opponitur alieno, sed ut opponitur communi, aliquid proprium esse debet: quatuor autem modis unum alteri proprium est quod illi soli convenit, sic non omnibus ut Sare operam literis [illegible] huic et homini convenire potest, sed non omni homini convenit. 2o proprium est quod convenit omni, sed non soli, sicut igni convenit esse calidum, et nivi esse frigidum, ad non soli igni calor neque soli nivi convenit frigiditas. 3o modo proprium est quod convenit omni et soli, sed non semper quemadmodum soli convenit, ut soli animali, et omni convenit fonere et homini convenire canescere quod perfecti sensus etate pervenerit; 4o modo proprium dicitur quod convenit omni et soli et semper. Ita convenit homini esse risibile.

De his quae aliqua inquiri possunt. 1um quare tam ultimum proprium omni et soli et semper convenitur? Dico quod credit dimanare ab eorum essentia quorum est proprium cum quod essentia omni et soli et semper conveniat, est aliqua quae sit causa naturalis consequens est ut omni et soli et semper dimanet, ceterum est propriis alia physica alia methaphysica, physica, quae realiter distinguntur a subiectis unde dimanat ut lux a sole, nigredo a corvo, albedo a cygno, et in aliquorum opinione virtus et voluntas ab anima rationali; et hoc proprium est et realiter dimanant ab ea ita tamen ut divinitus quaeque possit ista dimanatio impendi, ita ut neque sol esset lucidus, neque ignis calidus, sed anima careret voluntate aut motu quamvis hac rationem violentia maxima natura inferret. Propria methaphysica. Quamvis non distinguuntur realiter a subiectis, et propterea non sit et realiter ab illis dimanant, ideo dicunt dimanare, quoniam ex essentia ratione naturalia inferunt, sic n. ex eo quod sit animal rationale infert quod sit risibile et admirativum.

2um inquiri potest quomodo propria definiuntur. Et ex Porphyrio dicitur proprium 4o modo quod nos tota (?) referimus [illegible] 4o modo est quod est extra essentiam et cum essentia convertitur: ita risibile convertibiliter dicitur de homine, [illegible] non importat et huiusmodi consimilis est altera, proprium est quod ab alicuius essentia dimanat quae dimanatio intelligenda est eo modo quo superius [illegible] ex pluribus haec [illegible] propria [illegible] proprii autem [illegible] et praedicabilis est solo homo unum aptum esse in multis tamquam passio. Proprietas ab eorum essentia dimanans: ut proprium est unum aptum praedicari de multis tamquam passio de quibus [illegible] explicatio ex dictis huius et antea satis nota est.

Si inquiri per quas ex illis quatuor proprii praedentibus ex-
[illegible], et convertere quas eorum sunt [illegible] 4ᵘˢ [illegible] secundo 1ᵒ et 3ᵒ, proprio [illegible] sumere [illegible],
[illegible] sola speciei, aut convertere [illegible] dimanant ab essentia [illegible] illa [illegible] quare
[illegible] duo [illegible] ad 4ᵘˢ [illegible] ad 5ᵘˢ [illegible] expectant [illegible] 2ᵒ et 4ᵒ modo [illegible] definitionibus
[illegible]; [illegible] 4ᵒ modo certissima res est: de [illegible] modo [illegible], [illegible] calor
[illegible] ab illis [illegible], [illegible] calor,
et [illegible] 2ᵒ [illegible] proprium calor est [illegible] essentia dimanant, et [illegible] accidentia [illegible]
ut [illegible] notabimus, [illegible] diversos ad diversa praedicabilia [illegible]
2ᵒ modo [illegible] convertibiliter [illegible] cuius [illegible] proprii, nihil refert, [illegible] proprie
[illegible] ad proprium 4ᵒ modo.

Si vero inquirat [illegible] de [illegible] et [illegible] extra quae [illegible] et
[illegible] abstractione, quemadmodum de [illegible] praedicabilibus [illegible]: et deinde [illegible]
ex [illegible] sit [illegible], [illegible] ad [illegible] tradit [illegible] ad [illegible], [illegible] quo-
[illegible] praedicabilitatis: neque [illegible] diutius [illegible] immoremur, quod [illegible] tradita ac repetita [illegible]

Sciendum praeterea [illegible] 4ᵘˢ [illegible] praedicabile [illegible] divisionem
in [illegible] et subalterni. proprium infimum [illegible] ab [illegible] infima dimanat, ut [illegible] ab [illegible]
alterum [illegible] subalterna, [illegible] dimanant [illegible] corporis [illegible]
et [illegible] ea quae dicuntur entis affectiones, [illegible] realiter [illegible]
[illegible] proprium infimum et subalternum et [illegible] decernas, [illegible] proprio
[illegible] et [illegible] et in multis [illegible] proprio [illegible] et [illegible] in multis [illegible];
quae [illegible], [illegible] proprium infimum [illegible] subalternum [illegible] intelligi debent, [illegible]
defendi, quod [illegible] infima et subalterna [illegible]; [illegible] ad [illegible]
[illegible] proprius [illegible] proprii de [illegible], [illegible] infimum intelligendum est.

Sanè inquirit [illegible] 4ᵘˢ praedicabilis [illegible]
sit [illegible] ad [illegible] a qua dimanat, et deinde ad individua quae [illegible]
[illegible]: et quoniam [illegible] difficultates de [illegible] exposuimus, ac [illegible] restant
ex [illegible] de [illegible] accidentibus intelligi [illegible] brevi [illegible]
[illegible]: ac 1ᵒ [illegible] proprium [illegible] species et [illegible] inferiorum, [illegible]
[illegible] et [illegible] calor [illegible] in [illegible],
[illegible] calidus, [illegible] calor [illegible] proprium [illegible] a
cuius [illegible] de [illegible] et individuis, [illegible] proprii: [illegible]
proprium [illegible] et individuis, et [illegible]; [illegible] in
[illegible] individuis et [illegible] [illegible] calor [illegible]
[illegible] igne, [illegible] calor [illegible]

2ᵒ [illegible] proprium [illegible] praedicabile in ordine ad [illegible] a qua
dimanat; [illegible] in ordine ad [illegible] inferiora. [illegible] quam [illegible]
de [illegible] proprium multiplicat in [illegible], multiplicat [illegible] in inferioribus [illegible]
diximus proprium [illegible] in ordine ad inferiora [illegible], [illegible] intelligenda [illegible]
quasi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible]

albus, e in fenus stb. albedinem primum e.



## Caput 23.

## Accens 5 Prabile definit, eiusque inferiora monstrant.

Ultima entis divisio fit in substantiam et accens. substantia e ens per se, accens e ens in alio: et existe realiter non pot nisi in alio inhereat: non aut accens phicum, sive metaphysicum apelari debet: nam aliud non a pens, ... quod alterius rei contingenter insuerit, sive sit substantia sive accens ... ut albedo est accens hominis, sed etiam accens corpori et animatum, et vivo accens et hominis, quamvis ista ... substantia sint: ... loquutione ... hac accidentaliter ... non in priori acceptione, de accidente loquimur: sed de posteriori.

Accens ... hac ratione definit a Porphyrio ... quod adesse et abesse pot ... subiecti corruptionem, ... diceret accens e illud, quod sive adsit sive non adsit subiecto, nihil ad eius ... : et notandum e ... et non ... adesse et abesse, ... adesse et abesse ... quod ... pot, ... accens e quod pot adesse, et pot abesse ... notatione ... explicatio accipiendi copula et ... disiunctiva, quasi diceret ... adesse vel adesse pot ... falsa e ... interpretatio; ... disiunctiva ... adesse vel abesse pot hoc. ex his satis liquet accens ... ita apelari, ut distinguat a substantia, ... distinguat ab esse ... proprio.

Si obiicies ... pot ... mors ... hominis et ... adesse ... subiecto ... corrumpat, ... non e recta accidentis def. Deinde praeterea ... subiecti corruptione ... accia ... et abesse subiecto ... animadversio ... exceptione ... sine subiecti corruptione: et ... hanc interpretationem ... morte hominis ... hominis existens ... moriatur homo ... hominis ... perseverat, semper ... fallit.

1° obiicit ... accens posse adesse et abesse subiecto, ... intelligit ut abesse posit realiter, ... intentionaliter, utrumque falsum e, ... recte definit accens. Minor ... realiter ... separari, ... abstractione ... auferat ... circumferri ... dealbare ... quo ... albedo ... auferri posse ... subiecto ... auferri ... accens ... negative ... sine subiecti corruptione, ... intelligi subiectum non ... accens; ... intelligi sine ... accens ... homo ... sive carens albedine, sive ... intelligi ... possit ... intelligi ... albedine ... sicut ... frigiditate quamvis ... ex his ... accens ... separabile et inseparabile realiter, quamvis ... inseparabilia sint

Quae diximus accidens supra explicant, secundum quod praedicabile neque praedicamentali ea et accidenti subiici ut erunt. Accidens praedicabile definitur quod unum aptum est in multis contingenter, ex qua ratione explicavimus commune illud in multis contingenter, neque falsa est quod non omnia accidentia praedicabilia in quale sunt, ut solet qualitas, si ut explicat in quale, ut oportet, neque satis est explicat vocem contingenter haec quae ad ea est accidentalis, quod unum aptum praedicari de multis contingenter. Et ex his duo constant, quod accidens praedicabile non est accidens in abstracto sed in concreto, scilicet non albedo sed album, non enim et non albedo praedicatur de multis, dicimus enim: homo est albus, non homo est albedo. Unde constat inferiora huius etiam accidentis non esse accidentia ipsa in abstracto, sed subiecta quae insunt, neque haec praedicatio haec albedo est albedo non est praedicatio accidentis, sed essentialis; hoc autem est accidentis huius albi.

Rogabit quispiam utrum accidens ut sit praedicabile necessario debeat esse in pluribus. Respondeo negative, quia si albedo unico homini existat solo, et ex inde abstrahatur, non album hoc erit vere accidens, quamvis actu non sit in pluribus, et ratio est quia satis est quod possit esse in pluribus; negari autem non potest quin album ut sic possit esse in pluribus, immo etiam si unica albedo existeret in pluribus subiectis, et in illis existeret, existeret actualiter ratio accidentis, quod et si multi essent albedo multiplicaretur tamen albedo et existerent plura, existeret ratio accidentis. Hic tamen non obstant quominus ut actualiter ponatur actu de subiectis, requirat ut minimum accidium ex ista conditione in ea fratrum, ipso etiam et semper requirit existentia subiectorum, neque enim recte quisquam diceret antechristum esse album: at praedicationes accidentis intentionalis et negationis frequenter non requirunt existentiam; neque quimeram dici cognitam, et antichristum non scribere, atque distinctus a Deo, quamvis nec existat.

## Disp. 5a

# De communitatibus et differentiis praedicabilium. c. 14.

## Quaerendum utrum sit commune quinque praedicabilibus

Porphyrius per plura capita ostendit quae conveniant, ac differant praedicabilia, quae ad commentatores, et in toto tractatu inculcata, ut multis egeant commentatore: nostri quaerendi difficultates aliquas expenderem, quarum solutio lucem allatura sit praedicabilium doctrinae. Ac primo cum essentialia omnia in ratione universalis conveniant, certum est universale esse illis commune et ab omnibus praedicabilibus abstrahi posse rationem eius, quod tamen aliqui negaverunt, cum universale sit concretum ex natura communi et abstractione, crediderim differenter. Sed quaeritur utrum ens in communi, seu tale collectio omnium entium: atque adeo ratione in communi esse concretum ex entitate abstracta etc.

Argumentum est quod nemo expressit a nemine tamen negandum existimo: duplex autem ratio est, prima quoniam universale in communi est intentio, ut constat ex supra dictis, et ubi non maior ratio intentionis, et sic certe nullum aliud obiectum assignari potest, ex quo universalia constituat, nisi ens in communi, quod ex ipso componitur; neque est aliud obiectum designare terminum patere debeat quam ens, non potest comprehendere nobis via alia; neque ens ipsum in communi aliquid est, per adversarios, quod non potest latius patere quam ipsum universale in communi. Dicitur quod sicut in nostra sententia non est collectio omnium inferiorum, sed universale in communi est collectio omnium formalium, sed collectio omnium

Uniq. e ens in coi, q. vle incoi p̄mali e ens in coi. Uniq. p'ng ungula tha otinent intra suacota inferiora, q. sub vle in coi, sub quo oia sta otineat, otinent et oia alia entia, et a ne nullu.. tale sit, qd extra ..., ..... collocari possit ..., ... coi E collectio ..... entiu ..., ..... ens in coi, q. e l. c.

Sed ro ..... ..... in coi ..... entis, ..... ..... ..., qd si ens in coi ..... abstractio ..... ..... ..... ..... p̄mali afert ens in coi: Eoa ..... ..... ..... ..... ens p̄ abstractione ..... unitate ..... ..... ..... ..... ..... ..... ..... ..... in multis ..... entis in coi: ..... ..... ... ..... existere, ..... ..... ..... ens in coi e colectio ..... entium, ..... ..... in multis ..... ..., q. ..... ..... negadat unitas ..., idest qd ens in coi ..... unitate ..., et si ..... ..... auferas, idest e qd ex utroque relinquit. Et ex his ... dictis colligit ens in coi e vle in coi denominative ... ex ente et abstractione ... vle in coi quiditative ....

Q. adeo qq. ..... vle sit genus ..... quinque p̄dabilia. ..... divisio ..... in p̄dabilia ..... ..... ..... ..... ..... in suba. ..... ..., ..... quinque p̄dabilia acci..... ..... quiditative, aut denominative acci..... quiditative ..... ex nais ..... et ex abstractione ..... e vle in coi ..... superius e tale instar generis ad p̄dabilia, et ..... e qd vle in coi e pars essetialis ..... ..... ad ..... p̄dabilia, ..... ..... oia ..... ..., ..... in singulis ..... ..... ..... ..... aliqui dixerunt vle esse equivocu ... p̄dabilibus, caret fundo. Dixi vle esse ..... superius e tale instar generis ..... p̄dabilium, et ..... ..... absolute e genus, ..... ..... ..., ..... ..... ..... ..., ..... ..... ..... vertamus ..... ..... ..... ..... voca substantia ..... accentis, ..... ..... negare: ..... ..... ..... ..... ..... ..... debere ..... genus ..... ..... ..... ..... ..... ..... ..... et accens. ..... ..... ..... ..... genus.

..... si acceperent p̄dabilia denominative ..... ..... gra ..... nominant, quemadmodum ... accidentaliter ..... ..., ..... ..... illos ... accens et divisio ..... in p̄dabilia e divisio accentis in ..., quemadmodum divisio albi in lac et nivem: ... quemadmodum ..... ..... e tale ..... ..... albo, accidentale ..... ..... ..... ..... ..... .

..... ..... ..... ..... ..... ..... ..... ..... vle sit superius et inferius gre, et accenti in coi. De qua dificultate superius ... hic acc..... ..... ..... superius ..... ..... ..... accenti: ..... ..... aliunde sit peculiare genus, et peculiare accens sub ..... ..... accenti ..... inferius ..... ..... ..., et genus in coi ... accens ..... ..... ..... denominative genus ... et accens qui..... acceperant ..... ..... vle accepi ..... fundali ..... genus et accens, et sit superius gre et accenti: ..... ..... ..... vle quiditative, genus ... et accens denominative. Et sic genus e fundaliter ..... ..... accens, et ..... ..... .....

Duo obta poss opponi et si vle versu ut ens ut ei cog-

daret aliq. complexu qd contineret vince efusq qua continet ens, transiret impossibile quod est impossibile id unde infert. Pro sequuturam autem, q. vle si contineret c[...] compatiente continet et ulterius contineret abstractione dist. q. vle est ad plura se extendit quam ens, habe vi tde de ens: ans pr. q. vle se extendit ad entia et non entia quod vle extendi versus. Ds ergo negando maiorem: ad confirmationem dicitur abstractione contineri sub ente in ea qua nunc est. ergo v. To prob. abs. vle repeti abstractione; nam semel affert esse sub mali, et iterum seque-

ntiali: quemadmodum ens in isto complexo tu et puer, Lus vero includit, semel esse sub tue iterum esse. Ad rationem Ds negando ans ad probationem tu exig. dicitur entia tota et non ens in tota genere tha, et similitudine, adeoque vle ut ite pote ans tum se extendit ad illa quod accipiat ens in genere, eoque essens ad illa pendit.

Ad 2um, postea in ferri in infinitum, si quod diximus de 1o, esse, non ens abstrahens quod est vle in eor. tr. alia cog. ne cognoscet, et sic vi ens vle in eor. deinde 3o advenire cog., et 3us vle in eor. contineri, et sic in infinitum. Ds nullum est absurdum hunc processum in infinitum cedere non plerumque cedente dei scien. actu tota in aeternitate infinita pr. decurrent. Ille vero processus negandus est, q. inferat rationem ponendis ex unius rei finita possitione et hinc de cons. p cog. plures plura essent ocreta ex ente et abstractione, plura ens et ocreta quod vle ante in eor. nullum tamen absurdum est; dicitur in si. male sit ide nihil refert quod tota ocretum quod est vle in eor. distinctum sit ab alio ocreto quod est aliud vle in eor., usquequo eorum sicut ante in eor., nihil aliud est quam quod male sit ide, quod non sint duo tha, nihil aliud importat quam duas cog.

# Caput 2um.

## Prabilia inter se quo ad nu ac distinctionem comparant.

Rel[i]gio[sissi]mi ss Plenaque Ktes Porphyriani sectarii summa attentione probantes; divisionem vle in quinque prabilia quae apud illos nova admodum acceptae factae et credibile est, et proinde adventu quinque praedicabilia esse in finitas. Hae ut decernamus advertendum est ex diversis illis numerari hac tha, si prabilia pramentum et prata, prata illatis quia quacumque res in sup. ne describo trumb., et sic vi prati in actu dicitur cons. est pramentis et prabilibus pramentis aut desinant ex eo quod res lt. in se, non sit sub ratione significativa significantitas qualitas de qua dune eos.

Prabilia ex sua tr. sumunt, tu est ex connexione pram cum subiecto vel tibi cum prato nam qualis est ista connexio tale ostendit prabile, et propterea quod eodem tum connexionis colorum in eor. cum albedine quo a talem eor. cum tibe, idem cuiusque ide prabile instituit de diversis pramentis. Docent quod Ktes quinque modis prati cum subiecto connecti posse in prabilibus, directis vle in q. subiicit. id quod inferius

& et praedr superius, neg reliqua praediones negativa aut indirecte nullum praedicabile ostendunt quinque praedicabilia ex his colligunt, et nisi pluraque esse pau ciora, quam nos diximus, sunt, concedi.

Lsic quid praedicatum vel de alio narum vel stringenter si stringenter accens, vel tamquam essentiale, vel tamquam essentiale et proprium. Si tam quam essentiale est tota essentia vel pars, si tota essentia est species, si pars indifferens est genus, si pars determinans est differentia: si contingenter ex eodem quod praedicatur vel essentiale vel accidens atque eodem quo sit praecurrit. Ergo sic vel quod praedicatur vel praedicatum quale vel in quid, si in quid, si pluribus species vero in quid in pluribus genus, si praedicatur in quale, si in quale essentiale et differentia, si in quale narum et proprium, si in quale stringens est accens.

Hanc ipsi (?) ex hac voce veritate, in his quinque nec ordo praedicabilium nihil est firmius, sed tota voluntaria ..., Porphyrio hac quinque, ut putant, ostendunt plura vel pauciora et quod sit nos praedicabilium colligere ex divisione immediata vel ex mediata: si ... pauciora sit, si plura, quam nos ipse voluntarius est: minoris propositionis solvunt argumenta huius ab Aristotele inventa ... praedicabilium: nec divisio est immediata ... ex adversariorum rationibus aperte colligit. nec immediate dividunt in duo tantum, aut in praedicabile in quid vel in quale, aut in vivens (?) vel stringens, vel accidentale et essentiale, et rursus hac duo membra ... alio ... vel dividunt, ut in quid ... vel in specie, in quale ... et quale narum vel stringens, idem ... de ... divisionibus ...

Ex deinde ... praedicabilia quinque ... rogali quae praedicabilis inferiore ... divisio in quinque ... immediatis, eo ... cordens ... praedicatur in quid superius, ... aut ... praedicabiliter, ... in quid. hac autem ... inferiore ... praedicatur ... hoc ... infra praedicabilia et mediata, ... eadem ... quo facta in ... , ... in plura fieri; ... tota quod potuit fieri ... separabile et inseparabile intrinsece et extrinsece, ... et ... nihilominus ... hoc ... voluntate ... pendeant at probabimus ... voluntati obtemperare.

Ostendimus hac ... non ... agregandas praedicabilia quae aliqui agregarunt, ... detrahenda quae detraxerunt ... quidam ... praedicabile ... ac septimum fortasse ... entis, alias ... rationes quae transcendentes ... in ... ultimis ... Deinde ... ex superioribus ... praedicata et praedicamenta quae praedicabilia ... pauciora ... infra ... in ... duo praedicabilia ... plura praedicabilia, eo quod ... eorum ... praedicata ... Coveris (?) nos expediens ... mecum ...

Hoc tamque ... difficultas ... species infima et subalterna ostendunt duo praedicabilia, ... differentia ... infima et subalterna, ... et accens ... subalterna ... species subalterna est genus et genus ... infima ... duo praedicabilia, ... species subalterna et ... infima ... duo ... nec ... genus ... species subalterna praedicatur in pluribus specie differentibus in quid, et species infima de pluribus ... in ... differentia ...

Atque ex his quae dicta sunt patet quid sit respondendum ad rationem, ideo per species subalternas quae tamen diversis practicis constituere absque extremum speciem propria differentia subalterna et infima, species ut dictum, sicut in opinione et actibus; quamvis differentia infima et subalterna distant essentialiter in re infima et subalterna non tamen differentia ut sic idem quoad et ratione ut sic, equivocatio in speciei infimae et subalternae.

Quod attinet ad ea quae dicunt practicas esse species infimas non video affirmare velim duplici ratione; sententiamque quae dicta fuit esse species infimas multi defendunt; prima ratio ex parte practicis, quia practica quaelibet ut probavimus per se dividitur in alias practicas quae sunt species, et in practica infima et subalterna, quod practicae quinque non sunt species infimae: secunda quia species infima dividitur non species sed in inferiora et distincta. Haec solutio recentiorum aliquibus momenti est, sed ex parte ipsius, asserunt enim duo quae non differunt inter se in re practicis, quamvis differre possint in re infima et subalterna; quod sic arguit quamvis homo et equus differant in genere sensibili et non in re animalis animal erit species subalterna cum homo et equus: et est duo quae quamvis non differant in re practicis tamen practicis non per ea species subalterna cum utrisque sed et non huius et illius et, neque ut species aliqua subalterna praedicatio opus est ut inferiora differant in illa, sed satis est si inferiora addant differentias aliquas species diversas, quemadmodum in superius ut sic addunt differentiae infimae et subalternae et aliae quae non ita se habent, et solutio haec alio instrumento diceret absurda esset species subalterna, neque enim patet quod homo et equus non in inferiora species diversa essentia sub animali, neque animal est species subalterna, quia homo et equus differunt in re animalis.

Secunda ratio ex parte inferioris est, quoniam si practicae essent species infimae sequeretur quod duo quaecumque solo numero inter se differre, atque eodem modo species duas et differentias. Conclusio est falsa, quia practica non sunt species infimae. Sed quaestio maioris dubium et merito; inferiora enim species infimae solo non debent differre numero ?; sed quod gradus ?? non differunt ? in re ?, quod neque differunt ? per ? in re ? ut sic nihil affert quo differant quae per ?, quod falso supponunt adversarii quae inter se ? non differre, neque assignare debent sed quo differant, quemadmodum ? et ? nullo modo differunt in re hominis, atque adeo ut inter se ? aliqua re differentiae opus est ?, aut aliquam aliquid differentia addere, ita ut quae duo dicat non est aliquo duo modo differre opus est adiungere aliquid quod ? in utroque ? ?, in qua ?; ?? quod ? ea re qua differat eadem differre faciet quae ? illud: unde ? hoc ?

Nam duo istae species homo et equus aut non differunt inter se, ergo non, aut si differunt, differunt specie; quod sic ostendit homo ut species ? ? ex homo et abstractione, et leo ? ? ex leone et abstractione; sed haec duo ? ? quo differunt differunt specie, quod ? differunt non ? differunt specie: minor haec ultima probatur; si enim acciperemus ipsas species ? ?, certum est specie differre, sicut differt homo a leone: ? ? specie differunt abstractionis illa ? ? alia hominis alia leonis, ? differat specie, quod ? cognita specie differunt, ? ut abstractio leonis ab hominis abstractione differt specie (?) si ? integra ? manifeste ? ex his specie differre illa ? specie differunt, quae dicuntur ? diversae species. ? haec de practicis ac de toto ? Libro dicta sint.

# Liber 3

## Commentariorum in universam Aristotis dialecticam

### Tr. Primus

### In praedicam[ta] Aristotelis

### Disp. 1

### De his quae ante praedicam[ta] noantur

### Cap. I[m]

Ca omnia, quae in toto praedicam[to] Libro tradunt[ur] brevi recensent

Gregina: ... Deo adiuvante diaboli monstra quorum ad aspectus terrori est his qui animos ad ... quam quae difficultate desponderet, his vero ... difficultate animus ac virtus accrescit robustior, eorum victoria Laboris stimulus et gloria fomes et purissima voluptatis dirimentis factores illis memorant Poetae ... in lucidissimo Phoebi curru in feliciori auriga admissus in monstra illa incurrit, quae ... circumstant, ... pavore ... Lira dirigisse, et currum perdere actus ... periisse. Vereor ne quae ex nobis audi toribus ... occupavit ... plurima ... face ... difficultates ... et ... suus amor ... superavit ... ultima ... terrore ... Luciferque ... aufugerit inter noctuas numerandus, tu noctuas illas minervales, severe ... et ... planissima ... quae restant, ... in universa ... qua ... sponte cedent, ... more, ... victoria qua princeps ... et ... vires ... capiunt, et ... dedititiae stendant.

Volens itaque ... instituere, ... notitiam ... in toto Libro quaeque ... ex ... praedicamenta Latine, Graeca cathegoria ... videret quatuor capita partitus ... quaeque sequentia capita praedicamenta ipsa explanant, quinque ultima ea quae ... post praedicamenta ... ac ... nobis ... tradidit ab Arist.

Primum caput agit de univocis, equivocis et denominativis, 2° de complexis et incomplexis, 3° duas regulas tradit quas infra exponemus ... in praedicamento ... divisiones duas ... praedicamenta posuit; ... sequentia capita singula praedicamenta ... tior quinque aliis capitibus nonnulla quae sine praedicamenta declaranda ... meminerat ... adeo ... decimo agit de oppositis, undecimo de ... priori, duodecimo de ... decimo tertio de speciebus motus: decimo 4° de modis habere.

Hanc ... nacti occasionem recentiores aliqui ... multa ... et importune examinanda ... omitenda ... de ... entis ... ac inde ... in analogo ... univoca ... huius disputationis ... aliquam ... in transcurrendo ... logicarum ..., et ... an ex transcendentia ... hac ... habemus, ... tractatus ... Deinde ... praedicamenta ... inutilissime ... negligentes ... quam ... exinstitutum ...

De univocis equivocis analogis denominativis.

Complexis et incomplexis ... Libro ... et quamvis ... hic agit diversa ... eadem ... doctrina ... alia ... vocata, alia univoca univocata alia ... equivocantia, alia equivocata, ... talis ... univocis

aut sceptus, univoca equivoci et univoci generaliter, quos sic exposuimus: at vero equivoca cum vocata et quae partim eadem vocant res ipsa quae vocem, partim vari sint

quemadmodum vocantur equivoca, equivocans per se, cum plura hoc plura significata quae huic voci correspondet dicuntur equivoca equivocata...

...

...

...

fide: equivoca quorum diversa et nomen idem et sic quod dictum ex dictis generaliter.

# Caput 13

## De regulis et legibus res in praedicamento collocandae observant

Duas regulas instituit Aristoteles: una alia res collocant in linea recta praedicamentali, quae prima regula est, alia ad latus aponunt, quae secunda regula deservit: prima regula est quod de praedicato, dicitur de eiusdem praedicati subiecto...

...

...

...

Secunda regula est, diversorum generum et non subalternatim positorum diversae sunt differentiae...

...

...

...

...

rari in ordine ad praedicamentum...

...

...

...

...

...

...

Rebus in praedicamentis locandis octo conditiones instituit Aristoteles quas et his versibus comprehenderunt

Vox una et simplex rebus omnia locandis:

Entia per se finita realia tota.

Quarum priores versantur tres leges vocabulorum posteriores quinque rebus sanciunt. 1ª lex quoad
est ut sit una vox et univoca, excludent enim aequivoca et analoga, et [illegible]
vocum doctrina praemisit [illegible]. 2ª est ut simplex, i. incomplexa [illegible] et [illegible]
quo is in praedicamento ponenda; sed ut postea dicemus res debent esse finitae non poterit
vox quae in praedicamento ponitur infinito significare, aliter voces debent esse rebus accommodatae;
3ª qui res quae ponuntur in praedicamento substantiae significari debent in concreto, ut animal
non animalitas et homo non humanitas; 4ª quae vero in praedicamentis accidentis significari debent in abstracto
ut albedo et non album, [illegible] non [illegible], [illegible] hanc regulam [illegible] accidentibus, quia
concreta accidentium [illegible] significant subiectum in recto, quod subiectum frequentissime est substantia; quare
substantia collocetur in praedicamento aliquo accidentis [illegible] et accidens non in concreto [illegible]
tractu; quoad substantiam [illegible] praedicamentalis [illegible] ad res 1º diversas distin-
guendas; ita ut nisi in [illegible] [illegible] quantitas fieri posset et praedicamenta non [illegible], at
praedicamentum substantiae et accidentis solo distinguitur inter se [illegible] ex parte rei significatae, sed etiam
modo significandi, et non significet utrumque in concreto neque utrumque in abstracto. [illegible] si accidentia sig-
nificanda sunt in abstracto, substantia in concreto debebit significari.

Quinque alia conditiones rebus ipsis accommodant. 1º debent
esse entia, et sic excludunt negationes [illegible] membra dividentia continere debent sub [illegible],
sed sub ente in communi quod est divisum in membra entia, quae non entia non possunt in praedicamento locari.
2º debent esse entia per se, et sic excludunt entia per accidens. Entia per accidens duplicia sunt,
1º quae componuntur ex rebus diversorum praedicamentorum, ut album ex subiecto substantiali aut quantitate,
et ex qualitate albedinis; 2º quae ex rebus eiusdem praedicamenti [illegible] inter [illegible]
constant, ut acervus lapidum [illegible] debeant [illegible] excludant [illegible] entia per accidens haec
[illegible], quoniam entia per accidens priori modo continent ab [illegible] praedicamentali, ideo quia continent [illegible]
[illegible]: non [illegible] ente per accidens aliquod praedicamentum instituendum est entia 2º [illegible]. 2º modo non
[illegible] unione substantiali constent ex diversissimis rebus [illegible]
[illegible] requirerent

3º debent esse finita, qua conditione [illegible] intelligunt
ut sit necessario finita, et limitata, i. creatura quamvis alioquin infinita sit in dura-
tione [illegible] et intentione [illegible], et sic solus Deus a praedicamento excludetur. [illegible]
[illegible] nisi [illegible] voluntas. 4º debent esse entia realia,
ut entia rationis excludantur. [illegible] eadem est quam [illegible] ens quod dividitur est ens reale,
[illegible] omnia membra dividentia [illegible] realia [illegible] debent [illegible], cuius conditionis ratio,
et explicatio sequenti cap. tradetur.

## Caput 9um

## Ens quod sit ens quod in praedicamenta dividitur, id est ens completum et incompletum.

Ens Reale communiter acceptum est id quod potest existere, seu cui non repugnat esse, haec autem repugnantia nihil est aliud, quam quod in gratiis entis non includatur contradictio: repugnantia enim contradictio est, quare illa tantum existere repugnant quae secum contradictionem implicant. Ens hac ratione explicatum est ab arbitrio et sic obtenditur multipliciter definitum, quod in sua latitudine acceptum primo dividitur ab Arte in substantiam et accidens, deinde in decem praedicamenta, de quorum divisionibus infra dicendum erit; dividitur alterius potest in ens praedicamentale et non praedicabile de ultimo ex iis explicatis cognoscetur, ens quod praedicabile est quod a fuit conditiones praedicamentum et non de finiri potest, est ens per se completum reale cui non repugnat existere.

Huius entis praedicamentalis proprietates serio disponere ad methaphysicam pertinet, quo ad praesens autem videndum opportebit, quid sit ens completum et in completum tam physice, quam methaphysice exponamus. Et aliqui dixerunt ens completum per eorum actionem dispositionem, incompletum per [illegible] haec acceptio nimis angusta est, neque vera entia completa cum conditionem quam plurima quae neque sunt neque completa. Ens quod physice completum est illud quod ex natura sua non petit constituere unum per se cum alio dicitur physicum. Ubi tamen tenendum est ens completum non petat ex natura sua constituere, quamvis constituat. Sic aqua et aliae partes cum alterius corporis homogenei componant unum per se completum in se, quia id non petunt ex natura constituere unum per se, quae tale constituunt corpus et anima, accidens cum substantia constituunt unum, sed non unum per se, et praeterea accidens non est completum tum correlativi quod constituit.

In genere physico, id quod ante compositionem de ea compositum quare necesse est ut partes compositi sint realiter distinctae, non si se distinguunt, ut animal et rationale non erit compositum in genere physico sed in methaphysico. Et his animadversis plura possunt inferri non unum sufficiat ens incompletum tali modo praeordinatum ad aliud, non autem ad quodcumque aliud sed ad illud quod cum petit componere unum per se, quare pars una materiae non dicitur incompleta per ordinem ad aliam eiusdem materiae sed per ordinem ad formam animae cui unienda est, ut unum per se constituat.

Alii tale exponunt ens physice completum esse illud quod non ordinatur ex natura sua ad constituendum unum cum alio. Petes quid sit ordinari ex natura sua. Respondeo a posteriori colligendum esse ex violentia inferenda rei, aut in statu praeternaturali res servanda, quia non componeret totum, colligitur eam ordinari ad componendum, scilicet non si materia retineret omnem formam in statu violento, aut praeter naturali persisteret: quare ex hoc capite ens in completum et accidens paria, quamvis accidens non sit in completum tum substantiae quoniam per se non potestatem pars ex quo eam alterius unione naturaliter sit existere nec illa sit illata violentia et non ordinatur ex natura sua ad componendum per se constat in aqua patet.

Ens completum et incompletum methaphysice dividuntur ex communi hac enim, nam aequivoca inter physici et methaphysici: certe enim ex placito pendeat harum vocum acceptio ut cuique libet usurpant, sed aliqui praeterea methaphysice completum dicunt esse quod non ordinatur ad constituendum aliquod unum methaphysice in completum quod ordinatur. Unde cum sola species in summa non ordinetur ad aliud constituendum, haec sola erit methaphysice completa, et omnia praedicata sive generica, sive differentialia erunt methaphysice incompleta: cum alia ad [illegible] constituenda ordinent. Alii ens methaphysice completum definiunt compositione explicant quod est methaphysice completum praeter differentiam in quo incompletum est, [illegible] physice incompletum [illegible] et

sic spes extra sui et poterunt completa methaphce: non autem via nos spes ex quibus anima et in ... sed incomplete; quod prudentia et ars tria sunt suis speciebus completa: ultra praeterea omnes in specie sunt methaphce ... praeter aggregatione 3o aliter excusari solet ens methaphce completum quod praestat ad unum per se statum, et methaphce incompletum quod praestat ad unum alterius servitute, specifice ... sive incompletum quia per ex ... explanationibus explandarit pendet eum ex subito alterius ... videt potiori tempore admittendum, quod alior ...

Hoc autem advertendum videtur quod ens praedicamentale sumitur ... ut completum intelligendum et de completo physice; nihilominus ... essentia physice in specie ... in praedicamentum ad Lepore ... Coi autem sensu si firmatum est constat eum sub methaphce quod omnes exemplo ... sint methaphce incomplete, quas tamen in praedicamento ad latus collocavit Aristoteles ... quod methaphce completa ... in linea recta praedicamentali: incompleta vero methaphce ad latus adiacent.

## Disp. 2a

# Divisio entis in decem praedicamenta traditur et singula explanantur.

## Cap. 1um

## Praemissis entis divisionibus de 1o praedicamento substantiae agitur.

Licet entis divisione in substantiam et accidens, ut ... ex arte Philosophi: substantia est ens per se stans, et non in alio: deceptum vero subito multas agitant et implexas difficultates in methaphysica ... tamen et in ... tamen merito ... substantiam quod definimus: ens quod per se stat et non in alio cuius ... sensus ut percipiatur, explicare oportet, quod vocibus ... ... quod exposuimus: per se stare ... quemadmodum nomen ipsum substantiae de ... tantum ... subsistendo, eo quod ... substat, ... accidentibus substantiant ... ab ullo alio substentari necesse sit. Clarius ... accidenti exp... ... sicut etiam alias ... pars ... ... definitum hic et substantiam ... accidens.

Accidens autem est ens in alio. Et quoniam multis modis contingit unum in alio esse, breviter indicandi ... ... proprie accidentis ... comparat. ... in alio, ut pars in toto. 2o ... in ... sunt accidentales sive ... in ... ut effectus in causa; hi omnes tamen ... in alio ... substantia, et accidentia ... in alio tamquam in subiecto inhaesionis, ... dependet ... et ab eo ... pendet ... Et ... accidens, ... accidens ... ornat, ... accidens ... existere ... substantiales ... pendeat; ... substantia pendet ... informationis ... inhaesionis.

Altera entis divisione in decem praedicamenta ... explicavit Aristoteles; quae praedicamenta si quis ... memoria retinere ... referiat

Arbor sex servos ardore refrigerat ustos

Ruri, cras, stabo: sed tunicatus ero

Arbor significat substantiam, quae ceterorum est praedicamentorum radix. Sex denotat quantitatem: servos relationem: ardore qualitatem, refrigerat actionem: ustos passionem: ruri significat ubi, ... locum:

oras qd [illegible] tempus stabo sitis: mansatur [illegible] circa hac in [illegible] [illegible] antecedant [illegible] certe ut recta non sit [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliter [illegible] [illegible] [illegible] occurret cuique ali[illegible] qd non posset [illegible] ex [illegible] revocari; et ad [illegible] videmus nullum [illegible] in altero includi, [illegible] et [illegible] divisio: non [illegible] aliter melius [illegible] [illegible] [illegible] si nihil in toto diviso sit, quod non ad membrorum aliquod reducat, et membrorum nullum [illegible], in [illegible] tanquam in superiori [illegible].

[illegible] qd ad [illegible] praedicamentum substantiae [illegible], [illegible] substantia praedicamentalis [illegible], si superiori addas [illegible] praedicamenti [illegible] substantia [illegible] praedicamentalis, ens per se finitum et [illegible] [illegible] quae substantia [illegible] [illegible] in [illegible] et 2 in [illegible] [illegible] est quae neque in subiecto neque de subiecto [illegible], et [illegible] intelligendum est [illegible] substantiae [illegible]. [illegible] pars [illegible] in subiecto non [illegible] est omni substantiae, [illegible] de subiecto dicatur id peculiare est [illegible] substantiae, et [illegible] intelligendum, ut nequeat [illegible] [illegible] et doctrinalis; unde [illegible] solum individuum [illegible] substantiam [illegible] [illegible], [illegible], quae de nullo subiecto dicere [illegible].

(Substantia est quae in subiecto non est, et de subiecto [illegible], quasi diceret [illegible] substantiam [illegible] [illegible] in alio tanquam in subiecto inhaesionis, de subiecto [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] praedicationis, unde [illegible] substantia [illegible] superiorum et generica, quae praedicantur [illegible] de [illegible], ut [illegible] [illegible] et [illegible] duo libet adnotare, [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], primum accipi [illegible] subiecto inhaesionis, quod apud antiquos nominari solet [illegible], [illegible] accipit [illegible] praedicationis, quod apud [illegible] [illegible] [illegible].

Alterum est [illegible] clariora quae diximus [illegible], [illegible] non [illegible] [illegible] accidentia [illegible], quod in subiecto sint, et de subiecto non dicantur; [illegible] et substantiis max[illegible] [illegible] intelligendum est, ut accidentia [illegible] abstracto, [illegible] in praedicamentis non [illegible] subiectis in [illegible] [illegible] [illegible] albedinem [illegible] [illegible] in abstracto, [illegible] [illegible] in abstracto [illegible], ut albedo est color, de subiectis [illegible] in concreto et praedicatione denominativa, ut [illegible] est albus: [illegible] substantia de [illegible] quidditative [illegible]. [illegible] accidentia [illegible] quidditative dicantur de subiectis, haec [illegible] non erunt inhaesionis, sed [illegible] praedicationis.

[illegible] sex [illegible] proprietates numerantur [illegible]: [illegible] quod subiecto non inhaereat, ut explicavimus, et [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] proprietas [illegible] [illegible] praedicamentalis [illegible]. 3a quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod in recto [illegible] [illegible].
4a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] substantia ignis et aqua [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] calore et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] calore, [illegible] frigiditate [illegible], et [illegible] frigida [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alterius [illegible]. 5a [illegible] non [illegible] [illegible] et minus in gradu et perfectione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non magis [illegible] [illegible]. 6a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] successive recipere qualitates [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] frigida est, [illegible] calore [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] movet.

## Caput 2um De quantitate

[illegible] quantitas [illegible] extensione partium extra [illegible] [illegible] extensio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] entitativa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: alia [illegible] extensio [illegible] [illegible] [illegible] post [illegible] manus immediate [illegible] brachio et non capiti [illegible] [illegible] extensio [illegible] [illegible] 3a extensio localis, qua una pars est extra locum alterius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. 4a extensio [illegible] in ordine ad [illegible]

tes petunt et alia extra locum, diax petererat et impenetrabiles, neque enim manus ad-
brachii aliam eundem et locum occupare potest, quia per istorum corpus una quantitas alteram ab eodem loco
excludit: hoc est extensio propria est quantitatis, quae sic definitur: est quantitas accidens
corporeum radix extensionis et impenetrationis, dico autem extensio et impenetratio sunt radix
quaerite, ut auferri potest a quantitate, quare ipsa existit in Christi Domini in natura ...
neque propterea ... esse quantitas, quamvis enim impenetratio et extensio ...
permanebat illorum tamen radix impenetrationis et extensionis in ipsa radice ...

Dividunt res quantitatis in continuam et discretam.
Continua est cuius partes aliquo termino communi copulantur: cuius autem causa, mihi quae vocant ... ;
neque manus copulata est brachio, cum non unio quia partes sunt copulantur, sed cuiusque partis, quae
... recipit, et quod ... et extensione partis ... manus ... extendit.
... ipsa immediate brachio unit: de hac quantitate satis dicemus sexto physicorum
Libro, ubi omnes difficultates ... et ... quidam dicunt catasta quantitatis
et ... sententia extat. Discreta quantitas est cuius partes nullo termino copulantur
... duo homines constituunt quantitatem discretam. Continua quantitas dividitur
in lineam, superficiem et corpus: linea est quantitas secundum longitudinem, quam mathematici
considerant ... ex ductu puncti ad punctum, ut si punctum ad ... ad punctum, ...
... linea, quae interponitur ... quantitas secundum longitudinem et la-
titudinem ... ex ductu lineae, ... si lineae ... spatium quod occupat, erit
superficies: corpus est quod trina constat dimensione longitudine, latitudine et profunditate,
... ex ... superficiei: de quo dicemus in loco suo.

Discreta quantitas ut existimo, ... existant
quantitates in ... tempus, numerus, oratio, et locus de tempore in physicorum
octavo disputatur; de loco in ... dicetur et ... in ... libro; restat
numerus, de quo ... sed hic breviter definiendus est, numerus est unitatum aggregatio, et propterea
binarius ... numerus: ternarius autem est ... numerus impar: unitas non est numerus, sed ... petas
utrum ... sint propria species quantitatis, ... quantitatis ... in ... 
... neque tempus et locus ... oratio ... et numerus ... extra
... in praedicamentis sunt: ... quantitate numerari; ... in divisione ... 
titatis, non ... exponunt: sicut ... quantitate ... denominati parvi
et magni ... et breves, ita ... denominationes in ... cadere ...
... longum et breve, numerus magnus et parvus, oratio ... syllabis longis et brevibus;
locus ... longa aut brevia ... 

Proprietates quantitatis ... , est quod careat
contrario, ... sicut et substantia, ... in subiecto quantitatis necesse
ut expellat quantitas, quae quantitas non habet contrarium; ... contraria ... ab eodem subiecto
se mutuo expellunt, ... definiunt ... in post praedicamentis; ... contraria ...
quae sub eodem genere maxime distant ... hanc proprietatem ... duo; ... quantitas
... non minus alteram expellit a loco, quam calor frigiditatem a subiecto; ... quantitas

alteri contrat. 1m. magnum et parvum contraria si ne sunt in eandem rem cividere possunt id magnum et parvum esse quantitatem quemadmodum est equale et inequale quantitatis sunt contrarium.

Ad 2m dicendo cum negando [illegible]; non contraria quia ab eodem loco, id quia ab eodem subiecto se mutuo expellunt: quantitas autem semel introducta in subiectum nunquam ab eo ab alia quantitate expelletur. Adde quod res tres magnum et parvum dupliciter accipi posse, 1o absoluto, 2o relative. relative accipiuntur quando comparatione unius ad alterum unum dicitur magnum et alterum parvum absolute vero sine comparatione magnum aliquod aut parvum dicimus, v.g. formicam absolute parvum corpus appellabimus; in nullo casu contraria sunt: neque magnum et parvum dicimus; nec quis si formicam si [illegible] apud equale non magnum formicam dicerem, sed comparationem ad eas quas frequenter depraehendimus; montem alterum parvum dicimus comparatione ad maiores docuit. Atque magnum et parvum redantur, ut contraria, secundum depravamento quantitatem non sunt, quantum ad relationem; sicut equale et inequale; magnum vero et parvum absolute neque magnum contrariant, continent autem sub quantitate.

Proprietas quantitatis non recipere magis et minus, neque id quantum id ipse pertinens non recipit maiorem aut minorem quantitatem. Proprietas quantitatis quantitatis est equalitas et inequalitas neque sunt hae sint formaliter relatio fundantur tamen in quantitate, sicut sensibile in hoc intelligenda est equalitas et inequalitas molis et magnitudinis non, de qua apud mathematicos [illegible] per unum alterum quantitatem ab equalibus inequalia quae remanent ut inequalia, equalia ut equalia [illegible] aliquinter se non [illegible] intelligenda est equalitas perfectionis hae non convenit non ex quantitate corporea, sed ex quantitate [illegible] quam metaphorice quantitas appellat.

## Caput 3m De qualitate.

Quantitatem dixit Aristoteles esse qua dicimur quales quando ideo spectanda est quoniam moderatum occurrit. Dico vero hae [illegible] non explicari qualitatem [illegible], de qualitate et extendit eam ad definitionem [illegible] siquidem rogant qualis sit [illegible] remi est [illegible]; sensus est quantitatis est id quo verum interroganti qualis sit res neque [illegible] speciem aliud responsum possumus nisi redatur aliquid de pravamento qualitatis: notandum est si [illegible] rogatio de re aliqua [illegible] frequenter [illegible] interrogatio fiat de subiecto aliquo; Respondit quod qualitates praedicamentalis est proprietas definiri hac potest qualitas praedicamentalis est qua in [illegible] quale dicuntur. Definire alteri alii aliter [illegible] definitio redant. 1o est accidens absolutum a quantitate distinctum [illegible] non convenit soli quantitati: 2o alii definiunt qualitatem accidens absolutum substantiae dedatum ad perficiendum [illegible] et operandum.

Variis divisionem qualitatis ex arte exequemur quarum quattuor 1a divisio est in naturalem potentiam et in potentiam naturalis potentia est quae tribuit naturae perfectionem ad perfecte operandum est potentia visiva auditiva et ultra quae potentiam continent sensus et voluntas. in [illegible] distinguunt potentiam et [illegible] quae [illegible] facilitas operandi et qualitates elementorum calor frigiditas siccitas et humiditas et [illegible] 2a qualitates quae [illegible] temperamenta dicuntur in potentia non est neque potentia sed infirmitas et imbecillitas aut tarditas potentia ad operandum [illegible]

ut solet in rudibus ingenijs tardis ad intelligendum et in senibus infirma potentia visiva ad videndum.

Altera divisio qualitatis est in habitum et dispositionem. [illegible] tria significat, primo facilitas [illegible] operandi, secundo id quod ab aliquo subiecto [illegible] adiunctum [illegible], 3° est qualitas quaedam facile separabilis a subiecto ut rubor, [illegible] nigredo, et [illegible] [illegible] albedo ab aliis rubor quia [illegible] [illegible] [illegible] apellantur hac ultima [illegible] [illegible] in hac divisione. [illegible] n. acceptio habitus pertinet ad primam, 2ª ad [illegible] qualitatem [illegible] accipi etiam solet a aliqua habitu, pro qualitate qua bene vel male [illegible] [illegible] valetudine [illegible] aegritudine, [illegible] qualitates in sensus externos cadit [illegible] n. sunt qua sensus [illegible] amaritudo, [illegible] [illegible] quaedam alia [illegible] sensum ut dulcedo. Dispositio [illegible] solet id suo subiecto ad actum aliquem recipiendum adaptat, [illegible] calore adaptat ad [illegible] [illegible] ignem [illegible] solet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] neutro autem modo [illegible] hic accipi dispositio, sed pro qualitate facile separabili a subiecto; qualis est [illegible] [illegible] aliquo ex [illegible] in facie [illegible].

3ª divisio qualitatis est in passionem et patibilem qualitatem; omnium aut aliorum explicationibus passionem [illegible] accipitur [illegible] [illegible] [illegible], sed duplicater explanda [illegible] [illegible] [illegible] aia et appetit, [illegible] affectiones [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sponte [illegible], quales affectiones sunt amoris, odij, laetitia, et tristitia [illegible] et maeroris, spei, et desideri, atque alii affectus animae quos [illegible] experiuntur et sensus in appetitu correspondent, quae etiam [illegible] sunt [illegible] et manifestior [illegible] passiones dicuntur [illegible] patimur illas [illegible] [illegible] patimur tamen ea quae [illegible] patimur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possumus animum coercere quamvis [illegible] [illegible] [illegible] voluptas.

Aliter explicari potest passio [illegible] affectibus quibus aliquo [illegible] [illegible] quasi inclinatione a bono malove genio [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] et crudelitatem, agnus ad mansuetudinem, canis ad gratitudinem natura videtur, sic etiam quidam [illegible] [illegible] [illegible] sunt quidam mansueti, alii melancholici, alii ad rigorem et austeritatem [illegible], alii pronus in [illegible] hilaritatem [illegible] sunt passibiles aut qualitas est illa sensibilis qualitas [illegible] ex [illegible] passionibus [illegible] externus oboriri, [illegible] ex iracundia sanguinis ar[illegible], ex verecundia rubor, ex metu palor et hac [illegible] [illegible] adolescenti virtutem et rubor existat, cui ex verecundia erubescenti euge, inquit, adolescens huius coloris est virtus.

Sic explanas has duas qualitates crederem [illegible] [illegible] mente [illegible] [illegible] satis distinguunt quod etiam [illegible] [illegible] [illegible], accedit id quod [illegible] docuit a primis cadit in has explanationes [illegible] passione [illegible] difficile mobilis a subiecto, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] animum mutant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exuit [illegible]: [illegible] passibilis qualitas cito transit lachrima [illegible] nil [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex tristitia [illegible]

Ultima denique divisio qualitatis est in formam et figuram [illegible] in recto idem ferunt, quamvis in obliquo afferant quoddam [illegible] figura [illegible] est qualitas ex quantitatis terminatione orta quales figura considerant mathematici abstrahentes [illegible] materia, [illegible] nihil curantes de corpore cui figura inest cuiusmodi est circulus rotunditas angulus triangulus etc.; ex diversis [illegible] quantitatis terminationibus diversa figura [illegible], [illegible] ex linea fit rectitudo, orbitas, angulus etc., ex superficie fit convexitas atque devexitas, ex corpore piramides obelisci etc.: quae figura ut a [illegible] considerantur [illegible] corporibus [illegible] [illegible] dicunt et quidem nomen [illegible] [illegible] [illegible] acomodari [illegible] figura [illegible] humanae.

cum extractione partium quantitatis oritur quare pulchrum seu aut deforme dicimus; et sic forma cum pulchritudinis ac deformitatis dividentur, pulchritudo n. i definiunt tum apta membrorum figura cum quadam coloris suavitate; quorum si alterum deficiente in corpore partium humanae deformitas conurat.

3.s qualitatis proprietates sunt ... frigori n. opponitur calor ... secunda proprietas est suscipere magis et minus; ... magis calidum quam aliud; et quam eadem subiectum pars per calorem intensiorem ... calescere: neutra tamen haec proprietas est omni qualitati; aliquid enim nec ... qualitati ... 3.a proprietas et omni est ... per quam ... quaecumque qualitate conveniunt solum vocantur ... vocant aequalia, quorum ... similia ss quorum qualitates ss diversae sicut inaequalia quorum diversae quantitates

## Caput 43 de Relatione

Quartum praedicamentum est relatio de qua ss quinque ut minimum tradenda 1.um quid sit, 2.um quod fundamentum, 3.um quae termini, 4.um quotuplex sit relatio; 5.um denique quae proprietatibus ... termini ... an relatio ... in ... accidentis, an in aliquo alio accidenti physico vel metaphysico; alter quomodo relatio distinguatur a subiecto relato. ... relatio ... est ad aliud est, ... relationis ... in quo est ... paternitas similitudo aequalitas ... paternitas n. est in patre ... ad filium: et propterea in Relatione distinguimus quid sit et respectus in et respectus ad: relatio ut affert subiectum ... respectus in et ut affert ... respectus ad.

Non defuerunt qui relationis existentiam saltem realem negaverint; in divinis tamen fidei doctrina negari non potest cum sint divinae personae relativae inter se habitis ... Pater n. refert ad filium et utrumque ad sanctum spiritum; cui veritati famulatur ... auctoritas quorum principia ... Deinde manifestatione ... aut operatione ... ad aliud: ... relationes, ... dant relationes ante opus intellectus: ... evidentius ... notione manifesta, ... de hoc velit excitare: maior n. minus evidens est, quis n. neget ante opus intellectus ... filius, ... alterius patrem, duas quantitates ... aequales ... denominationes ... sed ante opus intellectus dari denominationes ... aequalis ... quas relationes appellamus.

Itaque quoad 2.um quod ad 2.um ... est ... fundamentum relationis aliud est proximum et aliud remotum fundamentum remotum ... in ... relatio, et ... explicans; ... paternitate ... pater antonii; et si filius est subiectum ... fundamentum remotum paternitatis: illud ... relationis, ... antonius est ... paternitatis quae est in ... ; ... filiationem ... antonius est subiectum et fundamentum remotum; ... est ... filiationis, ... de relationibus servata proportione omni.

Fundamentum proximum relationis ... fundamentum ... appellatur, est illud quo ... relatio ... fundamentum ... adaequatum relationis ... intelligendum at de relatione praedicamentali. triplex est ... fundandi, ... est unitas ... unitas ... divinitas ... : ... in ... unitas

e qualis specifica, de qua dicitur est: si conveniant in quantitate, unitas dicitur aequalitas, si vero
in qualitate dicitur similitudo. Alius est contraria quaecumque per districtam disconvenientiam, quae si in eodem
sit qualis dicitur dissimilitudo, si in mensuratione quantitatis inaequalitas est inter qualitates vero dissimilitudo.
Ratio fundandi est actio et passio quae fundant relationes
causae et effectus, producentis et producti, patris et filii et similes. [illegible] mensura et
mensurabilis [illegible] obiectum, et potentia [illegible] actus obiecti mensura, potentia vero [illegible] actus illius est men-
surabile, [illegible] notiones [illegible] ex obiecti perfectione colligitur, et mensuratur
actus [illegible] potentia perfectione [illegible] ex perfectione actus [illegible] perfectio [illegible] imperfectio obiecti,
unde [illegible] fundandi [illegible] et mutuae relationes; [illegible] relationes ad
ad [illegible] existere posset sive actus et potentia [illegible] sive [illegible], quia si [illegible]
foret actus [illegible] et potentia quae [illegible] respiciunt [illegible], unde apparet [illegible]
fundandi [illegible] duae [illegible] semper mutuas relationes fundant,
quapropter extrema relata correlativa nominantur.
Multiplex est relationis divisio: prima in relationem secundum esse et secundum
dici. Secundum esse est ea quae vere relatio est, [illegible] relationes [illegible], qualis est duorum [illegible]. Relatio
secundum dici est ea quae vocum connotativis explanda, [illegible] res significata [illegible]
[illegible] voces [illegible] explicant, quemadmodum dicitur [illegible] est [illegible]
[illegible] ratio [illegible] aliter [illegible] explicari non potest [illegible]
[illegible] relationis divisio, est altera in relationem rationis et realem. Vero relatio rationis [illegible]
distincto per [illegible] de qua [illegible] in tractatu de [illegible] secunda [illegible] relatio
inter extrema [illegible] distinguuntur [illegible] ex his extremis [illegible] rationis, [illegible]
relatio rationis, qualis est quae [illegible] inter [illegible] et realem.
Correlativorum divisio est in relativa aequiparantiae
et disquiparantiae. Relativa aequiparantiae [illegible] quae eodem nomine referuntur, [illegible]
[illegible], aequalia et inaequalia [illegible] [illegible] est [illegible], et [illegible]
extremum [illegible] dicitur alteri eodem nomine [illegible] ad [illegible] refertur. Relata disquiparantiae
sunt quae non eodem nomine referuntur, nam [illegible] ad filium refertur ut pater, filius [illegible]
[illegible] pater, sed ut filius [illegible], et relatio patris est paternitas, filii autem relatio est filiatio.
Praecipua relationis divisio est in transcendentalem
et praedicamentalem: transcendentalis est ea quae [illegible] alia praedicamenta vagatur; praedicamentalis est quae
peculiare praedicamentum [illegible] constituit, et [illegible] praedicamenti [illegible].
[illegible] autem praedicamentales relationes illa quae ex [illegible] fundandi [illegible]
resultant [illegible] transcendentales. [illegible] definiunt relatio praedicamentalis est, quae [illegible]
[illegible] ut [illegible], nihil [illegible] est illud [illegible]: transcen-
dentalis [illegible] quae respicit [illegible] [illegible] circa [illegible]: [illegible]
respicit [illegible] ut respiciat, [illegible] conducat.
[illegible] ab aliis relationes ista [illegible] explanabuntur
sic, relatio praedicamentalis est quae [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] et albo:
[illegible] et [illegible] albo [illegible] quantitas palmaris inaequalis [illegible] bipalmari [illegible]
hac [illegible] inaequalis [illegible] de [illegible], quae [illegible] fundandi
[illegible] resultant, neque [illegible] potest [illegible], neque [illegible]

actu videns nisi obiectum sit visum. Sunt autem relationes aliae, quae subiectum referunt ad terminum, et tamen per terminum realiter constituuntur, has relationes transcendentales dicimus: Potest enim relatio actualiter existere, quamvis terminus non existat actualiter, quod fieri non posset si relatio per terminum constitueretur realiter non existente constituto, necesse est ut existant constitutiva realia.

Huiusmodi relationes sunt relatio productiva ad effectum, potentia perceptiva ad obiectum, et sic de quamplurimis; causa enim ut productiva existere potest quamvis non existat effectus, et potentia visiva, quamvis non existat obiectum videndum, vt [illegible] vnum potest, et alterum notari; et hinc est cur in actione et passione fundentur relationes praedicamentales et non transcendentales, eo quod sunt relationes causae et effectus, id est quia actio et passio sunt rationes fundandi relationes non causae posse sed causae actualiter causantis, et effectus actualiter producti, quae rationes petunt existentiam causae et effectus: relatio vero causae quae transcendentalis est illa censetur quae est causa vt productiva et potentia vt perceptiva non vt actu percipiens.

Tertio quod notandum est, intellectum et voluntatem cum actualiter res percipientes ob suam [illegible] [illegible] realem existentiam sed ad summum intentionalem: quare in hac potentia relatio dicenda erit transcendentalis tamen, [illegible] ad praedicabile [illegible] alius intentionalem existentiam requirentem, quod potentialis [illegible] vt [illegible] circa rem non existentem realiter operari

Dices relatio aliquis potest nunquam [illegible] relatio est transcendentalis exigere realiter terminum saltem possibilem: causa enim non potest esse causa, nisi possibilis sit effectus, quod est relatio transcendentalis constituitur realiter per terminum saltem possibilem: Respondeo concedendo totum quod intenditur; dico enim causam vt causa constituitur realiter per effectum possibilem, et ratio est quia effectus vt possibilis nihil aliud quam ipsa causa; quare sicut causa constituitur per se ipsam, ita per effectum possibilem vnde evidenter [illegible] [illegible] relatio transcendentalis praedicabilis. ita enim constituitur realiter per terminum cum non quo realiter distinctus sit a modo, quo refert alteram [illegible]; constitui per terminum quae [illegible] sit constitui per se ipsam quod vt sit relatio praedicabilis constituenda est per terminum existentem.

2° potest obici plures relationes transcendentales exigere terminum actu existentem vt actus visionis naturaliter exigit vt existat obiectum visum, nam eo destructo statim perit actus et tamen secundum omnes sententias actus cuiuscumque potentiae est relatio transcendentalis ad suum obiectum perceptum, quae non potest esse praedicamentalis relatio praedicabilis, sed a transcendentali distinguitur; confirmatur quia plures sunt praedicamentales relationes, quae non exigunt existentiam termini; quod patet in relatione paternitatis et filiationis perseverat enim pater etiam si filius [illegible], et e contra filius pereunte patre, et unde alter pater, alter filius dicitur, id hac relatione praedicabili; quoniam fundantur in actione et passione, quae non omnes praedicamentales relationes petunt terminum existentem.

Ad 2m argumentum respondendum est in relatione illa actus ad obiectum esse praedicabilem, et sic ruit argumentum, [illegible] transcendentalis; sed negandum est eam dependere realiter ab obiecto existente, tamen enim dependet ab illo vt causa, quemadmodum effectus creatura dependent a Deo quod indicari videtur posset quod si in potentiam auferretur obiectum, et non [illegible] [illegible] [illegible] actum, et totum quod est relatio transcendentalis ad obiectum quemadmodum de facto.

existit ergo quamvis eius obiectum impedierit vnio aliquorum opinio est posse revera reservari aliquam visionem. Et cum eum ad potentiam quaestiva, ergo non existente obiecto; in qualibet posse ei actus videret obiectum non existens proinde ac si existeret alter accideret si eiusdem habentibus albis; ea propter similitudo intersectionis vnius auferat. tamen non posse tunc fore ut hic albus existens similis esset alteri non existenti. Deficientibus relationibus [illegible] rendis est eas relationes paternitatis filiationis etc. destructo aliquo termino statim cesse ergo destrui quare non [illegible] loquendo eatenus denominationes, quemadmodum porteque quae fuerit in Dei voluntas in [illegible] menti [illegible].

Relationis praedicabilis quatuor ~~[illegible]~~ proprietates numerant prima est non suscipere magis et minus, 2a non fieri [illegible]: videtur autem haec proprietas multis impugnationibus patere de qua disputari solet lib. 1o de generatione. 3a proprietas est quod correlativa sint simul natura et cognitione. 4a quod [illegible] referatur ad alterum prius quam id ipse ad illud referatur, neque sit ac [illegible] in [illegible] filius [illegible] sit ipso cognoscit ut [illegible]. Quod denique proprietas est quod dicantur ad convertentiam scilicet quod ex alterutro alterum inferatur; neque si datur filius, licet inferas aliquem esse patrem, et e contra si datur pater inferat aliquem habuisse filium.

## Caput 5m.

## Reliqua sex praedicamenta praestringuntur

familiare Antiquis sex postrema praedicamenta [illegible] breui enumeratione praeterire; cuius rei duplicem causam fuerunt initio post praedicamentorum, prima est quod haec omnia alibi ex instituto dispandas. 2a quod ea quae de his dicuntur fallacia sunt: 3 [illegible] adidere nescio quo s. tandem inducti, qui distinguunt non satis constat haec doctrina praedicamenta dicunt de tre [illegible] adiuncta, sed ab aliquo [illegible] huius doctrina superieta. sunt autem praedicamenta haec actio, passio, situs, vbi, quando, et habitus, quae adiunct fuit [illegible] ad quae numerata devocare.

Quo tandem disputare aliqui solent s[illegible] an omnia praedicamentalia sint intra subiecta, quae denominant? 2o quo modo distingui debeant inter se et quoad hoc 2m certum est sed tamen non omnia praedicamenta realiter inter se distingui, vnde neque [illegible] realiter distinguens debere non obscure colligitur: tamen [illegible] aliquam habere inter se; [illegible] videtur quamvis [illegible] id quod in recto afferunt aliquam vel omnino distinguant, vt forte non distinguunt situs et vbi, [illegible] [illegible] dicti habent necesse, quae talis erit qualis ea [illegible] hendi [illegible] actio in obliquo importat [illegible], et passio [illegible] subiectum [illegible] realiter distinguunt, et sic actio [illegible] realiter distinguenda a passione.

Quod [illegible] quando omnia, et qualitates plurimas intra [illegible] esse subiecta quantitas et qualitas, receptissimum est: sed non [illegible] praedicamenta narro intra esse subiecta non [illegible] certum videtur; neque aliud [illegible] quis credat [illegible] habitum esse intra subiectum habitum [illegible] est id quo subiectum denominat [illegible] aliquid adiunctum corpori, vt vestes et arma etc. et sic denominationes habitus, vestiti, armati etc. quae [illegible] constat esse extrinsecas neque ridiculum certe est quod aliqui somniarunt, [illegible] in hoc esse intra quandam aptitudinem [illegible] ad vestes [illegible] [illegible] vestibus restitutus [illegible] realiter denominat, [illegible] illes [illegible] denominandi vestibus; [illegible] non videat, si quemquam ex his [illegible] audiret, [illegible] [illegible] spoliatus vestibus, est, intrinsece tamen vestitus remansisset. tandem ad finem statuenda est [illegible] series, atque in omnium exemplar Arbor porphiriana [illegible] ponenda quae [illegible] tantali [illegible] [illegible] pomis [illegible] offerat.

# Disp. 3.ª

# De Illis quæ post Prædicamenta sunt

## Caput 1.

## Quid et quotuplex opp.º

De opp.ne simplici quæ versatur inter opp.a plura diximus in lib. commentariorum: agit tamen hic de opp.ne simplici quæ inter se ipsas est: frigori n. opponitur calor: [illegible] de hac opp.ne synonima inter [illegible] explationes sæpe meminit [illegible] est g.r hæc opp.º incom repugnantia duorum quæ se mutuo ab [illegible] ubi eodem subo expellant. Duorum repugnantia notat opposita [illegible] duo debere, atque adeo realiter distincta [illegible] ad [illegible] ñ est opp.º; quod sese mutuo expellant [illegible], quoniam unum alterum patitur [illegible] quo habitante; [illegible] eodem subo, quia exercent pugnam [illegible] diversis subis; [illegible] illa [illegible]: quoniam unum oppositum necesse est ut alterum [illegible] expellat, ñ o[illegible] [illegible]; unde obiter notat aliquos sive [illegible], sive [illegible] qui docuerunt uni rei posse contradictoria opponi neg. [illegible] ñ autem alterum [illegible].

Hæc opp.º est quadruplex contradictoria, contraria, privativa et relativa: nam si extrema ambo positiva et sic opp.º erit relativa, [illegible] contraria [illegible] extremum sit negativum, opp.º erit privativa, [illegible] contradictoria. Opp.º relativa est quæ versatur inter extrema relata [illegible] qua [illegible] est notandum extrema opposita relative ñ posse in eandem entitate opponi: [illegible] realis dist.º inter [illegible] quambus n. [illegible] ut [illegible] alterius filius et alterius pater, [illegible] eiusdem filius et pater esse non potest, [illegible] Theologi personas divinas inter se realiter [illegible] distinctas [illegible] [illegible] illorum [illegible] ut [illegible]; nisi ubi [illegible] relationes opp.æ ñ [illegible] fundi nos [illegible] ñ posse idem esse sibi, neque [illegible] alium posse [illegible] [illegible] inter signum et [illegible] relatio mensuræ et mensurabilis.

Opp.º contradictoria dici solet ea quæ versatur inter rem et eius negationem quæ sit pura neg.; opp.º autem privativa versatur inter formam et privationem; quod ut intelligant [illegible] carentiam alicuius rei tripliciter se posse habere [illegible] ñ est in subo aliquo, quem admittunt neg.º [illegible], et sic dicitur pura carentia inter quam et formam ñ est opp.º ñ quia [illegible] [illegible] ñ est in subo, quemadmodum opp.º [illegible] postulat [illegible] carentia formæ [illegible] in subo apto ad formam ipsam, ut cæcitas in homine [illegible] n. carentia visionis, quam potest homo habere, et hæc est privatio, constituitque opp.em privativam. 3.º carentia formæ [illegible] in subo inepto ad formam, ut carentia visionis in lapide, et sic pura neg., constituit opp.em contradictoriam.

Ex hac explatione [illegible] contra [illegible] magistrorum sensum inferre possumus duo, unum est inter opposita contradictoria revera dari medium

neqꝫ hi negari Posse ut habet doctrina sicut n. scitur mediu inter oposita priva-
tiva, eo q aliqd subiectu det, q neqꝫ heat frig neqꝫ privatione frig, sit subiectum
q nequit frig here, ita etiam inter subiectum heris frig et heris neqꝫ purum frig, que extrema
contradictoria interiacet mediu, s. subiectum frig privatum: ... neqꝫ frig neqꝫ frig,
qt neqꝫ pura importat ineptitudine ad frig. ... assignanda ee quinque oppositorum
genera, nam pter relativa, contraria et privativa assignari par albertino, alterum inter frig
et neqꝫ frig, alterum inter frig et neqꝫ in subiecto inepto ad frig et poset dd oppositionis ...
contraria ... hac voce opposita duo mutua et contraria repugnantia, ac pter
... mente hac dicta patent; sic ostendo ab arte fuise desumpta 4 oppositorum gra; ...
in 8lo metaphisicae docet in aliqua oposita tamquam ... et ... inter
que n dat mediu, id inter privativa et contradictoria ... ex superioribus dari mediu q pter
haec 4 frig aliud restat oppositorum genus.

... Tandem oposita contraria definiunt ab Arte ea que sub eode genere
maxime distant et ab eode subiecto se mutuo expellunt cuius generis e calor et frigiditas;
utraqꝫ n. continet sub genere qualitatis; et sub isto genere nihil e q magis distet a calo-
re qua frigiditas et a frigiditate qua calor eade videt pietas inter habitum
virtutum et ... voluntatis ... n. contrat error et iustitia in iustitiam expellit
sicut Arte malo bonu opponi; bono aut ep opponi Arte bonum et malum; q ideo ... e
quadq virtutes in medio existunt q opponu e utriqꝫ extremu. ... oppositione
standum e expulsione unius q aliud ... ... n activa; ... expulsione
qua unum expellit aliud a subiecto in quo reperit ut calor ... manu ... ex-
pellit frigiditate: expulsio activa se q unum expellit aliud n ... qualit-
tate introducens in subiectum; quemadmodum ignis ... in manu calore frigiditate ...
atqꝫ hi denuo notabile e aliquas ... qualitates n posse ... coexistere
... et ... circa ... in eodem incontinentu; alias ... cohabitare in gradibus
remissis et atemperatis, q inter n contrant. ... subiectum idest ... medicie calidum et modi-
ce frigidum q ... ...

## caput 24.

# Reliqua Postpramenta percurruntur,

Que restant brebiore ab Aristotele tractantur. Ac 1um mos quinqꝫ prioritatis
narrat Ars 1us e temporis, quemadmodum ... prius tempore extitit ...
2us e in subsistendi ... illud n. e prius hac specie q ex altero infert, et illud n.
infert sicut ac prius e hoc. 3us e prioritatis ordinis; quemadmodum in oratione

prius ordine est exordium quam oratio, et in scientiis prius elementa et prima
quam alia, quae prioritas retinetur quamvis ordine in posterum res invertantur.
4. Prius est prioritatis dignitatis; sic aurum prius est praestantia argento, et in bello
dux prior est quam milites.

Praeter hos tradidit Auctor 4 vulgatos, quae prioritatis modos,
quos nostri philosophi, et Theologi prioritatem in quo, seu prioritatem dependentiae
seu mutuam appellant. Constat autem haec prioritas in eo, quia cum mutuo se inferunt
rant unum ea alteri, et non est causa quam unum est haec quod hoc currit, sequitur quod homo ita
sit, et si homo ita est sequitur causa quod; quae ratio probatur quod homo ita sit est causa quare sit ita
ideo ob veritas prior est non quo veritas propositionis. Hanc prioritatem aequo fundamento de
pendentiae sequentes vincularunt Theologi; et addiderunt alii; quam vocant prio
ritatem aequo, seu mutuae dependentiae inter eas res, quae se mutuo inferunt
et causant in diverso genere causae qualem prioritatem dicunt inter materiam et formam, materia
causat formam in genere causae materialis, et forma materiam in genere causae formalis: plures et non ignobiliores
magistri iudicant prioritatem aequo et quimericam, de qua tamen cuidam disputent, nos
autem non erimus in pluribus disputandis. Nihil de posterioritate dicendum, nam quot modis dicitur
prius, totidem alterum est posterius.

Simultatis modos explicuit Auctor, quamvis
totidem ex prioritatibus explicare potuisset: 1a. n. simultas est temporis, eaque est tempore
quae eodem tempore coexistunt, sive eodem incipiant, sive eodem desinant, sive diversis.
2a. simultas est naturae, eaque est naturae, quae mutua consequentia vertuntur, et neutrum est alteri causa, quo
modo se habent quae correlativa. 3a. est simultas divisionis quae sunt duo quae per les
dividunt seu dicuntur dividere, sicut animal aeque dividunt in rationale et irrationale.

Sex motus, aut mutationis species numerant, generatio, et corrup
tio, augmentatio, et diminutio, alteratio, et motus localis de quo proprie in tractatu
erit de 5 prioribus in libro de generatione, de 6. in 5 physicorum. Tandem habendi modos septem
et incedit philosophus. 1. habendi disposit. ad res aliqua adquirendas, et singulare solet disposit.
adignare respondens. 2. habendi magnitudinem seu quantitatem. 3. habendo
circumiacentia aliqua ut vestes. 4. habendi aliqua ut aliquid in corpore ut manus. 5. habendi
in continente ut vas aquam, et civitas cives. 6. habendi in possidendi, ut domus
pecunias. 7. habendi aliquem ad hunc pertinet, quemadmodum quis habet fratres et totidem modis currendi.

# Tractatus
## 3. In Libros Per Hermenias

In duobus libris Per Hermenias sive de Interpretatione quinque capita egit breviter de signis, de nomine, et verbo, de oratione, et propositione, ac deinde divisionibus insinuat, et de vero, et falso, agit praeterea de oppositione, ac de aliquibus proprietatibus eorum: de quibus omnibus egimus in lib. I. Summulae. ideo his illis praemissis disputationes alias huic reservamus, et praesertim de veritate et falsitate examinabimus.

### Disp. 1a
## De propositione mentalis. Caput 1.
### Certiora circa difficultatem hanc et aliorum sententiae praemittuntur.

Primo. in textu definivimus lib. 1 orationem perfectam affirmativam, seu negativam esse intelligendam et vulgatam doctorum doctrinam quae ait propositionem esse orationem perfectam enunciativam; quia propter illud disiunctum affirmativam, seu negativam idem est accipiendum, atque enunciativam: non defuere graves authores, qui senserint, enunciationem esse propriam ad iudicium quod nos exortamur, et ad apprehensionem propositionem, quam enunciationem et enunciativam, et mentalem apprehensionem appellant, quare propositio alia est apud hos authores apprehensiva, alia iudicativa, et hanc ulterius dividunt in affirmantem iudicative, et negantem; prior, qua est, ut aiunt, sine assentiri, seu negare in iudicando abstinere; et propositione, quam optimus exemplis assignamus, si quis audiat astra esse paria, seu non esse paria sine apprehensione, quae accipit de his vocibus significatis astra esse paria astra non esse paria, quod dicitur propositio apprehensiva, quare nec assentiri nec assensum praebet intus.

Communis et verior sententia docet propositionem esse reputandam orationem enunciativam, et propositionem, atque assensum, seu dissensum iudicativum; ac proinde propositionem omnem ad operationem illius quae iudicium est pertinere. Illos et actus qui

Ab operativa veritate allij proferunt ee quidem apprehensivas, sed non
enunciativas, et eas dicunt aliqui cum apprehensiones comparativas, alii
qq ipse accedo docent cum agregationem plurium apprehensionum simplicium
sive unam simplicem apprehensionem plurium obiectorum ea qua diximus tractatu
de vitiis, disp. ultima, ubi comparativas apprehensiones negavimus. Nobis
nunc doctrina data ee non pot. non pot, quia nos accepimus neq. ulla alia est
nisi de nobis, non vero dubitamus dari in mente illos actus, quos adversarij
obiciunt, negam. tamen eos enunciativos esse nisi ad hoc sit enunciare
obiectum acceptum ac sensum ferre seu iudicare. Consulat Ambrosius

Aliud est quod communiter suponunt doctores, vi;
3es mentis operationes inter se essentialiter subordinatas ee: adeo ut
sic quo discursus est procedere debeat 1a et 2a est; cuius rei nos nullum
invenio praeter aliquos eius contestationem nisi ex dicam, quemadmodum
discursus essentialiter componit ex iudicijs, ita iudicium essentialiter componi ex apprehen
sionibus, et quemadmodum in hijs ex quibus iudicium procedit ad discursum, quo posset
ultimum haec, ita ex ex quibus apprehensionibus ad iudicium procedere, quod hanc
apprehensionum ultimam perficit: neq. aliter quemadmodum conceduntur oes Deum et
angelos nullis praecedentibus apprehensionibus iudicare cur non poterimus eos
homines ... immediate per ipso clarissima seu nulla praecedente apprehen
sione ascensum praebere. Certe haec est tamen vere crediderim phorum mentem fuisse;
iudicia ex apprehensionibus componi; qua de re quid senserint ex ipsis doctoribus, quod
nos probabilius iudicemus evidentius est.

Et cum apud oes nos hoc comprobatur et divinissimis iudicio
accommodetur eo quod intus quo assentit obiecto complectitur, et unit intentionaliter
partes eius, quod vero dissentiens separat ac dividit partes ambas; atque adeo.

tam hoes qua Deus, et Angeli iudicia compositionis, et divisionis
here, quod illos hoes peculiariter dicamur per instrumentum compositionis iudicare Deus
vero et angeli per simplicem intuitum absque compositione. Vident Patres conimb.
Lib. 1o perihermenias cap. 4o. qq. 4ta Art. 3o Divini iudicii Deo compositionem negant
quod huiusmodi compositionis quae vocant suppositam vero quae supponit alias vero sive
dictionis antecedentes, quae sunt prima apprehensiones quas non supponit angelicum,
neque divini iudicii: illique quadruplicem compositionem numerant, ac distinguunt, formalem, virtualem, obiectivam, et superadditam, quas inde aliqui nobis
nominibus indictis mutuati sunt.

Sententia 1a est plurium Doctorum asserentium iudicium humanum realiter esse compositum ex pluribus apprehensionibus quemadmodum
est vocalis ex pluribus vocibus constat. Ex his Alii, aliqui docent, iudicium duplici praeter apprehensione constare subiecti, et praedicati, quae referuntur
inter se tamquam prima convenientis, vel disconvenientis subiecto praedicato quae
dicunt vocis neque esse, ut ex apprehensio copula aliqua existat: alii verbis
ex minimis apprehensiones subiecti, praedicati et copulae petunt: apprehensionem vero
copulae docent fuisse ut non cathegorematicam qualis haec vocibus copula,
identitas, unio significat, sed sincathegorematicam, qualis significat subiecto substantiae. Alii docent esse iudicium ex simplici qualitate realiter indivisa, quae sicut actus assensionis univocus plura videt obiecta, repraesentet subiecti praedicati, et copulae.

## Caput 2m.

## Inter extremas sententias veriorem eligit et probat.

Pdictas ẽ servãs v^as ẽ quoad id q^d pt̃ise afirant, iq dicti existimant, q̃uis illud falsitis orineant q^d qualibet alterinj falsitis insimuler. Concludendu q̃ ẽ, iu dicij sive ppõs mentalẽ ẽ pose simplice qualitatẽ, pose etiã ex pluribz q̃titz realiter distris ẽe cõposita. 1^a conclusio pp^a drunt Conibricenses ẽ apud modernos magistros recepta. 2^a fuite antiquioribz magis pbata, q^a in nrõ sentu veteres et Alb.^s conspirant. los vnitz q^bus pbasse ẽ q^d nulla repugna poset observare in ri q^d iudicia aliqua cõposita sint ex q^titatibus realibz, aliqua oĩo simplicia; pterea cetera qz po pbe q^d suadeant aci n. vit Conic, pta oba repsentare per quẽ eadz posi pluribz ex actibz partialiter attingi.

Accedunt q̃a vocis idem ita, que ma simplex, mõ plexs, vdz obis sigtant v.g. lego, dz sigtar ad sūz vocis ego, sy ligens vndesfrant ti por, na cuncta oia quoad iudicii cõposita, aut simplicia fieri pose, cõposita ex simplicia, vocalẽ pp^s impugnant, id nihilo minuz certa ẽ vocalẽ pps mõ ex pluribz vocibz ẽẽ cõposita, mõ ẽẽ simplicis vocis vt supposiren debam, q^a ti ẽpia de iudicio dñi erit. Maior stabit cz a cunctis ponant, ero voces instanrent

Iter hẽẽ ez utrique servia rões quas in q̃a referim ergo rebus adversant expedient, pera. sc^t. ii: actio n. pbant iudicium ẽ pose simplice qualitas, aliqui ẽẽ pose cõposita: q^a q^z v^r pbant nario simplicem aut nario cõpositum, ex o vocis facile solvunt ac ea pp. quã sppõs iudicii cõstruit, 1^a rõ ẽ si sicht discurs, ad iudiciu ita iudiciu ad aphenis se discursu cõponit ex pluribz iudiciis q̃ iudiciu ex pluribz aphensionibz hec rõ ex D. Th. desumpta ẽ. 2^a rõ ois ppõ etiã mentalis cõposita ẽ ex tribz q^ iudiciu ẽ qualitas cõposita. rebus illico ppõs mentalẽ ẽ cõposita ẽẽ ppõ. rõis, n. cõpp. reali. ex o tri mentalis cuius pp^s solare colliquant q^d pote ẽ, nimo negat. ego pbe pote ẽ n nego cy hac solut. prior vero sc^t pori super ^t pote ẽz ẽ q^d iudiciu sit qualitas cõposita realiter hac sparabe deducit.

Q nulla impliar in ti, q^d separate realiter inveniant pfectis rees illius qua realiter in vno iudicio redunt idenfate q̃ si ccedit vniu iudiciu ex q^titatibz. n. distis realiter ita ccedi põ aliud, q^d velut vnu arte facitu ex q^tibz realiter distis coalescat, aiis explat exõ q̃ in deo reperiunt idenfatẽ in se volas qua a aliqz distẽ ccedunt ad ratã: et pfectiones iusta, misericordia, sicut ea qui idẽ in deo realiter idenfant, in nobis distinguunt, q̃ si repsentatio sibi, prãn excepta re periri pose in eadz entite, ez indistis reperiet. Debito forsan aligs illas pfectiones cõpi pose alia alis scops, id cõcipi n pose quomõ cõs copula obriva n sit etiã ipso cõs extremor; q̃ illa ipsa cõs, qua trãs ad copula obriuz et ipso trãs ad pram et subj.

Co^a ti ẽ 1^o, q̃ põt intelligi quomõ vera aliqua sigt er copula obriuz nescõ tn sigtet extrema; q̃ codẽ mõ cõcipi põt cõs a lis repsentare copulã obriuz quis n repsentet extrema, ẽ altera huius sci pbat: na pote ẽ q̃dõ sit certa mentale repsentans identitatẽ extremor, n repsentans extrema q̃dz, eritez pples ii duo alia repsentat^a extremor; id ex his cib, cõficeret mentale ppõ

quod potest confici ex pluribus terminis mentalibus; Concretum est, maior quoad positiones
sincathegorematicas probatur quia nulla est in eo repugnantia, tunc si qua repugnantia
appareret praecipue illa, quae paragrapho superiore innuebatur, quod scilicet repug-
nare videtur repraesentat connexionem qua non repugnet extrema; haec autem impossibilis
est ostenditur apte verbis substantivis. Ergo praeterea. Ex adversariorum doctrina qui plures
ante iudicium primi docent tres distinctas apprehensiones alteram subiecti alteram praedicati et
tertiam copulae quae tertia apprehensio nequaquam repraesentat extrema et tamen quoniam ex praedictis
docemus, quia admittunt apprehensionem subiecti et praedicati dubitantes de illis identitatem, ita
× apprehensionem non numquam identitatis dubitamus, an inter extrema aliqua illa exerceat.

Dicitur. minor identitatis obiecta intelligi potest non intento praedicato et
subiecto quod falso querunt adversarii et an concipi non posse, imprimis ipsorum doctrina
in iudicio quod est simplex qualitas distinguitur potest realiter copula formalis a praedicato et subiecto formali.
quod potest concipi copula non concepto praedicato et subiecto. Sed haec contra naturam distinguntur realiter unum ab
alio est unum concipi alio non concepto, si quod copula formalis realiter potest distingui a subiecto et praedicato copula
potest intelligi praedicato et subiecto non intento.

ea ~~[illegible]~~ posita quae asserebat iudicium esse posse simplicem qualitatem ipsi reddi
Alias vero superius. Haec conclusio probatur est potest ~~[illegible]~~ natura iudicii in communi non repugnat esse sim
plicem ~~[illegible]~~ perfectionis nec ipsius repugnat ex natura iudicii humani quod ex nullo capite ostenditur
repugnare iudicium quod sit simplex qualitas. Antecedens probatur iudicium dicit esse simplex
entitas. Deinde iudicium humanum ~~aut~~ creatum ex eo solum capite tale constituitur quod procedat
ab intellectu humano, cuius virtus limitata est operatur quod dependet ab apprehensionibus obiectis
× erabacibus ~~[illegible]~~ fantasia aliisque corporeis ~~[illegible]~~ obiecto non repugnat quod simplicem aliquam actum
+ ~~[illegible]~~ ingrediens, cognoscit non, adeoque neque intellectui humano repugnat simplici ~~[illegible]~~
quod manifeste suadetur potentia corporea ut potentia visiva unum simplici intuitu obiecta
~~[illegible]~~ aspicit, quod a fortiori vim maioris perfectionis est in operando uno simplici actu
potest obiecta scilicet subiectum praedicatum et copulam repraesentare.

Dubitabis. utrum quod iudicium est posse simplex, quaeritur an reipsa
simplex an compositum producatur natura ex vero capite. semper videtur simplex producendi
cognoscit frustra fiant per plura quae possunt fieri per pauciora ut vulgo dicitur quoniam
ora superflua dicitur ex alio vero capite compositum iudicium producendi probari potest eo
est natura operatur quod potest id unum est ea natura potest quod iudicium compositum producere
quod reipsa tale producet. Maior constat ex eo et natura, sensus apprehendit ex diversis obiectis
diversa modo diversos cognitiones producet eo quod sit ea natura.

Dum ergo tempore hoc de re iudicare a visis videtur conclusiones simplex educatur quae aeque clare proponit intuitu totum obiectum quam vis se ipsis sufficienter detrahitur ad veritatis obiecti penetrandi; cum non possit unico solo actu intuitus totum enunciabile apprehendere non est difficile ut pluralitas iudicantis quod ipsi exemplum visiva potentia patet: unico namque visu sibi obiecta visibilia sufficienti distantia ea potest. potest + orationem unico actu inspeciat quod si id totum sit, non plene apprehendatur,

apprehensionem solam paulatim per diversas partes obiecti totum non sufficienter penetrare, sed primo extrema compleate et deinceps consequentia attingant donec adveniente tur copulae stringendo, veniat intuitu tanti ut eam probabiliter iudicium procedere proponi ex apprehensionibus extremorum et ex copula identitatis apprehensae.

## Caput 3um

## Institutio doctrinae ab argumentis propugnatur.

Adversus iudicium simpliciter tria argumenta torquent. Primum arguitur: discursus essentialiter proponit ex iudiciis, quae iudicium essentialiter proponit ex apprehensionibus. Sic enim quod se habet discursus ad iudicium ita iudicium ad apprehensionem, ut docuit divus Thomas de veritate quaestione 1a et quaestione 58. Respondeo neque convincit paritas atque disparitas est. Nam operum et quod quia ad discursum procedunt iudicia ita iudicium procedere solet apprehensio. Ergo ad discursum simpliciter iudicium operatio dicitur ex praecedente operatione disparitas autem est quod discursus formaliter ponitur ex iudiciis, iudicium vero non formaliter sed ex apprehensionibus ut vocant Conimbricenses supposita ex apprehensionibus constitutum sit. Hac autem disparitas colligitur ex utriusque operationis definitione. Discursus enim definitur ita ut includat essentialiter iudicium: iudicium vero non hac ratione definitur: et ratio disparitatis est, potest quia non possunt aliter explicare ac distinguere 3am operationem intellectus a 2a ~~...~~ possumus autem explicare ac distinguere ~~...~~ 2am a 1a quin in se includat, ratio a priori exercitium ~~...~~ hac potest assignari operationum intellectus disputando sibi ad 2am et ad 3am, et ex his prius causa neutra genere in altera includi, quamvis dispositio ad actum non opus est ut in actu includat. Hinc vero fundiare habet iudicium ad eum sit ascensus, et discensus veritatis aut falsitatis per iudicium qui scientiam obtinent veritatem non opus est ut habeat operationum aliam alterius ordinis: idcirco plurimum satis erit ut eadem operatione reperiatur, ea enim quae ultimum finem operandi obtinentur non procedit alteri ad diversas operationes ad quas antea ordinetur, sed solo ad integrationem reperiendam. Apprehensio vero non obtinet veritatem quae finis est intellectus: ergo non est disposito ad ulteriorem operationem exequendam quam veritatem obtineat, hoc autem ulterior operatio est iudicium: unde in ipsa apprehensio posse disponere ad iudicium, ergo abesse ab ea distinguitur. Iudicium vero non satis potest ad discursum pertinere per se ex ~~...~~ constituuntur, quae reperta discursus integret.

Obiicies 2° spes intelligibiles prati et subi si realiter diversa, quia eas representat strates prati et subi realiter distinguunt; conseq. prob. quia in representando non est maioris virtutis unius speciei; sed unica species nequit totum enunciabile representare, quia neque unica simplex cognitio: Antecedens patet ergo quod admittendum ex sua a 1°.

Rh. prob. resque in praepos. negativis, ut Deus non est lapis: species n. Dei et lapidis eadem non potest: non probatur argumentum nario iudicium et compositum cum per actia et naria.

Resp. distinguo antecedens species prati et subi nario dista si realiter nego: potest esse dista concedo, unde corruit tota vis: eadem species potest obiecta representare: quod si diversis obiectis diversa species nario tenentur, non sufficit, deberent esse dista, quia tales species possent ad unam cognitionem producenda coadunari, quemadmodum coadunantur in uno corporeo actu visus producendi: quod vero species diversa essent nario, inde fieret quod a diversis obiectis tamquam a causis proveniant neque illa intersit potentia, quae possit illa adunare: at vero totum ab uno obiecto intuitu provenit cui est consubordinantur, atque adeo potest eadem esse, propterea aliqui dicunt posse ea quae dispersa sunt adunare.

Obiicies 3° quia alia cognoscuntur clare, alia confuse, alia intuitive, alia abstractive, ergo non potest per eundem actum cognosci, conseq. prob., quia non potest idem actus esse clarus et confusus, intuitivus et abstractivus. Et confirmatur negative compositum ex simplicibus, non potest esse simplex qualitas: iudicantur n. duo enunciabilia, quae si possent uno actu fieri, eodem modo possent 3, 4. et infinita, quod est absurdum. Resp. omisso antecedente nego conseq.: ad probationem negat antecedens, neque idem actus est prob. clarus et obscurus, sed prati et subi, quae sola possunt distinguuntur: quemadmodum actus idem abstractivus, clarus, est sed non est confusus, sed aliis, ideo spatium. Ad confirmationem neque antecedens, neque compositum potest esse simplex qualitas, potest enim tota enunciabilia confuse complectendi, pro clare omnia possit, id non provenit quia repugnet per unicum actum omnia comprehendi: sed quia virtus noster est finita et limitata, virtus quae ipsa clare attingeri non potest, finita vero potest.

Alii pro simplicitate iudicii ... P. Hurt. disp. 7. de anima sect. 2a, sequitur P. Arr. disp. 6. de anima sect. 4. obiicit P. Hurt. unio dicta apta et subo fieri nulla esse potest; quia neque dari potest propositio composita ex triplici asserens subi copula et prati: Antecedens prob. quia unio triplex tamen est in partis continuar et inhaerens non nisi non arg... quod realiter compositum aliquid, unione evertitur. Resp. quia neque omnis compositiones naturales affectus illas uniones tamen est ... composita artificialis qualis est ... mentalis possit esse talis uniones esse illius per naturalis, ideo unica quia mentalis per assimilatur unioni informationis, neque unum est subiectum se habet instar materiae et grati instar formae.

obiicie 2.° Iudicium componeretur ex apprehensionibus 2.ª operatio

non distingueretur essentialiter a 1.ª; quia non componitur ex apprehensionibus: neque 2.ª operatio

a 1.ª distingui certissimum est. Antecedens quia quadruplici modo probatur 1.° quia iudicium nihil

esset aliud quam aggregatio apprehensionum, sed triplex apprehensio non distinguitur essentialiter ab una

ergo neque iudicium ab apprehensione; minor probatur quia numerus non distinguit essentialiter res numeratas

sed tantum numerice, neque. 3.ª licet essentialiter ab uno distinguuntur, 2.ª quoniam in apprehensione

reperiretur iudicium, quod ita ostenditur, nam si iudicium nihil est quam apprehensio subiecti, praedicati, et copulae,

haec 3.ª in apprehensione reperiuntur antequam iudicet intellectus debet enim haec omnia quae iudicat prius apprehendere

[illegible] 3.ª quia si iudicium esset compositum modo praedicto idem repraesentaret iudicium quod repraesentat

his vocibus Petrus identitas animal sed his vocibus non efficitur [illegible] neque illis apprehensionibus; 4.ª quia

si concurrunt in intellectu apprehensiones horum extremorum Petrus, homo, animal, etc.ª, ita et concurrerent aliorum

ut, Leo, Lapis, caelum etc.ª quia apprehensio identitatis aliquid aeque miscet Petrum cum homine, vel cum lapide

[illegible], neque enim potest esse ratio tantum quam aliorum; si nulla esset ratio cur hi extremum esset subiectum alterius et e converso modo.

Distinguo maiorem. Atque nego antecedens: Ad 1.ª probationem distinguo minorem, cum probatio distinguitur est

neque mutat essentias quod rerum est rerum eidem essentia et contingenter adiunctarum. Concedo; quia numerus est rerum

diversarum eidem, quae essentialiter exigunt nego: quia licet omnes sint apprehensiones, unita essentialiter distinctae et

ut tales distinctae, essentialiter exigunt a iudicio et iudicium est; qualis quae forte discurrit distinguitur

a iudicio, ad 2.ª probationem distinguo in apprehensione composita ex tribus reperiretur iudicium

concedo; atque in ipso extraheretur a linea apprehensionis: in apprehensione manente intra lineam

pura apprehensio reperiretur iudicium nego, et si quis instet ex tribus apprehensionibus quacumque ratione

se habentibus, non posse resultare nisi orationem enuntiativam, quia nulla pars est enuntiativa. Respondeo

esse nego antecedens: quia licet singulae divisive non sint enuntiativae, simul tamen collective enuntiationem constituere.

Ad 3.ª solutionem probationis notandum est copulam quae in iudicio reperitur propter esse tam significativam qualis

esset huic verbo est copula vero quae reperitur in apprehensione est tamen [illegible] qualis esset huic

voci, identitas, unio, copula, etc.ª

Itaque non est iudicium quod constituitur ex subiecto praedicato et copula apprehensione

quoniam modo si non est per vocabula qualia his vocibus significant Petrus identitas homo.

At vero haec eadem dicta repraesentata qualiter his vocibus significat Petrus est homo iudicium tamen

ubi copula dicitur significativa significat, ex qua doctrina constat solutio 3.ª probationis, ad 4.ª

Dico significativa illud quod est unio formaliter, non est unionem quamcumque extremorum indifferenter,

sed tantum determinate inter quae potest intercedere; et si et extremorum si ita ut separat

tale extremum cum tali et tale praedicatum quia significativa istud est formaliter attributio huius

praedicati huic subiecto. Atque quo significativa ex mente adaequate removent, in solvendo erit.

Obiicies 3.° quia in intellectu concurrant 3.ª [illegible] distinctae tamen adeo [illegible] iudicium

[illegible] repraesentantia identitatem extremorum constituit, quia iudicium adeo est simplex ita qualitas

repraesentativa identitatis: [illegible] 2.° aliquis sit extra deceptus et [illegible], ita satis nota est

ex nostris prius quam in hoc eius investigandi [illegible]. Antecedens probatur 1.° quia est repraesentans identitatis

eo ipso repsentar et extrema identitis, q̃ cū identitas nario 9re erat cū extremis, tūi posse i illa sine his repsentare. pr̃ 2º q̃ identitas obiva stremor nihil aliud ē fraliter qˉ ipsa extrema, q̃ si cognoscit identitis p eunde actū, strema cognoscunt

Ad neg. ans, ad 1g pbaq̃ sio neg. cū ans; neq n. obē i eade actū et simplici repsentar: unio et extrema cognoscant; satis ē ad ipsa cognoscenes unitis, q̃ identitis nario cū ferat in extrema cognoscenda p aliq actū, a quo esa liter dependeat iux. d. vº dixim, extrema et unione debere p eunde actū cognosci, h uti intelig. si, ut eade entitas actū identitis, et extrema cognoscat i sd ant gt vii, ao oppi, ea ofa deberet attingere; ita ut actū ille q̃ trat adequata valiter dependeat ad alios q̃ repsentent extrema.

Ad 2g pbaq̃ dicendū copula frali n. eē insigfarī aliq sbiuq reat, diversis a sigfato utrius q extremi frali, qd utriq extremi cathe n pinret extrema obtida que repsentant sincathe, p copula frali: ad pb. g aº n satis ē extrema quocunq mō repsentari, sed necesse ē ut repsentent catne sincathe, qd ēg apparet in copa vocali; ait copula frali nulla sigfat obivū hic, h hic tm sigfato, extrema ipsa que si prarī et subi sincathe ripsentant qd satis ē vtq ipsa copula dicitur vocalis neq discrimen i aliq inter vocale copula et mentale, pter n. qd copula vocalis ad placitū audat sigfato copula vº mentalis ē naliter sigfativa, atq adeo si ad actuale sigfare copula negri extremor sigfatº, si copula mentalis n pot n sigfare, sequ qd n posit sine utriq cathe adiuncto sigfante subi et prari: copula autē vocalis cū posit existere sine actuali sigfatⁿᵉ. pot cū cū existere sine ad iuncto cathe subi et prari sigfante.

## Disp.º 2.

# De essentia veritis, et falsitis que ē in operonib. intelectus.

## Caput 1ⁱ.

# Deformitas al diformitas actus cū obo ee fraliter veritas ostenditur.

Veritas alia dr ut opponit mendacio alia ut opponitur falsitati veritas opposita mendacio e conformitas dicti cu mente, h.e. sententia vocalis de re eo modo quo existimata e; et mendacium erit difformitas dicti a mente qd S. Aug. dixit ut mentiri ee contra mentem ire: de hac veritate et mendacio theologi morales disputabunt. Veritas ut opponitur falsitati e conformitas actus cu obiecto in repraesentando; falsitas autem e difformitas actus ab obiecto in repraesentando: actus n. verus e q repraesentat id qd in obiecto e, falsus q repraesentat id qd in obiecto n e, de hac veritate et falsitate alia n nulla distinctione sic. 1o contrariorum.

Cu conformitas et difformitas inter duo debeat versari, queritur quaenam extrema ee debeant haec duo; an actus intellectus et obiectum, an etiam ipsum obiectum qd e cognitum, et ipsum obiectum qd e in re, nec n etiam ultimis locis graviores docuerunt. qd n ex his extrema omnino afferat actus intellectus, dubitari etiam potest an conformitas debeat cu obiecto qd e in re, an qd e in mente, h. in intentione rationale. hac praeterea dubitari potest quaenam sint actus intellectus q conformes aut difformes obiecto, et sic vera h. falsi dicantur: an ut actus apprehensionis, an solu iudicio, aut discursu. Ad dubium in 1o e veritas ee conformitatem actus cu obiecto qd e in re. 2o falsitas e duplex illa opinio quae 1a asserebat veritatem formalem ee conformitatem obiecti ut cogniti secundu se ipso ut e in se. 2a veritas ee conformitatem actus cu obiecto ut cognito ut e in se.

Falle 1o haec sententia. 1o q eo ipso q sit qd obiectum tale sit, et actus tale eu repraesentet, dat veritas distinctum; qd si obiectum non sit in re, h. actus aliter repraesentet, nulla veritas reperietur, q veritas consistit in hoc qd obiectum tale sit in re, et actus tale eu repraesentet. 2o q veritas de qua sermo e, e veritas in repraesentando, n in essendo, neque transdata veritas a pelari consistit in eo qd res talis sit qualis e; debet veritas autem in repraesentando consistit in hoc qd obiectum repraesentet tale quale e, haec autem n convenit obiecto ut cognito ut e in se, n n obiectum alia neque ipsum repraesentat. Veniat autem cognitione.

3o dicere nemo potest n ipso qd actus cognoscat obiectum ee cognitum et sic actus dicitur conformis obiecto cognito; n autem secundum hoc cognito, sic cognitio e ipsa, quaeque in veritate habet haec omnia de iudicio, actus repraesentans obiectum ut e in se et tandem obiectum cognitum ut e in se: consequens q veritas ex obiecto q in se neque repraesentat ut agitur ea et a dicendi prius multis de quibus apud terminos ingeniosissime loquitur de ea. Peccat. rem n cognoscere obiectum ut e in se, falsissime idem est obiectum cognitum ut e in re;

q. q. e. 3a frt sup flue addit 2. : sed [illegible] si dicam verum. [illegible] in [illegible] aliq
cognoscentis obj ut e in se: [illegible] n si obj e cognitum ut e in se, a [illegible] a [illegible] aliud
[illegible] q e aliquid cognoscere obj ut e excludit ut aliud, et verum [illegible] [illegible]
eo qd sit animadvertis, qd [illegible] representet obj ut e in se.

[illegible] aliorum [illegible] capaces sint veritatis et falsitatis conveniunt ut [illegible]
obj iudicium veritatis sibi et falsitatis vendicant: alii veritatem in apprehensione ut falsitatem reperiri docent:
alii tantum veritatem et falsitatem in apprehensione complexa, neutrum in incomplexa [illegible] [illegible]
[illegible] veritatis sensus e iudicium, [illegible] supponendum e aliquid dici posse verum et falsum rationalis
[illegible] fundale [illegible] [illegible] occasio, [illegible] aut falso iudicandi et hanc in e sensus corporis
et apprehensionibus indubitatum e, nam qui [illegible] cum oculis videmus arundinem a qua [illegible] im
[illegible] [illegible] fractum e iudicat [illegible] distortam, ita cum mens apprehendit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et Deum instar senis occas praebet errandi, quaadmodum occas praebet [illegible]
iudicium cum apprehendatur extrema [illegible].

[illegible] hac si q imaginem [illegible] accipiatur [illegible] e [illegible] forme imaginis:
[illegible] [illegible] Cesaris [illegible], imagine [illegible], quae sola imago Cesaris, [illegible] imago [illegible]
[illegible] e imaginis Cesaris, [illegible] [illegible] [illegible] ut aliud e obj
imaginis, aliud obj [illegible] [illegible] imaginis representari: quaadmodum [illegible]
[illegible] cognoscere [illegible] [illegible] apprehendat [illegible] apprehensio, [illegible] [illegible]
apprehendimus representare, [illegible] conformat [illegible], qd e [illegible] obj [illegible] idqe
[illegible] [illegible] cognoscere [illegible] ipsa [illegible] [illegible] debet conformari
cum obo [illegible] [illegible], [illegible] obj suo. [illegible] negant apprehensionem posse falsam
[illegible] [illegible] imago obi et ideo [illegible] falsa [illegible] imago e [illegible].
[illegible] docere posse de apprehensione [illegible] [illegible]
apprehensionem complexa veritatem [illegible] falsitatem [illegible] q sic apprehendit [illegible] [illegible] apprehensio
[illegible] apprehensioni [illegible] falsa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sua [illegible]
ng apprehensio quae representat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] chimera
[illegible] [illegible] [illegible]. et sic [illegible] apprehensio non conformis [illegible] [illegible]
conformat [illegible] obo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apprehensio [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] chimera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] cum plurima his de rebus opiniones extreme dissidentes [illegible]
[illegible] omnes [illegible] defendunt, [illegible] voces accipit [illegible]
[illegible] [illegible] accept. veritatis [illegible] in apprehensione [illegible] [illegible]
[illegible] falsitatem quae [illegible] [illegible] e [illegible] de apprehensione incomplexa [illegible]
[illegible] apprehensionum [illegible] incomplexum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
vocant apprehensionem [illegible] [illegible] existimo [illegible] [illegible] [illegible] apprehensio
a iudicio [illegible] distinguit.

## Caput 27.

# Argumenta quibus sententia nostra doctrina explanatur et confirmatur.

Obiicitur in 1º apprehensio simplex est imago obiecti, idem est imago conformis obiecto, quod est verum quia conformitas quod aliquid ille est [illegible] ad quod conformitas ei [illegible] verum nihil est aliud [illegible] conformitas actus cum obiecto. Atqui nec apprehensio repraesentat [illegible] non quaecumque imago [illegible] repraesentat sicut et vera apprehensio obiecti [illegible] in [illegible] concurrit obiecto quod intendit repraesentari obiecto ut sunt, semper [illegible] verum [illegible] repraesentatio. Et in apprehensione [illegible], nec quod apprehendit homo ut animal, apprehendit vere, quod vero [illegible], apprehendit aliter ac est, quia hac apprehensio est per [illegible] falsa [illegible] sententia evidens optime sanae [illegible] Th. et gravissimi doctores [illegible] Atqui plurimi [illegible] huic veritati [illegible] citant.

Respondetur negando Antecedens; nam ut imago dicatur conformis obiecto praeter [illegible] imaginis ordinis [illegible] requiritur quod imago repraesentet obiectum tale esse, necessario et [illegible] et imago sit illi [illegible]; non quaecumque conformitas in essendo [illegible] quod [illegible] tale sit [illegible] conformitas in repraesentando [illegible] quod obiectum tale sit, et imago tale esse repraesentet: atqui obiectum apprehensum [illegible] tale sit, [illegible] repraesentet, non in repraesentat aliud obiectum tale esse: imaginis [illegible] imaginis: [illegible] enim erant bona; quo [illegible] bonitas et veritas imaginis [illegible]; [illegible] quaecumque bonitas [illegible] est integritas [illegible], [illegible] bonitas imaginis est integritas repraesentationis, quae ultima [illegible] ordine [illegible] repraesentandi obiectum bonitatis [illegible] ad [illegible] quod repraesentet obiectum tale esse [illegible] bonitatis et veritatis in repraesentando [illegible] ad [illegible] Illas apprehensiones [illegible] aequivocas, ut plurimum est dudicia, [illegible] apprehendit [illegible] [illegible] alibi [illegible] hoc est animal? [illegible] extrema illa et [illegible] hendant, [illegible] est de illis, ac de [illegible] apprehensionibus.

Et neque [illegible] dicimus de conformitate in casu [illegible] [illegible] quod bonitas et veritas imaginis diversissima [illegible], sed nihil aliud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] explicari, [illegible] ad bonitatem imaginis [illegible] in quacumque imagine integre [illegible] repraesentare [illegible] in imagine quae repraesentat obiectum tale esse. Maior [illegible] est, neque in [illegible] veritas et bonitas [illegible] [illegible] [illegible] diversi [illegible] [illegible] sufficienter [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] bonitas sufficienter [illegible] integritas repraesentandi, et veritas [illegible] repraesentationis obiecti [illegible] ex [illegible] duo [illegible] imagine, [illegible] sufficienter [illegible] diversificantur. [illegible] [illegible] [illegible] in plurimis signis [illegible] ad [illegible] veritas [illegible] doctorum sententia est aliter signis [illegible] veritas [illegible].

Atqui [illegible] veritas in repraesentando [illegible] aliud est [illegible] conformitas in repraesentando, [illegible] explicatur quo ab adversariis intelligitur [illegible] signa [illegible] conformia in significando [illegible] signa illa quae sunt imagines [illegible] ut picturae [illegible] [illegible] satisfacit

quia rem hac signa, scilicet imagines non est [illegible] quae non repraesentat vitaliter obiectum, ideo non est [illegible] actus vitaliter repraesentans obiecta, quos [illegible] admittant etiam in id [illegible] credo neque illa dicunt quia ab [illegible] quae apprehensiones et [illegible] voces non repraesentant vitaliter. Praeterea [illegible] non refert vitaliter [illegible] ad [illegible] veritatem colligendam, neque illud gratum ex quo veritas [illegible] apprehensiones admittunt, unde est imaginis non vitalis [illegible] gratum non est conformitas et veritas in [illegible] signis non [illegible] est in apprehensione.

[illegible] rem, neque imagines vel sic est vitalis, indifferens est ad conformitatem, difformitatem actum et [illegible], [illegible] rem imagines vitalis, quae repraesentat obiectum quod est, ad conformitatem tingenda est alteram [illegible] quae repraesentet obiectum tale [illegible]. [illegible] quae repraesentare [illegible] forsit, non [illegible] [illegible] alia [illegible] quae sit repraesentatio conformis [illegible] illa [illegible] assignavimus. Atque [illegible] dari imago [illegible] falsa. Ut [illegible] in iudicio, [illegible] imaginis et sic, indifferens est ad veritatem et falsitatem. [illegible] non aliter sequeretur [illegible] iudicii [illegible] et falsum, [illegible] inferri [illegible] neque actum illum [illegible] est [illegible] falsissimum [illegible] quoniam est imago [illegible] chimerici [illegible] referret [illegible] difformis [illegible] difformis [illegible] [illegible] adversariis [illegible] existimat apprehensionem minotauri, quoniam difformis [illegible] chimerico, [illegible] difformis [illegible] tauro [illegible].

[illegible] 2º, [illegible] dicimus actum aliquem difformem [illegible] [illegible] cognoscat [illegible] repraesentare obiectum tale [illegible], et cognoscat [illegible] obiectum [illegible] [illegible] est ad difformitatem [illegible] quia illud [illegible] intelligi, sed non [illegible] obiectum tale [illegible] esse ad tale [illegible] repraesentet [illegible] actum [illegible] difformitas intelligi, [illegible] adversarios et nobis [illegible] difformitas, [illegible] ex obiectum [illegible] illud [illegible] dicimus [illegible] hac [illegible] sententia, [illegible] ille antiquus restaurat, [illegible] vulgatissimus erat veritatem et falsitatem [illegible] parte iudicii, [illegible] in [illegible] [illegible] est in iudicio a [illegible] hanc [illegible] sententiam [illegible] docuit [illegible] Suar. disp. 8 metaphysica sect. 4 [illegible] atque [illegible] sic [illegible] omnis veritas [illegible] quae est in iudicio existit.

Disp. 3a.

# Utrum Veritas et falsitas sit actu extra animam.

## Caput 1

## Autorum Sententiae Circa difficultatem hanc proponuntur.

~ Difficultas (~~[illegible]~~) huius rei (quae ut arbitror) omnes nos in quaerendo ex ponenda ipsa rei gravitate ac ~~[illegible]~~ monente suscipimus, quaerimus, non inventi et falsitate includat praeter aliquid ~~[illegible]~~ essentiale quod extra sit actus, qui vel aut falsi nominant an vera praeter verum. et essentia veritatis et falsitatis intra sit actus, intra autem esse diximus quod sit intrinsecum et identificatum subiecto: extra quod neque intrinsecum est neque identificatum sed autem inter omnes conveniunt obiectum narrationem referri ad veritatem et falsitatem: veritas enim narratio petit ut obiectum talis sit quale esse enunciat, falsitas ut obiectum aliter ac enunciat.

Et quia plurimi sentiunt veritatem et falsitatem esse actus intrinsece identificatas in quibus plurimi ipsis defendunt Altes omnes tamen in eo conveniunt quod obiectum afferri et denotari in obliquo aferentes alii ~~[illegible]~~ dicunt veritatem actum esse ipsa entitate actus ab obiecto connotato cuius opinionis fuit P. Hurt. disp. 9 dialectica sect. 3 cum ego eos dissidero siquidem idem videtur dicere ac de relatione ipse in utroque extremo ab obiecto desitui hic illos assides illi si qui docent veritatem existere in conformitate in actu abstracta ac cum obiecto conformitas mixta, ~~[illegible]~~ abstracta includit utrumque extremum conforme: inadaequata conformitas quae in actu est P. hos Altes includit ut eius sed actum et denotat obiectum.

Docent alii veritatem existere in perfectione quadam actus cum illo identificata et ex obiecto in actum refusa quoniam ex de perfectione obiectum perfectio quadam peculiaris in actum refundi que dicendum aliquid ad actum narrationem et ~~[illegible]~~ ad stringen res stratione hanc vero perfectionem ex obiecto refusa volunt non nullos essentiale esse actus ipsi differentiam et coentitatem actus essentialiter a falso differre alii sed perfectionem ~~[illegible]~~ sunt: quintum earum ipse sibi differentiam actus unius 2. a falso ~~[illegible]~~ ab alio vero alii dicunt esse accidens metaphysicum accidens autem metaphysicum explicant quod ~~[illegible]~~ sunt subiecto identificatum per cuius fundamentum in re non cognosci et deinceps cognosci non per se enim fit ut existentiae ~~[illegible]~~ accidens ~~[illegible]~~ posse existere et posse non existere intrinsece aliter existente enim obiecto potest cognosci veritas in actu repraesentante illud in quo ad se obiectum mutet ~~[illegible]~~ actum perseveret non sub fundamentum in ut perfectionem illam cognoscat in actu quae veritas est atque adeo veritas est accidens metaphysicum.

Docuerunt vulgo existere in accidente physico realiter ab utroque extremo distincto cuius defendere debet sed ipsum deverere ~~[illegible]~~ docent alii esse accidens modale modaliter ab actu distinctum sed autem nobis advertendum est quod hanc quae ad hanc eandem esse ex duplici alia de distinctione directionis atque totius relationis ~~[illegible]~~ utramque huic reservavimus, quidquid de veritate dicemus, eadem de directione atque relatione dicenda est late negotio ~~[illegible]~~, addemus si quae de his spatio occurrat neque certe non gravissimi doctores iudicant veritatem et falsitatem esse relationes quasdam praedicamentales aut transcendentales.

Asserendum nobis est veritatem actus essaliter dicere immissionem
actus extrinseci in obiectum: qua intentione afferri dicitur recto, obiectum autem dicitur obliquo:
unde quod ad veritatem importet quod conformetur ipse sit quale est enunciat a actu:
argumentum ergo appositionaliter de falsitate asserendum est: quod si obiectum afferri arguatur
essalis veritas, sequitur 1° non afferri ut oratio est connotata, connotata non eam veritatem actus,
qua contrario negaret, in extra adaequata eius rei: 2° sequitur denominationem veritatis esse
actus extra simul a forma partiali provenit qua actus extra est.

Ut tandem veritatem aggrediamur, petitur an denominatio veri
dicenda sit actus partim intra et partim extra: quoniam includit essaliter aliquid
intra et aliquid extra. Ideo quod hanc est denominatio: videtur non dicere partiales
eius veritates est ipsa actus, quae sibi non est extrinseca et partialis est obiectum quae actus
extra unde cum denominatio sit totius veritatis ex omnibus quae essaliter constituunt, non incongrue
dici poterit denominatio partim intra, et partim actus extra quia admittitur obiectum partim
intra et partim extra dici eodem iure potest.

Maxime loqui loquitur denominatio est si eas denominationes
dicamus esse adaequate extrinsecas subiecti quae aliqua pars essalis extra est subiecto denominato
[illegible] intra sunt: sic non video a quo denominatio cognitionis extrinseci, et ipsius
agendarum adaequate extrinsecas subiecti, [illegible] includant ipsa subiecta, quod sibi non intra
et cetera aliter [illegible] aut [illegible] reperies denominationes [illegible] adaequate extra: ut sunt
denominationes includunt essaliter subiectum denominatum, quod sibi extra non est, quod ex eo partim
intra nec satisfit si reat denominationes adaequate extrinsecas illas [illegible] quarum
forma adaequata extra est subiecto: quia admittitur cognitionis forma adaequata cognitionis extra est obiectum: non enim
satisfit, nam forma non accipitur eo sensu quo distat ab inadaequata dicere denominationes
alterius indifferentes; nam sic falsissimum est [illegible] est adaequata forma denominationis
nam denominatio cognitionis non praecedit adaequate absolute compositum. Idem ab [illegible] compositum ipsius transire
quod manifeste [illegible] dicitur in aliis formis; quae non tenent essaliter dependentiam
aut relationem ad subiectum; albedo v.g. si divina potentia detineret extra omne subiectum nec de-
nominaret aliquid, quia forma adaequate denominandi est albedo sola: accipio quod forma ipsa
ab adeo forma adaequata idem est quod totum [illegible]: unde instaurat [illegible] si non forma adaequata
adaequate denominans subiecti, et hoc non obstante plures denominationes aliquas loquuntur adaequate extra
[illegible] includant intra subiectum, quod hae denominationes dicuntur adaequate extra, satisfit quod par-
tialis forma extra sit subiecto. Et inde omnia ex placito loquentium pendent.

## Caput 2.

## Sententia nostra de veritate principiis nostris confirmatur.

Interim tanta opinionum varietate, mirum est veritatem posse vel
solo pede subsistere: ne vero cum singulis ad fastidium egredi [illegible] sit erga illa
hic casus produxerimus, quae diversas adversariorum opiniones [illegible] betur [illegible]
[illegible] argumentum nostro [illegible] illud [illegible] est adeo intrinsecum veritatis quo
[illegible] veritas ponit et adferri ablato, et quaevis [illegible] [illegible]: id porro actu
representante obiectum et pro quod obiectum [illegible] est representans, ponit veritatem; si actu
et absoluto sublato, veritas perit, ergo [illegible] illud veritatis adeo intrinsecum [illegible].

Minor ut luce clarior appareat, ac nostra doctrina veritas in
lucem ipsam producatur, advertendum est in actu duplicem esse effectum minimum, alterum quo
est representare obiectum, quae perfectio est ipsi gratia et communis omnibus actibus, omnes enim in obiectum [illegible]
alterum quo est determinate representare determinate obiectum, qua perfectio non est in omnibus; [illegible] enim
iste actus Deus est homo [illegible] cum omnibus actibus in [illegible] representare obiectum, differt autem
ab aliis, quoniam non omnes autem representant Deum est hominem: differt etiam ab aliis quod
ipsius representative, quoniam est non in hoc ipsa ab aliis representat, [illegible] representativus
huius est ipsius obiecti: unde infertur actum quemlibet non sic [illegible] representativum determinati obiecti sed ex se et ab
determinatam representationem.

Igitur docuimus in minori propositione hanc ultimam perfectionem minimam
et essentialem actui [illegible] ad veritatem, quod adversarii non inficiantur. Addidimus ergo
quod [illegible] quod obiectum tale sit, [illegible] [illegible] sentiunt operam nostra doctrina. [illegible]
[illegible] quoniam omnes affirmant obiectum requiri [illegible] [illegible] intrinsecum veritatis, sed tamen et [illegible]
[illegible], quam doctrinam infra refutabimus: dicent enim etiam alii, quoniam ultra
[illegible] illas actus intrinsecas, et ultra obiectum [illegible] requirunt [illegible]
modum [illegible] actus ex obiecto [illegible], in qua formaliter et adeo veritas [illegible]
sive ea perfectio sit essentialis [illegible], sive [illegible] aut [illegible], sive accidentalis [illegible]

Nos itaque docemus contra priores [illegible] adversariorum obiectum non [illegible]
[illegible], sed ut [illegible] essentialiter requiri; ac per duas illas perfectiones actus essentiales
[illegible] supervacaneas esse; quod [illegible] in minori illa propositione [illegible] minimum huius
minoris [illegible] omnibus, veritatem in [illegible] sufficienter [illegible] sufficiat
hac [illegible] quod actus iste Deus est homo sit [illegible] nihil aliud exigit quod [illegible],
[illegible] [illegible], et id quod est in re [illegible] enunciet; [illegible]
[illegible] quod obiectum tale sit, et actus sit representativus obiecti ut est [illegible] [illegible]
[illegible] verus: quod si [illegible] exigat promptum est negare de [illegible]
veritas et falsitas.

2a rō de 4? ē quoniam veritas actus ē conformitas actus cum

obiecto in repraesentando, quia veritas includit actum et obiectum. qd sit quae admittere re-

sentat; Adverte nostrum ut si ipsa vocis significatio apprehendatur, quae veritas formalis

actus, non ē ea qua actus est in se apte: haec vero est veritas transcendentalis;

actus formaliter verus dicitur per ordinem ad obiectum suum: cum autem omnis actus ordinem habeant ad

obiectum, et non tamen omnes sint obiecto conformes, consequens est, ut per ordinem ad obiectum, ad conformitatem

afferant quod obiectum tale sit quale repraesentat, hac non ratione efficit ut nobis per

falsum admittatur in se repraesentative praeter illud quod realiter admittitur

obiectum et sic conformitas in repraesentando, sit conformitas eorum in essendo, seu alia

sub duo quasi aliquid praeter reciperet.

Nota tamen, quod conformitas constituit essentialiter

ex utroque extremo conformi: ideo quod non aliter probari debet conformitati confor-

mitatis, et similitudinis facta inductione: cur enim Plus diceret [illegible] conformis

in sermone, nisi quod utrique idem asserit, quod non Plus affirmare, altera [illegible]

Plus si ipsum non affirmet, seu asserit [illegible] tota conformitas [illegible]

in dicendo evanescit: item duo homines habentes albedinem similes aut conformes

in albedine dici poterunt, quod si unus albedinem deponat alter invariato

variato cessat conformitas: id ipsum ex coexistentia ostenditur, neque coexistentia

in modo tamen sit coexistentia nisi inductum est non per, neque [illegible] amicitia quae

ē voluntaria quaedam conformitas: omnis conformitas essentialiter includit utrumque extremum.

Indiscriminata ratio triplex ē, quae praecedens contra per illud quo

[illegible] sentit, essentialiter praeter rei sine quo res intelligi non potest, neque formaliter

explicari, quia [illegible] intelligitur et explicatur quod non intelligit neque

explicari duobus extremis sive in recto sive in obliquo, neque intelligi neque

explicari potest conformitas, quia utrumque extremum ē essentialiter praeter conformitatem: minor

adversariorum ignorata probatur, si enim peramus ut nobis explicent essentiales conceptus confor-

mis, ita ut neque in recto neque in obliquo plures vim extremi exponant

explicaverint neque scient neque potuerunt: nec [illegible], neque similiter explicari possibili

nisi duo [illegible] explicet, ita neque conformitas, nisi explicent duo extrema

Dices 1o quia non duo intelligit seu explicat conformitatem dum explicat

aliquid quod indifferens ē ad conformitatem seu difformitatem: sed explicat prius alterum

repraesentat, non explicando obiectum [illegible], tunc explicat aliquid indifferens ad confor-

mitatem seu difformitatem, quia [illegible] explicatur conformitas, donec obiectum [illegible]

minor probatur quia si obiectum repraesentatum tale sit repraesentat erit conformis: sin aliter

se hēat obj, cadē repñtat° difformis ē; qd apte explat imaginis
exo quæ eadē existeret sine difformis, et sit obo existitdifformis
si ipso qd obj sui suppti alii aut impediti ēēnt. Dr 2° nā dcept essa
adeq. alti, dvertibilis ē cū dceptu rei alii, ē adeqa essa: sd dcept unius
extremi tātū n ē dvertibilis cū dceptu difformitis et unius tātū extremi
n ē adeqa essa difformitis, igitur quorū ex his, pbabiliter negari posit.

Et ô certe, quoniā difformitas ē unicā adaliter
relatio: sed oīs Relatio essaliter affert extrema quæ sive in recto sive in
obliquo; ut dstat ex relatis. Dr ulti, ē n relatio alii, eē ē ad aliud eē,
ergo difformitas afferit extrema. Dico ditas relatiō afferre duo
extrema; alter û ut dnotatū n ut dstitutibus, sd hanc solut infra
refellemus: bi n tātū dnotatum, eius difformitis et veritatis subsistere n
posse sine dubio extremis: atq û inde colligat obj eē p essalis veritatis,
petendus ē tunc ex prius pcedentibus, tunc ex illis qd deinceps dnotata
refutavimus. Dr rō efficax ē, quoniā ablato quocunq extremo, aufert
difformitas, g essaliter afferit utrumq.

Nec dnequunt adversarii veritas dstitere n ins formale
adeqa: quæ essaliter afferit utrumq extremū, sd in dformale inadeqa,
quod uno extremo dnnotat. difformitis autē hanc sta colligunt, ergo,
atq difformis ē obo, et obj dforme ē alteri g adeqa difformitas ē
quæ dicit obo, et obj alteri dforme ē inadeqa, gelasiq aitq difformis ē
obo, quæ ē ipsa essentia atq dnotato obo quo ad cā. ppr monstrosa mysta
irrisibilitatis doctrina aptea absurda et inscientia, ad p̄terea qd illis
h̄i sibi n dstant inextricabiliter quare quomeriā omnis difformitis in
tradunt: qd atq absurdis evertendis.

Sec ī adverta q̄ hi obs scripsit aliti omnis relatio
adeqa et essaliter se hēre ex p̄ unius extremi, trō tātū dnotato atq
nullus ibi mentionis relativis adeqa et inadeqa fecisse, g cū difformitas
sit quadā relatio, tātū sibi erat adeqa eius difformitis dsistere in uno
extremo altero dnotato, sī hi ipsi facerent de adeqa essa veritatis, similitudinis
equalitatis etc. nec difformitis in hai frustra discurrent, quæ n rō difformitis
adeqa in utroq extremo dstituendo inadeqr, quæ hi ipsi de similitudine et fōrmali dicuntur.

8.º Contra divis.º conformitatis otiosa sit et quimerica pr. 1.º

q.a si divis.º totius aeternalis in partes aeternales satis tradit, ...

subsist: si enim dicas, quod meritissime singula membra dividentia di

cunt conformitatem quae conformiter si hoc dividerem in suas partes aeternales non

dicerem hoc aliud hoc esse corpus, aliud hoc esse animam: ergo ... conformatio n

iatus fuit reddendo partes conformitatis, si vero reddat ... conformi

tas conveniunt debet conformitatis in eadem ... convenit eadem: ergo ... superior

eadem aequaliter est in omnibus inferioribus, sed ... conformitas in eo aequaliter

petit extrema duo, quod in ... conformitas in eadem eo ... ergo conformi

tas versus ... in medio, quod nulla est conformitas quae plus minus ve

petat aequaliter quam altera.

Pr. 2.º quia idem est fragilissime actus esse conformis obiecto et obiectum esse confor

me actui, quod idem est, quod dicunt esse conformitatis in eadem ... cum eo quod est eadem confor

mitas. Actus ... pr. 1.º non impossibile est actum esse conformem obiecto, qui

in quacumque hypothesi est impossibile obiectum sit actui conforme: nam actum esse conformem

est actum repraesentare obiectum, sicut obiectum autem esse conforme est esse repraesentatum, sicut ... quod

utrique non aliter differt quam vox activa et passiva. 2.º ... impossibile contra

hanc omnia ... ea quae actus est conformis obiecto, nam obiectum contra actui conforme

... earum omnium ... conformitas ... obiecto ... dicis conformitas

in eadem, et ... conformitas ... cum obiecto et obiecti cum actu, quae est eadem conformitas

~~Caput 33~~

## Caput 33

### precedentium rerum conformationibus veritate pugnat.

Ex capite superiori ... nihil ad

veritatem importari praeter res internas ... obiectum, quae ... esse

non potest ... falsum: ... adeo indifferens sit ... ad utrumque ... erit

ad veritatem aut falsitatem, ... obiectum esse ... quod obiectum sit

aut non sit, nam ... ad veritatem et falsitatem ... haec ... auxilia

... roboranda est, ergo ... ad ... opinionem illorum, qua

... in ... ad ... veritatem et falsitatem ... 

... actus ... aut falsum ... adscribit ...

qua ... sint aut non sint eo modo quo esse repraesentant.

1.a confirmatio pariter efficax atque subtilis est: si veritas actus esset aliqua perfectio actui identificata; cognito actu naturaliter vel cognosceretur ab Angelo satis obiectum ita esse sicut actus enunciat, id tamen saepe impossibile est, quia etiam impossibile, quod veritas sit perfectio actui intra aut identificata, maioris consequentia probatur, quia angelus naturaliter potest res omnes naturales, earumque perfectiones comprehendere, atque adeo cognosceret perfectionem illius actus quae est essaliter veritas, et consequenter actus esse verus. unde sumere naturaliter evidenter inferret obiectum ita esse sicut actus enunciat.

Confirmatio impossibile tamen saepe sit probatur neque aliquis naturaliter potest affirmare obiectum quod antea sit, sed tamen sit tamen potest ab Angelo naturaliter cognosci qualis actus sicut huiusmodi Deus est trinus et unus. Plus decedet in gradu et situ aliquo, quia cognatus esse posita, ut communis theory sententia probatur et quia ab Angelo naturaliter et certo cognosci, non tamen potest Angelus certo scire ex propriis naturalibus, Deum esse trinum et unum, aut [illegible] discursu. Id quod manifestius ostenditur, si videremus Angelum in statu viatoris, antequam beatitudinem consequeretur, neque si quis eorum eliceret huiusmodi actum ego beatitudinem obtinebo poterit naturaliter certo cognoscere se in beatitudine admittendum esse si videret suum actum esse verum aut ab ea relegandum si videret falsum esse.

2.a confirmatio si actus verus et contrarius falsus contingens haberet identificatam perfectionem qua essaliter esset verus peteret ut obiectum esset sicut enunciat, et contrarius falsus peteret ut obiectum non esset sicut enunciat: hoc autem impossibile est. quia etiam impossibile est illa sunt contradictoria veritas et falsitas. Maior certa est et satis in probationibus ab istis adversariis admittitur, quoniam si actus narratio vera petit narrationem esse veram ita petit contrarius est ut sit verus, et falsus ut sit falsus. Minor autem probatur in actu falso ex quo deducenda est paritas ad verum exempli gratia iste actus Petrus est lapis peteret iste actus falsus narratio ut Petrus non est lapis neque esse posset, neque si esset posset, etiam actus posset esse verus.

Confirmatio falsus tamen sic efficaciter ostenditur; quia primo ille actus petit ut Petrus possit esse lapis quia non petit oppositum; ubi quod Petrus tamen possit esse lapis: Probatur cum ex evidenti principio quia tamen potest idem res petere duplex contradictorium, quod principium certissimum adimittere dignare explandum. Atque probatur, quia omnis actus petit narrationem communem quod ex illo inferretur iste actus Petrus est lapis, et Petrus ad inferendum alterum posse petit esse lapis, quia ille actus alterum petit. minor manifesta est; est legitima consequentia ab affirmativa actus ad affirmandum pos.

anobis+

Q[a] affirmatio fieri si duos actus idem obiectum affirmantes comparemus, alterum verum, alterum falsum; affirmet v.g. quispiam Petrum currere quando non currit, alter affirmet non ipsum quando currit. sic argumentor: sed quod duo isti actus conveniunt inter se satis et actus verus aut falsus existat, si obiectum tale sit aut non sit quod enunciat, sed in actu vero non est peculiaris aliqua affectio ipsa veritas, neque in falso falsitas. Consequentia videtur, quia supponimus illos actus omnino inter se convenire, atque solo obiecto differre: quod si aliquid aliud discrimen est ex parte obiecti accipitur, sed peculiaris illa affectio non est ens utrique actui, quia neuter illam continet.

Item quia, quod convenit utrique actui in eo quod affirment Petrum currere, sequentis autem et ceteras affectiones detrahant, impossibile est quod actus isti eo praecise quod idem affirment veritate et falsitate destituantur; quod ita ostenditur, quia sicut non datur medium inter eum erroris et si affirmat, ita neque datur medium inter veritatem et falsitatem actus non affirmantis, neque si obiectum ita est, actus affirmans est verus, si vero non ita est, actus est falsus; atque ut adversarios premamus, non dilemmate ... huius robur comparemus: si Petrus currat affirmatio currit Petrus est vera; si non currit est falsa, sed impossibile est quod neque currat, neque non currat, quia impossibile est quod affirmatio currit neque sit vera neque falsa: affirmatio autem currit, utrique actui communis, quia per aliquid utrique sive, ex parte actus ab unde extrinseca erit veritas aut falsitas.

Et si quis autem negare affirmationem currit, exclusa quacumque alia affectione actum verum esse aut falsum eo ipso quod obiectum sit aut non sit quod affirmat, profecto ingenio is erit satis pertinaci cui credendum, si nos etiam negare velimus actum aliquem verum aut falsum, neque unquam convincemur si [illegible] quod satis sit ad veritatem et falsitatem non sufficiat, neque ad aliud quam pro ... actum verum aut sol... naturam et ad veritatem adversarii convincere.

Atque hoc ipsum duplex syllogismus ostendit; primus est, si obiectum ita est evidens est actum id affirmantem habere veritatem; sed non est evidens habere illam affectionem sequitur (addita), quia veritas non est ea affectio; alioquin eadem affectio evidenter inferret et non inferret evidenter. Secundus est Deus natura connectitur cum veritate actus affirmantis id quod est in Deo est, sed non connectitur cum actu ipso vero, neque cum affectione illa actui intrinseca identificata; quia veritas non est illa id generis affectio. Maior est certa quia si Deus est omnipotens, connexus est veritati quod id affirmat; sed omnis actus connectitur cum suo consequente quod et Deus cum veritate ... certa cum quod Deus non connectitur cum creaturis, ut communiter theologi ferunt.

4º c̃frat.º petit ab adversariis ex fratrib. illa idem
futura actu i.º sit c̃tin.ª, an malis, an c̃fa, ꝑ gratia, nã licet ĩa
aliud variis Atlis affrata occurrunt. sed ex dubitd. ẽ pr. ĩ, et q̃ dñs sit nica
neq. malis, in fra specifica, q. ptes aez dita s.ꝑ conveniunt in roe veritis
ꝯ veritas n ẽ dicta in frates c̃fa, sed pont etiã c̃ficere gratia; cũ ꝑ exe
grus ẽ, n qd pot ẽe in plurib. sp̃e differentib.; atq. ob eandẽ roẽ n ẽ
dicta int una specta hac nostra nũ dessis conveniri pot, neq. tamdiu ẽe
poterit spes aut dicta sub alterna, tunc q̃ ti q̃ n dyseveniri in mentis
adversariorũ: tunc in q.º n est gratia cuiq. et gratia, tñ ẽ pot n representari roe,
qua cuiq. ĩ actub. v. et fatis, aut alia aliud dicunt, dignu lege, cuti igit
locus sit ubi representat.º et dy tale sit anti c̃ficit alia intelligat [illegible]
Nec minus efficat c̃frat.º ẽ, quæ ex veritate ꝓ probat
aut scripta desumit: eadẽ n. ꝑ descripta affirmans Dñs curreret atq. ti ipsi
signans v. ẽ et scriberet Dñs currebat, et falsa eadẽ sint quisq. erat:
q. n. dicat n pressiras easdẽ literas aut caracteres atq. affirmet
aliter scribat, ut q. si Dñs currebat caracteres fraõ habituros ẽ ꝑ
c̃ficis, qua veritas ẽet, si v. n currebat, n posse hos eosdẽ caracteres
frari, sed alios distos, q. falsitas continerent certe te incredibile ẽ et multo
incredibilius ꝯ rogent adversarii Dedere neq. Dñs ꝑ sunt aliq. posse easti
teras describere q.º Dñs n currit quæ scriberent si curreret, aliq. pre
deret ꝑ scripta v. cuti oby n ita ẽet ut enunciat.
Dm q. ẽ potuisse easdẽ ptes scribi, sive Dñs curreret
sive n curreret atq. adeo continere v. ꝑ falsa, q. ista ꝑ scripta aut sig
nificativa ẽ, nihil spectat q. v. ẽ qd n heret q. falsa: cũ istat q. eadẽ
ẽ in se.— q. ti ipsi dm ẽ de actub. tunc. Cũ ꝑ parite constat, ut ꝑ exercant
caetet ꝑi, q. vocib. significantib. correnta in mente Deus, idq. cũ repræsentantis;
q. n voces illa, scripta nihil significat, aut nullũ significat continent, quo sunt
spaliter veritas, neq. Deus his equivalentes, utq. eorũ representat continebunt.
ꝑ con eo qd vocis et Dñs parent sit in significando, idq. discrimen intercedit
qd significant n vocib. de ꝑlacitu actub. v. natis. Plus huius sentẽ c̃frat.
dicunt seq. deinde.

## Caput 4.ũ

## Oby ẽ veritis partes essale ostendit, ubi c̃notator Docta in periculũ vocat.

Hoc unum restat effugium et satis notum adversariis, ut qui admittant veritatem non addere supra ens aliquid repraesentativum entitatis, dicant tamen tantum esse veritatem et solum repraesentationem obiecti denotati: sic enim sufficienter denotari veritatem probari inde posset, quoniam repraesentatio denotans obiectum et irrepraesentatio, non est sufficienter ita distinctum et falsissimum est ex nostris prius satis ostensum est, quoniam entitas veritatis adaequata, in intelligendo, et impossibile sit intelligi totum id quod est veritas ita aliter, ita ut ut intelligatur semper indifferens ad veritatem aut falsitatem; et sic tantum denotaret, intelligi posset totum id quod est adaequate entitatis veritas, quod manet indifferens manere ad veritatem et falsitatem, quae est contra distincta veritatis entitas.

Ne autem in ipsis denotationibus malevoli videamur distinguenda sunt denotata; alia enim denotata sunt; quae eodem ac respectu accepta; quod nemo contradicere negarent; ita ut haec respectiva, quae denotata sunt, ut non sunt per absolutam Dei potentiam a re denotante separari, quia admittunt a quibusdam directe per applicationem ignis, et salvo in suppositione impossibili intelligi potest entitas tota rei in intellectu denotato, et respectivis scilicet absolutis omnia naturalia denotant creator et ad effectum ea et ad utrumque obiectum et ad plures alios effectus, respiciunt et denotant causam applicatam actu et haec omnia respectiva et denotata non esse rei denotantis, ex hypothesi impossibili colligere; nam si impossibile Deus non existeret, cum omnes existentiae creatae sine Deo existerent et amor sine cognitione obiecti: mensura ergo harum denotationum est veritas quaedam, plus denotat naturalis entitas obiectivum et quod sit impossibile ac nonnullis pendere fatigarentur, ab aliquibus denotata notant ea omnia quae afferunt in obliquo, Nullis aliter afferant, sic ipse notat denotari sequitur in obliquo afferri, et in ipso, nihil est curiositas sequitur, dirigenda; sic ut ostendant eorum quod in obliquo afferat, supponere[?] se (?) semper errant a veritate, cum plures entitates aliquid denotant in obliquo significant, necesse sit, ut ostendimus de hac entis ratione.

Hac autem aliquid denotata quaedam alia denominantur: negant denotationem quod liber et aliter denotat subiectum et forma a sua forma, determinationem denotat, ut liber a libertate et veritas a veritate etc.; at sicut adaequata forma adaequate, sive adaequata entitas rei, denotata in duas partes, aut pluribus, et paucioribus, sive sunt docent nostri magistri praeter subiectum et formam, aut praeter id quod est adaequata entitas rei saepe reperiri aliud formale quod vocant denotatum, vel formam qua talis est, aut entitas adaequata, talis denotat et indicat. Hinc ergo denotati de pluribus quoniam in relatione ut similitudinem ponunt, ex Claris quaerunt a doctoribus ... disputatione 91, Mastrius sectione 2 numero 25 denotantur ... sapientissimus magister noster. In hac ... denotata ... admitti quaerentibus Parragrapho superiori, quae eodem accessu realiter in obliquo accepimus.

lxv q ut in relatione similitudinis; cuius adequatus essa
contra denotatores dicitur ex hoc quia cum extremi individis a altero denotato; quia
per extremum denotatum similis non requirat ad similitudinem a realis pars regni
tunc et sua similitudinis debet rubi in quo est; si non ... in existentialis
similis in p° albo dat ... tota similitudinis, quia non denotabili et sic
familiaris in dicto similitudinis quo advertere et essa ... quod addenotati; et per contra
denotato docent perire similitudinem quo ad denotatum ... quo adequatum ... et non
ipsum de pluribus denotantibus docent ... de verite ... aut non quod est definitive
denotato quod ... essa ... retinet eandem esse ... non aut ... denotari.

Nos autem ... expositum ... quia non liceat suppositiones
simplices ponere et admittere ... cognoscant ... supponit
non aliquid ... verum et simplex ... extra ... essa ... quia
admittit investigationes hominis esse supponimus contra ... et rationale deficere
aut impossibile est et suppositiones quas dicunt ... ponere et
et admittere tenemur ... non ... adeo ... hominis est animal rationale tenet
tamen ... admittere ... via ... rationale perirent aut impossibilia
esset ... non perirent ... esse impossibile.

Aliter ... fiunt ... ut aiunt in ...
quod ... supponit duplex impossibile quorum unum alterum destruit ut homo est equus
et non ... ut ... duos ... quorum unus ... naturae
... est homo et non est rationalis ... supponi fieri non deberet ...
ab aliquo ... non erit suppositum ... admisso ... inferri
aut ... inferri ... non ... supponas ... est homo et non
est rationalis ex ea suppositione inferri quod non sit rationalis ... supponit ... sit
rationalis ... supponitur ... non ... rationalis ... nihil ...
... impossibile ... aut ... nihil ... suppositione ...
... apparet ... ambas ... suppositiones ...
... adversarie ... fert ... extra totum ad ...
... et ... adversarius ... extra totum ad ... ...

... duplex ... intelligi potest ... quod ... realiter ...
explicari, ... est ... essentialis pars, ... explicari non ...
... quod explicat nature ... altero ... aliquod ...
... extremo cognito alterum ... indirecte cognosci necesse est; quae necessitas
... pro... ex ... cognoscit ...
... sufficienter ... reperiri non ... adeo ... abstinere ... quia admittit

Neque potentia visiva a colore videndo, quae sufficienter sibi [illegible] est, immo neque ab alia re sufficienter praevenit intellectus quod ab eo iuvamen accipiat, quia cum priori connexa est: ex quo patet quod [illegible] aut eorum, quae cognoscuntur, non possunt nisi [illegible] intellectum ad eorum omnia cognoscenda: quod autem [illegible] [illegible], connotatum praeveniat ex hoc intellectum ex eo quod ostendi, quod ab aliis possit [illegible] percipi [illegible], quae percipiant ea quae cum connexa sunt: nam cum intellectus et actus [illegible] [illegible] omnis subiecto significare possit [illegible] in significatis eadem voce, rem illius quae cum connexa sunt, ut aperte constat his vocabulis actus, corpus, visus, figura et [illegible] connotationis concipiendi, cum haec res non praeveniat extra [illegible] quod extra ipsum intellectum. Et quoniam cum [illegible] [illegible] ut decipiatur, dicamus aliquid decipi debere [illegible] [illegible] aliquid pertinere ad priorem [illegible] eius: id intelligimus quod ex necessitate praevenit ex natura rei, non ex necessitate intellectus [illegible] ut sine [illegible] decipi non possit, cum sine [illegible], communis sine [illegible] non [illegible] [illegible] de actu ipsa, aut [illegible] de ea regionis, aut [illegible] de [illegible]; quae [illegible] [illegible] connotatum [illegible] [illegible].

## Caput 53

## Connotata quae reiecimus argumentis expugnant.

Postremum [illegible] [illegible] plurimum [illegible] ipsa connotata [illegible] [illegible] nec [illegible] [illegible] [illegible] non subtraheret; quod in nobis est, tenui quodam ingenio [illegible], ac [illegible] quod affirmare solet deficiente connotato deficeret, v. g. similitudinis quae ad [illegible] non quae ad [illegible], non potest intelligi in absente connotato [illegible] adhuc tota essentia similitudinis [illegible], deficere tamen voci aut nomine, quo id quod res est significet; quod si non intelligat ab adversariis, certe [illegible], et pueribus [illegible] est, [illegible] quia non [illegible] de nomine, similitudo aut similitudo, [illegible] non significata, nec [illegible] nomen [illegible]; [illegible] quod [illegible] [illegible] ab [illegible] quis est, ut rebus significandis [illegible] nomina imponeret; [illegible] quia [illegible] dato connotato [illegible] dato [illegible], [illegible] non dares [illegible] non sit, neque [illegible] neque ad [illegible] [illegible] foret, et eodem modo deficiente connotato [illegible] in re ipsa [illegible] sit [illegible] nunc appellamus, [illegible] de [illegible] nomine neque [illegible] neque [illegible] resultet.

[illegible] quia [illegible] quod [illegible] significat [illegible] nomine [illegible] [illegible] non [illegible] connotatum, cum non poterit [illegible] nomine significari, [illegible] nihil aliud significant [illegible] quod nomina ipsa significant; quapropter si dat id quod [illegible] nomine significatum cum non potuerunt nomina imponi. [illegible] [illegible] destruentia connotatum [illegible] destruit aliud connotatum

hi nōe sile ſ, ñ destruit: si 2ũ hi intendimus, ut ꝙ hi nōs sile ex
sigfare Inotatum: id ex essa sigfari si ea quæ ꝑ nōe sigfar esse tũ
et s. Th. ait ex pte, coens ẽ ut Inotatum sit essa ſilũ, qd ꝑ ea nōs ñ
sigfar: si 2cedat 2ũ, ꝙ si ꝑ sente Inotato, id tũ sigfabat qd ab
sente restat, ex destructo Inotato sigfari poterit nã sigñ ɔpsig
sabile et totus sigfantis.

Sermone ꝙ ad regulas 2vertamus; adversarii
n. deficiente Inotato non ꝑ deficere voce, quaris mar, idem
deficere esse frale ꝙ voce sigfar docuerat. 1º gr impugnat hoc
doctrã quoniã ẽ medio tollit rõs investigandi rerum essas, et occas
ꝑbet circuitus eas ꝑ libit 2fingendi, ꝙ ipsa doctrã tamẽ phid
in ſtea 2media tollendi. Atq pr, nã qª illa ſtcebit quicunq
qd qd vol. et de essa rex defendere. 2g. defendã ego essã agẽs hoc
ẽe aiat Inotato ratis, aut 2 rate Inotato aiade ẽẽ albedinem
ẽe ſtg albi id Inotatum ſtgũ ẽe in subo; et qd hinc inferret equu
cũ ẽe hoc, ꝙ 2uenit cũ hoc, in rõe aiatis qd ẽ tota essa hoc equis
deſu Inotati ratis equus ñ denoes hõ.

Dr. 2º ꝙ hucusq nulla regulas tradidere adversarii
nec ꝓ tradere poss, quã dicernamus ea quæ tamẽ fra aut pars
essatis ptinent ad aiã ꝙ rẽ aut tamẽ Inotatum, ꝙ licebit dicere
Inotatum ẽ qd ſtg aut essã pr libitum affari.

Dr. 3º nã ꝓ essatis aliquã 2uenire vix cũ
Inotatis, in ẽo quo ptinent ad rẽs, ꝙ nullũ ẽ earũ discrimen, atq
adeo sive Inotata, sive ꝓ essates aut fra ẽ defendi poss: fra
2star: Atq pr, nã Inotata variis regrunt, ꝙmis aut in 2tigius
susfens, hi ex [illegible] essatis vocẽ, ꝙ [illegible] sive esates Inotatasi
Inotata ipsa si ꝓ esates, pr cõa, ꝙ quo sive ꝓ sive Inotata utriq̃ aricas.

Discrimen qd assignant, ẽẽ qd posint Inotata perire
pmanente tota essa, et [illegible] pereunte [illegible] pari aut essatis
hi [illegible] perire ñ posit nã ea pereunte neq̃ tamẽ tota essa pmanet
discrimen [illegible] hi nullũ ẽ tanẽ qª ẽ [illegible]; hi [illegible] dubitamus.

ali an si pereunte connotato, similis pereat denominatio. tunc permanet
esse, ut a nobis. prob. a fortiori qd pereunte illa connotato totaliter
pereat denominatio, effectus non eadem esse neque pari illis. tunc potest
quod saltem aliqua connotata, non admittant tale discrimen: quia nullum est
discrimen inter haec connotata et totaliter causales: Antecedens prob., neque dari actu
non per ea perire, ultra ea esse quo ad entitatem permaneat: neque
alius esse perire possit manente actu, ergo non haec omnia connotata differunt,
quod aliquod saltem sit connotata quae probat, conveniant in quod causalio.

Tertio in essentia tota esse rei ipsius in tota ipsa rei. Sed
exclusis ex totaliter causalibus illis qua vocant connotata probatur tota res [illegible]
tota rei esse: maior evidens est nam nullum discrimen nullum est aliud
[illegible] distinctum: ergo definitio ac sd convertuntur inter se: minori prob.
[illegible] adversariis potest dari totum id qd praeter connotata pertinet ad esse illius;
[illegible] connotatum [illegible] esse illius, exclusis connotatis potest dari tota esse illius,
ut dari sibi, sed hoc negant adversarii quod connotata in quo totaliter sibi
[illegible] ipsi qd deficit distinctum [illegible] deo, [illegible] dominus dari i qd est brevius
[illegible], deficiente connotato permanet tota esse actu [illegible] si [illegible]
permanet actu [illegible] ut sit, si [illegible] deficiente connotato potest
deficit aliquid essentiale ejus [illegible]; sed nihil aliud deficit praeter
connotatum [illegible] aliquid causale.

Dicendum in casu sufficientem permanere totum esse sibi ergo ante
adeo permanere [illegible] et [illegible], [illegible] non [illegible] denominationis, quod sit entitas
non pendeat a connotato pendet tamen denominatio haec sufficienter sequentur et cum
connotationis: Nescio [illegible] ex [illegible] [illegible]: nam entitas et
denominatio [illegible] docet [illegible] idem [illegible]; [illegible] denominatio [illegible] nihil esse aliud
[illegible] ex hac duplici entitate sub [illegible] distinctum [illegible] idem
pendet et non pendet a connotato; prob. cum quod entitas [illegible] denominatio
si [illegible] eadem res, et neque actualiter distinguntur, sola ratione ratio tamen
distinguunt [illegible] si gradus et entitas, sed entitas non pendet a connotato,
et denominatio pendet [illegible] eadem res pendet et non pendet a connotato.

Praeter haec una solutio multis confutat etiam efficaciter,
a [illegible] Arg. [illegible] 12, sect. 10, confutat [illegible] sibi conjunctio quo ad entitatem, [illegible]
idem causaliter sed sibi conjunctio quo ad denominationem [illegible] in idem causaliter: si [illegible]
[illegible], sibi conjunctio quo ad entitatem in sibi conjunctio quo ad denominationem, sed destructo connotato

destruit similitudo quo ad denoãs, et ex destruit quo ad entitz, et in
destructio denotati remanet similitudo quo ad entitz, et ex remanet quoad
denoãs, utraque minor conceditur ab adversariis et etiam ... negat, quare
in syllogismis recte concludat, neque enim alicuius maior, ... conceditur ...:
quod si praeterea dicant similitudinem quo ad denoãs, et cum illa aliter cum
similitudine quo ad entitz, sequitur denoãs ipsas habere diversas, absque
habere entitates, quod omnes ... sensui repugnat. Id eo praemisso sic ...
argor, quod ... unum ... habet denoão et entitas, ... habeat aliud
extremum; haec enim evidens est, duo non nisi nequeunt ... differre,
nisi et tota unum esse, et pars aliqua ... alterius esse differat.
Ex quo sic argor: nulla pars ... est ... denoan,
quo non sit ... entitati ... id quod vocat denotati, et istud est pars
... similitudinis, et alterius denoaris: ans notum est, quia ... haec duo
... sit et denotanti, ... restat de quo a ... quod sit esse
denoaris: ... sit esse entitatis, ... denotatum sit esse
denoaris, unde sic infero et conceditur denoãs ... ex eo quod
vocat denotatum entitatis, ... concedendum est entitz ipsius similitudinis ...
... quod ... denoão sit ... denotat an entitas et
denoão, ... haec ... ut conceditur ... denotatum tamen ...
... entitas, quia entitas ... ad adversariis ... pendere a denotato,
atque adeo sine illo posse existere.
... Adversariis ... conceder
malent: id ... si ut concedant denoãs et entitz ... eandem ... ex ...
... peties voces distinguere, quod ... in ...
... entitz est id quod ... significat ... accipimus ex doctrina
adversariorum, quia quoties ... adeo ... et denotans
tunc ... significat, et tunc
... denoãs, quod si ... adeo ... desiderat
denotatum ... dicunt ... similitudinem ...
qua loquuntur dicunt ... entitz. Minor ... adversariorum
est doctrina; Maior ... ideo significare ... voces ... entitas
similitudinis ... veritas. Quod ... evidenter ... illa
... significata ... adeo, tamen ... in ...
et ... nihil est aliud ... similitudinis; id ... nullo modo

distingui ab oibz suis ptes alteris, q sicut nihil e aliud qm tiens sibi
tudine, et q sexione si destituz ac dr; q sicut entitz et de
nodoz e tas grabiter et exaliter.

Quod v[er]o pserti qua s extra, cum fra ad eius intra in
subo, ita frar: q denoar sereti e extra subo, tunc fra istis, saltz
partialis extra et e; sed quoties denotata s extra, quoties c oia intra sunt
denodar e extra q saltz partialis fra extra e subo: sed nihil aliud ee
per ista partialis fra extra. Maior huiz discursz nota e ex coi sententia
qua denodatos illas apesat intras quaz tota fra ad eius intra i subo;
extras v[er]o quaz fra ad eius extra partialis extra e.

Minor autz nisi ad demonstrow, q illud e extz
subo, qd variari per invariato subo quo ad intrz, sed etz gris denodaes
variari pot invariato subo quo ad intrz, q si extra denoaes maiorz
at q se ista, neq. n. variati intre aliud e, quod recipere, amittere aliq
intrz: invariatz autz intre persistere, nihil e aliud quod neqz amittere intra aliq
neqz recipere: variari .n. e transire de n e ad e, de e ad n e. Minor
e adversarior ascertz; leta e evidens, dr. nz q adversarius ablatz
poise denotato qd extz e subo nihil intrz auferri, sed eiz q ipsos ablato
denotato, aufert denodo, q denodo n e intra, q si extra e, convenit agra
saltz partiali extra, quod nulla alia e per nisi vocant denotatz, q
hec e fra partialis. Nihil de mis sese obiiciunt impugnanda denotata,
sed q a phia decurz, gles impugnatz expedita e satis hec tempore.

# Caput 63

## Arga expediuntur.

Ut denotata hac penitz abiiceant audiamz sua nobis
illis obiiciunt, nullz rez aferunt, sed exz etiunt, qui obiectz iuz suppe
runt adversarii, ut probant: ac 1o ppomunt exa qs denoais veritz difficilz
quaedam uno vbo aliqubz negando sententiam sn. eas oes e extras denoaes
a frz extz qua denotata vocant convenientis. 2o exa rez qua ex aliis
qua denota si, ut repraesentz mentalz et actuz oiz, et relationz extremorz
et caz, quaedam varia denotant tempus, rez generatos, aut signatos, aut
unitos, productos, sed his vnde iq. satis fecimz, ubi . . . existentz inmerito

denotaen q istas partialis fit
... setem

haec ipsa pote denotare non..., nisi res ex se indicant nescire, qua in forma sua rei est, (id quod ... ea est, ut ex repraesentatione ad objectum repraesentatum cognoscendum natura ferat; cum vero indicia ibi designantur, aliter illa repraesentare medium est eadem [illegible] simplex sit, aeque bene denotandi et repraesentare utrumque, ac si posse, et varie [illegible].

[illegible] Deducitur ex [illegible] prima, cum alia [illegible] potest effici fra eadem in [illegible] diverse sub [illegible] tribuit diversas denotationes [illegible] tribuit [illegible] alteri, hac autem diversitas ex denotatis venit quod denotatum [illegible] denotationes variari. Minor etiam supponit, quod exemplis [illegible] patri, ut actu denotat [illegible]; et sic imaginem [illegible] denotat [illegible] cognoscens, et objectum cognitum; at vero in [illegible] non denotaret [illegible] respectu in [illegible] non denotaret intelligentis; ergo pluris est [illegible] sanctificans fundamentum [illegible] filios adoptivos Dei, quod [illegible] denotat [illegible] adoptivi filii denotat, sicut est filius naturalis Dei.

His exemplis aliis [illegible] in propria sede rebimus, breviter [illegible] denotationes non provenire [illegible] autem [illegible] terminos [illegible] stiterint, [illegible] denotat aliquid in se, et [illegible] in [illegible] denotationes [illegible] si alterum in alterum poneret, ... [illegible] et prima in lapide [illegible] intelligens, [illegible] actu et [illegible] denotandi agens, [illegible] nisi illud [illegible] agens [illegible], [illegible] intelligens [illegible], quia [illegible] denotationes non [illegible] ab [illegible] actu [illegible] proveniunt dico [illegible] est [illegible] denotare hos [illegible] Dei, quod sint naturales filios [illegible] adoptivos [illegible] adoptivi ex [illegible] et denotatio naturalis ex ea [illegible] Theologi [illegible] de filiatione naturali filii Dei.

Stat [illegible] liberi divi [illegible] adversarii [illegible] gloriandi fuere; sic n. arguunt [illegible] qua [illegible] denotat volens creare mundum [illegible] aliud, et qua denotat volens creare existens [illegible] est et identificata Deo, et [illegible] hac [illegible] deficiente solo denotato, [illegible] defectu [illegible] denotat. Major supponunt ex [illegible], et ex [illegible] actum n. [illegible]

nentes sunt, remanent intra po͞tiā volente et intelligente, quae actu forma in habet̃ ut illas velit et intelligat, manifestū. Manet distinctio diversorū scire et cognoscere creat̃ existentes, quando deficeret si Deus quemadmodū a̅ntis noluisset mundū creare, fuerent si non extiterent, nihil actū intrū a Deo abesset; nam male carpit agentem eo quod existentem attineat actus liberum divinus dicitur. non efficit intra Deo, quae tamen poneret ab illo abesse

Superant hic pro capite, nec deerat curandū fieret ab increato ad creata, sicut fieri solet ex mysterio trinitatis, quippe di̅stantia indivisa videretur nec tenent ex creatis, ut probant multi PP. Suar. et P.[er] Vasq. teste P. Arr. ad effectus divinas explandas tamen mo tamen ut si: Deo autem est, quoniam omnium doctorum et tantorum Patrum ertatis sententia est actum liberum divinum omnes quae in illa occurrunt quaque fide nobis proponuntur esse difficillimum explicare; adeo ut P.[er] Arr. credat non esse faciliorem quam mysterium ipsius trinitatis; summaque imprudentia est summam difficultatem ad rigorem creationis quae potest facile exponi traducere. Immo si ita proponatur deludet certe quosque tantorum doctorum ingenia, neque enim tanta est difficultas neque veritas cogit. Sed ipsius, de intelligantur quidque est indicia distractionem penna, cuius fere plenitudo creatis nec quod non defectum esse Deo liberum cognoscere, quod genus veritatis et discursus et actum circa divinis rebus motata subtegunt nos brevissime ingenii nostri acutius iudicii atque experiemur

Actus liber divinus dicitur liber cum est actus procedens a principio libero, cui nulla necessitas est volendi, quod commune est creatis et increatis. alterum est actus divinus eo ipso esse efficax, et actualiter efficiat omnia quod vult. Quoties audis actum liberum divinum, haec duo narrato occipe, adeo inseparabilia ut, ut erunt divisibilia liber occurrentia, et alterum deficiente negatur Deus sit libere volens. actus quo divinus liber esse in ratione prima actus liberi ut abstrahente a creato, sicut creato distinguatur realiter per actum intrum: potentia libera enim ea impugnante et hac ratione actus liber in effectus habet quae non explicat divinum actum creatum ne nihil erit extra Deum. Tamen sub alia ratione quae ut divinus est ergo effectus actualiter distinguitur realiter; actus quae Dei voluntas operatur: deus non est in ratione exterioris actualiter distinguitur realiter per actus intrinsecos. Quod actus liber Dei duplicem denominationem affert alia liberi divini non est sed actualiter; et denominatio principium intra est causando principio libero. Alia denominatio, quae est effectus extra est Deo; sic tamen extra est denominans creantis

in educenti. Ecce quo pacto exspectari possit actus Dei liber aliquis ... connotare neque hoc mirum est, quia quod difficile non est actus Dei et creaturae denotans, quod esse connotat varias respectus; sed specificando actus liberi, qui aliquid aliquo docuerunt, certum videndum est aliquid extrinsecum existentem actus liberi divini aliqua ratione sic; neque hoc plenissime. Thos nihil est intrinsecum in deo contrario connectat cum re aliqua creatum, sed quod eodem actus liber divinus actualis est narius connectit cum connotato, quia actus liber divinus actualis est narius ... aliter impossibilis extrinsecum Dei ratione cuius essentialiter connectat cum connotato, id est quod aliquid extrinsecum ... essentialiter ... quod vocant connotatum. Ita de hac re suppeditare animo instituto alienum.

## Caput 13

# Argumenta contra veritatem extrinsecam infringuntur.

...

intentionalis

intentio-...

Ad [illegible] probare Reo [illegible] illas imagines esse conformis obiecti [illegible]
extra [illegible] ex eo quod obiecta talia sint sicut esse representantur. Ad [illegible] reo [illegible]
ant. [illegible] [illegible] negat. neque enim id est [illegible] imagine intentionali
obiecti [illegible] [illegible] [illegible] falsa expressa imago obiecti: [illegible] requirit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quam entitas [illegible], neque conforme est neque [illegible]
[illegible] sua entitas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
representatio obiecti [illegible] aliter [illegible] [illegible] representari [illegible] [illegible]
obiecti ita esse [illegible] nego. [illegible] [illegible] extra esse [illegible]
neque [illegible] humana differre; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
essaliter [illegible] quomodo in [illegible] [illegible] cadere deceptio.

Instat [illegible] Hurt. at [illegible] imago obiecti [illegible]
narium est obiectum [illegible] narium est quod obiectum [illegible] representatur, et [illegible] imago
satis est quod obiectum [illegible], [illegible] imaginis [illegible] essaliter [illegible], [illegible] instans est
quod [illegible] obiectum [illegible] esse, [illegible] veritas [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Argo, [illegible]
[illegible] ex utroque extremo essaliter [illegible] [illegible]. [illegible] illud narium esse, [illegible]
diverso [illegible] et [illegible]; [illegible] reddenda erit disparitas et [illegible] disparitas; disparitas est quae
[illegible] obiectum [illegible] essaliter [illegible] imaginis; est [illegible] veritas.

[illegible] disparitas est quoniam imago [illegible] [illegible] obiectum [illegible] ordine
ad obiectum: veritas autem [illegible] obiecti [illegible]: [illegible] indicium est [illegible] imago [illegible]
[illegible] posse [illegible] obiecti: veritas [illegible], [illegible] impossibile [illegible];
quidem [illegible] impossibile [illegible] tale [illegible] indicium est [illegible] obiectum
[illegible] variet, in eadem perseverat imago: quemadmodum [illegible] imagine [illegible];
[illegible] effigies [illegible] pueri permanet [illegible] [illegible] ad senectutem deducatur, [illegible]
[illegible] imaginis [illegible] intentionali [illegible]; [illegible] ergo [illegible]
esse [illegible] [illegible] sit; [illegible] variatio obiecti veritas [illegible] veritas
[illegible] [illegible] perseverent [illegible]. [illegible] si [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] permanere [illegible] obiecti variatio, id [illegible] [illegible], [illegible] obiecti
variatio [illegible] [illegible] deficiente obiecto deficiunt esse [illegible] [illegible]
[illegible] corporea ad [illegible], et motiva sive [illegible] ad [illegible].

[illegible] [illegible] narium et narium falsi [illegible] [illegible] esse
aut falsos, [illegible] esse [illegible] entitas [illegible] aut falsi. [illegible] [illegible]
[illegible] imago [illegible] obiecti essaliter [illegible] representare [illegible] obiectum quod
[illegible] mutare. [illegible] si [illegible] representari obiectum aliquid esse, [illegible]
[illegible] representari et [illegible] essaliter [illegible], [illegible] obiectum semper [illegible]; supponitur [illegible]
obiectum [illegible] narium: [illegible] essaliter [illegible] semper representare [illegible], [illegible] nequeat
aliter [illegible] et [illegible] essaliter [illegible] esse [illegible].

– [illegible] ... Deus in hoc redderet indigens aut imperfectus,
mutaret ipse actum, [illegible] adeo [illegible] effectus intra [illegible] actum obiectum [illegible] ita est, quia praeteriti
veritas [illegible] Deus [illegible] esse [illegible] indigentior [illegible] non esset [illegible] a nunc e
[illegible] variaret, sed variato obiecto variat actum, quia [illegible] Deus esse hoc esset indigens aut imperfectus
variaret actum [illegible] Deus hoc [illegible] ex omni effectu [illegible] refunditur
in actum [illegible] effectus [illegible] quaedam [illegible] necessarium et esse aliter
[illegible] ex hac [illegible] refunditur in actum effectus [illegible] non [illegible] necessarius.

Hinc [illegible] rationibus [illegible] ex dictis [illegible]
et supponendum [illegible] actus est quod requirit [illegible] ad requirit [illegible]
[illegible] et sit necessarius [illegible] semper obiectum [illegible] sit requirit quod obiectum [illegible]
[illegible] necessarius [illegible] quod obiectum non potest aliter se habere [illegible] actui [illegible]
necessarius [illegible] actus [illegible] necessario [illegible] esse aliter sit [illegible]
[illegible] actus necessario [illegible] se [illegible] entitate [illegible]
[illegible] quod non potest aliter se habere [illegible] quamvis [illegible] aliquando [illegible]
[illegible] aliter [illegible] esse aliter [illegible] aliter [illegible]
[illegible] negari [illegible] quacumque obiecti variatione
variatur actum: quare [illegible] dicendum.

[illegible] Deus [illegible] ex omni effectu [illegible] ex se representata
refunditur in actum [illegible] non representata ex se nego. [illegible]
[illegible] inferre [illegible] effectus [illegible]
[illegible] actum [illegible] ea [illegible] non [illegible] obiectum non [illegible] actum [illegible]
quod [illegible] effectus actui [illegible] differre ab actu [illegible] falsio. [illegible]
[illegible] inferri quod actum [illegible] universitate
existere [illegible] veritas [illegible] actum [illegible] fals[illegible]
[illegible] in rebus existere [illegible] falsitas [illegible] differt [illegible]
[illegible] aliter [illegible] alio [illegible]
[illegible] differunt [illegible] dicere [illegible]
[illegible] esse [illegible] differre [illegible] distinguitur.

[illegible] actum necessarius esse aliter [illegible]
[illegible] necessarius [illegible] esse aliter [illegible] existunt
[illegible] esse aliter esse representatione [illegible] ex alio [illegible] esse aliter [illegible]
[illegible] varia veritas [illegible] actum
esse aliter [illegible] representatione [illegible] ostenderemus [illegible] † sed obiectum est necessarium quod esse aliter potest esse representatio obiecti.
[illegible] actum [illegible] esse aliter esse representationis [illegible]
[illegible] necessitate [illegible] indigentia quare [illegible]
[illegible] actum [illegible] esse representationis [illegible] ex natura sua
[illegible] actus [illegible] non ex eo [illegible] ab actu [illegible].

Utrumque actus est actus esse verus et esse talis repraesentatio [illegible] intellectus actus [illegible] esse verus et immutabilis. Minor probatur quia talis repraesentatio [illegible] respectu [illegible] distincte materialis et esse talis repraesentationis [illegible] realiter repraesentatio [illegible] et esse talis repraesentationis [illegible] extra et qualiter repraesentatur [illegible] [illegible] negare [illegible] ab esse verum et esse [illegible] repraesentationis [illegible] repraesentat [illegible] repraesentationis [illegible] quae veritas [illegible] [illegible]

1º [illegible] actus naturalis et impeditus realiter distinguuntur [illegible] actus naturalis habet aliquem realem effectum quia sit naturaliter [illegible] et negatur esse impeditus [illegible] effectus [illegible] naturalis [illegible] [illegible] ab eo qui est impeditus [illegible] extrinsecus actu [illegible] habitus [illegible] alii inclinant ad actus naturales alii ad impeditos [illegible] entitas actus naturalis [illegible] habitus realiter differt ab omni impedimento [illegible] non aliter actus naturalis et impeditus [illegible] habitus [illegible] 3º [illegible] actus naturalis ex propria entitate [illegible] differt ab actu impedito [illegible] naturalis habet [illegible] ex propria entitate ex quo veritas [illegible] naturalis [illegible]

[illegible] concedendo antecedens [illegible] quibus [illegible] qualitas differat a [illegible] et veritas [illegible] effectus quae sit [illegible] [illegible] veritas [illegible] naturalis [illegible] ex eo quod [illegible] naturalis [illegible] sit [illegible] ex eo quod actus [illegible] naturalis est ex [illegible] realiter diversus ab eo quod actus impeditus [illegible] actus sicut [illegible] est [illegible] [illegible] actus naturalis [illegible] impedit [illegible] non esset naturalis [illegible] est de [illegible] actus [illegible] habitus non naturalis ideo [illegible] tales qui inclinant ad cognoscendum [illegible] [illegible] actus naturalis [illegible] Ad 3um distinguo [illegible] actus [illegible] habet [illegible] quo differat a falso realiter et quo sufficienter [illegible] extra et accidentaliter [illegible] quod non habet actus falsi [illegible] esse repraesentationis talis [illegible] non [illegible] non [illegible] actus [illegible] habet [illegible] aliquid accidentale actui [illegible] [illegible] actus [illegible]

## Disputatio 5ª.

## Utrum idem actus alternis vicibus possit veritati et falsitati subiacere.

### Caput 1ᵐ.

### Duplici ratione dirimitur difficultas.

Primus [illegible] inveniuntur diversi [illegible] [illegible] [illegible] animadvertia,
[illegible] inde videntur asserere [illegible] non posse [illegible] in [illegible] nisi extra [illegible] veritas denotat [illegible] fale
negant oratores [illegible] n. veritas intra [illegible] mutat [illegible] quod oratores vocant variabilitatem, neque
putandum est [illegible] quod [illegible] [illegible] posse veritatem [illegible] quod ad verum
[illegible] posse [illegible] [illegible] [illegible] certum [illegible] et [illegible]
[illegible] posse veritatem [illegible] mutare: si n. ex aliquo [illegible] mutatio [illegible] duceret, [illegible]
[illegible] naria, aliqua contingenter [illegible] se haberet [illegible] respondeat
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] narrat aut
[illegible] semper veritas aut [illegible] [illegible].

Praeterea contingentes [illegible] [illegible] non posse veritate aut falsitate mutare [illegible]
[illegible] alia [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] sint contingentes: [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aliquid asserit [illegible] [illegible] [illegible] recurrere,
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ex ea [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
neque n. eodem instanti [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] nunc
[illegible] [illegible] fuit [illegible]. [illegible] haec ipsa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] semper
[illegible] sint, [illegible] si alias non [illegible]. [illegible] [illegible] alia [illegible] [illegible]
Deus habet [illegible] [illegible] [illegible] accipientur [illegible] nunc futuro, [illegible] [illegible]
quod futurum erat [illegible] ab [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] superiori [illegible]
[illegible] in instanti [illegible] et [illegible] [illegible] instanti [illegible] [illegible].

Denique longe si [illegible] [illegible] illi [illegible] parte [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible], uti est [illegible] [illegible] sint [illegible], Deus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quod de illis enuntiat, [illegible] erit semper [illegible] potuit a veritate recedere, [illegible]
[illegible] [illegible] alia [illegible] quae nonquam [illegible] veritate [illegible] numquam Deus [illegible]
[illegible] semper [illegible] [illegible] [illegible] fidei divinae: [illegible] versari [illegible]
[illegible] [illegible] veritas et falsitas [illegible], [illegible] duo petuntur; [illegible] an [illegible] contingens
[illegible] [illegible] potuisset illo ipso instanti, aut alio falsum [illegible], aut [illegible] falsum [illegible]
verum [illegible] obtinuisse. 2. an [illegible] semel [illegible] [illegible] veritatem possit [illegible] exuere, atque
falsitate infici, aut veri [illegible] falsitate [illegible] in veritatem reddere.

[illegible] [illegible] [illegible] contingens [illegible] [illegible] extitit [illegible] [illegible] fuit, potuit illo ipso
instanti aut quovis alio [illegible] [illegible] eadem [illegible] falsa [illegible]. [illegible] [illegible] defendit
[illegible] [illegible] veritas extra [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] oratorum [illegible] [illegible] [illegible];
extra sive intra dependentem ab eo quod [illegible] [illegible] enuntiat [illegible] instanti [illegible]
[illegible] accidens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ita [illegible] ut enuntiat, [illegible] [illegible]
[illegible] alio instanti, [illegible] [illegible] [illegible] ea [illegible] [illegible] non [illegible], [illegible] falsa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sive curreret sive recurreret [illegible]
[illegible] potuisset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] posse eundem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] incredibile
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potuerunt assignare [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] posse eandem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] falsum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] deponere [illegible] [illegible] [illegible] repraesentat, in [illegible] [illegible] peccant.

[illegible] quæ in ea [illegible] non. [illegible] actus posse [illegible] de

ponere [illegible] de re [illegible] adversarii [illegible]

ideo non posse illum actum [illegible]

[illegible]

[illegible] actu [illegible]

ille actus [illegible] quia deberet invariatus [illegible]

[illegible] tunc sic arguor [illegible] vero [illegible]

falsum, [illegible] variari [illegible] ad [illegible] actum verum. Argo [illegible] quod

adversarii [illegible] ille [illegible] suppositum [illegible] adversariis [illegible]

falsum [illegible] variatum, sed [illegible] ille actus [illegible] non haberet [illegible] quod esset

[illegible] falsum, imo haberet aliquid quod esset [illegible] verum [illegible] falsum [illegible]

[illegible] haberet [illegible] ipsius argumentum [illegible]

[illegible] fuisset falsum [illegible]

docent [illegible] actu [illegible]

actum [illegible] actum [illegible] quibus modo [illegible]

[illegible] falsum, quia [illegible] ille [illegible] non haberet idem

[illegible] ad falsum [illegible] cavendum est adversariis ne actus [illegible] hypothesi falsum esse

[illegible] non haberet id [illegible] falsum.

[illegible] Deus [illegible] falsum [illegible] illud falsum [illegible]

[illegible] ex eo quod [illegible] currit. [illegible] falsum [illegible]

[illegible] esse [illegible]

[illegible] ex [illegible] aut ex [illegible]

[illegible] falsum [illegible] contingense [illegible]

[illegible] inferri [illegible] currit [illegible]

[illegible] falsum. [illegible] falsum [illegible]

[illegible] quod ex isto non inferri illud [illegible] imo inferri [illegible]

[illegible]

[illegible] quod [illegible] adversariis [illegible]

[illegible] nemo sane mentis inferret [illegible]

[illegible] currit [illegible] currit inferri [illegible]

[illegible] inferri illud [illegible] esse falsum.

[illegible] quo Deus [illegible]

[illegible] currere, [illegible] ex [illegible]

[illegible]

[illegible] Deus eliciuisset actum quo [illegible]

[illegible] currerer [illegible] potuisset elicere illum actum, quo eliceret [illegible] currentem

[illegible] quod contingens [illegible] quod [illegible] posset

currere, inferri quod Deus poterit cognoscere [illegible] quod [illegible] currat [illegible]

[illegible] falsum [illegible] haberet [illegible] humano [illegible]

[illegible] currente [illegible] posset

[illegible] Deus [illegible]

2^{am} dico [illegible] quae semel scripta [illegible] per denuo in falsum declinare [illegible]
hanc negant [illegible] alia tamen [illegible] de [illegible] antiquos [illegible] et fateantur
[illegible] adversarii [illegible] ideo [illegible] quamvis verum existimant [illegible]
[illegible] necessarias [illegible] quod recipi in ante [illegible]
[illegible] superiore [illegible] contra docere [illegible] posse [illegible] variari [illegible]
deceptat [illegible] admiratur [illegible] illubile, cohaeserent
[illegible] illa advocari, docere [illegible] verum idem fuerit [illegible]
[illegible] defendere [illegible] mutari [illegible]
[illegible] falsi [illegible] admirantur [illegible] in absolute
[illegible] idem fuerit [illegible] admitteret [illegible]
[illegible] etc.

[illegible] accepisse, [illegible]
[illegible] mutare [illegible] immobile, [illegible] immobile [illegible] in
[illegible] Deus [illegible] [illegible] hac [illegible] Deus [illegible]
[illegible] ergo [illegible] respondere [illegible] falsa [illegible]
[illegible] Deus [illegible] currere [illegible] immobile [illegible] ex suppositione [illegible]
[illegible] diceret [illegible] ideo falsificaret [illegible] Deus [illegible] curreret, [illegible]
[illegible] aliud [illegible] divers[illegible] [illegible]
[illegible] mutare [illegible] quae [illegible] semel [illegible] falsificari.
[illegible]
[illegible] posse falsa [illegible] ex [illegible]
[illegible] naturae, [illegible] quam diceret Deus
aliquo [illegible] curreret [illegible] [illegible]
[illegible] memoria [illegible]
[illegible] quo curreret Deus [illegible]
[illegible] sive [illegible] sive [illegible] quaecumque [illegible] coexistunt
[illegible] diceret [illegible] quocumque tempore [illegible] existo [illegible] Deus [illegible]
[illegible] Deus semper curreret [illegible] perpetuo [illegible] aliquo [illegible] curreret [illegible]
[illegible] falsa [illegible] posse [illegible] tempore [illegible]
[illegible] diceret Deus curreret in hac semihora [illegible] quidam [illegible]
[illegible] aliter semper erit [illegible] falsa [illegible] diceret [illegible]
tempora. Deinde aliud [illegible] mutari [illegible]

[illegible] Hac [illegible]
[illegible] uno [illegible] posse [illegible] in falsum mutari [illegible]
[illegible] Deo [illegible]
a [illegible] falsificari [illegible] mutare [illegible]
[illegible] scripta [illegible] docere posse [illegible]
[illegible] admittere [illegible] recte [illegible]

# Caput 23

## Sententia nostra veritas ~~Illustratur~~

[illegible] cognitioni [illegible] firmitudo et [illegible] dicturi [illegible] [illegible] aetibus [illegible] [illegible] ipsos habere [illegible] [illegible] variatis obi[ecti] [illegible] habere [illegible] [illegible] repraesentatis [illegible] variationem quod [illegible], sive [illegible] [illegible] si [illegible] quomodo currit [illegible] [illegible] accidentalis [illegible] variat [illegible] [illegible] proveniente in cursu, per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et sic variatur [illegible] in [illegible] obi[ecti] [illegible] in esse reali [illegible] variari realis per motum [illegible] [illegible] si [illegible] currentis [illegible] cursus [illegible], repraesentando [illegible] [illegible] currat, sic non variatur [illegible] in esse reali, [illegible] in esse obi[ectivo], [illegible] [illegible] [illegible] repraesentat.

Nullum [illegible] dubium est, quin variatio obiecti in esse obiectivo variandus sit actus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diversa obiecta successive proponere: [illegible] [illegible] [illegible] repraesentationis [illegible] talis est esse sui obi[ectivi] representationem; quod [illegible] [illegible] probatur. [illegible] repraesentare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] repraesentare [illegible] currentem ergo repraesentatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] repraesentatione. Ceterum variatio obiecti in esse reali [illegible] [illegible] necessario requirit diversos actus [illegible] obiectum in ratione obiecti [illegible] [illegible]; quamvis n[on] Petrus non currat, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] permanent [illegible], repraesentans [illegible] currentes: [illegible] [illegible] obiectum semper idem permanet in ratione repraesentabilis: [illegible] [illegible] in materia [illegible] idem [illegible] [illegible] [illegible] imaginem [illegible] [illegible]; quamvis non [illegible] mutatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] perpetuo restat.

[illegible] [illegible] est [illegible] idem [illegible] in [illegible] obi[ecti], [illegible] [illegible] [illegible] reali, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mutare [illegible] obi[ectum] reale mutatis [illegible] variatur repraesentatio [illegible] [illegible] variatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in esse reali [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] falsa: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] colligit quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de veritate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

n. det terti essa rei actus si maneret invariatus: fatebuntur enim debent adversarii
vere se posse ex ea variatione obiecti variandum esse actum: cetera si fale [illegible] est, enim
obiecti variatio realis non in esse obtinuit. Confirmatur 2o hypothesi [illegible] de actibus [illegible]; neque
[illegible] iste actus [illegible], quamvis obiectum [illegible] contingens aut impossibile, [illegible]
terea non solo actus attingentes [illegible] veritatem aut falsitatem alternare [illegible]
[illegible] quantum [illegible] possunt falsitatem [illegible]; [illegible] repugnet repugnantia
in desumit ex actu [illegible] ex obiecto cuius [illegible] variari non potest.

Ad haec advertamus tempus aliquod significari debere
quacumque [illegible] presertim contingenti clauditur enim obiectum de cuius [illegible] significare [illegible] tem
pore; [illegible] ut [illegible] determinatum tempus [illegible] significet. Haec enim [illegible] cucurrit
[illegible] potius significat [illegible] tempus a quo [illegible] aliud significat enim solo tempore [illegible] presens;
quemadmodum [illegible] de preterito aut futuro [illegible] tempus [illegible] preteritum [illegible] futurum
[illegible] tempore [illegible] coexistit [illegible]: atque adeo conditionate [illegible] illud tempus de
[illegible] significat; [illegible] de presenti significabit instans [illegible] existat [illegible]
[illegible] futuro [illegible] significabit [illegible] illud extiterit.

Et quamvis [illegible] quamvis a tempore detracto
absoluta haec [illegible] tempus detractum [illegible] satis non est ut quae semel [illegible] fuit
falsitate [illegible], quamvis satis esset [illegible] existit [illegible] illud [illegible]
instans [illegible] veritate falsitate omni [illegible] utriusque [illegible]
[illegible] posita conditione transit in absolutum, [illegible] significat [illegible] tem
pus dependenter a conditione sua existat [illegible] significabit absolute
tempus detractum atque adeo [illegible] existens non poterit veritatem et falsitatem alter
nare more aliarum [illegible] quae [illegible] sunt detractum tempus [illegible] conditio existat [illegible]
[illegible] obiectum [illegible] representat [illegible] que [illegible]
[illegible] mutabili [illegible] tempus [illegible] illud significat [illegible] sive falsa
[illegible] Ut [illegible] in falsum mutet [illegible] temporis significandi.

Significat [illegible] tempus [illegible] et [illegible] significat
[illegible] et potest aliud et aliud significari. Existit [illegible] haec [illegible] cucurrit [illegible]
significat actualiter ex [illegible] illud tempus actualiter
significat [illegible] tempori [illegible] alia [illegible] non significat [illegible] significare:
[illegible] advertendum [illegible] ut illud ex actus [illegible] detractum [illegible] tempus
aliud [illegible] ex quo tempore [illegible] veritas aut falsitas [illegible]
coexistentia [illegible] tempore [illegible], ex cuius [illegible] ad [illegible] potius
tempus [illegible] significandum [illegible] haec [illegible] currit [illegible]
[illegible] significat [illegible] tempore presenti, [illegible] tempus [illegible] istud quo [illegible] existit [illegible]
significat [illegible] tempore cum coexistit, [illegible] tempus aliud [illegible]
[illegible].

Quo ad [illegible] veritatem et falsitatem mensuram
[illegible] ex tempore [illegible] actualiter significat [illegible] potest significari. [illegible]
[illegible].

et sic non haec propositio Deus currit vera est, si eo tempore quo existit currat Deus quamvis non currat aliis temporibus quae possent existere, quia veritas eius mensuratur tempore actualiter significato, non falsum significabile. Tota patet sic. ex aliis mensurata erit propositio falsa, [illegible] temporibus non curret Deus, [illegible] nulla propositio [illegible] [illegible] et si mensuranda [illegible] tempore non significato sed significabili [illegible] illa [illegible] cum sit contingens non pro omni tempore significabili [illegible] est enunciat. [illegible] quod Deus in tempore significabili currat [illegible] mensurat veritas [illegible] ex tempore [illegible]. Hoc ipsum [illegible] de futuro aut praeterito, significatur [illegible] [illegible] tempora, quare [illegible] veritas non ex praesenti sed ex praeterito vel futuro desumenda est, quamvis posset ex [illegible] praesens [illegible] futurum [illegible] praeteritum [illegible] temporis [illegible]

ex his [illegible] [illegible] patet via, qua propositio [illegible] successive veritatem et falsitatem habere [illegible] non durans integra [illegible] ab initio totius horae, sed in illa [illegible] horae, quae sibi coexistebat reliqua [illegible] poterat significare, quare veritas [illegible] mensuranda a [illegible] [illegible] paulatim coexistentem [illegible] Deus currit vera erit [illegible] [illegible] [illegible] tempus [illegible] non [illegible] quae non [illegible] significat [illegible] falsa [illegible] [illegible] [illegible] veritas mensuratur non ex [illegible] ut [illegible] praeteritum non significat [illegible] sed mensuranda [illegible] [illegible] tempore si Deus [illegible] [illegible] cessavit propositio falsa [illegible] erit quae prius [illegible] existebat.

## Caput 33.

## Tota praecedens doctrina [illegible] ostenditur et ab impugnationibus vindicatur.

Si haec ita [illegible] possunt sicut ambis [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eandem posse paulatim veritatem et falsitatem [illegible] [illegible] non posse [illegible] [illegible] tempus, deinde aliud [illegible] adversarii quare [illegible] [illegible] ostendere debeamus [illegible] [illegible] ipsa ita frequentius [illegible] [illegible] [illegible] vocali et scripta [illegible] quae [illegible] adversarii supponunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] falso, quod non alia [illegible] [illegible] [illegible] significat tempus, [illegible] eius veritas et falsitas ex tempore actualiter significato, non [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] vocales et scripta [illegible] [illegible] [illegible] posse significata mutare mentalis [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] significat, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] significatum [illegible] [illegible] alia [illegible] [illegible] [illegible] significat [illegible] vocalis significat [illegible] tempus [illegible] illud quod [illegible] coexistit, ex hoc [illegible] mentalis vocali correspondens [illegible] eodem ordine significabit [illegible] vocalis [illegible] correspondebit mentali.

[illegible] [illegible] [illegible] posse mutare significatum [illegible] et [illegible] repraesentat posset [illegible] mutare illud quod repraesentaret ex [illegible]

est mutabile esset, sed quia propositio mentalis significare tempus ex conditione sibi conveniente mutabili possit mutare significatum; Maior patet, quia illud potest mutari quod ab re mutabili dependet: Minor patet, quia propositio haec Petrus currit significat tempus praesens ex suo ordine quod in ipso tempore existat, haec autem conditio est immutabilis, posset enim alio tempore existere, quo posset aliud tempus significare quia si alio tempore existeret quod in praedicto esset, ita ut illud significaret, quod est esse in ipso tempore in sistet, quia sicut significat tempus in quo in eo existit, ita significaret tempus aliud si in alio existeret. Minor patet, ideo enim quod differenti significat tempus praesens quia istud sibi coexistit, sed si alio tempore existeret et aliud tempus sibi coexisteret et praesens esset, quod eadem esset ratio ut illud significaret. Et deinde non diverso modo significant tempus praesens, ut apparet si iste dicat hodie Petrus currit, et Petrus currit in instanti A, quia quamvis utramque supponam in eodem instanti A existere, sed diversitas potest excogitari ex eo quod intendimus quod a significet absolute et formaliter instans A, quia quasi connotative et virtualiter.

Et quoniam non ex praedicta Petrus currit in petit necessario est existere eo tempore quo res ipsa producta fuit, sed potuit alio quovis tempore produci quod potuit significare tempus, et tempus significare sed aliud. Sed actus videtur nisi supposita astrologis excelsorum motu necessitate inferre velit actum ut hic non potuit alio cumque tempore quam ab aeternitate produci nisi eo quo productus est, quod videtur manifestum, quia in alio tempore produceretur aliud tempus significaret; et quidem si actus esse petit determinate in tempore produci est prorsus absurdum, actus quamvis produxit in illo determinato tempore, significata ut quod est absurdum et negat fundamento quo [illegible] quamvis actus qui eius est productio potuit alio quovis tempore exercere.

Dices ex parte qua significabunt in tempore negatur ignis illud significare, alioquin mutabit significationem; ad quod non tamen ipse possit quod actus sit mutet significatum quod ubi prius correspondebat quamvis ut mutet significatum actualem, sed quod occidit ab adversariis fieri potest, quod est contra praecedendum est. Contra manifestat: non actus non est nisi hoc quod potest repraesentet hic; in quo autem est quod existat quovis tempore in significet hoc sed potius aliud, quod patet minor: procedunt adversarii quia quae in statu possibili poterat significare instans A postquam existit significare aliud tempus quod instans in ipso est [illegible] et huius rationis probatur est ostendit non essentiam in statu possibili et existenti semper est eadem. Non enim quod est alia talis sive existat sive possibilis tamen sit semper hanc conditionem retinet, et illud in quantum res est actualiter quod existit quod poterat esse quando erat possibilis, sed contra adversarios essentia actus existentis est repraesentativa huius instantis et non alterius, quia eius essentia possibilis erit potest esse possibiliter repraesentatione huius instantis et non alterius, quod contra adversarii non concedant procedere quod debent actus existentis est essentialiter repraesentationis huius instantis et non alterius et contra haec eadem ratio ostendit non actus in statu possibili non est Petrus currit non est indifferens ad repraesentandum; deinde quod existat sit non et tamen in eo statu per adversarios indifferens est ad instans sed aliud repraesentandum quod existat quod diverso modo repraesentat significat tempus, diversitas autem nulla est praeter eam quam convincere conamur.

Ut autem secedamus adversariis id quod a franc. [illegible] Et ex
suppositione quod actus non mutet, tum tempus non posse aliud significare quam sit argor. quod ista
[illegible] non [illegible] dependet a supposito stringenti ad ad adversarios repraesentare [illegible]
[illegible] dependet a suppositione stringentis, sed quod actus in instanti producat [illegible]
[illegible] huius instantis non de actus [illegible] atque adeo varietas [illegible] variatur
repraesentatio temporis, rursus et facta suppositione stringens [illegible] ulterior et tem
pore duret, quod esset ex ea suppositione stringens [illegible] aliud [illegible] significat et
non [illegible] praesens [illegible] suppositione [illegible] significat
[illegible] instanti [illegible]
[illegible] aliud futurum, quod stringens [illegible] tempus
non significet aliud.

Ex 4.° [illegible] nunc produxit aut habet aliud [illegible]
non haberet si alio tempore produceret, aut nihil ex eo speciale habet, si [illegible] non diceret
[illegible] recte [illegible] omnino tempus [illegible] aliud in quo [illegible]
[illegible] dicat certe non speciale [illegible] et [illegible] in [illegible] qua in [illegible]
[illegible] ad producendum hunc actum, [illegible] alio tempore concurrere ad eundem produ
cendum variatio vero temporis [illegible] tempus [illegible] nihil speciale intrinsecum in [illegible]
[illegible] tempori correspondentibus apponit [illegible] concurrentibus [illegible] tempore
sive alio quod non [illegible] actus [illegible] aut [illegible] illud adveniret et [illegible]
[illegible] vocales [illegible] correspondet actui [illegible]
tempore [illegible] nihil speciale habet sive in tempore [illegible] alio producat
[illegible] vocalis adaequate correspondeat [illegible] nihil [illegible] significat
correspondens [illegible] alteri, quod nihil speciale in uno [illegible] in altero, alioquin
non speciale [illegible] vocale [illegible] non exprimeret.

Ex 5.° absurdo ex opposita sententia illatis [illegible] in
[illegible] nos cognoscere numquam posse an quis nobiscum fabulans [illegible]
quod [illegible] cognoscerem, [illegible] erat scire an [illegible] haberet [illegible] tempore
[illegible] an alio [illegible] [illegible] non scire non possum, [illegible] ignoro [illegible]
quanto tempore actus [illegible] sit, et quantum [illegible] significet [illegible] quod
[illegible] certo sciremus, [illegible] habitum [illegible]
[illegible] eo tempore [illegible] atque adeo nescirem ego hanc [illegible] caeli moveri [illegible]
ignoro quanto tempore caeli motus sit [illegible] et quantum ab eo [illegible] significet.
Inferretur [illegible] angelus naturaliter cognosceret atque comprehenderet [illegible]
de [illegible] aliquo stringenti, posse et cognoscere quanto tempore [illegible]
[illegible] sit cognosceret angelus [illegible] non [illegible], et hunc caeli
motum cognosceret [illegible] tanto tempore non adventurum, et caeli [illegible]
tempore [illegible] quoniam ut actus isti sint [illegible] adversarios opus [illegible]
tale [illegible] tempore [illegible] angelus [illegible] sciret quantum tempus [illegible]
[illegible] inferret [illegible] eo tempore [illegible] futurum [illegible] angelus futura
stringentia, quae uni deo reservantur. alia eiusmodi absurda et valde ridicula
[illegible] in [illegible] et [illegible] argumentorum solutione valde probabiliter [illegible]
sententia nostra posse defendi [illegible] nescio quis et [illegible] quoque [illegible] senten
tia opposita [illegible] nobis [illegible] mireque [illegible] doctissimis recepta
fuisse.

Ex his colligit[ur] solutio illius paralogismi Latis
[illegible] quo universum [illegible] mutatione [illegible] falsificari, nam quando ait vel
[illegible] ab initio significabit totum tempus per quod durat [illegible] ab initio significare
successive [illegible] paulatim durabat; et revera [illegible] ab initio non desuevit
tota hora, [illegible] tamen excedit eius coexistit et [illegible] taliter significat [illegible] infert
[illegible] mentalis mutare significatum [illegible] impossibile [illegible] existentes mutare
[illegible] significatum [illegible] taliter [illegible] quisquis [illegible]
infert [illegible] fore significasse [illegible] actum [illegible] temporis deficit [illegible]
et deinde non significat [illegible] [illegible] ex suppositione [illegible]
[illegible] significare [illegible] fore atq[ue] [illegible] quamvis dependeat ex [illegible] conditione
[illegible] suppositionem non [illegible] significatum [illegible] semper significat tempus cui coe-
xistit et non aliud, [illegible]

Ex his discursu firmiora solvimus [illegible] quae
solent sententiae nostrae refragari. [illegible] non posse actus [illegible] mutari, [illegible]
multitudine [illegible] de tempore [illegible] disparitate ab his [illegible] putamus
satis expositum. [illegible] nomine [illegible] catholica quas [illegible] mutari non
[illegible] falsas et ostendimus [illegible] haec et alios [illegible] Deus here-
[illegible] falsos, neque ad illos habendos [illegible] Deus nos in
fallacia[m] inducere; [illegible] noster [illegible] disparitate bonitatis et malitiae ac
[illegible] voluntatis, quos aliquos fatemur ita [illegible] bonos ut mali [illegible] nequeant et actus
charitatis, et virtutes [illegible] nequeunt actus malos [illegible] alios ita
malos [illegible] bonitate [illegible] actus [illegible] Dei [illegible] in [illegible]
narri et [illegible], alios denique actus [illegible] indifferentes [illegible] mali deinde boni [illegible]

Praeter haec [illegible] obiici [illegible] contingens et narrata [illegible]
tingunt [illegible] narrata [illegible] a tempore, [illegible] contingens [illegible] detrahit
significat tempus, adeoque non potest de [illegible] fallo [illegible] futuro [illegible]
tempus [illegible] significat, neque [illegible] de [illegible] tempus [illegible] praesenti
[illegible] significaret [illegible] tempori [illegible] significando [illegible]
[illegible] credendo illud [illegible] [illegible] et narrata [illegible] contin-
tingentia [illegible] taliter tempus [illegible] illud, satis [illegible] ex coexistentia [illegible]

[illegible] Deus [illegible] futuro
[illegible] tempus [illegible] aut praesens significare [illegible] tempus [illegible] futurum cum coe-
xistit [illegible] annos, [illegible] futurum
[illegible] neque. [illegible] ab [illegible] significat [illegible]
[illegible] in [illegible] significabit [illegible]
[illegible] de [illegible] non [illegible] contingente [illegible]
[illegible] currit, [illegible] significat [illegible] existentia [illegible], [illegible] fue-
runt quatuor [illegible], [illegible] tamen significat [illegible] futurum non tamen quatuor, [illegible]
quatuor [illegible] existere [illegible] atque illis [illegible] substituerent, [illegible]
[illegible] significabant [illegible] [illegible] existentia subiicere [illegible]
[illegible] in [illegible] tamen in esse reali, semper [illegible] significaret
[illegible] existentia [illegible].

Caput 4

# Apendix huius et precedentis disp. directionis et relationis pramentalis.

Non obscure ex his quae diximus, colliget quisque quid directione, quid relatione pramentali nobis dominum vissent, non quoad directionem spectat eadem prorsus est ratio directionis atque veritatis actus narrii: sicuti n. hoc actus veritas extrinsece ob concomitantiam constituitur, ita directio actus, atque in qualis de singulis dominium; quaeritur ratione referentiationem quae intrinseca est actibus et obiectorum, sed a ferri quod sit ipsa res quae, conversio quod obiectum fit, cuius quod texes explent: argão quod obiectum spectat secundum obiectum quod remisar connexeris utriusque extremitatis cum medio, atque argade spatii ocurati, ideo pro argãlla quae quam veritate tracta fuit in defensione directionis addnu.

Mariis ergo quod ex extrinseca denominatione ex connexione obiecti remisar et scientiae a ferri ergo quod una quod sit maior alteramis vero et 3a scilicet, ubi hi tres sunt extremitates et altius sit medius, quae extrinseca denominatione non maiori quam extrinseca est minor, quae invariata poset esse minor: atque ita de reliquis denominationibus, ideo est, quae proveniunt particulariter ex coniunctione concomitantia quam alterius, alterius et tertii illo suo disposita, de quo in tradiamus. Similiter secundum extrinsecum est directum indirecta proveniunt scilicet haec denominatio ex tali remisar et trium disponentium ut sequenti tractatu exponemus. restat autem tota doctrina relationis pramentalis habet, quae ut commode fiat explandum discrimen transcendentalis et pramentalis relationis, sed conveniens dispositionem de pramentalis.

Pramentalis quam a transcendentali relatione ita distinguo ut transcendentalis illa sit cuius esse est ad aliud; pramentalis vero cuius totum esse est ad aliud quod discrimen, et atque ideo ex his desumit, quae tradunt alii et ab Athbus hic disputant: quae refere erit ex locutionis diversitate exponamus in quod entis totius quotalibet, hunc sensum loquendo utimur n. est ens totius sine cuius totum est obtinet in virtute, ideo vero totum et cuius summa creatura est obtinet in individuo: et autem ens totius, cuius totum est obtinet in virtute qua locutione de robtat hanc et aliquo entis totius adaequato, et cum ipso convertibile quod sit obtinet in virtute, et nullus aliud est habeat. ita fatemur relatione transcendentalis fuit illa quae tota denominatione est ad aliud, sed tota eius essentia est ad aliud.

explicat hanc doctrinam discrimen illud vulgatissimum et in merito a Patre arr. receptum, quod scilicet relatio pramentalis respiciat terminum pure ut terminum, quasi diceret totum esse relationis pramentalis est respicere terminum, nihil aliud formaliter exercendo neque ad illos accipiendo: relatio vero transcendentalis non ratione respicit terminum pure ut terminum, sed alio quodam titulo vel ad effectus est quae causat, vel a qua pendet, vel subiectum aut forma, aut denique quod aliquid, a quo bene fieri aliquid recipit vel cui aliquod conferendo cum ea effectus, sive ratio eius est pro actione aut obiecta sua, et unio extrema unienda respicit. ut vero meam sententiam propius attingam, cum relatio dicis relativus inter extrema duo versetur, quorum unum est ad alterum, illa est... transcendentale, cuius unum extremum sit... et entitate absoluto

nario dependet in eaque quae utrumque ad illud refert, cuius indicia ymani festa erit si ex uno valeat ad alterum tota, sic effusa causa pendet, et alterius pro ad et pro ad obis, et uni ab extremis, si ergo dat potentia visiva sequitur dari obiectum visibilis, et si dat causa productiva dat productibilis effectus si unum dant extrema haec quae sunt transcendentales relaciones.

Relatio vero praementalis illa in cuius unum extremum non pendet ab altero in ea quae utrumque refert, pendet primario ad hoc ut referatur, ut ex: Petrus et Ioannes albi referuntur ut sibi [illegible] tamen ad alterum, Petrus non pendet a Ioanne albo, tamen quemo inferet [illegible] albo, Ioanne quoque albo esse ut vero Petrus [illegible] ioanni silis nario pendet [illegible] Ioannes est [illegible] et recte inferas si Petrus silis in Ioanni in albedine, est Ioanne [illegible] Petrus. Ex quo [illegible] colligenda est vera sententia [illegible] relationes transcendentales non [illegible] utrumque respicit, sed illud [illegible] dependet ad praementalis autem est utrumque [illegible] Ioannes [illegible]

[illegible] ipsius explat: non sicut [illegible] quius totum est [illegible] non constituit esaliter per ea cognitum: illud vero [illegible] cognitum constituit illud cognitum esaliter, ita relatio transcendentalis cuius est [illegible] constituit utrumque praementalis vero cuius est [illegible] ad utrumque, esaliter per utrumque constituit: [illegible] notandum quare ea quae est relationes transcendentales ut representatio unio etc. [illegible] pendeant, et eo ipso quod cognoscant [illegible] composita debeant [illegible] non sint de [illegible] non representatio [illegible] vocis significare [illegible] representato [illegible] [illegible] est in [illegible] significat vocaliter [illegible] extremis; quare [illegible] nequeat relationes has transcendentales cognoscere, nisi cognitis [illegible] ex [illegible] relationes, qua ex necessitate [illegible], cum [illegible] sufficienter [illegible] cognoscendus [illegible] cognoscit relatio transcendentalis, [illegible] quemadmodum neque [illegible] ab auditione, neque [illegible] visionem [illegible] sufficienter [illegible]

Omissa iam relatione hac transcendentali cuius a praementali discrimen oportuit [illegible] ut [illegible] ista cognoscat, [illegible] sicut veritas [illegible] sit [illegible] relatio [illegible] similitudinis [illegible] unus extremus [illegible] alter quod eadem qualitate [illegible] de [illegible] extremo [illegible], atque de [illegible] ipsa relatio [illegible] [illegible] quarum hunc [illegible] similitudinis, [illegible] relatio [illegible] in extremo quod illa denominat, quemadmodum [illegible] veritate docere: quare [illegible] quae [illegible] Eustachius et Hieronymus silis in albedine, residet in eius [illegible] Hieronymus [illegible]

[illegible] et [illegible] docent de [illegible] quamvis extremum ad alterum refert, [illegible] doctrina atque de veritate [illegible]: quid [illegible] relationes et [illegible] realiter [illegible] modaliter [illegible] extremo intrinsecus [illegible] alteri quod refert, alii dicunt relationem [illegible] quando [illegible] sed [illegible] tamen [illegible] ex [illegible] essentialis [illegible] sive [illegible] et [illegible] alius [illegible] sit [illegible] existimo [illegible] de [illegible]

proximo sequutos est, quamvis eodem titulo substineri posset oppositum, si dicerent relationes fundo remoto dentam, proximum non est requisitum aut denotatum, videlicet ea quae diximus de gravamento relationis. Nobis [illegible] relatio essentialiter includere utrumque extremum, et propterea nihil aliud esse realiter, si vera est [illegible] ab utroque extremo distinctam.

## Caput 5[illegible]

## Nostra doctrina de relatione [illegible] breviter statuitur atque defenditur

[illegible] relatio essentialiter includere utrasque essentialiter et partialiter [illegible] extremum relatum, quod [illegible] relatis fundum sive [illegible] fundamenti. Hac [illegible] [illegible] [illegible] substantiae vel [illegible] in qualitate de [illegible] dicamus, [illegible] albedine [illegible] quod [illegible] albus, [illegible] est, et sic [illegible], illud essentiale relationis constitutivum quo ablato [illegible] ex toto [illegible] relatio aufert [illegible] extremo quocumque ablato aufert [illegible] quocumque [illegible] essentiale constitutivum: minor evidens est, [illegible] fieri [illegible] et [illegible] in albedine sive [illegible] alter [illegible] albedine. Hic [illegible] revocari [illegible] conformitatis et deformitatis, [illegible] utramque [illegible]: neque aliud [illegible] adversariorum [illegible] illud [illegible] satis [illegible] obstructum. Evidentius redit [illegible] relationibus; [illegible] quantitates altera palmaris, altera [illegible] palmaris, [illegible] referunt ut inaequales, et [illegible] at maius [illegible] [illegible] separatio [illegible] maioris et minoris, aequalis et inaequalis, [illegible] duo [illegible].

[illegible] relatione non afferre accensalis realiter ab utroque extremo distinctum (loquor de extrema [illegible] fundandi) atque adeo [illegible] et in albedine nihil aliud [illegible] albus sint [illegible] quod hac [illegible] efficaci omnes [illegible] quod [illegible] sit albus, et [illegible] albus, nulla entitate superaddita [illegible] existunt, [illegible] albus, et [illegible] niger; et quantitas [illegible] inaequalis [illegible] quantitati semi[illegible] palmari, et [illegible] maius [illegible] [illegible] [illegible] distans ab indis [illegible] accentibus entitatibus superaddito quod ita [illegible] Dei absoluta actione illud auferret, [illegible] maius erit [illegible] et quantitas [illegible] alteri inaequalis; et praeterea [illegible] extra extremorum, si aliqua relationes [illegible] [illegible] existentibus [illegible] supponamus extrema aequalitatis et inaequalitatis [illegible] impossibile est, [illegible] neque aequalia sunt neque inaequalia aequalitas enim est inaequalitas [illegible] extrema [illegible] [illegible] existente subiecto capaci, impossibile est utroque extremo [illegible] carere [illegible] quamvis auferret illud accens, [illegible] illa quantitates aequales erunt aut inaequales.

Praeterea absurda [illegible] [illegible] accenti illo realiter ab extremis distincto: [illegible] si [illegible] [illegible] necesse est [illegible] albus statim mutandus et intrinsece [illegible] ferre [illegible], neque statim [illegible] illi [illegible] prius [illegible] eram [illegible] advenisset mihi accens illud intrinsecum [illegible] [illegible]; [illegible] ab adversariis [illegible] quod [illegible] sanctus Thomas [illegible] opusculo quadragesimo octavo tractatu [illegible] de praedicamento relationis, [illegible] incredibile [illegible] quemadmodum

est. 2° absurdu, q. ad motu minimi corpusculi in rebus corporeis per totam
hanc universitatem produci relationes quandam propinquitatis aut distantiae et tollere alias
relationes destrui; nam denuo sunt illi corporibus propinquiores aut distantiores quae
novae relationes contra adversarios nova sunt accidentia. Itaque Deus ad infinitas propterea quod
revera sit in stimo corpore referri ut primus et distans similis atque dissimilis forte
et in Deo sicut infinitae sunt relationes ad infinitas illas creaturas, ita et recipit accidentia
infinita, quod esse numeratum mirum est posse moveri.

Hoc sit extrema duo ista verba recentiores accenti ii q. a
formaliter similia, neque quantitates aequales aut inaequales neque totum maius quam
sed tamen ita esse fundamentaliter intelligibilis est solutio est 5ª et est vera, et Arriaga
atque definiens similia esse, quorum qualitas est eadem, qua propter quod movent haec duo non
possunt non movere esse formaliter similia quemadmodum causae efficientes hanc dixi non potest non formaliter hoc,
nihil enim aliud est esse tale formaliter, quam denominare tale. Idque 3ª et 2ª ostenditur. S. Thomas
ubi supra affirmans ex eo quod aliquid in deo nasceretur ho. dixit, nulla in me facta
mutatione esse mihi illis similis: quae primo absolute facta intelligenda a deella
quae est formaliter similitudo; 5ª est, quia accens illud rupadicum extrinsece
ut totum sit maius quam h. n. per se ipsum hoc totum.

5ª 4ª quae ista similem formaliter et fundamentaliter sententio fundo caret,
et multa contra propria fundamenta destruit quia ista extendit eodem iure possunt afferre
loq. hoc non est ulla ratione sed quandam aliquam perfectionem qua exclusa Deus non est
formaliter sed fundamentaliter ho., et sic possumus quamlibet rem excludere. Distinctio formalis et fundamentalis
rationis, totum habet non dixi dat ... rei, sed fundamentum dat ut deinceps adveniat, quemadmodum
ad modum vesimus esse fundale, antequam adveniret vinculum personis quae data
est sibi extendimus praeterea duo per similitudo inter duo nulla alia superest requirenda quam
utrumque habeat eandem qualitatem quae evidenter invenit similitudinem, sed non oritur
accedens illud quod afferret esse formaliter relatio, quia illo excluso dat fundamentum relatio, quod sine
illo stare habet non potest, neque sati fale per fundamentalis relatio, neque vero ... fundamentalit.

Omne extra utrumque extremum nulla est perfectione, rem distinctam accedere
importari in ipsam diversitatem dixerim, et ostendimus ... terminus relationis contra,
perfectione exclusa si Deus et Ioannes albi sint similes erunt. 2° quia si ea perfectio extrinseca
extremo idem facta peteret ut aliud similis sit dissimilis qualitate ... Deus similis est
Ioanni in albedine perfectionem facta perfectione peteret ut Ioannes sit ... quod est ...
sic enim haberet Deus infinitas affectiones saltem singulas ad singulos ... referret, et ...
peteret ut ille trus ... alius ... aliud maior, et alius ut aliud quisque est maior
minor propinquus aut distans et 3ª quod relationes relatio intra et illud ... etiam ... de
idem fatal ... adaequata ... ... ... quod mutatione facta
mutationem intra ... similitudinis ... ... ... similis ... fieri ... similitudinis et intra.

X.ª Ista hanc doctrinam quia manifeste colligit relationes praedicamentales esse aliter ex utroque extremo [illegible], adeo quod a similes distinguit distinctione reali includentis ab incluso: quod si inferas relationes esse entia [illegible] atque non posse in praedicamento collocari [illegible] foret et negandum [illegible] non adeo exacte regressanda est ea aditio quod praedicamentum sit unum per se [illegible] intelligenda est [illegible] quia in praedicamento ponit [illegible] [illegible] univoce [illegible] et si sit unum per se et praedicamentum [illegible] se [illegible] et [illegible] de gradibus inferioribus [illegible], et hac [illegible] [illegible] in relatione sit unum per se.

Ut autem sciatur quomodo relatio constituat speciem praedicamenti advertendum est omnia entia aut esse absoluta aut relativa, [illegible] non pertinent ad relationes: si 2.ª autem si relativa transcendentalia, eo quod extremum unum a [illegible] pendeat essentialiter, et sic etiam ab [illegible] praedicamento relegantur [illegible] ad [illegible] spectare [illegible] actio et passio et ubi [illegible] relatio sit [illegible], ut extremum [illegible] essentialiter [illegible] alter [illegible] ea est praedicamentalis relatio [illegible] ad aliud [illegible] praedicamentum [illegible] vocari. Haec autem relatio merito inter praedicamenta accidentium [illegible] si accidens [illegible] subiecto distinctum [illegible] et [illegible] accidens illud quod a subiecto potest [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] non distinguat realiter a [illegible] subiecto [illegible] praedicamenta diversa [illegible] inter se distincta constat in actione et passione [illegible] ubi.

[illegible] realem distinctionem relationis ab utroque extremo reiecerimus [illegible] dubitare an saltem [illegible] distinguat relatio [illegible] refert ad [illegible] id [illegible] recto [illegible] ista [illegible] dubitatio est [illegible] distinctio [illegible] cognoscitur aliquid in ordine ad unum [illegible] et non in ordine ad alia quae [illegible] respicere: [illegible] [illegible] cognoscitur [illegible] non cognoscitur in ordine ad suum [illegible] [illegible] probabiliter [illegible] sustinent [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] distinctionem [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] intendunt [illegible] hanc relationem [illegible].

Probabilius [illegible] hanc distinctionem admittendam esse [illegible] exercet [illegible] [illegible] separat [illegible] aliqua ad partialis [illegible] ex his quae [illegible] [illegible] [illegible], ut entitas [illegible] operationes [illegible] et rationum [illegible] entitas [illegible] non [illegible], si ea separatio [illegible] et [illegible], neque [illegible] ab [illegible] [illegible] non [illegible] per [illegible] entitas cognoscibiles [illegible] penetrari [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] fieri [illegible] [illegible] [illegible] cognoscitur [illegible] [illegible] ab [illegible] entitate et [illegible] [illegible] de relatione praedicamentali [illegible] [illegible] nullo [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible].

Advertendum [illegible] relationes fundari in [illegible] fundandi quae [illegible] unitas et [illegible], actio, passio, mensura et mensurabile, [illegible] praedicamentalibus [illegible] indiscriminatim [illegible] fundamentum relationes praedicamentales et transcendentales [illegible] in [illegible] mensura et mensurabile quae solum fundant transcendentales, [illegible] [illegible] [illegible] divisa relatio, [illegible] relationes [illegible] distinguuntur [illegible] [illegible] in extremis relativis, [illegible] relationes creatae ab extremis [illegible] distinguuntur. 2.ª [illegible] relationes [illegible] non [illegible] [illegible] respiciunt, [illegible] relationes creatae.

drs ri, nam pater constituit creatos paternitatis et non constituit filius quatenus paternitatis quod argu[it] recte puritate plane paternitatis creatae in trin[itate] constitut[ionem] sed vel erit superaddita relationi.

Credo ego dupliciter hanc sententiam negotio stare: ad utrumque rationes relationes illas paternitatis, filiationis et spirationis personas quae generant trinitatis personarum constituunt, et transcendentales et non praedicamentales quas fatentur supra vel per certo proprias absolutas saltem ratione distinguuntur, tamen per trin[itatem] non constitui. Ex his itaque creata sint quae si praedicata haec absolute accidentis qualitatis spiritualis et constitutionis et alia, et praeterea aliud praedicatum relativum quod est eo obtrepsentativum ad aliquid ratione distinguitur, neque realiter per se constituitur. Ita dicimus Pater ultra absoluta a praedicata cognita quae sunt essentia divina, potentia, sapientia etc., habet transcendentalem relationem paternitatis, quae distincta est ratione ab attributis absolutis, et filium non constituit. Sic tamen videre est in relatione creata paternitatis, quae est actio, ipsa filii fide tempore, et transcendentalis relatio filii erat Patre realiter distincta, et genus quae Pater denominatur.

Sed istas sed falsum videri, nam et destructis illis actionibus, remanet relatio patris in hoc illo, dum praeterea quod alioquin si actio et relatio paternitatis ignis, fuerit pater actione aliter alterius Pater efficeret quod est absurdum: dicimus relationes patris, quae destructis actionibus, remanerent non esse physicas sed morales, quae non requirunt fundamentum existentis, sed quod extiterit, cuiusmodi sunt relationes posterioris et superioris et subditi magistri et discipuli. Neque tamen actio est paternitas, sed ea quae est processio viventis a vivente in similitudinem naturae. Denique fuit in rebus creatis praeter hanc paternitatem ponderis aliquam admitti, quae intelligat ex physica actione resultare, et sit praedicamentalis quae et per trin[itatem] constituit, nam homines ante est pater Ioannis, quod et ille Pater est et Ioannes filius, et utrumque aut relatio haec paternitatis auferet: similiter individuus Deus est paternitate praedicamentali revalente constitui et filius Deo in persona. Sed pater dicitur praedicamentaliter, quod est patre haec ratione similiter est quod aliquem genuerit, et quod aliter genitus fuit: sed negamus quod est haec praedicamentali relatio constitui Pater in ratione personae trinitatis, nam potius haec relatio constitutione ex utraque persona constituta.

## Disp.º 5.ª Utrum de tr[ans]itu veritatis in esse posit[iv]i, praes[ertim] de futuro contingenti.

### Caput 1.

### Sublata difficultatis notione veritatis de futuris actis exponitur

Hoc c. 3. a[rticul]o. Ar[istotele]s dicit fateamur quod est de futuro illas ss, quae res enunciant non de existente neque praeterita: ut antipristes predicat quod non sit per futuritio sine ea quae rit, nam quod futurum est, esse: atque adeo ... haec res futura est; utrum argumentatur sancti, aliqui futura fuisse, et alii quod non futura communiter haec ratio loquutione quod praeterita non ... quemadmodum et dicimus sic est in se. si et existit vocem illa Praesenti denotare in statu temporis praesens in cuius res futura et praeterita dicitur; ea enim futura nunc dicitur, quae ... tempore praesens nec existit

neque antecessit: Praeterita vero causas quae ad praesens in statu separata prius extiterant.

Contingens vero ut quindecim [illegible] hinc annis ingeniosus magister correxit non est id quod est aut non est: nam sic est Deus et res [illegible] dicerentur contingentes, nam [illegible] Deus et quimera [illegible] est aut non est: [illegible] disiunctiva tota verificatur de [illegible] de qua altera pars verificatur, nam est Deus [illegible] sequitur quod possit [illegible] non esse: et quimera [illegible] non [illegible] sequitur [illegible] possit, et neque Deus neque quimera contingentes sunt. contingens id quod potest esse et potest non [illegible] aut [illegible] ad esse [illegible] et non essendum [illegible] in subiecto [illegible] ad utrumque [illegible] ad non essendum [illegible] essendi: futurum contingens [illegible] existet, ita [illegible] possit non existere.

Duplex est futurum contingens aliud quod absolute enunciatur, ut Petrus curret, aliud sub conditione, ut si Petrus curreret [illegible]. Tres de [illegible] propositiones de praesenti ac de praeterito [illegible] determinate veras aut falsas [illegible] de futuro contingenti absoluto neque determinate veras neque determinate falsas [illegible] indistincte [illegible] duas contradictorias de neutra [illegible] quod sit vera, et de utraque [illegible] quod sit vera vel falsa [illegible] disiunctio accipiat disiunctiva et non disiunctive, quemadmodum [illegible] simpliciter requirat ad videndum, neutrum tamen determinate [illegible] requisitum [illegible] requisitum [illegible] illi disiunctioni [illegible], et [illegible] propositio de futuro [illegible] disiunctum [illegible] falsum participat [illegible] determinate [illegible] de certum [illegible] veritatem [illegible] quapropter propositiones de futuro [illegible] quoad nos [illegible] determinate vera neque falsa [illegible] [illegible] falsa [illegible] determinatam veritatem aut falsitatem quae saltem a Deo cognoscatur.

[illegible] determinatam veritatem aut falsitatem. [illegible] haec opinio ex fide catholica deduci [illegible] opposita [illegible] sententia erroris notam [illegible] invenies magistrorum hostem [illegible] insultant ac mortuo barbam vellunt et [illegible] tello [illegible], quod adeo evincere [illegible] docuerit [illegible] de futuro contingenti [illegible] determinatam veritatem [illegible] falsitatem qua [illegible] negavit [illegible] in [illegible] contrariae et subalternae [illegible] subalternatae [illegible] subalternata [illegible] [illegible] non curret, [illegible] in has hic [illegible] curret et ille curret [illegible] ita arguo: [illegible] octavum caput libri [illegible] Perihermenias [illegible] meditatus non [illegible] [illegible], [illegible] propositionibus de futuro contingentibus [illegible] loquutus.

[illegible] ita demonstrant: [illegible] haec disiunctiva Petrus curret vel non curret est determinate vera, [illegible] una earum [illegible], quas [illegible] determinate [illegible] [illegible] disiunctiva vera, [illegible] simpliciter vera sit. [illegible] demonstrant [illegible] propositio de praesenti est determinate vera [illegible] falsa [illegible] de futuro. [illegible] [illegible] veritatis [illegible] de futuro; haec [illegible] ista Petrus curret [illegible] ista Petrus curret non est vera [illegible] veritas [illegible] Petrus curret [illegible] falsitas.

Demonstrant [illegible] determinate vera quia conformis [illegible] determinate [illegible], et falsa quia non est conformis [illegible] de futuro [illegible] determinate, [illegible] determinate non est conformis, [illegible] determinate [illegible] falsa [illegible] ea [illegible] quae requirunt ad conformitatem [illegible] non [illegible] quae requirunt, [illegible].

2a e q(uod) ad conformitatem intentionalem requiritur ex(istenti)a obiecti actualis existentis, ut patet in propositione de praeterito, et in narrationibus absolutis. 2a quia non quacumque ratione se habeat obiectum illa e sicut enunciat actualiter de futuro, et sic eius existentia non requiritur ad requisitam conformitatem, sed obiectum ita se h(abe)t, et hoc dat requisitam ad conformitatem.

Tertio hic valde p(ro)babiliter ostendunt q(uod) de futuro possunt esse determinate veritate aut falsitate: et tamen non plane demonstrant neque s(un)t in contradictione q(uae) dicit D. Th(omas) congruit ac respicit ad suos illos terminos sicut absolute 2m(...) in potentia et possit esse et non esse et contingenter, necesse est esse aut non esse; atque in parte necesse est currere aut non currere et tamen non arguit q(uod) necesse est currere, necessario currere, ita quamvis haec q(uod) d(icitu)r sit eodem determinate vera aut non esse, aut currit aut non cursurus non tamen inferat in(de) cursurus aut non cursurus. haec autem solutio confutanda est propter sequentes rationes una cum altera confirmatione restauranda.

1a ratio. de quolibet determinate verum est affirmare aut negare. hoc de propositione affirmativa aut negativa de eodem subiecto: q(uod) de eo verum est affirmare aut negare currere, idest propositio de futuro aut affirmat aut negat cursum, q(uod) determinate verum est; aut ne aristoteles sic a futuro ut (...) adveniat ut et ita arguit et arguet (...) affirmare sive negare, aliter intelligit vere est illa sit determinate de qua verum est affirmare sive negare et non ut intelligi: alioquin verum esset contradictoria est determinate quia sit affirmare aut negare (...) intelligendus ita q(uod) de quolibet subiecto sit propositio affirmativa aut negativa verum est determinate negativa q(uod) et eius contradictoriis de futuro, (...) affirmativa non est determinate vera (...) negativa.

Neque intellectum illud autem de quolibet verum est affirmare aut negare, ita potest intelligi, ut ea sit propositio disiunctiva, quae de eodem subiecto id(em) praedicatum affirmat et negat sub disiunctione ut Petrus currit vel non currit. q(uod) haec quamvis vera non convincet (...) esse ostendit una ex contradictoriis alia, alterius determinate verum (...) argumento sequentes solutionem de futuris contingentibus, (...) posset accommodare (...) e duabus hisce contradictoriis Petrus curret Petrus non curret pero (...) determinate (...) et 2a falsa (...) non repugnant in veritate neque in falsitate (...) cum (...) ipsi (...) eventus veritas et falsitas unde (...) eas non (...) contradictorias (...) autem (...)

2a ratio q(uod) advenientem crastina die una ex his erit determinate Petrus curret Petrus non currit supponamus q(uod) futurum (...) q(uod) eadem ratione determinate vera est, si ut propositio de futuro contrarie (...) de futuro Petrus curret id enunciat (...) alterius (...) quamvis (...) in tempore id non (...) ita (...) ideo (...) cursum (...) enunciare cursum (...) tempus (...) necessarium et praesens est; and (...) tamen (...) in tempore, extra tempus (...) determinate (...) cursus, (...) determinate (...) et non praesens.

Si propositio de futuro nihil aliud affirmat quam (...) est (...) ratio q(uod) (...) determinate veritati atque necessitati et impossibilitati (...) optime argu(...) a disiunctiva et una (...) ad arguendum alterius veritatem (...) verum est currere vel non currere, sed non est verum est (...) q(uod) non currat: et tamen recta (...) argumento ad impossibilitatem (...) necesse non currere vel non currere, (...) necesse est q(uod) currat, vel necesse est q(uod) non currat, unde (...) veritatem et al(...) (...) necessitas et impossibilitas; (...) disiunctionem, illa

iunctive quod si haec arguendi [illegible] are reger nulla erit via, quia [illegible] falsitate utriusque
contradictoriae alterius veritas colligat, sicut negata impossibilitate vel necessitate utriusque
extremi non colligit alterius necessitas vel impossibilitas, quamvis tota disiunctio ne-
cessaria. Unde [illegible] argumentum supponit disiunctivam, quae ex negatione illius in
una parte infert alteri [illegible] tum ex disiunctione quod utraque disiunctive negari potest
necessitas et impossibilitas negari potest de utraque contradictoria disiunctive quamvis sit
complexo [illegible] veritas autem negari non potest de utraque [illegible] sine argumentis
[illegible] collective sumitur, quo veritas supponit disiunctive necessitas autem
disiunctivum quod non recte ab una ad alteram [illegible] confecit.

Tandem [illegible] confert [illegible] fides divina,
qua nobis constat Deum plura futura contingentia absoluta. Primo esse aere
[illegible] virginis partum, Christi adventum [illegible] neque et sexcenta alia ex quibus
certo cognoscimus Deum habuisse futurorum [illegible] quae verissima ac certissima est aeterna
[illegible] futurorum [illegible] quae [illegible] habuerunt; eadem quae [illegible] quaevis creata, quae
[illegible] tunc quae sive divina sive humana [illegible]
enuncians, [illegible] quod [illegible] probat veritatem [illegible]
divina [illegible].

## Caput [illegible]

## [illegible] et alia argumenta contra futurorum contingentium veritatem solvuntur

Ad [illegible] a priori qua oppositam sententiam probavit [illegible] sic fieri potest ab eo quod res est [illegible]
[illegible] falsa: sed res futura neque determinate est, neque determinate non est, quia [illegible] futuro
[illegible] determinate veritate vel falsitate. Minor probatur quia res futura non habet [illegible] donec [illegible]
ca [illegible]; si ea [illegible] vel [illegible] vel [illegible] nihil de effectu
[illegible] decrevit; [illegible] decrevit [illegible] crastino [illegible] facturus.

[illegible] distinguendo maiorem ab eo quod res est, vel non est tem-
pore quo [illegible] quaecumque [illegible] vera vel falsa nego maiorem: ab eo quod res est vel non est tem-
pore [illegible] copula [illegible] vera vel falsa concedo maiorem et distinguo minorem res fu-
tura neque determinate est neque determinate non est tempore praesenti [illegible] concedo [illegible] tempore
[illegible] nego minorem: quae [illegible] solutio [illegible]
[illegible] existet [illegible] tempore [illegible]

Obicit [illegible] veritas est [illegible] conformitas actus cum
obiecto; sed non existente obiecto non potest dari determinata conformitas, neque determinata veritas. Minor
probatur quia non existente una [illegible] conformitatis [illegible] conformitas: [illegible]
[illegible] maiorem veritas est conformitas actus cum obiecto actualiter existente vel est conformitas
[illegible] nego minorem [illegible] repraesentat [illegible] conformitas in
repraesentando concedo maiorem et nego minorem: [illegible] patet ex dictis, veritas
[illegible] existente [illegible] repraesentato.

Obicit [illegible] haec [illegible] ab aeterno [illegible]
[illegible] falsum, quia non est vera maior probatur quia non est [illegible] hodie [illegible] incipieret [illegible] et
[illegible], et sic ab aeterno [illegible] minor probatur quia [illegible] ab aeterno [illegible] aeterna veritatis
et contingentia [illegible] necessaria, quod [illegible] aeternae veritatis. [illegible] concedendo
maiorem, et negando minorem [illegible] discrimen illud [illegible]
inter [illegible] et contingentes de praesenti [illegible] de futuro [illegible] inter
[illegible] et contingentes [illegible] discrimen.

Obiicit 4° Arist. 1 pp.s de futuro contingenti contra determinationem, auferret
rerum contingentia, et libertas, casus et fortuna; hoc autem est falsum ergo et maior
probatur Arist. quia omnia fatali necessitate evenirent; 2. n. mo [illegible] quod Petrus cras peccabit
ergo non poterit cras non peccare, probatur quia si posset cras non peccare, posset efficere ut illud
non esset verum [illegible] oppositum, neque ex suppositione quod [illegible] die crastino necesse non est [illegible] eodem tempore. Ergo
neque imprudentius contra opportunitatem agendarum dubitationem quomodo [illegible] medicis ad
sanitatem recuperandam dubitar, quorum principes exerciti [illegible] de hostibus
reportandam quorum huius operis exercent, tertio [illegible] salutem adipiscantur [illegible]
[illegible] quod [illegible] salutis principes victoria, christiani [illegible] aut quod denique
quod [illegible] si 1° [illegible] et otio torpentis, sanitas, victoria, aeterna salus videri
[illegible] singula [illegible] si 2° [illegible] medicam tenerent, tandem omnia in casu [illegible].

Hoc sublime illud Arist. ingenium subiugatur et sceleratos huius
[illegible] haereticos [illegible] desperatio [illegible] splendida [illegible] ac pp. [illegible] ne aequum
ingenium [illegible] eodem [illegible] haeretici [illegible] insigniter impudenter
libertatem hominis negari, aut est hoc rationabiliter ab aeterno [illegible] hodie peccaturum [illegible]
hodie necessario peccat probatur [illegible] quod Deus sciat futurum necessario erit. Ergo [illegible] Deus
libere peccare, posset non peccare, sed hoc est falsum [illegible] libere peccare admittitur. Maior
certa, minor probatur quia si Petrus posset hodie non peccare posset facere scientiam Dei, sed non potest
facere scientiam Dei ergo Petrus hodie non potest non peccare; maior probatur quia si Petrus hodie non peccaret
[illegible] scientia Dei de peccato, faceret scientiam Dei, sed potest hodie non peccare, ergo potest falsificare Dei;
maior et minor certa est, [illegible] hic [illegible] ut [illegible] Petrus
currens moveret, sed potest cessare ergo potest movere [illegible] non potest moveri quin non potest
currere; sic etiam si non peccaret falsaret scientiam Dei; sed non potest falli scientia Dei ergo Petrus non
potest non peccare. Confirmatur, quia [illegible] impossibile impossibile est, [illegible] falli
scientia Dei est impossibile ergo etiam impossibile est illud [illegible] Petrus hodie non peccare, quod si hoc impossibile est
quod [illegible] non [illegible] potentia ad non peccandum, quoniam [illegible] ad impossibile [illegible]

Ad Arist. [illegible] dico [illegible] [illegible] quoties [illegible]
quod pp.a aliqua sit [illegible] communis [illegible] [illegible] si contingentia [illegible] ex natura
sua adeo ut non est indifferentia [illegible] extrema [illegible] libera sunt et contingentia,
pendeant [illegible] divisive [illegible] posse nulla [illegible] ad [illegible]
gendum [illegible] impossibile est [illegible] hinc infertur necessitatem esse duplex, aliud [illegible] aliud
ex suppositione necessariam [illegible] et aliud [illegible] voluntatis libere determinatur [illegible] necessarium ex
suppositione [illegible] ex suppositione aliqua ex voluntate libera dependentia. [illegible] necessitas opponitur
libertati, 2ª non destruit, sed potius exercitium supponit libertatis illius [illegible] pendet
suppositio [illegible] hac necessitate [illegible] libertati [illegible]

Impossibile est duplex [illegible] aliud impossibile in sensu diviso aliud in
sensu composito: in sensu diviso dicitur id impossibile, quod tale est independenter a cuiuscumque alterius
extremi [illegible] ex hoc est [illegible]: impossibile in sensu composito quod [illegible] divisive [illegible]
[illegible] impossibile, [illegible] impossibile est [illegible] currere [illegible] in sensu composito
non in sensu diviso. [illegible] quod priori modo est impossibile [illegible] nequaquam potest esse liberum, [illegible]
posteriori modo est impossibile [illegible] liberum est [illegible] extremis [illegible].
[illegible] est [illegible] impossibilis [illegible] infertur [illegible] extrema impossibilia esse.

Ad 2um quod arguitur ex veritate propositionis de futuro intulit necessitatem modo concedenda est
necessitas ex suppositione, non absoluta, quae necessitas ex suppositione non destruit illius potentiam omnimodam liberam agentis
et contingentiam, et eventum, et fortunam, sed tantum quod auferunt indifferentiam, licet videretur ea tolleri quod dicunt
contrariae dicitur ex dictis quia supponitur propositionem de futuro esse veram, et ex ipso supponi datur non esse eventum contingentem,
ex suppositione autem quod bonum sit, non tamen necesse est esse, quia debet necesse esse quando eventus nulla
facta suppositione, sed dicitur potest sit absolute eodem modo concedendum est ex suppositione ... non posse efficere
contrarium quod est verum et potest contrarium vera esse in sensu diviso non in composito.

Ad cuius confirmationem de dubitatione negatur eam imprudentiam fore, quia si supponatur
esse contingentes futurae, id quod dicitur quod supponentur ut ulterior dicta, et ex recta ad
illa ponenda sed fine obtinendi sub mediatam et ca si exgerrant nequaquam esse eventurum
futurum, et sic necesse erit supponi quod est sit futurum exclusis mediis et contrariis: prudenter
quod de mediis providet inceptus finis itemque victoriae et eternae salutis per eam
obtinebit: ... de eterna gubernatione dicendum est, nequaquam futura est ab aeterno praedestinatio
vel reprobatio damnatio, nisi dependet a meritis aut demeritis eiusdem et hereticos
quod false revincemus; neque ... quod in ... ipso argumentum ... de victu quaerendo in
crastinum dicimus praeimproviso; aut eo in ... divitiis comparandis, sed ... poterit ... seu
randotinari ... Deus ... meritum crastino die habemus; divitias ... in posterum
... aut non ... id ... opponis, si ... inutiles ... aut ... divitiarum ...
et divitiae succedent. ... maria trahent nihil efficiant.

Obiicies ... implicatum concedimus ad oppositum efficiendum ... a Deo: id hoc implicatio in sensu composito: nam ex suppositione quod Deus praescivit ... cras
peccaturus sit ... futurum est: hoc autem facta suppositione impossibile est in sensu composito ... non peccare
... non posse ... contingere sed peccare et non peccare ... si ... esse peccaturus, sicut ... a Deo ... oppositum
oppositum. Ad confirmationem ... non posse falli scientiam Dei ... ea stante de peccato futuro
impossibile est in sensu composito, quod peccatum non existat. Praeterea ... sufficiente ... in ferendo falsitatem
in scientia Dei non est ... illud quod assumit ab Wicleffo ... non peccet, id quod peccet
ponendo non peccatum ... scientia Dei de peccato ... sic ... recte inferret ... peccaturus ... non peccat ... falsitas scientiae Dei: ... si peccatur, non est ... et supponi
quod a Deo peccaturus ... praescitur. Unde colligitur discrimen inter ... et alterius
argumentis ... ... impossibile ... id non ... non possibile est non peccare
... possibile est falsitas in scientia Dei; in ... si ... esse ... non peccare ...
scientia de peccato ... falsitas ... colligitur.

## Tractatus V. in libris prioris et posterioris resolutionis Topicorum et Elenchorum disputatio 1a. de terminis mentalibus.

### Caput 1um.

### Qua ratione termini univoci, equivoci, et analogi existant in mente.

Duplicem resolutionem docuit Aris[toteles] in [illegible] exp[osui]t, s[cilicet] in tres, quos lib. [illegible] prior[um] explicuit, ad[iun]deg[ue] [illegible] de [illegible] [illegible], atq[ue] divisionis 2a resolutionis [illegible] syllog., [illegible] argum[entatio]nis [illegible] late explicat toto posteriore lib. quam in [illegible] appellarunt [illegible] resolutione disputat, [illegible] argum[entatio]nis [illegible] de demonstratione disseruit Aris[toteles] [illegible] adiunxit [illegible] topicas et elenchis, [illegible] de argum[entatio]ne [illegible] arguendi probabiliter, atq[ue] de sophismatis, [illegible] fallaciis in argum[entatio]ne occurrentibus [illegible] argum[entatio]ne [illegible] opinione errore atq[ue] fide exposuit de his quam plurima [illegible] Lib. [illegible] Lib. 2° [illegible] tractatu [illegible] Lib. quae residua [illegible] tractatu [illegible] exponem[us].

[illegible] mentalis definiendis et simplicis [illegible] mentalis [illegible]
Lib. 1° [illegible]: an [illegible] [illegible] de [illegible] distinguat [illegible] de [illegible] et sui [illegible] mentalis quae [illegible] simplex qualitas [illegible] ordine [illegible] subiectum [illegible] tota in ordine ad [illegible] sit realis in [illegible] mentali [illegible] distinguent [illegible] [illegible] accidentium mentalibus [illegible]: atq[ue] ut [illegible] quae [illegible] in mente reperiunt [illegible] in [illegible] divisio in [illegible] univocos, equivocos, et analogos, et [illegible] in denominanto et denominans: [illegible], aut [illegible] regula [illegible] mentalis [illegible] significatione [illegible] et [illegible] [illegible] alterius significatione [illegible] alterare [illegible] eas tres divisiones in mente cadere [illegible] esse quae [illegible] supponunt [illegible] scriptis sive [illegible] fortasse accidentis [illegible] denominati et denominato.

[illegible] in mente fieri posse [illegible] divisionem in univocos equivocos et analogos, de univoco res [illegible]: in [illegible] plura rationis: equivocus [illegible], q[ui] significat plura ut plura [illegible] intelligendus [illegible] mente, [illegible] adequate [illegible] quemadmodum accidit [illegible] canis [illegible] terrestre, marinum et celeste in hac [illegible] canis latrat, soli [illegible] terrestri [illegible] et marino; [illegible] in quo [illegible] equivocus in mente, [illegible] in mente [illegible] cadere equivocatione [illegible] quemadmodum [illegible] mentalis [illegible] [illegible] mutare, [illegible] [illegible] non possunt [illegible] significato expresso [illegible] accipi, deinde [illegible] canis [illegible] terrestre celeste et marinum [illegible] canis latrat [illegible] accipere [illegible] [illegible], et marinum, et [illegible] latrat [illegible] falsum est, [illegible] illa canis [illegible] accipit [illegible] [illegible] [illegible] mentalis canis latrat, si [illegible] acciperet [illegible] [illegible] mentalis [illegible] non accipit [illegible] terrestre canem, [illegible] illos [illegible] accipit. accipere[t]

[illegible] equivocus [illegible] in mente aliter accidit, [illegible] significat plura ut plura, quamvis [illegible] adequate accipi [illegible] [illegible] posse habere [illegible] plura [illegible] equivocus [illegible] equivoci [illegible] singulis adequate accipi nihil officit. [illegible] exigit in equivoci [illegible] forte [illegible] mente [illegible] videt; [illegible] cognoscere [illegible] plura, quae [illegible] convenientia [illegible] cognoscant: [illegible] plura [illegible] diversorum [illegible] attingere [illegible] ita in [illegible] plura [illegible] cognoscere [illegible] eorum convenientia [illegible] [illegible] negative, ut [illegible] non repugnat [illegible] mentalis ita ne [illegible].

2o Anim. e analoga proportionis qq signum a propria significa-
tione in aliud transfert in mente ... : aliud analoga, sive proportionis
sive proportionis propria, et mathematica minime infitiamur; ... cognoscere
sicut se habent duo ad 4or, ita 4or ad 8, atque adeo conceptus mentalis repraesentans duplicitatem
analogus e proportionis mathematicae repraesentans dupla relata ad 4or et 4or ad 8, sub eadem
proportione. Negamus vero analoga, quae a propria significatione ad aliud traducant, sicut
traducit verbum risus ad ... prati ... significandum. Item quod significatum cuiuscumque
actus naturaliter ab eo repraesentat, quod est proprium significatum illius. Deinde ipse analogicus ...
ut signum a propria significatione ad aliud ... transferat, quod fieri non licere in signis naturalibus ...
ferat ad ... aliud significandum: quod minime reputare existimo.
... neque enim ... aliquas ... imagines
methaphoricas ad placitum repraesentare ... pictores ... depingunt hoc ... aetate florida ...
... temporum ... auro, ... aetas ... hiemem ... lauro ...
... imagines ...
... virtutum, aut ... humani ... modo ... posset
unde ad ... significandum ex placito transferunt, quod eodem modo transferri ... actus ... a sig-
nificatione propria ad aliud improprium ex placito repraesentandum. Ita ... negat ... analogia
... propria ... significatio ... translatitia ... Unde colligendus tandem
est quanta ... figura rhetoricorum paranomasia, quippe quae
... extrema ... sapit.

Quaer. 2a

# ... sincathe mentali fertur sententia

... opinio est in mente non dari sincatae[gorematica], qui unica voce sustinent, quoniam sincatae est illud,
quod ... nihil significat separatum; sed impossibile est ... mentis non significare: ... sincathe[gorema] men-
tale ... in ... eandem ... posse ... significare ... sincathe ... idem
... significat cathe[gorema] ... hac voce ... : sincathe[gorema] ... hac voce est: cuiusdam
... vocis categoricae ... respondentur ... alia voce ...
... sincathegorica ... alia significante: et ... sincathegorema
... ... alia ... aliud ... significans.
Haec autem veritas cognoscendi ...
... sincathe[gorema] cathe[gorema] ... in extremis: aut erit ... ipsa sincathe[goremata] ...
... significatis ... aut erit ... veritas ... ipsa ...
... obliqua ... fert in aliud cognoscendo, quae tum ...
... unionem dari ... extremis interponat, et sic extrema ... cognoscet,
... transcendentalis, et ... hac doctrina ...
... difficultates ... exponentes. ... notandum est, quamvis ...
cognoscens veritates ... alia ... illa ... cognoscat ... ut utramque ... candelam
... adeo ex ... sincathegorematis ... cathegorema, quae ... erat
... discursu; ... falsitate ... distincte.
... difficultas nulla ... dicto ... quin in mente ...
... dari sincathe[gorema]. ... sincathe[gorema] est illud, quod ... significat ... indigeat
... alio ... consignificante; sed huiusmodi ... in mente ... dari sincathe[gorema] mentale. ...
ex dictis ... minor ... dicimus ... repraesentationem ... aliqua est repraesen-
tatio identitatis correspondens ... repraesentatio ... duas ...
sicut ... repraesentatio ... ostendimus, et ...
... aliter ... dicere ... mentaliter ... indigeat alio

tro significante et, quod in potentia alium significatum eius actum et, nisi etiam attingant eaque identi-
tatem identificati quod hoc est repraesentari [illegible]

Quod dices solvunt repraesentationem identitatis non distingui
realiter a repraesentatione extremorum: sed unicum et eundem actum cognitionis omnia repraesentare.
Contra alii quod ista solutio displicet: nam non sed eundem actum realiter, idem eundem [illegible]
[illegible] quo repraesentant extrema repraesentari est identitas atque ita [illegible]
qui [illegible] repraesentatio identitatis et repraesentationes extremorum. Peccat tota solu-
tio ignorantia distinctionis rationis; nequit enim non concedi distinctio rationis saltem inter repraesentationem iden-
titatis et repraesentationem extremorum: et [illegible] distinctio [illegible] exercitata [illegible] cognoscit
aliud non cognoscit sed cognoscit [illegible] repraesentationem extremorum non cognita repraesentatione identitatis,
quod hae repraesentationes [illegible] realiter saltem ratione distinguuntur. [illegible] adversariis osten-
dam, ipsi enim docent ante iudicium [illegible] quas [illegible] apprehensiones realiter inter se distinctas,
quarum alia apprehendit subiectum, alia praedicatum et alia copulam, quod multo melius, ac potiori iure
procedendum erit posse cognosci repraesentationem extremorum non cognita identitatis repraesentatione.
[illegible] identitatis, et extremorum, [illegible] dubium [illegible]
apprehensio [illegible] cognosci possint et convenientia inter se [illegible] repraesentent [illegible]
[illegible] repraesentationis extremorum [illegible] repraesentationis identitatis:
[illegible] cognoscit [illegible] repraesentationis extremorum non cognita repraesentatione iden-
titatis [illegible] iudicium [illegible] apprehensione extremorum [illegible]
iudicium [illegible] apprehensionibus [illegible] repraesentationis extremorum non abstracta
neque cognita [illegible] repraesentatione identitatis [illegible] distinguitur repraesentatio extremorum
a repraesentatione identitatis. Haec dixerim [illegible] solutione [illegible] ad [illegible]
[illegible] syncathegorematica non [illegible] realiter distinctum [illegible] adversariorum [illegible]
impugnat, et [illegible]

Primo [illegible] urgens [illegible] ut [illegible]
realiter distinctum a cathegoremate, [illegible] distinguitur [illegible] syncathegorema a cathegoremate, quod [illegible]
repraesentatio [illegible] quae [illegible] non [illegible] repraesentatio [illegible]
[illegible] illo [illegible] exemplificatio [illegible] syncathegorema realiter [illegible]
existit intentionaliter, quod sicut intentionaliter [illegible] separatum a cathegoremate [illegible]
non [illegible] realiter a cathegoremate separatum existere. Praeterea [illegible]
[illegible] realiter distinctum [illegible] pars alia erit subiectum, alia praedicatum; et praeter haec
[illegible] distincta, quae [illegible] syncathegorema identitatis [illegible]
[illegible] apprehensio subiecti, et apprehensio praedicati [illegible]
[illegible] apprehensio praedicati et subiecti [illegible] realiter dis-
tincta, [illegible] syncathegorematice [illegible] numquam [illegible],
neque ab adversariis expediendum [illegible]

[illegible] cognoscit [illegible] identitatis, [illegible]
tione, et [illegible] significant his [illegible] identitas [illegible] significant [illegible]
[illegible] syncathegorema existit [illegible] sive ratione sive realiter a cathegoremate [illegible]
[illegible] adversarii [illegible] syncathegorema vocali et mentali [illegible]
[illegible] separari, [illegible] syncathegorema [illegible]
[illegible] non significant actualiter, mentale [illegible] syncathegorema [illegible] naturaliter, neque [illegible]
[illegible], sicut realiter [illegible] significare, [illegible] realiter [illegible]

vortin; sicut a exsistere n̄ ent, quia actu repugnat, ita neque separatus ab sua causa potest exs-
istere; sic causa eius mentalis fuerit, n̄ posse separatus sustare, n̄ quod posset existere
separatus et hac ratione existens n̄ sustare, sed quod n̄ [illegible] potest a causa separari

## Disp.o 2.a de propositione mentali

### Caput 2.m

Mentalis propositio definitur, dividitur, quaeque expenduntur. &c.

Mentalis propositio est oratio mentis affirmativa vel negativa quae, ut diximus a ludicro
[illegible] entis oppositione nihilo distinguit verum ut contra sit apprehensione [illegible] ibidem disputabimus
Illud autem occurrit [illegible] in quaerendis [illegible] iudicii [illegible] obiectum eius [illegible]
obiectum in [illegible] sint omnia cognoscibilia, sive [illegible] dubitat quaestione [illegible] obi [illegible]
ad iudicium [illegible] debeat. Sup. [illegible] obiectum est male et fatali; [illegible] iudicii [illegible] omnia enun-
ciabilia sive quae affirmari negarive possunt: neque [illegible] obiectum [illegible] naturalium,
et supernaturalis iudicii: neque omnia enunciabilia [illegible] iudicium nale cognosci.

[illegible] obiectum [illegible] [illegible] ei [illegible] videtur ex
[illegible] meth. aliquid in locis desunt [illegible] gregatis sequentis [illegible] videas
quae [illegible] nisi duplici restrictione [illegible] quod obiectum [illegible] ex
[illegible] ipsius, cuius obiectum [illegible], quia actus ipse verus est [illegible] affirmativus: [illegible]
[illegible] est [illegible] obiectum actus negativi, [illegible] actus falsi: et hac ratione [illegible] intelligit [illegible] [illegible]
tas transcendentalis, [illegible] veritas in ordine ad intellectum [illegible] transcendentaliter
[illegible] obiectum cuius [illegible] actus [illegible], et tamen actus [illegible] affirmativus, neque [illegible] ut [illegible] obiectum
[illegible] ex se attingat transcendentalis veritas; neque [illegible] cumque actus ex [illegible]
enunciabile [illegible] obiectum [illegible] quamvis [illegible] a [illegible]: ideo autem [illegible]
quod veritas transcendentalis est [illegible] obiecti [illegible] veri fiat.

[illegible] divisiones [illegible] recensuimus, quae [illegible] in
mentalibus inveniuntur: et disiunctiva [illegible] plures dubitant, [illegible] nullam dis-
iunctivam [illegible] existere: nobis tamen [illegible] accidunt. Probantur [illegible] est
potest ab [illegible] cognosci, eo [illegible] quod [illegible] repugnet. [illegible] in [illegible]
[illegible] repugnat disiunctive ab [illegible] cognosci [illegible] cognosci [illegible] maior [illegible] certa.
[illegible] disiunctiva [illegible] [illegible] quadistinctam veritas
enunciat [illegible] veritate [illegible] simplicium [illegible] non potest aliquis veritatem disiunctive
cognoscere, [illegible] ignorare [illegible] alterius simplicis veritate, [illegible] quidem
[illegible] ex simplicibus [illegible], quo sensu cognoscet obiectum disiunctive [illegible]
[illegible] cognoscit disiunctivo modo, [illegible] alterum [illegible] autem
[illegible] curvere [illegible] currere [illegible] bonus, [illegible] di [illegible]
[illegible] cognosceret [illegible] erat ut ignoraret [illegible] ex simplicibus [illegible], quasi veritate
[illegible] inter [illegible] simplicibus ignoraret, incertus [illegible] fuerint [illegible]
[illegible] est quod [illegible] cognoscere [illegible]
[illegible], quin [illegible] in hac aut illa veritate [illegible] cognoscet, quod potest [illegible] disiunctivi

ans q[uod] n[on] p[er]similiter exis. Exempli gratia, his contradictoriis antichristus nunc existit, antichristus
n[on] nunc existit, certo scio alteram esse veram, quae autem sit determinate penitus ignoro, ideo de
certo scimus et fide fatemur unam esse veram et hoc aliquos Deo gratos, quamvis illi
sint nobis latentes. Praeterea Christus Apostolis enuntiavit se ab eorum uno inimi-
cis esse tradendum, prius quam ignorabant quis postea quisnam esset ille traditurus. Item si
ego audirem duos hoc contradictoria duo asserentes evidenter scirem alterum eorum
aut mentiri aut falli et alterum verum dicere, quod ita iudicarem: hic fallit, ille fallit.
Et tamen n[on] certo cognoscerem uter eorum falleret. Tandem etiam, quod ex hac enim discurrit
colligit haec disiunctiva improria [illegible] discurrit et laudis sequi debet quod n[on] potest
nisi haec illatio ad tertium fieri. Quae si fiat, habet virtus disiunctiva improriam;
quamvis n[on] certo sciat alteram ex determinate verum esse n[on] tamen ut scit eorum propositionem
fundamentum, qua destructa potest locum remanere.

Atque ut aliqua solvant advertendum est aliud esse
e duobus obiectis alterum aut utrumque tale sit quale enuntiat complexum, aliud
et longe diversum quod ambobus determinate cognoscat utrum eorum obiectum tale sit, an utrumque
an neutrum. Illud quidem fatemur: nam e duobus contradictoriis unum alterum tale est determinate,
alterum n[on] tale; sed hoc ignorare nos possumus utrum obiectum tale sit, quod cum id ignoramus
agere docet quod vocalis, quam [illegible] cognoscimus proferamus. Atque autem vocalis
disiunctiva propositio [illegible] alteri veritatem attribuit determinate est fuse [illegible]
unicum.

Praeterea advertendum virtus enuntiativa aliquando per modum con-
ditionaliter fieri: est ita ut utrique assentiat, vel dissentiat utrique et sic esset copula-
tiva, vel ita ut uni assentiat, alteri dissentiat et sic erit disiunctiva propria, quae tamen uni
determinate assentiat vel dissentiat, de altero nihil iudicet, et sic erit [illegible] simplex. Praeter hos
autem modos est alius disiunctionis improria, quo ponentur per contradictorias de se rata aut fal-
sitate alterutrum eorum inesse videntur, quod iudicium in improria disiunctiva, quamvis determinatio
sit ex parte obiecti ex parte tamen virtus existat indeterminatio: potentia virtus [illegible] qui evidenti fundo
monstrari ut iudicet e duobus obiectis alterum esse verum, ut certo est in contradictoriis et in similibus fere
nullis, ut potius [illegible] qua illud verum esse decernat.

## Disputatio 3a De discursu in communi. Caput 1m

## Discursus definitur [illegible] definitionis difficultates explanantur.

Discursus si proprie accipiatur est motus seu cursus ex uno in alium locum, tam autem trans-
fertur ad intellectus operationes significandas; nam sicut actualis ex uno loco fertur in alium, ita intellectus
ab uno obiecto cognito in aliud cognoscendum progreditur ita quod discurrere potest virtus, ac post
unum eorum ad alterum non alio ordinata procedat quemadmodum si intellectus cognoscat hanc propositionem
evidentem Deus est bonus, quod dicitur, a Sancto [illegible] [illegible] 14 [illegible] dicitur discursus sive
successione [illegible] discursus, etiam cum quod intellectus moveatur ad cognitionem; atque haec
vocatur sit discursus mentalis de quo disputatione definire solet ex tribus discursibus eorum
quos expenditur [illegible] quam [illegible] doctores hac persuasionem exponunt discursus est ex
primis veritatis [illegible] [illegible]

Non e animus hic [illegible] examinare [illegible] in admo dum exactas, et quod ultima quae praecedentis est explicatio convenit cum iudicio. Laudemus eum fieri [illegible] ex praecedentibus apprehensionibus quae sive [illegible] quidem [illegible] sive [illegible] veritatis experte veritates [illegible] possit cognoscere esse [illegible] futuram aliquid [illegible] veritatis [illegible] alicuius et post aliquid. [illegible] illa post aliquid superflua est [illegible] expositores posterioritate [illegible] temporis [illegible] causalitatis, quasi diceret postrema [illegible] effectus [illegible] satis explanatis et [illegible] falsa [illegible] superflua est.

Ob [illegible] opposuit [illegible] discursum, et quod nemo [illegible] ansam, quod optimus discursus fieri potest [illegible] veritas post aliquid [illegible], [illegible] et [illegible] consequens et [illegible] qui discursus legitimus est [illegible] veritatis [illegible] illationis neque illud est discursus, [illegible] veritatis [illegible] aliquid [illegible] discursus [illegible] veritatis falso [illegible] discursus [illegible] veritatis ex hypothesi [illegible] illud [illegible].

[illegible] discursus [illegible] aliquid fieri hypothesim: imo quamvis impossibile foret [illegible] fieri [illegible] optimus discursus, [illegible] ex falso [illegible] supponi [illegible] tunc [illegible] negans, [illegible] sit, aut [illegible] supponat, neque supponi [illegible] discursus, quoniam discursus non fundat [illegible] veritate [illegible] antecedentis [illegible] fieri [illegible] conditionalis [illegible] esse [illegible] discurrere [illegible] connexione agnosceret.

[illegible] definit discursum [illegible], et iudicium quod exanti iudicio fit. quando plura iudicia [illegible] non [illegible] plures [illegible] antecedunt ut apprehensiones [illegible] Deinde [illegible] distingui, [illegible] repetitione [illegible] iudicium [illegible] ex se [illegible] plura discursus aut plura [illegible] iudicia [illegible] subordinata [illegible] adeo discursus a iudicio differt [illegible] veritate [illegible] afferri iudicium [illegible] exanti fit [illegible] iudicium [illegible] antecedens [illegible] debere [illegible] mox [illegible]. [illegible] colligit in Deo discursum nullum dari, ut [illegible] 1 q. 24 a. 1 [illegible], quod neque [illegible] realis dist[illegible], [illegible] pluralitas in Deo reperitur.

[illegible] accurate [illegible] adaequata discursus [illegible] in [illegible] exanti et [illegible] afferat [illegible] in [illegible] illatio [illegible] iudicativa [illegible] iudicativa causata [illegible] auferas [illegible] totam discursus auferi[illegible]: his autem positis [illegible] discursus: aliqui praeterea introducunt [illegible] aliam bonitatis illationis [illegible] distinctam, de qua nos in [illegible] tractabimus.

## Caput 2

## Duplici expedita difficultate essentia discursus amplius propalatur

Aliquos fortasse obiectio fuerit discursum ortare [illegible] multiplici,
sed non narium est, quod propter conventionem aliam sit iudicativa, [illegible] quod definivimus:
quod sic probatur, nam quemadmodum ex apprehensione extremorum detrahit intellectus iudicium,
sic et ex pluribus apprehensionibus detrahi posset ad discursum [illegible] ex apprehensione identitatis
[illegible] et [illegible] ex apprehensione identitatis hominis et animalis detrahi posset ad identitatem
cognoscendam inter [illegible] et animal eaque apprehensione tandem ad iudicandum [illegible] esse animal detrahet
[illegible] posset syllogismus convenientiam dat [illegible] hominis [illegible] sub [illegible], sed [illegible]
hominem [illegible] animal [illegible] huic [illegible] convenit [illegible] animal et quidem [illegible] recentiores tres
[illegible] posse apprehensivas: quas existimo non [illegible] ab [illegible] difficultate expediri [illegible]
[illegible] apprehensiones comparativas quae convenientia [illegible] et [illegible] cognoscit [illegible]
[illegible] attribuat [illegible] attribuat.

Hoc [illegible] aeriter urget [illegible] quas quae vetustissimus [illegible]
de [illegible] aliis [illegible] extendit [illegible] ergo [illegible] operationem praeter tres
[illegible] assignatas apprehensionem iudicium et discursum. Negantes comparationes
apprehensivas et nos [illegible], quoniam nullo [illegible] exhiberi quae non sit petitio principii
[illegible] discursus [illegible] intellectus [illegible] potest [illegible] apprehensionibus comparativis
[illegible], [illegible] si constat intellectui de convenientia [illegible] in hominem [illegible] evidenter
constat de convenientia animalis in [illegible], quae convenientia cognoscetur [illegible] comparationem [illegible] iudicium;
et comparatione ex ea detrahitur intellectus ad iudicium; [illegible] iudicium ex eo [illegible] discursus;
[illegible] 4ª alia operatio.

Non [illegible] iudicium [illegible] intellectus operatio [illegible] iudicium
atque discursus differunt [illegible]: iudicium [illegible] explicuimus [illegible] discursus
[illegible] illatio, [illegible] connexionem [illegible] coherentem, sed [illegible] praecedentium operationum, quas [illegible]
comparativas, non [illegible] ex veritate [illegible], sed ex connexione [illegible] praecedentium operationum [illegible]
[illegible] pertinent ad discursum [illegible] ad [illegible] apprehensionem distinctam ab apprehensione [illegible] iudicio
[illegible] q[illegible] sicut iudicio [illegible] comparatione apprehendi potest convenientia falsa,
[illegible] detraheret intellectus ad [illegible] convenientiam cognoscendam [illegible] veritatem [illegible]
connexione, [illegible] fieri posset, convenientia [illegible] inter equum et lapidem [illegible] inter
[illegible] et equum, [illegible] inter [illegible] et lapidem. [illegible] non facile [illegible] difficultatis [illegible]
[illegible], negandum, [illegible] identitatis extremorum sunt apprehensiones
[illegible] apprehendatur: [illegible] apprehendat [illegible] apprehensio [illegible] extremorum
[illegible], [illegible] hominis animal. [illegible] quemadmodum ex [illegible] apprehensione
[illegible] detrahit intellectus ad iudicandum hominem esse animal, ita [illegible] extremorum [illegible] apprehensionibus [illegible]
detrahit ad iudicandum [illegible] esse hominem.

Altera difficultas [illegible] utrumque discursus sit [illegible] altius
an [illegible] multiplex [illegible] et [illegible] Duos, [illegible] posse duobus equivalentes:
quod [illegible] adscripto ad [illegible] quemadmodum [illegible] qualia extrema duo iungant inter se
[illegible], [illegible] intellectus [illegible] extremitate [illegible] medio [illegible] alterum [illegible]
[illegible] alterum separaverit, [illegible] opus [illegible] hac [illegible] veritatem agnoscere: [illegible] inferat
[illegible] animal, assumit [illegible] ut medium [illegible] animal [illegible] animal
[illegible] iungit [illegible] hominem [illegible] esse animal [illegible] illa [illegible]
veritatis cognosci debere; [illegible] per [illegible] duo altius realiter [illegible], [illegible]

ƒ unicus q sit ꝑ ꝓpriã copulativã: hac aperte colligunt ex his quae diximus lib. 1º de propꝰ argũtã sici dicti et quae sequẽ eam 3º etc.

Ad haec obiicies ex una ꝓpositione vẽ simplici infert evidenter partes et subiectas quas continet, vg. omnis homo currit, ergo aliquis homo currit et Petrus currit, ergo opus n͂ e duabus pꝗssimis, aut una ꝓpositione id est maxime ꝓpositionibus equipollentibus quoquo modo et quibus ac conversibus, recte n. ex una altera infert. Pro 2º et quis cognosceret ꝓpositionem Petrus est connexionario cum hoc obo Petrus e animal aliter nisi divina revelatione cognosceret, tum ex ea posse anti Petrus e homo inferret ergo animal q sufficit unus et n.

Pro 3º q hac e recta et formalis argumentatio omnis homo e animal ergo si Petrus e animal, ergo ans e simplex et unicus, q et 2º, ac teneri tñ eius vocibus ꝓpositiones quae constat entimemata ꝯsici ex anti simplici et coenti.

Respondeo ergo negando ans; tñ n. ex sola vẽ infert partes aut subiectas: nam quamvis ꝑficies hoc cernere poterit quis ꝓpter negare illas cernere, donec ostendas hanc subiectam sub illa vẽ continen. Ad 2º ꝓbationem eodem modo dico, tñ ex ꝓpositione equipollenti possi alterum inferri, nisi indirecte adiungat utrumque equipollentis ꝓpositiones ꝯnexionem aut connexionem unius cum altera. Ad 2ª ꝯfirmationem dico id quod est sufficiens ꝗ in ferendum coens ans aut ꝓpositionem e tñ n. id cognoscere Petrus e homo, id ulterius tñ obtinet connexionem hanc in alio q Petrus sit animal.

Ad 3ª ꝯfirmationem dico esse recta argumentatio formalem, sed negandum e ans esse simplex; neque n. pars ꝑ utrumque ꝓpositionem illa obtinet omnis homo e animal: sed alia quaedam subordinationali clausula, e ut q Petrus sit homo et ex utroque ꝯficit argumentatio huic equivalens, quando quidem omnis homo debet animal esse, ergo si homo fuerit erit animal, sed haec vẽ continet ꝯ si Petrus fuerit homo erit animal, ergo si Petrus fuerit homo erit animal. Ad utrumque devoluti facilis e discrimen, sicut n. possumus oia quae mente retinemus celare, ita et aliqua celare alia proferre. Quod cum vocali entimemate utimur ex anti simplici, celat in mente alteram ꝓpositionem quae licet priori mani festata coniuncta ꝯsequens infert; ut qui solus poterit ex ꝯprehensione rei ꝯsimus arbitrare: tñ aut ꝯficiet ut ab ignorantes celatam ꝓpositionem deinde falsius ꝯmo ingenio utraque ꝓpositione adhibita ꝯsequens quod intendimus extorqueamus. Hoc entimema illud vocale tñ dicit e formalis argumentatio ex materia tñ ut lib. 1º notabamus.

## Disp. 4ª Ans et coens inter se ꝯferunt.

## Caput 1ᵐ

## Cur roe Antecedentis sit Causa Consequentis.

Superius ꝗꝗ explicantes diximus ans sive una ꝓposo sit ꝯpita, sive duae simplices: ei causa coentis: Restat ꝓ examinandum quomodo illud causent ans et coens alique e formale aliud obtineat, quae saepe exposuimus, neque dubitamus quin ans obtinens hanc debeat connexionem naturalem cum obtento coenti; ut si quis ti dicas omnis homo e animal Petrus e homo ergo Petrus e animal neque vere sequitur Petrus tñ est animal, ans everteret, itaque si tñ omnis homo est animal vel Petrus non est homo ꝓ ostenderet ars reductionis syllogismorum ad impossibile: q ans obtinens naturalem connexionem het cum obtento coenti. Rursus neque tñ dubium vertitur an obtinens

ans sit in coena obtinui. aliq. n. ee prout dat ignis quod dat calor, frequentius nec
sit quoties ans et coens obtinuy in vicem se inflant: ois n. ca ab e fectus secundum distinguis debet.
Q. quod ab ante causare dr tm e frali coens; q.
inquirimus an exquatur ab ante obtruo an ex ab frali causet. Plura hunc spectabat
insherere de diversis causar. gnb. que nec breb. nec oportune hic posent tractari, ppterea
huius difficultatis intelligentiam pendet ex his que de causis lib. 2. phisicor diximus, ac
pcertim de ca frali et gnali; interim aliqua cursim plicanda sunt.
Ac. Prenprandum e causas frales alicuius rei in qua ge.od
acciptatur causa detrativa: duplex ex aut distinguit una frális intrinseca, altera
extrinseca: ca intrinseca fralis e ide que cum quemadmodum animus ratis e intrinseca
hois cu fralis; qua ex pre ostendimus fois ee cu frale veritatis et directionis extrinsecas:
extrinseca vo ca fralis e extra cuius e ca, sed ad illa pducenda aut constituenda
detrat se fon efectivum nihil, illa pducens: quemadmodum bonitas dr detrare
voluntatem ad amorem obi pducendum, et summa obj frale dr detrare poti
ad sui actum: et veritas ad iudicium, color ad visionem etc. Utriusque fralis
duplex e insigne discrimen.
Q. quod ca intrinseca auferat nec esse sit auferri
id cuius ca dr in quacumque hypothesi ocor. ablata anima rati aufertur ho:
si vo extrinseca frali que tollit aufertur si prius pote reliqua oia ministra sint ent
eo ipso efectus illius existat. 2 quod ca fralis intrinseca p se ipsa efectus causat
efectus constituit nec opus e medio aliquo, frali causalitate sed ipsa se nude detra
tiva et ex aliunde trans si oia requisita ocurrant: vg. illo pro obj sit ettenun
ciab, sequa aliunde requirunt pcurrant, ut quod aliter id fruo ocet, si pose
existet veritas: Ca vo extrinseca n e p se detrans sed tm detrativa; et pp
terea indiget aliquo alio medio, quod causalitatem vocamus quo ipsa actu detret
et moveat ad efectum pducendum, ita bonitas obi n nisi cognita movet vo
luntate quamvis de se motiva sit.
His constitutis dm e conexionem quae e inanti obtruo
utriusque extremitatis cum medio e ca frale extrinseca dci fralis: ans aut
frale ee causalitate ipsa media qua obj detrat intellectum ad oesum deprimendo.
explanda e ac distinguenda hac dc: pmo diximus conexionem etc. Nt vulgo
ofans obtinu, quod quemadmodum ocerem etas mali te ex frali quo iud
dicernendae, sua ais introcantis oper. quo vocant ans afferunt frale
conexionem extremitatum cum medio quem constituunt fraliter sig sicut sal
constituit fraliter etc. pcrea hic breviter notandum e veritatem obiectiva
explabimus re obj frale iudicii: Discursum vo a veitio dr fore illu re
ostaris conexionem extremitatum cum medio tamquam obj frale sibi veritatet
eo mo quo de veritate iudicii explabamus.

Dubitabis contra: numquid conclusio prior sit de connexione intellectus, obiectiva dicamus finalis, ut traxisse pro puritate bonitatis et eius consequenti voluntatis: connexitas enim non est honestum motivum, et tamen extrinseca finalis amoris est, quod diximus ob bonum est causalitas ipsa motiva actualis, qua bonum detrahat voluntati atque eadem ratione: ac lib. 2 [illegible] trademus: quod eodem tempore [illegible] detrahat intellectus, connexio vero extremitatis cum medio est non causalitas detrahativa extrinseca: antiquo vero communi quod finalis causa est illa quae obiectiva connexio detrahat actualiter intellectum. Ergo ergo si ab aliquo dicente conclusionem scientes cum tali conclusione assentitus sit, rebus quod ostra [illegible] illa extremitas copulata fuit cum aliquo medio: accederet pro tali connexio extremitatis cum medio: quod [illegible] extrinsecus in se. Quod quidem semper extitit talis connexio extremitatis cum medio, cum tamen non placuerit ego conclusionem quomodo placuit videbit, quod non semper cognita fuit ea connexio, tamen antequam cognosceret, esset [illegible] actualiter movens per motivam et adaequationem ipsa [illegible] obiectiva connexionis.

Probandum hoc tenemus est atque explandum institutum discrimine causae motivae finalis et motivae obiectivae. [illegible] alio modo habet potentiam ut practica procedat: causa vero finalis per se movet quasi speculative: finis enim movet ad sui prosequutionem, et ad media exercenda, quae possit obtinere: causa vero finalis movet non ut ipsa producat, sed ut per media aliqua obtineat, et in existens sola intentionaliter movet ad veritatem aliquam cognoscendam constat ergo praemissas obiectivas habere: movens enim intellectus [illegible] conclusionem eliciat, non ut praemissas ipsas producat aut producere conetur. Et hoc, ergo si causa deficiant ad [illegible] connexio extremitatis cum medio dabitur sufficiens fundamentum ut intellectus posset conclusionem deducere: quod fundamentum est causa motiva intellectus: casu vero existente praesente fundamento non tamen eliciat conclusionem, signum est non dari intellectum detrahi actualiter ad conclusionem eliciendam: postea ergo detrahatur adveniente cognitione, unde sic argumentor: ante cognitionem non dabatur actualis detractio, et postea datur, ergo haec detractio consistit in cognitione. Et causa quia de novo advenit detractio: sed nihil advenit praeter cognitionem, ergo ea est actualis detractio.

Ex contrario vero conclusionum constat simul praemissis finalibus et obtinens non posse conclusionem elicere [illegible] prudenter operantem [illegible] causa. Potest operari sine sufficienti detractione ac praesertim in his sine fundamento: quae tamen praemissa duplici notatione est intelligenda non enim negas illum actum conclusionis esse potentia non elicere intellectus extrinsecum enim est et contingens cuicumque actui conclusionis: sicut in praemissa aliqua cum quae non sint, per se nota [illegible] nulla praecedente cognitione cognoscit, ita potest actus ipse eliciti et non est ista necessitas praemissarum ad eliciendam conclusionem conveniens intellectui, quatenus non est ut nisi sufficienti fundamento non posset in alterutram partem sententiam deferre: sed per aliud habet fundamentum quamvis praemissas non habeat, potuerit elicere conclusionem nulla praecedente praemissa minore [illegible] quod potest sine fide humana Divina [illegible] [illegible] sicut et [illegible] finaliter [illegible] ipsa veritas [illegible] docet [illegible] praemissas obiectivas et finales praerequisitas esse ad conclusionem et conclusionem est.

Altera notatio circa doctrinam de premissis falsis

non adeo esse necessarias ad assensum eius ut sine illis non possit, supponitur aliis actibus eorum defectum et absentiam supplere absentia illarum. Si premissis per earum memoriam intellectus ad assensum detrahere potest et fieret per duplicitatem; secundo si memoria premissarum sit confusa, ut si quis recordetur se aliquo sufficienti fundo duplex elicuisse hanc confessionem, distinguit a suo fundo: 2º si clare recordetur premissarum in speciali ita ad hoc assentiendum moveri. Non autem universaliter intellectus debet intellectus si posse detrahere iudicare nisi Lobysit quid non notum, et ex apprehensione prius oritur, (alioquin fundum habeat et intellectum de fundo. Unde casu sensus huius quod missis possit intellectus sufficienter moveri ad assensum si premissarum memoria confusa vel clara in mente relicta sit.

Cuius ratio est, quod premissa falsa ideo requiruntur ante assensum ut intellectus habeat fundum sufficiens de quo ipsi constet ne temere assensum sententiae firmet: sed supponimus ex his omnibus sufficientibus esse fundum ad assensum eliciendum deinde memoriam premissarum confusa intellectui constat de aliquo fundo quod data opinionum memoria potest intellectus assensum elicere. Maior certa est, minor [illegible] probatur quod prudenter operetur intellectus a sufficienti fundo motus quod elicit actum conformem illi qui sibi constat prudenter elicitus fuisse, quamvis non cognoscat actus elicitos conformes esse elicito: sed tunc constat intellectui prudenter elicitum fuisse priorem actum et habere illi esse conformem, quod prudenter et ex fundo habere actum elicit existente memoria premissarum: tum ipse discursus videtur ex notione terminorum manifestus. Secundo quod premissa falsa ideo causant, quia ipsa causalitas est motio et applicatio potentiae obiectivae; sed et memoria est applicatio eiusdem actus obiectivi, quod eodem titulo causabit assensum.

Hoc tamen aliqua notabilia sequuntur. 1º habitus conclusionis aut premissarum non sufficere ad assensum eliciendum, quamvis oppositum censeat Pater Suarez in prooemialibus Metaphysicae ultima sectione. Ratio est, quia ipse habitus non constituitur de fundo sufficienti ad assensum eliciendum: neque habitus praesens aliquid cognoscit actualiter intellectus: sed non potest intellectus iudicare nisi de fundo sufficienti constet. Quod ipse habitus nequeat detrahere ad assensum eliciendum: probatur quia licet intellectus efficere eius actum sine habitu, potest absolute efficere sine habitu, et sine supposito alio iuvamine; sed intellectus sine habitu, atque et alio iuvamine destitutus nequit assensum elicere, quod neque potest eius ratione habitu: maior constat, neque habitus se habet facilitatem ad operandum.

2º notabile est memoriam premissarum tunc sufficere quando intellectus ita dispositus est, ut eis tunc assentiret premissis quibus olim assensus est; aliter non sufficere eorum memoriam: ut si demum cognovisset intellectus fundum aliquod quo priores premissas ratiocinatus esset falsas, quas prius putaverat esse ad [illegible]. Si sic, si procul fuisset

urgens aliqd argum quo denuo dubitaret de ejus veritate: nam in utroque casu
etiam si premissas ipsas non proponeret intus ubi sufficienter ut illas alterare posset
stante [illegible] memoriæ. Est notabile in memoria non plura requirenda esse
quam requirunt in premissis, atque adeo sicut non requiritur ut premissæ sint veræ
sed sufficit ut illis asentiatur intus ut ubi satis est memoria eas ut veras repræsen
tet, imo etiam si memoria ipsa eat ut decipiat, quamvis ipsæ veræ non sint, et quamvis
forte intus numquam habuerit eas premissas quas putat se habuisse. Addunt
aliqui, ad hoc etiam sufficere ex memoria seu sub judicatibus sive apprehensiba
[illegible] non repugnare dummodo non constituant apprehensionem aliquam quo sit separatiba antius
[illegible]: sed haec non esse sine pote judicabimus.

## Caput 2um

## De refragantiis fundis eversis procedens doctrina solidatur

[illegible] concurrunt antecedens et consequens objectiva et formalis: ita ut quatenus antecedens in ratione
antis constituit, et utrumque consequens in ratione consequentis ratio antis objectivi est connexio extremitatum
cum medio: ratio consequentis objectivi est dependentia necessaria antis objective ab objectivo consequente:
sive continentia consequentis in ante, qua fit ut nequeat antis sine consequente existere. Præ
terea ratio formalis antis formalis consistit in recta dispositione premissarum formalium juxta regulas arti
[illegible] ratio formalis consequentis formalis consistit in repræsentatione [illegible], et in eo quod ubi in [illegible]
premissarum continetur. Hæc ratio consequentiæ [illegible] solet bonitas illationis; premissa [illegible]
solet [illegible] bonitatis illationis [illegible]; ac nonnumquam consequentia et illationes formales [illegible]
[illegible] bonæ illationis alio reservatis [illegible],
et ex motione intus premissarum formalis atque ipsam rationem formalem et actualem motionem [illegible]

Ad priorem [illegible] argumentum impugnat [illegible]
sequi ens rationis, aut negationem, aut res [illegible] longe distans [illegible] corporea [illegible] non
[illegible] ante manifestum est, quod [illegible] ens reale [illegible] causa
[illegible] nequit esse ens rationis aut corporea res aut longe distans. [illegible] secundo [illegible]
causa non motiva, quæ non [illegible] efficienter causat, idem ut cognita non plus
requirit ut causet, quam ut cognoscatur. [illegible] in pote et quimeras [illegible] cognosci:
[illegible] a fortiori res distans et corporea [illegible] Lib. 2 physicorum. [illegible] optime
[illegible] ans objectivum esse non posse causam efficientem.

Premissas formales esse causas efficientes conclusionis aliquorum opinio
fuit [illegible] fundata: 1° quoniam [illegible] s. Th. docens discursum fieri ex causa
existente. 2° quod premissæ formales [illegible] interdum [illegible] quod
posset intus [illegible]: sed species concurrit ad [illegible] effective, quare premissæ formales [illegible]
[illegible] qua alterius effectus supplet debet supplere in eodem genere quo
alterata concurreret. [illegible] premissæ formales si imago objectivarum [illegible] objectiva concur
runt efficienter per suam imaginem [illegible] concurrent efficienter premissæ formales [illegible]

Minor. Dr quod species obiecti occurrit cum specie (quae est eadem imago) efficienter
et alioquin affectio est in actu secundo, et denominari potest discursus quod effici debet
per actus praemissarum: Ista pars, quod assignanda est causa effectiva cuiuscumque affectionis
in effectu relucentis: id quod per alia assignatur praeter praemissas formaliter sumptas.
Ad primum et dicitur loquitur non de intelligendo
de causa efficienti: ideo modo dicitur conclusio ex praemissis fieri, sicut amor dicitur ex cognitione boni oriri
fieri, et ex nubo et albedine album fieri. Ad Argumentum potest negando maiorem: nam
missa non supplent ipsam conclusionem, sed potius illa quae efficiunt aliquando eandem effectum. Sic
vel probabiliter Ad. Argumentum: id aliter ex omissa maiori et minori negando consequentiam:
nam licet praemissae supplicant concursum effectivum specierum, non supplent illas effective et formaliter;
quia species et imagines instrumentales et effectiva cognitionis, atque ideo dicuntur imagines, quod
imagines efficiunt: Consequentia, quia est imago obiecti expressa. Ratio vero alia potest partis adhibitae
in diverso genere causandi: dum vero ab utrisque effectus stare posset quaestione circa libris phisicorum.
Ad 2.^um^ obiectionem Dicitur neque antecedens negando consequentiam:
immo vero necesse est quod obiectum diverso modo occurrat ad conclusionem, ac ut per praemissas, quia per eas non
componit intra intentionaliter obiectum, et actualiter repraesentat, ut repraesentatio potest ad
non quod illam detrahet ad conclusionem eliciendam: at per praemissas actualiter proponitur obiectum existit
intentionaliter ut existens vero intentionaliter detrahit intus ad conclusionem: ad 2.^am^ obiectionem Dicitur
negando antecedens idem est actus per extrinsecam denominationem potest esse et eam denomi
nationem dimittere; non enim quod per praemissas modo coniungatur modo non coniungatur immo eam omi
ssa autem nihil infert illa ut. sed aliqua affectio proveniret ab hoc instrumento per
missas non proveniret si praemissas concursus destitueret intus et vis illi quando sunt formaliter
formales causas motivas et detractivas intus ad conclusionem quae sententia quaerimento tribuit
Patri hur. disp. 6^a^ de anima, s. 3^a^ ubi sed docet praemissas obiectivas detrahere intus
per sui repraesentationes, quod nos eam docemus admissa praemissas ipsas formales non esse causas
trahentes sed detractiones non moventes sed motiones, quod formalis constituit concursum
movens ac detrahens unius mali sed obiectiva praemissa utique quae d. sic et quidditative sunt
motivae ac detractivae constituta formaliter per tales connexiones et trenitatem cum medio:
eadem vero praemissa obiectiva denominative sunt detrahentes ac moventes constitutae ut
tales per formales praemissas. Cuiuscumque autem haec sententia sit, vitetur quo
niam formaliter motiva ac detractiva debet cognosci ut alium moveat, ut constat
in obiectivitate nec voluntatis; sed praemissae formales non debent cognosci referta
alia cognitione ut moveat intus ad conclusionem quia non est ea motiva.
Ad 3.^um^ quod sufficiens virtus motiva est in actu
obiectivo ut repraesentatur et cognitus atque in fine penetratus ab intus detrahit illum
ad conclusionem, quod opus non est alio detractivo: quia per ea quoties cumque componit intus
sufficienter obiectum et vero detractivus est ad consentiendum illi, detractus consentiendum.

q. [illegible] proponit obiectum vt talem, sed q. formales penetrant obiectiva proponit obiectum vt verum

[illegible] [illegible] actuum, ad [illegible] illum, [illegible] q. praemissae contradictoriae, et tamen

obiectum est aliquid aliud, quo redderent actualiter detrahentes, non autem nihil esse potest; [illegible]

[illegible] [illegible] praeter praemissas obiectivas et formales, aliquid aliud praerequisitum esse

[illegible] ac [illegible] [illegible] artificii syllogistici [illegible] aliqui

sine fundamento asseruerunt, praemissa non [illegible] detractiva [illegible] [illegible] [illegible] ac

opinione [illegible], sequenti capite solventur.

[illegible] [illegible] sententia docuit praemissas formales neque

esse efficientes causas neque detractivas, sed esse conditiones [illegible] vocant sine quibus non,

quas esse docet haec sententia illas quae supponunt adaequatam virtutem ad

[illegible] ad quae ipsa requiruntur. Non animadvertit haec opinio praemissas formales

[illegible] [illegible] requisitas esse ut ut causalitates [illegible] [illegible] formalis actus

detrahendi, neque ut [illegible] cum obiectum sit [illegible] detractivum, [illegible] [illegible]

non actu detrahens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] causalitatis detrahendi; non [illegible]

[illegible] sine qua non [illegible] [illegible] esse [illegible] docet philosophia [illegible] [illegible] [illegible]

extrema [illegible] non ex [illegible] [illegible] conditione sine qua non; quod advertisse oportebat illos,

qui alio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Sed [illegible] sententia adversarii sic [illegible] [illegible] quoniam [illegible] [illegible]

non movet nisi ut cognita, sed praemissae formales non [illegible] [illegible] non [illegible] neque [illegible]

[illegible] nostra sententia [illegible] maiori et minori [illegible] praemissas formales [illegible]

motivas, esse [illegible] [illegible] quoniam praemissa [illegible] in [illegible] adaequatam virtutem cau-

sativam [illegible] conditionis. Distinguo [illegible] [illegible] supponunt adaequatam virtutem [illegible]

causativam [illegible] [illegible] adaequatam virtutem ut alia causante [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] causans [illegible] formale [illegible] [illegible]

[illegible] sine necessitate: sed posito ante obiectivo, et praemissis formalibus [illegible]

[illegible] nulla est necessitas [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] praemissae formales

atque omitto maiorem et nego minorem quod non [illegible] [illegible] [illegible] donec [illegible]

obiectivum ut actu detrahens [illegible] [illegible] formaliter [illegible] formale: [illegible] [illegible] detrahens

actu constituit non est conditio detrahendi sed [illegible].

4° [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] applicatio ignis ad [illegible]

est conditio sine qua non comburit ignis, [illegible] [illegible] [illegible] supponit [illegible] [illegible]

[illegible] virtutem combustivam. [illegible] [illegible] bonitatis est conditio sine qua bonum

non movet ad amorem voluntatem: nihil enim volitum quin praecognitum. [illegible]

[illegible] mysteriorum fidei est conditio sine qua non [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]

fidei: [illegible] [illegible] [illegible] obiectivi, et [illegible] extremitatum cum medio est conditio sine

qua non [illegible] [illegible] [illegible]. Et pari [illegible] philosophantur [illegible] bonitatis illatio

[illegible] obiectiva.

Haec [illegible] partim non [illegible] applicatio ignis et aliarum

causarum efficientium communiter est conditio sine qua non [illegible] causa [illegible] causatrice

constituunt formaliter, sed requiruntur ut causantes actualiter constituunt causali
tatem actionis ipsa distincta est ab applicatione: quam cum applicatio non constituat
formaliter causas ut causativas, nec ut causantes, sed est aliunde requisita sive naturae
conditio sine qua non: quamvis cum applicatio dici possit non formaliter causativa ut causan
tis causativus, videtur applicata ad operandum de causae bonae illationis idem dicen
dum quod de cognitione bonitatis divinae amoris ac de revelatione mysteriorum, cum ea eadem
est respectu amoris, et cum cognitio bonitatis, et revelationis mysteriorum fidei non sit causa
motiva ad actus amoris et fidei, illorum enim ea motiva est bonitas, horum auctoritas
divina: cognitio vero atque revelatio sunt actuales motiones ac determinationes.

## Caput 3

## 3. Difficultas enucleatur nostrae sententiae redditur probatissima

Tria sunt argumenta quorum solutio praecedentem doctrinam illustrant. Primum, si in omnibus formalibus
ideo sunt causalitates quae proveniunt in tali actus obiectum eodem tempore apprehensionem
eiusdem actus erunt causalitates etc. sed hoc est falsum ergo etc. Minor sic probatur, dandae
est maior quam quae cum apprehensiones proveniunt in tali actus obiectum. Sic negando
maiorem: nam sunt quaecumque sunt actus obiectum determinantur ad etc. sed ea qua
constituunt determinatione extrinseca, tum medio nihil aliud vere potest intu
praemittere apprehensiones: quod enim aliquid constet nihil est aliud quam quod sit in consequenti
fundamento seu iudicio, per ordinarium iudicium.

2um idem actus obiectum causat diversas species etc. ergo propter
obiectum actus non ex formali specificat etc. Antecedens constat, nam ex eodem omnibus sumo
probabiliter ac evidenter cognitis elicitur actus non evidens non probabilis, tum quia
cum actus obiectum semper sit idem investiganda est ea aliqua diversitatis speci
ficatio quae respicit in se nihil aliud praeter formales premissas invenire potest quae hoc
cum diversificant in specie etc. tunc sic arguitur illa, per diversificare etc. et etc.
ratione principii motivi: nam procedit accepit motivum determinativum atque specificativum
quae premissae formales sunt ea determinativa etc. sed idem actus obiectum ex diversa premissa
formali constituere diversa cum determinante atque specificante etc. nam diversum oportet
tum est actus obiectum cum premissa formali probabili, ab alio certo distinctum conced
enti obiectum cum premissa formali evidenti: etc. vero nunc est cum eius non specificat
a priori ut motivo, sed ut determinativo aut specificativo sed ut determinante ac speci
ficante; quae doctrina, ut fore difficultatis gravius placuerunt aliqui firmius resolvendum:

3um est tantae determinationis ad ea, quae in potentia
cum de potentia dei absoluta omnia potest esse ipsa, sed potius praemissae formales
per non ponere etc. quae premissa formales sunt determinantes ad etc. Maior probatur actio nam est determinatio

effus: posita vero actione impossibile ē non poni effus: atq. id ē dm. derelinquis causalitatis: minor pꝓ ꝗ saltē a Deo pt. intrinsecum impediri ne se efficiat: ꝗ ē probabile ē fieri posse creata voluntate tūc in genio. Est duplex derelatio alia intrinseca ab effu, alia extrinseca atq. ꝑ accidentes, quae sunt ea sitituit vel ydaeneo proxime ad operandum: haec autem posita non ē impossibile impediri saltē a Deo: ut in igne babylonicae pueris separates, nec minimum laese: et hanc gratia derelatio si est ipsa praemissa, altera derelatio ē effu intrinseca, et non ꝗ eadem simulthanea, qualis ē actio producens effum, et haec posita impossibile ē non poni effum: derelatio autem ꝑ intrinseca erit actio ipsius consequentiae, praemissa ꝑ non intrinseca derelationes sc. sed ipsius.

Ut praecedentis argi. doctrina et solutio clarius existat expediemus eandem facultate celebrem quantitatis, cum noster ex assensu praemissarum ad assensum conclusionis necessitatem ac proinde quamquam obiici ei solet, alterius sciendis et finaliter auingi medium sub praemissarum et praeterea praemissarum intrinsecas sed illa haec eandem difficultas decidenda erit sequenti disputatione, ubi quamquam longa pendens compendium amplius, cum bona illationis doctrina sit ta- bis requisita sit ante sc. quia cum sit necessaria abbanti et coenti realiter distinctus.

# Disputatio 1a

# Trina difficultatis totius discursus ꝑ se ac sufficiens

## Caput 1m

## An assensus praemissarum ad assensum conclusionis necessitet?

Si sunt praemissae eius possibiles aut evidentes, sicut et falsa bini probabiles ne piani eas tāque si deinde ita posse disponi ut ex illis ne probabilibus sive evidentibus conferenter autem probabiliter inferat sc. si probabiliter tamen inferat certus ē ut infra notabimus non necessitarii intrinsece ad sc. siquam praemissa sint evidentes et evidenter inferat quod sensus sit quam evidenter ex faciendis colliger restat cum praemissa sit probabilis, necessario disposita ad evidenter concludendum. Praeterea necessitas intrinsece ꝑ est una quoad specificationem ex praemissis infert altera quoad exercitium, secundo praemissa altera ad oppositum ac ne eliciendum, secundum enim pelit ꝑ est, quia ex praemissis infert tam patet quod illi assensum praebuit.

Secundum ē si evidenter infert sc. necessitatus ē intrinsece quoad sit ad assensum conclusionis, claram ē, quod obiectum conclusionis continet in obiecto praemissarum tamquam sub alternatum in subalternante ꝑ assensus obiecti praemissarum intrinsece

asentiendum implicite obdo? quia stante asensu praemisarum nequit oi dissentiri aut asentiri contradictorio antis et consequentia certa est 2a probatur alioquin eidem obo? ?? asensus ac dissensus ??? aut ?? duplex contradictoriis admitteret explat, qui affirat de hoc currere virtualiter afirat subiectum ??? ??? contentas, quod si nisi foret illi haec et illa sub??? sub ?? ??? ?? posset illi ?? asentiri alioquin asentiret eidem ac dissentiret, nec posset contradictorio asensu, alioquin duplices contradictorio asensus exhiberet. ??? intus nequit asentiri duabus ??? aut contradictoriis, quae ut talia cognoscunt, quia si asentiretur ?? ?? posset oposito coentis asentiri ?? ?? quae oposites coentis ??? ??? ?? contradictoria antis, sive ??? de lege sive de ?? emperatori: ne quenunt ?? ?? stare in veritate antis et oposit? coentis, et ??? ad oposito coentis valet ad opositum antis, cuius veritate destruit.

Probatur de 2a quia intus ?? posset ?? ??? sine fundo, sed posteaquam asentiens e praemissis et eo ascensu ??? ??? ??? habere fundum ad opositum coentis, quia ascensu praemisarum ??? ?? posset oposito coentis asentiri. ??? ??? certa ??? minor probatur, quia intus ?? posset habere fundum destruens principium de lumine naturae noto, qualis est illud quae ??? ??? ??? inter se: sed principium ??? ??? ??? quia stante asensu praemisarum nequit habere fundum ad opositum coentis. Maior evidens est, nam scimus principium luminis naturae noti evidenter profert sequentem ??? opositum evidenter ??? profert falsitatem: ??? ?? posset intus asentiri ??? ??? ??? falso quia ?? posset habere fundum destruens principium lumine naturae noti. Minor ??? probatur ??? si positis ??? praemissis ??? ??? ??? ??? ??? habere fundum ??? ??? [illegible] ??? ex ??? ??? fundo satis aperte et evidenter ??? ??? ??? ??? ??? ??? ??? inter se: quod quis ex nunc cap. cognovisset ??? ??? ??? ??? ??? ??? et ex alio fundo ??? ??? et ??? ??? ??? afirare, sic ??? ??? syllogismus ??? ??? ??? ??? hoc: ??? fundus ne ??? et ??? sint ??? inter se, quia fundus est nequa ??? ??? ??? ??? ??? ??? inter se.

??? 2a ??? intus asentitur de praemissis, ??? evidenter infert ??? quaecumque praemisa sint nescessitat intus ??? ??? quo ad exercitium ??? ??? intus ??? ??? ??? positis requisitis ??? ad operandum requisitis ??? ??? positis praemissis ??? ??? requisita ??? ??? quia positis praemissis ?? posset intus ??? ??? ??? ??? aliqui ??? ex requisitis ??? ??? ??? ??? voluntas negative saltem se habeat, ??? ne impediat intus ??? alii ??? ??? ??? ??? quod praemisa et illatio ??? evidentes ??? ??? ??? sint probabilis; tunc ??? ??? ??? imperio voluntatis suspendi

Prior solutio de imperio voluntatis ???

??? ??? ?? posset eficere voluntas, ut aperti oculi ?? videant colorem sibi opositum eficere aut potentiam ut intus ?? cognoscat opositum sufficienter obiectum ??? ??? ??? sit ??? talis, nihil obest, imo talis est quia ??? ??? ?? ??? voluntatis: ??? ??? adeo ??? ??? ??? veritati manus det ??? repugnante

voluntate esse l. ab intellectu vel veritate extorqueremus: Preterea quod si requirat assensus aliquis aut non repugnantia voluntatis hoc absurdum esset quod voluntas assentire in fieri et premissis assentiat: nam premissio antis est premissio evidentis fuit voluntas efficax antis est voluntas etiam efficax evidentis. Ad secundam solutio falla verit quia quamvis premisse sint probabiles illatio tamen est evidens; sed non potest intellectus non assentire obiecto evidenti, quia non potest intellectus assensum illationis suspendere.

[illegible] Dent intellectus assentiri evidenti, sed non evidenti: potest non cognoscere evidenter inferri hanc quod [illegible] est equus ex his premissis [illegible] equus [illegible] est homo; neque tamen propterea [illegible] [illegible] consequens quod potest assentiri evidenti [illegible]. Primo est [illegible], quia ascensus [illegible] evidentis. Fortasse [illegible] est [illegible] ascensus evidentis [illegible] ascensus premissarum. Ad secundam et 2° [illegible] sicut se [illegible] veritas [illegible] iudicij [illegible] illationis [illegible] cursus [illegible] quoties adest veritas in obiecto evidenter proposita necessario assentit non solum veritati sed etiam [illegible], quia adest illatio evidens [illegible] proposita necessario rapit intellectus ad discursum assentiendo non modo evidenti, sed etiam evidenti.

Ad 3am et 3° [illegible] potest quis ita ne colorem videat oculos claudere, atque hoc contingens est: [illegible] [illegible] contingenti [illegible] aperiat oculos non potest non colorem videre; quod similiter quamvis [illegible] intellectus non assentiri premissis probabilibus ex quibus [illegible] [illegible] assentiat, non potest non elicere discursus assensum, [illegible] a clare et evidenter proponitur obiectum evidens intellectui atque oculis proponitur color [illegible] [illegible] aliqua contingentia si veritas in premissis probabilibus [illegible] oculis [illegible] aperti [illegible] ex his aut [illegible] ex [illegible] ipsa [illegible] notandum ass [illegible] nos aservuise [illegible] necessitate [illegible] illatio sit evidens: nam si forte aliqua sit illatio probabilis neutra necessitate cogit intellectus ad assensum [illegible]: [illegible] potest intellectus iudicare [illegible] adversus probabilia [illegible] iudicare potest [illegible] premissa [illegible] [illegible] ex illis inferat [illegible] et probabile [illegible] inferat, [illegible] alterutra [illegible] necessitat.

Adverte semper a nobis [illegible] suppositum quod intellectus assentiat premissis si non non assentitus sit, nequaquam ad [illegible] necessitatem, quod non cogit aliquem [illegible] [illegible] syllogismi [illegible] premissas non [illegible]: quare [illegible] voluntas nostra [illegible] [illegible] imperio potest intellectum [illegible] obiecto probabili [illegible] distrahere, atque efficere ne illis assentiat [illegible] assentiat [illegible] hac [illegible] potest indirecte cohibere intellectum a [illegible] ascensu directe vero impedire non potest; impediret [illegible] directe si admissis premissis intellectus ad [illegible] removeret, [illegible] fieri non posse [illegible].

Obiicient aliqui ex [illegible] apprehensionibus non necessitat intellectus ad iudicium: quod neque ex iudicio ad discursum. Patet [illegible] voluntatis quae nullo bono creato utcumque [illegible] necessitatur ad amorem, quod neque intellectus [illegible] voluntate necessitatur ad ascensum. Patet 2° exemplo [illegible] [illegible] potest voluntas amorem cohibere, quod etiam intellectus ab ascensu. Patet [illegible] ex eisdem premissis infert saepe [illegible] directa et indirecta et diversa [illegible] aut [illegible] elicit intellectus, [illegible] videt aut alia elicit et alias omittit: et sic infert non fuisse necessitatum ad illas inferendas quas [illegible] neque ad ceteras.

[illegible] ergo [illegible] disparitate, quod non [illegible] apprehensiones sufficienter proponit obiecti veritas: [illegible] premissas [illegible] sufficienter

Ad [illegible] extremitatum oneris, Ad 1um confirmationem eius liquet disparitas, quia voluntas est potentia libera quae positis omnibus requisitis potest non operari motum, est ea naria, quae positis omnibus requisitis non potest operationem retinere. Ad 2um confirmationem eius [illegible] positis omnibus requisitis [illegible] posse non moveri; tamen discrimen est ab intra, quia omnes ex requisitis ad motum libere exercitum sit voluntatis imperium alioquin motus non erit voluntarius aut spontaneus, violentus aut naturalis, [illegible] non potest nos alteri sine voluntatis imperio exercere: cum ex ea sit potentia [illegible] operans quae voluntas. Ad 3um confirmationem si praemissa sint sufficienter applicata [illegible] illas ad delicerendas [illegible] raro tamen sufficienter aplare.

Deinde obiiciunt alii necessitatem ad [illegible] ex praemissis probabilibus, quia positis praemissis probabilibus, quamvis illatio sit evidens, consequens tamen est probabili: sed intellectus non necessitatur ad assentiendum obiecto probabili, quia [illegible] positis praemissis probabilibus potest non assentiri etc. obiiciunt 2do diverso modo intellectus [illegible] praemissis probabilibus [illegible] evidentiae, haec causa diversitas nulla est nisi quia evidentia [illegible] non probabilibus. Quid [illegible] accidit obiiciunt 3o ex experientia [illegible] positis probabilibus praemissis nos cohibere assensum etc. 4to obiiciunt quod ex nostra sententia sequitur positis praemissis probabilibus [illegible] delicerendo etc. quia si voluntas positive [illegible] cierendo: sed positis omnibus requisitis [illegible] est intellectus non posse operari [illegible] voluntas quae etc.

Ad 1um distinguendo maiorem consequens tamen est probabile quoad [illegible] concedo, quoad [illegible] nego et distinguo minorem intellectus non necessitatur ad assentiendum obiecto probabili quoad [illegible] et quoad [illegible] probabili quoad [illegible] et evidenti quoad [illegible] nego, quemadmodum evidens veritas necessitat intellectum ad iudicium ita evidens [illegible] ad discursum haec tamen [illegible] intellectus assentitur [illegible] praemissis. Ad 2um [illegible] maiori negando minorem [illegible] diversitas inter [illegible] ex praemissis probabilibus potest indirecte [illegible] a voluntate impediri [illegible] [illegible] evidentiis non potest. ad 3um [illegible] experientia [illegible] assentiamur [illegible] retrahendo assensum a praemissis posito [illegible] nulla est huiusmodi experientia. Ad 4um [illegible] maiorem [illegible] nego minorem [illegible].

## Caput [illegible].

## [illegible] Actus [illegible] [illegible] medium praemissarum [illegible] defendi[illegible].

Supponendum est [illegible] denominatione extrinseca [illegible] denominatur sicut [illegible] extrinseca est veritas: [illegible] partialiter ex praemissis: [illegible] quamvis [illegible] existant, alterum [illegible] nunc est non erit etc. [illegible] [illegible] in hoc [illegible] [illegible]: et miror [illegible] sibi [illegible] [illegible] si [illegible] aut [illegible] praemissa [illegible] tamen manere [illegible] etc. [illegible] [illegible] videtur repugnare, assertum [illegible] huius [illegible] doctrina; neque [illegible] explicari non potest

nisi instar re lapis pramentalis, quae x^a lapis supr. esthurt. ex utroque
exaliter constituit, ita x exactum infert etenim, q inferunt. Haec ratio est ex
[illegible] illis acquiesco q docent q x, s. ut esse attingi finaliter obj. premissarum
quamvis p actus sc. in atting. [illegible] illis q docent discursus essentialiter in se
[illegible] in quantum in actu solo et in toto aggregato [illegible]

Dum [illegible] actus q x denominat attingi n debere
premissarum obj. l medii: aut q id est in attendere [illegible] n includi actus premissarum; neq
stando obj. premissarum et intrinsecum motivum, et extrinsecum solo sc. [illegible]
[illegible] sententia [illegible] illud quod e actus sc. qui infert ex premissis: s ex premissis
tn infert actus repraesentans extremitates unitas l disiunctas inter se, q actus
repraesentans tn has extremitates e actus sc. maior [illegible] discursus est
actus sc. [illegible] quae fit p alio et post alio: l q [illegible] infert ex alia anti:
minor [illegible], q illud [illegible] infert ex premissis [illegible] post eo [illegible]
uni [illegible] inter se; q ita des interpretand [illegible] extremitates premissas coniungent
uni [illegible], et inde coniungant inter se: [illegible] aliud [illegible] fundari [illegible]

[illegible] ex [illegible] nullus hoc aial.
nullus lapis e aial, cogit [illegible] cedere [illegible] ex premissis illatae: sed nullus
coget recedere hanc [illegible] nullus lapis [illegible] hoc e aial e nullus
lapis e lapis [illegible] nullus lapis e ho: [illegible]
ex illis premissis minor [illegible] reductione syllogismi [illegible]
[illegible] adversariis illatae [illegible]
cogeret et concedat [illegible] inferimus: [illegible] alia via superest adversariis, ut ex
illis premissis tn [illegible], si obstinate negent.

[illegible] ne medii in se repraesent:
ne tn [illegible] iterent. [illegible] adversariorum sententia [illegible]
[illegible] falsa e sententia. [illegible] ho e aial [illegible]
[illegible] e aial et e ralis: ultima [illegible] repraesentat [illegible]
[illegible] e rale: q [illegible] infert [illegible] actus hic [illegible]
[illegible] e ho, et [illegible] ralis [illegible] priores [illegible] infert ex premissis
[illegible] alias adiunctis: unde si actus tn repraesentaret [illegible] suppositis premissis
eet actus sc., q nullomodo deberet [illegible] repraesentare obj. premissarum [illegible]
[illegible] in [illegible] his [illegible]
ralis [illegible] ab intrinseco actus, q [illegible] id, q [illegible] ex premissis infert.

[illegible] 4 [illegible] tota vis [illegible] brevi colliget
q [illegible] repraesentari tn extremitates duas unitas inter se: [illegible]
[illegible] premissarum assensu, ut iste actus eliceat, [illegible] se ab illis premissis
[illegible] dependeat: [illegible] tota discursus, premissarum et [illegible]
n [illegible] ut actus sc. repraesentet obj. premissarum: minor [illegible]
et [illegible] ideo pendet [illegible] premissis, [illegible] assentiri nisi notum sit

q. se [illegible] aliud: nec sola ratio est aliqua dependentiae statuendi: tum praeterea quia actus quo [illegible] 159
tenerentur in actu dependenti a praemissis esset actus discursus, quia non est immediatus a sensibus
in obiecto, qualis est 2a intellectus operatio.

Dices 2o, quia si actus consequentis repraesentaret obiectum praemissarum:
existentibus falsis non posset inferri consequens: sed potest inferri, quia actus consequentis non repraesentat
obiectum praemissarum. Sequela et minor constat: maior evidenter probatur contra adversarios 2o
[illegible] rationes causales quae redderent [illegible] consequentis falsitatis, praeterea ac
[illegible] consequentis causa: ut omnis homo est equus, et omnis homo est animal, ergo omnis homo est equus. Dicendum praeterea
[illegible] illud intelligi de Argumentatione vocali non de mentali, quae non potest ex falsis verum inferri
[illegible] aliter rere [illegible] argumentationem et earum [illegible] quae [illegible] dependenti opposuimus: sed 2a evidenter
nisi falsorum [illegible] adversarios [illegible] vocalis [illegible] significat idem quod dare
[illegible] sententia [illegible] mentalis: ita quidem dicere omnis homo est equus, et omnis homo est animal
[illegible] ergo homo est equus, et omnis homo est animal quod est equus, id hoc est falsa quamvis illa
vocalis cui equivalet, et [illegible] mentalis consequens [illegible] ex [illegible] et sic [illegible] mentalis
et vocalis illi correspondentes semper sequuntur [illegible] ergo si existentibus falsis semper
infert falsum consequens mentalis et [illegible] vocalis.

Aliqua nobis obiicit [illegible] Art. quae oppositam sententiam
acriter impugnat: [illegible] actus qui ipse est habet aliquid speciale intrinsecum et essentiale, quod non haberet
sine [illegible] speciale [illegible] nihil [illegible] aliud, quam quod repraesentet obiectum praemissarum; [illegible] Ma-
ior [illegible] quia actus discursus essentialiter distinguitur a 1a et 2a operatione intellectus 2o
quia [illegible] in actu tres actus quorum quilibet posset ex aliis inferri nisi
eorum aliquis esset essentialiter consequens nullus esset [illegible] quam unus potius quam alius esset consequens
[illegible] aliquis ei debet essaliter consequens: ans [illegible] syllogismo expositorio [illegible] est filius Antonii
[illegible] est [illegible] hic homo est filius Antonii et ratiocinamur [illegible] ex
tribus his alicui [illegible] ex aliis duobus inferri [illegible] quam aliusensius

Dices negando maiorem. Ad 2a probationem [illegible]
discursus eo modo distinguitur a iudicio quo [illegible] diximus [illegible]
qui ab apprehensione. Ad 2a probationem [illegible] illis quo [illegible] inferant.
quare quantum est ex parte actuum posse [illegible] ut
[illegible] diversos reddi modos impugnans: [illegible] syncathegorema illud [illegible]
[illegible] actui detrahat [illegible] sit consequens: [illegible] solutio [illegible] potest im-
pugnari: 1o quia [illegible] syncathegorema illud [illegible] ad [illegible] huic
[illegible] alteri ut ipsa [illegible] significat: 2o quia illud syncathegorema [illegible] debet
[illegible] aliquid [illegible] aliud [illegible] coniunctionem expres-
sarum [illegible] quod actus consequentis [illegible] representat obiectum prius

Solutionis impugnatio expedita [illegible] ad Domin[illegible]
copula mentalis talis [illegible] ut ex pluribus extremis [illegible] in [illegible] petat [illegible]
[illegible] detracta [illegible] quam alia. [illegible] in quolibet syllog[ismo] [illegible]
illativi [illegible] hanc partem [illegible] [illegible]
[illegible] intus [illegible] ad [illegible] [illegible] alterius obi[ecti]: [illegible]
[illegible] ad quod detrahat intus, [illegible] ut [illegible] censeo, [illegible] detra
tione [illegible] quin [illegible] cuius [illegible] omissa [illegible]
[illegible] ad quod detrahat intus [illegible] ab intra
agente, [illegible] impugnatione [illegible] illativi [illegible]
tione [illegible] dependentia [illegible]
[illegible] illud [illegible] illatione aut [illegible]
Dependentia [illegible] obiectis et [illegible]
[illegible] altos [illegible] exprimant; quemadmodum [illegible] de
copula mentali [illegible] extremor[um] [illegible] extremis:
[illegible] alios [illegible].

[illegible] medium obiectum [illegible] motiva [illegible] ad [illegible]: [illegible]
cum [illegible] debet [illegible] attingere [illegible] motiva, quod [illegible] obiectum [illegible]
[illegible] minor [illegible] actus specificat [illegible] formali, qua
specificatio nihil [illegible] quam [illegible] transcendentalis [illegible] obiectum quod illud [illegible]
[illegible] quo [illegible] electio [illegible] attingit
[illegible] quod [illegible] electionis motivum formale: actus [illegible] obiectum et colorem [illegible]
obiectum formale visionis: actus fidei divinae attingit [illegible] veritates revelatas [illegible]
[illegible] divina [illegible] credimus.

[illegible] huic ergo omissa maiori negando minorem: [illegible]
tione [illegible] distinguendam obiectum actus specificat a suo [illegible] formali, quod detrahat [illegible] in
trinseca [illegible] detractione [illegible] quod detrahat [illegible] detractione intrinseca [illegible]
[illegible] hanc detractionem [illegible] paulo ante ex [illegible] placet
[illegible] obiectum formale [illegible] detractivum [illegible] negant specificari
actus [illegible] detractivum [illegible] specificant [illegible] placet
[illegible] detractivum [illegible] detractivum et
[illegible] obiectum [illegible] electionem; cum [illegible]
[illegible] adversarii [illegible] distinguit [illegible] et [illegible]
actus electionis [illegible] debere [illegible] attingere [illegible] bonitatem: [illegible] mediatum [illegible] alio
actu voluntatis [illegible] dicem[us].

[illegible] visionis attingere debet colorem [illegible] eius obiectum formale
[illegible] obiectum, [illegible] detractivum [illegible] intrin
seca detractione: [illegible] attingit [illegible] visionis [illegible]
[illegible]. Actus fidei divinae [illegible] credimus [illegible] attingat
[illegible] auctoritate divina; satis est [illegible] actus attingat, [illegible] quae [illegible] ad mysteria

revelata credenda, ideo dicitur de obiecto fere virtutis et voluntatis: quarum
(obiectum) actus attingent obiectum suum male (intelligitur) quod esse non est verum, id est attingant eam formaliter,
satis erit quod ab eadem potentia fit actibus diversis attingat. Et haec est et germana ratio
specificandi actus per obiecta formalia illa, quae consideratione intrinseca movent
ad actus, quamvis satis raro accidat, ut obiecta ipsa formalia fit non tribuant actibus
esse sine optimum signum cognoscendi eos esse distinctos ab aliis actibus, eo quod talia
obiecta arguunt concurrere talia prima obiectiva ad hos actus distincta, et aliter agentis
et aliter requisitis ad alios actus: v.g. autoritas divina deterat ad actus efficiendos
virtutis fidei, bonitas divina ad actus efficiendos virtutis charitatis, et sic de caeteris.

Tertio igitur positis omnibus potentia intellectus elicere
actum coniungentem extremitates inter se et attingentem obiectum praemissarum: quae esse est
naturale debitum producat: et tunc sic arguitur: iste actus erit per se, quod esse est quod
attingat obiectum praemissarum: si obiiciatur, tunc quia iste actus non tenet aliquid
eius, eius sui alios et post alios elicitos: tunc patet quod ad istum actum naturam est
argumentum intrinsecum erit actus etc. Primum enthymema sic suadetur et ante,
quod nulla in eo est impotentia. Deinde eo quod, quia si positis praemissis potentia
potest actum elicere, quod tunc occurrunt omnia requisita ad actum illum elicitum quod non sit
et voluntatis. Probo hunc consequentiam, quia intellectus ut ea natura positis omnibus requisitis non potest non ope
rari id quod potest.

Ad distinguendum autem intellectus potest elicere actum cog
noscentem ea omnia obiecta si non habeat alium actum quo ea (vel) aliqua cognoverit, et dum ea
cognoverit, neque tamen secundum est ea natura positis requisitis non posse non eius producere,
quasi ignorantia (concurrit) et cognoscat, et si provenirent eadem requisita duratio aliqua
(inmutatio) non intersit quod iterum alium eius producat. Quo intellectus positis requisitis ad
cognoscendas extremitates inter se coniunctas et coniunctas eas cum medio necesse est
ut totum obiectum cognoscat, quod si accedens ad eos habuit actum quo extremitates cum
medio coniunctas noscere potest, quod non est verum, ignoratur et cognoscat. Hinc patet
solutio ad enthymema: primum dicitur ex suppositione quod ille actus produceret coniungens
extremitates inter se et cum medio, non fore actum etc. Quod si ad totum, id quod ex se necessarie
extremitates: Primum aliqui dicunt fore actum intellectus, siquidem ipse potentia ab eius agente
producto immediate defluxerit: et ad tertiam negatur consequentia ad illum actum quem ad hoc quo
non est ad concurrere aliae naturas et regulas et ante (feruntur) quod (per) syllogismi
tum est.

Caput 3

Qualis sit logica, bona illatio, discursus deserviat.

Quamvis haec in re longe aliter opinamur quam fere omnes huc usque do
cuerunt, [illegible] tamen ex pedrii difficultas, et veritas [illegible] apparere supponendum est
duplicem bonitatem illationis aliam obiectivam aliam formalem [illegible] [illegible] requisitam et [illegible] ante
consequentis [illegible] antecedens obiectivum non [illegible] cum [illegible]. [illegible] formalis [illegible] talis est ut
[illegible] [illegible] assensus est in [illegible] inferri extremitates alias inter se identificari [illegible] [illegible] [illegible]
cognitivus bonitatis, et quoniam diversa sunt diversa diversi [illegible] opinantur, [illegible] [illegible]
[illegible] requirat cognitionem bonae illationis obiectivae non illationis formalis, quae cognitio distincta [illegible] ab
actu [illegible] [illegible] negandum non est requiri cognitionem bonae illationis [illegible] [illegible] [illegible]
ex doctrina in [illegible] quam [illegible] [illegible] pars doctrina [illegible] [illegible] probabiliter ad aliquam
opposita nobis sententia [illegible] defendit.
Sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actus [illegible] [illegible] ad discursum duas praemissas
et unam consequentiam adiuncto sincathegoremate quod est nota illationis [illegible] [illegible] [illegible] actus [illegible]
quicumque alios [illegible] cognoscit de obiectis [illegible] [illegible] cognitis [illegible] et [illegible] redundat, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 4 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illos [illegible] [illegible] obiectum [illegible] [illegible] cognoscunt,
[illegible] diversum [illegible] [illegible] [illegible] totum [illegible] discursus [illegible] [illegible] tres actus [illegible] [illegible]
nullum aliud obiectum [illegible] est de modo cognoscendi [illegible] patet [illegible] [illegible] [illegible] obiectum [illegible]
cursus integri [illegible] extremitates unita medio [illegible] inter se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
nis extremitatum inter se cum unione extremitatum cum medio [illegible] [illegible] [illegible] illos actus
cognosci [illegible] [illegible] [illegible] extremitatum cum medio cognoscit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
extremitatum inter se cognoscit [illegible] actus [illegible] tandem illatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
cognoscit [illegible] sincathegorema correspondens [illegible] [illegible] nullum [illegible] restat obiectum cognoscendum
[illegible] [illegible] nihil est in obiecto discursus quod non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] adiuncta [illegible] [illegible] [illegible] nihil [illegible] restat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illos
actus: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vocalis [illegible] [illegible] vocalis [illegible] dicat [illegible] vocalis
in barbara [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actus correspondentes
[illegible] vocali tantum [illegible] repraesentant quantum [illegible] voces, [illegible] [illegible] voces [illegible] totum [illegible]
discursus, totum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vocibus correspondentes [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] bonitatem illationis quam ab [illegible] repraesentat [illegible] actus distinctus [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] cognitio [illegible] bonae illationis [illegible] nihil aliud [illegible] quam sincathegorema
[illegible] correspondens voci [illegible] [illegible] admittit, sicut admittit [illegible] in vocibus
[illegible] [illegible] sincathegorema [illegible] nostra sententia [illegible] [illegible] illationem [illegible] [illegible] ex alio, [illegible]
unum obiectum et aliud: quemadmodum sincathegorema [illegible] [illegible] identitatem extremorum [illegible] extremis
[illegible] [illegible] [illegible] adversus eos qui docent [illegible] bonae illa
tionis distinctam a [illegible] [illegible] et iudicativis: quoniam [illegible] [illegible] aut supponit [illegible] illatione
ipsa aut non supponit; si [illegible] non [illegible] [illegible] actus iudicii; [illegible] [illegible] iudicia supponunt [illegible] et
[illegible] obiectivam atque adeo erit sincathegorema quod nos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quamvis
requirat illatio cognita non [illegible] [illegible] [illegible] aliquam, [illegible] eius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] discurrit cognoscit [illegible] [illegible] unum ex alio inferri illationem [illegible] praedicat
de aliquo, [illegible] aliquid subiicit [illegible] quamvis [illegible] iudicat [illegible] [illegible] illationis, de nullo
[illegible] [illegible] [illegible] illatio [illegible] [illegible] illatione quod [illegible] aliquid ex obiectis [illegible] [illegible] requirit
cognitionem [illegible] illationem suppositam: [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] requirit [illegible] [illegible] [illegible] aut
[illegible] et extremorum identitas cognoscant, [illegible] [illegible] [illegible] sincathegoremate cognosci [illegible] [illegible]

5[illegible] in [illegible] discursus vulgo admissa illatio significat
sincathe, quasi haec tantum sit requisita, oportet enim [illegible] aliquid et [illegible] aliud [illegible]
etiam quae propositiones sincathe denotant illationem [illegible] ad syllogismum vocalem
perfectissimum satis est illationem significari sincathe [illegible] [illegible], satis [illegible] erit et ad
syllogismum et discursum mentalem [illegible] ridiculus esset vocalis syllogismus quo illatio cathe
sive [illegible] sive indicative significaret, ut constat si quis inferret [illegible] homo est animal [illegible]
est homo, [illegible] illatio [illegible] est animal [illegible] illatio [illegible] animal et tunc [illegible] si deberet
illatio significari cathe et indicative non posset significari ea voce [illegible] quantum requirit ad
discursum [illegible] enim [illegible] sincathe: sed [illegible] ea voce [illegible] illatio [illegible] opus [illegible] ad discursum
[illegible] huius sententiae [illegible] probatio [illegible] ex [illegible] sequenti efficietur.

Altera [illegible] sit [illegible] iudicativus [illegible] formaliter requiri
ad discursum [illegible] actus formaliter in ipsa [illegible]. Prior pars evidenter infertur ex [illegible] discursus
[illegible] formaliter [illegible] ut [illegible] diximus [illegible] est [illegible] indicativa [illegible] conclusionis [illegible]
[illegible] formaliter [illegible] ad discursum: [illegible] pars ita [illegible]: actus [illegible] formaliter est, qui enunciat unum obiectum
ex alio inferri cui intus assensus est: sed iste actus est [illegible] bonae illationis, [illegible] formaliter
actus [illegible] bonae illationis iudicium. Maior [illegible] [illegible] actus assensus unum ex alio inferri
cui intus assensum non est actus apprehensionis, ut constat: [illegible] est actus iudicii immediati
[illegible] operatio intus [illegible] iudicium ut tale est assensus immediatus obiecti, [illegible] assensus
qui non tribuit obiectioni [illegible] alius assensus praecedens discursus [illegible] assensus
qui tribuit obiecto [illegible] assensus praecedentis: [illegible] illationis [illegible] formaliter
[illegible] iudicium bonae illationis, [illegible] ut tale est actus [illegible] discursus.

[illegible] actus cognoscens bonam illationem
huius obiecti [illegible] est homo: ex [illegible] formaliter [illegible] assentiri huic veritati enunciatae
[illegible] hanc [illegible] est homo [illegible] alteri diversae, [illegible] obiectum ex [illegible] inferri; [illegible]
diversas veritates manifeste constat: [illegible] possum ego [illegible] hanc [illegible]
est [illegible] inferri ex [illegible] aliquo nec tamen [illegible] ipsum obiectum ita esse, [illegible] stricta veritas
est [illegible] homo, atque [illegible] ex [illegible] inferri. actus enim [illegible] formaliter
[illegible] enunciat [illegible] hoc [illegible] enunciat [illegible] ex [illegible] inferri erit [illegible] bonae
illationis, [illegible] formaliter diversa erit [illegible] adversarium
fundamentum [illegible] advertendum est discursum ut discursus [illegible] intus operatio di-
[illegible] a iudicio [illegible] operatione [illegible] obiecta [illegible]; quoniam iudicium ut tale est assensus
[illegible] discursus [illegible] obiecto [illegible] assensus [illegible] sive [illegible] actus [illegible]
diversus enunciat veritatem eiusdem [illegible] obiecti, [illegible] discursus, [illegible] iudicii
[illegible] discursus est [illegible] illationem enunciat.

Dices [illegible] videat [illegible] praemissas [illegible] falsas, illas [illegible]
non assentiat non assentire [illegible] actu [illegible], et tamen iudicabit obiectum illius ex obiecto [illegible]
inferri; [illegible] erit actus [illegible], [illegible], [illegible] docuimus actum [illegible] iudicium illationis

argumento certe ostendit non est discursus neque conclusio nisi precedant premissae iudicandae; ergo in eo casu iudicium illationis non erit consequentiae. Dicere debent adversarii huius instantiae non tamen eo casu neque illationem quam ipsi assignant erit consequentia ob eandem rationem. Diximus ergo consequentiam ea ratione dici consequentiam essentialiter non solum in actu ... denominatione sed etiam fatentes praemissarum in obliquo sicut veritas attribuit ... obiecti: ob illationem ergo assensum praemissarum, quamvis maneat actus iudicans illativus, atque adeo ille qui est consequentia non tamen manet cum esse consequentiae. Qua solutione atque dicta non solum adversariorum obiectio solvitur, sed etiam eorum sententia falsitas ostenditur.

Ut argumenta contra praecedentem doctrinam formata possint enervari duo notanda sunt. Primum est aliquid esse bonitatem illationis obiective, aliud bonitatem illativam: bonitas illationis est convenientia consequentis cum antecedente; bonitas autem illativa est connexio extremitatum cum medio in ordine ad coniungendas inter se extremitates. Haec ergo illativa bonitas est causa motiva ad consequentiam, non bonitas ipsa illationis. Secundum notandum est quamvis praemissae aut consequentia ipsa sint tamen probabiles, virtute tamen aut bonitate illationis sed posse esse evidentem, quia eadem res diversis modis comparata et obiectis est evidens et probabilis: ergo extremitates comparatae ad medium probabiliter tamen conveniunt, et probabiliter inter se; atque extremitates ... unita medio.

Ex quibus clara cessant argumenta quae obiiciunt primo bonitatem illationis esse motivam ad consequentiam, et eius cognitionem esse causalitatem ipsius conditio sine qua non, quia bonitas illationis cognosci debet quod movet in ... cognita et cum cognitione haec sit causalitas sive conditio ad conclusionem realiter ab ea distingui debet, quia omnis causalitas sive conditio realiter distinguitur a suo effectu. Dicendum enim bonitatem illationis sed bonitatem illativam esse causam motivam ad consequentiam; quae bonitas cognosci debet, et cognoscitur ... praemissae: bonitas autem illationis neque causa est neque causalitas, neque conditio sed obiectum consequentiae. Secundo obiiciunt cognitionem bonae illationis esse evidentem, quamvis actus praemissarum et consequentiae sint tamen probabiles: ergo cognitio evidens realiter distinguitur a probabili, quod dicendum est praemissae et consequentia sint probabiles quatenus praemissae sunt coniunctio extremitatum cum medio et inter se ... quatenus coniunctio extremitatum cum medio collective in ordine ad coniungendas inter se extremitates negatur.

## Disputatio 6a

## De syllogismo et de divisione per materiam et formam

### Caput 1

### Syllogismorum figurae atque modi secundum numerum figurantur

Praeterea discursus species est syllogismus in quo ex quibusdam positis aliud sequi necesse
quem supra exposuimus lib. 1 ex arte: quae tamen quanta sit consequentia
paulo inferius disputabimus. Et notandum est saepius fieri unicum actum qui duas
extremitates duabus iungat constitui entimema, ut patet dicendo argumentum formale
quod si duobus actibus constiterit syllogismus fiet: nam praeterea plura sunt de quibus
positis etc. Itaque prius dividitur discursus in syllogismum perfectum et imperfectum;
discursus in syllogismum et entimema; quamvis non argumentum formale fere cum syllogismo
salvo virtuali coincidat: argumentationes tamen nisi ad syllogismum [illegible]
reducantur aut non sunt formales, aut contruncato argumento.

Omisso quod entimemate quod doctrina non, si duplici extremitate cum medio iungat nihilo differt a syllogismo, syllogismus constat maiore minore et consequentia quae alia directa alia indirecta. [illegible] quod recentiores quod sit propositio et maiore quae et minore, et similis directa et indirecta: quod quae fuit vobis inventa [illegible] [illegible]. Ac 1° sciendum est maiorem [illegible] familiari argumenti usu in syllogismo; 2° appellari minorem, id quod omnibus tamen fuit, neque [illegible] absolute [illegible] semper [illegible]; deinde nisi neque maiore [illegible]; et minore minus [illegible] utraque simile et [illegible] eque [illegible]. Praeterea sciendum has denominationes singulis actibus extrinsecas maior n. aut minor, ut potius denominationes [illegible] alterius [illegible] tandem has denominationes [illegible] in propositiones vocales cadere, atque inde in mentales illis correspondentes transire.

[illegible] maiore [illegible] illa quae [illegible] vocali cuius [illegible] correspondet; et minor quae [illegible] maiore constituit in recto [illegible] quae maiorem in obliquo [illegible] minore: et [illegible] minore in recto [illegible] in obliquo [illegible]: sic directa est illa, quae praedicat extremitates [illegible] maioris et subiicit minoris extremitatem: indirecta vero quae minorem extremitatem praedicat et maiorem subiicit. Certe haec [illegible] neque [illegible] aliud [illegible] explicat aut docet ab his quae [illegible] in [illegible] quaerunt, neque [illegible] maioris et minoris [illegible] tamen existimandum.

Dices in dara [illegible] non posse per hanc regulam dignosci utra sit maior aut minor, an directa an indirecta: neque cum [illegible]

dres et in utraque medium subiciat dignosci non potest qua vocali quae 2ª correat: praeterea disamis ac datisi eisdem praemissis constant, 3ª loci variatis, ea scilicet quae prima in datisi correspondet [illegible] vocali et in disamis 2ª eadem erit maior et minor in eiusdem [illegible] in darapti alterutram esse posse maiorem et minorem successive patet in praecedentibus ut [illegible] vocali correspondentes et conclusione posse directe vel indirecte [illegible] fuerint praemissae quae in quacumque sententia dum [illegible] et maiorem in disamis et minorem in datisi quae [illegible] in diversis [illegible] conveniens est si in eodem modo eadem [illegible] ut maior et minor in eisdem.

Ex his in foro inter tres figuras ab [illegible] assignatas nulla alia [illegible] 4ª [illegible] quidam explanant, ut medium [illegible] in maiori et subiiciat in minori, [illegible] modos indirectos [illegible] directa; modi autem totidem sint quot [illegible] figurae [illegible] de ratione [illegible], omnis homo est animal [illegible] rationale est animal [illegible] syllogismus [illegible] modo [illegible] figura correspondet [illegible] figurae [illegible] totidem alios modos assignare possumus, quot assignant [illegible] figuris praemissarum transmutatione et [illegible] ex directa [illegible] indirecta. sic [illegible] barbara dicunt bambara, [illegible] celarent camerono, [illegible] darii diami, [illegible] ferio fimero, in 2ª figura [illegible] cesare magnete, [illegible] camestres, [illegible] dedale, [illegible] baroco [illegible]. haec omnia inania [illegible] ut diximus praemissarum [illegible] loci variatio nec figuras nec modos variat [illegible] praemissa sit semper eidem vocali correspondet; [illegible] attendit [illegible] quamvis [illegible] sede [illegible] quae correspondet [illegible] vocali cuiuscumque modi [illegible] vocali correspondens semper erit maior, quamvis quoad locum mutet.

Illud forsan non inane est quod in variatis praemissis seu [illegible] loci potest inferri conclusio quae sit subalternata conclusionis alterius modi ex assignatis, quemadmodum [illegible] haec omnis homo est animal inferat aliquis homo est animal [illegible] inferri potest conclusio quae sit alterius convertens, ut aliquis [illegible] animal aliquod animal [illegible]: [illegible] modo inferri posse evidens est [illegible] ex [illegible] inferri [illegible] ex subalternante subalternata et [illegible] conversa convertens inferri potest [illegible] inferri potest ex earum praemissis. [illegible] haec diversitas [illegible] figuram [illegible] et quo ad [illegible] conversa et convertente patet [illegible] cesare et [illegible] barbara et baralipton darii et dabitis [illegible] conclusionem [illegible] cuicumque [illegible] syllogismos in his modis: deinde [illegible] subalternata [illegible] praemissis in barbara [illegible] inferat conclusio directa et partis, non [illegible] ad barbara, [illegible] concludit, neque ad baralipton, [illegible] indirecte [illegible] cuicumque [illegible] novos aliquos modos [illegible] haec norma excogitare.

Rogaret aliquis [illegible] syllogismus aliquis [illegible] ex [illegible] quae tribus [illegible], et [illegible] plerique assignant [illegible] syllogismos [illegible] tres infinitatis

Negretur et hac argo nullus lapis est, aliqua substantia est lapis, et aliqua substantia non est ho, quae est in ferro, et consequentiae hae dicunt aliqui inferri posse, aliqua non substantia non est non ho: de veritate huius illationis disputatio non est; hae omissa veritas stricta tenenda est; ubi nisi sit syllogismus, consequentia aut ei equivalens, non posse pluribus terminis quam tribus confici: si enim pluribus aliquis uteretur, fructu artis syllogisticae frustra fuisset, neque dici deberet ... et ... tres termini ... quia lex si semel transgrediatur ... et cum maioribus admittit, neque ... syllogismo ... terminis constet ... in ... redundante ... quos hos terminos esse dicimus significativos quod ... quare ... redundent ... et ... nihil ... aliud ex ... et omissa ... sive ... aut partes, affirmativas ... negativas ... exponuntur

# Caput 12.

## Syllogismorum demonstrativorum analiticorum et topicorum ob ... assensu fidei.

Sua ... propria ideo talia dicunt quod ... se nota, neque indigent alterius probatione ... quare non ... ad discursum. Quod quamquam nota sint et ... propria ... aliud ... et iudicatum ... id quod ... sive ... ubi intrinsecus ... aut ... extrinsecus: unde ... in lib. ... argutiarum sedes ex locis extrinsecis ... intrinsecis ... extrinsecus ... a connexione extremitatum ... auctoritate alicuius dicentis sive testificantis sive ... intrinsecus ... connexione extremitatum cum medio.

... extrinseco ... fidei, et

Praeterea longe maior ... non ... neque opinione ... fide ... veritate ... alio capite ... auctoritas ... ad veritatem dicendam ... obtinet ... ad ... fidei ... dicti ... instar ... auctoritas ... fallibilis alia infallibilis: fallibilis est quaedam a ... interdum non ... infallibilis ... ea est qua nos credimus ...

Auctoritas infallibilis est quae dicitur alicuius ... credit neque fallere neque falli ... posse qualis est divina: huic auctoritati infallibili ... deferimus ... Deus aliquid affirmet

certa e res ita ut quae possit certissima et fidei nostrae misteria. Atqui Heretici sibi certitudine suarum opinionum et evidentia confidebant, existimantes eandem esse certitudinem satis evidentem est: fides autem catholica nos docuit distincta haec esse: nam misteria fidei sunt certa, et non evidentia.

Aliud enim est veritas in actibus, alia certitudo, alia evidentia. veritas petit obiectum ita esse ut enunciat, certitudo petit obiectum non posse aliter se habere ex suppositione prioris quod ostendit iudicat absolute ita nos credimus ex suppositione quod Deus aliter revelaverit non posse aliud non esse verum, opus autem est ad certitudinem assensus cognoscat prius illud, quod ad obiectum iudicandum sunt credendum certo movet et constante non potest obiectum vera esse evidentia autem ex obiecti intrinseca et quae neseritur ... illius assensus inter haec omnia veluti media vagatur probabilitas, quae ex obiecto est insufficiens ad determinandum intellectum ad alterutram partem contradictionis admittendam: obiectum enim ita apparuit, ut neque vanum appareat neque certum.

Propterea causa ad partem opinionis accedat propria voluntatis affectio, quia imperium determinans intellectum ad unam partem contradictionis eligendam: immo etiam ad fidem necessaria est haec propria voluntatis affectio: dummodo obiectum non sit saltem moraliter evidens intellectus enim non operatur nisi necessitet ad operandum; haec enim evidentia obiecti causa necessaria: si nunquam necessitat nisi per evidentiam, sine imperio voluntatis, cui obtemperat: quia ad actum probabilis et fidei non adiungitur nisi imperium voluntatis. Et si dicas saltem ad fidem dummodo non opus esse imperio, quia constat evidenter in nobis verum esse quod Deus revelat: recte quantum ad assumptum: sed nos propria fidem evidenter constare sicut quod Deus dixit verum est: sed non constat evidenter fidem quod illud revelatum est: nam quamvis constet clare in scripturis id tenere, et ex parte ab ecclesia traditum est, id non constat evidenter: sed sola fide divina credimus quod in scripturis sacris continetur a Deo divinum esse.

Demonstratio quid sit neque brevibus ponemus; demonstratio est cognitio certa et evidens acquisita per principia certa et evidentia quae ut sit nihil distinguitur a scientia actuali. Dividitur in demonstrationem quia et propter quid. Demonstratio propter quid ea est quae effectum per causas ostendit; ut si quis ex igne demonstret calorem ex sole lucem; demonstratio quia ostendit causas per effectus, ut si quis ex creaturis existentibus Deum esse et universi creatorem esse demonstret. Verum advertendum est non opus esse ad hanc demonstrationem unum alterius esse verum et realem causam, alterum verum et realem effectum: satis est quod unum dependens ab altero in esse, ... sic duo eiusdem facta, quod ex operationibus unius alterius operationes asequantur sic enim est demonstratio propter quid quae ex animali rationali risibile demonstrat, et quia est demonstratio quia quae ex risibili demonstrat rationale.

Addunt ex his non pauci Doctores alias primarias conditiones ad rectam demonstrationem, ut scilicet quod premisse sint prima principia immediata, per se nota et priora conclusione, item quod assensum praestent necessarium, et similiter quod ipsum sit convertibilis cum subiecto: praeterea quod sint propria, aperta et per se: quae omnia tres aut quatuor conditiones continent necessarias, nisi ad demonstrationem sit potissima: quae potissima vocatur ab his, quam nunc potissime communiter accipiant Doctores pro demonstratione propter quid: ut ergo demonstratio sit quae praestet actum scientiae, satis est id quod diximus, scilicet quod premisse sint evidentes, et evidenter inferant conclusionem: ex primo namque actus ille procedens ex premissis evidentibus neque est actus erroris, neque opinionis, neque fidei: ergo est actus scientiae: et actus scientiae acquiritur per syllogismum demonstrativum, ergo syllogismus constans premissis evidentibus est demonstrativus. Nihilominus tamen, quae utilissimae et frequenter apud hos occurrunt, novitate auditorum pariunt breviter exponendae.

Et in primis premissae prima principia, immediata et per se nota, dicuntur quod sint illorum dictis procedente discursu per iudicium obiectum comprobatur. Quod dicuntur priora conclusione, denotat ab ipsis conclusionem dependere ab antecedentibus. Et si ab aliquo ita intelligatur ut obiectum antecedens sit causa essentialis obiecti, non semper requisitum est: si vero intelligatur quod antecedens obiectum sit causa saltem motiva conclusionis, falsum, quod verum est, ut supra exposuimus docentes antecedens obiectum esse causam motivam conclusionis. Deinde premissae requiruntur necessariae et per se: alioquin conclusio demonstrationis esset contingens, et consequenter falsa: et conclusio demonstrationis nequit esse falsa, nam in scientiam non cadit falsitas, ergo premissae debent esse necessariae. Maior constat nam ex premissis contingentibus infertur conclusio contingens, et quod si in ipsis esset non necessaria falsa conclusio etiam erronea colligeretur.

Cum haec res utique intelligenda sit non in essendo aut existendo sed in ordine veritatis quae procedit ex connexione terminorum: quod patet, nam omnes ex creaturarum existentia recte demonstrant existentiam Dei, et ex eius existentia sciunt eius demonstrant creaturarum existentiam et eius contingens est in existendo et essendo, et antecedens demonstrationis est contingens in existendo. Quod vero hic subiungitur, scilicet quod premisse sint per se, multipliciter explicatur ab aliquibus communiter ex relatione quae illud est quod ratione per se, potest et includit in subiecto: pluribus namque modis per se enumerantur, et hinc unum attribuunt terminis: at adeo hinc requiritur, cum docet premissas constare terminis, sed non conditiones omnes. Non etiam requisita plurimi docuerunt: et si probant, non tamen ratio non includit nec convertitur essentialiter cum subiecto cuius est, et tamen ratione ostendimus omnia, quod non semper antecedens demonstrationis esse debet per se. Quod verum huius rei dissolutio pendet ex diversis opinionibus quae in philosophia atque metaphysica occurrunt non autem statuendum est. Si praeterea per se intelligatur et oportet terminos alicuius quod contingenter conveniunt subiecto, requiri terminos per se ad demonstrationem, est quod requiritur quod antecedens sit necessarium, quod requiritur quod sit per se. Et

Præter hæc requiri solet ut præmissæ sint ex [illegible] et

de ei, quæ conditio non est necessaria ad demonstrationem: similiter de Deo fieri possunt demonstrationes ex prius et intrinsecis ex [illegible], vg. Deus est omnipotens, et Deus est immensus etc. tertio sunt etiam divina demonstrare possunt [illegible] quo ordine scilicet

ss. Cogitet vero demonstratio quartum potissima constare debet [illegible]: in prima demonstratio hæc constare debet essentia et passione subiecti scilicet essentia et passio scilicet etc. et [illegible] quæ sunt convertibiles [illegible] ante quam ex illis constituat præmissas etc. 4 requiritur

gratis tertio quod ipsum non est convertibile cum subiecto non requiri ad demonstrationem constat ergo

hæc est optima demonstratio omne animal est vivens, omnis homo est animal, quod omnis homo est vivens

in qua nullus gratis tertio quod ipsum. hæc conditio requirit ad demonstrationem potissimam, quæ passiones demonstrant subiecti passionis, etiam est quod in hac demonstratione concurrunt tres termini subiecti et essentia et passio: si tres sint convertibiles [illegible],

ut evidens est, quod demonstratio constans his tribus constat gratis tertio quod ipsum. 5 requiritur ut

præmissæ sint propriæ, i, quod pertineant ad eandem scientiam [illegible] Multo minus [illegible]

requirit quamvis sæpissime occurrat et ratio est, quia scientia [illegible] propria principia quæ

[illegible] demonstrent frequentissime [illegible] principiis [illegible] ut [illegible]

[illegible] et [illegible] et sua principia [illegible] aliarum scientiarum; vg. [illegible]

[illegible] est [illegible], sic per demonstrare [illegible] essentia [illegible] animal [illegible],

animal [illegible] essentia [illegible] ad quam demonstrationem principialis usurpat [illegible].

## Caput 33.

## Comparantur præmissæ demonstrationis cum [illegible] quoad veritatem certitudinem, necessitatem et evidentiam

Hac omnia communiter fere dicta [illegible] posse, oportet quamvis aliqua sint [illegible] [illegible] præmissis [illegible] aliqua demonstrationis [illegible] et propterea innotescant [illegible] [illegible] ab aliquo [illegible] omnia sub eodem cap. tradere satius visum est et quidem illis

gradibus [illegible] altius [illegible] ascendunt a veritate ad certitudinem a certitudine ad necessitatem ab utraque ad evidentiam et oppositis descendunt ab obscuritate ad incertitudinem ab incertitudine ad falsitatem, quod [illegible] utrumque [illegible] magis [illegible] [illegible] de aliis [illegible] gradus [illegible] quæ [illegible] an præmissæ [illegible] superiores aut stabiliores [illegible] demonstrationis aut præmissæ an certiores sint et evidentiores magisque necessariæ quam scientifica [illegible]

Supponendum est aliquam veritatem [illegible] quæ est conformitas actus cum [illegible] aliquo fundamentali, quia est fundamentum [illegible] ad eliciendum actus [illegible] [illegible] quæ veritas [illegible] stabilitas aliquando certitudo aliquando evidentia

ex p^te^ sic et constat veritate hanc ee pose maiorem viamo actu cuiuscunque quae maiore est in comissis demonstrationis quam in ex... a q actu sirgentius sciendi habet vinus ad assentiendum propositio quae secundum visio ad eundem actum hunc habet suum fundamentum probabile et deinceps evidentiam coiter receptam e comparationem veritatis de illa fundali intelligere: et sic Deus dr summa et maxima cuius veritas. et nefas e atque blasphemia quimo aliqui pronunciant, si ad quod affirmant... quae evangelia quae Deus...

Veritatem qualemque sic ee alia maiorem coiter docent, et probant quod veritas e conformitas actus cum obiecto conformitas aut ut pote equalitas consistit in indivisibili nec suscipit magis et minus ergo una veritas non e alia maior nihil probat haec pro quantitas palmaris consistit enim in indivisibili et tamen maior e quam semipalmaris aliud non e comparare constitutivum rei cum re ipsa constituta secundum capacitatem. Quod autem doctrina sing. oes propositiones veritatis quas dicit una veritas et non plures continet alia quod una veritas non e magis veritas quam alia. Ipsis omnes propositiones veritatis et actus iudicativus, et Deus quod tale sit: quae propositiones in se veritatem claudunt et nullas plures sed cum sit veritas dico, quod veritates eidem propositiones constant non pot una ee magis talis quam alia. Propositio ... non si cum quantitas ee alia maior ideo sit quod una habet plures propositiones quantitatis, et obeandem rationem subiectum unum calidius e alio, quia habet plures propositiones caloris.

Secundo quod cum proportio duorum ad duo genere aequaliter at unum non sit magis tale in ordine ad aliud quam aliud in ordine ad aliud quod una veritas non e magis veritas quam altera: ans probatur et explicatur, ergo sicut se habent tria ad sex, ita quatuor ad octo; quae e proportio videlicet ternarii ad senarium eadem quae ratio quaternarii ad octonarium: hac autem proportio per se nec magis proportionem tria ad sex quam quatuor ad octo, ergo ... veritates. Duorum proportio duorum... quod pr ergo sicut se habet ... Deus currit in ordine ad ... currente ... ita Deus e existens in ordine ad Deum et potentem ... et explicatur amplius, ergo sicut animal rationale e ita homo, ita animal hinnibile e ita equus, et ... non e magis ... quam altera; quod similiter de veritatibus.

Extra ... probat de falsitate neque non unus actus e magis falsus quam alius: et defendatur ...

tendi e falsitate actus iudicatiui constitui formaliter eo ipso quo actus est et
non conformis obiecto, quare cum sit indivisibile, fiat ut non sit conformis per indi
visibile quod fit at sit alias: quare falsitas constituitur in puncto indivisi
bili: et propterea duae falsitates eiusdem speciei constituunt in ratione falsitatis
actandeadem proportione actus unius falsus comparat obiecto suo, ac falsus
comparat suo. Quod si dicas falsitatem esse recessum a veritate: sed per actus
magis ac magis a veritate recedere constat si currente solo Petro
aliquis dicat duos homines currere alius tres alius quatuor etc., quia sicut
magis distat ab hispali quam Roma quae a corduba ita unus dictus ma
gis distat a veritate quam alius quod unus falsior est alio invenitur proinde
atque in adversarios, nam quo magis falsitas recedit a veritate eo ma
gis veritas distat ab ea falsitate et eam veritas ob eandem rationem est ma
ior alia. Ad Secundum est falsitatem consistere posse in indivisibili
quo recedit a veritate. Sed si vero actus magis ac magis recedat, non est
excessus maioris et maioris falsitatis, sed falsitas aequalis de maiori atque
maiori de utiori obiecto, dicitur magis impossibile, magis vero falsum fundamentaliter.

Quod diximus de certitudine dicendum quoque est de proba
bilitate et evidentia et dicendum est premissas dicimus posse esse certiores conclusione collec
tive autem non posse. Prior pars quae certa est probatur, quia potentia maiori fundamento
ducitur ad assentiendum premissis, quam conclusioni, ergo premissae certiores esse conclusione. probatur
maior quia premissarum aliqua potest esse evidentes notae per se et altera; quod si
altera premissa non sit adeo evidens, sed tamen probabilis conclusio erit probabilis et
non evidens; neque vero cum fertur conclusio sequitur debiliorem partem immo vero conclusio specifi
catiue potest certior esse premissis si eius veritas constet ex aliis principiis firmio
ribus quam premissa aut principia premissarum: doctrina namque haec intelligenda est de
conclusione ut sic est et ex vi tantum habet conclusione infert veritatem fundamentalem premissarum esse
posse maiorem quam sit veritas conclusionis formalis vero non posse.

Altera vero pars quae quam plurimos habet
adversarios probatur quia neque eadem est formaliter certitudo et evidentia utriusque
premissae collective atque conclusionis quia non est maior neque minor premissarum quam conclusionis certi
tudo. consequentia est evidens neque eiusdem ad respondendum non est excessus antecedentis per principio atque
de formali, neque de eius formalis ex modo quo in quo primario et in alio se
cundario definitur, tunc eadem est utrius que certitudo formalis, sive denotat sit eius
dem rationis et rationis, sive diversa; v.g. actus interior voluntatis malus est

et unde malitia in exteriore derivat, et propterea eadem extrinseca malitia:
unde qui in confessione peccatum externum explicat furti aut homicidii
etiam non [illegible] explet internum, neque explicata malitia externi explicata est
et interni quasi eadem non aliter eadem [illegible] est in alterius [illegible] et inverso
illius [illegible], ac [illegible] adeo [illegible] actus sit primario [illegible] et [illegible] secunda-
rio, neutrum tamen est magis [illegible] quam aliud: [illegible] eadem est cognitio quae intus cognoscens
et obiectum cognitum denominatur, et propterea non est magis ille cognoscens quam
obiectum cognitum.

Sic autem se habere certitudinem in praemissarum et conclusionis
[illegible], neque posita sola praemissarum certitudine etiam si [illegible] auferant, conclusio etiam
certa est. [illegible] eos [illegible] adversariorum telum ex eorum manibus contra doctrinam
extorquent neque quod dicimus conclusionem esse certam propter praemissas non ita intelligitur
ut praemissae producant certitudinem [illegible] sicut ignis producit calorem in
[illegible] id quod certitudo praemissarum eadem est [illegible] quae conclusionis certa est sicut [illegible]
alterum propter alterum unde [illegible] axioma propter quod unumquodque tale est et illud
magis intelligitur non [illegible] duo sub eadem [illegible] dependeant, quae primario
unum et secundario aliud respicit, sed [illegible] utrumque est tale propter diversas
[illegible], quarum una ex alia procedit [illegible]: sic etiam finis amari so-
let propter se et media propter finem: ut aegrotus sanitatem propter se, et
medicamenta propter sanitatem amat, [illegible] si utrumque eodem actu amoris
prosequatur aequaliter amat utrumque si autem diversis magis amat finem
quam media neque propter quod unumquodque tale [illegible] sic autem intelligendum axioma
[illegible], neque ego credo Deum esse trinum et unum, quia Deus dixit [illegible] propter auto-
ritatem divinam, et tamen non minus credo Deum esse trinum et unum quam Deum esse ve-
racem, quia non semper propter quod unumquodque tale et illud magis.

[illegible] neque maior certitudo praemissarum quam conclusionis
esse [illegible] ut explicat B. [illegible] qui ita dispositus esset [illegible] ut
potius negaret conclusionem quam praemissas, [illegible] in [illegible] sit [illegible] dispositus [illegible]
in [illegible] est maiorem certitudinem praemissarum quam conclusionis [illegible]
intus dispositus esset ad admittendam [illegible] impossibile est in-
[illegible], neque si dispositus esset ad negandam potius conclusionem quam praemissas, [illegible]
positus esset ad admittendum oppositum conclusionis, potius quam ad negandas praemissas

nq q negat unum admittit contradictorium, sed oportet contradictorium asentire, cum contrariarum contradictionum premisarum, qui autem admitteret ipsas premisas dispositus est ad contradictorium seu ad admittendum, potius quam ad negandas premisas.

Ex his patet solutio ad argumenta. Ad primum obiciuntur propter quod unumquodque tale et illud magis, quod ipsum valet... Premisa aliquando nota ... premisas ... intellectus ... ita ... nec tanta est premisarum vis ut intellectus necessitent ad asensum; et quia non necessitate ... negando conclusionem, imo oportet intellectum ... asentiat intellectus conclusioni propter certitudinem ipsius, sed propter certitudinem premisarum, atque adeo eadem ... intellectus ad premisas et ad conclusionem.

## Disputatio 2ª

## Utrum posint in eodem intellectu concurrere actus fidei, scientiae, opinionis et erroris eiusdem obiecti, cum unicus aliquis premisis ex actibus stabiliendi ... posse ostenditur et defenditur.

Supponendum est ... in quantum talibus habent ... evidentiam, ... discrimine quod ... obscuritas in obiecto relinquatur, ... excludat. ... certitudine ... asentiat ... dubium ... quamvis ... asentiat propter motiva probabilia et ... timeat ... ne forte oppositum ... sit ... timor ... formido falsitatis ... propter ... opinionis probabilis ... et posse ... falsum ... intellectus ... asensus ... opinio ... ex ea oritur formido falsitatis ... intellectus ... quemvis opinionem habet de obiecto ... formido ... aliunde ... formidinem ... quae ipsa ... oppositionis ...

Supponendum est 2º dubium formale excludere asensum in alterutra parte contradictionis, sive sit asensus fidei, sive scientiae, sive opinionis, nam ... dubium ... privatione cuiuscumque asensus. Deinde supponendum est potius ... actus erroris et ... de eodem obiecto concurrere ... cum ... duo actus de obiecto enunciantes alter sit scientia, alter error ... eandem veritatem aut falsitatem ... si utrumque sit asensus ... si alter ... sit asensus alter disensus eiusdem obiecti ... existit ~~[illegible]~~

nes sic poterunt concurrere quia nequit unus contradictoria duo simul ad
mittere, neque sicut necessario et evidenti veritati assentitur ita simul possit e
videntem falsitatem admittere: et si actus unus sit scientia evidenter
constat inquit Cajetanus alterum evidenter esse falsum, quem non potest unum admit
tere. Restat difficultas inter actus fidei, opinionis et scientiae, quorum
quam plures thomistae posse esse in eodem subiecto circa eandem contrarietatem
circa eandem veritatem obiectum concurrere: nos vero ut ipsos omnes concurrere dicimus
arbitror satis est, ergo quae fatemur in eorum argumentis solvamus.

Probant adversarii primo quia actus scientiae ex
cludit ab intra omnem formidinem, sed opinio includit formidinem, ergo actus
scientiae excludit ab intra opinionem. Maior patet, neque scientia certus est opinionem non posse
simul esse, idque timore de malo quod potest contingere, atque timor in intellectu est de
falsitate quae potest contingere, ergo scientia excludit timorem, quem includit
opinio, neque concernat timer oppositum simul sit. Respondeo distinguendo ma
iorem, scientia excludit formidinem formalem concedo, formidinem virtualem
nego, sicut calor excludit formalem frigiditatem, non virtualem quae est
in aqua substantia: et distinguo etiam minorem, actus opinionis includit
formidinem virtualem et formalem si non impediat, concedo, si includit
formidinem formalem si impediat, nego: aufert ergo timor cognitionem ab
intra actus scientiae quia certa quae dubitare nequit intellectus timere de
veritate opposita.

Probant secundo obiectum fidei obscure proponi obiectum scientiae
clare, ergo non potest fieri scientia et fides eodem tempore, neque aliquin idem obiectum clare
et non clare proponeretur: patet, eo quod non ponitur idem simul clarus et obscurus esse
certus et incertus, firmus et non firmus, debilis et constans, determinatus et
indeterminatus conceptus de veritate, et non conceptus de eadem, effectu illustratus
et non effectu illustratus, sicut idem aer nequit esse clarus et obscurus,
ergo non potest simul scientia et opinione haberi: ante ergo qua ille denotes contradictoriae
confusae opponuntur. Concedo antecedens quia eorum alia quae sunt ascia alia ab opinione
constat, et secundo neque obiectum scientiae debet esse presens, obiectum vero fidei debet esse absens, neque de
finiente Aristotele fides est earum rerum inapparentium, ideo nequit idem obiectum esse presens et absens videri.

Respondeo idem dari diversa motiva posse clare et obscure
afferri, proponi certo et incerte firmiter et infirmiter etc., et sic potest

tinetur qq. cognosci obj. p hac motiva certus ee de illius veritate quamvis non certus sit de eade p alia motiva quae probabiliter solum et obscure proponunt, quemadmodum iis subiectis redit album p albedine, et non redit album p calore: cum qq. obiecti tri oppo nerent inter se, maxime cum de eodem obo ... sed eos p eadem motiva aliter non magis opponit quoq. ee album p albedine et non ee album p calore. Adver tendum ... negativis, ut si incertus et incertitudines obscurus in ter minis et c. ... ad habendum ee; nesse n. formaliter absolute dici obscurus infirmus, incertus etc. ... sunt denotationes negativae quae conveniunt posse destruunt, atq. adeo negant claritatem de certitudinem etc. ad hiberi ... cum adsint diminuente, ... incertus de hac veritate p hoc motivum probabilia. Unde patet solutio argt et ... rationes. Ad ... negandum ... assentiam habentis requiri; non ... actus obj. debet ee ... alter, et neutrius de ... ee realiter, quamvis possit.

Ass. nrae sententiae veritas, non solo ... solutione quamvis in qq. ... de possibilitate ... sufficiens, sed etiam ... quae ... intu ... sunt plura simplicia, alia probabilia, alia evidentia, quae ... inferant eandem et ... alicuius viri, aut Dei authoritas ... tres ... fidei, scia. et opp. ... cum ... non ... in ... quia actus ... pugnant inter se ... pugnantia, sed obj. illorum actuum et ... non pugnant inter se ... idem ... evidentes ... probabilis, ... Auctoritate dicentis ... pia voluntatis affectione ... fidei ... probabilis et ad actum fidei ... actus, ... certissimo ...

Haec habui ... quae de universa ... submistrarem, aliud certe ... fortunatiore ingenio lucubrat ... ineruditam ... perplexis ... sensa pandere ... facultatis ... et mathematicis calamus desudare laboris ... brevitate ... hoc ... simul multa nimis, si bona longa satis, ... quae alii liberali sime ... alia ... vulgo ... hoc ... gra ... acerrima ... gravida ... instar larvae nihil ... terrores ... finis tandem ... carmine ...

Multa de nimio ... de brevitate nihil

Orationi Dei gloriae atq. virginis laude devoveant

FINIS

47
77

Corestada va [illegible] S. Pr.

Dios

Por mandado del S.or

Por mandado

Rodriguez Logica